

B. HALÁSZ ÉVA

I. LAJOS KIRÁLY
ÉS CSALÁDTAGJAI
ITINERÁRIUMAI
(1342–1382)

B. Halász Éva

I. Lajos király és családtagjai itineráriumi

(1342–1382)

SUBSIDIA AD HISTORIAM MEDII AEVI
HUNGARIAE INQUIRENDAM 19.

B. HALÁSZ ÉVA

Itineraria Ludovici I regis
membrorumque familiae regiae
Andegavensis Hungariae
(1342–1382)

Budapestini MMXXV

SUBSIDIA AD HISTORIAM MEDII AEVI
HUNGARIAE INQUIRENDAM 19.

B. HALÁSZ ÉVA

I. Lajos király
és családtagjainak
itineráriuma

(1342–1382)

Budapest, 2025

HUN-REN
Magyar Kutatási Hálózat

A kötet
a HUN-REN – Magyar Nemzeti Levéltár – Szegedi Tudományegyetem
Magyar Medievisztikai Kutatócsoportjában készült.

ISBN 978-963-7235-54-2
ISSN 1787-9213

© B. Halász Éva
Minden jog fenntartva!

Lektorálta:
Horváth Richárd
Szőcs Tibor
C. Tóth Norbert

Olvasószerkesztő:
Lakatos Bálint

A borítón I. Lajos király első gyűrűspecstje látható

Felelős kiadó: C. Tóth Norbert
a HUN-REN–MNL–SZTE Magyar Medievisztikai Kutatócsoport vezetője

Készült 200 példányban
A nyomdai munkálatokat végezte a Kapitális Nyomda, Debrecen
Tördelés, nyomdai előkészítés: Erőss Zsolt

Printed in Hungary

Tartalom

Előszó	9
I. Lajos tartózkodási helyei az eddigi irodalomban	13
I. Lajos király itineráriumának forráscsoportjai	17
Oklevelek	17
Levelek (misszilisek)	25
Elbeszélő források	26
Városkönyvek	30
Egyéb írott források	31
Követjelentések	31
Városi utasítások és határozatok	33
Egyéb források	33
Pecsétek és pecséthasználat	35
I. Lajos király pecsétjei	35
Piastr Erzsébet királyné pecsétjei	72
Kotromanić Erzsébet királyné pecsétjei	80
Anjou István herceg pecsétjei	84
Bajor Margit hercegnő pecsétjei	88
Durazzói Károly herceg pecsétjei	89
Utak és útítársak	92
Közlési mód, mutatók	97

I. LAJOS KIRÁLY ÉS CSALÁDTAGJAINAK ITINERÁRIUMA (1342–1382)

I. Lajos király itineráriuma	103
Piastr Erzsébet királyné itineráriuma	317
Kotromanić Erzsébet királyné itineráriuma	365
Anjou István herceg itineráriuma	377
Bajor Margit hercegnő itineráriuma	383
Durazzói Károly herceg itineráriuma	385
Felhasznált források és irodalom	395
Helynévmutató	413
Summary	427

Előszó

I. Károly magyar király és Piast Erzsébet királyné házassága bővelkedett a gyermekáldásban, öt fiuk és (valószínűleg) két leányuk született.¹ I. Károly 1342-ben bekövetkezett halálakor még három fia volt életben: az atyja trónját megöröklő Lajos, az 1333 óta Nápolyban élő András és az akkor még gyermek István.² Ekkor úgy tűnt, hogy minden adott lesz ahhoz, hogy Magyarország trónját az Anjou-dinasztia hosszú ideig a kezében tarthassa. Azonban úgy alakult, hogy I. Lajos király első, Luxemburgi Margittal kötött házasságából nem született gyermek. Az 1349-ben megözvegyült magyar uralkodó³ 1353-ban Kotromanić István bosnyák bán leányával, Erzsébettel kötötte össze az életét, de házasságuk közel két évtizedig gyermektelen maradt. Az uralkodói párnak az 1370-es években három leánya született: a fiatalon elhunyt Katalin, az atyja halála után magyar királynővé koronázott Mária és a lengyel trónt megöröklő Hedvig. A Nápolyban élő András herceg és I. Johanna nápolyi királynő⁴ házasságából egy gyermek származott, akit 1348-ban nagybátyja, I. Lajos Magyarországra küldött, azonban a gyermek korán elhunyt. I. Lajos fiatalabb öccse, István herceg 1350-ben kelt egybe IV. (Bajor) Lajos német-római császár leányával, Margittal. A fiatal herceg 1354 nyarán elhunyt, özvegye 1356 elején távozott az országból. Fiuk, János herceg még gyermekkorában meghalt; leányuk, Erzsébet hercegnő, több házassági terv után végül az Anjou család nápolyi ágából származó Tarantói Fülöp konstantinápolyi császár felesége lett és Magyarorszá-

¹ I. Károly királynak bizonyosan egy házasságon kívül született gyermekéről tudunk, Kálmánról, aki 1337 és 1375 között győri püspök volt (vö.: Pór: Kálmán győri püspök; Arch. I. 71.). Mivel azonban világi kormányzati funkciója nem volt, és nem tudunk olyan diplomáciai feladatról sem, amelynek elvégzését I. Lajos rábízta volna, ezért jelen összefoglalásban nem szerepel.

² Csukovits: Anjouk Magyarországon I. 126–129.

³ Velence 1349. október 7-i, Perugiának küldött levele tájékoztat arról, hogy Luxemburgi Margit elhunyt a Magyarországon tomboló, sok áldozatot követelő járványban (Anjou-kori oklt. XXXIII. 753. sz.).

⁴ Óváry: Nápolyi Johanna.

gon semmilyen politikai szerepet nem játszott. Az 1360-as évek közepén került Magyarországra Durazzói Károly herceg, aki 1380-ban III. Károly néven nápolyi, majd 1385–1386 fordulóján igen rövid ideig II. Károlyként magyar király lett. Az 1370-es években Szlavónia, valamint Dalmácia és Horvátország hercegi címét viselte, továbbá I. Lajos megbízásából a magyar sereg vezetőjeként tevékenykedett Itáliában.⁵ Ahogy a fenti, vázlatos családtörténeti áttekintésből is jól látható, Lajos király családtagjai közül nem mindenki lépett az országos politika színpadára, néhányan már csak életkorukból adódóan sem. István herceg lánya, Erzsébet hercegnő egyetlen oklevelén túl nem maradt nyoma, hogy nevükben és pecsétjük alatt oklevelet állítottak volna ki, holott szolgálattevőkkel kapcsolatos ügyeikben, vagy bármilyen magántermészetű intézkedésük során bizonyosan keltek levelek a nevükben, amit az általuk használt pecséttel zártak le. Azonban, pontosan ezen „házi” ügyek természetéből fakadóan leveleik nem számítottak örökérvényűnek, így meg sem őrizték azokat. Az idő sem kedvezett ezen levelek fennmaradásának. I. Lajos tisztségviselőihez, illetve édesanyjához intézett misszilisei szórványosan az 1360-as, nagyobb tömegben csak az 1370-es évektől kezdve maradtak ránk,⁶ éppen abban az időszakban, amikor rajta, édesanyján és feleségén kívül csak Durazzói Károly élt egy rövid ideig Magyarországon, és ekkor már mindegyiküknek megindult önálló oklevéladásuk. A politikai szerepet nem játszó családtagok tartózkodási helyeit egy-két, sokszor csak közvetett adatot leszámítva egyáltalán nem ismerjük.⁷ Jelen írásban ezért Lajos királyon kívül csak édesanyja, Piast Erzsébet, második felesége, Kotromanić Erzsébet, öccse, István, sógornője, Bajor Margit, valamint Durazzói Károly tartózkodási helyeit gyűjtöttem össze. A királynék és Durazzói Károly esetében itineráriumuk időhatárai nem feleltethetőek meg a forrásokból megismerhető aktív életüknek. Piast Erzsébet királyné tartózkodási helyeit csak fia, I. Lajos

⁵ Csukovits: Anjouk Magyarországon II. 11–17. és 98–101.

⁶ Az egyik első példája az 1368-ra keltezhető, Himfi Benedek bolgár bánhoz írott levél (DL 47999.). Vitatott datálású I. Lajos Ragusa városának írott levele (DF 290210.). Ugyanakkor említésből korábbi misszilisekről is értesülünk, Lackfi István például a két nápolyi hadjárat közötti időben Itáliából írásban jelentette urának a fejleményeket (Névtelen minorita 53., 12. fejezet).

⁷ Anjou István leánya, Erzsébet hercegnő például 1370 késő tavaszán–kora nyarán minden jel szerint nagyanyjával, Piast Erzsébet királynéval Diósgyőrött tartózkodott. Az adatokat lásd Piast Erzsébet 1370. évi itineráriumában. Patai Simon, Kotromanić Erzsébet kancellárjának leveléből arról értesülünk, hogy 1377. szeptember 27-én a két királyné, valamint Lajos gyermekei Budán várják a litván hadjáratból visszatérő uralkodót (DL 47876.).

trónra kerülésétől kezdve állítottam össze. Kotromanić Erzsébet tartózkodási helyeinek listáját I. Lajos halála utánról C. Tóth Norbert adta közre, annak ismételt kiadása felesleges volt.⁸ Durazzói Károly esetében pedig csak nápolyi királlyá koronázása előtti tevékenységét vizsgáltam. Kutatásom homlokterében a magyarországi eseményekben játszott szerepe állt, itáliai tevékenységét csak a kiadott források alapján dolgoztam fel, külön levéltári kutatásokat nem végeztem. Nem tekintettem feladatommak, hogy nápolyi királlyá koronázása utáni itineráriumát elkészítsem. A királyi család területi hatalmat nem viselt tagjaira vonatkozó adatokra minden esetben azon személy itineráriumában utalok, akivel (feltételezhetően) együtt időztek.

Itt szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik nélkül ez a kötet nem jöhetett volna létre. A kézirat lektorálását Horváth Richárd, Szócs Tibor és C. Tóth Norbert vállalta magára, kritikai észrevételeik és megjegyzéseik a munka javát szolgálták. Az olvasószerkesztés Lakatos Bálint végezte. Munkatársaim a Magyar Medievisztikai Kutatócsoportban (C. Tóth Norbert, Lakatos Bálint, Mikó Gábor és különösen Piti Ferenc) mindig készek voltak arra, hogy egy-egy problémáról beszélgessenek, annak megoldását ötleteikkel, felvetéseikkel segítsék. Munkámat a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatta 2021 és 2024 között.⁹ Az eredeti kutatási tervnek nem volt része Durazzói Károly itineráriumának elkészítése, azt a Bolyai+ ösztöndíj támogatta.¹⁰ Köszönöm a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Medievisztikai Tanszék vezetőjének, Gálffy Lászlónak és a tanszék minden munkatársának, hogy a 2023/2024-es tanévre befogadtak és munkámat támogatták. Az itinerárium adatainak gyűjtéséhez, pontosításához az interneten elérhető adatbázisok¹¹ mellett fel kellett keresnem jó néhány hazai és külföldi levéltárat is, hogy eredetiben vehessem szemügyre a magyar királyi család tagjai nevében kelt oklevelek pecsétjeit. Segítőkézségükért és türelmükért hálával tartozom

⁸ Itineraria 1382–1438. 161–168.

⁹ BO/00583/21/2.

¹⁰ Új Nemzeti Kiválósági Program. Bolyai+ Felsőoktatási Fiatalkutatói, Kutatói Ösztöndíj (ÚNKP-23-5-KRE-5).

¹¹ A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára gyűjteményében lévő eredeti oklevelek fényképei két adatbázisban érhetőek el (<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/> és <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/adatbazis/collectio-diplomatica-hungarica-batthyany>). A nemzetközi összefogással készült és folyamatosan bővülő Monasterium program adatbázisa (monasterium.net) olyan levéltárak anyagába is betekintést nyújt, amelyek csak néhány, a kutatásom szempontjából fontos oklevelet őriznek.

Rácz Györgynek és Kovács Viktóriának (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára), Karlinszky Balázsnak (Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár), Pál Ferencnek (Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára), Hegedűs Andrásnak (Esztergomi Prímási Levéltár), valamint Maja Pajnićnak és Ladislav Dobricának (Hrvatski državni arhiv, Zágráb). Csiba Balázs és Rastislav Luz a Pozsonyban őrzött oklevelek adatainak pontosítása terén nyújtottak hatalmas segítséget. Kiss Gergely franciaországi kutatásai során fellelt pecsétek fényképét bocsátotta rendelkezésemre. Damir Karbić segítségével és támogatása tette lehetővé, hogy az utóbbi néhány évben rendszeresen kutathattam Zágrábban.¹² És végezetül köszönöm családomnak, hogy mindig és minden körülmények között elviseltek és készek voltak meghallgatni, merre járt I. Lajos 700 évvel ezelőtt.

¹² A kutatóutak a Horvát Tudományos Alap által támogatott „Sources for Croatian History – Research, Critical Editing, Analysis” projekt (HRZZ-IP-2022-10-5130) keretében valósultak meg.

I. Lajos tartózkodási helyei az eddigi irodalomban

A történettudományban az itinerárium szó két fogalmat takar. Egyrészt jelenti azokat az ókori, illetve középkori kereskedők, utazók és zarándokok által összeállított jegyzékeket, melyek azzal a céllal készültek, hogy megkönnyítsék a tájékozódást, az utazást idegen országokban. Általában két település közötti út állomásait tüntetik fel.¹³ Másrészt pedig egy olyan történettudományi segédletet értünk alatta, amely egy személy élete és tisztségviselése során felkeresett földrajzi helyek és az ottani tartózkodásai időpontjainak lehető legteljesebb gyűjteménye. Ez alapján a korszak forrásviszonyainak megfelelően, és az általuk megszabott korlátok között a vizsgált személy útvonala is rekonstruálható. Jelen munkában ez utóbbi értelemben használom az itinerárium szót.¹⁴ Az ilyen típusú kutatási segédletek készítése Nyugat-Európában a 19. század első felében indult meg, először Angliában, majd a század második harmadában Németországban is megkezdődött az uralkodói itineráriumok közreadása. Magyarországon az itineráriumok készítése a 19. század közepén kezdődött, nem sokkal „lemaradva”.¹⁵ A Hazai Okmánytár munkálataiban is szerepet vállaló Ráth Károly 1861-ben Győrött jelentette meg az első hazai itineráriumot, mely időben 850 esztendőt átfogva ismertette a magyar királyok magyarországi mozgását, I. Istvántól V. Ferdinándig. Munkájának második, javított kiadása nyolc évvel később látott napvilágot. Közel tizenöt éven keresztül gyűjtött, körülbelül

¹³ A Bordeaux-ból a Szentföldre vezető út állomásait például az Itinerarium Burdigalense közölte. A szerző 333-ban tette meg ezt az utat (Elsner: The Itinerarium).

¹⁴ Engel: Hunyadi János 975. és Itineraria 1458–1490. 11.

¹⁵ Horváth Richárd 2011-ben adta közre Mátyás király és Aragóniai Beatrix itineráriumaikat. A kötet bevezetőjében részletesen áttekintette az addigi hazai és külföldi szakirodalmat (Itineraria 1458–1490. 11–20.). Ezért jelen fejezetben csak azokra a munkákra térek ki, amelyek I. Lajos és a királyi család tagjai tartózkodási helyeivel foglalkoznak. Piotr Węcowski tollából született meg a lengyelországi itineráriumkészítés történetének összefoglalása (Węcowski: Polskie itineraria).

8000 adatának nagy része azonban már a saját korában is nehezen elérhető összefoglalásokból, illetve kéziratokból származott, hivatkozásai nem, vagy csak nehezen visszakereshetőek.¹⁶ Miletz János egy bő évtizeddel később adta közre a magyar királyok temesvári tartózkodásairól szóló írását, de I. Lajossal kapcsolatban mindössze két adatot említ.¹⁷ Hasonlóan egy szűkebb földrajzi régióra, Komárom megyére összpontosított Baranyay József. I. Lajos sűrűn megfordult az általa feldolgozott területen a Vértesben található kedvelt vadászhelyei okán.¹⁸ Pór Antal pozsonyi kanonok az Anjou-kor jeles kutatója volt, és noha számos írásában találkozunk I. Lajos és családtagjai itineráriumainak kisebb-nagyobb részleteivel, mégsem vállalkozott arra, hogy ezekből összefüggő egészet hozzon létre.¹⁹ 1901-ben megjelent írásában például oklevelek és elbeszélő források alapján Piast Erzsébet királyné 1357-ben, IV. Károly császár és felesége, a magyar udvarban nevelkedett Schweidnitzi Anna társaságában megtett németországi utazását mutatta be.²⁰ Ugyancsak ebben az évben dolgozta fel Lajos unokahúga, a fiatalon elhunyt István herceg leánya, Erzsébet életét. A hercegnő és Luxemburgi Vencel cseh király eljegyzésének időpontját I. Lajos 1366. tavaszi-nyári itineráriumának bemutatásával igyekezett meghatározni. Noha az ott bemutatott itineráriumrészlet (néhány adat kivételével) megfelel a jelen kötetben olvashatónak, Pór a király folyamatos erdélyi tartózkodását a nagypecsétes oklevelekre, illetve a szakirodalomban ma már vitatott keltű lendvai vásáradományra alapozva megkérdőjelezte.²¹ Pór kortársa, Wertner Mór német nyelven adta közre a Horvát Állami Levéltár (Hrvatski državni arhiv) Arhivski Vjestnik című folyóiratában V. István, IV. (Kun) László és I. Károly király itineráriumai mellett I. Lajos tartózkodási helyeinek listáját, majd további két kiegészítést fűzött hozzá.²² Wertner a Hadtörténeti Közleményekben, két közleményben megjelent dolgozatában I. Lajos háborúit és hadjáratait is feldolgozta. Munkája évenkénti bontásban ismerteti az egyes esztendőkből zajlott hadi eseményeket,

¹⁶ Ráth 1861. és Ráth 1866.

¹⁷ Miletz: Chronológiai adatok 178.

¹⁸ Baranyay: Fejedelemjárás.

¹⁹ Pór Antal tollából született az első életrajz I. Lajosról, amelyben egyúttal a korszak Magyarországit is bemutatta. Noha a munka egésze tartalmaz adatokat I. Lajos és családtagjai tartózkodási helyeivel kapcsolatban, de nem itinerárium (Pór: Nagy Lajos).

²⁰ Pór: Erzsébet királyné.

²¹ Pór: István úr 114. A lendvai vásáradományra lásd: Csermelyi: Nagy Lajos alsólendvai adománylevele; Piti: I. Lajos lendvai adománya.

²² Wertner: Itinerar I., II., III., IV., V.

nagy figyelmet fordítva a hadoszlásokra,²³ a hadban szerzett érdemekért kapott adományokra. Minden esztendő végén közölte I. Lajos király itineráriumát is, de jegyzetek nélkül, így adatai nem visszakereshetők.²⁴ Sebestyén Béla arra vállalkozott, hogy Ráth Károly munkáját alapul véve, annak adatait kiegészítve és pontosítva közreadja I. Istvántól IV. Károlyig az összes magyar uralkodó itineráriumát. Egyfajta sajátos újraközlést alkotott, ugyanis amikor nem rendelkezett újabb, pontosabb adattal, akkor egyszerűen átvette elődjéét. Munkája csak halála után jelenhetett meg özvegye szerkesztésében.²⁵

A 20. század második felében hosszabb, kényszerű szünet következett az itineráriumok közreadásában, egészen az 1980-as évekig. A fonalat a pecséttan kiváló kutatója, Kumorovitz Lajos Bernát vette fel, aki a Századok 1983-as évfolyamában jelentette meg I. Lajos 1375. évi, havasalföldi hadjáratával foglalkozó tanulmányát. Ahhoz, hogy a katonai eseményeket pontosan rekonstruálni tudja, Kumorovitz a különböző királyi pecsétek „mozgását” is figyelembe vette.²⁶ Engel Pál 1984-ben már nem csak érvelése igazolására használta a tartózkodási helyeket, hanem valódi itineráriumot adott közre, Hunyadi János kormányzóét,²⁷ majd elkészítette I. Károly, I. Lajos és Luxemburgi Zsigmond tartózkodási helyeinek listáját. Ez utóbbi munkája egyben soha nem jelent meg, kéziratban azonban a kutatás rendelkezésére állt.²⁸ A közelmúltban több történész is vállalkozott arra, hogy I. Lajos itineráriumának egy-egy szűkebb földrajzi régióra vonatkozó részleteit közzétegye. Schmidtmayer Richárd 2010-ben megjelent írásában a Komárom megyei Gerencsér várának történetével foglalkozott, felsorolva Lajos király és Kotromanić Erzsébet ottani tartózkodásait (ekkor még vadászhelyként említik a későbbi várat az oklevelek), valamint a király 1372 őszén tett „vadászkörútjának” állomásait.²⁹ Christopher Mielke 2017-ben megvédett doktori disszertációjában a középkori magyar királynékhoz kapcsolható régészeti emlékanyaggal foglalkozott. Munkájának függelékében táblázatos formában közölte a királynék itineráriumait, de magyarázatot nem fűzött az egyes

²³ Vö.: Piti: Királyi hadoszlások.

²⁴ Wertner: Nagy Lajos hadjáratái.

²⁵ Sebestyén: Itinerárium.

²⁶ Kumorovitz: I. Lajos 1375. évi hadjárata.

²⁷ Engel: Hunyadi János.

²⁸ Engel: Királyitineráriumok. A kéziratból Luxemburgi Zsigmond itineráriuma jelent meg, kiegészítve Mária királynő, Borbála királyné és Kotromanić Erzsébet özvegy királyné tartózkodási helyeivel (Itineraria 1382–1438).

²⁹ Schmidtmayer: Gerencsér 72.

sorokhoz. Piast Erzsébet itineráriumát 1322-től kezdve, Kotromanić Erzsébetét pedig 1370 novemberétől kezdve közölte.³⁰ Csukovits Enikő arra vállalkozott, hogy I. Lajos első nápolyi hadjárata során megtett útját mutassa be, részletesen ismertette az egyes állomásokon a király és seregének fogadtatását.³¹ Hegyi Géza a király erdélyi tartózkodásainak útvonalával és állomásaival, továbbá az utak céljaival foglalkozott. Eredményeit előadásokban, illetve az Erdélyi Okmánytár 5. kötetének mellékleteként megjelent térképlapokon ismertette.³² Legújabbban Antun Nekić publikálta I. Károly,³³ I. Lajos, valamint a két Erzsébet királyné szlavóniai, horvátországi és dalmáciai tartózkodásait, részletes magyarázatokkal ellátva.³⁴ Jelen kötet előzményeként jelentek meg az I. Lajos 1346. és 1364. évi tartózkodási helyeit közreadó tanulmányaim, amelyek az itineráriumnak egy-egy módszertanilag érdekes részletét járják körül.³⁵

³⁰ Mielke: Every Hyacinth 373–382.

³¹ Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba.

³² EO V. kötetéhez mellékelt térképek: I. Lajos király keleti politikája 1342–1350, 1351–1363, 1364–1369, 1370–1382.

³³ I. Károly itineráriumát legújabbban Spekner Enikő adta közre. Munkájában részletesen kitért első Anjou királyunk itineráriumát, illetve annak egyes részeit feldolgozó korábbi munkákra, így ezek részletezésétől itt eltekintek (Spekner: Itinerárium).

³⁴ Nekić: *de adventu*.

³⁵ B. Halász: I. Lajos király itineráriuma; Uő: I. Lajos külföldi tartózkodásai.

I. Lajos király itineráriumának forráscsoportjai

Oklevelek

I. Lajos király itineráriumának legfontosabb forrását a nevében kiadott és pecsétjével megerősített oklevelek jelentik. Ezeknek az okleveleknek a keltezési helyeiből állítható össze a tartózkodási helyek adattára. Az adattárba a kelethe-lyen és a dátumon kívül még két fontos információ került be: az adott oklevél fennmaradási formája és a megerősítésére használt pecsét. A középkori magyar forrásanyag digitális adatbázisa szerint jelenleg összesen 8292 olyan oklevelet ismerünk, amelyet I. Lajos király nevében adtak ki, és ezek közül 3024 darab eredetiben maradt ránk.³⁶ Egyértelmű, hogy ezek a legalkalmasabbak a pecsét-tek tanulmányozására. Ha ugyanis mára már nem őrződött meg épen a *sigillum*, a töredékei, vagy a viasz által hagyott folt segítségével nagy valószínűséggel azonosítható. Az átiratban, illetve tartalmi átiratban ránk maradt oklevelekről az átíró oklevél időnként feljegyezte, hogy melyik pecséttel erősítették meg; ahogyan a csak másolatban vagy kiadásban megőrzött oklevelekhez is odaírta néha a másoló/kiadó, hogy melyik pecsétet látta, illetve vélte látni az eredetin. Előfordul olyan eset is, hogy az oklevél szövegébe belefoglalták azt is, hogy melyik pecséttel erősítették meg, ilyenkor (majdnem) mindegy, milyen formában őrződött meg maga a dokumentum. Ha sikerült megállapítani, hogy az egyes oklevelekre melyik pecsétet nyomták, akkor az így kialakuló „pecsét-itineráriumok” még mindig csak a kiindulópontot jelentik az uralkodó tartózkodási helyeinek meghatározásához.³⁷ Előfordulnak benne olyan egymást követő be-

³⁶ A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Rácz György és munkatársai által szerkesztett DL–DF-adatbázisban (archives.hungaricana.hu/hu/charters), illetve a Batthyány-oklevelek adatbázisában (adatbazisokonline.mnl.gov.hu/adatbazis/collectio-diplomatica-hungarica-batthyany) 2024. aug. 26-án végzett keresés alapján; ezek permalinkjei: <https://n9.cl/sb5so> és <https://n9.cl/ilp9s>.

³⁷ Mária királynő és Kotromanić Erzsébet pecsétjeinek „tartózkodási helyeit” és a felmerülő problémákat lásd: Süttő: Anjou-Magyarország I. 199–259.

jegyzések is, amelyek szerint az uralkodó és kísérete néhány nap alatt több száz kilométert tett volna meg. 1350. szeptember 8-án I. Lajos nevében például az itáliai Aversában³⁸ és Kassán³⁹ is kelteznek oklevelet, de ezek közül nyilvánvalóan csak az egyik mutatja az uralkodó valós tartózkodási helyét. A magyar történelemben kicsit is jártas olvasók számára aligha meglepő, hogy ekkor I. Lajos Itáliában hadakozott, tehát a titkospecsétjével megerősített aversai oklevél az, amelyet valóban ott állítottak ki, ahol a király tartózkodott. Ez a példa pedig jól illusztrálja az itinerárium-készítés következő lépését: a vizsgált személy által használt pecsétek közül ki kell választani azt vagy azokat, amelyek nagy valószínűséggel mutatják a tartózkodási helyét, vagyis általánosan a környezetében voltak megtalálhatóak. Kancelláriai jegyzetekből tudjuk, hogy atyjához hasonlóan,⁴⁰ I. Lajosnak is volt olyan pecsétje, amelyet az ujján viselt. Az 1366. augusztus 26-án kelt, nyílt alakban kiállított, Szécsi Miklós szlavón bán javára szóló királyi adománylevelél 19. század végi kiadásához fűzött megjegyzés szerint az akkor még két eredeti példányban állt rendelkezésre. Az oklevelek hátlapján a lepergett nagypecsét alatt a kancelláriai jegyzet azonban a két példányon eltérő. Abban megegyeznek, hogy a kancellária az adománylevelet I. Lajos király írásbeli parancsára állította ki, de másképpen nevezik meg azt a pecsétet, amit az oklevélre nyomtak. A ma is ismert eredeti példány hátlapján úgy fogalmaztak, hogy a király kezén (azaz ujján) viselt pecsétet használták („*quod in manus sue gestat*”), míg a másik, ma lappangó példányon titkos gyűrűspecsétnek nevezték („*sub sigillo suo secreto annuleo*”) ugyanazt a *sigillum*ot.⁴¹ Bizonyos, hogy ezzel a pecséttel a király tudta és beleegyezése nélkül senki sem eszközölhetett ki oklevelet. A királyi pecsétek áttekintése alapján egyértelmű, hogy I. Lajos tartózkodási helyét legbiztosabban négyszögletes titkos gyűrűspecsétje mutatja, amely tudomásunk szerint uralkodása teljes ideje alatt változatlan volt, ugyanakkor az erre a pecsétre vonatkozó adataink csak uralkodásának második felétől sűrűsödnek. 1342 nyarától 1347 végéig a gyűrűspecsét, az első nápolyi hadjárat idejétől az 1370-es évekig a kerek titkospecsét is számításba jön az uralkodó tartózkodási helyének jelzésére. A királyi oklevelek a pecséteken és a kelethelyeken kívül tartalmazhatnak utalásokat már megtett, illetve tervezett utazásokra is, jóllehet ez utóbbiak nem mindig valósultak meg.

³⁸ DL 4146. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 628. sz.)

³⁹ DF 233669. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 629. sz.)

⁴⁰ Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 55.

⁴¹ Anjou-kori oklt. L. 783. sz.

A 14. század második felében azon pecsétek közül, amelyeket az I. Lajos nevében kelt oklevelekre nyomtak, az egyikkel gyakran a király székhelyén, azaz Visegrádon, illetve Budán pecsételtek, akkor is, amikor maga az uralkodó távol járt. Ez a „helyben maradó pecsét” 1347 végéig általában a nagypecsét, az 1370-es évekig felváltva a nagypecsét és a gyűrűssecsét, majd a kancelláriai reformok után a középpecsét volt. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezek a pecsétek soha nem „mozdultak ki” Visegrádról vagy Budáról, de bizonyosan kimutathatóak ott az uralkodó távollétében is, és olyan oklevelekre nyomták rá őket, amelyek nem igényelték a király jóváhagyását. Milyen ügyekre gondolhatunk? A jelek szerint ilyenek voltak azok a határjárások és birtokba iktatások, amelyeket a birtok tulajdonosa kezdeményezett; az udvarban megforduló személyek által tett bevallások, eltiltások; oklevelek minden változtatás nélküli átírása, stb. Valószínű, hogy az ilyen típusú oklevelek kiállítására a kancelláriának akár szóban, akár írásban adott az uralkodó egy általános parancsot. Van néhány olyan, különlegesebb ügy, amelyek esetében megalapozottnak tűnik a feltételezés, hogy valóban született utasítás a kancellária részére azok kiállítására anélkül, hogy minden egyes esetben az uralkodónak személyesen jóvá kellett volna hagynia. Példaként XII. Benedek pápa 1335. augusztus 13-án Pont-de-Sorguesben kelt levelének esetét szeretném bemutatni. A kérdéses oklevélben a pápa arról tájékoztatta Telegdi Csanád esztergomi érseket, hogy I. Károly révén értesült arról a gyakorlatról, miszerint Magyarországon a meggyilkolt személyek temetése után a plébánosok a temetési költségeken felül 1 márkát követelnek, és egyúttal meghagyta a főpapnak, hogy ezt a visszaélést tiltsa meg. Az Anjou-kori oklevéltár vonatkozó kötete a pápai oklevél hét átírását sorolja fel, amelyek mind titkoskancellárok és kápolnaispánok nevéhez köthetők.⁴² I. Károly uralkodása idején Telegdi Csanád esztergomi érsek és Péter szerémi püspök, kápolnaispán és titkoskancellár foglalták oklevelükbe a pápa levelét.⁴³ Lajos király trónra kerülése után Zsámboki László titkoskancellár és kápolnaispán⁴⁴ 1356-ban kelt oklevele az első, amely már Piast Erzsébet szóbeli parancsát nevezi meg az átírás indokaként.⁴⁵ A kérdéses pápai oklevél, bár annak eredeti címettje az esztergo-

⁴² Anjou-kori oklt. XIX. 500. sz.

⁴³ DF 237293. (Anjou-kori oklt. Suppl. II. 319. sz.)

⁴⁴ DF 237293.

⁴⁵ 1356. május 24. (Anjou-kori oklt. XL. 318. sz.). Majd Bergzaberni Vilmos 1358. november 8-i (Anjou-kori oklt. XLII. 1246. sz.), 1359. április 14-i (Anjou-kori oklt. XLIII. 289. sz.), 1361. február 21-i és 1364. augusztus 26-i oklevelei következnek. (Ezeket idézi: Gárdonyi: Királyi titkos 186–187. sz.)

mi érsek volt, a királyi levéltárban volt elhelyezve. A kápolnaispán és titkoskancellár feladatai közé tartozott a királyi levéltár őrzése is, ezért ő volt az illetékes XII. Benedek pápa levelének előkeresésére és átírására. Zsámboki László oklevele szerint erre a királyné személyesen (*personaliter*) adott parancsot.⁴⁶ Mivel azonban Bergzaberni Vilmos okleveleiben szó szerint ugyanezt a bevezetést olvassuk, gyanús, hogy csak az első esetben történt a parancs kiadása személyesen, az összes többiben annak megfelelően jártak el. A *generalis commissio*-típusú kancelláriai jegyzetek is arról tanúskodnak, hogy ez a gyakorlat nem volt ismeretlen I. Lajos kancelláriáján.⁴⁷ Szintén kirekesztettem az itinerárium forrásai közül az országbírói szék üresedése idején királyi pecsét alatt kelt perhalasztásokat, bírságleveleket, stb.⁴⁸ Amennyiben tehát a kancellária által önállóan, külön parancs nélkül kiadható oklevél Budán, illetve Visegrádon kelt, csak kivételképpen szerepeltetem az itineráriumban. Amennyiben a székvárosokon kívül keltezték, és bizonyosan tudjuk, hogy a király is az adott helyen tartózkodott, szerepeltetem, kétes esetben szögletes zárójelben.⁴⁹ Bizonyos esetekben az oklevél témájával indokoltam a kelet helyi itineráriumban való feltüntetését. Noha

⁴⁶ DL 4584. és DF 238755. (Anjou-kori oklt. XL. 318. sz.): „*ipsa reginalis celsitudo de remedio in hac parte eis subvenire accedentes in conservatorio regali litteras papales tenoris infrascripti per nos requiri et earum copiam de verbo ad verbum cuilibet petenti sub sigillo regio, quo pretextu dicti honoris nostri scilicet comitatus capelle regie utemur dari facere personaliter demandavit*”. Ugyanez a szöveg olvasható Bergzaberni Vilmos 1358. november 8-i (DL 4712., Anjou-kori oklt. XLII. 1246. sz.); 1359. április 14-i (DF 228471., Anjou-kori oklt. XLIII. 289. sz.); 1361. február 21-i (DL 5022.) és 1364. augusztus 26-i (DF 265925., Anjou-kori oklt. XLVIII. 486. sz.) okleveleiben. A titkoskancellára és kápolnaispánra lásd legújabban a korábbi szakirodalom összefoglalásával: Ribi: „a kápolnaispánság”.

⁴⁷ Pl.: 1364. augusztus 24. (DL 41586.); 1366. április 24. (DL 5450.)

⁴⁸ Pl.: 1373. április 6. (DL 6108., DF 238895.), amikor Cudar Péter már nem, de Szepesi Jakab még nem töltötte be az országbírói tisztséget (Arch. I. 8.).

⁴⁹ A *communi iustitia suadente*-záradékkal ellátott oklevelekről a kutatásban már régóta közsímt, hogy a király közvetlen utasítása, illetve tudomása nélkül keltek (Szentpétery: Oklevéltan 174., Szentpétery: Kancelláriai jegyzetek 481.). Ilyen záradékkal látták el I. Lajos 1355. augusztus 20-án, Budán kelt oklevelét, amelyben egy tiltakozást rögzítettek (Anjou-kori oklt. XXXIX. 501. sz.). Ez az oklevél nem szerepel az itinerárium forrásai között, mivel Budán kelt, a király nagypecsétjével erősítették meg, és az említett záradékot tartalmazza. Ellenben az 1366. július 6-án Gyulafehérváron kelt oklevelet a záradék ellenére szerepeltettem az itineráriumban, mivel más forrásokból tudható, hogy Lajos ekkor Erdélyben időzött (Anjou-kori oklt. L. 591. sz.).

bizonytalan és vitatható annak a megítélése, hogy mi tarthatott számot a király figyelmére, netán személyes döntésére, de néhány esetben mégis kivételt tettem. Ilyenek például adományokat,⁵⁰ kiváltságokat tartalmazó oklevelek,⁵¹ illetve a külkapcsolatokat érintő kiadványok.⁵²

A fentebb elmondottak ellenére a mandátumok egyik csoportja esetében kivételt tettem és az itinerárium elsődleges forrásainak tekintetem őket. Ezek azok a parancslevelek, amelyeket az uralkodó a hiteleshelyekhez intézett a királyi adományba adott birtokok iktatásával kapcsolatban. Amikor mind a nyílt alakban kiállított adománylevél, mind a mandátum ránk maradt legalább szövegében, az esetek nagy részében ugyanazon a napon állították ki mindkettőt. Előfordult, hogy 1-2 nappal később kelt a mandátum,⁵³ 1366-ból pedig olyan példát is ismerünk, amikor pontosan egy héttel később állította ki a kancellária a hiteleshelynek szóló parancslevelet.⁵⁴ Ezért abban az esetben, amikor csak a mandátum tájékoztat a birtokadományról, szögletes zárójelben vettem fel annak dátumát és kelet helyét.

Tekintet nélkül a témára, az itinerárium forrását alkotják azok az oklevelek, amelyeken a „*Commissio regis*”, illetve a „*Propria commissio regis*” kancelláriai jegyzetet olvashatjuk.⁵⁵ Ilyenkor biztosak lehetünk abban, hogy a király és a kancelláriának az adott oklevél kiállításával megbízott része ugyanazon a helyen tartózkodott, vagyis az oklevél kelet helyét bízást felvehetjük az itinerári-

⁵⁰ Pl. DF 248902.

⁵¹ Pl. DL 16114.

⁵² Pl. MDEA III. 50–51.

⁵³ I. Lajos adománylevele Csornai Lőrinc fiai részére, 1360. december 15.: DF 268223. (Anjou-kori oklt. XLVI. 1169. sz.) I. Lajos mandátuma a zalai konventnek a birtok iktatásáról, 1360. december 16.: DF 268223. (Anjou-kori oklt. XLVI. 1171. sz.)

⁵⁴ I. Lajos 1366. március 8-án kelt oklevelében Selypi Péter fia Miklósnak adományozza szolgálataiért a Marócsa *comitatus*beli Glavnica és Jazenouch birtokokat (Anjou-kori oklt. L. 139. sz.), majd a csázmái káptalannak március 15-én állította ki a kancellária a mandátumot (Anjou-kori oklt. L. 155. sz.). A legszélösebb esetet 1370-ből ismerjük, amikor a szeptember 29-i adománylevél után majdnem egy kerek évvel, 1371. szeptember 11-én kelt a király parancslevele a vasvári káptalannak az iktatásról (DL 91856., DF 262468.).

⁵⁵ Pl.: 1356. január 26. (DF 238749.); 1364. február 18. (DL 5287.); 1371. szeptember 16. (DL 5961.); 1372. szeptember 29. (DL 101917.) Szentpétery: Oklevéltan 173., Szentpétery: Kancelláriai jegyzetek 476., 479.

umba.⁵⁶ Bizonyos típusú kancelláriai jegyzetek viszont ezzel ellentétesen éppen arról vallanak, hogy Lajos és a kancelláriának az adott oklevél kiállításával megbízott része egymástól távol volt. Az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” és változatai a király írásbeli parancsát jegyzik fel, nagyon szerencsés esetben azt is megtudjuk belőlük, hogy melyik pecsét alatt és hol kelt a kancelláriának címzett mandátum.⁵⁷ Igen kis számban, de ismerünk pár példát a királynak közvetlenül a kancellárhoz/kancelláriához intézett parancslevelére is.⁵⁸ Az ilyen esetekben a pecsét „tartózkodási helye” lesz az oklevél kelethelye, nem pedig a királyi döntés színhelye. Ugyanakkor az átiratban, illetve tartalmi átiratban fennmaradt oklevelek a legritkább esetben örökítették meg az átirított oklevélen olvasható kancelláriai jegyzeteket. Az itinerárium összeállítása során előfordult, hogy (legalább feltételesen) ki kellett rekeszteni olyan okleveleket a források közül, amelyek bár témájuknál fogva a király tartózkodási helyét tükröznék, de nem eredetiben maradtak fenn, és más források a királynak a keltezési helytől való távollétét támasztják alá.

Ellenkező adat hiányában az itinerárium forrásai közé soroltam az összes diplomáciai témájú, külföldre küldött levelet. Noha a követeket a király

⁵⁶ Az 1360-es években jelennek meg a privilégiumokon a kancelláriai jegyzetek, amelyek leggyakrabban valamely királyné commissióját örökítik meg (pl: 1361. május 23., DL 2446.), de ismerünk példát a király parancsára is (pl: 1362. január 17., DL 5111.). Mivel a privilégiumok esetében nem lehet megmondani, hogy a keltezés a *datumot* vagy az *actumot* tükrözi-e, ezért a kiváltságlevelekre írott commissiók jegyzeteket nem vettem figyelembe. Szentpétery Imre is tud a privilégiumon lévő kancelláriai jegyzetéről, de csak 1399-től kezdve hoz rá példákat (Szentpétery: Oklevéltan 172.). A *datum* és *actum* problémakörét Mária királynő és II. (Kis) Károly okleveleivel kapcsolatban Süttő Szilárd tárgyalta (Süttő: Datum és actum).

⁵⁷ I. Lajos 1363. február 11-i, Visegrádon kelt oklevele két eredeti példányban maradt fenn, de azt, hogy a kancelláriának címzett parancslevelét Körösön kelt, mind a két példány hátoldalára rávezették (DL 51979. és DF 251744., Anjou-kori oklt. XLVII. 65. sz.).

⁵⁸ Pl.: 1364. november 19. (DL 41605., Anjou-kori oklt. L. 246. sz.): I. Lajos meghagyta Miklós esztergomi érsek, kancellárnak, hogy állíttasson ki a kancelláriában adományleveleket Himfi Pál fia Péternek Bodó Miklós Temes és Krassó megyei birtokairól. DL 61219. (Anjou-kori oklt. L. 484. sz.); I. Lajostól a Komárom megyei Szentgyörgyi Domonkos fia Darabos János a fehérvári káptalan 1362. január 15-i nyílt oklevelének átírását kérte. A király kéri főkancellárját, hogy azt az oklevelet, amelyet jelen oklevéllel bemutatnak neki, uralkodói beleegyezésének megfelelően írja át és erősítse meg a szokott formában.

távollétében is fogadták, de az általuk előadott ügyben érdemi választ sem a nádortól, sem pedig Piast Erzsébet királynétól nem kaphattak, azt a király tudomására kellett hozniuk. Walter de Mora angol követ 1346-ban hiába találkozott Visegrádon Piast Erzsébettel, mégis I. Lajos után utazott Zágrábba.⁵⁹ 1365 februárjában Miklós esztergomi érsek és Kont Miklós nádor nem adhatott érdemi választ Velencének a pagói só ügyében, meg kellett várni, míg a Váradon tartózkodó uralkodó visszatér Visegrádra.⁶⁰

Az uralkodói család tagjai nevében eleve nagyságrenddel kevesebb oklevelet állítottak ki, és így természetesen sokkal kevesebb is maradt ránk mint a király esetében. Önálló királynéi/hercegi kancelláriájuk felállítása után indult meg oklevéladásuk. Az itineráriumuk alapjául szolgáló adattár így eleve sokkal foghíjasabb, hiányosabb lesz. Piast Erzsébet és Kotromanić Erzsébet királynék esetében azt a módszert követtem, hogy minden egyes oklevelük keltezési helyét szerepeltetem az itineráriumukban, természetesen ellenkező adat hiányában. Piast Erzsébet királyné 1342 után az ország kormányzásában betöltött szerepéről sok helyen lehet olvasni.⁶¹ Itt csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy itineráriumának elkészítéséhez a saját kiadványain túl I. Lajos oklevelei közül több csoportot is számításba kell vennünk. Így például azokat, amelyeken a commissióját/relációját tartalmazó kancelláriai jegyzetek szerepelnek, továbbá azokat a nem privilegiális kiadványokat, amelyekben a királyné jóváhagyására, beleegyezésére, kérésére, a vele való tanácskozásra hivatkoznak, egyes döntéseket a király és anyja közös elhatározásaként írnak, vagy a királyné jelenlétét említik akkor, amikor az uralkodó elé tártak bizonyos panaszokat, illetve kérelmeket.⁶² Noha a privilegiális oklevelekben már a 14. században is formulává

⁵⁹ Lásd a követekről szóló részt lentebb.

⁶⁰ Anjou-kori oklt. XLIX. 105. sz.

⁶¹ Szende: Piast Erzsébet 128–147.; Csukovits: Anjouk Magyarországon II. 15–17.

⁶² I. Lajos az egri káptalannak címzett, 1358. március 8-i mandátumában rögzítette, hogy Máléi György fia János nevében kérték őt és a királynét („*dicitur nobis et domine regine, genetrici nostre karissime*”), hogy a János birtokára vonatkozó, az egri káptalan sekrestyéjében letett oklevelet a káptalannal kerestessék elő és írassák át (DF 269957.). 1359-ben a jászói konvent nevében panaszkodtak az uralkodónak és anyjának („*dicit nobis et domine regine genetrici nostre karissime querulose*”) bizonyos hatalmaskodás miatt (DF 232803.). 1360. szeptember 21-én kelt I. Lajos oklevele szerint „*unacum serenissima principissa, domina Elizabet regina Hungarie, genetrici nostra karissima et prelatibus et baronibus nostris matura deliberatione prehabita*” úgy határozott, hogy az országba beköltözőktől ne szedjenek vámot Sopron megyében (DF 201808.). Az uralkodó 1365. június 20-i oklevelében Heves és Szabolcs megyei birtokokat adott örökadományul Miklós

merevedett a királyné beleegyezésére való hivatkozás,⁶³ a nyílt és zárt alakban kiállított oklevelekbe foglalt, a királyné jelenlétére utaló részletek megfogalmazása és az azokban foglalt témák sokszínűsége okán valószínűbb, hogy ezeket *ad hoc* fogalmazták meg. Mindazonáltal az ilyen típusú adatokban rejlő bizonytalanság okán ezek a dátumok és tartózkodási helyek szögletes zárójelben szerepelnek. Kotromanić Erzsébet tartózkodási helyeit szintén bővítik a királyi oklevelek commissiós/relációs jegyzetei. Noha néhány esetben az ő jóváhagyását és jelenlétét szintén rögzítették a királyi oklevelekben, de ez korántsem ért el akkora mértéket, mint anyósánál.⁶⁴ Erre a jelenségre az 1381. évből hozok példát. Ősszel és télen Kotromanić Erzsébet az ország déli részén, illetve Szlavóniában tartózkodott, ahová Demeter esztergomi érsek, kancellár is elkísérte. A királyné tartózkodási helyeit a saját pecsétjével megerősített okleveleken kívül a királyi nagypecsét alatt kelt oklevelek jelzik. December 6-án Körösön kelteznek a király nevében. E szerint, jóllehet a király már korábban Garai Miklós nádornak adományozott egy háramlás útján kezére került Orbász megyei birtokot, azonban az elhunyt rokonai a király, a királyné, a főpapok és bárók elé állva („*in nostram et domine nostre regine, consortis nostre carissime nec non prelatorum et baronum nostrorum presentiam*”) kijelentették, hogy a birtok őket illeti.⁶⁵ Az itinerárium adatainak tanúsága szerint I. Lajos az oklevél kiadásának idején az ország északkeleti részén tartózkodott, így ez a tiltakozás a királyné és a vele lévő főpapok és bárók előtt történt.

fia Mihály tárnoki familiárisának „*de consilio et consensu serenissime principisse domine Elizabeth regine, genitricis nostre karissime, ymmo petitione sua interveniente*” (DL 30122.). 1366-ban Tamás fia Péter mester zágrábi kanonok és fivére kapott Körös megyei királyi földeket adományba „*habita deliberatione cum serenissima principissa domina Elizabeth regina Hungarie, gentirice nostra karissima de eiusdem consilio et consensu benivolo*” (DL 33754.). I. Lajos 1366. március 22-i oklevelében rögzítette, hogy a Dunán a Bécsből jövő vagy oda menő hajók hol és hogyan fizessék a vízivámot. Az oklevél szerint „*nos et domina regina, genitrix nostra karissima cum prelati et baronibus nostris matura [et] salubri deliberatione prehabita exactiones tributorum duximus ... mode[ra]das*” (Kereskedelem-történet II. 94–96.). 1367-ben I. Lajos „*ad intercessibilem et maternam supplicationem serenissime principisse domine Elizabeth regine Hungarie, genitricis nostre karissime*” adja az óbudai klarisszáknak (DL 5540.).

⁶³ A „*de consensu et beneplacita voluntate*” királynéi záradék Mátyás-kori használatáról: Horváth: „Mérgek” Beatrix 144–168.).

⁶⁴ A királyné itineráriumában ezek az adatok dőlt betűvel szerepelnek.

⁶⁵ CDCr XVI. 239–241.

Anjou István és Durazzói Károly hercegeként az ország különkormányzati területeit (illetve István Szepes és Sáros megyéket) irányították.⁶⁶ Kancelláriájuk bizonyos ügyekben távollétükben is bocsátott vagy bocsáthatott ki okleveleket a nevükben és a pecsétjük alatt, ahogyan a királyi, illetve a nagybírói irodák is tették.⁶⁷ Egy tucat olyan oklevelet ismerünk, amelyet István herceg özvegye, Bajor Margit nevében állítottak ki. Ezek mindegyikét felhasználtam itineráriumához, ugyanis a más forrásokból megismerhető adatok nem mondanak ellent annak, hogy a hercegnő okleveleinek kelethelyeit azonosíthassam a tartózkodási helyeivel.

Az uralkodó, illetve a királyi család tagjai itineráriumának készítése során be kellett vonni az adatgyűjtésbe más, hazai és külszabzabzbeli oklevéladók kiadványait is, amelyben megemlékeznek a fejedelmi személyek tartózkodási helyéről, tervezett, vagy éppen befejezett magyarországi utazásukról. A fejedelmi találkozó idején például a külföldi uralkodók kiadványai segítséget nyújthatnak a találkozó idejének és helyének pontosabb megállapításában.

Levelek (misszilisek)

A középkori okleveles anyag egy sajátos és az itinerárium szempontjából igen hasznos csoportját alkotják a misszilisek. I. Lajostól mindent összevetve pár tucat eredetiben fennmaradt levelet ismerünk, beleszámolva a diplomáciai leveleit, valamint a különböző méltóságviselő főurak számára írottakat is. Jóval több azoknak a száma, amelyek különböző másolati könyvekben maradtak ránk. A missziliseket valószínűleg a király közelében állították ki, néhány hangvétele azt a lehetőséget is felveti, hogy esetleg a király diktálta, vagy a kancellárnak

⁶⁶ Anjou Istvánra lásd: Halász: Anjou István hercegsége és B. Halász: Anjou István. Durazzói Károlyra lásd: Süttő: II. Károly.

⁶⁷ A hercegek kisszámú oklevele, valamint kancelláriájuk egyszerűbb felépítése miatt erre csak feltételes bizonyítékkal rendelkezünk. Tudjuk, hogy 1353 késő tavaszán–kora nyarán két esküvőt is tartottak Budán, IV. Károly római és cseh király, valamint I. Lajos menyegzőjét. Noha az esküvők minden valószínűség szerint júniusban zajlottak, az azokat megelőző és követő ünnepségek minden bizonnyal hosszabb időn keresztül tartottak. Ugyanakkor több olyan oklevelet ismerünk, amelyek a május 20-át követő két hétben keltek Zágrábban István herceg nevében (Hercegek és hercegnők 165–174.). Ezeknek legalább egy részét bizonyosan a herceg távollétében adták ki, István ugyanis minden valószínűség szerint részt vett az esküvőkön és az ünnepségeken is.

(*notarius*nak) adott közvetlen szóbeli utasítása alapján írhatták le. Az itinerárium szempontjából ezért fontos forráscsoportnak számítanak, de felhasználásukat nehezíti, hogy időnként a datációból az évszám hiányzik. Az utalások alapján abban is biztosak lehetünk, hogy a bármilyen formában fennmaradt misszilisek számát messze felülmúlta az azóta megsemmisülteké. Tudjuk, hogy I. Lajos utazásai során a Budán, illetve Visegrádon maradt édesanyjával,⁶⁸ illetve az udvarával írásban kommunikált, a királyi parancsra akár követségben, akár hadban távol lévő bárók is levélben értesítették urukat a fejleményekről. Lackfi István a két nápolyi hadjárat közötti időben Itáliából szintén írásban jelentett urának.⁶⁹ I. Lajostól még nem maradtak ránk saját kezű aláírását tartalmazó levelek, mindössze egyetlen olyan példány ismert, ahol az intituláció elhelyezése eltér a szokásostól és nem a levél tényleges szövege felett, kiemelve, hanem a 15. századi *manu propria*khoz hasonlóan a szöveg alatt kapott helyet.⁷⁰

Elbeszélő források⁷¹

A magyarországi elbeszélő források tekintetében látszólag kedvező helyzetben vagyunk, ugyanis I. Lajosról két életrajz is fennmaradt (Küküllei János és a Névtelen minorita tollából), továbbá több-kevesebb adatot találhatunk Turóci János krónikájában, a 14. századi krónikaszerkesztményben, valamint a zágrábi és a szepesszombati krónikában. Azonban, ha közelebbről szemügyre vesszük ezt a listát, kiderül, hogy meglehetősen szűk időkeretben szolgálnak adatokkal I. Lajos és családtagjai tartózkodási helyeihez.

⁶⁸ I. Lajos 1365. június 1-jén Vidinben kelt oklevelében úgy fogalmaz, hogy királyi kegyességből és anyja írásos kérésére fiúsítja Szentiváni Péter fia Péter leányait, mert nincs férfi örököse (DL 28505., Anjou-kori oklt. XLIX. 278. sz.).

⁶⁹ Névtelen minorita 53., 12. fejezet: „*A foglyok között főemberek is voltak, ... akiknek nevét Lackfi Istvánnak a király úrhoz küldött levelében nem találtam*”.

⁷⁰ DF 238507. A „*Lodovicus Dei gratia rex Hungarie*” intituláció a szöveg alatt, a bal oldalon kapott helyet, de írása azonosnak tűnik a levél szövegének írásával, így feltehetően nem I. Lajos saját kezű aláírását őrizte meg számunkra. A királyi aláírás helyére: Szentpétery: Oklevéltan 189–192. A királyi aláírásra a Jagelló-kor elején lásd: Neumann: Királyi aláírás.

⁷¹ Nem célom, hogy ezen a helyen részletesen elemezzem akár a magyar, akár a külföldi elbeszélő forrásokat, mindössze rövid bemutatásukra vállalkozom, kiemelve, hogy miért fontos forrásai I. Lajos és családtagjai itineráriumainak. Néhány, csak egy-egy értesülést, adatot fenntartó külföldi krónikát nem vettem bele az ismertetésbe.

A királyi kancellárián is dolgozó Küküllei János *Lajos király krónikája* című munkájában Lajos király országlásának idejét, vagyis az 1342 és 1382 között eltelt négy évtizedet dolgozta fel. A krónika szövege két részre osztható, az első részt az 1342–1350 (1352) közötti évek kronologikus rendben leírt eseményeinek elbeszélése, a másodikat pedig az 1351 és 1382 között eltelt három évtized krónikája adja. Az első rész valószínűleg 1365 körül készült el, az eseményeket tematikus csoportosításban tárgyaló második rész 1387 után íródott, mivel szól Mária és Zsigmond közös uralkodásáról is. Küküllei kancelláriai szolgálatainak idején bővebben, adatgazdagabban tárgyalja az eseményeket, 1370 után azonban politikai eseményekkel már egyáltalán nem foglalkozik. Különösen értékes Erzsébet királyné nápolyi útjáról szóló beszámolója, amelyen valószínűleg maga Küküllei is részt vett.⁷² A Névtelen minorita munkájaként számontartott írás, ami az 1345 és 1355 közötti esztendők történetét dolgozza fel, a *Geszta Lajos királyról* címet viseli. A mai formájában bizonyosan csonka szöveg két szerző munkája. Az egyik közülük András herceg nápolyi környezetéhez tartozott, a hozzá kapcsolható minden tudósítás András sorsával függ össze. Ezek arról vallanak, hogy a szerző magyar lehetett és részese, szemtanúja volt az eseményeknek. Az értesülései a gesztában szétszórtan találhatók, utólagos szerkesztéssel és szerkesztővel állunk tehát szemben. A szerkesztést végző író ferences szerzetes volt, a kutatás Kétyi János egri olvasókanonokot fogta gyanúba, aki az 1350-es évek végén Piast Erzsébet káplánja és gyóntatója volt, majd 1363-ban a király gyóntatója lett. A ferences történetírói hagyománynak megfelelően anekdotikus történeteket olvashatunk munkájában, dátumai azonban megközelítően pontosnak bizonyultak, szemtanúként jelen lehetett az eseményeknél.⁷³ A magyarországi krónikás hagyományban megőrződött további részletek I. Lajos életének két kiemelkedő eseményéhez kapcsolódnak: koronázásához, illetve halálához. A 14. századi krónikaszerkesztmény két eltérő, egy hosszabb és egy rövidebb változatban számol be I. Károly haláláról és I. Lajos koronázásáról.⁷⁴ A szepesszombati krónika I. Lajos itineráriumához egyetlen hasznosítható adatot tartalmaz: halálának helyét és idejét.⁷⁵ A zágrábi és a váradi krónika mindkét szövegváltozata hozza I. Károly halálának idejét (július 18-ra téve), temetésének helyét, valamint beszámolnak I. Lajos koronázásáról. A király Magyarországon maradt öccse, István herceg halálának pontos idejét csak ez a két krónika tartot-

⁷² Küküllei; Kristó: Magyar historiográfia 93–97.

⁷³ Névtelen minorita; Kristó: Magyar historiográfia 89–93.

⁷⁴ SRH I. 502–505.

⁷⁵ SRH II. 284.

ta fenn.⁷⁶ Turóci János krónikájának szövegébe ágyazva őrződött meg I. Károly temetésének leírása. A terjedelmes szöveg részletesen beszámol a király halála után közvetlenül következő eseményekről, a különböző egyházi szertartásokról. Ez alapján valószínű, hogy az elhunytat az özvegy királyné, valamint a két herceg elkísérte utolsó útjára, Visegrádról Székesfehérvárra. Turóci szól a temetés után tartott gyászmisék és ünnepek idejéről is, kiemelve, hogy ezek egy részén már Károly morva örgróf és III. Kázmér lengyel király is részt vettek.⁷⁷

A 14. század második felében a magyar uralkodócsalád tagjai több ízben is felbukkantak az európai írástudók munkáiban. Ezek sorában vezető helyet foglal el András herceg meggyilkolásának páratlan botránya, ami mélyen felháborított mindenkit és az európai közvélemény rokonszenvvvel fordult a gyászoló magyar királyi család felé. Maga az esemény és a magyar király ezt követő nápolyi hadjáratai említések szintjén számos (nem csak magyar és itáliai) elbeszélő forrásba is bekerültek, részletekbe azonban ritkán bocsátkoztak. Bővebb, pontosabb információkat akkor őriztek meg a külföldi krónikák a magyar uralkodói család tagjairól, illetve útjukról, ha azok a közelben tartózkodtak, hadjáratok vagy fejedelmi találkozók idején átlépték Magyarország határait. Az 1345–1346-ban az Adriai-tenger partján fekvő Zára városának birtoklásért Velence és Magyarország között kirobbant háborút részletesen egy zárai, illetve egy velencei elbeszélő forrás jegyezte fel. A két, ellentétes oldalon álló szerző szemtanúként számolt be az eseményekről. A magyar uralkodó ekkori tartózkodási helyeire arra az időre nyújtanak pontos adatokat, amelyet az okleveles források homályban hagynak, azaz a konkrét katonai cselekmények, valamint az azokat közvetlenül megelőző és követő időszakokra.⁷⁸

Az első, illetve a második nápolyi hadjárat, valamint Durazzói Károly itáliai harcai idejéről szóló külföldi elbeszélő források közül elsősorban természetesen az itáliai krónikák tájékoztatnak. Az 1347–1350 közötti eseményeket részletesen két forrásból ismerjük. A firenzei Giovanni Villani 1300-ban, a szentéven kezdte írni krónikáját és folytatta egészen 1348-ban bekövetkezett haláláig. A munkát tőle fivére, Matteo vette át, aki 1363-ig jutott az események elbeszélésében, majd ennek fia, Filippo egészítette ki a szöveget az 1364-es események lejegyzésével.⁷⁹ Domenico da Gravina a dél-itáliai Gravina városának jegyzője volt, a városi krónikák közé sorolható történeti munkájában Lajos

⁷⁶ SRH I. 214–215.

⁷⁷ Thuróczy 171–176.

⁷⁸ *Chronica Jadretina; Obsidio Iadrensis*.

⁷⁹ Villani.

király nápolyi hadjárataival és a kettő közötti időben Itáliában időző magyarokkal kapcsolatban őrzött meg fontos adatokat. Domenico erősen magyarbarát beállítottságú volt, műve 1349 nyarán és 1350–1351 folyamán készült, a második szakaszban az eseményekkel párhuzamosan, sokkal részletesebben. A magyar udvarban valószínűleg soha nem szereztek tudomást munkája létezéséről.⁸⁰ 1347-ben I. Lajos szárazföldön indult el Nápolyba, az útja során érintett itáliai városok krónikáiban és városkönyveiben rendre megemlékeznek erről a számukra különleges eseményről. Ugyanez a helyzet Durazzói Károly itáliai hadakozásainak időszakával is. Így az Arezzóban,⁸¹ Carrarában,⁸² Padovában,⁸³ Bolognában⁸⁴, Modenában⁸⁵, Cesenában,⁸⁶ Reginiben⁸⁷ és Perugiában⁸⁸ született krónikák és évkönyvek mind tartalmaznak értékes adatokat I. Lajosnak és Durazzói Károlynak a városi és környékbeli tartózkodásáról és viselt tetteiről. A *Chronicon Estense* kissé hosszabban követte a király 1347-es itáliai útjának kezdeti szakaszát, ha nem is mindig teljesen pontosan datálva.⁸⁹ Névtelen szerző tollából származik a *Chronicon Siculum*, amely 340-től 1396-ig tárgyalja az eseményeket, de részletes, évkönyvszerű bejegyzései az 1343. esztendővel indulnak. A magyar történettudomány figyelmét első ízben Pór Antal hívta fel erre a munkára, melynek szerzője valószínűleg I. Johanna nápolyi királynő hívei közé számítható egyházi ember volt,⁹⁰ és Durazzói Károly nápolyi tartózkodásaira nézve őrzött meg fontos adatokat.⁹¹

Az osztrák és német évkönyvekbe és krónikákban nagyrészt egy-egy fejlődési találkozó kapcsán került be a magyar uralkodó tartózkodása. Részletebben csak Piast Erzsébet királyné 1357-ben tett aacheni utazásáról szólnak, amely négy különböző elbeszélő forrásban is helyet kapott. Heinrich Diessenhofen konstanzi kanonok az 1316 és 1361 közötti eseményeket jegyezte fel krónikájában és az 1357. évnél megemlítette, hogy IV. Károly császár, valamint

⁸⁰ Gravina.

⁸¹ RIS XV/I.

⁸² RIS XVII/I.

⁸³ RIS XII.

⁸⁴ RIS XVIII. és XVIII/I/3.

⁸⁵ RIS XV/IV.

⁸⁶ RIS XIV.

⁸⁷ RIS XV/II. és XVI/III.

⁸⁸ RIS XVI/I.

⁸⁹ *Chronicon Estense*.

⁹⁰ Pór: *Chronicon Siculum*.

⁹¹ *Chronicon Siculum*.

a felesége, Schweidnitz Anna a magyar király anyjával utazott Aachenbe és Kölnbe, mivel Piast Erzsébet fel kívánta keresni ezeket a kegyhelyeket, valamint Marburgban Árpád-házi Szent Erzsébet ereklyéit.⁹² A Rebdorfi Henriknek (latinosan Heinricus Rebdorfensis) tulajdonított *Chronica* vagy *Annales rerum ab imperatoribus Adolpho, Alberto, Friderico, Ludovico Bavarico et Carolo IV. gestarum* címet viselő munka⁹³ és a Mainzi krónika (*Chronicon Moguntinum*)⁹⁴ csak röviden említette a császári pár és a magyar királyné utazását, ahogyan a *Cronica Treberorum episcoporum anonyma* is, ez utóbbi ráadásul 1358-ra datálva.⁹⁵

I. Lajos 1370 végén Lengyelország uralkodója is lett. A lengyel elbeszélő források közül kettőt emelhetünk ki. A feltehetően köznemesi családban született Czarnekowi János (Jan Czarnekowski) 1356-ban gnieznói főesperes volt, később királyi alkancellár lett. III. Kázmér halála után szembefordult a magyar uralkodóval és a nagy-lengyelországi ellenzéknek támogatta. Szemtanúja volt III. Kázmér utolsó hónapjainak és I. Lajos első lengyelországi intézkedéseinek, ezekről szóló értesülései különösen értékesek, bár kiritkával kezelendők.⁹⁶ Czarnekowi adatait – más forrás nem lévén – néhány változtatással átvette a 15. században élt és alkotott Jan Długosz monumentális, tizenkét könyvre tagolódó *Annales Regni Poloniae* című munkájába. Magyar vonatkozású 14. századi híreiben mindazonáltal tetten érhető a magyar elbeszélő források használata is. I. Lajos koronázásának leírásában például követi a 14. századi krónikaszerkesztményt, átvéve belőle a koronázáson jelen lévő főpapok listáját is. Témánk szempontjából a 9. és a 10. könyve érdekes.⁹⁷

Városkönyvek

Magyarországon az első városi számadáskönyvek a 14. század második feléből maradtak fenn, bejegyzéseik a század végéig azonban töredékesek, akadnak évek, melyekben egyetlen tételt sem jegyeztek fel. Selmecbánya és Pozsony szá-

⁹² Böhmer IV. 108.

⁹³ Böhmer IV. 544.; Csukovits: Magyarországról 79.

⁹⁴ „Eodem anno [sc. 1357.] circa festum ascensionis fuit regina Ungarie et rex Romanus in Maguncia causa peregrinationis cum magna multitudine generis” (*Chronicon Moguntinum* 5.).

⁹⁵ Pór: Erzsébet királyné 2–3., Csukovits: Magyarországról 79.

⁹⁶ Bagi: Anjouk Krakkóban 17–25.; Czarnekow.

⁹⁷ Długosz.

madáskönyveiben az 1364. évvel indulnak a feljegyzések, de rendszeressé csak 1426-tól, illetve 1434-től váltak.⁹⁸ Selmezbányán egyáltalán nem igazolható az uralkodó jelenléte. Pozsony számadáskönyvében találunk néhány bejegyzést arról, hogy mennyi költséget jelentett a városnak I. Lajos és más fejedelmi személyek vendégül látása.

I. Lajos tartózkodási helyeiről azonban nem csak a magyarországi, hanem időnként külföldi városok városkönyvei is szolgáltatnak további adatokat. Boroszló és Brünn városkönyveinek néhány bejegyzése örökítette meg a magyar uralkodó ottani tartózkodását, illetve esetenként a városok által neki juttatott ajándékok értékét is feljegyezték.⁹⁹

Egyéb írott források

Követjelentések

A 14. század második felében már abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy több, noha szórt és viszonylag rövid időtartamot felölelő követjelentés is a rendelkezésünkre áll. Ezek olyan információkat örökítettek meg, amelyek a hazai, főleg birtokjoggal kapcsolatos okleveles forrásokban nem lelhetők fel. A magyar királyhoz küldött követek általában bizonyos konkrét ügyekben érkeztek és ennek elvégzéséről tettek jelentést uruknak. Ezekben a jelentésekben rögzítették, hogy mikor, hol és milyen körülmények között találkoztak az uralkodóval, illetve ha nem találkoztak, akkor annak mi volt az oka. Amikor a követ hosszasan időzött a magyar udvarnál, akkor több találkozási, vagy az uralkodó rövidebb „kirándulásairól” is beszámolt. A találkozók nyelvéről nem szólnak a források, de Bartolomeo Ursio egy ízben megemlíti, hogy I. Lajos magyarul szólt a tárgyaláson szintén jelen lévő nádorhoz. A követek jelentéseikben beszámolnak a mindennapi élet eseményeiről is, nem hallgatják el az országban tomboló betegségeket, említést tesznek a főúri családok körében bekövetkezett halálesetekről, esküvőkről is, útjukat hátráltató és nehezítő tényezőket foglalnak bele jelentéseikbe. A követek közül a bevezetésben a teljesség igénye nélkül csak néhányat emelek ki huzamosabb magyarországi jelenlétük, illetve adatgazdagságuk miatt.

⁹⁸ Fejérpataky: Számadáskönyvek I–VI.

⁹⁹ Boroszló számadásai: Henricus Pauper. Brünn városkönyve: CDM VIII. 272–277.

A velencei Bartolomeo Ursio többször is járt Magyarországon követként, 1359 és 1366 között mutatható ki a forrásokban.¹⁰⁰ Nem tartózkodott azonban folyamatosan a magyar udvarban, időről-időre hazatért, járt máshol is követségben és működési ideje alatt más velencei követek is megfordultak I. Lajosnál. Követjelentései meglehetősen bőbeszédűek és sok apró, de témánk szempontjából lényeges részletet őriztek meg a királyról és mozgásáról. Az egyik 1361-es leveléből például megtudjuk, hogy Lajos vadászat céljából lovagolt ki a *prandium* elfogyasztása után egy vasárnapi napon egy ligetbe Visegrádról, amit Bartolomeo nem nevezett meg, visszatértét pedig a következő hét szombatjára vagy vasárnapjára várták.¹⁰¹

Johannes de Cardalhaco alexandriai pátriárka IV. Károly német-római császár megbízásából érkezett Budára 1372 májusában, hogy a császár fia, Zsigmond és a magyar király egyik leánya házasságkötéséről már zajló tárgyalásokat tovább folytassa. E tárgyban több levele is maradt ránk. Ezekből tudjuk, hogy a király szívélyesen és örömmel fogadta őt és a vele érkezett tescheni herceget, majd személyesen látogatott el a követ szállására. Későbbiekben a pátriárkával együtt tervezett átmenni Visegrádra, hogy a létrejött megegyezésre Kotromanić Erzsébet királyné is esküt tegyen.¹⁰²

Az 1370-es években a Velence és Genova között kirobbant ellenségeskedés során ez utóbbi városállam 1378-ban szövetséget kötött I. Lajossal, és tavasszal az ellenségeskedés katonai akcióba fordult. 1379 őszén a meggyengült Velence tárgyalásokat kezdeményezett, amelyre Lajos király maga helyett Durazzói Károly herceget, illetve a győri és a váradi püspököt küldte. A velencei követek jelentései alapján napra (és időnként napszakra-órára) pontosan tudjuk követni Károly herceg mozgását. Olyan apró részleteket örökítettek meg például, hogy egy alkalommal azért kellett a hercegre várakozniuk, mivel lepihent. A tárgyalások végül akkor nem vezettek eredményre, csak két évvel később, amikor a hadban állók mindegyike külön-külön békét kötött. A magyar–velencei békekötésre 1381. augusztus 24-én Torinóban került sor.¹⁰³

¹⁰⁰ 1359.: Listine IV. 12. 1363: „*existens apud dominum regem Hungarie*” (Listine IV. 56.). 1366: Listine IV. 89.

¹⁰¹ „*dominus rex equitavit ad nemus in venationem die dominica VI mensis presentis Maii sumpto prandio et dicitur redire Visegradum die sabata vel die dominica nuper subsequenti*” (Listine IV. 37.).

¹⁰² Fejér IX/4. 391–396., 396–398., 399–402., 408–409.

¹⁰³ Kristó: Anjou kor háborúi 175.

Városi utasítások és határozatok

A velencei források közül nemcsak a követek jelentései, hanem a különböző határozatok és a követeknek szóló utasítások is tartalmaznak fontos adatokat. A dalmát városok városi határozatai kevesebb adatot szolgáltatnak I. Lajos és családtagjai tartózkodási helyeire. Azonban különösen 1358 után nagyon sok esetben fenntartották egy-egy uralkodói látogatás emlékét. Több olyan bejegyzéssel is találkozunk, hogy mennyi pénzt különítettek el egy-egy személy számára, akinek feladatául szabták, hogy a szomszédos városokban tudakozódjon a magyar király érkezése felől, hogy megfelelően fel tudjanak készülni I. Lajos és kísérete fogadására.

Egyéb források

Anjou-kori forrásaink között (egyelőre) unikálisnak tekinthető III. Edward angol király (1327–1377) Magyarországra küldött követe, Walter de Mora szerzetes által útjáról készített részletes elszámolása. A fivére, András herceg halálát megbosszulni szándékozó magyar uralkodó tervéhez támogatókat, szövetségeseket keresve Szigfrid garamszentbenedeki apátot Angliába küldte. III. Edward kedvező válaszával saját követét is útnak indította Magyarországra az oda visszatérő Szigfrid apáttal együtt. Az angol követ hazatérése után részletes elszámolást készített arról, hogy a költségeire kapott összeget mikor, hol és mire költötte el. Mivel egymás után felsorolta az érintett településeket, azt, hogy milyen úton és közlekedési eszközzel jutott el egyikből a másikba, mindig tartózkodott az egyes állomásokon, ezért elszámolása kiválóan alkalmas az egyes települések közötti távolságok megtételéhez szükséges idő becslésére is. Követi megbízatásából fakadóan igyekezett minél gyorsabban eljutni úti-céljához, ezért a hosszadalmas várakozások esetében részletesen elmagyarázta annak okát. Így például azt is rögzítette, hogy Visegrádon azért vesztegelt közel két hetet, mert Piast Erzsébet királynéra várakozott, csak azután kelhetett útra az akkor már dél felé indult I. Lajos után, akivel végül Zágrábban sikerült találkoznia. Walter de Mora Szlavóniából visszatért Visegrádra, ahol ismét hosszasan, majdnem egy hetet várakozott a királynéra, majd Anglia felé vette az irányt. A jelentés a közlekedési útvonalakon kívül a magyarországi okleveles forrásokból nem ismert adattal gyarapította I. Lajos és Piast Er-

zsébet itineráriumát.¹⁰⁴ Itt kell megemlékeznünk arról, hogy a királyi család tagjainak itineráriumai kölcsönösen kiegészítik és értelmezik egymást, ahogyan fontos további adalékokat nyerhetünk a főpapok és a bárók mozgásának feltérképezéséből. Noha a 14. század második feléből egyelőre Oppelni Lászlót¹⁰⁵ kivéve nem áll rendelkezésünkre egyik méltóságviselő adattára sem, de egy-egy adattal pontosítani lehet a királyi család tagjainak itineráriumait. Például 1380 januárjától március közepéig I. Lajos folyamatosan Zólyomban mutatható ki, majd április elejétől Diósgyőrött kelnek a nevében oklevelek, vagyis körülbelül két hétig nincs közvetlen adatunk az uralkodó hollétéről. Azonban tudjuk, hogy Szepesi Jakab országbíró március 24-én Diósgyőrött keltezett.¹⁰⁶ Ezt pedig bízvást tekinthetjük az uralkodó ottléte vagy igen közeli érkezése bizonyítékának.

¹⁰⁴ Homonnai: „...eundo in nuncium”.

¹⁰⁵ Pór: Opuli László és Sroka: Władysław Opolczky 87–90.

¹⁰⁶ DL 42147. A kelethelyet „*Dyosgeur*” alakban írták, amelynek első betűjét S-re javították (*Syosgeur*).

Pecsétek és pecséthasználat

Az itineráriumok elsődleges forrását, a vázát I. Lajos és a királyi család tagjai nevében kiadott és pecsétjeikkel megerősített oklevelek jelentik. E fejezetben a családtagok kancelláriájának pecséthasználati gyakorlatát mutatom be. A királyi pecsétek használatában, azok elhelyezésében, megnevezésükben olyan szabályszerűségekkel találkozunk, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy az eredeti oklevelekről mára már lepergett pecsétet is azonosíthassuk, illetve olyankor is jó eséllyel megmondhassuk, melyik *sigillum*ot nyomták rá az oklevélre, ha a dokumentum eredetije nem ismert, de a pecsétjét megnevezték. Mivel eddig nem készült olyan összefoglalás, amely az Anjou család tagjai által a 14. század második felében használt pecsétet mutatta volna be, ezért jelen munkában az összes pecsét leírása is helyet kapott.¹⁰⁷

I. Lajos király pecsétjei¹⁰⁸

I. Lajos király a következő típusú pecsétet használta: nagypecsét, közép-pecsét, titkospecsét, gyűrűspecsét és titkos gyűrűspecsét. A felsoroltak közül

¹⁰⁷ Az I. Mátyás által használt pecsétet Kumorovitz Lajos Bernát mutatta be, a pecsétet leírása mellett képüket is közölte (Kumorovitz: Mátyás király pecsétjei).

¹⁰⁸ I. Lajos király hercegként használt pecsétjének lenyomata is ránk maradt. Ezt I. Károly 1335. szeptember 3-án kiadott, ma Prágában őrzött oklevelére függesztették hártvaszalagon, természetes színű, cipőpecsétként kialakított fészekbe öntött vörös viaszba nyomva. A kerek pecsét közepén elhelyezkedő ruta alakú címerpajzs bal oldala hétszer vágott, jobb oldalán heraldikai liliomokat láthatunk. A pajzs négyes karéjjal határolt, az egyikben ifút (angyalt), a másikban ökröt, a harmadikban oroszlánt, a negyedikben pedig sast ábrázoltak, vagyis a négy evangélista jelképeit. A karéjok közötti térben egy-egy (összesen négy) ruta alakú címerpajzs található, amelyek megismétlik a középső címer ábráját. A kisebb rombuszok két oldalán egy-egy körbe foglalt kereszt vagy négyszirmú virág látható. Az üresen maradó tereket indadíszítés tölti ki (DF 287457., NA AČK 167.). A pecsét képét közli Pór Antal, de annak leírásától eltekint (Pór: Pecséttani 179.). Leírása: Művészet I. Lajos 145. és 17. tábla (37. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 169–170. (8. sz.).

egyedül titkos gyűrűspecstje volt az, ami változatlan maradt első feltűnésétől kezdve uralkodása végéig, a többi típusból legalább két különböző, időben egymás után használt *sigillum*ot ismerünk. Noha I. Lajost 1370-ben Lengyelország királyává koronázták, jelen írásban nem tekintem feladatomnak, hogy lengyel uralkodói pecséthasználatát feldolgozzam, csupán az ő, illetve Piast Erzsébet királyné ottani tartózkodására vonatkozó adatokat emeltem be itineráriumukba.¹⁰⁹ Itt szeretném megjegyezni, hogy a 14. századból magyar uralkodói fémpecsétet (bullát) nem ismerünk.¹¹⁰ a király és a királyi család pecsétjeit minden esetben viaszba nyomták, amelyet vagy színezés nélkül, vagy – a titkos- és gyűrűspecsétek esetében – vörösre színezve használtak.¹¹¹ A királyi pecsétek kortárs elnevezései nagy állandóságot mutatnak, ugyanazt a pecsétípust általában ugyanazzal az egy, vagy néhány bevett kifejezéssel jelölték, amelyek egymástól jól megkülönböztethetőek.¹¹²

¹⁰⁹ A magyar gyakorlatnak megfelelően Lengyelországban is folytattak oklevelezést Lajos nevében a távollétében. 1381 májusában és novemberében például a Diósgyőrről tartózkodó uralkodó nevében Krakkóban is keltek oklevelek (Zbiór Dokumentów Małopolskich 209–211.; 211–213.; 213.; 214.). Ugyanezen év júliusának elején Lajos király Szlavóniából, Lepsényből tartott észak, Diósgyőr irányába, a hónap közepére érkezett meg. Július elején Poznańban keltek a nevében oklevelek (Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 509–510.; 510–511.; 511–512.).

¹¹⁰ Pray György említést tesz arról, hogy I. Lajos aranypecsétes oklevélben nevezte ki öcscsét, Istvánt erdélyi hercegnek, de azt nem közölte, hol látta a kérdéses oklevelet (Pray: Syntagma 76.).

¹¹¹ Pray szerint csak a gyűrűspecsétek esetében alkalmaztak vörös pecsétviaszt (Pray: Syntagma 27.). Kérdés, hogy ebbe beleértette-e a titkospecsétet is, mivel még a 19. századi szövegkiadások esetében is találkozunk azzal a gyakorlattal, hogy a titkospecsétet is gyűrűspecsétként azonosítják. Erre I. Lajos 1376. szeptember 29-i oklevelét lehet például hozni. Az eredetiben fennmaradt oklevél előlapjának alján, a szöveg alatt egyértelműen azonosítható a király titkospecsétje (DL 6382.). Ellenben Nagy Imre ezt gyűrűspecsétként azonosította (Sopron vm. I. 422.).

¹¹² A titkospecséttel, gyűrűspecséttel és titkos gyűrűspecséttel megerősített, eredetiben ránk maradt és pecsételési záradékot tartalmazó oklevelek közül mindössze egy esetben nem következik az (ön)megnevezés. I. Lajos 1378 januárjában Szilvásváradon kelt oklevelében a pecsételési záradék titkospecsétet említ („*sub secreti nostri sigilli testimonio*”), míg a szöveg alá kereszt alakban kent vörös viasz a titkos gyűrűspecsétre vagy a negyedik gyűrűspecsétre utal (DL 77691.). Abban a ritka esetben, ha egyazon oklevél eredetiben és átiratban is ránk maradt, már van néhány példánk a pecsét eltérő megnevezésére, de ezek száma is elenyésző. I. Lajos 1372. április 4-i oklevele előlapjának alján egyértelműen felismerhető a titkospecsétje (DF 236503.), ellenben a szöveget átiró

Nagypecsét.¹¹³ A rendszerint természetes színű viaszba nyomott nagypecsét nyomójának elő- és hátlapja a kancellár, illetve az alkancellár őrzetében és kezelésében volt az 1370-es évekig. Az 1370-es évek kancelláriai reformjai során a két lapot elválasztották egymástól, az előlap továbbra is a kancellárnál maradt, míg a hátlapot Piast Erzsébet királyné őrzetére bízta. Kétoldalú pecsétként a magyarországi privilégiumokra függesztették;¹¹⁴ a függesztéshez általánosan sodratot (fonatot) használtak, amelynek a színe nem volt meghatározott, változatos színösszeállításokkal találkozunk.¹¹⁵

Garai Miklós nádor 1377. december 3-i privilégiuma azt gyűrűspecsétként (*annulare sigillum*) említi (DF 236501.). Kotromanić Erzsébet pecsétjeinek elnevezése kisebb állandóságot mutat, legalábbis I. Lajos halála után. Leginkább a gyűrűspecsétre alkalmazták a *sigillum secretum*, illetve a *sigillum minus* kifejezéseket (Süttő: Anjou-Magyarország 204–205.).

¹¹³ Bevert megnevezése a *sigillum maius* volt, különböző jelzőkkel társítva. Egyrészt utalhattak a pecsét függő és/vagy autentikus voltára (pl. *maius et autenticum sigillum* DL 90351., 4940.), másrészt 1364-től kezdve megkülönböztették az első és a második nagypecsétet. Az első nagypecsétre az *antiquum sigillum* (pl. DF 256482.), *maius sigillum in Uzura furtive sublatum* (pl. DL 98281.), *prius et maius sigillum in terre Uzure furtive sublatum* (pl. DF 235838., 271973.) jelzőkkel utaltak. A második nagypecsétre Lajos kancelláriája és más oklevéladók is mint új pecsétre hivatkoztak, időnként annak függő és autentikus voltára való utalással bővítve (pl. *pendens sigillum authenticum novum* DL 107744.; *sigillum maius novum* DF 273087., DL 6254., 6195.; *maius et modernum sigillum* DL 6413.). I. Lajos halála után utolsó nagypecsétként hivatkoztak rá pl. *postremum et ultimum sigillum maius* DF 239634.; *posterius maius sigillum* DL 34829.; *maius et ultimum sigillum* DF 267833.; *ultimum maius duplicum autenticum sigillum* DF 236795.).

¹¹⁴ I. Lajos uralkodásának utolsó évtizedében a függőpecsétes oklevelek sorában találkozunk néhány olyannal, amelyek belső jellegzetességeik alapján nem tartoznak a privilégiumok közé. A teljes királyi cím és a függőpecsét utal privilégiumra, azonban nem tartalmaznak méltóságsort és a dátumot a keresztény napjelölés szerint adják meg. Az első ilyen oklevél 1376 elején bukkan fel, a király és bírótársai (a királynék, főpapok és bárók) Sztrigó és Csáktornya várak ügyében hozott döntését rögzítik benne (DL 73.). Ezt időben összefüggésbe lehet hozni a nagypecsét nyomója két lapjának elválasztásával és ez esetben a király és az országnagyok egyetértését szimbolizálna olyan ügyekben, amelyeket korábban egyszerűen a hátlapra nyomott pecséttel erősítettek volna meg. A DF 280000. jelzetű oklevél esetében azonban az írásképp gyanúra ad okot, a királyi kancelláriából kikerülő oklevelek kiállítása ennél gondosabb volt.

¹¹⁵ Általában kettő, ritkábban egy, illetve három színből állnak a fonatok. Egy szín például: DL 751., DL 4099., DL 87213., DL 1508. Három szín például: DL 73., DL 2674.

A nagypecsét előlapját az Árpádok korában meghonosodott gyakorlat szerint a pápens oklevelek hátlapján, valamint zárt okleveleken találjuk meg.¹¹⁶ A nagypecsét két lapjának elválasztása után az ilyen típusú oklevelek megpecsételése továbbra is csak az előlapot használták.¹¹⁷ A 14. században a nagy-

Az Árpádok korából ismerünk példát négy különböző színből álló sodratra is. IV. László 1279-ben kelt egyik privilégiumán vörös-ezüst-zöld-lila színű sodratra függesztették a pecsétet (DF 267907.).

¹¹⁶ Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 69–70., a nagypecsét önmagában alkalmazott előlapjára a *sigillum simplex* kifejezést használja.

¹¹⁷ Gerics: Kúriai bíraskodás 311. Piast Erzsébet királyné valószínűleg 1376 első felében vette magához a pecsét hátlapját, párhuzamosan a középpecsét szerephez jutásával. I. Lajos eredetiben fennmaradt oklevelein eddig nem találtam nyomát annak, hogy a nagypecsét hátlapjával erősítették volna meg azokat. Gerics József azonban két adatra alapozva felveti annak lehetőségét, hogy 1377 nyarán mégis pecsételtek önállóan a hátlappal. Az egyik adata Ráth Károly itineráriumából származik, aki a saját gyűjteményében lévő, egyéb „ismertetőjegyek” hiányában ma már nem azonosítható oklevélre hivatkozva augusztus 25-én I. Lajos sümegei tartózkodását valószínűsíti (Ráth 1866. 69.). A másik adata a Smičiklas szövegkiadásában 1377. augusztus 23-i dátummal közölt (valószínűleg) Piast Erzsébet nevében keltezett királynéi oklevél, ami egy bizonyos Bogláron kelt, amit Gerics Balatonboglárként azonosít (CDCr XV. 309–311.). Az ekkor zajló litván hadjáratra mind a nagypecsét, mind pedig a titkospecsét bizonyíthatóan elment, valamint Lajos elvitte magával titkos gyűrűspecsétjét is. A középpecsét ezekben a napokban Visegrádon keltezett. Mindezek alapján Gerics úgy vélekedett, hogy a Sümegen kiadott királyi oklevelet csak a nagypecsétnek az idősebb Erzsébet királyné kezelésében lévő hátlapjával láthatták el, mivel más pecsét egyszerűen nem állt rendelkezésre, a két település pedig felfűzhető egy útvonalra (Gerics: Kúriai bíraskodás 309.). Ez a hipotézis azonban több ponton megingatható. Egyrészt Gerics József is elismeri, az egykor a Ráth Károly gyűjteményében lévő, de ma már nem azonosítható oklevél pecsétjéről, az esetleges pecséthelyettesítő záradékról nem tudunk semmit, de ismerünk példát arra, hogy a király nevében kiadott oklevélre más pecsétet nyomtak. Azonban a Ráth Károly itineráriumában jelzett 1377. augusztus 25-ről ismerjük I. Lajos egy átiratban ránk maradt és nagypecsétjével megerősített oklevelét, ahol az átiró oklevél egy szóval sem utal arra a tényre, hogy azt a nagypecsét hátlapjával erősítették volna meg („*litteras ... regis maiori sigillo consignatas*” – DF 209202.), noha ez – ahogyan a hátlap önálló használatára vonatkozó közvetlen adatok hiányából is látszik – szokatlan lett volna, azaz bizonyosan említették volna. Az oklevél keltezése *Symigy* alakban tisztán olvasható, amelynek feloldására a Zala megyei településen túl a Szepes megyei Szepessümeg is szóba jöhet. Ez utóbbi azért lényeges, mert a titkospecsétről bizonyosan tudjuk, hogy nem „tartózkodott” folyamatosan Lengyelországban,

pecsét előlapja új szerepben is feltűnik, ugyanis egy bizonyos, jól elkülöníthető oklevélcsoporton függőpecsétként kezdték alkalmazni: a diplomáciai tartalmú és nemzetközi jellegű okleveleken.¹¹⁸ I. Lajos korából jelenleg összesen huszonnyolc egyoldalú függőpecséttel¹¹⁹ megerősített oklevelet ismerünk, amelyek többsége eredetiben maradt fenn.¹²⁰

illetve a hadszíntéren, július végén Zólyomban mutatható ki (DF 249676.), majd ismét visszatért a litvánok földjére (Erdődy 575. sz.). A nagypecsétre az utolsó biztos adatunk június 28-ról való, amikor Kassán kelteztek vele (DF 257872.), majd hosszú szünet után következik az augusztus 25-i, fenti oklevél. A közel két hónapos időtartam elég volt arra, hogy a nagypecsét a titkospecséthez hasonlóan a hadszíntérről egy rövid időre visszatérjen Magyarországra. Így a hátlap önálló alkalmazására nem volt szükség, hiszen Szepessümegeen rendelkezésre állt az előlap is.

¹¹⁸ Az Árpádok korában ritkán fordult elő függőpecsétként a nagypecsét előlapja önmagában, általában olyankor, amikor az alkancellárral együtt az udvartól távol volt (Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 74.). Kumorovitz Lajos Bernát I. Károly uralkodása idejéből összesen hat egyoldalú függőpecséttel megerősített diplomáciai tárgyú levelet sorol fel: 1331. szeptember 2. (DF 257975. és 257976., Anjou-kori oklt. XV. 350–351. sz.), 1332. november 13. (DF 257977., Anjou-kori oklt. XVI. 782. sz.), 1336. október 9. (DF 257978., Anjou-kori oklt. XX. 377. sz.); 1337. szeptember 11. (DF 257980., Anjou-kori oklt. XXI. 521. sz.) és 1341. november 13. (DF 257982., Anjou-kori oklt. XXV. 791. sz.) (Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 75.). A teljesség igénye nélkül I. Károly következő okleveleit erősítették meg még hártaszalagra függesztett pecséttel: 1323. február 20. (DF 257969., Anjou-kori oklt. VII. 45. sz.), 1328. szeptember 26. (Anjou-kori oklt. XII. 430. sz.), 1332. december 6. (DF 258198., Anjou-kori oklt. XVI. 809. sz.), 1335. szeptember 3. (DF 287457., Anjou-kori oklt. XIX. 539. sz.), 1337. szeptember 11. (DF 257979., Anjou-kori oklt. XXI. 522. sz. és DF 257981., Anjou-kori oklt. XXI. 523. sz.).

¹¹⁹ I. Lajos uralkodásának idejéből csak néhány példát ismerünk arra, hogy a diplomáciai tartalmú oklevélre nem a nagypecsét előlapját, hanem a titkospecsétet függesztették: 1342. augusztus 3. (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.), 1358. február 22. (MZA v Brně G 169 Rodinný archiv Collaltů Brtnice, krabice č. 16, inv. č. 155.), 1371. július 2. (DF 257994.), 1377. október 28. (DF 257996.).

¹²⁰ Ez a külföldi levéltárakban lappangó okleveleknek köszönhetően a jövőben tovább bővíülhet. A lista nem tartalmazza azokat az okleveleket, amelyek belső jellemzőik alapján ide tartoznának, de eredetiben nem maradtak fenn, ráadásul a pecsétjükéről sem rendelkezünk információval. Ilyen például I. Lajos 1345. december 14-én Bécsben kelt oklevele (DF 258468., Anjou-kori oklt. XXIX. 880. sz.). Keltezési helytől függetlenül nem számoltam bele azokat az okleveleket, amelyek a lengyel kancelláriai gyakorlathoz igazodnak és ennek leglátványosabb jeleként a magyar oklevelekből ekkorra

Amíg a kétoldalú nagypecsétek felfüggesztésére minden esetben selyemsodratot használtak, az egyoldalút többségében nem selyemsodratra, hanem hártvaszalagra helyezték fel.¹²¹ A sodrat és a szalag használata a vágások elhelyezkedése segítségével is azonosítható. A sodrat esetében ugyanis az annak átbújtatására

már jórészt kikopott *invocatio verbalis*t (lásd: Szentpétery: Oklevéltan 19., 186–187. és Solymosi: Bevezetés 17.), a magyar gyakorlattól eltérően az *intitulatio* elé helyezett *arengát*, valamint a méltóságsor helyett tanúnévsort tartalmaznak (pl. 1375. szeptember 30. ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/64.). I. Lajos egyoldalú függőpecséttel megerősített oklevelei: 1.) 1352. szeptember 20., Buda (MDEA II., 433.) Gergely váradi kanonok megbízólevele, szövegét nem ismerjük, az említése csak a dátumot és a kelethelyet, valamint a sodraton függő pecsét leírását tartotta fenn; 2.) 1353. szeptember 15., Buda (DF 287465., Anjou-kori oklt. XXXVII. 596. sz.); 3.) 1355. április 12., Buda (DF 288977., VMO 9–10.) átírásból ismert, átíró oklevél fenntartotta a pecsét leírását; 4.) 1356. június 4., Zágráb (DF 289177.); 5.) 1358. június 3., Visegrád (DF 290209., Anjou-kori oklt. XLII. 625. sz.); 6.) 1362. március 10., Buda (HHStA AUR 10328., DF 257985.); 7.) 1362. március 10., Buda (HHStA AUR 10329., DF 257987.); 8.) 1362. március 10., Buda (HHStA AUR 10330., DF 257986., sodraton függő pecséttel); 9.) 1362. augusztus 15., Trencsén (HHStA AUR 10469., DF 257988.); 10.) 1364. május 8., Krakkó (DF 288980., Anjou-kori oklt. XLVIII. 306. sz.); 11.) 1364. szeptember 23., Krakkó (DF 287476., Anjou-kori oklt. XLVIII. 737. sz.); 12.) 1366. február 25., Buda (HHStA AUR 11167., DF 257990.); 13.) 1367. október 20., Buda (HHStA AUR 11507., DF 257993.); 14.) 1369. február 14., Buda (DF 288981., VMO 16.); 15.) 1369. szeptember 14., Pozsony (Kereskedelem-történet II. 110–113.); 16.) 1372. május 23., Visegrád (DF 287479.); 17.) 1372. október 16., Sopron (HHStA AUR 12358., DF 257995.); 18.) 1373. március 9., Bécs (HHStA AUR 12416.); 19.) 1373. június 21., Visegrád (DF 287480.); 20.) 1374. április 6., Buda (DL 39267.); 21.) 1374. december 24., Buda (Archives Nationales de France, Archives antérieures à 1789, Fond J- Tresor des chartes, J//458. Hongrie: traités et autres actes diplomatiques. 1374-1376 et 1500, nr. 3., sodraton függő pecséttel); 22.) 1375. március 4., Buda (HHStA FUK 224., DF 258365.); 23.) 1378. június 15., Haimburg (HHStA FUK 229., DF 258366., sodraton függő pecséttel); 24.) 1380. február 12. (latin nyelven: DF 258 387., német nyelven: 258 368.); 25.) 1380. június 3., Zágráb (DL 38494., pecsétje elveszett, a hártvaszalag a helyén van); 26.) 1381. február 13., Buda (DL 39351., a teljes királyi címert tartalmazza); 27.) 1381. június 26., Diósgyőr (HHStA AUR 13922., DF 257997.); 28.) 1381. november 26., Diósgyőr (HHStA AUR 13947. (DF 287032.).

¹²¹ A királyi székhelyen folyó oklevéladási gyakorlatban nem volt ismeretlen a hártvaszalag használata. A király középpecsétjét használó kápolnaispán gyakorlatában a sodrat mellett a hártvaszalag sűrűbben fordult elő (pl. DL 76725., 87158., 106123.).

szolgáló két pár vágást egymás mellett helyezték el és a rajtuk átvezetett sodrat Y alakot formál, addig a szalag esetében a vágások egymás alatt helyezkednek el. Ha egymás alatti vágásokkal találkozunk, akkor a nagypecsétnek biztosan csak az előlapját használták hártýaszalagra függesztve. Az egymás mellett elhelyezett vágások a selyemsodrat használatát mutatják, ugyanakkor a pecsétről csak annak (legalább töredékes) fennmaradása esetén tudunk biztosat mondani, néhány esetben ugyanis a nagypecsét előlapját is sodratra függesztették.¹²² Ha csak az előlapot alkalmazták függőpecsétként, akkor a pecsét viaszát a hátoldalon, a hártýacsík (illetve selyemsodrat) vonalát kivéve, laposra simították. Körülbelül abban a vonalban, ahol a függesztésre szolgáló hártýaszalag (vagy selyemsodrat) húzódik, kis kiemelkedést (bordázatot) készítettek, amelyet több helyen a hüvelykujj felső percének megfelelő nagyságban és távolságra, vagy háromszögletű eszközzel ék alakú mélyedéseket ejtve benyomkodtak.¹²³ Ez a borda rejti a hártýacsíkot, ahogyan jól látható a király 1381. február 13-i oklevelén is.¹²⁴

Az egyoldalú függőpecsétekkel megerősített oklevelek belső jellegzetességeikben is eltérnek a privilégiumoktól. Egyrésről I. Lajosnak nem a teljes, hanem a rövid királyi címe szerepel az intulációban. Nem tartalmaznak méltóságsort, viszont mindig megadják a kelet helyet, a dátumot pedig nem a római, hanem vagy a keresztény napjelölés szerint írták,¹²⁵ vagy a hónap nevét és a nap sorszámát alkalmazták.¹²⁶ Időnként az oklevél maga is rögzíti a pecsét egyoldalú voltát, de ez nem vált általánossá.¹²⁷ Ritkán feltüntetik az *indictio* számát is,¹²⁸ vagy kiteszik I. Lajos uralkodási évét.¹²⁹ A szakirodalomban olvasható vélemények szerint az egyoldalú függőpecséttel megerősített oklevelek a szomszédos országok pecsételési gyakorlatahoz való alkalmazkodás jelei, illetve esetlegesen egyfajta takarékoság állhat a háttérben, mivel ezekért az oklevelekért az azt elnyerő fél nem fizetett, a selyemsodrat pedig többbe került mint a hártýasza-

¹²² Pl. 1362. március 10. (DF 257986.), 1378. június 15. (DF 258366.).

¹²³ A benyomatok száma I. Lajos oklevelein 3 és 11 között változott (3 benyomat: DF 287480., 11 benyomat: DF 257988.). A bordázatra általánosan lásd: Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 78.

¹²⁴ DL 39351.

¹²⁵ Pl. 1364. május 8. (DF 288980., Anjou-kori oklt. XLVIII. 306. sz.).

¹²⁶ Pl. 1367. október 20. HHStA AUR 11507. (DF 257993.).

¹²⁷ Pl. „*In cuius rei testimonium et perpetuam firmitatem presentes litteras nostras privilegiatas eisdem concessimus sigilli nostri maioris et autentici simplicis appensionis munimine roborata*” (MDEA III. 31–32.).

¹²⁸ Pl. 1358. június 3. (DF 290209., Anjou-kori oklt. XLII. 625. sz.).

¹²⁹ Pl. HHStA AUR 11167. (DF 257990.).

lag.¹³⁰ I. Lajos közel 3000 eredetiben ránk maradt oklevelének elenyésző részét teszik ki az egyoldalú függőpecséttel megerősítettek, így csak igen korlátozottan vonhatunk le következtetéseket. Az egyoldalú függőpecséttel megerősített oklevelek keletkezési helyei nem kötődnek egy földrajzi helyhez, Visegrádon és Budán, Bécsben és Krakkóban egyaránt erősítettek meg ilyen módon a magyar király nevében kelt okleveleket. A szomszédos országok gyakorlatához való igazodásnak egyfajta „diplomáciai udvariasság” jegyében a külsországbeli keletkezések esetében lehetne magyarázata, de nehezen belátható, hogy a magyar király (és kancelláriája) miért igazodott volna saját udvarában például az osztrák hercegi kancellária pecsételési gyakorlatához.¹³¹ Egyelőre nem lehet teljesen megmagyarázni, hogy az egyoldalú függőpecségeket miért függesztették időnként selyemsodratra, holott rendszeren hártvaszalagra nyomták rá ezeket.¹³²

¹³⁰ Mivel diplomáciai jellegű oklevelekről van szó, az adományos kifejezés nem alkalmazható. Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 78–79.

¹³¹ A brünni béke ma Prágában őrzött példányán összesen hét pecsét függ selyemsodraton: I. Lajos magyar királyé, IV. Károly német-római császáré, IV. Vencel cseh királyé, János morva őrgrófé, Rudolf, Lipót és Albert osztrák hercegeké. I. Lajos esetében a kétoldalú nagypecsétet természetes színű viaszba nyomták. IV. Károly császár, IV. Vencel cseh király és János morva őrgróf pecsétjeit természetes színű viaszba nyomták, hátoldalukba vörös viaszba ellenpecsétet nyomtak. Az osztrák hercegek pecsétjeit természetes színű fészekbe öntött vörös viaszba nyomták és egyedül Rudolf pecsétjének hátoldalába nyomtak vörös viaszba ellenpecsétet (NA AČK 884.).

¹³² Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 71. Az egyik lehetséges magyarázata ennek a jelenségnek, hogy olyan ügyben születtek ezek az oklevelek, amelyek már korábban is zajlottak. Gergely váradi kanonok megbízólevelének két nappal korábban, 1352. szeptember 18-án már kelt egy példánya, amit az uralkodó titkospecsétjével erősítettek meg (MDEA II., 433.). Az 1362. március 10-i kiadvány szerint I. Lajos visszaadta IV. Rudolf osztrák hercegnek az 1337 óta magyar kézen lévő Schwarzenbach várat (DF 257986., Anjou-kori oklt. XLVI. 91. sz., várara lásd: Arch. I. 407.). Az 1378. június 15-i oklevél tartalmazza Anjou Hedvig hercegnő és Vilmos osztrák herceg névleges házasságkötése alkalmával (valószínűleg I. Lajos távollétében) folytatott tárgyalások során tett alá hozott megegyezést a hozományról és a nászajándékról (DF 258366.). A negyedik pedig a torinói békekötés 1381. november 26-i ratifikációja (DF 287032.). A második lehetséges magyarázat szerint az egyoldalú, hártvaszalagra függesztett pecsét I. Lajos személyes jelenlétét mutathatja. Az 1364. február 10-én kelt brünni béke okmányára például a magyar király kétoldalú nagypecsétjét függesztették selyemsodraton (DF 287475., Anjou-kori oklt. XLVIII. 94. sz.), és ezen a diplomáciai találkozón Lajos minden jel szerint nem vett részt. Ugyanakkor ellenpéldaként I. Lajos 1364. május 8-i, Krakkóban kelt oklevele idézhető, amelyen pergamenszalagon függő egyoldalú

Az első, a nagypecséttel megerősített oklevél 1342. augusztus 27-i kelettel maradt ránk, vagyis a *sigillum* a koronázást követő körülbelül másfél hónapon belül elkészült.¹³³ I. Lajos uralkodásának idején csak egyszer változtatták meg a nagypecsétet, a várakozásoktól eltérő időben. Az 1363. évi bosnyák hadjárat során ugyanis Miklós esztergomi érsek-kancellár sátrából a kancellár saját szolgálattevői ellopták a nagypecsét tipáriumát és Besztercén egy ötvösnek eladták.¹³⁴ 1363. április 18-án, Nagyszombaton kelt az utolsó ismert olyan nyílt oklevél, melyet az első nagypecséttel erősítettek meg.¹³⁵ Az utolsó ismert privilégiumokat, amelyekre az első nagypecsétet függesztették, május 27-re keltezték.¹³⁶ Az ismeretlen mester által készített új nagypecsétre mintegy fél évet kellett várni: december közepéről ismerjük a használatáról szóló első említést,¹³⁷ míg a hónap végéről már lenyomatát is ismerjük.¹³⁸ A nagypecsét hiányáról vallanak I. Lajos 1363. október 25-i és október 28-i, Kassán kelt oklevelei. Ezeket a királyi pecsét hiányában („*propter carentia sigilli*”) a királyné *sigillum*ával látták el.¹³⁹ A *carentia sigilli*-záradékot kizárólag abban az esetben használták, ha a pecsét az új tisztségviselő kinevezése után még nem készült el, illetve elveszett, vagy megsemmisült.¹⁴⁰ Ebben az esetben I. Lajosnak csak egyetlen pecsétjére vonatkoztathatjuk: a nagypecsétjére, amely ekkor tényleg nem állt rendelkezésre.

pecsétet láthatunk, de az uralkodó valószínűleg nem utazott el ekkor Lengyelországba (VMO 13.). A későbbiekben felbukkanó oklevelek valószínűleg tovább fogják árnyalni, pontosítani a képet.

¹³³ Anjou-kori oklt. XXVI. 456. sz. (DL 76781.). A második nagypecsét elkészítésére szánt időt figyelembe véve megkockáztatható, hogy I. Lajos pecsétjeinek elkészítésére még I. Károly életében parancsot adtak. Az első nagypecsét vésnőke Csói Sebestyén fia György volt, aki valószínűsíthetően ugyanabban a műhelyben dolgozott, ahol a második nagypecsétet, valamint István herceg erdélyi hercegi pecsétjét is készítették (Művészet I. Lajos 141.).

¹³⁴ A pecsét ellopásának körülményeit, illetve annak következményét, az oklevelek megerősítését Küküllei János is megörökítette (Küküllei 31., 33. fejezet). Grün: I. Lajos megerősítő záradéka.

¹³⁵ DF 238806. (Anjou-kori oklt. XLVII. 179. sz.).

¹³⁶ DL 5091. (Anjou-kori oklt. XLVII. 243. sz.), DL 87382. (Anjou-kori oklt. XLVII. 244. sz.).

¹³⁷ DL 106146. (Anjou-kori oklt. XLVII. 637. sz.).

¹³⁸ DL 69248. (Anjou-kori oklt. XLVII. 659. sz.).

¹³⁹ DL 41543. (Anjou-kori oklt. XLVII. 524. sz.) és DF 219492. (Anjou-kori oklt. XLVII. 528. sz.).

¹⁴⁰ Bónis: Jogtudó értelmiség 67.

Miután I. Lajost 1370-ben Lengyelország királyává koronázták, az oklevelekben kibővítették az intulációját: innentől kezdve Magyarország és Lengyelország királyának írták. Logikus lett volna, hogy új magyar királyi felségpecsétet is vésetnek, vagy legalább az addig használt nyomóján eszközölnek valamilyen változtatást, azonban a fennmaradt lenyomatok alapján a *typarium* utólagos, kismértékű megváltoztatását vagy módosítását nem lehet azonosítani.¹⁴¹

Az első nagypecsétet, ahogyan már fentebb említettem, 1363 nyarán ellopták. Az uralkodó a hamisítások megelőzése érdekében elrendelte, hogy új pecsétnyomójával az előző pecsétje alatt kiállított okleveleket, valamint az atyja, I. Károly első két felségpecsétjével ellátott okleveleket az új pecséttel erősítsék meg. A kancellária a privilégiumok megerősítésére egy meglehetősen szokatlan módszert választott: az eredeti oklevél hártájára egy záradékot vezettek rá, a régi mellé pedig az új pecsétet is ráfüggesztették.¹⁴² A szakirodalomban felbukkant egy másik, különleges hitelesítési eljárás, amelyet ugyan I. Károly uralkodása idején használtak, de említést kell tennünk róla. A Tripartitum királyok privilégiumainak érvényességét taglaló fejezetében („*Quorum regum privilegia servantur et quorum non*”) III. András privilégiumait nem tekinti jogérvényesnek, kivéve azokat, amelyekbe a király alakjától jobbra I. Károly K betűs gyűrűspecsétjét nyomták vörös viaszba.¹⁴³ Verbőci nyomán ismerteti ezt a pecsételési módot Pray György is, aki látott is ilyen eljárással megerősített oklevelet, de a kérdéses dokumentumot ma már nem lehet fellelni.¹⁴⁴ Gárdonyi Albert

¹⁴¹ I. Lajos Lengyelországban külön nagypecsétet használt, amelynek képét Pór Antal tette közzé a Turulban. A kerek pecsét átmérője 110 mm. Előlapján a király trónon ülő alakja látható, a háttérben rutázott mezőben heraldikai liliomok. A trón két oldalán egy-egy kis háromszögű pajzs, a jobb oldaliban a magyar Anjou-címer, bal oldaliban a lengyel sas. Körirata: + S LODOVICI DEI GRATIA REGIS HUNGARIE POLONIE DALMATIE CHROUATIE ET CETERA (*Sigillum Lodovici Dei gratia regis Hungarie, Polonie, Dalmatie, Chrouatie et cetera*). Pór: Pecséttani 1905. 17–18. Annak ellenére, hogy Lajosnak külön lengyel király nagypecsétje is volt, mégis állított ki lengyel vonatkozású okleveleket a magyar nagypecsétje alatt. Lásd pl. 1380. november 11. ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/70. A magyar királyi pecsétek különböző okok miatti kismértékű módosítására, különböző ellenőrző jegyek felvésésére a 13. századi uralkodói pecsétek esetében ismerünk példákat (Bácsatyai: 13. századi uralkodói).

¹⁴² A záradék szövege, a korábbi közlések részletes felsorolásával, egy oklevél fényképének közlésével együtt: Grün: I. Lajos megerősítő záradéka. Regesztáját lásd: Anjou-kori oklt. XLVIII. 491–492. p.

¹⁴³ Tripartitum P. II., Tit. 14.

¹⁴⁴ Pray: Syntagma 27.

Pray nyomán szintén leírja a fenti módszert, de annak egyetlen példáját sem ismeri.¹⁴⁵ III. András eredetiben fennmaradt privilégiumait áttekintve valóban találunk olyan példányokat, ahol a függőpecsét előlapjára a király arcától jobbra vörös gyűrűspecstet nyomtak. Azonban ezek egyike sem I. Károly K betűs gyűrűspecstje, hanem III. András *Agnus Dei*t ábrázoló *sigillum*a. Isten báránya ezen a pecséten 90 fokkal elfordítva látható, mellső része fölfelé helyezkedik el.¹⁴⁶ A kis méretű pecsét ábrázolása ennek köszönhetően igen könnyen össze-
teveszthető I. Károly gyűrűspecstje K betűjének függőleges szárával. Feltehetően ezért azonosította Garai Miklós nádor 1411-ben kelt oklevelében III. András előtte bemutatott oklevelén a gyűrűspecstet I. Károly gyűrűspecstjével.¹⁴⁷ Valószínűleg a 14. század elején, első Anjou királyunk kancelláriáján nem éltek ezzel a hitelesítési eljárással.

Első nagypecsét (1342–1363). Kerek pecsét, átmérője 115 mm.¹⁴⁸ Az előlapon az uralkodó díszes, lábzsámolyos trónszékre tett párnán ülő alakja látható, térdén nyugtatott jobb kezében lilomos végződésű jogart, behajlított, kifelé tartott baljában egyenlő szárú kereszttel díszített országmát tart. Fején lilomos végződésű nyitott korona, ez alól hosszú, hullámos haj omlik a vállára. Arca szakálltalan. Félig az ülepárnára terülő palástját mellén széles pánt fogja össze, ezt vállain egy-egy kerek csat rögzíti. Derekán öv. Körirata az előlapon:

¹⁴⁵ Grün: I. Károly király gyűrűspecstje 183.

¹⁴⁶ Gesztelyi–Rácz: Antik gemmapecsétek 143–144., 192. (136. sz.), Takács: Árpád-házi királyok pecsétei 150. A pecsét közelebbi azonosítása nélkül írja le ezt a hitelesítési módot a HO III. 40–41. III. András 1291. július 12-i oklevelének közreadásakor (regesztája: RA 3743., I. Károly pecsétjeként azonosítja a gyűrűspecstet).

¹⁴⁷ ÁÚO XII. 199.: „*quasdam litteras domini Andree dicti de Venetiis olim regis Hungarie privilegiales anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo, regni autem sui anno primo emanatas per dominum Karolum regem appositione sigilli sui annularis in cera rubra certa imagine ad dextram in sigillo facta confirmatas*”.

¹⁴⁸ Megpecsételt történelem 44. A pecsétani szakirodalomban a pecsétek méretei egymástól kismértékben eltérnek, a nagypecsét esetében ez az ingadozás az 5 mm-t is elérheti. Ez az eltérés adódhat a közlők esetleges pontatlanságaiból, valamint abból, hogy az okleveleket a kiállításuk óta eltelt több száz évben nem egyforma körülmények között őrizték, ami hatással lehetett a viaszra is. A 14. századi magyar királyi család eredeti pecsétnyomói hiányában ma már nem tudjuk egyértelműen megmondani, hogy a pecsétek a valóságban ténylegesen mekkora átmérőűek voltak. A továbbiakban minden esetben megadom, hogy mi alapján közlöm a pecsét méretét. Ellenkező esetben a saját mérésekre hagyatkozom.

I. Lajos első nagypecsétjének elő- és hátlapja
DL 2076.

+ LODOVICVS DEI GRA HVNGARIE DALMACIE CROACIE RAME SVIE GALICIE LODOMERIE – a szöveg a hátoldalon is folytatódik: + COMANIE BVLGARIEQ REX PNCEPS SALERNITANUS ET HONORIS MONTIS SCI ANGELI DNS (*Lodovicus Dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex, princeps Salernitanus et honoris Montis Sancti Angeli dominus*). A hátoldalt rombusz (ruta) alakú mezőket alkotó hálózatos mustrázatban ismétlődő liliomok töltik ki. A pecsétmezőben háromszögű pajzsban hármas halomból kiemelkedő kettős-kereszt. A címerpajzs mezejét indadíszítés tölti ki.¹⁴⁹

Második nagypecsét (1363–1382). A kerek pecsét átmérője 110 mm.¹⁵⁰ Az előlapon az uralkodó díszes, baldachinos trónuson ülő alakja látható, aki a sávós-kettős-keresztes címer elemeivel díszített feszes, nagy nyakkivágású, közepen gombolt ruhát és dús redőzetű köpenyt (palástot) visel; ezt a vállain kerek csatpár fogja össze. Jobbjában liliomos jogart, baljában a melle előtt keresztet országalmát tart, fején liliomos nyitott korona, amely alól dús haj omlik a vállára. A rutázott trónkárpitot a magyar vágások és az Anjou-liliomok díszítik. A trón jobb oldalán¹⁵¹ háromszögletű hasított pajzs (jobb oldali mezeje többször vágott, bal oldali mezejében az Anjou-liliomok), a bal oldalon ábrázolt

¹⁴⁹ Pray: Syntagma 22. (csak a főbb elemek felsorolása) I. tábla 7. képe; Dercsényi: Nagy Lajos 17.; Művészet I. Lajos 145. és 18. tábla (38. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 170. (9. sz.); Megpecsételt történelem 44.; Marosi: Magyar Anjouk felségpecsétjei 144–145., 4a. és 4b. sz.; Sigilla regum 64. (29. sz., csak az előlap képe). A pecsét kortárs leírásait is ismerjük, így például Magyarország és Genova 1352-ben kötött szövetségleveléből. Ebben átírják és ismertetik Gergely váradi kanonok 1352. szeptember 20-i megbízólevelét. Az átíró szövetséglevel szerint a megbízólevelet a kétoldalú nagypecséttel erősítették meg: „*est munita sigillo magni ipsius domini regis cum cera crocea et filio serico, cuius sculptura apparet ab uno latere figura regis tentis in manu dextra virgam cum lilio in cacumine, et in manu sinistra pomum rotundum cum cruce superius, et in qua facie dicti sigilli apparent littere continentie scripture, videlicet LUDOVICUS DEI GRATIA REX HUNGARIE DALMATIE CROATIE, in alia vero parte dicti sigilli apparet quoddam scutum cum duabus crucibus, et in dictarum parte circumcirca apparent littere continentie huiusmodi [...]*”. (MDEA II. 433., Anjou-kori oklt. XXXVI. 746. sz.) Janusz Suchywilk lengyel kancellár 1357-ben Krakóban átírást készített erről az oklevélről és részletesen leírta a rá függesztett kétoldalú királyi pecsétet (VMO 2., 1. számhoz fűzött megjegyzések).

¹⁵⁰ Megpecsételt történelem 45.

¹⁵¹ A pecsétleírásokban a jobb és a bal mindig heraldikai értelemben használatos.

I. Lajos második nagypecsétjének elő- és hátlapja
DL 5635.

pajzsban hármashalmon emelkedő kettős kereszt látható. Az előlapon a köriratot két sorba vésték: + LODOVICUS DEI GRACIA HVNGARIE DALMACIE CROACIE RAME SERVIE GALLICIE LODOMERIE COMANIE BVLGARIEQ REX PRINCEPS SALLERNITANVS ET HONORIS MONTIS SANCTI ANGELI DOMINVS (*Lodovicus Dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex, princeps Salernitanus et honoris Montis Sancti Angeli dominus.*) A hátoldalon hatos karéjban rutázott, liliomokkal díszített pecsétmezőben háromszögű damaszkolt pajzsban liliomos hármashalomból kiemelkedő kettős kereszt. A két szárkeresztetződésen egy-egy liliom látható. A karéjok illeszkedésénél liliomok helyezkednek el. Körirata: + S SECVNDUM LODOVICI DEI GRA REGIS HUNGARIE ET ALIORUM REGNOR IN ALIO PARII SIGILLI EXPRESSORVM (*Sigillum secundum Lodovici Dei gratia regis Hungarie et aliorum regnorum in alio parii sigilli expressorum*).¹⁵²

Középpecsét.¹⁵³ I. Károly 1320 körül szervezte meg a kápolnaispán udvari hiteleshelyi jellegű oklevéladását, aki titkoskancellár címmel a saját nevében, de az irodája használatára rendelt királyi középpecsét alatt állított ki okleveleket 1375-ig.¹⁵⁴ A pecsétet használták rányomottként (nyílt és zárt formában kiállított okleveleken egyaránt), valamint függőpecsétként is.¹⁵⁵ Minden

¹⁵² Pray: Syntagma 22. (csak a főbb elemek felsorolása), II. tábla 1. képe (az előlapon a bal oldali kis címerpajzs ábrája hibás); Dercsényi: Nagy Lajos 18.; Bándi: Pecsétkiállítás 171. (11. sz.); Művészet I. Lajos 146. és 18. tábla (39. sz.); Megpecsételt történelem 45.; Marosi: Magyar Anjouk felségpecsétjei 149–150., 6a. és 6b. képek; Sigilla regum 66. (30. sz.) (csak az előlapé). Kortárs leírása: MDEA III. 77–85. (72. sz.) (a nagypecsét előlapját alkalmazták függőpecsétként, leírása a 78. oldalon, maga az okmány a 82–84. oldalakon): „*de potestate et procuratio ipsorum constabat per quasdam patentes litteras ipsius domini regis Hungarie eius sigillo in pendentibus cum cera crocea, ut prima facie apparebat, sigillatas*”.

¹⁵³ Általános latin megnevezése a *sigillum mediocre* volt (pl. DF 280087., DL 7667.).

¹⁵⁴ A kápolnaispán és titkoskancellár okleveleiben időnként felbukkanó pecsételési záradék nevezi meg ilyen módon a középpecsétet (pl. DL 4406.: „*presentes concessimus pendentibus sigilli regii, quo ratione dicti honoris nostri videlicet comitatus capelle regii [utimur] munimine roboratas*”). Kumorovitz: Osztályok, címek 293–294. A kápolnaispán 14. századi tevékenységéhez lásd: Ribi: „a kápolnaispánság” (a korábbi szakirodalom összefoglalásával).

¹⁵⁵ Hátlapra nyomott pecsétként az első középpecsét pl: DL 87334., 61208., a második középpecsét pl: DL 70173., 6740. Záráppecsétként az első középpecsét pl:

esetben természetes színű viaszba nyomták. A középpecset más funkcióban való alkalmazására, azaz nem a kápolnaispán nevében kiállított okleveleken való használatára az 1370-es évek előtt mindössze néhány példát ismerünk. 1349-ben például egy commissió jegyzetben örökítették meg, hogy a kérdéses oklevelet a király Visegrádon kelt, középpecsetje alatt kiállított parancsa alapján adták ki.¹⁵⁶ Helyettesítő pecsétként való alkalmazására 1358-ból ismerünk példákat, amikor a nagypecset távollétében ezzel erősítették meg három, a budai káptalannak szóló királyi parancslevelet,¹⁵⁷ és mindhárom pecsetelési záradékban megokolták a középpecset szokásostól eltérő használatát,¹⁵⁸ valamint két esetben a káptalan is megnevezte jelentésében a pecsétet.¹⁵⁹ Az 1370-es évek első felében a középpecsetet néhányszor használták királyi oklevelek megerősítésére is, de ekkor már nem záradékolták. 1372. augusztus 24-én például Lackfi István és Dénes kapott parancslevelet bizonyos személyek királyi védelembe vételéről; ezt a győri káptalan 1451-ben kelt átíró oklevele szerint I. Lajos középpecsetjével erősítették meg.¹⁶⁰ 1374. május 18-án Budán kelteztek I. Lajos fehérvári káptalanhoz intézett parancslevelét bizonyos Fejér és Veszprém megyei birtokok iktatásáról, amely a káptalan jelentése szerint középpecsettel volt megerősítve.¹⁶¹ Adataink a királyi középpecset kápolnaispán általi használatára az 1370-es évek elején meglehetősen hézagosak, megengedik annak lehetőségét például, hogy 1372 decemberében ne a királyi udvar székhelyén legyen, hanem Bergzaberni Vilmos pécsi püspökkel együtt Damásdon „tartózkodjon”.¹⁶²

DL 51879., 51610., a második középpecset pl: DL 58611., DF 219891. Függőpecsetként az első középpecset pl: DL 87158., 76725., a második középpecset pl: DF 266623., DL 49749.

¹⁵⁶ DL 76913.: „*preceptum regis cum mediocri sigillo de Wysegrad*”.

¹⁵⁷ A dombrói egyház panaszának kivizsgálásáról: 1358. augusztus 8. (DL 4779., Anjou-kori oklt. XLII. 868. sz.), Kanizsai István zágrábi püspök panaszainak kivizsgálásáról: 1358. augusztus 8. (DL 4780., Anjou-kori oklt. XLII. 869. sz.) és augusztus 9. (Fejér IX/2. 701–702., Anjou-kori oklt. XLII. 877. sz.)

¹⁵⁸ DL 4780.: „*Et quia sigillum nostrum maius pro quibusdam aliis regni nostri arduis negociis cum domino archiepiscopo Colocensi in partibus Dalmatie habemus, ideo presentes sigillo nostro apud comitem capelle nostre habito fecimus consignari*”.

¹⁵⁹ DL 4779.: „*litteras vestre celsitudinis sigillo vestro apud comitem capelle vestre habito consignatas*”. Ugyanez: Fejér IX/2. 701–702.

¹⁶⁰ DF 263647.: „*litteras sigillo eiusdem mediocri a tergo consignatas*”.

¹⁶¹ DF 280087.: „*litteras ... mediocri sigillo suo consignatas*”.

¹⁶² DL 7667.: „*litteras ... sub mediocri eiusdem sigillo emenatas*”.

I. Lajos uralkodása negyven esztendeje alatt két középpecsetet használt, de a második elkészítésére nem került sor rögtön lengyel királlyá koronázása (1370. november 17.) után, hanem egészen a kancellária átszervezéséig a csupán a magyar királyi címét feltüntető első középpecsettel pecsételtek.¹⁶³ Az új struktúrában¹⁶⁴ a továbbra is a királyi kápolnaispán által kezelt középpecset alatt már a király nevében keltek az oklevelek, jellemzően az udvar székelyén. A kápolnaispán fő feladata az állandó jellegű udvari panaszfelvételi szerv, az *audientia* (audientia) képviselte lett.¹⁶⁵ Ilyen minőségében különböző mandátumokat állított ki a hiteleshelyeknek.¹⁶⁶ Ugyanakkor előfordul, hogy a pecsétet korábbi „feladatkörében” használták, azaz középpecsettel megerősített oklevélbe foglaltak bevallásokat és eltiltásokat;¹⁶⁷ a tulajdonos által (pereskedés nélkül) kezdeményezett határjárás elvégzésében való közreműködésére utasítottak hiteleshelyet.¹⁶⁸ Kivételesen a kúriában bemutatott okleveleket is a középpecset alatt írtak át.¹⁶⁹

¹⁶³ 1372. január 30.: DF 283674., február 2.: DL 77500., 1373. október 28.: DL 89440., 1374. május 26.: DL 106171.

¹⁶⁴ A középpecset záradék nélkül királyi oklevélen 1372-ben tűnik fel (DF 263647., DL 7667.), de egészen 1376 tavaszáig–nyaráig meglehetősen ritkán láthatjuk ebben a szerepben (1373: nincs adat, 1374: DF 280087., 1375: nincs adat). 1376-ból az első adatot márciusból ismerjük (DL 91823.), majd júniusból két példánk van (DF 259871., DL 2978.), novemberből szintén kettő (DL 6389., DF 209641.) és decemberből egy (DF 274016.). Az adatok 1377 februárjától sűrűsödnek.

¹⁶⁵ Kumorovitz: Audientia 711.; Kumorovitz: Budai várkápolna 127.; Kumorovitz: Osztyálok, címek 294.

¹⁶⁶ A mandátumok között a vizsgálatok elvégzésére utasítók alkotják a legnagyobb csoportot (pl. DL 42036., 18135., 84293., DF 220461., 219805., 226262., 227022., 219819., 219794., 219795., 219791., 219809., 219793.). Jóval kisebb számban fordulnak elő az idézéseket közvetlenül elrendelő parancslevelek (pl. DF 219776., 219778., 219773., 219799.). Mivel a hiteleshelyek levéltárában őrzött oklevelekre a kérelmezőknek legtöbbször pereskedésük okán volt szükség, ezért az ilyen témájú mandátumokat bízvást sorolhatjuk ebbe a csoportba (pl. DF 201862.) A hiteleshelyeket ezenkívül utasíthatták különböző levelek kézbesítésére is (pl. DF 227422., 219817.).

¹⁶⁷ Pl. DL 48825., 48828., 6581., 83363., 83364., 48825., 50173., 50175., 6389., DF 236506., 236507., 219796., 208517., 257552.

¹⁶⁸ DL 91823., 26565., 52262., 6544., DF 209643., 274016., 273773., 212628.

¹⁶⁹ Pl. DL 2978., 29673., 106180., 4184., 49298., DF 218585., 285545. A jelenlégre Mária királynő oklevelei kapcsán Süttő Szilárd is felhívta a figyelmet (Süttő: Anjou-Magyarország I. 201.).

I. Lajos első középpecsétje

DL 51878.

I. Lajos második középpecsétje

DL 70187.

Első középpecsét (1342–1374). A kerek pecsét átmérője 53 mm.¹⁷⁰ Pecsétmezejében hat karéj által körbefogott háromszögletű, hasított pajzs; ennek jobb mezeje hétszer vágott, bal mezejében liliomok láthatóak. A karéjak között virágok (csillagok?) láthatóak, a karéjakon belül pedig indadíszítés. Körirata: + S LODOVICI DEI GRATIA REGIS HVNGARIE (*Sigillum Lodovici Dei gratia regis Hungarie*). A köriratot kívül és belül is pontsor övezi.¹⁷¹

Második középpecsét (1375–1382). A kerek pecsét átmérője 53 mm. A pecsétmezőben a király trónon ülő alakja látható koronázási díszben, lábánál két kis címerpajzs, a jobb oldali hasított pajzs jobb felében az Árpádok vágásai, a bal felében az Anjou-liliomok láthatóak, a bal oldali címerpajzsban pedig a lengyel sas. A két kis címerpajzsot egy-egy angyal tartja, akik gótikus fülkékben vannak elhelyezve. A trón két oldalán egy-egy kis liliom látható. Körirata: + S LODOVICI REGIS HVNGARIE POLONIE DALMATIE ET CETA (*Sigillum Lodovici regis Hungarie, Polonie, Dalmacie et cetera*).¹⁷²

¹⁷⁰ Megpecsételt történelem 46.

¹⁷¹ Nyáry: Heraldika 206.; Bándi: Pecsétkiállítás 172. (19. sz.); Művészet I. Lajos 146. és 19. tábla (40. sz.); Megpecsételt történelem 46.; Kumorovitz: Authentikus pecsét 54–55. közötti táblán 13. kép; Kumorovitz: Kápolnaispán oklevéladó működése; Kumorovitz: Pecséthasználat II. tábla, 9. kép.

¹⁷² Bándi: Pecsétkiállítás 172–173. (21. sz., eltérő köriratot közöl). A pecsét leírása az okleveleken fellelhető, egymást kiegészítő töredékek alapján készült (pl. DL 70186., 70187.).

Titkospecsét.¹⁷³ A titkospecsétet az 1370-es évekig a *secretarius notarius*, majd az 1370-es évek kancelláriai reformjai után a titkoskancellár kezelte.¹⁷⁴ A titkospecsétet rendszeren vörös viaszba nyomták, amelyet nem kentek el kereszt alakban, a viasz átmérője pedig nagyjából megegyezik a pecsét átmérőjével. A titkospecsétet az 1350-es évek közepéig rendszeren a nyílt oklevelek hátlapjára nyomták,¹⁷⁵ illetve zárópecsétként alkalmazták.¹⁷⁶ A vizsgált pecséttel 1356-tól kezdve találkozunk sűrűbben. Továbbra is használták oklevelek lezárására, de nyílt okleveleken megváltozott a helye, a hátlap helyett ekkor kerül át véglegesen az előlapra, a szöveg alatt szabadon maradt hely közepére.¹⁷⁷ Ezzel a megoldással korábban csak egyetlen alkalommal találkozunk.¹⁷⁸ Egyetlen esetben igazolható *contrasigillum*ként való használata, ami egyben az ellenpecsét egyetlen (eddig) ismert példája a 14. század második felének magyar királyi kancelláriai gyakorlatában.¹⁷⁹ Kivételképpen fordul elő, hogy függőpecsétként használták, aminek (a diplomáciai okleveleken kívül)¹⁸⁰ mindig külön okát is adták.¹⁸¹ I. Lajos legelső ránk maradt oklevelét például, amelyben ígéretet tett

¹⁷³ A titkospecsétre általánosan lásd: Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 80–84.

¹⁷⁴ Kumorovitz: Pecséthasználat 73.

¹⁷⁵ DL 40892. (1342), DF 252646. (1342), DL 4037. (1349), DL 4067. (1349), Erdődy 359. sz. (1349), DL 4114. (1350), DL 4144. (1350), DL 4146. (1350), DL 66626. (1350), DL 87250. (1350), DL 97994. (1351), DF 235585. (1352).

¹⁷⁶ DL 40894. (1342), DL 29684. (1350), DL 41197. (1352).

¹⁷⁷ Mérete alapján I. Lajos 1368. október 10-én kelt oklevelének hátlapjára is a titkospecsétet nyomták, azonban ez az elhelyezés akkor már szokatlan volt (DL 8615., Anjou-kori oklt. LII. 750. sz.).

¹⁷⁸ DL 30605.

¹⁷⁹ 1369. szeptember 14. (Kereskedelem-történet II. 110–113., Az adat ismeretét Weisz Boglárkának köszönöm.) I. Károly idejéből szintén egyetlen példát ismerünk eddig az ellenpecsét használatára (Kumorovitz: Pecséthasználat 70–71.).

¹⁸⁰ Néhány példát ismerünk arra, hogy hártaszalagon diplomáciai témájú oklevélre függesztették: 1358. február 22. (MZA v Brně G 169 Rodinný archiv Collaltů Brtnice, krabice č. 16, inv. č. 155.), 1371. július 2. (DF 257994.) és 1378. október 27. (DF 257996.).

¹⁸¹ Ez alól kivételt képez I. Lajos 1377. január 1-jén, Diósgyőrött kelt, a krakkói polgárok részére szóló adománylevele, amelyre a nagy- és a titkospecsétet is ráfüggesztették. Monumenta Poloniae V. 65–66. („*in cuius rei testimonium firmitatemque perpetuam presentes concessimus nostras litteras privilegiales pendentium et autenticorum maioris videlicet et secreti rotundi sigillorum nostrorum munimine roboratas.*”) Pecsétjei mára már elvesztek (ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/65.).

Luxemburgi Margittal kötendő házasságára, első titkospecsétjével erősítették meg, mivel hiteles nagypecsétje akkor még nem készült el.¹⁸² A titkospecséthez folyamodhattak akkor is, amikor a nagypecsétet őrző, rendesen egyházi méltóságot viselő (al)kancellár maga és családja, vagy egyháza érdekében állítottak ki privilégiumot. A hamisítási vádak megelőzése érdekében a király autentikus felségi pecsétje mellett legalább egy másik, nem a(z) (al)kancellár őrzetében lévő *sigillum*ot is ráfüggesztettek az oklevélre, amit a pecsételési záradékban is megörökítettek. Így jártak el például I. Lajos 1356. május 12-én kelt privilégiumával kapcsolatban is, amikor a király a zágrábi egyháznak visszaadott egy olyan révet, amelyet István fia Miklós volt szlavón bán foglalt el, mivel ekkor Miklós zágrábi püspök volt az alkancellár.¹⁸³ 1369-ben I. Lajos Kont Miklós nádor özvegye, Zsámboki Klára kérésére megengedte, hogy elhunyt férje Ógalgóc és Újgalgóc nevű birtokait élete végéig saját használatára megtarthatja. Mivel ekkor az özvegy fivére, Zsámboki László veszprémi püspök volt a királyi kancellár, ezért az oklevélre I. Lajos nagypecsétje mellett titkospecsétjét, valamint Piast Erzsébet királyné pecsétjét is ráfüggesztették.¹⁸⁴ A titkospecsét a kancelláriai reformok eredményeként, az 1370-es évek közepén vált autentikussá.¹⁸⁵

Amikor a titkospecséttel megerősített oklevélszövegek megnevezték a pecsétjüket, akkor általában *sigillum secretum*ként említették.¹⁸⁶ Ettől eltérő kifejezéssel csak elvétve találkozunk. I. Lajos legelső, ránk maradt oklevélben *sigil-*

¹⁸² DF 287458. (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.).

¹⁸³ DF 256524.: „*Quia venerabilis in Christo pater dominus Nicolaus eadem et apostolice sedis gratia episcopus dicte ecclesie Zagradiensis, nunc officio vicecancellarius et a conservatione sigilli nostri predictus dinoscitur prefulgere, sigillum nostrum minus rotundum, quo in secretis utimur, etiam decrevimus fore apponendum.*”

¹⁸⁴ DL 5728. (Anjou-kori oklt. LIII. 180. sz.).

¹⁸⁵ Kumorovitz: Osztályok, címek 328–330., Gerics: Kúriai bírászkodás 311., 74. j. Luxemburgi Zsigmond 1405-ben elrendelte, hogy többek között az I. Lajos titkospecsétjével megerősített okleveleket írják át és erősítsék meg (DRH I. 215., Pray: Syntagma 20.)

¹⁸⁶ Pl. DL 10517. (1355), DF 258248. (1358), DL 5123. (1362), DL 41794. (1363), DL 96396. (1365), DL 5404. (1365), DF 212696. (1365), DL 41655. (1366), Fejér IX/4. 58. (1367), DF 253460. (1368), DL 33671. (1369), DL 29703. (1369), DL 41813. (1370), DL 96467. (1371), DL 5949. (1371), DL 5973. (1371), DF 244591. (1372), DL 6271. (1375), DF 269080. (1376), DF 269111. (1377), DF 260327. (1377), DL 85440. (1377), DL 98297. (1378). Kumorovitz Lajos Bernát felsorolta a titkospecsét oklevelekben előforduló megnevezéseit, de egyrészt időben nem tett különbséget ezek között, hanem egyben közölte az összes középkori uralkodói titkospecsét elnevezését, másrészt pedig nem különböztette meg az oklevelek saját

*lum parvum*ként hivatkoztak a titkospecsétre,¹⁸⁷ 1356-ban pedig egy hosszabb körülírást alkalmaztak.¹⁸⁸ Nagyobb változatosságot találunk azokban az átíró oklevelekben, amelyek titkospecsétes oklevelet írtak át és egyúttal megemlíteték annak pecsétjét is. Leggyakrabban ezekben az esetekben is a bevett elnevezést használták, vagyis *sigillum secretum*ként hivatkoztak rá,¹⁸⁹ néha hozzátéve, hogy alulra (azaz a szöveg alá) nyomták.¹⁹⁰ Ezt az egyszerű megnevezést bővíthették a pecsét alakjára vonatkozó *rotundum* jelzővel,¹⁹¹ így különböztetve meg a négyszögletes titkos gyűrűspecséttől.

Bizonyos, hogy a *sigillum minus* kifejezés is a titkospecsétet takarja. Egyetlen esetben, 1356-ban fordul elő, hogy a pecsételési záradékba is belefoglalták, magyarán képpen hozzátéve, hogy a titkos ügyek esetében (*in secretis*) éltek ezzel a pecséttel.¹⁹² Ezen kívül nem találtam példát arra, hogy I. Lajos más oklevele is ezzel a körülírással nevezné meg a titkospecsétet.¹⁹³ Fentebb már volt róla szó, hogy

pecsétjeikre vonatkozó kifejezéseit az átíró oklevelek által az átírt oklevelek *sigillum*aira alkalmazottaktól (Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 89–90.).

¹⁸⁷ DF 287458. (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.) I. Lajos 1369. december 5-i oklevele Vegliai Stephaninus kamarcsai főesperes kiadványában átírva maradt ránk, aki azt az előlapján vörös viaszba nyomott kicsi titkospecséttel megerősítettként („*per litteras regias ab intrinseco sigillo parvulo secreto ipsius domini nostri regis cum cera rubra sigillatas*”) írta le (DF 286768., Anjou-kori oklt. LIII. 643. és 703. sz.).

¹⁸⁸ DF 256524.

¹⁸⁹ Pl. DF 212854. (1352), DF 235585. (1352), DL 77473. (1353), DF 240300. (1356), DL 94910. (1357), DL 24906. (1358), DL 4894. (1359), DL 106143. (1361), DF 207281. (1362), DL 5237. (1363), DL 5163. (1364), DL 66159. (1364), DF 266208. (1365), DL 32200. (1366), DF 275682. (1368), DF 279049. (1369), DL 6479. (1370), DF 238874. (1371), DF 238883. (1372), DF 209200. (1373), DL 91807. (1374), DL 42677. (1375), DF 250286. (1376), DL 87497. (1377), DL 13. (1378), DL 57159. (1379), DL 2361. (1380), DL 42184. (1381), DF 208659. (1381), DL 38641. (1382).

¹⁹⁰ Pl. DL 7056.

¹⁹¹ A *sigillum secretum* (et) *rotundum* alakot 1361 és 1384 között kelt oklevelekben említették. Pl. DL 4145. (1350), DF 287893. (1357), DL 38967. (1362), DL 73724. (1363), DL 41640. (1365), DL 30692. (1366), DL 73724. (1367), DL 32896. (1368), DL 5764. (1369), DF 259223. (1371), DL 66177. (1374), DL 52233. (1375), DF 243837. (1379), DL 42179. (1381), DL 1798. (1382).

¹⁹² DF 256524.

¹⁹³ Egyetlen alkalommal, 1352-ben fordul elő, hogy egy oklevél szövege a megerősítésre használt pecsétet *sigillum secretum* minusként nevezi meg. Az eredetiben fennmaradt oklevélről a zárópecsét majdnem teljesen lepergett, megőrzött kicsiny töredéke alapján

a titkospecsétet az 1350-es évek közepétől használják gyakrabban, így az 1356-os esetben felmerülhet, hogy a pecsét megnevezése ekkor még ingadozhatott, és később másik pecsétet neveztek *sigillum minus*nak. Pár szerencsésen fennmaradt adat segítségével azonban igazolhatjuk, hogy később is a titkospecsétet nevezték időnként az átíró oklevelek *sigillum minus*nak. 1377. november 19-én, Zólyomban kiadott oklevelében I. Lajos különféle kiváltságokat biztosított Brassó vidéke („szász széke”) lakosainak a Törösváron tervezett királyi vár saját költségükön való felépítése fejében. Az oklevél eredetiben, illetve Luxemburgi Zsigmond 1395-ben kelt átiratában maradt ránk. Az eredetin egyértelműen azonosítható a titkospecsét, amelyet az átíró oklevél *minus rotundum sigillum*ként nevez meg.¹⁹⁴ 1375 áprilisában Musinyi Tamás fia Miklós fiai és Vásárdi Kilián fiai részére juttatott I. Lajos birtokadományt. Az erről szóló oklevél szövegébe belefoglalták a pecsét megnevezését is, innen tudjuk, hogy a titkospecsétet (*sigillum secretum*) nyomták rá. Az oklevél azonban nem eredetiben, hanem szintén Luxemburgi Zsigmond 1395-ben kelt átiratában maradt fenn, amely szintén említette Lajos oklevelének pecsétjét, *secretum minus sigillum*ként megnevezve.¹⁹⁵

I. Lajos első titkospecsétje rövid ideig, 1342–1343 között volt használatban. Ennek a kétéves időtávnak köszönhetően, meglehetősen csekély számú ezzel megerősített oklevelet ismerünk, tekintet nélkül arra, hogy ezek milyen formában maradtak fenn. Az uralkodó első ismert oklevelét kivéve a titkospecsés oklevelek egyike sem nevezte meg a megerősítésükre használt *sigillum*ot. Két olyan adatunk van, amelyek nem az adott oklevél pecsétjét említették meg, hanem visszautaltak egy korábbi, ma már nem azonosítható uralkodói oklevélre és annak pecsétjét nevezték *sigillum minus*nak. Az egyik alkalommal hozzátették, hogy azzal a pecséttel korábban (*prius*) éltek.¹⁹⁶ I. Lajosnak 1343-ban mindössze egyetlen olyan, már királyként használt pecsétje volt, amelyet korábban használtak minősíthettek, mégpedig az első titkospecsét. A fentiek alapján valószínűsíthetjük, hogy a *minus sigillum*, valamint a *secretum (secretale) minus sigillum*,

annyit tudunk róla, hogy gyöngysor övezte, illetve a kerek alakban hagyott viasz feltja alapján 15–18 mm átmérőjű lehetett. Ez a pecsét mérete alapján nem feleltethető meg az uralkodó ekkor használatban lévő második titkospecsétjének, sokkal inkább a harmadik gyűrűspecsétnek (lásd később, DL 41197.).

¹⁹⁴ Eredeti: DF 246812., átirat: DF 246820.

¹⁹⁵ DL 6271.

¹⁹⁶ 1342. július 21. után: „*sigillum minus*” (DF 248376., Anjou-kori okl. XXVI. 393. sz.), 1343. április 14.: „*sigillum secretale minus, quo prius utebamur*” (DF 262189., Anjou-kori okl. XXVII. 197. sz.).

illetve ezeknek a pecsét alakjára utaló *rotundum* jelzővel bővített formái mind a kerek titkospecsétre vonatkoznak, az 1350-es évek közepétől bizonyosan, de valószínűleg korábban is.¹⁹⁷ A titkospecsétre vonatkozhatnak a *sigillum secretarium* elnevezések is.¹⁹⁸ Luxemburgi Zsigmond 1417-ben kelt átíró oklevele egy ízben nagyobb titkospecsétként hivatkozott a kerek titkospecsétre, minden bizonnyal a titkos gyűrűspecstől való megkülönböztetés okán.¹⁹⁹

I. Lajos pecsétjei közül a kerek titkospecsét az egyik olyan, amelyik nagy valószínűséggel mutatja az uralkodó tartózkodási helyét. Jellemző, hogy a nápolyi hadjáratok idején mind a gyűrűspecst, mind pedig a nagypecsét az ország területén maradt, itt pecsételtek vele, míg a hadjáratra a titkospecsétet vitte magával az uralkodó. A titkospecsétes oklevelek az 1350-es évek közepétől sűrűsödnek, összefüggésben Miklós mester *secretarius notarius* felbukkanásával.²⁰⁰ A pecsétnek a király személyével való szoros kapcsolata az 1370-es években lazult meg, az évtized közepéről már olyan adatokkal is rendelkezünk, amelyek az uralkodó és a titkospecsét egymástól való távollétéről vallanak. 1375 májusában I. Lajos Erdélyben tartózkodott, a hónap első napján Váradon titkos gyűrűspecstjével megerősített birtokadományról szóló oklevelet adtak ki.²⁰¹ Május 3-án viszont Pozsonyban a kerek titkospecsétje alatt állítottak ki oklevelet arról, hogy a pozsonyi káptalan jobbágysait senki sem kényszerítheti a bíróságuk elé állni.²⁰² Mivel a Várad és a Pozsony közötti távolságot aligha

¹⁹⁷ *Sigillum minus*: DF 248658. (1368), DL 41239. (1354), 5399., stb. *Secretum minus sigillum*: DF 246828. (1370), DL 43166. (1382), stb. *Sigillum minus rotundum*: DF 246820., 281205. (1373). *Secretum minus rotundum et secretum*: DF 246824., 246826. *Sigillum minus secretales*: DF 262189., 285739. – Mária királynő 1383. június 28-án átírta atyja 1381. február 16-án, Zólyomban kelt oklevelét, amelynek pecsétjére a *secretum sigillum anulare rotundum* megnevezést használta. Ez meglehetősen nehezen értelmezhető. A szakirodalom eddig úgy vélekedett, hogy Mária királynő kancelláriája tévedett és a pecsét gyűrűs voltára utaló jelzőt tévesen foglalta bele a leírásba, valójában pedig a titkospecséttel erősítették meg azt (DL 6761., Kumorovitz: Osztályok, címek 314., 124. j.). Ugyanakkor szóba jöhet a harmadik vagy a negyedik gyűrűspecstől való megerősítése is; ez esetben a *secretior* szó helyett a *secretum*-ot használta Mária kancelláriája.

¹⁹⁸ Pl. DF 269959. (bővítve a *cum cymerio* szavakkal), DL 43045., 105756., DF 238843.

¹⁹⁹ *maiores secretum sigillum* (DL 4509., Anjou-kori oklt. XXXIX. 211. sz.; ZsO. VI. 814. sz.).

²⁰⁰ Kumorovitz: Osztályok, címek 303.

²⁰¹ DL 89513.

²⁰² DF 227669. Ugyanezen a napon, szintén Pozsonyban kelt két másik, a kerek titkospecséttel megerősített királyi oklevél, szintén Pozsony várossal kapcsolatos ügyben. Mi-

tehetette meg I. Lajos és kísérete három nap alatt, így a titkospecsét és a király biztosan nem ugyanazon a helyen tartózkodott, amit a kancelláriai jegyzetek is megerősítenek. Az uralkodó 1375 tavaszi–nyári erdélyi tartózkodása alatt kelt az a Kumorovitz Lajos Bernát által közölt oklevél, amely mindennél jobban mutatja a király és a titkospecsét egymástól való távollétét. I. Lajos 1375. július végén Zsomborban keltezett levelében ugyanis meghagyta Demeter erdélyi püspöknek, hogy a nála lévő pecsétet de Surdis János váci püspök útján küldje vissza a részére. A titkospecsét azért volt Demeter püspök őrizetében, mert a titkoskancelláriának ő volt a vezetője.²⁰³

Első titkospecsét (1342–1343). I. Lajos király pecsétjei közül időben legkorábban első titkospecsétjével találkozunk. Ezzel erősítették meg 1342. augusztus 3-i oklevelét, így az sem kizárt, hogy készítését már a koronázás előtt, még I. Károly életében megkezdték. Az oklevelet ma Prágában őrzik és az ezen függő pecsét az első titkospecsét egyetlen épen maradt példánya.²⁰⁴ A kerek pecsét átmérője 27 mm.²⁰⁵ Kettős vonallal határolt, háromkaréjos mezőben háromszögű hasított pajzs áll, amelynek jobb mezeje hétszer vágott, a bal mezejében az Anjou-liliomok láthatóak. Kívülről folymatos vonallal határolt körirata: S SECRETVM LODOVICI REGIS HUNGARIE (*Sigillum secretum Lodovici regis Hungarie*).²⁰⁶

Második titkospecsét (1343–1382). A kerek pecsét átmérője 24 mm.²⁰⁷ A jobbra dőlt hasított pajzs jobb oldali mezeje hétszer vágott, a bal oldaliban az Anjou-liliomok láthatóak. A pajzs bal felső csúcsán koronás csöbörsisakra

vel a pecsétek többé-kevésbé épek, a kancelláriai jegyzetek csak részben olvashatóak. DF 238912: „*deliberatio baronum, videlicet domini Demetrii episcopi, Ladislai ducis, Petri bani et iudicis curie, scilicet comitis Iacobi*”. DF 238913: „*deliberatio [...]*”. Ez utóbbi példányon a titkospecsét sokkal épebb, de a töredékesen olvasható részletek alapján azonos lehetett az előzővel. A jegyzeteket közli Kumorovitz: Osztályok, címek 307.

²⁰³ „*Ceterum vos domine Demetri episcopo sigillum nostrum apud vos habitum per dominum Iohannem episcopum Vachiensem nobis transmittatis*” (Kumorovitz: Osztályok, címek 318. oldal, 151. j.; Kumorovitz: I. Lajos 1375. évi hadjárata 976.).

²⁰⁴ DF 287458. (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.).

²⁰⁵ Kumorovitz: Osztályok, címek 301.

²⁰⁶ Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 102. (1. sz.), képe a 72–73. oldalak közötti tábla 3. képe; Kumorovitz: Osztályok, címek 301. (eredeti alapján); Művészet I. Lajos 146–147. és 19. tábla (41. sz.).

²⁰⁷ Megpecsételt történelem 47.

I. Lajos első titkospecsétje

CZ-NA-ACK-252.

I. Lajos második titkospecsétje

DL 108877.

helyezett háromágú, nyitott koronából két toll (szárny?) között kiemelkedő, jobbra néző, csőrében patkót tartó struccfej látszik, amely benyúlik a köriratba. A sisaktakaró a pecsétmező bal oldalán lebeg. Körirata: + S SECR LODOVICI REG (*Sigillum secretum Lodovici regis*).²⁰⁸ I. Lajos 1343. április 24-i oklevelében korábban használt kisebb titkospecsétjét említi, tehát a második titkospecsétnek ekkor már készen kellett lennie.²⁰⁹ Legközelebb ugyanakkor csak 1347-

²⁰⁸ Pray: Syntagma IV. tábla, 8. kép (csak a kép, köriratát hibásan adja meg) és X. tábla, 4. kép (csak a képe, hiányosan); Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 115.; Kumorovitz: Authentikus pecsét 54–55. közötti tábla 19. kép.; Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét 102–103. (2. sz.); Kumorovitz: Osztályok, címek 301–302.; Bándi: Pecsétkiállítás 171. (12. sz.); Művészet I. Lajos 146. és 19. tábla (42. sz.); Kumorovitz: Pecséthasználat II. tábla, 7. kép; Megpecsételt történelem 47. A pecsét kortárs leírását Magyarország és Genova 1352-ben kötött szövetségleveléből ismerjük. Az ebben átirat oklevelet, Gergely váradi kanonok 1352. szeptember 18-i megbízólevelét a titkospecséttel erősítették meg; az átiró szövetséglevelé szerint az oklevél „*est munita sigillo ipsius domini regis parvo in quadam cera rubea, que est intus ceram croceam, et in quo sigillo est sculptus scutum ad arma dicti domini regis cum quadam cimera desuper et in ipsius sigilli circumferentia scripte sunt hec littere seu verba signata: S SECRETUM LUDOVICI REGIS*” (MDEA II. 433.; Anjou-kori oklt. XXXVI. 746. sz.). Az adatot idézi Gárdonyi Albert is (Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 118.).

²⁰⁹ DF 262189. (Anjou-kori oklt. XXVII. 197. sz.). Az adatot idézi: Kumorovitz: Osztályok, címek 301.

ben említik.²¹⁰ Sem az első, sem a második titkospecsét *typariuma* nem maradt ránk, ezért nem tudunk határozottan állást foglalni abban, hogy milyen „kivitelben” készültek. Gárdonyi Albert véleménye szerint a titkospecsét is gyűrűbe lehetett foglalva, de amikor nem a királynál volt, akkor az iránta való tisztelet okán láncra viselték, nem az ujjukon hordták.²¹¹

Érdekes adalék, hogy Giannino di Guicco sienai kereskedő (aki „Franciaország királyának hitte magát”) történetében szintén felbukkan a magyar uralkodó titkospecsétje. A magát I. Károly magyar király nőtestvére, Magyarországi Klemencia és X. (Civakodó) Lajos francia király (1314–1316) utószülött fiának tartó sienai polgár kalandos útja során, támogatást keresve eljutott vélt unokatestvére, I. Lajos király országába is. Életírása szerint ugyan nem találkozott feltételezett rokonával, de az elküldte hozzá magas rangú méltóságviselőit, akik meghallgatták és megnézték írásos bizonyítékait is. Miután jelentést tettek uruknak, a magyar király visszautasította a személyes találkozást, mivel további meggyőző bizonyítékokra lett volna szüksége ahhoz, hogy kicsit is hitelt adjon állítólagos rokona állításainak. Az igazához makacsul ragaszkodó, ugyanakkor a politika útvesztőjében és finomságaiban járatlan Giannino Budán csalók „karmai közé” került, akik elhitették vele, hogy a személyes találkozó megghiúsulása ellenére a magyar uralkodó támogatni akarja, ezért elküldte neki titkospecsétjének másolatát, hogy nevében írhasson leveleket az európai uralkodóknak. Valószínűleg maga Giannino is tisztában volt azzal, hogy hamis (vagy legalábbis nem az eredeti) pecsét került hozzá.²¹²

Gyűrűspecsét.²¹³ A gyűrűspecsétet minden esetben vörös színű viaszba nyomva használták.²¹⁴ Méretéből adódóan is a legsérülékenyebb pecsétípus volt, és mivel a nem örökérvényű okleveleket erősítették meg vele, ezekre az oklevelekre vigyázhattak a legkevésbé. Míg I. Károly egyetlen gyűrűspecsétet használt, ame-

²¹⁰ DL 105234. (Anjou-kori oklt. XXXI. 743. és 808. sz.), Kumorovitz: Osztályok, címek 302.

²¹¹ Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 115.

²¹² Falconieri: A férfi 60–65.

²¹³ Latin megnevezései: *an(n)ulare sigillum* (DL 4331., 4642., 4828., 4886., 41031., 42180., 64658., 75423., 77299., 77441., 98170., 100164., 103164., 106152., 108825., DF 200973., 207338., 259504., 264210., 269784., 271035.), *anuleum sigillum* (DL 4870., 33742., 76780.), *an(n)ulareum sigillum* (DL 41304).

²¹⁴ A vörös pecsétviasz használatáról lásd: Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 186–187.

lyet mindig az ujján viselt,²¹⁵ addig I. Lajos esetében már nem ilyen egyértelmű a helyzet. Bizonyosan volt olyan gyűrűspecstje, amelyet az ujján viselt, de emellett volt olyan gyűrűje is, amelyet nem maga kezelt. Ez külön tisztségviselő gondjaira volt bízva, a *specialis notarius* őrizte és használta.²¹⁶ Az eredetiben ránk maradt oklevelek arról vallanak, hogy I. Lajos első (jobb szó híján hivatalinak nevezhető) gyűrűspecstje az 1340-es években a király tartózkodási helyének egyik mutatója egészen az első nápolyi hadjáratig (1347 vége). Közvetett adatok alapján valószínűsíthető például, hogy a királyt a gyűrűspecst és *notarius*, Őri István elkísérte urát az első litván hadjáratba 1344–1345 fordulóján.²¹⁷ 1347 február közepétől március elejéig I. Lajos Szlavóniában tartózkodott, zágrábi keltezésű okleveleit ismerjük, amelyek mind a gyűrűspecst alatt keltek, miközben a nagypecst Budán tartózkodott.²¹⁸ Érdekes ugyanakkor megfigyelni, hogy 1347 második felétől kezdve a gyűrűspecst és a nagypecst a külföldre vezetett hadjáratok idején Budán maradt, Lajos kerek titkospecstjét azonban bizonyosan magával vitte mind Itáliába, mind pedig Litvániába.²¹⁹ A gyűrűspecst és a nagypecst külön helyeken való tartózkodására számos példánk van az 1350-es és 1360-as évekből. Az 1354 nyarán zajlott szerbiai hadjárat során például a nagypecst és vele az uralkodó Zimony és Nándorfehérvár körül mutatható ki, a gyűrűspecsttel ezzel párhuzamosan pedig Budán és Visegrádon pecsételtek.²²⁰ 1356 októberében a nagypecst Zágrábban, a gyűrűspecst pedig

²¹⁵ Grün: I. Károly király gyűrűspecstje 55.

²¹⁶ A *specialis notarius*okról lásd: Kumorovitz: Osztályok, címek 296–300.

²¹⁷ 1344. december 14-én Trencsénben kelteztek a gyűrűspecsttel (DF 238710., Anjou-kori oklt. XXVIII. 806. sz.), majd áprilisban gyors egymásutánban Vizsolyban, Göncön és Nyáradon (DF 269296., Anjou-oklt. XXIX. 218.; DL 74813., Anjou-oklt. XXIX. 223.; DL 64030., Anjou-kori oklt. XXVIII. 226. sz.), ami az uralkodó kifelé és hazafelé tartó útját jelezheti. A közbeeső időből nem ismerünk gyűrűspecsttel megerősített királyi oklevelet. Az Őri István *specialis notarius* részére kiadott birtokadományozó függőpecsétes oklevél 1345. január 21-i kelettel maradt ránk (Anjou-kori oklt. XXIX. 61. sz.), ami valószínűleg a birtokadományról szóló királyi döntés dátumát jelenti ebben az esetben. Őri István személyére lásd: Németh: Vízaknai (Őri) István.

²¹⁸ Lásd pl. Anjou-kori oklt. XXXI. 125., 132., 160., 165. sz.

²¹⁹ Titkos gyűrűspecstjéről egyáltalán nem értesülünk ebből az időszakból.

²²⁰ DL 95928. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 344. sz.), DF 266617. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 373. sz.).

Visegrádon tartózkodott.²²¹ 1360 januárjában a nagypecsét Erdélyben időzött, a gyűrűspecst pedig Visegrádon.²²² Ebben a két évtizedben, különösen a második gyűrűspecst használatba vételével (1364) sokasodnak meg az ezzel megerősített okleveleken Piast Erzsébet királyné commissiójára vonatkozó kancelláriai jegyzetek,²²³ amelyek 1371-től, a második gyűrűspecst használatból való kivezetésével párhuzamosan ritkulnak meg és ezután már csak alkalmasszerűen találkozhatunk vegyesen Piast Erzsébet és Kotromanić Erzsébet nevével a kancelláriai jegyzetekben.²²⁴

Első gyűrűspecst (1342–1364). A kerek pecsét átmérője 13 mm. Csőrében patkót tartó, balra forduló strucc egész alakos képét ábrázolták. Két gyöngysor által közrefogott körirata: + S LODOVICI R (*Sigillum Lodovici regis*).²²⁵ A pecsét utolsó biztos lenyomata az uralkodó 1364. április 18-i oklevelén található.²²⁶ Viaszt nem kenték el kereszt alakban. Hátlapra nyomott és zárópecsétként egyaránt alkalmazták.

Második gyűrűspecst (1364–1371). Az ovális gyűrűspecst kisebb átmérője 9 mm, a nagyobb 12 mm. A pecsétmezőben hasított címerpajzs, jobb oldalán az Árpádok vágásait, bal oldalán pedig az Anjou-ház liliomait láthatjuk.

²²¹ Nagypecsét: DL 98821. (Anjou-oklt. XL. 576. sz.), gyűrűspecst: DL 37563. (Anjou-oklt. XL. 574. sz.).

²²² Nagypecsét: DL 29691. (Anjou-oklt. XLIV. 39. sz.), DL 41414. (Anjou-oklt. XLIV. 56. sz.). Gyűrűspecst: DL 41411. (Anjou-oklt. XLIV. 40. sz.), DL 41412. (Anjou-oklt. XLIV. 41. sz.), DL 41413. (Anjou-oklt. XLIV. 49. sz.).

²²³ Lásd Piast Erzsébet királyné itineráriumának jegyzetanyagát.

²²⁴ Pl. 1374. november 12. (DL 6245., nagypecséttel): „*Commissio domine regine senioris in presentia comitis Iacobi*”. 1377. augusztus 28. (DF 229897., középpecséttel): „*Commissio domine regine ex deliberatione baronum*”. 1380. március 8. (DL 6683., nagypecséttel): „*Commissio domine regine iunioris*”. 1380. augusztus 2. (DL 6727., nagypecséttel): „*Commissio domine regine iunioris*”.

²²⁵ Pray: Syntagma IV. tábla, 5. kép (hibás körirattal, ellenkező oldalra forduló struccal); Nyáry: Heraldika 61.; Kumorovitz: Osztályok, címek 299–300.; Bándi: Pecsétkiállítás 171. (13. sz.); Művészet I. Lajos 147. és 19. tábla (45. kép). Gárdonyi Albert a címeren ábrázolt strucc miatt az első gyűrűspecstet véli I. Lajos állandóan ujján viselt pecsétjének (Grünn: I. Károly király gyűrűspecstje 115.).

²²⁶ DF 219503. 1366-ban I. Lajos oklevele korábbi gyűrűspecstként említi („*quasdam litteras nostras patentes priori et annuleo sigillo nostro consignatas*”. DL 90094.).

I. Lajos első gyűrűspecstje

DL 108577.

I. Lajos második gyűrűspecstje

DL 5822.

Gyöngysor övezte körirata: + S LVDOVICI REGIS HVNGARIE (*Sigillum Ludovici regis Hungarie*).²²⁷ A pecsétre az első biztos adatunk 1364. június 9-ről,²²⁸ az utolsó pedig 1371 áprilisából van.²²⁹ Viasztát nem kenték el kereszt alakban. Hátlapra nyomott és zárópecsétként egyaránt alkalmazták.

²²⁷ Pray: Syntagma IV. tábla, 7. kép; Kumorovitz: Osztályok, címek 300.; Bándi: Pecsétkiállítás 172. (17. sz.); Művészet I. Lajos 147. és 19. tábla (44. sz.).

²²⁸ DF 219514. Az első gyűrűspecst utolsó biztos áprilisi előfordulása és az ovális gyűrűspecst első biztos júniusi adata közötti időben három eredetiben és egy fényképmásolatban fennmaradt, gyűrűspecsttel megerősített királyi oklevélről van tudomásunk. A május 19-i királyi oklevél hátlapján a pecsét nagymértékben elmosódott, de valószínűleg inkább még az első gyűrűspecsttel zárták le (DF 226130.). A június 6-i (DL 5323.) június 9-i (DL 83292.) keltezésű oklevelek hátán ovális alakú viaszolt vehető ki. Mivel azonban az első, kerek gyűrűspecst esetében is láthatunk néha ovális alakba csepegtetett viaszt, ebből nem tudunk messzemenő következtetést levonni, hogy az első vagy a második gyűrűspecstet nyomták-e rájuk (vö.: DL 77241.).

²²⁹ DF 208507.

Harmadik²³⁰ (titkos?) gyűrűspecst (1368). A kerek pecsét átmérője 15 mm, kívülről gyöngysor övezi. A folyamatos vonal által határolt kör alakú pecsétmezőt két részre osztották, bal oldalán egy jobbra forduló, csőrében patkót tartó strucc egész alakos képét ábrázoltak, jobb oldalának felső része négyszer vágott, alsó részén kettő-egy eloszlásban három liliom látható. Körirata: + S LODOVICI REGI (*Sigillum Lodovici regis*). Egyetlen lenyomatáról van tudomásom,²³¹ amely I. Lajos 1368. november 10-én kelt oklevelének hátlapján látható vörös viaszba nyomva. A viaszt nem kenték el kereszt alakban, az oklevél pedig nem nevezi meg a megerősítésre használt pecsétet.²³² Használata időbeni átfedést mutat a második gyűrűspecsttel.

***I. Lajos harmadik
gyűrűspecstje***

Magistrát mestra Bratislavy,
Inventár listín a listov,
inventárne číslo 259.

²³⁰ Mivel a harmadik és negyedik gyűrűspecstről összesen három azonosítható lenyomattal rendelkezünk, továbbá egyikük biztos kortárs elnevezését sem ismerjük, leginkább méretük folytán szerepelnek a gyűrűspecstek között.

²³¹ I. Lajos 1352-ben kelt egyik oklevele a saját zárópecstjét *sigillum secretum minus*ként nevezte meg. A valószínűleg kör alakú, 15–18 mm átmérőjű pecsét képe mára egy kis töredék kivételével már lepergett, csak azt tudjuk, hogy kívülről pontsor övezte, valamint vörös viaszt nem kenték el kereszt alakban (DL 41197., Anjou-kori oklt. XXXVI. 846. sz.). Ezért megfontolandó, hogy ebben az esetben a harmadik gyűrűspecstet használták, a *minus* szóval különböztetve meg azt a 25 mm átmérőjű titkospecsttől. Így a harmadik gyűrűspecst használatának időhatárát sokkal előrébb lehetne helyezni.

²³² AMB MMB Zbierk listín a listov, č. 259. Az oklevél fekete-fehér fényképmásolata: DF 238855.

Negyedik (titkos?) gyűrűspecst (1371–1372?). A kerek pecsét átmérője 15 mm. Koronás sisakból kinövő, jobbra forduló, csőrében patkót tartó struccot ábrázol, a hátteret indadíszítés tölti ki. Körirata nincs, kívülről pontsor határolja.²³³ Mindössze két épen maradt lenyomatát ismerjük. Az egyik 1371 januárjából való,²³⁴ vagyis időbeni átfedést mutat a második gyűrűspecsttel; a másik ép példánya a király 1372. március 17-i levelén bukkan fel.²³⁵ Az egyik esetben zárópecsétként alkalmazták, a másikban pedig az oklevél előlapjára, a szöveg alatt üresen maradt hely közepére nyomták, de mindkét esetben kereszt alakban elkent viaszba. Egyik oklevél sem nevezte meg a pecsétjét, így nem tudjuk biztosan, hogy mi volt a kancellárián használt elnevezése.

Itt szeretnék kitérni a *sigillum secretius* kifejezésre, amelyet időnként a *rotundum* jelzővel bővítettek. Az 1364 és 1378 között kelt átíró oklevelek nevezik meg az általuk átírt 1363 és 1375 között kiadott királyi oklevél pecsétjét ezzel a fordulattal. Egyetlen olyan királyi oklevelet sem ismerünk, amely a saját pecsétjét így nevezte volna meg. A *secretum* szó középfokú alakjának használata és a *rotundum* jelzővel való bővítés okán elképzelhetőnek tartom, hogy mindezek az adatok I. Lajos harmadik vagy negyedik gyűrűspecstjére vonatkoznak.²³⁶ Mivel a *specialis notarius* kezelésében lévő (első és második) gyűrűspecst használata az 1371. esztendővel véget ért, Kumorovitz Lajos Bernát úgy vélekedett, hogy ettől kezdve amikor az átíró oklevelek gyűrűspecstként (*sigillum*

*I. Lajos negyedik
gyűrűspecstje*

DL 64082.

²³³ Bándi: Pecsétkiállítás 172. (18. sz.).

²³⁴ DL 64082.

²³⁵ DL 108898.

²³⁶ Pl. DL 33599., 33977. (a titkos gyűrűspecsttre vonatkoztatva idézi: Kumorovitz: Osztyályok, címek 313., 113. jegyzet), DL 5714., DF 247229., 268909. (*rotundum* jelzővel bővítve).

annulare) utalnak az átírt oklevél pecsétjére, az mindenképpen a négyszögletes titkos gyűrűspecséttel volt megerősítve.²³⁷ Mivel azonban bizonyíthatóan volt I. Lajosnak legalább két másik, kis méretű pecsétje, és ezek közül az egyiket bizonyíthatóan 1371 után is használták, ezért elképzelhető, hogy a titkos vagy négyszögletes jelző nélkül szereplő gyűrűspecsétes adatok inkább a harmadik vagy negyedik gyűrűspecsétre vonatkoznak.²³⁸

Négyszögletes titkos gyűrűspecsét (1346–1382). Téglalap alakú pecsét, amelynek rövidebb oldala 12 mm, hosszabb oldala 15 mm. A hasított pajzs jobb oldala hétszer vágott, bal oldalán az Anjou-liliomok láthatóak. A pajzs két oldalán egy-egy liliom. Körirata: R LODOVICVS (*Rex Lodovicus*).²³⁹ Schönherr Gyula ismertette először 1888-ban,²⁴⁰ majd 1892-ben az erdélyi szász okmánytár szerkesztői hívták fel a figyelmet rá és írták le.²⁴¹ A négyszögletes titkos gyűrűspecsét az egyik legkritikábban előforduló pecsét típus, de a legmegbízhatóbban mutatja az uralkodó tartózkodási helyét. Erre utalnak azok a megfogalmazások, hogy ez volt az a *sigillum*, amelyet a király az ujján viselt, mindig maga mellett tartott.

***I. Lajos négyszögletes,
titkos gyűrűspecsétje***

Pécsi Egyházmegyei Könyvtár –
Klimó Könyvtár AA.III.13 –
98. oklevél (119. oldal)

²³⁷ Kumorovitz: Osztályok, címek 316. (134. jegyzetben közölt adatok).

²³⁸ Lásd például: DL 6256., 98170., 6707., 42180.

²³⁹ Schönherr: I. Lajos gyűrűpecsétje 91–92.; Pór–Schönherr: Anjou ház 174.; Bándi: Pecsétkiállítás 172. (15. sz.); Művészet I. Lajos 147. és 19. tábla (43. sz.); Kumorovitz: Osztályok, címek 315.

²⁴⁰ Schönherr: I. Lajos gyűrűpecsétje 91–92.

²⁴¹ ZW II. 271–272.

Egyaránt használták zárópecsétként, illetve nyílt alakban kiállított oklevelek megerősítésére. Ez utóbbi esetben az előlapon, a szöveg alatt üresen maradt hely közepére nyomták. A viaszt minden esetben kereszt alakban elkenték, ami ugyan alapvetően a pecsét jobb megtartását szolgálta, ám végső soron a titkos gyűrűspecst jellemző vonása lett.²⁴² A pecsét egyik legszembeűnőbb tulajdonsága négyszögletes alakja volt, hasonló a 14. századi királyi pecsétek között nem fordult elő. Ezért, ha a *quadrangulare sigillum* szókapcsolat feltűnik egy oklevél szövegében, teljesen bizonyos, hogy erre a pecsétre utalnak. Első példánk 1352-ből való, amikor I. Lajos átírja a saját, előző évben kelt oklevelét, amelyet „*secreto sigillo quadrangulari*” erősítettek meg.²⁴³ 1373-ban úgy utaltak rá, mint „*anulare et secretius sigillum quadrangulare*”.²⁴⁴ Mária királynő 1383-ban írta át atyja 1375-ben kelt oklevelét, amelynek a pecsétjét „*secretum sigillum quadrangulare*” szavakkal írta le, vagyis a négyszögletes, titkos gyűrűspecséttel erősítették meg I. Lajos oklevelét. Azonban azzal a ritka helyzettel találkozunk, hogy a királyi oklevél is megnevezte a pecsétjét, mégpedig „*secretum sigillum anulare*” formában.²⁴⁵ Szintén megnevezte a pecsétjét I. Lajos 1369. június 24-i oklevele, valamint annak öt évvel későbbi átirata. Az eredeti oklevél a „*secretum sigillum annulare*” megnevezést használta, míg az átírás a „*secreto nostro sigillo, quod penes nos gestamus*” szerkezettel írta körül a pecsétet.²⁴⁶ 1355-ben nagypecsétes oklevelet állítottak ki I. Lajos négyszögletes pecsétjével megerősített parancsára.²⁴⁷ A fentiek alapján úgy vélem, hogy amennyiben négyszögletes alakjára utalnak, akkor minden esetben tárgyalt pecsétünk értendő, ahogyan a *secretum sigillum anulare* is erre vonatkozik.²⁴⁸ A latin elnevezések alapján a négyszögletes titkos gyűrűspecst első valószínűsíthető előfordulása az 1346. évhez köthető. I. Lajos december 4-i oklevelét I. Mátyás 1464-es átiratából ismerjük. Ez megemlíttette, hogy az eredeti oklevél

²⁴² A kereszt alakban elkent viaszt Gárdonyi Albert Piast Erzsébet királyné „újításának” tartja Magyarországon és azzal magyarázza, hogy a forma okán a viasz nem pergett le olyan könnyen (Grünn: I. Károly király gyűrűspecstje 187.). Gárdonyi nyomán ugyanerre a vélekedésre jut Szentpétery Imre is (Szentpétery: Oklevéltan 240.).

²⁴³ DL 85296.

²⁴⁴ DL 6139.

²⁴⁵ DL 89513. és DL 89514.

²⁴⁶ I. Lajos 1374-ben kelt oklevele nem tartalmaz pecsételési záradékot, de Luxemburgi Zsigmond 1412-es átirata megörökítette, hogy titkospecséttel (*sigillum secretum*) erősítették meg (DL 34829.).

²⁴⁷ „*Commissio regis in litteris suis cum sigillo quadrangulari*” (DL 108833.).

²⁴⁸ Példák a *sigillum secretum anulare/anuleum* alakra: DL 30688., 34829., 42294., DF 212705., 236795., 242763., 268797., 280969., 281072., MDEA II. 652., 653.

„*sub secreto sigillo suo anulari*” volt megerősítve.²⁴⁹ I. Lajos 1349. november 11-i oklevelének hátlapjáról a pecsét majdnem teljesen lepergett. A viasz által hagyott elszíneződés alapján nagy valószínűséggel vörös színű viaszba nyomták, a pecsét rögzítésére szolgáló hártycsík átbújtatására szolgáló vágások alapján pedig egy kisméretű pecsét lehetett. Mivel a pecsét által hagyott folttól jobbra látszik egy további viaszdarabka, megkockáztatható, hogy vagy a titkos gyűrűspecsét kereszt alakban elkent viaszának kis töredékéről van szó, vagy esetleg a negyedik gyűrűspecsétről, amelynek viaszát szintén kereszt alakban kenték el.²⁵⁰

A commissiókancelláriai jegyzetekben többször is ennek a pecsétnek a leírását örökítették meg. 1355. július 12-én Budán adtak ki oklevelet I. Lajos nevében, a hátlapján pedig a „*commissio regis in litteris suis sub quadrangulato sigillo*” kancelláriai jegyzet olvasható.²⁵¹ 1362. február 26-án kelt I. Lajos király oklevele, és a kancellária a király írásbeli commissiójára állítottak ki, amelyet a király magánál tartott pecsétjével erősítettek meg, amelyre egy pajzsot véstek („*quod circa se gestat, ... et in eodem sigillo unus clipeus est sculptus*”).²⁵² 1366. augusztus 18-án Óbudán kelt királyi oklevélen olvasható kancelláriai jegyzet szerint a dokumentum kiállítására I. Lajos a nála lévő pecséttel megerősített levelében adott parancsot.²⁵³ 1366. augusztus 26-án kelt I. Lajos király nyílt alakban kiállított adománylevele Szécsi Miklós szlavón bán számára. Az okmány 19. század végi kiadása szerint két eredeti példányban maradt fenn, napjainkban azonban ezekből az egyik lappang. A két példányon lévő kancelláriai jegyzetek abban megegyeznek, hogy a kancellária az adománylevelet I. Lajos király írásbeli parancsára állította ki („*ad litteratorium preceptum domini regis*”), de a mandátumot megerősítő pecsétet már másképpen nevezték meg. A ma is meglévő eredeti példány hátlapján úgy fogalmaznak, hogy a király kezén (azaz ujján) viselt pecsétet használták („*sub sigillo, quod in manus sue gestat*”), míg a másik, ma lappangó példányon titkos gyűrűspecsétnek nevezték („*sub sigillo suo secreto annuleo*”).²⁵⁴ I. Lajos 1369. június 24-én, Zólyomlipcsén kelt oklevelé-

²⁴⁹ DF 242763. (Anjou-kori oklt. XXX. 889. sz.) Kumorovitz: Osztályok, címek 313.

²⁵⁰ DL 90751.

²⁵¹ DL 108833. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 433. sz.).

²⁵² DF 207335. (Anjou-kori oklt. XLVI. 67. sz.) Adatot ismeri: Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 113., Kumorovitz: Osztályok, címek 312.

²⁵³ DL 5488. (Anjou-kori oklt. L. 766. sz.): „*Commissio domini regis per litteras suas cum sigillo suo quod solus gestat*” (Kumorovitz: Osztályok, címek 312.).

²⁵⁴ DL 103321. (Anjou-kori oklt. L. 783. sz.) Az adatot hozza: Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 112–113., Kumorovitz: Osztályok, címek 312.

ben megengedte, hogy Besenyő János fehérkői várnagy szabadon rendelkezhesen vagyonával. Az oklevél a király saját, 1374. szeptember 1-jén kelt átiratában maradt fenn, amely a pecsétet úgy jellemzi, hogy az Lajosnál volt („*secretum sigillum nostrum, quod penes nos gestamus*”). Ez a megfogalmazás valószínűsíti, hogy ezt az oklevelet is a négyszögletes titkos gyűrűspecséttel erősítették meg.²⁵⁵ I. Lajos 1379. július 31-én kelt oklevele nem maradt fenn eredetiben, azonban az átiró oklevél híven megörökítette a pecsétjét. E szerint azt a király azon titkos gyűrűspecséttel erősítették meg, amelyet ő maga szokott viselni.²⁵⁶

A pecsét utóélete meglehetősen érdekes. Az azt elsőként leíró Schönherr Gyula Cillei Hermann 1432-ben kelt oklevelén fedezte fel *contrasigillum*ként. A pecsétnek a Cillei család kezébe kerülése viszonylag egyszerűen magyarázható: Luxemburgi Zsigmond egyrészt mint magyar király, másrészt pedig mint Anjou Mária férje igen könnyen hozzáférhetett I. Lajos gyűrűspecsétiéhez. Tőle, illetve második feleségétől, Cillei Borbálától juthatott a gyűrűspecsét Cillei Hermann kezébe.²⁵⁷

Azonosítatlan és hamis pecsétek

A következőkben azokat a pecséteket veszem sorra, amelyek vagy csak említések, vagy csupán egy-egy töredékes, elmosódott lenyomat alapján ismertek és alakjuk vagy méretük alapján egyik fentebb ismertetett pecséttel sem azonosíthatóak. I. Lajos egyetlen hamis pecsétjéről van tudomásom. Ennek leírása az azonosítatlan pecsétek után kapott helyet.

Koronás főt ábrázoló pecsét (1352). I. Lajos 1352. szeptember 8-án, Budán kelt oklevelében felmentette Becsei Vesszős zólyomi ispánt egy hatalmaskodás vétké alól, amelyben a nádor színe előtt marasztaltatott el. Az oklevelet az uralkodó nagypecséttel erősítették meg. Ez mára már lepergett és olvashatóvá vált az általa takart kancelláriai jegyzet: „*Relatio domini regis per litteras suas rotundo*

²⁵⁵ DL 34829. Az, hogy a nagypecséttel való megerősítést ígéri az 1369-ben kelt oklevél szövegében, nem jelenti azt feltétlenül, hogy a titkospecséttel volt megerősítve, hiszen van olyan eredetiben fennmaradt, bizonyosan a titkos gyűrűspecséttel megerősített oklevél, amelyben szintén megtaláljuk ezt a záradékot (DL 73721., DF 269109.).

²⁵⁶ DF 261422.: „*litteras nostras patentes sigillo nostro secreto annulari, quod personaliter solemus baiulare consignatas*”.

²⁵⁷ Schönherr: I. Lajos gyűrűpecsétje 92.

sigillo suo, in quo caput coronatum continetur, facta”.²⁵⁸ Jelenleg ennek a pecsétnek egyetlen fennmaradt lenyomata sem ismert.²⁵⁹ Valószínűleg gyűrűspecsét lehetett, amelyet a kancellária ismert, hiszen hitelesnek fogadta el az azzal megerősített parancsot és állította ki ez alapján Becsei Vesszős részére a királyi kegyelemről szóló oklevelet. Az I. Lajos pecsétjeivel foglalkozó Kumorovitz Lajos Bernát, főleg az időbeni egybeesés miatt, ezzel a pecséttel azonosítja az uralkodó 1352. december 12-én, Váradon kelt oklevelét megerősítő pecsétet is. A zárópecsétként alkalmazott, vörös viaszba nyomott pecsét átmérője 18 mm volt. Az oklevél a lezárására használt pecsétet „*sigillum secretum minusként*” határozta meg.²⁶⁰ Ugyancsak ide vonja azt a pecsétet, amellyel I. Lajos 1352. április 1-jén, Belz váránál kelt, átiratban ránk maradt oklevelét erősítették meg és melyet az átiró oklevél az uralkodó kerek, vadászatokon használt pecsétjeként említett.²⁶¹ Kumorovitz véleménye szerint ezt (ezeket) az uralkodó maga őrizte.²⁶²

Azonosítatlan pecsét 1. (1362). I. Lajos 1362. október 7-i oklevelét a hátlapjára vörös viaszba nyomott pecséttel erősítették meg. A pecsétkép ábrája nehezen kivehető, de valószínűleg egy sisakból kinövő, jobbra forduló strucc lehet, azonban eltér a negyedik gyűrűspecséten látható ábrától. A viasz sérülése miatt nem lehet megmondani, hogy volt-e körirata. A kör alakú pecsétmező átmérője 12 mm, az esetleges köriratot magába foglaló résszel együtt 15 mm.²⁶³

Azonosíthatatlan pecsét 2. (1374). Az uralkodó 1374. január 5-i oklevelét szöveg alá nyomott pecséttel erősítették meg. A lenyomatot papírfelzet (*custodia*)²⁶⁴

²⁵⁸ DL 87273. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 625. sz.).

²⁵⁹ Pray György elméletileg látott egy ilyen pecsétet (Pray: Syntagma 29., képe: uo. IV. tábla, 6. kép.). Elvileg a DL 2819. jelzetű oklevél megfelel annak a feltételnek, hogy 1334-ben kelt, statutoriális, a veszprémi káptalané és van rajta egy pecsétfő is, de a megerősítésére használt pecsétre ma már csak a vágásai utalnak, így nem lehet eldönteni, vajon ténylegesen erről az oklevélről származik-e az adat.

²⁶⁰ DL 41197. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 846. sz.). Kumorovitz: Osztályok, címek 314. A méret alapján felmerülhet a harmadik gyűrűspecséttel való azonosítása is (lásd fentebb).

²⁶¹ „*Sigillo nostro rotundo, quo in venationibus utimur*” (DF 262917., Anjou-kori oklt. XXXVIII. 166. sz.), az adatot idézi: Kumorovitz: Osztályok, címek 313.

²⁶² Kumorovitz: Osztályok, címek 312.

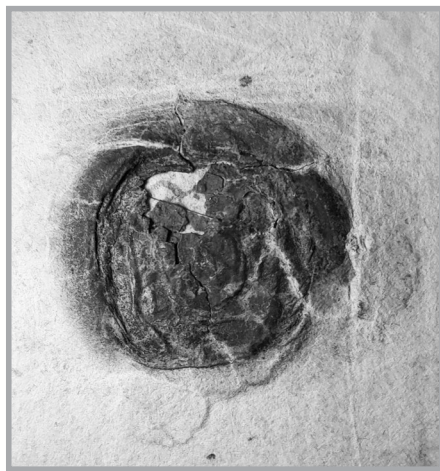
²⁶³ DF 290686.

²⁶⁴ A papírfelzet ép állapotban meglehetősen kevés esetben őrződött meg. Szép példája I. Lajos 1370. július 1-jén kelt, a nürnbergi kereskedőknek adott kiváltságlevele

I. Lajos azonosítatlan pecsétje (1.)

DF 290686.

I. Lajos azonosítatlan pecsétje (2.)

DF 290690.

takarja, anyaga mára már teljesen egybeforrt a viasszal, nem leemelhető. A megőrződött töredék alapján úgy tűnik, hogy a pecsétnyomó kerek volt, a magasabb perem miatt feltehetően gyűrűbe foglalták. Átmérője körülbelül 18 mm. A pecsét mezeje nyolcszögletű, hosszúkas, a bal oldalon a hosszabbik oldala, az alsó „sarok” és alsó széle ismerhető fel.²⁶⁵ Egy kerek talpú pajzs sejthető pecsétképként. Helyzete alapján a titkospecsétek körébe tartozott, de nem feleltethető meg sem a kerek titkospecsétnek (eltérő a mérete, az alakja, az ábrája), sem a titkos gyűrűspecsétnek (nem kereszt alakban kenték a viaszt).²⁶⁶ Az uralkodó második gyűrűspecsétjével való azonosításnak pedig a mérete mond ellent. A koronás főtt ábrázoló pecséttel a *typarium* alakja alapján ugyan azonosíthatnánk, de a pecsétkép miatt nem. Az alakja alapján elképzelhető lenne, hogy

(DF 267830.). A nagypecsétes oklevelek esetében a papírfelzetet a négy sarkán kis viaszdarabkákkal ragasztották hozzá az oklevélhez, amelyek az ismert esetekben vörös színűek (pl. DL 2293.). A kisebb pecsétekkel megerősített okleveleken a felzet sarkait nem ragasztották hozzá az oklevélhez (pl. DL 42128.).

²⁶⁵ DF 290690.

²⁶⁶ Ismert olyan példa, amikor a kereszt alakban elkent viasz esetén is használtak papírfelzetet, így a *custodia* és a kereszt alakban elkent viasz nem volt felcserélhető egymással (pl. DL 42128.).

ezt a pecsétet írta le Fejér György is a király 1374. október 4-én, Budán kelt oklevelének kiadásához fűzött megjegyzésében. E szerint Temesköz lakosságának szóló királyi oklevelet kereszt alakban elkent viaszba nyomott pecséttel erősítették meg, amelyen a *Ludovicus* szót olvashatjuk és maga a pecsét sokszögű („*sigillum vero instar polygoni*”), ám az azonosításnak a viasz kereszt alakban való elkenése ellentmond.²⁶⁷ Mivel azonban az oklevél eredetije is ránk maradt, és ezen egyértelműen azonosítható Lajos négyszögletes, titkos gyűrűspecstje, ez nagy óvatosságra int a szövegkiadások pecsétazonosításaival kapcsolatban.²⁶⁸

Hamis pecsét. Ma a Belgárdi Városi Múzeumban (Muzej grada Beograda) őrzik azt a gyűrűspecstet, amelyet a magyar szakirodalomban elsőként Kumorovitz Lajos Bernát ismertetett.²⁶⁹ A durva megmunkálású pecséten hegyes talpú pajzsban egy hosszúkas alak (talán egy strucc nyaka?) vehető ki, körülötte valószínűleg indadísztést próbáltak utánózni. Az ábrát a körirattól folytonos vonal választja el, körirata: + L[U]DOVIC R VNGARIE (*Ludovici regis Vngarie*), az Vngarie szóban az A betűt fejjel lefelé véste ki az alkotó. A színvonal alapján ez egy igen gyenge minőségű hamisítvány lehet, felhasználásáról nincs tudomásunk.²⁷⁰

Piast Erzsébet királyné pecsétjei

Piast Erzsébet királyné nagypecsétet, titkospecsétet és gyűrűspecstet használt.²⁷¹ Nagypecsétje sem I. Lajos trónra kerülése, sem lengyel királlyá koronázása után nem változott, ahogyan magyar királynéi címét feltüntető titkospecstje sem. Gyűrűspecstéből két egymás után használtat azonosíthatunk.

²⁶⁷ Fejér IX/4. 567–568.

²⁶⁸ DF 285842.

²⁶⁹ Kumorovitz: Osztályok, címek 314–315. 127. j.

²⁷⁰ Bajalović–Hadži–Pešić: Visit 63. kép. A tárgy a leírás szerint ezüstből készült (Uo. 126.).

²⁷¹ Van néhány olyan oklevelünk, amelynek a pecsétjét nem tudjuk azonosítani. Ilyen például a királyné 1342. szeptember 19-én, Visegrádon kelt oklevele; ennek a hátán 15 mm átmérőjű kör alakú, vörös színű pecsétnyom látható. Ez a titkospecsétnek kicsi, ugyanakkor a viaszt nem kenték el kereszt alakban, vagyis a gyűrűspecst rutinjának sem felel meg (DF 200887.).

Nagypecsét. Piast Erzsébet királyné egyetlen nagypecsétet használt egész életében, amellyel rányomott (nyílt²⁷² és zárt²⁷³ okleveleken), valamint függőpecsétként egyaránt találkozunk.²⁷⁴ A forrásokban *sigillum maius* néven említik.²⁷⁵ A kerek pecsét átmérője 94 mm.²⁷⁶ Az előlapon a királyné díszes trónszéken ülő alakja látható, fején fátyla fölött lilimos koronát visel. Jobb kezében lilimos végű jogart tart, bal kezének hüvelyk- és mutatóujját a palástját összefogó láncba illeszti. Ruhája testére simuló, nyakkivágásának szegélyét és az ebből a derék felé futó szalagot rátétes, rozettás fémveret díszíti. Palástját pánt fogja össze. A trónus hátoldalát félköríves tartóelemre feszített bordűrös, rozettákkal telehintett textil díszíti. A trónszék két oldalán egy-egy háromszögű pajzs, a jobb oldali hasított, jobb fele többször vágott, bal oldalán az Anjou-lilimok láthatóak, a bal oldali pajzsban a lengyel sas. Körirata: + S ELIZABETH DEI GRA HVGRIE REGINA PRINCEPS SALERNITANA (*Sigillum Elizabeth Dei gratia Hungarie regina, princeps Salernitana*). A hátlapon pajzs nélkül, a pecsétmezőben lebegő, kiszélesedő szárvégű talpas kettős kereszt, a keresztaltal mellől kétoldalt leveles ág hajt ki. A kereszt két oldalán egy-egy háromszögletű pajzs található, amelyek megismétlik az előlapon látható kis pajzsok ábráit. Körirata: + S ELISABETH REGINE FILIE LADIZLAI REGIS POLONIE (*Sigillum Elisabeth regine, filie Ladizlai regis Polonie*).²⁷⁷ Noha I. Lajos lengyel királlyá koronázása után Piast Erzsébet okleveleiben is megváltozott az intituáció, de a nagypecsétet nem változtatták meg, a fennmaradt példányokon a *typarium* kismértékű változtatását sem lehet azonosítani.

Titkospecsét.²⁷⁸ Piast Erzsébetnek két titkospecsétjét ismerjük, amelyek 1370 után párhuzamosan voltak használatban, de minden esetben a királyné közelé-

²⁷² Pl. DL 281., 2507., 3505.

²⁷³ Pl. DL 40649.

²⁷⁴ Pl. DL 108194. Tudomásom szerint egyetlen alkalommal használták egyoldalú függőpecsétként, 1342. augusztusában (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.).

²⁷⁵ Pl. DL 3445.

²⁷⁶ Marosi: Magyar Anjouk felségpecsétjei 143.

²⁷⁷ Nyáry: Heraldika III. tábla (19. kép); Gárdonyi: Magyar királyné kancelláriája 75–76.; Pecsétmutató III. tábla (9. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 169. (5. sz.); Művészet I. Lajos 144. és 17. tábla (34. sz.); Megpecsételt történelem 69.; Marosi: Magyar Anjouk felségpecsétjei 143. (46. lábjegyzet), 142. (3a. és 3b. képek).

²⁷⁸ A forrásokban *sigillum secretum* néven említik. Mária királynő DL 42248. jelzetű oklevelében átírja nagyanyja (*avia nostra*) 1380. október 1-én, Somfaluban kelt oklevelét. Az oklevél DL 42166. jelzetű eredeti példánya előlapjának alján egy körülbelül 25 mm

Piast Erzsébet királyné nagypecsétjének elő- és hátlapja
DL 3137.

ben találjuk őket, hasonlóan a gyűrűspecstjéhez.²⁷⁹ Mivel a második titkospecsét köriratában csak a lengyel királynéi címét tüntette fel, ezért annak elkészítése a királyné lengyelországi helytartósága miatt vált szükségessé. Ugyanakkor az Erzsébet nevében Lengyelországban kelt oklevelek intulációi Magyarországot és Dalmáciát is magukba foglalják. Mind a két titkospecsétet az oklevél előlapjára, a szöveg alatt alul üresen maradt hely közepére nyomták, és a viaszt kerekre/oválisra formálták.²⁸⁰ Függőpecsétként is használták, például a magyar királyi család és Lipót osztrák herceg között, Hedvig magyar hercegnő és Vilmos osztrák herceg házasságáról kiadott, 1380. február 12-én kelt megegyezésen. A *sigillum regine senioris* feliratú szalagon függő pecsétet természetes színű fészekbe öntött vörös viaszba nyomták.²⁸¹

Első (magyar) titkospecsét (1355–1380). A kerek pecsét átmérője 25 mm. Hatos karéjban háromszögű hasított pajzs, melynek jobb oldali mezeje hatszor (hétszer?) vágott, a bal oldali mezőben kitárt szárnyú, a hasításra tapadó fél sas. A harmadik és az ötödik karéjban, a pajzs mellett egy-egy kerek forma (pont? virág?) látható. Körirata: + S SECR ELIZAB REGIE VNGARI[E] (*Sigillum secretum Elizabeth regine Ungarie*).²⁸² A pecsét valószínűsíthető első előfordulása Piast Erzsébet 1355 augusztusában kelt oklevele előlapján látható. A pecsét képe lepergett, de mérete és elhelyezkedése megegyezik a királyné titkospecsétjével.²⁸³ Pór Antal a pecsétről két képet közölt, az egyiket I. Lajos 1358. május 28-i, Bécsben őrzött okleveléről, a másikat pedig közelebbről nem azonosított, Krakkóban őrzött dokumentum *sigillum*ának másolatáról. A bécsi példányon

átmérőjű vörös viaszolt van, a viaszt nem kenték el kereszt alakban. Mária oklevelében a *sigillum secretum* néven említik ezt a pecsétet.

²⁷⁹ 1372. július 20-án kelt oklevelére mind az első, mind pedig a második titkospecsétjét ráfüggesztették. A záradék úgy fogalmaz, hogy a királyné a kérdéses dokumentumra ráfüggesztette „*nostra sigilla Ungarie et Polonie*” (ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-155.).

²⁸⁰ Magyar titkospecsétje pl. DL 38165., DF 269301., 269300. Lengyel titkospecsétje pl. DF 258978.

²⁸¹ DF 258368. (német nyelvű változata: DF 258367.). Az oklevélen függő pecsétet ismertette: Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124. (2. sz.).

²⁸² Bándi: Pecsétkiállítás 169. (7. sz.); Grün: I. Károly király gyűrűspecstje 115.; DF 258368 és DF 258367. (HHStA Familienurkunden 283/1. és 2.). A királyné titkospecsétjét használták függőpecsétként. (Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124.).

²⁸³ DL 38165.

a pajzs fölött egy E betű látható, amit Pór a királyné nevének kezdőbetűjeként értelmez.²⁸⁴ A fennmaradt lenyomatokon azonban ennek a betűnek csak igen halvány nyomát lehet kivenni.²⁸⁵

Második (lengyel) titkospecsét (1371–1380). A kerek pecsét átmérője 25 mm. Négyes karéjban két pajzs, amelyek közül a jobb oldali pajzs hasított, jobb fele az Anjou-liliomokat mutatja (2-2-1 elosztásban), bal oldala hétszer vágott. A bal oldali pajzson a jobbra tekintő, kitárt szárnyú lengyel sast láthatjuk.

A két pajzs fölött középen egy nyitott, talán liliomos korona lebeg. A pajzsok alatt középen egy oroszlán látható. A pajzsok körül a karéjok belsejében apró, négyágú „csillagok” láthatóak. A karéjok között egy-egy (összesen négy) heraldikai liliom. Kívülről és belülről pontsor határolta körirata: + S ELIZABETH DEI GRA REGIN SENIORIS POLONIE (*Sigillum Elizabeth Dei gratie regine senioris Polonie.*)²⁸⁶

**Piast Erzsébet királyné
első (fent) és második (lent)
titkospecsétje**

Archiwum Narodowe w Krakowie, Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-155.

²⁸⁴ Pór: Pecséttani 1905. 18.

²⁸⁵ Töredékes lenyomata: DF 290271.

²⁸⁶ Művészet I. Lajos 144. és 17. tábla (35. sz.). 1372. július 18. (ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/154.).

Gyűrűspecsét. Rendesen vörös viaszba nyomva használták. A viaszt kereszt alakban kenték el, a közepére nyomták a pecsétet. Az első gyűrűspecsétet nyílt oklevelek hátlapjára nyomták,²⁸⁷ valamint oklevelek lezárására használták.²⁸⁸ A forrásokban *anulare sigillum* néven fordul elő,²⁸⁹ ugyanakkor a megnevezése a királynéi pecsétek esetében nem vált annyira következetessé, mint I. Lajos *sigillumainál*. Példaként Piast Erzsébet 1355. augusztus 29-i oklevelét lehet említeni, amely eredetiben és I. Lajos 1379-ben kiadott oklevelében átírva is ránk maradt. Az eredeti oklevél alján 25 mm átmérőjű viaszfolt azonosítható; ez alapján a királyné titkospecsétjével lehetett megerősítve.²⁹⁰ Az átíró oklevél szerint azonban gyűrűspecséttel (*anulare sigillum*) erősítették meg.²⁹¹

Első gyűrűspecsét (1324–1377). A kerek pecsét átmérője 11 mm.²⁹² Pecsétképe nyolcszögletű, 7 mm átmérőjű keretben maiuskulás K betű. Körirata: E SIGILLUM SECRETUM (*Elisabeth sigillum secretum*).²⁹³ A K betű szerepeltetésére máig nincs teljesen megnyugtató magyarázat. Gárdonyi Albert véleménye szerint a nyolcszögletű rész esetleg drágakőbe lehetett vésve, amelyet fémkeretbe foglaltak és ez a fémkeret tartalmazta a köriratot. Egyúttal elvetette azt a korábbi, Pray György által is hangoztatott elképzelést, hogy Erzsébet királyné minden változtatás nélkül átvette volna elhunyt férje, I. Károly gyűrűspecsétjét. Felvetette azt a gondolatot, hogy az eredeti pecsétről a köriratot levették, és egy fémkeretbe illesztve készítették el Erzsébet részére a pecsétet.²⁹⁴ A gyűrűspecsétet oklevelek lezárása használták, illetve nyílt oklevelek hátlapjára nyomták, de minden esetben kereszt alakban elkenték a viaszt.²⁹⁵ A pecsét utolsó azonosítható lenyomata a királyné 1377. október 5-i oklevelén látható.²⁹⁶ 1377. december 14-i királynéi mandátumot a gyűrűspecsét hiánya miatt a királyné

²⁸⁷ Pl. DL 58519., 64057., 62507., 87165.

²⁸⁸ DF 208798., DL 41475., 48746.

²⁸⁹ Pl. DL 38166., 41592., 76877.

²⁹⁰ DL 38165.

²⁹¹ DL 38166.

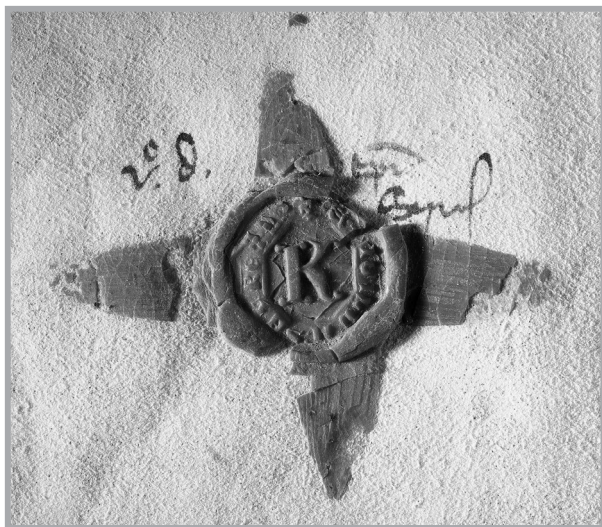
²⁹² Megpecsételt történelem 70.

²⁹³ Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 184–185.; Gárdonyi: Magyar királyné kancelláriája 76–77.; Művészet I. Lajos 143–144. és 16. tábla (32. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 169. (6. sz.); Megpecsételt történelem 46.

²⁹⁴ Grün: I. Károly király gyűrűspecsétje 185., Pray: Syntagma 94.

²⁹⁵ Hátlapra nyomottként pl. DL 41064., 87165.; DF 202016., 208798. Zárópecsétként pl. DL 41475., DF 237254.

²⁹⁶ DF 238952.

*Piast Erzsébet
első gyűrűspecsétje*
DL 5675.

titkospecsétjével erősítették meg. Mivel a záradékban nem a távollétre utaló *absentia*, hanem a pecsét megsemmisülésére, eltűnésére utaló *carentia* kifejezéssel éltek, ezért a pecséttel október és december között történt valami, megsemmisült vagy eltűnt.²⁹⁷

Második gyűrűspecsét (1379–1380). A kerek pecsét átmérője körülbelül 15 mm. Fonott keretben egyik sarkára állított négyzet alakú pajzsmezeje hasított. Ennek bal felében a középvonalra tapadó, kitárt szárnyú lengyelt sást láthatunk, a jobb fele pedig hétszer vágott. Ez alapján azonosíthatjuk Piast Erzsébet királyné pecsétjével. Körirata: + S E REGI[...] IORIS (*Sigillum Elizabeth regine [sen]ioris*).²⁹⁸ Első, bizonytalanul azonosítható példánya a királyné 1379. június 9-i oklevelének hátlapjára nyomva maradt ránk.²⁹⁹ A viaszt minden esetben kereszt alakban elkenték. Az okleveleken való elhelyezése bizonytalan, általában az előlapon, a szöveg alatt találjuk, egyetlen esetben viszont a hátlapra

²⁹⁷ DL 42064.: „*Presentes autem propter carentiam sigilli nostri annularis sigillo nostro secreto iussimus consignari*”.

²⁹⁸ Művészet I. Lajos 145. és 17. tábla (36. sz.). DL 102356.

²⁹⁹ DL 6625. Az azonosítást a pecsét nagymértékű sérülése és elhelyezkedése egyaránt nehezíti. A méret és a kereszt alakban kent viasz alapján valószínűleg a második gyűrűspecsét lehet a királyné 1379. február 22-i oklevelén is, de ott a szöveg alatt csak a viasz által hagyott folt látható.

*Piast Erzsébet
második
gyűrűspecsétje*
DL 6732.

nyomták.³⁰⁰ Ennek igen nehéz indokát adni, elképzelhető, hogy ebben az esetben az idősebb királyné kancelláriája igazodott a fiatalabb Erzsébet irodájának gyakorlatához.

Titkos gyűrűspecsét (?) (1372). A nyolcszög alakú pecsét hosszabb oldala 18 mm, rövidebb oldala 13,5 mm. A pecsétmezőben Pór Antal leírása szerint szembe néző koronás női fejet láthatunk, amelynek a nyakát igen, de a vállait nem ábrázolták. A fején nyílt liliomos-gyöngyös korona, a gyöngyök az alak fülénél jobbra-balra lelógnak.³⁰¹ Körirata: + SIGILLUM MEUM SECRETUM E U E R (*Sigillum meum secretum Elisabeth Ungarie regina*). A pecsét Anjou István herceg leánya, Erzsébet hercegnő egyetlen ismert oklevelén függ. Pór Antal véleménye szerint a hercegnő nevében kelt kiadványt azért a nagyanyja pecsétjével erősítették meg, mert neki magának nem volt pecsétnyomója.³⁰² Véleményem szerint elképzel-

³⁰⁰ DL 6625.

³⁰¹ A pecsét ábrázolásán annak digitális fényképe alapján ma már nehéz felfedezni Pór Antal plasztikus leírását. Az ábrázolás bal oldala sérült, úgy tűnik, mintha azt a részt levették volna. Pór Antal leírását annyiban lehet módosítani, hogy a pecsét alsó részén az emberalak vállai is látszanak.

³⁰² DF 287478. alapján. Pór Antal a pecsét képét és leírását Károlyi Árpád közvetítésével közölte, az okmányt akkor még Bécsben őrizték (Pór: István úr 200., 3. j.; Pór: Pecséttani 1905. 18.). Ma Prágában található Erzsébet hercegnő oklevele.

*Piast Erzsébet
titkos gyűrűspecstje*
CZ-NA-ACK-01039.

hető, hogy a hercegnőnek is lehetett saját pecsétje. Oklevélének szövegében sem utal semmi arra, hogy azt Piast Erzsébet pecsétjével látták volna el.³⁰³ Ráadásul pecsétje köriratának végén olvasható, a többféle értelmezést megengedő betűkombináció rokonítható édesapja, Anjou István gyűrűspecstjének szintén erősen rövidített köriratával. A további adatok előkerüléséig ezért nyitva hagynám annak a lehetőségét, hogy ez a *sigillum* Erzsébet hercegnőé volt.

Kotromanić Erzsébet királyné pecsétjei

I. Lajos második felesége, Kotromanić Erzsébet nagypecsétet, titkospecsétet és gyűrűspecsétet használt, amelyeket a királyné életében nem változtattak meg.³⁰⁴ A királyné önálló oklevéladása 1370-ben indult.

³⁰³ NA AČK 1039. (DF 287478., Hercegek és hercegnők 194–195.)

³⁰⁴ Kotromanić Erzsébet királyné oklevelei között is találkozunk néhány olyanval, amelyek pecsételési módja nem igazodik a gyakorlathoz. Így például a királyné 1370. november 11-i oklevélének hátlapjára kereszt alakban kent vörös viaszba nyomtak egy kis méretű pecsétet, amelyet ma már nem lehet azonosítani, ugyanis egy kis töredéken kívül semmi nem maradt fenn belőle. Feltételesem a gyűrűspecséttel lehet azonosítani.

Nagypecsét (1370–1387). A kerek pecsét átmérője 80 mm.³⁰⁵ A rutázott, liliomokkal díszített pecsétmezőben a királyné trónra helyezett párnán ülő alakja látható. Térd fölött tartott jobb kezében hosszú, keskeny jogart fog, amely liliomban végződik. Baljában, a teste előtt dereka magasságában keresztes országmát tart. Haját hajháló és fátyol fedi, fején nyitott liliomos koronát visel. A vállára omló palástja mindkét karját befedi, majd a térdénél találkozáva dús redőkben omlik alá. A trónus két oldalán egy-egy háromszögletű pajzs, a jobb oldali hasított (jobb mezeje többször vágott, bal oldali mezejében az Anjou-liliomok), a bal oldali pajzsban balra néző, vágatató, kopjas lovas (Kotromanić István bosnyák bán címere). Körirata: + S ELIZABETH DEI GRACIA HVNGARIE DALMACIE RAME SERVIE GALICIE LODOMERIE (*Sigillum Elizabethe Dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croatie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie*). Hátlapján hatos karéjban kerekített oldalú, háromszögű pajzsban hármas halmon emelkedő kettős kereszt, amelynek szárai és karjai a végeken kiszélesednek. A karéjok külső találkozásánál a külső oldalon liliomok láthatóak. A pecsétmező mustrás hátterét rutákba foglalt liliomok töltik ki. Körirata: + COMANIE BVLGARIE Q REGINE PRINCIPIS SALERNITANVS ET HONORIS MONTIS SCI ANGELI DNE (*Comanie Bulgarieque regine, principis Salernitanus et honoris montis Sancti Angeli domine*).³⁰⁶

Kotromanić Erzsébet nagypecsétjének elő- és hátlapja

DL 77895.

³⁰⁵ Megpecsételt történelem 71.

³⁰⁶ Pray: Syntagma X. tábla (2. kép.) (előlapjának képe, hibás körirattal); Gárdonyi: Magyar királyné kancelláriája 78–79.; Bándi: Pecsétkiállítás 713–174. (24. sz.); Művészet I. Lajos 150. és 21. tábla (54. sz.); Megpecsételt történelem 71–72.; Süttő: Anjou-Magyarország 309–310. (6. és 7. sz.).

Kotromanić Erzsébet titkospecsétje

CZ-NA-ACK-01077.

Titkospecsét (1370–1387). A kerek pecsét átmérője 25 mm. Köriratát belülről folytonos vonal, kívülről pedig pontsor övezi: S ELISAB REG HVNG IVNIOR (*Sigillum Elisabeth regine Hungariae iunioris*). Hatos karéjban ívelt oldalú háromszögű, hasított pajzs van, amelynek jobb oldali mezeje hétszer vágott, a bal oldali mezején valószínűleg hat liliom látható 2-1-2-1-es elosztásban. A felső karéjban, valamint az alsó melletti két karéjban nehezen kivehető díszítés, feltehetően a keresztres országalma jobbról és balról egy-egy kisebb kereszttel.³⁰⁷ A titkospecsétet általában az oklevél előlapjára, a szöveg alá nyomták, a viaszt nem kenték el kereszt alakban.³⁰⁸ Általában rányomott pecsétként alkalmazták, de néhány esetben függőpecsétként használták, így

például 1380. február 12-én kelt, a magyar királyi család és Lipót osztrák herceg között, Hedvig magyar királylány és Vilmos osztrák herceg házasságáról született megegyezésen. A *sigillum regine iunioris* feliratú szalagon függő pecsétet természetes színű fészekbe öntött vörös viaszba nyomták.³⁰⁹ A királyné 1370.

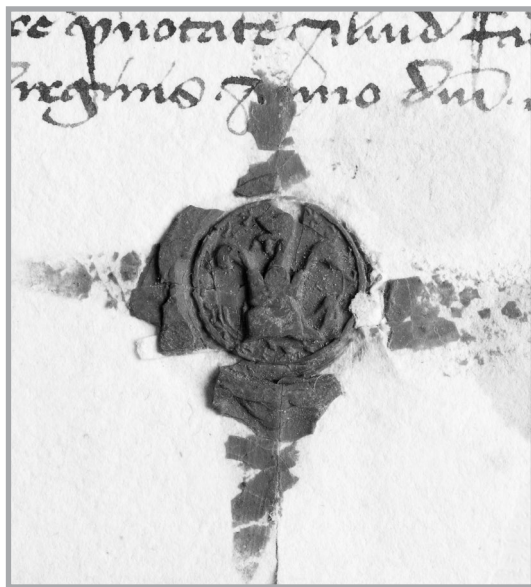
³⁰⁷ Leírása: Művészet I. Lajos 150. (53. sz.); Süttő: Anjou-Magyarország I. 205. Engel Pál és Lövei Pál az 1380. évi magyar-osztrák házassági szerződésen lévő pecsét (latin: DF 258368., német: DF 258367.), valamint a HHStA UR FUK 264. (1385. július 28.) jelzetű oklevélen függő pecsétek alapján a liliomokat három elmosódott kerek motívumként határozta meg, amelyeket a dalmát leopárdfejként valószínűsítettek (Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124., 3. sz.). A pecsét képen valóban igen elmosódottan látszanak a liliomok, de egyértelműen azonosíthatóak.

³⁰⁸ Bándi: Pecsétkiállítás 173. (21. sz.). A pecsét pl. a következő okleveleken található meg: DL 6523., 42064.

³⁰⁹ DF 258368. (német nyelvű változata: DF 258367.). Az oklevélen függő pecséteket ismertette: Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124. (3. sz.).

október 19-i oklevele átiratban maradt fenn, ami szerint azt „*minori secreto sigillo*” erősítették meg.³¹⁰ A királyi oklevelek szóhasználata alapján ez a kifejezés valószínűleg a királyné titkospecsétjét takarta. Első, azonosítható lenyomata Kotromanić Erzsébet 1378. április 25-i oklevelének előlapján látható.³¹¹

Gyűrűspecsét (1370–1387). A kerek pecsét átmérője 13 mm. A gyűrűspecséten csöbörsisakból kinövő, jobbra forduló, csőrében patkót tartó strucc látható. A szabad teret elszórt csillagok töltik ki. Körirata nincs.³¹² A gyűrűspecsétet rendszeren vörös viaszba nyomták, amelyet kereszt alakban szétkentek.³¹³ Nyílt oklevelek előlapjára, a szöveg alatt üresen maradt hely közepére helyezték fel,³¹⁴ valamint zárópecsétként is alkalmazták.³¹⁵ A királyné a legtöbbször ezzel a pecsételt; első lenyomata 1370. február 20-i oklevelén maradt ránk.³¹⁶ Mivel

*Kotromanić Erzsébet
gyűrűspecsétje*

DL 77896.

³¹⁰ DL 105581.

³¹¹ DL 6523.

³¹² Pray: Syntagma IV. tábla (11. kép); Gárdonyi: Magyar királyné kancelláriája 80.; Művészet I. Lajos 150. és 21. tábla (53. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 173. 22. és 23. sz. Szépen megőrződött lenyomata: DL 7029., 42303., 60420., 77896.

³¹³ DL 77442., DF 229929.

³¹⁴ Pl. DL 5955., 77442., 77535.

³¹⁵ Pl. DL 7136., 42181., DF 238889., WStLA HAU 1004.

³¹⁶ DL 77442.

a titkospecsét és a gyűrűspecsét mérete között jelentős eltérés van, ezért ez a megfigyelés abban is segít, hogy a *iunior/senior* megkülönböztetést nem tartalmazó királynéi oklevelek kiadóját pontosan tudjuk azonosítani.

Anjou István herceg pecsétjei

István 1349-től kezdve haláláig, 1354 nyaráig viselt területi hercegi címeket, 1349-ben Szepes és Sáros, valamint Erdély, 1350-ben, továbbá 1353–54-ben Szlavónia, Horvátország és Dalmácia, 1351-ben Erdély, 1352-ben pedig Szepes és Sáros hercege volt.³¹⁷ Nagypecsétje mindig változott, amikor egy másik hercegség élére került. Gyűrűspecsétje élete során változatlan maradt. Titkospecsétjéről mindössze az 1354-es esztendőből értesülünk, de sem képét, sem köriratát nem ismerjük, így azt sem tudjuk eldönteni, hogy a herceg egész életében egyetlen ilyen pecséttel rendelkezett, vagy pedig a nagypecsétjéhez hasonlóan időre-időre újat vésettek-e.

Első szlavón hercegi nagypecsét (1350). Anjou István első szlavóniai hercegsége idején használt pecsétjével kapcsolatban a szakirodalomban nem alakult ki egyetértés. A herceg okleveleinek tanulmányozása után magam arra az álláspontra helyezkedtem, hogy a István egyoldalú nagypecsétet használt, amelynek átmérője körülbelül 100 mm volt, de ma már csak a viasza által hagyott folt tanulmányozható az eredetiben fennmaradt oklevelein.³¹⁸ Teiszler Éva azonban úgy véli, hogy a herceg kétoldalas (azaz *duplex*) pecsétet használt 1350-ben. Erre két elgondolkodtató adatunk van. Az első a herceg 1350. október 10-én kelt oklevele. A kérdéses dokumentumnak csak Mátyás-kori átirata ismert. A *corroboratio* szerint azt a herceg kétoldalas, autentikus pecsétjével (*duplex et autenticum sigillum*) erősítették meg.³¹⁹ Mivel átiratról van szó, gondolhatunk

³¹⁷ Vö.: Halász: Anjou István hercegsége és B. Halász: Anjou István.

³¹⁸ Teiszler: Anjou István 205–206. Egyetlen olyan oklevelet ismerünk, amely István herceg első szlavón hercegi nagypecsétjének többé-kevésbé ép lenyomatát tartotta fenn. Az 1350. augusztus 10-én, a kölni és a huy-i kereskedők részére kiállított oklevelet Kölnben őrizték (Hercegek és hercegnők 147–148.). Azonban 2009-ben a kölni metró építése során a levéltár épülete is összedőlt, többek között a herceg oklevelét sem tudták fellelni a helyreállítási munkálatok során. Ezért ennek ma már csak fekete-fehér mikrofilmmásolata áll a kutatás rendelkezésére, amin a pecsét részleteit nem lehet kivenni.

³¹⁹ Hercegek és hercegnők 150–151.

arra, hogy a másoló vétett és nem pontosan írta le az elé tett oklevelet. A másik nyom azonban már sokkal fontosabb. I. Lajos király 1350. április 4-én kelt oklevelét nemcsak a saját, hanem öccse pecsétjével is megerősítették. A kérdéses okmány ismét csak átiratból ismert, de ez a kortárs, pár évvel később készült átirat leírta az eredetin függő pecséteket is. E szerint bátyjához hasonlóan István is kettős függőpecséttel élt, amelynek első oldalán a herceg lovon ülő alakja, hátoldalán pedig negyedelt pajzs és kereszt látszott. Az első oldal körirata csak a herceg nevét tartalmazta, hercegségeit a hátlapra vésték.³²⁰ Számomra a herceg ezen kétoldalas pecsétjével kapcsolatban a leginkább elgondolkodtató az előoldal körirata, amely egyáltalán nem utal arra, hogy annak használata idején Istvánnak bármilyen területi hercegsége lett volna. Későbbi élete során egyáltalán nem értesülünk kettőspecsétjéről, így kérdéses, hogy miért pont 1350-ben élt volna ilyenrel. Véleményem szerint az ellentmondás a legmegnyugtatóbb módon további adatok előkerüléséig úgy oldható fel, hogy a pusztán hercegi voltára utaló pecsétnyomó már területi hercegség élére kerülése előtt elkészült, esetleg fenn nem maradt oklevelein már használatba is vette, majd amikor István szlavón-horvát-dalmát herceg lett, elkészítették a pecsétjéhez az ezen területek neveit köriratába foglaló hátlapot is. Mivel azonban akár az előlap (amely nem tartalmazza hercegségei felsorolását), akár a hátlap (amely nem tartalmazza a herceg nevét) önálló, függőpecsétként való használata furcsa és nehézkes lehetett, hercegségének megváltozása után már egyoldalú pecsétet vésettek számára. A nagypecsétet a forrásokban *maius (et autenticum) sigillum* néven nevezték,³²¹ illetve második szlavón hercegsége idején az *autenticum sigillum* megjelölés lesz a meghatározó.³²² 1351-ben, erdélyi herceggként kiadott és nagypecsétjével megerősített oklevelében István herceg átirta a saját, előző évben még szlavón-horvát-dalmát herceggként kelt oklevelét. Az átiró oklevél az átirat oklevél pecsétjét az előző hercegsége idején használt autentikus vagy nagypecsétként nevezi meg, míg a sajátját új pecsétként definiálta.³²³

³²⁰ Teiszler: Anjou István 207.

³²¹ Hercegek és hercegnők 154–155.

³²² Hercegek és hercegnők 163–164., 168–169. Azonban *sigillum maius*: Hercegek és hercegnők 181–182.

³²³ „*litteras ... sigillo nostro autentico seu maiori communitas et moderni sigilli nostri appositione pendentis iussimus communiri*” (Hercegek és hercegnők 154–155.).

*Anjou István erdélyi
hercegi nagypecsétje*
DL 4153.

Erdélyi hercegi nagypecsét (1351). A kerek pecsét átmérője 75 mm, természetes színű viaszba nyomták. Damaszkolt mezőben a herceg lovon ülő, balra léptető/ugrató alakja, páncélban, fején sisaktakarós, struccal díszített sisak, jobb kezében kard, amelyet lánc rögzít a mellpáncélhoz. Körirata: + S DOMINI STEPHANI DEI GRACIA DVCIS TRANSILVANI (*Sigillum domini Stephani Dei gratia ducis Transilvani*).³²⁴

Második szlavón hercegi nagypecsét (1353–1354). A kerek pecsét átmérője 70 mm volt. Képe és körirata egyetlen esetben sem maradt ránk, csak a természetes színű viasz által hagyott folt tanulmányozható.³²⁵

Titkospecsét (1351–1354). István titkospecsétjét az oklevelek 1351-től kezdve emlegetik szórványosan.³²⁶ Feltételeken két, egyaránt 1354-ben kelt oklevél hátlapján azonosíthatjuk. Ezek arra mutatnak, hogy a kerek pecsét átmérője 55

³²⁴ Pray: Syntagma X. tábla (3. sz.), ábrázolása hibás, kritikája: Nyáry: Heraldika 209.; Pecsétmutató V. tábla (17. sz.); Bándi: Pecsétkiállítás 175. (31. sz.); Művészet I. Lajos 149. és 20. tábla (50. sz.); Dercsényi: Nagy Lajos 127., 157.; Megpecsételt történelem 15.; Teiszler: Anjou István 201–202.

³²⁵ Teiszler: Anjou István 206–207.

³²⁶ Hercegek és hercegnők 155–156.

mm lehetett. Mivel azonban az egyik oklevélen vörös, a másikon természetes színű viasztöredéket láthatunk, ebben az azonosításban sem lehetünk teljesen biztosak.³²⁷ Mivel a pecsétnek sem a képe, sem a körirata nem ismert, azt sem tudjuk, hogy a hercegnek mindössze egy titkospecsétje volt-e egész életében vagy változó hercegségeinek és a nagypecsétjének megfelelően minden újabb hercegsége esetén újat vésettek-e számára. Az oklevelekben e pecsétjét általában *sigillum secretum* néven említik.³²⁸

Gyűrűspecst. A kerek pecsét átmérője 20 mm, minden esetben vörös színű viaszba nyomták. A pecséten háromszögletű, negyedelt pajzsot ábrázoltak, amelynek első és negyedik negyede háromszor vágott, a második és harmadik negyedében háromszög alakban elhelyezett három egyszerű, keresztnek látszó liliom látható (1-2, illetve 2-1 elosztásban). Körirata: S[IGILLUM] [D][OMIN]I S[TEPHANI] V[NGARIE] D[VCI]S (*Sigillum domini Stephani Ungarie ducis*).³²⁹

*Anjou István
gyűrűspecstje*
DF 201775.

³²⁷ Teiszler: Anjou István 207–208.; B. Halász: Magyar vonatkozású oklevelek.

³²⁸ Hercegek és hercegnők 155–156., 159–160. A Pongrácz család mára elpusztult bashalmi levéltárának középkori okleveleiről készült fényképmásolatok között őrződött meg István herceg két oklevele. Ezek a saját pecsétjüket *sigillum secretius* néven nevezték meg (DL 94423., 94424.). Azonban egyik esetben sem tanulmányozható a pecsét, így nem tudjuk, hogy a herceg titkospecsétjét nevezték-e meg így.

³²⁹ Teiszler: Anjou István 203–204.

*Bajor Margit hercegnő pecsétjei*³³⁰

Margit szlávón-horvát-dalmát hercegnőként (1354–1356) használt pecsétjének egy viszonylag ép lenyomata maradt ránk. A kerek pecsét átmérője 40 mm, rekonstruálható körirata: + S M[ARGARE]TE DEI GRAT[IA SCLAVONIE CR]OAT[IE ET DAL]MATIE DUCIS[SE] (*Sigillum Margarete Dei gratia Sclavonie, Croatie et Dalmatie ducisse*), amelynek belső oldalán egy gyöngysor vonul körbe, kívülről folyamatos vonal határolja. A pajzsot övező kerek mező átmérője 30 mm, a benne foglalt karéjok, valamint közöttük a csillagos-indás díszítések ma már igen töredezetten láthatóak, külső oldalán folyamatos vonal határolja. A kerekített oldalú háromszögletű pajzs³³¹ negyedelt, első és negyedik mezeje háromszor vágott (az Árpádok sávjai), míg második és harmadik mezejében a bajor rutákat találjuk. A hercegnő összes oklevelén ennek a *sigillum*nak a maradványait láthatjuk, a párhuzamok alapján azonban erősen valószínű, hogy volt kisebb (gyűrűs?) pecsétje is.³³² Az oklevelek hátlapjára vörös, függőpecsétként pedig természetes színű viaszba nyomták.³³³ Az oklevelekben *autenticum sigillum* néven említették.³³⁴

³³⁰ Margit hercegnő 1356 elején elhagyta Magyarországot és férjhez ment Hohenlohe Gerlach grófhhoz, de nászajándékának ügye még hosszan húzódott; 1359. február 11-i, második férjével közösen kiadott oklevele mutatja, hogy sikerült azt lezárni. Az erről szóló oklevélre a hercegnő pecsétjét is ráfüggesztették. A kerek pecsét átmérője 39 mm, a háromszögletű pajzsot a kerek mezőben csillagok veszik körbe. A negyedelt címerpajzs 1. negyedében a bajor rutákat, a 2. és 3. negyedében a Hohenlohe család két egymás fölött jobbra haladó leopárdját, a negyedik mezőben pedig a magyar címer pólyáit tüntették fel. Körirata: + S MARGARETE DEI GRA DVCISSA BAWARIE DNA DE HOHENLOE (*Sigillum Margarete Dei gratia ducissa Bawarie, domina de Hohenloe*) (Pór: Pecséttani újabb 13–15.).

³³¹ Magassága: 20 mm, szélessége: 17 mm, a legszélesebb helyeken mérve.

³³² A hercegnő 1355. december 20-án, Budán kelt oklevelét a pecsételési záradék szerint nagyobb pecsétjével (*maius sigillum*) erősítették meg (Hercegek és hercegnők 188–189.). Amennyiben ez nem a *notarius* kezében „benne maradt” szövegszerkezet, akkor valóban számolhatunk a hercegnő esetében is több pecséttel.

³³³ Legteljesebb állapota: 1355. április 27. (DF 267991.). További példák: 1355. március 1. (DF 255432.), 1355. november 30. (DF 230453.). Függőpecsétként: 1354. december 4. (DF 267915.)

³³⁴ Hercegek és hercegnők 184–185.

*Durazzói Károly herceg pecsétje*³³⁵

Durazzói Károly Szlavónia (1371–1372), valamint Dalmácia és Horvátország (1372–1374 és 1376) hercegi címeit viselte.³³⁶ Mivel szlavón hercegi nagypecsétjét ismerjük, minden bizonnyal volt dalmát-horvát herceggként használt, a köriratban azokat a területeket feltüntető nagypecsétje is, de ez nem maradt fenn.

Szlavón hercegi nagypecsét (1371–1372). A kerek pecsét átmérője 55 mm. A pajzsot hat karéj fogja körbe, minden karéj közepén egy-egy virágot láthatunk. A pajzs ívelt oldalú, háromszögletű, felső szélének hossza 25 mm. A pajzs heraldikai liliomok háttere előtt a pajzsfőben tornagallért³³⁷ mutat. Körirata: + S K[A]ROLI DE DVRACIO D[...] [...]VONIE (*Sigillum Karoli de Duracio d[ucis Scla]vonie*), amelyet kívül és belül gyöngysor fog körbe.³³⁸ A forrásokban *sigillum autenticum* néven említik.³³⁹ Függőpecsétként természetes színű viaszba nyomták.

*Durazzói Károly
szlavón hercegi nagypecsétje*

HR-HDA-49. Povlaštena plemenita općina
Turopolje (arhivski fond, 1228-1926), kut. 171.)

³³⁵ Károly herceg III. Károly néven uralkodott Nápolyban. Amennyire tudható, rövid magyar uralkodása alatt is használta nápolyi nagypecsétjét, amelynek képét és leírását Ivan Bojničić közölte (Bojničić: Kis-Károly). Károly herceg 1380 szeptemberében Arezzóban adott ki oklevelet Horváti János macsói bánnal, amelyet az előlap aljára nyomott két, vörös színű viaszba nyomott pecséttel erősítettek meg. A pecsétek pusztulása miatt nem lehet megmondani, hogy melyik volt Károly hercegé és melyik János báné, ezért nem is szerepel jelen összefoglalásban (DL 42163.).

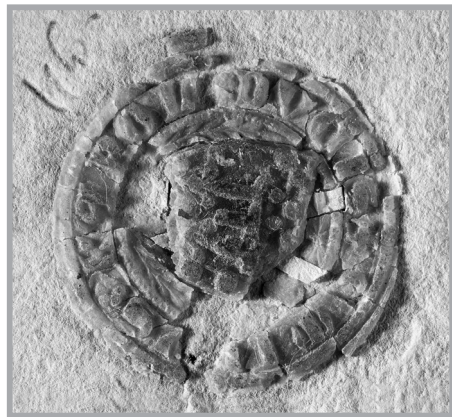
³³⁶ Arch. I. 18. és 23–24.

³³⁷ Első Anjou uralkodónk, Károly pecsétjein használt tornagallérokkal foglalkozott Hegedűs András (Hegedűs: Tornagallér).

³³⁸ DF 267919.

³³⁹ Hercegek és hercegnők 196–197., 201.

Kisebb pecsét (1371–1372). A kerek pecsét átmérője 28 mm, pecsétmezejée 18 mm. A pajzs enyhén ívelt oldalú volt, mely a nagyobb pecsétjénél megismert ábrázolást mutatja, azaz heraldikai liliomok előtt tornagallér látható. Két gyöngysor között olvasható körirata feltehetően: + SIGILLUM KAROLI DUCIS volt, amely egyetlen esetben sem maradt meg hiánytalanul. A ránk maradt oklevelek mindegyikén természetes színű viaszba nyomva szerepel.³⁴⁰

*Durazzói Károly
kisebb pecsétje*

DL 77472.

Gyűrűpecsét. Néhány esetben olyan pecsétmaradványokkal is találkozunk, amelyek alapján feltételezhetjük, hogy Károly herceg élt egy harmadik típusú pecséttel is. Ezeken az okleveleken a vörös színű viasz annyira töredékes állapotú, hogy a *sigillum* átmérőjét is csak bizonytalanul állapíthatjuk meg: valószínűleg 15–20 mm körüli volt. Egyetlen esetben sem tudjuk rekonstruálni ábrázolását, illetve köriratát. A pergamen-, illetve papírlapra csöpögtetett viaszt kereszt formában kenték szét.³⁴¹

³⁴⁰ 1371. május 8. (DL 77472.), 1371. augusztus 10. (DL 41850.).

³⁴¹ 1371. április 16. (DF 267918.), 1372. március 5. (DL 41868.), 1372. május 1. (DF 230550.).

1. táblázat. *I. Lajos király pecsétjei 1342–1382*

Pecsét fajtája	Használat évköre	Latin elnevezések
Első nagypecsét	1342–1363	sigillum maius (autenticum), sigillum antiquum, sigillum maius in Uzura furtive sublatum, sigillum maius et prius
Második nagypecsét	1363–1382	sigillum novum maius, sigillum novum autenticum, sigillum maius et modernum
Első középpecsét	1342–1374	sigillum mediocre
Második középpecsét	1375–1382	sigillum mediocre
Első titkospecsét	1342–1343	sigillum parvum, sigillum minus
Második titkospecsét	1343–1382	sigillum secretum (rotundum) (parvum), sigillum minus (rotundum) (secretum) (secretum rotundum) (secretale), sigillum secretale
Első gyűrűspecsét	1342–1364	sigillum anulareum, sigillum anulare
Második gyűrűspecsét	1364–1371	sigillum anulareum, sigillum anulare
Harmadik (titkos?) gyűrűspecsét	1368	talán: sigillum secretius (rotundum) vagy secretum sigillum anulare rotundum
Negyedik (titkos?) gyűrűspecsét	1371–1372	talán: sigillum secretius (rotundum) vagy secretum sigillum anulare rotundum
Négyszögletes titkos gyűrűspecsét	1346–1382	sigillum quadrangulare, sigillum secretum (quadrangulare) (anulare)

Utak és útitársak

Miután az előző fejezetben áttekintettem I. Lajos és családtagjai által használt pecséteket és a velük kapcsolatos problémákat, valamint meghatároztam, hogy mikor melyek voltak azok a pecsétek, amelyek a leginkább alkalmasak a király hollétének megállapítására, ebben az fejezetben az utazással, útitársakkal és a fel nem jegyzett utakkal kapcsolatos nehézségekre szeretnék kitérni.

Nem sok adatra támaszkodhatunk, ha a magyar királyi család tagjainak utazási sebességét szeretnék megállapítani. A helyzet azonban nem reménytelen. Piast Erzsébet királyné 1343 júniusában indult el Visegrádról Nápolyba. Bertalan vegliai *comes* június 8-i, a velencei dózsénak küldött levele szerint a melfi püspök arról tájékoztatta őt, hogy a királyné először Visegrádról Budára ment, majd Dalmácia felé vette útját és úgy becsülte, hogy június 22-re fog Zágrábba érkezni.³⁴² Ha Bertalan *comest* helyesen tájékoztatták, akkor a Visegrád–Zágráb közötti körülbelül 350 kilométeres távolságot két hét alatt tette meg a királyné és kísérete, ami átlagosan napi 25 kilométert jelent. Ugyanerre az eredményre jutunk, ha a királyné nevében június 19-én, Kaproncán keltezett oklevéllel számolunk.³⁴³ Visegrád és Kapronca egymástól körülbelül 255 kilométerre fekszik, melynek megtételére tíz-tizenegy napot számolhatunk. Ugyancsak ez a napi huszonöt kilométeres átlag adódik, ha I. Lajos hét évvel későbbi utazását vesszük szemügyre. A Névtelen minorita gesztája szerint I. Lajos április 5-én indult el Budáról és április 24-én érkezett meg Zenggbe. A két város távolsága körülbelül 500 kilométer, amelyet a magyar uralkodó és kísérete húsz nap alatt tett meg, vagyis ismételten 25 kilométer adódik napi menetteljesítménynek. Valamivel gyorsabb sebességet kapunk, ha az oklevelek szerint számolunk, amelyek tájékoztatása szerint április 18-án volt Zenggben a magyar uralkodó, ami április 5-i indulással számolva 14 napos utazást jelent. E szerint 35 kilométert tettek meg egy nap alatt. Barletta-Manfredonia távolsága 55 kilométer van, azt három nap alatt teljesítették.³⁴⁴ Barletta és Bari kö-

³⁴² Anjou-kori oklt. XXVII. 408. sz.

³⁴³ Anjou-kori oklt. XXVII. 410. sz.

³⁴⁴ Névtelen minorita 53–54., 13. fejezet.

zött 68 kilométer a távolság, azt is három nap alatt teljesítették. Ezek az adatok megfelelnek a korszakból ismert egyéb utazásoknak.³⁴⁵ A tengeri átkelésnél a Névtelen minorita szerint gyorsabban haladtak. Ugyanis a Zengg és Ortona közötti légvonalban 300 kilométeres távolságot nyolc nap alatt teljesítették,³⁴⁶ ami napi 35–40 kilométert jelentett. A magyar király itineráriumában nem sok olyan szakasz van, amit naponta–kétnaponta kelt oklevelei alapján rajzolhatunk meg. Az egyik ilyen az utolsó, Zólyomból Nagyszombatba vezető útja volt. Lajos életének utolsó néhány hetében megtett útvonalának rekonstrukciója azért is volt különösen érdekes, mert ebből az időszakból viszonylag sok, a király nevében kelt és valamelyik királyi pecséttel megerősített oklevél áll rendelkezésünkre, amelyek kelet helyei ráadásul az ország északi részén csoportosulnak, egymáshoz viszonylag közel. Kulcsfontosságú volt tehát meghatározni, hogy mely oklevelek mutatják magának az uralkodónak a tartózkodási helyét és melyek nem. Ezt a pecsétek, a tartalom,³⁴⁷ az oklevelek fennmaradási formája és a kelet helyek együttes figyelembevételével lehetett csak elvégezni. Az bizonyos, hogy július második felében és végén a nagypecsét és a titkospecsét Zólyomban adatolható.³⁴⁸ I. Lajos Zólyomból július végén ellátogatott Liget (Végles) várába, majd visszament Zólyomba, ahol utoljára augusztus 11-én mutatható ki.³⁴⁹ Időközben a nagypecsét és vele minden bizonnyal Demeter kancellár Zólyomból Sajókázára, majd pedig Garadnaszentmiklóásra

³⁴⁵ Névtelen minorita 53–54., 13. fejezet. A korszakban a szakirodalom megállapítása szerint gyalogosan, illetve kocsival 25–40 kilométert tettek meg naponta, míg egy lovas átlagosan 50–70 kilométert (Tarr: Kocsi 169.). Estei Hippolit egri püspök Egerből indult el Itália felé körülbelül 100 főből álló kíséretével, szekerekkel, lovakkal és öszvérekkel. A körülbelül 800–900 kilométer utat 32 nap alatt teljesítették, hegyi utakon 20–25 kilométert, míg sík terepen 35–40 kilométert tehettek meg (E. Kovács: Egy középkori utazás 108–109.). A követek és futárok haladási sebessége természetesen nagyobb volt. Walter de Mora angol követ átlagosan 78–80 kilométert tett meg 1346-ban (Homonnai: „...eundo in nuncium” 50.), ahogyan a Német Lovagrend futárai is (Pósán: Híráramlás 405–406.).

³⁴⁶ Névtelen minorita 53., 13. fejezet.

³⁴⁷ Noha az, hogy a király mire akart/tudott figyelni, sok minden függvénye volt, de a téma szempontjából a missziliseken kívül azokat az okleveleket sorolom az I. Lajos tartózkodási helyét jelzők közé, amelyek (1.) valamilyen adományt, kiváltságot tartalmaznak; (2.) a diplomáciai ügyekre vonatkoznak.

³⁴⁸ Nagypecsét: július 11. (DF 229869.), július 20. (DF 261188.). Titkospecsét: július 11. (DL 62534.), július 25. (DL 6939.)

³⁴⁹ DL 43166.

ment, ahol pár napot időzött. Erről az utazásról mindössze egyetlen eredetiben fennmaradt oklevelünk van, egy mandátum a szepesi káptalannak.³⁵⁰ Témánk szempontjából az augusztus 9-i oklevél tarthatott volna számot a király személyes figyelmére, azonban a kérdéses oklevél tartalmi átiratban maradt fenn, azaz a kancelláriai jegyzet nem őrződött meg.³⁵¹ Míg a nagypecsét Garadnaszentmiklóson időzött, a király Garamszentkereszt felé indult el.³⁵² Az I. Lajosnak Oszlári Lőkös fiaival végrehajtott birtokcseréjét rögzítő oklevél pecsétje nem ismert, két ok miatt szerepel mégis az itineráriumban. Egyrészt a tartalma okán joggal tarthatott számot a király személyes figyelmére, másrészt a felvételét az indokolja, hogy körülbelül 25 kilométerre fekszik Zólyomtól. A király útjának további állomásai: Bajmóc, Ófelfalu, Nagytapolcsány egymástól körülbelül szintén egy napi járóföldre fekszenek. A nagypecsét és feltehetően Kotromanić Erzsébet Garadnaszentmiklósról Szepessümege³⁵³ ment tovább. A nagypecséttel pár nappal később Mislyén pecsételtek, ahonnan visszafordultak Szepessümege. Itt szeptember elején a király és a királyné nevében is pecsételtek. Innen Pelsőc érintésével Nagysallóra/Semptére mentek, minden bizonnyal itt értesült a kancellár és talán a királyné is I. Lajos haláláról.

Nyilvánvaló, hogy a főpapok és bárók közül többen is a királlyal, illetve a királynéval tartottak, amikor azok akár az országon belül, akár az országon kívül utaztak. Az elbeszélő források néha említést tettek a fejedelmi személyek kíséretéről, de ezek a névsorok sem mentesek a problémáktól. Piast Erzsébet nápolyi tartózkodása során fia, András herceg királlyá koronázásának megsürgetése érdekében ünnepélyes követséget küldött Avignonba VI. Kelemen pápához. A királyné útjáról beszámoló Küküllei János megörökítette a küldöttség névsorát. E szerint Zsámboki Miklós nádor, Nagymartoni Pál országbíró, Őri Veres Tamás csejtei várnagy, Gönyüi Tamás és Vasvári Vid nyitrai püspök mentek a szentatyához Nápolyból, vagyis a királynéval tartózkodtak Nápolyban.³⁵⁴ Azonban valószínűleg a nádor nem utazott el sem Nápolyba, sem pedig Avignonba.³⁵⁵ A források időnként olyan utazások említését is megőrizték, amelyeknek

³⁵⁰ Sajókaza: augusztus 8.: DL 89509. Garadnaszentmiklós: augusztus 9: DL 100192., augusztus 11.: DF 268542. augusztus 14.: DL 7059. Ez utóbbi az eredetiben fennmaradt oklevél.

³⁵¹ DL 100192.

³⁵² DF 248902. (*minori sigillo*).

³⁵³ DF 290273.

³⁵⁴ Küküllei 13., 4. fejezet.

³⁵⁵ *Chronica Hungarorum* II/2. 98–99.

nem tudjuk a (úti)célját, időpontjukat pedig sok esetben csak annyira széles határok között adhatjuk meg, hogy az itineráriumba való beillesztésükről le kellett mondanom. Az első esetre álljon példaként I. Lajos 1350. decemberében kelt oklevele, amelyben Zsámboki Miklósnak, Szécsényi Tamás országbírónak és az összes bírónak meghagyta, hogy András fiai: István és Imre pereit halasz-
szak el, mivel Zsámboki Miklós nádornak vele, a királlyal kell tartania bizonyos tennivalók elintézése végett, a nevezettek pedig a nádor kíséretéhez tartoznak, ezért urukkal fognak útra kelni.³⁵⁶ A király itineráriumában ennek az utazásnak mindössze egy Hont megyei tartózkodás őrzi emlékét, de sem a céljáról, sem az útirányról nem tudunk biztosat mondani. A tág időhatárookra Piast Erzsébet győri tartózkodását lehet példaként említeni, ugyanakkor a királyné itineráriumát áttekintve rögtön kiderül, hogy abban egyáltalán nem szerepel Győr. I. Lajos 1348. május 8-i oklevelében megemlékezik egy olyan utazásról, amelyet Piast Erzsébet Hahót Miklós társaságában tett Győrbe 1347-ben.³⁵⁷ A királyné és Hahót Miklós ismert tartózkodási helyeinek listája azonban ebben az évben annyira hiányos, hogy gyakorlatilag a nyarat és a november–decemberi időszakot leszámítva bárhová be lehet illeszteni egy ilyen „kirándulást”.

Ahogy a fentebb idézett, 1350-ben kelt királyi oklevélből egy nehezen megfogható utazásról értesülünk, felmerül a gyanú, hogy máskor is tehettek Lajos és családtagjai olyan utakat, amelyek nem vagy csak alig hagytak nyomot az oklevelekben. Az 1344 végén–1345 elején zajló litván hadjáratban I. Lajos személyesen is részt vett, de ez a döntően jogtörténeti tárgyú magyar levéltári anyagban egyáltalán nem jelent meg, pusztán az elbeszélő forrásokból értesülünk róla.³⁵⁸ Az 1360-as évekig a fennmaradt oklevelek ráadásul azt sugallják, hogy a hadjáratok idejét kivéve a magyar uralkodó majdnem folyamatosan Visegrádon, illetve Budán tartózkodott. Figyelembe véve I. Lajos uralkodásának második felét, ez az oklevelek által sugallt kép minden valószínűség szerint nem felelt meg a valóságnak: az uralkodó nem tartózkodott hosszú hónapokon át megszakítás nélkül az udvar székhelyén. Az adatsorok vizsgálata közben az is kiderült, hogy a pecsétek itineráriumában megmutatkozó nagyobb hiátusok idejére esnek a királynak a csak elbeszélő forrásokból ismert külföldi látogatásai.

³⁵⁶ Anjou-kori oklt. XXXIV. 746. sz.

³⁵⁷ Anjou-kori oklt. XXXII. 237. sz.

³⁵⁸ Az okleveles anyagban erre az időszakra vonatkozóan egyedül az Őri István gyűrűs-pecsétetes jegyző javára kelt oklevél tartalmaz olyan elemeket, ami alapján feltehetjük, hogy az is a hadjáraton íródott, de magára a hadi események idejére és helyére nem következtethetünk belőle (Anjou-kori oklt. XXIX. 61. sz.).

Például 1343 február eleje és március eleje között egyetlen királyi oklevélről sincs tudomásunk, de a brünni városkönyv és egy cseh elbeszélő forrás alapján éppen ekkortájt tartózkodott a magyar uralkodó Prágában.³⁵⁹ Mivel a 14. század második felének forrásviszonyai között ezek a hiátusok is sokatmondóak lehetnek, ezért az itineráriumok összeállítása során azt a módszert választottam, hogy az azonos földrajzi helyre mutató adatokat csak akkor vontam össze, ha azok folytatólagosak és nincs közöttük hiány. Ez a terjedelem növekedésével járt ugyan, de jobban láthatóak, hol vannak olyan időszakok, amikor valószínűsíthető lehet az uralkodó hosszabb-rövidebb távollétét. A királynék, a hercegek és a hercegnő tartózkodási helyeinek listája a királyénál sokkal foghíjasabb, ezért ott is ugyanezt a módszert követtem.

³⁵⁹ A hiátus előtti utolsó adat február 2. (Anjou-kori oklt. XXVII. 51. sz.), az utána lévő első: március 2. (Anjou-kori oklt. XXVII. 81. és 82. sz.)

Közlési mód, mutatók

I. Lajos király és családtagjai tartózkodási helyeinek adatsorai a korszak forrás-adottságainak köszönhetően még meglehetősen hiányosak. Ezért az itineráriumok közlésekor azt a némileg szokatlan módszert választottam, hogy csak akkor vontam össze az egyes tartózkodási helyekre vonatkozó információkat, ha azok között nincs „adathiány”, vagyis ha az uralkodó és családtagjai egy helyen való tartózkodása egymást közvetlenül követő napokon igazolható. Időnként előfordul, hogy egy-egy hosszabb, több napos időszakban is ugyanazon a helyen adatolható az uralkodó jelenléte. Ilyenkor csak a legkorábbit és a legkésőbbit vettem fel, a köztes adatokat pedig az első naphoz tartozó lábjegyzetben szerepeltetem. A tartózkodási helyek listájában sok esetben találkozhatunk bizonytalan, kikövetkeztetett, vagy csak közvetett forrásokból megismerhető adatokkal, ezeknél lábjegyzetben indokolom meg, hogy miért tartom azt az adott személy tartózkodási helyének. Előfordul, hogy ugyanarról a napról két, egymástól eltérő helyen keltezett oklevél áll rendelkezésünkre, de az adatok alapján mindkettő a király és családtagjai tartózkodási helyei közé sorolható. Ilyenkor a települések az útiránynak megfelelően külön sorban szerepelnek ugyanazzal a dátummal és jegyzetben indoklom meg egyrészt azt, hogy miért sorolom be mindkettőt az adatok közé, másrészt hogy miért abban a sorrendben szerepelnek. A keltezésekben szereplő helyneveket egységesítettem. Egyes esetekben (például Liget, Vértes, stb.) a helynév mellett a keltezésekben időnként szerepel a vadászhely megnevezés. Az itineráriumban ezeket vesszővel választottam el a helynévtől, ha a forrás szövegében is szerepelnek. A hadjáratok idején, a hadi táborokban kelt oklevelek keltezései nagy változatosságot mutatnak, sokszor egymást értelmezik, egészítik ki. A „seregben”, „hadi táborban”, stb. típusú helymeghatározások esetében az oklevél szóhasználatához igazodtam. A jegyzetekben kaptak helyet a forrásként szolgáló oklevelek pecsétjeiről, illetve a kancelláriai jegyzetokről szóló információk is. Az 1370-es évekig nem fordítottam figyelmet arra, hogy azoknak a királyi pecséteknek is rögzítsem a mozgását, amelyek nem mutatják I. Lajos tartózkodási helyét. Mivel azonban az 1370-es évektől kezdve a titkospecséten, illetve titkos gyűrűspecséten túl a további *sigillumok* is értékes adatokkal szolgálnak a király, illetve az udvar tar-

tózkodási helyeire, ezért nagyobb számban kerültek be a jegyzetekbe az ezekre vonatkozó adatok. Noha az Anjou-kori oklevéltár kötetei könnyen elérhetőek, az I. Lajos itineráriumában olvasható jegyzetekbe a felhasznált oklevelek rövid tartalmát is belefoglaltam, hogy az olvasók azonnal tisztában legyenek azzal, mire alapozva vélem úgy, hogy I. Lajos akkor azon a helyen tartózkodott és nem a kancellária bocsátott ki önállóan oklevelet ott a király nevében. Ez alól azok az esetek jelentik a kivételt, amikor a (négyyszögletes) titkos gyűrűspecst vagy a *Commissio (propria) regis* kancelláriai jegyzet igazolja az uralkodó jelenlétét. A királyi család többi tagjának esetében minden, a nevükben kiadott oklevél kelethelye szerepel itineráriumaikban, mivel jelenleg nincs olyan biztos példánk, ami igazolná, hogy a királynék, a hercegek és a hercegnő nevében távollétükben is állítottak ki okleveleket; egyedül csak Anjou István 1353 májusában és júniusában kelt okleveleivel kapcsolatban merül fel a lehetőség, hogy azok a herceg távollétében keltek. Ezért a királyi család tagjai esetében nem volt értelme az oklevelek tartalom alapján történő szétválogatásának. I. Lajos itineráriumában a biztos adatokat álló betűvel szedtem, a bizonytalan, kikövetkeztetett tartózkodások szögletes zárójelben szerepelnek. A királyi család tagjainak itineráriumaiban a saját oklevelikből származó adatok álló, a más forrásokból származók dőlt szedéssel szerepelnek.

A jegyzetekben szereplő személyek azonosításához alapvetően az Engel Pál által összeállított archontológiát (Arch.) használtam, egyéb esetekben mindig feltüntettem az azonosítás alapjául szolgáló munkát.

Itt szeretném hangsúlyozni, hogy az Anjou-kori oklevéltár kötetei jelenleg néhány éves hiánnyal az 1370-es évekig rendelkezésünkre állnak, az itineráriumokhoz tehát eddig az esztendőig teljes körű anyaggyűjtést tudtam végezni. Az 1370 és 1382 közötti tizenkét esztendő esetében a kiadatlan és kiadott forrásokat egyaránt felhasználtam, de nem tekintettem feladatommak, hogy a hivatkozott oklevelek összes kiadását felkutassam, azaz a királyi és királynéi oklevelek esetében egy „mini-Anjou-kori oklevéltárat” alkossak. A pecsétek azonosítása és a kancelláriai jegyzetek kiböngészése természetesen az eredeti oklevél vagy annak jó minőségű, színes, digitális fényképe alapján volt a legkönnyebben elvégezhető. Az itineráriumok jegyzeteiben ezért állnak az első helyen a levéltári jelzetek, és következnek utánuk az Anjou-kori oklevéltárra, illetve más közlésekre való hivatkozások. A levéltárak gyűjteményeiben örvendetes módon gyarapodnak az őrzésükben lévő oklevelekről készült, sok esetben már távolról is elérhető fényképek, ami lehetővé tette, hogy jó néhány, a fekete-fehér, időnként életlen „DF-fotón” nem azonosítható pecsétet azonosíthassak, illetve kancelláriai jegyzetet elolvassak. Piast Erzsébet Lengyelországban kiadott oklevelei kö-

zül is elérhető néhány példány fényképe a különböző adatbázisokban. Ezek is jelentősen megkönnyítették a királyné pecsétjeinek azonosítását.

A helynévmutató elkészítésénél az eddig megjelent itineráriumok esetében már bevált módszert választottam, azaz az egyes településeknél oldalszámok helyett évek és hónapok találhatók, amelyek azt mutatják, hogy mikor tartózkodott ott I. Lajos, illetve családjának tagjai. A király tartózkodásait Piast Erzsébet (PE), Kotromanić Erzsébet (KE), Anjou István (AI), Bajor Margit (BM) és Durazzói Károly (DK) tartózkodásai követik, amelyeket az évszám előtt az illető családtag monogramjával jelöltem a könnyebb azonosítás érdekében. Mivel a királyi család tagjai meglehetősen sűrűn fordulnak elő Budán, illetve Visegrádon, ezért ezt a két települést nem vettem fel a mutatóba.

A középkori Magyarország területén fekvő települések neve után a következő elemek szerepelnek a mutatóban: korabeli közigazgatási besorolás (megye, szék, terület), mai hivatalos név és ha az adott helység nem a mai Magyarország területén keresendő, a mai hivatalos név és a mai ország megnevezése. A Magyar Királyságon kívül eső települések a mai nevükön szerepelnek, kivételt képez ez alól Bécs, Boroszló, Brünn, Gnieznó, Krakko, Nápoly, Olmütz, Ószandec, Prága, Róma és Újszandec, amelyeket magyar nevükön szerepeltettem. Minden esetben feltüntettem azt az országot is, amelynek a területén találhatóak. Az itineráriumban a mellett, közelében stb. megjelöléssel szereplő tartózkodási helyeket a mutatóban az adott település nevéhez soroltam be. A bizonytalan azonosításokat kérdőjellel jelöltem, a nem azonosítható településeket pedig dőlttel szedtem.

I. Lajos király és családtagjai itineráriumi

I. Lajos király itineráriuma

1342–1382

1342¹

[július 16²–17.³

Visegrád]

-
- ¹ Engel: Királyitineráriumok 13. Engel Pál kéziratban maradt munkájában elkészítette I. Károly, I. Lajos és Luxemburgi Zsigmond itineráriumait. I. Lajos tartózkodási helyeit Kumorovitz L. Bernátnak a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár Diplomati-kai levéltárában végzett és számára átengedett gyűjtése alapján adta ki, amit kiegészített néhány DF-adattal, valamint a kiadott források alapján végzett gyűjtésével (Engel: Királyitineráriumok 95.). Az adatsorok összeállítása során azt a módszert követte, hogy amennyiben a király ugyanazon a helyen tartózkodott, illetve a nevében kiadott oklevelek ugyanazon a helyen keltek, az egyes adatok közötti bármekkora időbeli hézag ellenére az adatokat összevontan tüntette fel. Így például 1343. március 2. és július 11. között folyamatos visegrádi tartózkodást tételezett fel. Tudjuk azonban, hogy 1379-ben a velenceiekkel folytatott budai tárgyalások idején Lajos elvonult Buda közelébe, egy közelebbről meg nem nevezett helyre, ahonnan könnyen vissza tudott térni. I. Mátyásról is ismert, hogy nagy valószínűséggel tett kisebb, az itineráriumában nem megjelenő utazásokat (Itineraria 1458–1490. 44–45.). Mindezek alapján úgy döntöttem, hogy Engel Pál munkáját nem az egyes adatoknál, hanem összevontan, minden év elején tüntetem fel.
- ² I. Károly halálának időpontja. Turóci János krónikájában maradt fenn I. Károly halálának, illetve temetési szertartásának pontos dátumokat tartalmazó leírása, amelyben a királyi család tagjainak mély gyászáról is megemlékezett (Thuróczy 171–177.). Noha a család gyásza „követelmény” is ebben a helyzetben, mégis úgy gondolom, hogy az akkor már hosszabb ideje gyengélkedő uralkodó közelében tartózkodhattak közvetlen családtagjai. A magyar krónikások közül Kükkülei János említi I. Károly halálát, de a pontos időpontot nem közölte (Kükkülei 11., 1. fejezet). A zágrábi krónikában Károly halálának napjaként június 18. szerepel (SRH I. 214.). A 14. századi krónikaszerkesztmény július 16-át adja meg Károly halála napjának, míg a Bécsi Képes Krónika kódexeiben július 19. szerepel (SRH I. 502–503.). A külföldi elbeszélő források közül I. Károly haláláról megemlékezett: Jan Długosz (Długosz IX. 223., pontosan adva meg a napot és a helyet); a klosterneuburgi évkönyv (csak évvel, MGH SS in Fol. IX. 672.); a Continuatio Claustroneoburgensis VII. (csak évvel, MGH SS in Fol. IX. 756.).
- ³ Turóci János szerint I. Károly testét a halálát követő napon Visegrádra vitték, majd a Boldogságos Szűz templomában bemutatott mise után hajóval Budára szállították (Thuróczy 173.).

[július 17–18. ⁴	Buda]
[július 18–19. ⁵	Fehérvár]
július 21. ⁶	Fehérvár
július 21. után ⁷	Buda
augusztus 3. ⁸	Visegrád

- ⁴ I. Károly király halálát követő második napon Budán zajlottak gyászünnepségek. Innen Székesfehérvárra indultak. A két város egymástól körülbelül 60 km távolságra van, a krónika leírása alapján azonban joggal gondolhatunk arra, hogy a Budán tartott mise után még ugyanaznap átértek Székesfehérvárra (Thuróczy 174–175.), ami a kor viszonyait tekintve lehetséges.
- ⁵ I. Károly király temetése. Turóci János krónikájában olvasható verses betét szerint a temetés pénteken történt, és 1342-ben július 19. valóban péntekre esett (Thuróczy 175.). A lengyel Jan Długosz is megemlékezett I. Károly fehérvári temetéséről, de krónikája szövegében az akkor már évek óta Nápolyban élő András herceg is megjelent a szertartás résztvevői között (Długosz IX. 223.).
- ⁶ I. Lajos koronázása. A koronázásról megemlékezik Küküllei János és megadja a pontos dátumot is (Küküllei 11., 1. fejezet). A zágrábi krónikában I. Lajos koronázását atyja halála utáni 6. napra teszik, egyébként pontosan (SRH I. 215.). A 14. századi krónikaszerkesztmény részletesen leírta, hogy mely főpapok voltak jelen a koronázáson (Telegdi Csanád esztergomi érsek, Kaboldi László pécsi püspök, Dörögdi Miklós egri püspök, Piast Meskó veszprémi püspök, Péter szerémi püspök, Vasvári Vid nyitrai püspök, Kálmán herceg győri püspök és Lőrinc boszniai püspök), valamint feljegyezte, hogy az ifjú királyt Szécsényi Tamás erdélyi vajda karddal övezte, majd trónra ültették és ő megígérte a főpapoknak, báróknak és nemeseknek, hogy a nemeseket kegyébe fogadja és szabadságaikban megőrzi (SRH I. 503–504.). A külföldi elbeszélő források közül Jan Długosz is megemlékezett I. Lajos koronázásáról, pontosan adta meg a király életkorát és a koronázás idejét. Feljegyezte, hogy kik voltak jelen a koronázáson a magyar főpapok közül; a névsor egybevág a 14. századi magyar krónikaszerkesztményben olvashatókkal (Długosz IX. 223.). I. Lajos koronázása a magyar okleveles forrásokban is megjelenik. Nagymartoni Pál országbíró 1342-ben és 1343-ban kelt több oklevele is megemlíti a koronázás napját és helyét (Piti: Új elemek az oklevélkiadásban 130.).
- ⁷ SRH I. 504–505. A külföldi krónikások közül Jan Długosz említi, hogy a koronázás után Budára mentek, majd onnan Visegrádra (Długosz IX. 223.).
- ⁸ I. Lajos és édesanyja, Piast Erzsébet kötelezettséget vállaltak arra, hogy Lajos feleségül veszi Luxemburgi Margitot, amikor a leány eléri a törvényes kort (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.). A 14. századi magyar krónikaszerkesztmény és Jan Długosz szerint a király rövid budai időzést követően Visegrádra ment: SRH I. 505. és Długosz IX. 223.

augusztus 14. ⁹	Visegrád
[aug. 15–sept. 7. között] ¹⁰	Várad]
szeptember 8. ¹¹	Visegrád
szeptember 18. ¹²	Visegrád
szeptember 21. ¹³	Visegrád
szeptember 23. ¹⁴	Visegrád

⁹ „a prelátusok, püspökök igen sok báróval együtt Fehérvárra mentek, ahol Károly király úr teste az Urban elnyugodva ünnepélyesen el volt temetve, és ott Fehérvárott meg Visegrád városában a királyné úrasszony hön szeretett fiával, az akkor királlyá koronázott Lajossal, meg más főpapokkal, püspökkel, papokkal, bárókkal és igen sok Krisztus-bíróval ájtatosan megtartották a gyászünnepséget” (Thuróczy 176.). Elképzelhető, hogy ezen az I. Károly halálának 30. napján tartott gyászmisén vehetett részt III. Kázmér lengyel király és Károly morva őrgróf, noha minden bizonnyal már július végén megérkezhetek Magyarországra (Thuróczy 176.). Károly őrgróf esetében ezt megkérdőjelezi augusztus közepén Brünnben kelt oklevelei (RBM IV. 1162–1164. sz.). Jan Długosz azt írta, hogy a lengyel uralkodó Erzsébet leveleiből és Lajos követeitől értesült arról, hogy elhunyt I. Károly és ekkor személyesen jött püspökeinek és előkelőinek nagy kíséretével Visegrádra, ahol nagy temetési szertartást tartottak (Długosz IX. 223–224.).

¹⁰ Lajos 1342. december 10-i oklevele szerint a koronázása után báróival Váradon meglátogatta Szent László sírját (Anjou-kori oklt. XXVI. 642. sz.). Pontos dátum híján felmerül a kérdés, mikor mehetett az ifjú uralkodó kíséretével Váradra. Legutóbb C. Tóth Norbert foglalkozott a kérdéssel, augusztus közepére helyezve annak időpontját (C. Tóth: A magyar királyság nádora 40–41.). Megfigyeléseit két helyen lehet módosítani. Egyrészt mivel Turóci János úgy értesült, hogy az augusztus 14-én, I. Károly király halálának 30. napján tartott gyászünnepségen Visegrádon részt vett I. Lajos is (Thuróczy 176.), ezért a váradi út kezdetét egy héttel későbbre lehet datálni. Másrészt a szeptember közepén kelt oklevelek lesznek azok, amelyek vagy témájuk (DL 86 487. Anjou-kori oklt. XXVI. 473. sz.), vagy pecsétjük (DL 40 892., Anjou-kori oklt. 495. sz.) alapján legalább feltételesen mutatják I. Lajos tartózkodási helyét, így a váradi út végét is érdemes időben későbbre helyezni.

¹¹ DL 86487. (Anjou-kori oklt. XXVI. 473. sz.), nagypecséttel. I. Lajos bizonyos birtokokra költözőknek 3 év szabadságot biztosít.

¹² DF 262495. (Anjou-kori oklt. XXVI. 490. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Thome filii Petri et Pauli de Wgal*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos tudatja a Kál völgyben lakó népekkel, hogy az ott lévő királyi birtokot Meskó veszprémi püspöknek adta.

¹³ DL 40892. (Anjou-kori oklt. XXVI. 495. sz.), titkospecséttel. I. Lajos egy előtte tett bevallást foglal írásba.

¹⁴ DL 3517. (Anjou-kori oklt. XXVI. 502. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Geleti*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Ákos Mikcsnek és fiainak.

szeptember 28. ¹⁵	Visegrád
október 22. ¹⁶	Visegrád
[november 12. ¹⁷	Visegrád]
december 10. ¹⁸	Visegrád
december 14. ¹⁹	Visegrád
december 22. ²⁰	Visegrád

1343²¹

január 3. ²²	Visegrád
január 5 ²³ –7. ²⁴	Visegrád
[január 13. ²⁵	Visegrád]

¹⁵ DF 208660., DF 208499. (Anjou-kori oklt. XXVI. 510. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos oklevelet ír át.

¹⁶ DL 40894. (Anjou-kori oklt. XXVI. 555. sz.), titkospecséttel. I. Lajos egy tiltakozást foglalt írásba.

¹⁷ DF 252747. (Anjou-kori oklt. XXVI. 584. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Thome quondam woyvode per magistrum Peteu*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Sirokai Miklós erdélyi vajdának meghagyja, hogy I. Károly király oklevelének megfelelően ne ítélkezzen Vas Miklós felett.

¹⁸ Anjou-kori oklt. XXVI. 642. sz., nagypecséttel. I. Lajos adománya a váradi egyház részére.

¹⁹ DF 283555. (Anjou-kori oklt. XXVI. 650. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos visszaállítja a zágrábi püspökséget megillető jogokat.

²⁰ Anjou-kori oklt. XXVI. 663. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a dunajeci kartauzi kolostornak visszaadja egy birtokát.

²¹ Engel: Királyitineráriumok 13–14.

²² DL 3550. (Anjou-kori oklt. XXVII. 4. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos jogtalanul elvett birtokot ad vissza.

²³ Január 5.: DF 258201. (Anjou-kori oklt. XXVII. 7. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Stephani filii Lachk comitis Castriferrei et Supruniensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos engedélyt ad Nagymartoni Pál országbírónak, hogy feleségül vehesse Puchheimi Henrik leányát, Erzsébetet. Január 6.: DL 12800. (Anjou-kori oklt. XXVII. 11. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos visszaadja Fanch fiainak egy birtokukat.

²⁴ DL 3551. (Anjou-kori oklt. XXVII. 13. sz.), nagypecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos átengedi Óbudát anyjának lakásra és megőrzésre. DF 233780. (Anjou-kori oklt. XXVII. 14. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Drugget János néhai nádor fiainak.

²⁵ DL 104913. (Anjou-kori oklt. XXVII. 19. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Szécsi Péter fiainak, Miklósnak és Ivánkának. DL 3553. (Anjou-kori oklt.

[január 15. ²⁶	Visegrád]
— ²⁷	Brünn
február 25. körül ²⁸	Prága
— ²⁹	Brünn
március 16. ³⁰	Visegrád
március 22. ³¹	Visegrád
április 6. ³²	Visegrád
április 9. ³³	Visegrád

XXVII. 20. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Lackfi István kérésére megengedi, hogy rokona, Hench fia János fia Miklós budai rektor örökös nélküli halála esetén minden birtokát neki és fiainak adja. Az adat azért szerepel zárójelben, mert az oklevelek egyike sem maradt ránk eredetiben, így nem tudjuk, hogy volt-e rajtuk a király távollétére utaló kancelláriai jegyzet. Károly morva őrgróf január 3-án Pozsonyban (DF 238698., Anjou-kori oklt. XXVII. 2. sz.), január 18-án pedig Brünnben keltezett (CDM VII. 332.), ezért számításba vehetjük, hogy Lajos Károly társaságában utazott Prágába.

²⁶ Anjou-kori oklt. XXVII. 28. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Borostyánkő (Bernstein) vár alatti hospesek szabadságairól. Az adat zárójelben szereplésének indoklását lásd az előző jegyzetben.

²⁷ CDM VIII. 272. A brünni városkönyv bejegyzése szerint a magyar királyt megajándékozták 28 márka értékű szövettel, majd pedig miután visszatért *Terrából*, akkor famulusai által aranyat küldött, hogy bizonyos, Prágában felhalmozott adósságot kifizessenek.

²⁸ Károly morva őrgróf Prágában keltezett oklevele a pozsonyi polgároknak adott kiváltságról (Anjou-kori oklt. XXVII. 64. sz.). Lajos 1343. évi prágai látogatására vonatkozik a brünni városkönyv 1344-es bejegyzése: CDM VIII. 273. Ugyancsak ezt a látogatást említi Beneš z Weitmile krónikája is (Weitmile 509.).

²⁹ Lásd az előző két jegyzetet.

³⁰ DL 3563. (Anjou-kori oklt. XXVII. 114. sz.), „*Relatio magistri Nicolai filii Lachk ex parte regis*” kancelláriai jegyzettel, és DL 3562. (Anjou-kori oklt. XXVII. 115. sz.), „*Relatio Andree Lochk*” kancelláriai jegyzettel, mindkettő nagypecséttel. I. Lajos birtokadományozó oklevelei.

³¹ DL 3564. (Anjou-kori oklt. XXVII. 122. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Lochk ex parte domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Hahót Miklós királynéi lovászmesternek.

³² DF 206482. (Anjou-kori oklt. XXVII. 162. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Keszi Bugud özvegye és fiai kérésére visszaad nekik egy birtokot.

³³ DL 49250. (Anjou-kori oklt. 166. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja a somogyi alispánnak, hogy egy pert a királyi kúriába tegyen át.

április 20. ³⁴	Buda
április 20. ³⁵	Visegrád
április 24. ³⁶	Visegrád
május 8. ³⁷	Visegrád
május 10 ³⁸ –[11. ³⁹]	Visegrád
május 15. ⁴⁰	Visegrád
május 19. ⁴¹	Visegrád
május 22 ⁴² –23. ⁴³	Visegrád
május 25. ⁴⁴	Visegrád
június 3. ⁴⁵	Visegrád

³⁴ DF 200429. (Anjou-kori oklt. XXVII. 179. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele arról, hogy Miklós zalai apát egyháza nevében egy birtokot bérbe adott Piast Meskó veszprémi püspöknek.

³⁵ DF 208505. (Anjou-kori oklt. XXVII. 175. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a főpapokkal és a bárókkal tanácskozva elrendeli, hogy a kamaraispánok beosztottjai felett csak a kamaraispán ítélkezzen. DF 280227. (Anjou-kori oklt. XXVII. 176. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a podolini hospeseket kiveszi az ispán joghatósága alól.

³⁶ DF 282943. és DF 282944. (Anjou-kori oklt. XXVII. 196. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai palatini et Stephani Lochk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos nemesítő oklevele.

³⁷ DL 102762. (Anjou-kori oklt. XXVII. 268.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Cykow*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak: Vörös Tamás csejteji várnagyot bizonyos birtoka ügyében személyes jelenléte elé rendeli.

³⁸ DL 3582. (Anjou-kori oklt. XXVII. 277. sz.), nagypecséttel, „*Commissio propria regis*” kancelláriai jegyzettel.

³⁹ DL 3584. (Anjou-kori oklt. XXVII. 292. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a királyné, valamint a főpapok és bárók megfontolásával visszaadja Kaboldi László pécsi püspök és fivéreinek birtokait. Az adat a királyné, a főpapok és a bárók említése miatt szerepel zárójelben.

⁴⁰ Anjou-kori oklt. XXVII. 305. sz. I. Lajos Zára városának Piast Erzsébet utazásáról.

⁴¹ DF 267910. (Anjou-kori oklt. XXVII. 318. sz.), nagypecséttel. I. Lajos értesíti a szlavóniai nemeseket arról, hogy Hahót Miklós lett az új bán.

⁴² DF 238702. (Anjou-kori oklt. XXVII. 335. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos védelmet ígér a Pozsonyon áthaladó kereskedőknek.

⁴³ DL 96235. (Anjou-kori oklt. XXVII. 336. sz.), nagypecséttel. I. Lajos visszaad egy birtokot.

⁴⁴ Anjou-kori oklt. XXII. 345., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Hahót Miklós szlavón bának: Jakab lett az új zágrábi püspök, iktassa részére a püspökség birtokait és jogait.

⁴⁵ DF 236760. (Anjou-kori oklt. XXVII. 375. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio fratris Dionisii lectoris*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Nána királyi falu lakosait értesíti arról, hogy a falujukat az esztergomi káptalannak adta.

[június 8. ⁴⁶	Visegrád]
június 9. ⁴⁷	Buda
június 28. előtt ⁴⁸	Paks
június 28. ⁴⁹	Buda
július 5. ⁵⁰	Buda
július 28. ⁵¹	Éld falu, a seregben

⁴⁶ Küküllei János krónikájában megörökíti, hogy Erzsébet királyné június 8-án indult el Visegrádról Nápolyba (Küküllei 12., 4. fejezet). Valószínű, hogy I. Lajos is Visegrádon időzött ekkor.

⁴⁷ DF 210764. (Anjou-kori oklt. XXVII. 389. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egi káptalannak. Noha a parancslevelek általában nem mutatják a király tartózkodási helyét, jelen esetben több érv is szól amellett, hogy ténylegesen a király tartózkodási helyét közli. Bertalan vegliai *comes* június 18-i, a velencei dózsénak küldött levele szerint a melfi püspök arról tájékoztatta őt, hogy Piast Erzsébet Visegrádról Budára ment, majd Dalmácia felé vette útját. A Visegrád–Buda útvonalon Küküllei János értesülése szerint a királyné június 8-án indult el Itáliába (lásd az előző jegyzetet). A két információ alapján június 9-én elképzelhető a királyné és az őt átkísérő király budai időzése.

⁴⁸ DF 238396. (Anjou-kori oklt. XXVII. 695. sz.). Lackfi István tárnokmester oklevelében említik, hogy a király június 28-án tért vissza a paksi (*Pokus*) vadászatról Budára. I. Lajos 1343. július 5-én kelt, gyűrűspecsjével megerősített oklevelében a pontos nap nélkül megemlítik, hogy az uralkodó a vadászatról tért vissza Budára (DF 238402., Anjou-kori oklt. XXVII. 457. sz.).

⁴⁹ Lásd az előző jegyzetet.

⁵⁰ DF 238402. (Anjou-kori oklt. XXVII. 457. sz.), gyűrűspecsjével. I. Lajos levele egy Buda városa előtt zajló perben.

⁵¹ Anjou-kori oklt. XXVII. 513. sz. Éld falu a mai Dunaszekcső közelében, Bodrog megyében feküdt. Jelen oklevél csak Gyárfás István kiadványából ismert és ez jelenti az egyetlen közvetlen adatot arra, hogy ekkor zajlott a szerbiai hadjárat, amelyben I. Lajos személyesen is részt vett (Wertner: Nagy Lajos hadjáratai 63–64.; Kristó: Anjou-kor háborúi 91.). Nincs a hadjárat megtörténtének és a király részvételének ellentmondó adatunk. Augusztus hónapból mindössze három királyi oklevelet ismerünk. Ezek közül az augusztus 14-én a pozsonyi káptalannak adott mandátum Jakab pozsonyi bírót néha-inak nevezi, azért datálása eleve problémás. Mivel egyszerű mandátumokat a kancellária a király tudta (és jelenléte) nélkül is kiállíthatott, ezt az oklevelet ki kell rekesztenünk az itinerárium forrásai közül (Anjou-kori oklt. XXVII. 546. sz.). Ugyanez a helyzet a másik két oklevéllel is. Augusztus 29-én csévi Sáfár István visegrádi várnagy kérésére I. Károly király oklevelét írják át (DF 269951., Anjou-kori oklt. XXVII. 576. sz.), a következő napon pedig a vaskvári káptalannak címeznek egy mandátumot (DL 40986., Anjou-ko-

október 21. ⁵²	Várad
október 21. körül ⁵³	Várad
[november 16. ⁵⁴	Pankota]
november 19. ⁵⁵	Pankota
[november 19. után ⁵⁶	Lippa]

ri oklt. XXVII. 582. sz.). A hadjárat és I. Lajos személyes részvétele mellett közvetett bizonyítékként felhozható az uralkodó 1345. január 21-i privilégiuma, amelyben Őri István mester, a gyűrűspecstet kezelő jegyző részére tett birtokadományt. Az oklevél megfogalmazása szerint I. Lajos apja halála után *Rasscia* királyságába vonult és ott István mester is értékes szolgálatokat tett neki (Anjou-kori oklt. XXIX. 61. sz.). Mivel az 1347-et megelőző időszakban a gyűrűspecstet az egyik mutatója Lajos hollétének, ezért a *specialis notarius* hadban való részvétele a király személyes otléte mellett szól.

⁵² DL 40926. (Anjou-kori oklt. XXVII. 706. sz.), nagypecséttel és „*Commissio Stephani Lachk et domini archiepiscopi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy Körcsei Dénes fia János Bilkei *Karachyn* és fiai ellen viselt perében ne ítélkezzenek, mivel ő maga fog döntést hozni az ügyben, amikor visszatér Visegrádra (*dum in Vyssegrad rediemus*). A kancelláriai jegyzet alapján biztos, hogy Lackfi István és Telegdi Csanád esztergomi érsek is elkísérte Váradra az uralkodót.

⁵³ DL 40932. (Anjou-kori oklt. XXVII. 712. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos megerősíti I. Károly adományát. Az oklevél csonka, dátumából a nap nem maradt fenn. Telegdi Csanád esztergomi érsek november 14-én és 17-én Nagyszébenben keltezett (Anjou-kori oklt. XXVII. 762. és 773. sz.), ami felveti annak valószínűségét, hogy I. Lajos is az ország déli részén tartózkodott ekkor. Tatamér alkancellár a nagypecséttel valószínűleg már november elejére visszatért Visegrádra/Budára (vö. DL 3621.; Anjou-kori oklt. XXVII. 737. sz.).

⁵⁴ DL 40929. (Anjou-kori oklt. XXVII. 767. sz.) és DL 99569. (Anjou-kori oklt. XXVII. 768. sz.), Zsámboki Miklós oklevelei, amelyek szerint visszaadja egy levelesített személy birtokait, az első értelmében Lackfi István kérésére. A nádor és Lackfi István otléte miatt feltételezhető, hogy a király is ott tartózkodott.

⁵⁵ DL 69225. (Anjou-kori oklt. XXVII. 777. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Iohannis fisici nostri*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy fogadják el Gekminus gyógyszerész részére adott nagypecsétes oklevelét.

⁵⁶ DF 248801. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 75. sz.), gyűrűspecséttel. 1344. február 12-én kelt királyi oklevélben maradt fenn az adat, hogy amikor Lippáról Diósgyőrbe ment vadászni, akkor két kun (Nagy)Túrtól Kócsig kísérte éjszaka (*in nocte*), ezért őket és fiaikat védelmébe vette. 1344. február előttről egyetlen olyan időszakról tudunk, amikor az ország déli részén tartózkodó uralkodót később Diósgyőrről találjuk, ez pedig 1343. november közepe–vége, december eleje. Természetesen nem lehet kizárni, hogy 1344 elején történt, de akkori diósgyőri tartózkodásról nincs adatunk.

[november vége ⁵⁷	Nagyvár
[november vége ⁵⁸	Kőcs]
december 9. ⁵⁹	Diósgyőr
december 16. ⁶⁰	Visegrád
december 20. ⁶¹	Visegrád

1344⁶²

[január 4. ⁶³	Visegrád]
[január 10. ⁶⁴	Visegrád]
január 20. ⁶⁵	Visegrád
február 12. ⁶⁶	Visegrád

⁵⁷ Lásd az előző jegyzetet.

⁵⁸ Lásd az előző jegyzetet.

⁵⁹ DL 6865. (Anjou-kori oklt. XXVII. 820. sz.), gyűrűpecséttel, „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, hogy mindenki engedje jobbágyságait a diósgyőri remetek birtokaira költözni.

⁶⁰ DL 6866. (Anjou-kori oklt. XXVII. 832. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos oklevele a Nyulak-szigeti apácák jobbágyságai kamarahaszná aláli mentességéről.

⁶¹ Anjou-kori oklt. XXVII. 835. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos vámmentességről szóló oklevele.

⁶² Engel: Királyitineráriumok 14–15.

⁶³ DL 40934. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 4. sz.), nagypecséttel. I. Lajos különleges királyi kegyből Battyányi Mihály fia Péternek megengedi, hogy jobbágyságai és birtoktalan famulusai felett csak ő ítélkezhet. Az ilyen bíraskodási kiváltságot tartalmazó oklevelek később erősen formularizálttá válnak és a kancelláriai önálló oklevéladásának körébe sorolhatóak, de e darab még a király feltételezhető tartózkodási helyét mutatja, annál is inkább, mivel ezt közvetlenül megelőzően Lajos szintén Visegrádon volt. Ugyanakkor e bizonytalanság miatt zárójelben szerepel.

⁶⁴ DF 201765. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 11. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Stephani Lochk per Iohannem Touth*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi a főpapok és a bárók tanácsával. Az adat ez utóbbiak említése miatt szerepel zárójelben. A nagypecsét feltehetően egész januárban Visegrádon volt, mert Tatamér fehértvári prépost, királyi alkancellár kérésére Miklós erdélyi vajda 1344. február 1-jén itt állított ki oklevelet (Anjou-kori oklt. XXVIII. 57. sz.).

⁶⁵ DF 238705. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 26. sz.) és DF 238706. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 27. sz.), mindkettő gyűrűpecséttel és mindkettő „*Relatio Iohannis Tout per Jenson*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelei a pozsonyi sokadalommal kapcsolatban.

⁶⁶ DF 248801. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 75. sz.), gyűrűpecséttel és „*Relatio Nicolai Cyconis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos védelmébe veszi az oklevélben megnevezett

március 8. ⁶⁷	Visegrád
[március 21. ⁶⁸	Buda]
[április 26. ⁶⁹	Fehérvár]
[május eleje–közepe ⁷⁰	indulás Erdélybe]

személyeket. Az uralkodó február eleji–középi visegrádi jelenlétét támogatja a jászói konvent április 9-i oklevele, amely szerint Récsényi György kapuvári várnagy fiai Visegrádra, a királyi tornára (*tournamentum domini regis*) tartva február 1. táján Nyitra városában betértek a minorita testvérekhez, akik apjuk okleveleit őrizték (DL 58518., Anjou-kori oklt. XXVIII. 292. sz.).

⁶⁷ DF 252748. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 215. sz.), nagypecséttel és „*Stephanus Lochk*” kancelláriai jegyzettel. Lajos az erdélyi vajdának meghagyja, hogy bizonyos pereket halasszon el akkorra, amikor ő az erdélyi részekre érkezik.

⁶⁸ DL 71640. (Anjou-kor oklt. XXVIII. 262. sz.), nagypecséttel, „*Relatio Iohannis Thot ex parte magistri Stephani filii Lachk de Buda*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos átírja I. Károly 1336. március 17-i oklevelét. A kancelláriai jegyzet miatt feltételezhető, hogy Lajos is Budán tartózkodott, noha a kancellária Visegrádon maradt.

⁶⁹ DF 200899. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 323. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak. Mivel Tatamér alkancellár székesfehérvári prépost is volt, elképzelhető, hogy az adat nem a király, hanem csak nagypecsétje tartózkodási helyét mutatja, ezért szerepel zárójelben.

⁷⁰ Nagymartoni Pál országbíró előtt Jánoki (vö. C. Tóth: Esztergomi archontológia 53.) László, az esztergomi Szent György-egyház prépostja bizonyos Újvár megyei birtokok ügyében 1343-tól kezdve pereskedett. Az ügy több halasztás után 1344. év Szent György-nap nyolcadára (május 1.) került, de mivel ekkor a király az ország báróival Erdélybe ment, a bírótársak csekély száma miatt a pereskedést elhalasztották. Először július 8-ra, majd onnan a király Visegrádra való visszatérésének 15. napjára. A felek azonban a király visszatértét nem várták meg, hanem augusztus 17-én (Lőrinc-nap nyolcadán) a nádor előtt bemutatták I. Lajos gyűrűspecsétet, Erdélyben kiadott oklevelét. (DL 71276., Anjou-kori oklt. XXVIII. 664. sz.). Vagyis augusztus 17-ig még nem került sor a tárgyalásra, ezért a király Erdélyből való visszatérését legkorábban augusztus elejére, közepére tehetjük. Az Erdélybe indulás dátumát nem tudjuk pontosan meghatározni, mivel a György-napi nyolcadon tartott törvényszék május 1-én kezdődött, de május 18-án még birtokadományozó királyi oklevelet állítanak ki Budán (DL 3691., Anjou-kori oklt. XXVIII. 390. sz.). A birtokadományozó oklevelek kelet-helyét ellenkező adat hiányában a király tartózkodási helyének vettem (lásd a bevezetést). Mivel azonban tudjuk, hogy néhány esetben a kancellária a király távozása után kelt útra, addig is folyamatosan állítva ki okleveleket, ezért valószínűnek látszik, hogy I. Lajos 1344. május elején, közepén indult el Budáról Erdélybe.

[május 18. ⁷¹	Buda]
május 28. ⁷²	Lippa
június 15. ⁷³	Brassó mellett
június 26. ⁷⁴	Székelyvásárhely
július 4. ⁷⁵	Nyárad folyónál Berethalom mellett
július 15. ⁷⁶	Berethalom melletti szálláson
július 17. ⁷⁷	Berethalom melletti szálláson
július 20. ⁷⁸	Berethalom mellett
július 27. ⁷⁹	Gyulafehérvár

⁷¹ DL 3691. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 390. sz.), nagypecséttel, „*Stephani [filii] Lochk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadományozó oklevele. Lásd az előző jegyzetet.

⁷² DF 253790. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 410. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradelőhegyi konvent részére. A májusban kezdődött királyi hadjáratot az indokolta, hogy a szászok fellázadtak a királyi hatalom ellen. Az elbeszélő források közül a hadjáratot megemlíti Küküllei János (Küküllei 11., 2. fejezet). Küküllei ugyanerre az időre teszi Sándor havasalföldi vajda I. Lajos király előtti hódolását is (Küküllei 12., 3. fejezet). Kristó Gyula hadtörténeti összefoglalásában ezt az eseményt Brassóba lokalizálta (Kristó: Anjou-kor háborúi 93.). Az uralkodó 1344. évi erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1342–1350* című térképmelléklete mutatja.

⁷³ DL 60979. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 449. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.

⁷⁴ DL 91350. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 465. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az aradi káptalannak.

⁷⁵ DL 70550. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 484. sz.), nagypecséttel és „*Iohannis Gyleti ad scitum domini palatini fratris sui*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a főpapokkal és a bárókkal folytatott tanácskozás után visszaad bizonyos birtokokat.

⁷⁶ DL 29667. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 504. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Cykou*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Benedek aradi olvasókanonok kérésére ír át oklevelet. Telegdi Csanád esztergomi érsek is Berethalom településen keltez (Anjou-kori oklt. XXVIII. 503. sz.).

⁷⁷ DL 74804. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 508. sz.), nagypecséttel és „*Archiepiscopi, palatini et Stephani woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos bányajogot adományoz.

⁷⁸ DF 244527. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 516. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevelet ad ki az erdélyi lakosok részére a Berethalom mellett tartott közgyűlésén.

⁷⁹ DF 286639. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 527. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos rendezése Szécsi András erdélyi püspök és az erdélyi székelyek és szászok között bizonyos kérdésekben.

július 27. ⁸⁰	Alvinc mellett
[augusztus 16 ⁸¹ –17. ⁸²	Visegrád]
augusztus 19. ⁸³	Visegrád
szeptember 9. ⁸⁴	Buda
szeptember 26. ⁸⁵	Visegrád
október 10. ⁸⁶	Buda
[november 30. körül ⁸⁷	Pozsony]

- ⁸⁰ DL 71276. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 526. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos a nádornak, az országbíróknak és albíráiknak. Ders fia Tamás fia László, az esztergomi Szent György-egyház prépostja perében a bárók a király engedélyével megegyezést hoztak létre, a felek augusztus 17-én tartoznak a címzettek előtt megjelenni. Mivel Alvinc és Gyulafehérvár 13 km-re fekszik egymástól, a két oklevél keletkezési helyei ténylegesen tükrözhetik az uralkodó napon belüli mozgását. A király (és bárói) nyári erdélyi időzése során került sor az erdélyi vajdai tisztségben bekövetkezett váltásra is: július 17-i királyi oklevélen Lackfi István vajda szerepel az esztergomi érsekkel és a nádorral referensként (DL 74804., Anjou-kori oklt. XXVIII. 508. sz.), Lackfi István vajda augusztus 8-i oklevele szerint még nem készült el vajdaságának pecsétje (DL 30642., Anjou-kori oklt. XXVIII. 544. sz.) (vö. Arch. I. 12.).
- ⁸¹ DL 102763. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 565. sz.) és DL 102764. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 566. sz.), mindkettő nagypecséttel és „*Stephani Loczk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Vörös Tamás csejtei várnagynak. Nem tudjuk, pontosan mikor tért vissza az uralkodó Erdélyből. Az adat Piast Erzsébet említése miatt szerepel zárójelben.
- ⁸² DL 85257. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 568. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Piast Erzsébet kérésére Ung megye hatósága alól kiveszi Tibai András fia Lőrincet, feleségét és fiait. Az adat a királyné kérésére való hivatkozás miatt szerepel zárójelben.
- ⁸³ DL 3712. és DL 3713. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 572. sz.), DL 3714. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 573. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos oklevelei a Nyulak szigeti apácák jobbágynak kamarahaszna alóli mentességével kapcsolatban.
- ⁸⁴ DL 76753. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 605. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a kő káptalannak Becsei Töttös királyi adományba kapott birtoka iktatásáról.
- ⁸⁵ DL 76752. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 644. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele Becsei Töttös és Vesszős Nagyszigeten fekvő Becse falujában lakó jobbágyok szolgálataival kapcsolatban.
- ⁸⁶ DL 3726. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 684. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁸⁷ November 30-án két oklevelet adtak ki I. Lajos nevében Visegrádon Pozsonyhoz kötődő ügyekben: DF 238708. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 787. sz.), nagypecséttel és DF 238709. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 788. sz.), nagypecséttel. Bár erre nem utal kancelláriai jegyzet, de elképzelhető, hogy az uralkodó november végén Pozsonyban

december eleje⁸⁸

Trencsén

december 6. körül⁸⁹

Brünn

időzött és döntött ezekről az ügyekről, majd pedig hazaküldte az utasításait a Visegrádon tartózkodó kancellárnak és itt állították ki a nagypecsét alatt az okleveleket.

⁸⁸ DF 238710. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 806. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja a pozsonyi polgároknak, hogy ha kár érte vagy éri őket Ausztriában, ezek fejében le tartóztatásokat eszközöljenek. Az oklevél december 14-én kelt. A király további tartózkodási helyeit figyelembe véve valószínű, hogy a már úton lévő uralkodót a kancellária vele utazó része pár nap késéssel követte, a Litvániába vonuló sereg egy másik részével. Néhány közvetett adatunk van ugyanis, amelyek arra utalnak, hogy a gyűrűspecsét és annak *notarius*a, Öri István is elkísérte I. Lajost a hadjáratba. 1345. januárjában kelt I. Lajos privilégiuma az István mester részére tett birtokadományról, amelynek a méltóságsora az átlagostól eltér (Anjou-kori oklt. XXIX. 61. sz.). 1345. január 13-án Nagymartoni Pál országbíró előtt nem István mester *specialis notarius*, hanem megbízottja jelent meg (Anjou-kori oklt. XXIX. 326. sz.).

⁸⁹ A brünni városkönyv bejegyzései között olvashatjuk, hogy amikor Károly morva örgróf, Luxemburgi János cseh király és I. Lajos megérkeztek a városba, az uralkodóknak milyen ajándékokat adtak: „*Item in adventu domini circa festum s[ancti] Nicolai cum Marchio cum rege Bohemie rege Vngarie et Episcopo Pragensi venit, regi Bohemie propinabantur XXX modii auene pro X mar[cis] et vas vini Australici pro XI mar[cis] et quatuor vasa vini terre pro VIII marcis. Item regni Vngarie propinati sunt duo panni de Louen pro XI mar[cis]*” (CDM VIII. 273.). A bejegyzés alapján valószínű, hogy a magyar uralkodó december 6. körül, vagy kevéssel az után valóban odaérhetett Brünnbe, összhangban a kutatás korábbi feltételezésével, Kristó: Anjou-kor háborúi 94.). Skorka Renáta azonban a december 15-i Trencsénben kelt oklevél miatt úgy számolt, hogy csak december 20-ra ért oda (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 251. és 262. A tanulmányban szereplő térképet átvette: Magyarország hadtörténete 213.). János cseh király és Károly morva örgróf november 23-án még Prágában (RBM IV. 2471. és 1474. sz.), december 3-án pedig már Brünnben kelteztek (RBM IV. 1478–1490. sz., az adatokat hozzá: Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 251.). Ezért a brünni városkönyv bejegyzése („*iterum in eodem anno [1344] in adventu domini cum patre suo, rege Bohemie cum rege Vngarie et cum Archiepiscopo Pragensi veniens imposuit civitati ducentas marcas*”), általi „időjelzés”, vagyis az adventi időszak fedi a valóságot, hiszen az abban az évben november 28-án kezdődött (CDM VIII. 273.). A litván hadjáratról magyarországi és külföldi krónikások is megemlékeznek. Küküllei János hosszasan írja le a hadjárat eseményeit, annak minden mozzanatát 1345-re helyezve (Küküllei 15., 4. fejezet). A Névtelen minorita jelenleg rendelkezésünkre álló szövege egy fél mondatot szentelt a hadjáratnak („*Miután pedig Lajos király úr visszatért a litvánoktól*” – Névtelen minorita 43., 1. fejezet.). A cseh Beneš Krabice z Veitmile krónikájának két helyén emlékezik

1345⁹⁰[január 4.⁹¹

Boroszló]

[január 6.⁹²

Boroszló]

[január közepe⁹³

Toruń]

[január vége körül⁹⁴

Königsberg]

[február 10.⁹⁵

Königsberg – a sereg indulása]

[február⁹⁶

Veliuona]

meg a hadjáratról, említést tesz arról, hogy a cseh-magyar seregek a Veliuona és Pieštve várak ostromával foglalkoztak, amikor elterjedt a hír arról, hogy a litvánok ellentámadást indítva Königsberget veszélyeztetik, ezért négy nap járóföldnyire visszavonultak, amikor kiderült, hogy a híresztelés hamis, de már nem tudtak újra betörni a litván földjére a jégolvadás miatt (Weitmile 495. és 511.). A hadjáratnak nyoma van a litván krónikákban is (Die ältere Chronik von Oliva 721–722.). A lengyel Jan Długosz az első litván hadjárat idejét 1343-ra teszi (Długosz IX. 232.). Ugyancsak említi a hadjáratot IV. Károly önéletírása (Vita Karoli IV 154–157.).

⁹⁰ Engel: Királyitineráriumok 15–16.

⁹¹ Luxemburgi János cseh király 1345. január 4-től keltez itt, valószínű tehát, hogy a vele lévő többi fejedelmi személy is ekkortájt érkezhetett ide (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 251., RBM IV. 1498. sz.). Az uralkodók és seregeik boroszlói gyűlekezését Károly morva őrgróf későbbi önéletrajza is megerősítette (Vita Karoli IV. 154–156.). A hadjárat és egyúttal fejedelmi találkozó szerepel Schwedler repertóriumában R105. sorszámmal (Schwedler: Herrschertreffen 439.).

⁹² Luxemburgi János cseh király ezen a napon még Boroszlóban keltezett (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 255., RBM IV. 1501–1502. sz.), Boroszló városának számadáskönyvébe feljegyezték, hogy az itt időző fejedelmi személyek, úgymint a cseh és a magyar királyok, a morva őrgróf és mások ellátására mennyit költöttek (Henricus Pauper 70.).

⁹³ Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 255.

⁹⁴ A hadjáratban többek között részt vevő IV. Vilmos hollandi és hennegauai gróf a számadásai alapján már január 19-től a városban időzött kíséretével, de majdnem egy hónapig kellett várakoznia a délről jövő seregre, hogy ténylegesen megkezdődhessen a hadjárat (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 255–256.).

⁹⁵ Vilmos hollandi gróf számadásai szerint ekkor hagyta el a várost a keresztes haderő (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 256.). A hadjáraton személyesen jelen nem lévő Küküllei János szerint a hadjárat kezdete február 2. volt (Küküllei 15., 4. fejezet). Johannes de Vivario beszámolója szerint a keresztes sereg február 8-án indult el, de személyesen nem vett részt a hadjáratban. A sereg Toruńba való visszatérését pedig március 2-re teszi (RBM IV. 1524. sz.).

⁹⁶ A vár ostromában vitézkedett Lackfi István vajda és fia, Dénes (DL 3553., Sopron vm. I. 196–201.).

[február 21. ⁹⁷	Königsberg]
március 2. ⁹⁸	Toruń
április 6. ⁹⁹	Kassa
április [7.] ¹⁰⁰	Gönc
április 8. ¹⁰¹	Vízoly
április 10. ¹⁰²	Nyárad
április 17. ¹⁰³	Visegrád
május 8. ¹⁰⁴	Visegrád

- ⁹⁷ Vilmos hollandi gróf számadásai alapján február 21-én ismét a városban tartózkodott (Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata 259.).
- ⁹⁸ Luxemburgi János cseh király még március 22-én is Toruńban keltezett (RBM IV. 1523. sz.), ami összhangban áll Johannes de Vivario beszámolójával, aki szerint Toruńból a magyar uralkodó hazaindult, ellenben a cseh király ott maradt (RBM IV. 1524. sz.). Mindazonáltal azt nem őrizték meg a források, hogy Lajos pontosan mikor indult Magyarország felé.
- ⁹⁹ DF 271035. (Piti: Kiegészítések 117.), gyűrűspecséttel. I. Lajos visszaad bizonyos elvett birtokokat. A márciusban kelt királyi oklevelek mindegyikét Visegrádon adták ki, az eredetiben ránk maradtak nagypécsettől lettek megerősítve, a más formában ismert oklevelek pedig – egy kivételével – mind olyanok, amelyek a kancellária önálló oklevéladásának körébe sorolhatók (oklevél átírása: Anjou-kori oklt. XXIX. 140. sz.; bevallás rögzítése: Anjou-kori oklt. XXIX. 153. és 165. sz.; mandátum: Anjou-kori oklt. XXIX. 168., 169. és 191. sz.). Az egyetlen kivételt a március 25-i kamarabérleti szerződés jelenti, amelyben viszont a főpapok és bárók beleegyezésének rögzítése ébreszt gyanút, hogy valóban Visegrádon volt-e az uralkodó (DF 248139., Anjou-kori oklt. XXIX. 203. sz.). Mindenesetre Lajos visszatérését az országba mindenképpen április elejére tehetjük.
- ¹⁰⁰ DL 74813. (Anjou-kori oklt. XXIX. 223. sz.), gyűrűspecséttel. Az oklevél hiányos átíratából a pontos napi kelet kimaradt. Mivel azonban április 6-án Kassán (lásd ott), április 8-án pedig Vizsolyban (lásd ott) keltezett az uralkodó, ezért feltehető, hogy a két település között, az elsőtől 30, a másiktól 11 km távolságban fekvő Göncön legvalószínűbben a kettő között, azaz április 7-én keltezhetett.
- ¹⁰¹ DF 269296. (Anjou-kori oklt. XXIX. 218. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos vámszedőinek a kassaiak vámjáról.
- ¹⁰² DL 64030. (Anjou-kori oklt. XXIX. 226. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹⁰³ Anjou-kori oklt. XXIX. 246. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megbocsájt Bribiri Ugryn fia Budizlaus *comes*nek és őt királyi kegyébe fogadja.
- ¹⁰⁴ DF 258836. (Anjou-kori oklt. XXIX. 301. sz.), nagypécsettől. I. Lajos mérsékli Podolin város *collectáját*.

május 12. ¹⁰⁵	Visegrád
május 15. ¹⁰⁶	Visegrád
május 26. ¹⁰⁷	Visegrád
május 31. ¹⁰⁸	Visegrád
június 12. ¹⁰⁹	Segesd

¹⁰⁵ Anjou-kori oklt. XXIX. 319. sz., ismeretlen pecséttel. Lajos király megígéri, hogy az ország lakosai által II. Albert osztrák herceg embereinek okozott károkat és jogtalanságokat jóváteszi, a herceg pedig ugyanazt ígéri meg. (Ugyanezen napon Visegrádon kelt egy másik, nagypecséttel megerősített mandátum a pannonhalmi konventnek címezve: DL 49903., Anjou-kori oklt. XXIX. 320. sz.) Elképzelhető, hogy ekkor zajlott egy találkozó II. Albert osztrák herceggel, de erre más forrásunk nincs.

¹⁰⁶ DF 233654. (Anjou-kori oklt. XXIX. 335. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a Zaránd megyei Péntektelek földre letelepedés céljával érkezők részére három évig szabadságot biztosít.

¹⁰⁷ DL 40981. (Anjou-kori oklt. XXIX. 352. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai palatini verbo regio et Iohannis fratris sui filiorum Geleti*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Ostfi Domonkos macsói bánnak és fiainak.

¹⁰⁸ DL 68854. (Anjou-kori oklt. XXIX. 364. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Cyko*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Tarkői Rikolf fiainak birtokain őket felmenti a *virtualia* alól, ahogyan gyűrűspecsétjével megerősített oklevelével is megtette. I. Lajos június 1-jén kelt oklevelében egy tervezett erdélyi utat említ (DF 238232., Anjou-kori oklt. XXIX. 365. sz.).

¹⁰⁹ DL 69963. (Anjou-kori oklt. XXIX. 391 sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Chyko et Stephani woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadományozó oklevele. A velencei dózse június 18-án kelt levelében kérte Zárát, hogy a magyarok Dalmáciába érkezése miatt fordítsanak nagy figyelmet a városuk és más dalmáciai városok megőrzésére (Anjou-kori oklt. XXIX. 399. sz.). A dalmáciai hadjáratról megemlékezik Küküllei János is. Ugyan dátumokat nem közöl, de leírja, hogy a hadjáratban részt vett Kotromanić István bosnyák bán, a sereg eljutott Bihács városáig, majd a Klokocsfó patak mellett vert tábornak és innen mentek haza (Küküllei 16–17., 7. fejezet). Július 10-én a jelenleg zajló királyi hadjáratra hivatkozva halasztott pert Zsámboki Miklós nádor (Anjou-kori oklt. XXIX. 432. sz.). A hadjáratról megemlékezik a Cronica Jadertina is, de több pontatlanság is található szövegében. A 2. fejezetben úgy nyilatkozik, hogy a magyar uralkodó 24 évesen ment hadsereg élén Szlavóniába, holott az 1326-ban született Lajos 1345-ben mindössze 19 éves volt. Ráadásul úgy értesült, hogy I. Lajos maga ment Knin vár elfoglalására, holott oda Hahót Miklós szlavón-horvát és Kotromanić István bosnyák bánt küldte. A hadi események után viszont valóban sor került tárgyalásokra Nelipčić özvegye és fia, valamint a magyar uralkodó között (Cronica Jadertina 2. fejezet). A hadjáratról megemlékezik a Continuatio Novimontensis mindkét szöveg-

június 24. ¹¹⁰	Zágráb
június 27. ¹¹¹	Szentgyörgy falu melletti királyi tábor, a Száván túl
[július 10. ¹¹²	Bihács melletti tábor]
július 16. ¹¹³	Klokocsfő, királyi tábor
július 20. ¹¹⁴	Klokocsfő, királyi tábor
július 22. ¹¹⁵	Bihács melletti királyi tábor
július 27 ¹¹⁶ –28. ¹¹⁷	Klokocsfő, Bihács mellett

variánsa, de csak az 1346-ban zajlott eseményekről tudósítanak. Az egyik szövegváltozat (*Codex episcopalis*) a magyar uralkodó nevét rosszul adja meg, még I. Károlyt tartja magyar királynak (MGH SS in Fol. IX. 673.). A másik szövegváltozat a magyar király nevét nem adja meg, de az eseményekről igen hasonló szavakkal számol be (Uo.). Háhót Miklós szlavón és Kotromanić István bosnyák bán már korábban a tengeremellékre érkezett, június 23-án mindketten Kninben adtak ki oklevelet (Anjou-kori oklt. XXIX. 404. és 405. sz.), vagyis a magyar sereg egy része már korábban ott volt a tengeremelléken és a Nelipčić családdal folytak a tárgyalások. Nekić: *de adventu* 202., 226.

¹¹⁰ DF 256482. (Anjou-kori oklt. XXIX. 406. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a zágrábi káptalan kérésére oklevelet ír át. Nekić: *de adventu* 202., 226.

¹¹¹ DF 230183. (Anjou-kori oklt. XXIX. 412. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a zágrábi polgárok kérésére oklevelet ír át. Nekić: *de adventu* 202., 226.

¹¹² Mivel az Obsidio Iadrensis tájékoztatása szerint a király 18 napig tartózkodott a táborban („*pervenit in fines Bihach, ibi castrametatus est fere per decem et octo diebus*” – Obsidio Iadrensis 127.), ezért indokolt lehet július 10-től számolni otlétével (Nekić, *de adventu* 202., 226.). A Bihács melletti és a Klokocsfőn lévő királyi táborot a következő adatokban bízást tekinthetjük azonosnak.

¹¹³ DL 56863. (Anjou-kori oklt. XXIX. 442. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Andree filii Lochk ex parte regis presentibus woyda et baronibus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos jogtalanul elfoglalt birtokokat ad vissza.

¹¹⁴ DF 230171. (Anjou-kori oklt. XXIX. 448. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a lapuchi nemesek kérésére oklevelet erősít meg.

¹¹⁵ DL 3775. (Anjou-kori oklt. XXIX. 451. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy bevallást foglal írásba.

¹¹⁶ Anjou-kori oklt. XXIX. 455. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Bihács lakosai kérésére ír át több oklevelet.

¹¹⁷ DF 207337. (Anjou-kori oklt. XXIX. 458. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. A Cronica Jadertina úgy értesült, miután hadinépet hagyott hátra a Nelipčić családtól kezéhez került várak őrzésére, Lajos hazatért Magyarországra (Cronica Jadertina 3. fejezet). A király bihácsi tartózkodását összefoglalóan hozza: Nekić: *de adventu* 226.

augusztus 1. ¹¹⁸	Zágráb
augusztus 25 ¹¹⁹ –[26. ¹²⁰]	Visegrád
szeptember 4. ¹²¹	Visegrád
szeptember 14. ¹²²	Buda
szeptember 20. ¹²³	Damásd
szeptember 25 ¹²⁴ –26. ¹²⁵	Damásd, vadászhely

¹¹⁸ DL 76776. (Anjou-kori oklt. XXIX. 461. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Laurencii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos biztosítja Várdai János várdai vásárára igyekvőket, hogy szabadon mehetnek oda. DL 33593. (Anjou-kori oklt. XXIX. 462. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 230398. (Anjou-kori oklt. XXIX. 463 sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zágrábi káptalannak az előző adománybirtok iktatásával kapcsolatban. E két utóbbi oklevél felsorolja az ott lévő bárókat is. Velence augusztus 10-én azt írja a pagói (*Arbe*) comesnek, hogy tudja, hogy I. Lajos távozott, hátrahagyva Hahót Miklós bánt nagy sereggel (Anjou-kori oklt. XXIX. 474. sz.). Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹¹⁹ Anjou-kori oklt. XXIX. 490. sz. I. Lajos levele Zára város lakosaihoz. Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹²⁰ DF 230397. (Anjou-kori oklt. XXIX. 491. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Laurencii Tot*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a zágrábi polgároknak négy évnyi *libertast* adott, mivel sok kárt szenvedtek a hadsereg miatt. Ezt további egy évvel meghosszabbította, mivel Demeter esküdt neki és a királynénak elpanaszolta a király gyors érkezése és távozása által okozott károkat. Az adat a királyné említése okán szerepel zárójelben.

¹²¹ DF 236480. (Anjou-kori oklt. XXIX. 508. sz.), nagypecséttel és „*Nicolai Laurencii Tot*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹²² DL 2197. (Anjou-kori oklt. XXIX. 547. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹²³ DF 236482. és 236491. (Anjou-kori oklt. XXIX. 576. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak.

¹²⁴ DF 283555. (Anjou-kori oklt. XXIX. 597. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Hahót Miklós szlavón bánnak a zágrábi egyházmegye területén fizetendő tizedekkel kapcsolatban.

¹²⁵ DL 76780. (Anjou-kori oklt. XXIX. 603. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak. Az abban foglalt vizsgálat elvégzésére a leleszi konventet (DL 70784., Anjou-kori oklt. XXIX. 604. sz.) és Szabolcs megyét (DL 76783., Anjou-kori oklt. XXIX. 605. sz.) is utasította az uralkodó. A két utóbbi oklevél pecsétjét a jelentés nem őrizte meg, de a tartalmuk, a kelet helyük és a dátumuk alapján bízást feltehetjük, hogy ezeket is a gyűrűspecséttel erősítették meg. András herceget szeptember 18-án gyilkolták meg Aversában, ennek híre még szeptember folyamán megérkezhetett a magyar királyi udvarba. Az adatok alapján valószínű, hogy erre csak szeptember 26.,

október 6. ¹²⁶	Visegrád
november 5. ¹²⁷	Visegrád
november 19. ¹²⁸	Visegrád
november 21. ¹²⁹ –[22. ¹³⁰]	Visegrád
december 6. ¹³¹	Pozsony
[december 8. ¹³²	Pozsony]

vagyis a damásdi vadászat után került sor. A *Chronicon Estense* részletes leírást ad arról, hogy a halálhír megérkezte után mi történt. Ezek szerint a király magához hívatta összes báróját, fekete ruhát öltöttek és nyolc napig gyászoltak. Majd egy vasárnapon a bárók a király házába mentek és együtt elmentek *ad episcopatum suum*, ahol az oltárnál esküt tettek a bosszúra. Ezek után a király Budáról elindulva Bécsbe utazott tárgyalni az osztrák herceggel, valamint IV. (Bajor) Lajossal (*Chronicon Estense* 133–134.). A krónika értesüléseiből egyedül a bécsi időzésére van adatunk.

- ¹²⁶ DF 233649. (Anjou-kori oklt. XXIX. 648. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a Ketete révhez tartók a törvényes utakat használják. DL 40991. (Anjou-kori oklt. XXIX. 649. sz.), gyűrűspecséttel. Lajos meghagyja az ország jogszolgáltatóinak, hogy ahogyan apja, ő is meg kívánja őrizni Lőrente fia Tamást és fiait Essegvár és a hozzá tartozó falvak birtokában. DL 3782. (Anjou-kori oklt. XXIX. 650. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Pangracii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a jogszolgáltatóknak: a pozsonyi klarissza apácákat védelmébe vette.
- ¹²⁷ DL 87184. (Anjou-kori oklt. XXIX. 784. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos parancslevele a martondi népekhez. DL 71864. (Anjou-kori oklt. XXIX. 785. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Lochk de rege*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át.
- ¹²⁸ DL 87185. (Anjou-kori oklt. XXIX. 826. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Geleti coram Stephano et Georgio Bebek*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos várépítésre ad engedélyt. DL 68856. (Anjou-kori oklt. XXIX. 827. sz.), nagypecséttel, „*Relatio Nicolai filii Deseu*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Tarkői Rikolfnak, a fainak és a Sáros megyei nemeseknek meghagyja, hogy senkit se engedjenek a Magyarország és Lengyelország közötti erdőbe letelepedni.
- ¹²⁹ DL 41502. (Anjou-kori oklt. XXIX. 837. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Podolin város lakosainak azt a kiváltságot adja, hogy a felettük csak a saját bíráik ítékezhetnek.
- ¹³⁰ DL 3789. (Anjou-kori oklt. XXIX. 839. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos *specialis notarius*a, Őri István érdekében az egri káptalannak címzett mandátuma. Mivel a gyűrűspecsét *notarius*a Visegrádon van, igen valószínű, hogy a király is ott tartózkodik.
- ¹³¹ DF 236481. (Anjou-kori oklt. XXIX. 856. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy tiltakozást foglal írásba.
- ¹³² December 8-án Telegdi Csanád esztergomi érsek Pozsonyban keltezett, feltételezhető, hogy I. Lajos is a városban tartózkodott ekkor még (Anjou-kori oklt. XXIX. 872. sz.).

december 14. ¹³³	Bécs
december 31. ¹³⁴	Visegrád

1346¹³⁵

január 2. ¹³⁶	Visegrád
[január 5. ¹³⁷	Visegrád]
január 15. ¹³⁸	Visegrád
március [2. ¹³⁹ –3. ¹⁴⁰	Buda
március 10. ¹⁴¹	Visegrád
március 19 ¹⁴² –21. ⁵⁰²	Visegrád

¹³³ DF 258468. (Anjou-kori oklt. XXIX. 880. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele a gonosztevők elfogására létrehozott osztrák-magyar közös bizottságok felállításáról. Anjou-kori oklt. XXIX. 881. sz. II. Albert osztrák herceg oklevele arról, hogy ő és Lajos megerősítik az Albert herceg és I. Károly király által kötött békét. I. Lajos találkozója II. Albert osztrák herceggel és István bajor herceggel.

¹³⁴ Anjou-kori oklt. XXIX. 901. sz. I. Lajos buzdítja Zára városát a további kitartásra.

¹³⁵ Engel: Királyitineráriumok 16.

¹³⁶ DL 3813. (Anjou-kori oklt. XXX. 2. sz.), nagypecséttel és „*Nicolai Laurencii Tot*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹³⁷ DL 29675. (Anjou-kori oklt. XXX. 11. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

¹³⁸ DF 286378. (Anjou-kori oklt. XXX.32. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a Borostyán vár alatt letelepedett hospesek kiváltságairól. Anjou-kori oklt. XXX. 33–35. sz. I. Lajos levelei VI. Kelemen pápának. Velence 1346. februárjában arra utasítja a II. Albert osztrák herceghez induló követeit, hogy ha találkoznak I. Lajos magyar királlyal, üdvözlőjük őt tisztelettel és fejezzék ki Velence együttérzését András herceg halála miatt (Anjou-kori oklt. XXX. 127. sz.). I. Lajos és az osztrák herceg 1346. eleji lehetséges találkozására ez az egyetlen forrásunk, de időrendileg elképzelhető, hiszen január közepétől március elejéig nem rendelkezünk biztos tudomással Lajos tartózkodási helyeiről.

¹³⁹ DF 259504. (Anjou-kori oklt. XXX. 152. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a szenternyei káptalannak.

¹⁴⁰ Anjou-kori oklt. XXX. 153. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Zára városának.

¹⁴¹ Anjou-kori oklt. XXX. 170. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a savoyai fejedelemnek.

¹⁴² Március 19.: DF 236795. (Anjou-kori oklt. XXX. 201. sz.), titkos gyűrűspecséttel. Március 20.: DL 87188. (Anjou-kori oklt. XXX. 206. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Laurencii Tot et Stephani Roaz et aliorum sub sigilli existentium*” kancelláriai jegyzettel (a hátlapi jegyzet eltér). I. Lajos birtokadománya. Ugyanezen a napon kelt a

március 23. ¹⁴⁴	Visegrád
március 26. ¹⁴⁵	Visegrád
április 1. ¹⁴⁶	Visegrád
április 9. ¹⁴⁷	Visegrád
április 21. ¹⁴⁸	Visegrád
április 23 ¹⁴⁹ –24. ¹⁵⁰	Visegrád
május 18–20. ¹⁵¹	Zágráb
május 27. ¹⁵²	Klokocs környéke

beiktatással kapcsolatos mandátum az esztergomi káptalannak: DL 87189. (Anjou-kori oklt. XXX. 207. sz.), nagypecséttel.

- ¹⁴³ DL 3830. (Anjou-kori oklt. XXX. 209. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a bácsi káptalannak, Ákos Mikcs fia István vasvári és soproni ispán királyi adományba kapott birtoka bejárásáról és iktatásáról.
- ¹⁴⁴ DF 258545. (Anjou-kori oklt. XXX. 217. sz.) és WStLA HAU 299., nagypecséttel és „*Commissio regis coram omnibus baronibus*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹⁴⁵ DL 87189. (Anjou-kori oklt. XXX. 224. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az esztergomi káptalannak egy királyi adományba adott birtokok iktatásával kapcsolatban.
- ¹⁴⁶ DL 87213. (Anjou-kori oklt. XXX. 255. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁴⁷ DL 86620. (Anjou-kori oklt. XXX. 282. sz.), gyűrűspecséttel és [csak a hátlapon: „*Relatio Stephani woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos átírja I. Károly 1326. szeptember 22-i oklevelét, de egy ponton módosítja.
- ¹⁴⁸ DL 76799. és DL 87190. (Anjou-kori oklt. XXX. 308. sz.), nagypecséttel, „*Relatio Chyko*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁴⁹ DL 76800. (Anjou-kori oklt. XXX. 314. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Chykonis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Becsei Töttöst és Vesszőst kiveszi minden jogszolgáltató joghatósága alól.
- ¹⁵⁰ Névtelen minorita 44–45., 3. fejezet: „*Lajos király az Úr 1346. évében, Szent György ünnepén fegyveresek erős sokaságával a velenceiek ellen vonult, hogy megvédje Zára városát.*” Küküllei János is megemlékezik a Zára megsegítésére vezetett katonai akcióról, de dátumát nem adja meg (Küküllei 17–18., 8. fejezet). Nekić: *de adventu* 203.
- ¹⁵¹ Homonnai: „*eundo in nuncium*” 40.; Nekić: *de adventu* 203.
- ¹⁵² Az Obsidio Iadrensis szerint Zára követe a Klokocs vidékén találkozott I. Lajossal: „*Qui nuncius vicenoseptimo Madii mensis dictum Lodouicum regem cui sui valida potentia in fines Clochot reperiit, cui sue legationis formam deuote indicauit.*” – Obsidio Iadrensis 227. Nekić: *de adventu* 203., 226.

június 4. ¹⁵³ –11. ¹⁵⁴	Zemunik környéke, hadi tábor
június 15. ¹⁵⁵ –július 1. ¹⁵⁶	Zára
július 3. ¹⁵⁷	Vrána
július 6. ¹⁵⁸	Luka völgye, királyi szállás
– ¹⁵⁹	Ostrovica
július 15. ¹⁶⁰	Bihács

¹⁵³ Az Obsidio Iadrensis értesülései szerint a király Zemunik környékén táborozott le: „*Eodem anno Christi et indictione, secundo Nonas Iunii mensis Lodouicus rex personaliter cum suo ualido exercitu ultra centrum milia equitum, qui dignabantur in quocumque agone permisceri, in confinio Semelnici dictictus Iadre distans ab urbe fere per spatium septem miliarium castramentatus est.*” – Obsidio Iadrensis 229. Nekić: *de adventu* 203., 226. Wertner Mór Ráth Károly itineráriumának második kiadására hivatkozva június 2-ra hoz egy sibeniki tartózkodást (Wertner: *Itinerar* III. 120.). Ráth munkájának első kiadásában a helynevet *Semelnicum* alakban szerepelteti, de a hozzá tartozó jegyzetből a hivatkozás kimaradt (Ráth 1861. 61.). A második kiadásban már Šibeniknek értelmezte a helynevet és zárójelben hozta a latin alakot, de jegyzetet ezúttal sem csatolt hozzá (Ráth 1866. 50.). Ugyan az adat forrására nem derült fény, de arra igen, hogy Ráth a *Semelnicum* névalakot értelmezte tévesen Šibeniknek, amit Wertner Mór már ebben a formában vett át. A település ma Zemunik Donji Zára közelében.

¹⁵⁴ A Zemunik közelében fekvő táborban keresték fel Lajost Zára városának követői (Obsidio Iadrensis 231.) A király nem a hadi táborba zárkózva élt, június 10-én például 2000 válogatott lovassal közelebbről is szemügyre vette Zára városát (Obsidio Iadrensis 229.: „*Et Idus quarto ipsius mensis prefatus rex cum electis duobus milibus equitum penes fines S. Ioannis Baptiste, fundati in capite vallis portus, equitavit intuens urbem alacri vultu et sincero cordis affectu, quam tenerrime gliscebant a manibus eripere hostium.*”). Nekić: *de adventu* 203.

¹⁵⁵ I. Lajos Zára határához közeledik: „*Quos rex benigne suscipiens pollicitavit eorum petitioni cito tribuere effectum et veniente die septimodenario Kalendas Quintilis mensis prefatus rex mouit universam militiam et peruenit in confinia Iadere.*” – Obsidio Iadrensis 231. Nekić: *de adventu* 203.

¹⁵⁶ A július 1-jei sikertelen ostromról: Obsidio Iadrensis 237. Ugyancsak megemlékezik az eseményekről a *Chronicon Estense* 136–137.

¹⁵⁷ A sikertelen ostrom után Lajos Vrána érintésével indult vissza Magyarországra (Obsidio Iadrensis 245.). Nekić: *de adventu* 203.

¹⁵⁸ DL 3850. (Anjou-kori oklt. XXX. 500. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokot cserél Gutai (Arch. II. 88.) Jánossal és Cudar Péterrel. Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹⁵⁹ I. Lajos hazafelé tartó útja Ostrovica közelében haladt (Cronica Jadertina 118.). Nekić: *de adventu* 203.

¹⁶⁰ DL 31092. (Anjou-kori oklt. XXX. 521. sz.), nagypecséttel és „*Legatio Chykonis verbo regio per Iohannem filium Ladislai*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya

július 30 ¹⁶¹ –31. ¹⁶²	Zágráb
augusztus 9. ¹⁶³	Buda
augusztus 15. ¹⁶⁴	Visegrád
szeptember 8. ¹⁶⁵	Buda
október 11. ¹⁶⁶	Pétervárad

Járai Mihály fia Péter erdélyi alvajda részére. DL 86551. (Anjou-kori oklt. XXX. 518. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos visszaadja Tarkői Rikolf és fiai egy bizonyos birtokrészét. DL 64658. (DL 68863.) (Anjou-kori oklt. XXX. 519. sz.), gyűrűspecséttel és „*Nicolai de Zeech bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a szepesi káptalannak az előző oklevélben említett birtokrész iktatásával kapcsolatban. DL 41031. (Anjou-kori oklt. XXX. 520. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja Szécsényi Kónya szepesi és sárosi várnagynak, hogy Tarkői Rikolfnak és fiainak az előző számban említett birtokrészt adja vissza. Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹⁶¹ DF 255431. (Anjou-kori oklt. XXX. 548. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos jóváhagy egy ítéletet a zágrábi káptalan ellenében. Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹⁶² DF 283555. (Anjou-kori oklt. XXX. 551. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele Szécsi Miklósnak a tized fizetéséről. Nekić: *de adventu* 203., 226.

¹⁶³ DF 201036. (Anjou-kori oklt. XXX. 569. sz.), nagypecséttel. I. Lajosnak Miklós zalai apát elpanaszolta sekrestyájukban őrzött okleveleik véletlen pusztulását. Nekić: *de adventu* 203., 226. Mivel a nagypecsét is Szlavóniában volt az uralkodóval, valószínű, hogy együtt is tértek vissza Budára, illetve Visegrádra.

¹⁶⁴ DF 279110. (Anjou-kori oklt. XXX. 580. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokot adományoz Piast Erzsébet királyné beleegyezésével. Az udvar Visegrádról Budára költözése augusztus végén, szeptember elején történt (Weisz: Anjou-kori méltóságok 95.).

¹⁶⁵ DF 228447. (Anjou-kori oklt. XXX. 640. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos utasítja a kamaraispánokat, hogy a sárosi, eperjesi és szebeni polgárokat ne terheljék a szokásoson túl.

¹⁶⁶ DL 76811. (Anjou-kori oklt. XXX. 707. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Laurencii Tot*” kancelláriai jegyzettel. Az oklevél csonka, a dátumából csak a következő rész látszik: „*feria quarta proxima post ... archangeli, anno domini*” 1346., vagyis valószínűleg Mihály arkangyal ünnepéhez datálták az oklevelet. Viszont elképzelhető, hogy nem az ünnepnaphoz, hanem annak nyolcadához viszonyítva adták meg a dátumot. Ha az ünnepnaphoz kelteztek, akkor a dátum október 4., ha annak nyolcadához, akkor október 11. Mivel október 10-én Garai János kápolnaispán is Péterváradon keltezett (Anjou-kori oklt. XXX. 736. sz.), valamint Jakab zágrábi prépost, Zsámboki László császári prépost, János gercsei főesperes, Raholcai Tót Lőrinc tárnokmester, Zsámboki Miklós nádor és számos más báró ottani jelenléte igazolható (Anjou-kori oklt. XXX. 736. sz.), továbbá Piast Erzsébet királyné is a településen keltezett (DF 230404., Anjou-kori oklt. XXX. 739. sz.), ezért az uralkodói oklevél datálására is inkább az október 11. látszik valószínűbbnek.

november 2. ¹⁶⁷	Pétervárad
november 18. ¹⁶⁸	Buda
december 4. ¹⁶⁹	Buda
december 18. ¹⁷⁰	Buda
december 21. ¹⁷¹	Buda

1347¹⁷²

január 20. ¹⁷³	Buda
január 25. ¹⁷⁴	Bécs
— ¹⁷⁵	Pozsony

¹⁶⁷ DL 98554. (Anjou-kori oklt. XXX. 783. sz.), nagypecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásáradománya.

¹⁶⁸ DF 248563. (Anjou-kori oklt. XXX. 814. sz.), nagypecséttel. I. Lajos írásba foglalja Szécsényi Tamás vajda és fia bevallását.

¹⁶⁹ DF 242763. (Anjou-kori oklt. XXX. 889. sz.), titkos gyűrűspeccéttel.

¹⁷⁰ DL 4642. (Anjou-kori oklt. XXX. 928. sz.), gyűrűspeccéttel. I. Lajos megerősíti a sági konvent kiváltságait.

¹⁷¹ DL 38884. (Anjou-kori oklt. XXX. 937. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Thutemus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a szepességi nemesek kérésére meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy az ország jogszokása szerint jobbágyaik és birtoktalan szervienseik felett külső bíró (kivált a szepességi városok bírái) nem ítélkezhet.

¹⁷² Engel: Királyitineráriumok 16–17.

¹⁷³ DL 87201. (Anjou-kori oklt. XXXI. 44. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Gutundorph*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷⁴ 1347 januárjában Bécsben találkozott I. Lajos király IV. (Bajor) Lajos német-római császárral és II. Albert osztrák herceggel, de ez az esemény a magyar okleveles forrásokban nem hagyott nyomot, csak az elbeszélő forrásokból ismerjük. Heinrich von Diessenhofen 1347 januárjára helyezi a bécsi találkozót (Diessenhofen 55.). A *Kalendarium Zwetlense* Pál fordulása ünnepének környékére (*circa*) helyezi a találkozást, de az 1346. évnél sorolja elő (MGH SS in Fol. IX. 691.). Az *Annales Zwetlenses* a magyar királyt Károlyként nevezi meg (MGH SS in Fol. IX. 683.). IV. Lajos császár január végi bécsi tartózkodását erősíti a melki évkönyv, ami szerint 1347-ben Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe előtti héten kétszer ebédelt a kolostorban (MGH SS in Fol. IX. 513.). Az esemény Schwedler repertóriumában R106. sorszámmal szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 439.).

¹⁷⁵ A krónikák szerint 1347 februárjában is zajlott egy fejedelmi találkozó, de ezen I. Lajos magyar király mellett Luxemburgi Károly vett részt. Matthias von Neuenburg krónikája szerint miután a bécsi találkozó lezajlott, Lajos és Károly Pozsonyban tovább folytatták a tanácskozást (Neuenburg IV. 220–221.). Az esemény Schwedler repertóriumában R107. sorszámmal szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 439.). Ez utóbbi

[– ¹⁷⁶	Buda]
február 14. ¹⁷⁷	Zágráb
[február 18. ¹⁷⁸	Zágráb]
március 1. ¹⁷⁹	Zágráb
március 3. ¹⁸⁰	Zágráb

munka ide vonja a Chronicon Estense február 11-én, Passauban II. Albert osztrák herceg és IV. (Bajor) Lajos részvételével tartott találkozóról szóló értesülését, amelyen a magyar uralkodó nem vett részt, két püspökkel képviseltette magát (Chronicon Estense XV/III. 144.). A január végéről ismert oklevelek egy része olyan, amit a kancellária minden további parancs nélkül is kiállíthatott (Anjou-kori oklt. XXXI. 61. 65., 70. és 72. sz.). Az oklevelek másik része viszont vagy a főpapok és bárók döntésben való részvételét hangsúlyozza (Anjou-kori oklt. XXXI. 69. sz.), vagy pedig Piast Erzsébet személyét emeli ki (Anjou-kori oklt. XXXI. 74. sz.). Mindezen okok miatt úgy vélem, hogy ez idő tájt Lajos nem tartózkodott Budán.

- ¹⁷⁶ Mivel a gyűrűspecséttel február 2-án Budán kelteztek (DL 3882., Anjou-kori oklt. XXXI. 74. sz.), valószínű, hogy I. Lajos a pozsonyi találkozó után röviden időzött Budán, majd innen indult tovább Zágrábba, immár a gyűrűspecséttel együtt.
- ¹⁷⁷ DL 98065. (Anjou-kori oklt. XXXI. 97. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatónak az oklevélben megnevezett nemes jobbágysai és birtoktalan famulusai feletti bíraskodási jogáról.
- ¹⁷⁸ A király zágrábi tartózkodását mutatja Szécsi Miklós szlavón-horvát bán oklevele, amely szerint a király 1347. február 18-ra Zágrábba idéztette Szlavónia összes nemesét, ahol Cseh Iván fia Péter és társai panaszt tettek Pekri Lőrinc fia Pál ellenében. A király pedig meghagyta a bánnak, hogy kérdezze meg erről a nemeseket (DL 100133., Anjou-kori oklt. XXXI. 109. sz.). Szintén a zágrábi tartózkodást, illetve az uralkodó Budától való távollétét erősíti az 1347. május 6-i királyi oklevél. E szerint amikor Hernádi Tamás fia István özvegye és fiai a király és az anyakirályné színe elé járulva panaszt tettek birtokuk hatalmasul való elfoglalási miatt a király és a királyné március 7-re idézte meg a színük elé a bepanaszoltakat (DL 2275., Anjou-kori oklt. XXXI. 374. sz.).
- ¹⁷⁹ DF 279503. (Anjou-kori oklt. XXXI. 161. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Krapina polgárai szabadságairól. Nekić: *de adventu* 203., 226.
- ¹⁸⁰ DF 218553. (Anjou-kori oklt. XXXI. 168–169. sz. között), gyűrűspecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. Anjou-kori oklt. módosítja a dátumot 1367-re, de a forrás valójában 1347-ben kelt. Antun Nekić úgy vélekedik, hogy I. Lajos maga is elkísérte itáliai útját előkészítő követeit, Garai János veszprémi püspököt és Kont Miklóst Zágrábig (Nekić: *de adventu* 203–204., 226., Névtelen minorita 46., 4. fejezet). Mivel azonban Telegdi Csánád esztergomi és Harkácsi István kalocsai érsekek március 25-én, Budán kelt oklevelük szerint Garai János veszprémi püspök személyesen (*personaliter*) jelent meg előttük, ezért a követség elindulását a hónap végére kell tennünk (Anjou-kori oklt. XXXI. 253. sz.).

március 16. ¹⁸¹ –18. ¹⁸²	Buda
március 23. ¹⁸³	Buda
március 25. ¹⁸⁴	Buda
március 27. ¹⁸⁵	Buda
április 5. ¹⁸⁶	Buda
április 13. ¹⁸⁷	Buda
április 15. ¹⁸⁸	Buda
április 19. ¹⁸⁹	Buda
május 19. ¹⁹⁰	Buda

- ¹⁸¹ Március 16.: DL 76823. (Anjou-kori oklt. XXXI. 219. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Laurencii Touth et Kutundorph*” (a hátlapon *Gutundorph* névalakkal) kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. Március 17.: DL 76824. (Anjou-kori oklt. XXXI. 219. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici bis facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokot adományoz.
- ¹⁸² DL 29676. (Anjou-kori oklt. XXXI. 227. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁸³ DL 3679. (Anjou-kori oklt. XXXI. 243. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Gutundorph*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁸⁴ DL 76827. (Anjou-kori oklt. XXXI. 251. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Benedicti filii Heym*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁸⁵ Anjou-kori oklt. XXXI. 261. sz. I. Lajos levele VI. Kelemen pápának.
- ¹⁸⁶ DL 87204. (Anjou-kori oklt. XXXI. 281. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nemze*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. (A csanádi káptalannak küldött mandátum a birtok iktatásáról: DL 76834., Anjou-kori oklt. XXXI. 282. sz.)
- ¹⁸⁷ DF 262250. (Anjou-kori oklt. XXXI. 314. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Tót Lőrinc soproni, vasvári, varasdi és nyitrai ispánnak egy föld visszaadásáról. DL 3893. (Anjou-kori oklt. XXXI. 313. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Oliverii per Petrum notarium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a vámtulajdonosoknak a sárszigeti hospesek vámmmentességéről.
- ¹⁸⁸ DL 87213. (Anjou-kori oklt. XXI. 318. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az orvosa, András mester kérésére szabad rendelkezési jogot ad Bars megyei birtokára.
- ¹⁸⁹ DF 212686. (Anjou-kori oklt. XXXI. 330. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Tu]teus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a Bebekeknek, hogy Bártfa várostól ne vegyék el az I. Károly adományából bírt földeket.
- ¹⁹⁰ DL 100037. (Anjou-kori oklt. XXXI. 439. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz. Kérdéses, hogy az uralkodó május 6-án Budán tartózkodott-e, mert aznap i oklevele hátlapján a „*Commissio regine et iterato legatio eiusdem per Stephanum archiepiscopum et Thomam Rufum*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 2275., Anjou-kori oklt. XXXI. 374. sz.).

május 22. ¹⁹¹	Buda
május 31. ¹⁹²	Buda
június 11. ¹⁹³	Buda
június 25. ¹⁹⁴	Buda
július 29. ¹⁹⁵	Szatmár
október 16. ¹⁹⁶	Buda
október 25. ¹⁹⁷	Buda
[október 30. ¹⁹⁸	Buda]
november [2 ¹⁹⁹]-3. ²⁰⁰	Buda

- ¹⁹¹ DL 108577., gyűrűspecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Valkói Gergely fia Miklósnak, hogy a Tisztes-völgyi apátság népeit és birtokait védelmezze meg.
- ¹⁹² DF 278296. (Anjou-kori oklt. XXXI. 491. sz. és LI. 421–422. sz. között), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a Kompolt falun átutazóknak, hogy a jogszerű utakat használják.
- ¹⁹³ DL 3913. (Anjou-kori oklt. XXXI. 536. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos malom építésére ad engedélyt. DF 237049. (Anjou-kori oklt. XXXI. 537. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. DL 69244. (Anjou-kori oklt. XXXI. 539. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos szabad rendelkezési jogot enged Gekminusnak birtokaira.
- ¹⁹⁴ DL 3918. (Anjou-kori oklt. XXXI. 595. sz.), nagypecséttel. I. Lajos előtt Szécsényi Tamás egykori erdélyi vajda és Őri István egyezséget kötnek. Mivel Őri István volt a gyűrűspecsét jegyzője, ezért szinte teljesen biztos, hogy a gyűrűspecsét is Budán van ekkor.
- ¹⁹⁵ DL 105236. és DL 105756. (Anjou-kori oklt. XXXI. 743. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásáról.
- ¹⁹⁶ DL 64714. (Anjou-kori oklt. XXXI. 967. sz.) és DL 29680. (Anjou-kori oklt. XXXI. 968. sz.), mindkettő ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokot adományozó oklevelei. (Az erdélyi káptalannak küldött parancslevél a második adománylevélben foglalt birtok iktatásáról: Anjou-kori oklt. XXXI. 969. sz.)
- ¹⁹⁷ DL 3976. (Anjou-kori oklt. XXXI. 1002. sz., Kereskedelemtörténet I. 60–61.), nagypecséttel és „*Relatio Andree prepositi de Posaga et Mathe*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.
- ¹⁹⁸ Lackfi István vajda ezen a napon Budán keltezett, feltehető, hogy az uralkodó is itt van ekkor (DL 29679., Anjou-kori oklt. XXXI. 1017. sz.).
- ¹⁹⁹ DL 3949. (Anjou-kori oklt. XXXI. 1025. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak Őri István gyűrűspecsétes jegyző királyi adományba kapott birtoka iktatásáról.
- ²⁰⁰ Küküllei János nem említi I. Lajos Itáliába indulásának pontos dátumát, csak annyit, hogy a király erős sereget gyűjtve átkelt Itália részeire (Küküllei 19., 10. fejezet). A Névtelen minorita azt jegyezte fel, hogy Szent Márton ünnepén, vasárnap indult el

november 11.²⁰¹

_202

november 26.²⁰³

Buda

Celje

Udine

I. Lajos, de azt nem, hogy melyik városból. 1347-ben vasárnapra esett Szent Márton ünnepe, így az adat helytálló (Névtelen minorita 46., 4. fejezet). Giovanni Villani értesülései szerint november 3-án, szombaton Budáról indult el I. Lajos (Villani 140.). Pór Antal azon a véleményen volt, hogy az uralkodó november 11-én indult el. Az adathoz fűzött jegyzete azonban nem vet fényt arra, hogy az pontosan milyen forrásból származott. Villani magyar kiadásához jegyzeteket fűző Rácz Miklós véleménye szerint Giovanni Villani november 3-i adata inkább a nádor indulására vonatkozhat, összhangban a Névtelen minorita krónikájával, aki Zsámboki Miklós indulását november 1. körülre helyezte (Névtelen minorita 47., 5. fejezet). Mivel a Névtelen minorita tájékoztatása szerint a magyar sereg kisebb csoportokban indult meg Itália felé, ezért a november 3. és 11. közötti, elhúzódó indulást valószínűnek tarthatjuk, és maga a király csak november 11-én csatlakozott a sereghöz. A *Continuatio Novimontensis* mindkét kódexe megemlékezik András herceg haláláról, de csak az egyik jegyzi fel a herceg nevét, és hogy I. Lajos magyar király nagy sereggel indult el megbosszulni öccse halálát (MGH SS in Fol. IX. 673.). Marcha di Marco Battagli de Rimini I. Lajos nápolyi hadjáratát és a Velence által ostromlott Zára felszabadítására tett kísérleteket egy katonai akció részeként kezeli. Úgy értesült ugyanis, hogy miután a magyar uralkodó hírére vette András herceg halálának, megszámlálhatatlan kíséretével már 1345-ben Itáliába indult. Először a velenceiek által ostromlott Zára városát kívánta felszabadítani, de meg nem nevezett magyarok árulása miatt ez sikertelen lett. I. Lajos visszatért Magyarországra és követeket küldött Veronába Mastino de la Scalához és másokhoz, hogy velük meg egyezzen seregének békés átvonulásáról. Ezek után pontosan adja meg I. Lajos valódi indulásának hónapját (1347. november), majd elmondja, hogy a Verona–Ferrara–Romandiola tartomány útvonalon jutott el Apuliába (RIS XVI/III. 52–53.).

²⁰¹ A dátumot említi a Névtelen minorita (Névtelen minorita 48., 5. fejezet). 1347-ben Márton-nap ténylegesen vasárnapra esett. Lásd az előző jegyzetet is.

²⁰² Említi a Névtelen minorita, de nem adja meg a dátumot (Névtelen minorita 48., 5. fejezet).

²⁰³ A városban a Bertrand aquileiai pátriárka fogadta a magyar uralkodót és Velence követei is itt kértek audienciát tőle (Villani 140.). A Névtelen minorita szerint a velencei követek Sacilében keresték fel a magyar uralkodót (Névtelen minorita 48., 5. fejezet). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1167. A velencei kormánytanács 1347. november 26-i feljegyzése szerint Magyarország királya hamarosan Friuliba érkezik és küldjenek hozzá követséget (Anjou-kori oklt. XXXI. 1097. sz.). A *Chronicon Estense* a magyar király indulását decemberre teszi és felsorolja az általa érintett városokat (Udine, Sacile, Cittadella), de nem adja meg azok elérésének dátumát („*Eodem millesimo, de*

december 2. ²⁰⁴	Sacile
december 3–4. ²⁰⁵	Cittadella
december 4. ²⁰⁶	Vicenza
december 5–8. ²⁰⁷	Verona
december 9. ²⁰⁸	Ostiglia
[december 9. ²⁰⁹	Mirandola]

mense Decembris. Rex Ludoycus recessit de Ungaria et iter adripuit in Apuliam, ut vindictam sumeret de morte fratris sui antedicti; et aplicuit Udinem, deinde Sacilem, deinde in districtu Padue ad Cittadellam). Citadella esetében említi, hogy Padova ura, Jacobo de Carrara itt nagy tisztelettel fogadta a királyt (Chronicon Estense 156.). A Chronicum Bononiensium szerint Lajos december elején Udinében volt (RIS XVIII/I/2. 579.). A király útjának térképét lásd Kristó: Anjou-kor háborúi 111.

²⁰⁴ Említi a Névtelen minorita, de a dátumot nem közli (Névtelen minorita 5., 5. fejezet), Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1168.

²⁰⁵ Villani 141. (dátum nélkül), Chronicon Estense 156. I. Lajos Padovát elkerülte, noha a város ura, Giacomo da Carrara bőséges készletekkel készült a magyar uralkodó és serege fogadására („*Et adí in andoe a Citadella del contado de Padoa, dove fuo molto honorato da meser Iacomo da Charara, signore de Padoa.*” – RIS XVIII/I/2. 579. „*Cum Rex intravit hortum Paduae, Magnus Jacobus cum suis militibus sine armis occurrit, et receptus honorifice a Rege intraverunt pariter Cittadellam, ubi fuit tanta copia victualium, quod Rex proprie mirabatur. Tunc non habebat mille equos; sed quasi pacificus procedebat. Dominus Rex tamquam privatus habuit in colloquio Dominum Paduae, quem rogavit videre Paduam regiam pacificam. Rex recusavit festinans in Apuliam ad vindictam fratris sui dilecti.*” – RIS XII. 925.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1168.

²⁰⁶ A Chronicon Estense pontosan megadja a városba érkezésének napját és megemlíti, hogy Alberto de la Scala és Mastino természetes fia, Fregnano nagy tisztelettel fogadták (Chronicon Estense 156.). A városban egy napot időzött, másnap Veronába ment tovább (RIS XVIII/I/2. 579.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1168.

²⁰⁷ A Chronicon Estense a városba való bevonulásának dátumát december 5-re teszi és hozzáteszi, hogy december 8-ig tartózkodott ott (Chronicon Estense 156.). Lajos veronai időzését megörökíti a Névtelen minorita is, de dátum nélkül (Névtelen minorita 48–49., 5. fejezet). A városon való áthaladását említi di Marco Battagli, de a pontos dátumot ő sem adja meg (RIS XVI/III. 53.). Ugyanakkor Giovanni Villani december 2-re helyezi a magyar uralkodó veronai bevonulását (Villani 141.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1169.

²⁰⁸ Chronicon Estense 156.

²⁰⁹ A Chronicon Estense jegyezte fel azt, hogyan fogadta I. Lajost Modena határában Obizzo d’Este ögróf: „*Iverunt Mirandulam, deinde Mutinam civitatem domini marchionis Obiconis, qui exivit extra civitatem obviam regi per V milliaria, et apropinquans*

december 10–11. ²¹⁰	Modena
december 11–12. ²¹¹	Bologna
december 12. ²¹²	Castello San Pietro
december 13. ²¹³	Imola

regi descendit pedester, de quo rex perpendens, fecit ipsum ascendere equum, et vocavit ipsum iuxta se; et sic iverunt usque Mutinam, et intromixit regem castrum suum Mutine ad hospitium” (Chronicon Estense 156.).

- ²¹⁰ A király modenai időzéséről több elbeszélő forrás is beszámol: „*Et fecit alio die prexentari domino Regi tres equos nobiles cohoptos scarlacto, et alium equum domino electo episcopo Visperiensis. Deinde rex predictus cum omnibus suis recessit de Mutina, et ingressi sunt versus Bononiam*” (Chronicon Estense 156.). „*Rex hospitatus fuerat in praecedenti nocte apud castrum Mirandulae veniens de Verona et de Partibus Ungariae; et cum magno honore descendit cum tota familia sua ad castrum domini Marchionis, et dominus Marchio tunc stetit in palaciis comunis Mutinae, cui Regi et toti familiae suae fuit provisum de omnibus opportunis tam personis quam equis, in caena et in prandio sequentis diei, ad omnes expensas comunis Mutinae; et die martis XI decembris sequenti, sumpto cibo cum gente sua, quae poterat esse circa tria milia et septem centum equites, versus Bononiam equitaverunt*” (RIS XV/IV. 141.). A krónikások közül egyedül a Névtelen minorita említi I. Lajos mantovai tartózkodását, de nem adja meg ennek pontos dátumát (Névtelen minorita 49., 5. fejezet). Villani azt írja, hogy Modenában az őgrófok nagy tisztelettel fogadták a magyar uralkodót, valamint Mantova és Reggio urai közül Filippo da Gonzaga 150 lovassal Nápolyig vele maradt (Villani 141.). Az útvonal szempontjából a Verona–Mantova–Ostiglia–Mirandola–Modena útvonal tűnne logikusnak, ahogyan Wertner Mór is feltételezte (Wertner: Nagy Lajos hadjáratai 81.), de Villani értesüléseinek hitelt adva, az is elképzelhető, hogy I. Lajos Mantovában egyáltalán nem járt.

- ²¹¹ Említi a Névtelen minorita, de dátum nélkül (Névtelen minorita 49., 5. fejezet). Az itáliai elbeszélő források közül említi az érkezés és a távozás dátumával a Cronaca Senese („*Re Lodovico ... e a di 13 si partí da Bologna a tene per Romagna*” – RIS XV/VI. 553.). Bolognai tartózkodását említi a Chronicon Estense is, szintén pontosan megadva az érkezés és a távozás dátumát („*Dominus marchio adsotiauit eum usque pontem sancti Ambrosii; tunc adcessit ibi dominus Jacobus de Pepulis dominus Bononie, recepitque Regem honorifice, et iverunt Bononiam cum maximo apparatu*” – RIS XV/III. 156.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1170.

- ²¹² Itteni tartózkodását és a lovaggá ütést említi a Chronicon Estense 156. és a Chronicorum Bononiensium (RIS XVIII/I/2. 579.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1170.

- ²¹³ Itteni átvonulását említi a Chronicon Estense („*Alio die jovis XII° Decembris, Rex cum suis recessit de dicto loco et armata manu ingressi sunt usque foveas civitatum Ymole, Faventie et Furlivii.*” – RIS XV/III. 156.) és a Chronicorum Bononiensium („*El re pre-dicto con tuta sua brigata fece armata, et partitose da Castello San Piero, e con la spada*

december 13. ²¹⁴	Faenza
december 13. ²¹⁵	Forlì
december 14. ²¹⁶	Cesena
december 16–17. ²¹⁷	Rimini
— ²¹⁸	Urbino
— ²¹⁹	Fabriano
december 20. ²²⁰	Foligno

in mano, andoe infino alle fosse della cità d'Imola e de Faenza.” – RIS XVIII/I/2. 580). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1171.

²¹⁴ Lásd az előző jegyzetet.

²¹⁵ A dátumot, a három napos ottani tartózkodást és az ünnepségeket feljegyzi Giovanni Villani (Villani 141.). A Chronicon Estense említi a magyar uralkodó fogadtatását, a lovaggá avatásokat, valamint felsorolja, hogy kik érkeztek ide I. Lajos köszöntésére. Ugyanakkor csak 1 napos itteni tartózkodásról számol be (Chronicon Estense 156.). A Chronicorum Bononiensium szintén részletes felsorolást ad az oda érkezett előkelőkről (RIS XVIII/I/2. 579.); az Annales Caesanae az érkezést december 12-re helyezi (RIS XIV. 1178–1179.). Említi a Névtelen minorita, de a dátum nélkül (Névtelen minorita 49., 5. fejezet). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1171.

²¹⁶ Említi a Chronicon Estense, de itteni tartózkodását december 14-re helyezi (Chronicon Estense 157.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1172.

²¹⁷ A dátumot megadja Giovanni Villani, valamint szól arról, hogy Malatesta és mások nagy tisztelettel fogadták a magyar uralkodót, aki pár napot a városban időzött és ott tárgyalt Velence követségével is (Villani 141–142.), akik már Forlì óta a kíséretében tartózkodtak. A dátumot megadja Cronaca Riminese is, valamint beszámol arról, hogy a következő napon, december 17-én két lovagot avatott a magyar uralkodó, azután pedig Urbinóba haladtak tovább (RIS XV. 901.). A lovaggá avatásról ír Di Marco Battaglia da Rimini is (RIS XVI/III. 34. és 81.). Pontos dátum nélkül említi a Chronicon Estense (Chronicon Estense 157.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1172.

²¹⁸ Említi Giovanni Villani (Villani 140.), a Chronicon Estense (Chronicon Estense 157.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1172.

²¹⁹ Wertner: Nagy Lajos hadjáratai 81.

²²⁰ A dátumot feljegyzi Giovanni Villani és megemlíti, hogy I. Lajos három napig időzött ott (Villani 141.). Villani szerint a magyar uralkodó a városban tárgyalt Bertrand bíborossal, aki arról tájékoztatta őt, hogy a pápa arra inti, hogy ne vonuljon be Nápolyba, és elmondta neki, hogy a bűnösök elnyerték a büntetésüket (Villani 141.). Az átvonulást pontos dátum nélkül hozza a Chronicon Estense (Chronicon Estense 157.). Valószínűleg az itteni tartózkodásra vonatkozhat a Névtelen minorita spoletói völgyet említő feljegyzése is (Névtelen minorita 49., 5. fejezet). Perugia krónikája december 27-re helyezi a magyar király és kísérete érkezését („*Adi 27 de dicembre nel ditto millesimo venne in Foligne el re Ludovico re de Ongarya con molta gente [...]; onde che el comune*”).

december 24. ²²¹ _222	L'Aquila Castelvecchio
december 27. ²²³ _224 _225 _226 _227	Sermona Castello di Sanguine Sarno Bruzzano Morcona

1348²²⁸

január 11–16.²²⁹ Benevento

de Peroscia ce mandò diece imbasciatori per onorare la sua venuta. [...] Stette in Foligno la persona sua doi notte et uno di, et partisse in sabato a matina per tempo et andò verso l'Aquila.” Perugia 146.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1172.

²²¹ A dátumot említi Giovanni Villani (Villani 146.) és a Névtelen minorita (Névtelen minorita 49., 5. fejezet). A dátumot említi a Chronicon Siculum 11. és megadja a célt is (*ad invadendam regnum*). A dátumot említi továbbá Gravina („*Quum autem idem rex infra mensem Decembris I indictionis, in civitate Aquilae applicuit, quiescens ibi per dies aliquos reliquam gentem suam expectans ibidem*” – Gravina 54. és „*Dux autem praefatus praesciverat dictum regem in die Natalis domini [anni] prime indictione sub anno domini MCCCXLVIII in civitate Aquilae cum exercitu magno applicuisse*” – Gravina 57.). December 24-i érkezésről számol be a Cronaca Senese (RIS XV/VI. 553.). A Chronicon Estense a dátum említése nélkül közli, hogy néhány napig itt tartózkodott a magyar király (Chronicon Estense 157.). Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba 1173.

²²² Említi Giovanni Villani (Villani 146.).

²²³ A dátumot említi Giovanni Villani (Villani 146.). A Chronicon Estense 1348 januárjára teszi a magyar uralkodó itteni tartózkodását (Chronicon Estense 159.). Elképzelhető, hogy a magyar uralkodó valóban eltöltött itt pár napot. Ebben az esetben viszont az összes további tartózkodás, amelyet az 1347. évhez soroltam, átkerül a következő év elejéhez. A település talán Sulmonával azonosítható.

²²⁴ Említi Giovanni Villani (Villani 146.). Esetleg Castel di Sangro településsel azonosítható.

²²⁵ Említi Giovanni Villani (Villani 146.). Esetleg Isernia településsel azonosítható.

²²⁶ Említi Giovanni Villani (Villani 146.). Az útvonal mentén fekvő települések közül talán Bussoval vagy Baranellóval lehet azonosítani.

²²⁷ Említi Giovanni Villani (Villani 146.). Valószínűleg Morcone településsel azonosítható.

²²⁸ Engel: Királyitineráriumok 17.

²²⁹ Az odaérkezés és az onnan elindulás dátumát említi Giovanni Villani (Villani 146.). Az érkezés dátumát említi a Chronicon Siculum 11. Csak hónappal említi a városba érkezését a Chronicon Estense, de megadja, hogy azért jött erre a magyar sereg, mert a Vulturno folyón nem kelhettek át az ellenséges sereg miatt („*Cum rex Ungarie cum suis*

—²³⁰január 17/18–23.²³¹január 23.²³²

Matelona

Aversa

Nápoly felé

non possent transire flumen Vulturnum propter obviationem inimicorum recessit inde cum exercitu, et ingressi sunt Beneventum, ubi inlesi transierunt, et iverunt versus Neapolim.” – Chronicon Estense 159.).

²³⁰ Említi Giovanni Villani (Villani 146.).

²³¹ Az aversai bevonulás dátumát az elbeszélő források január 16-ra (Cronaca Senese, RIS XV/VI. 553.), vagy január 17-re (Giovanni Villani és Chronicon Siculum), vagy január 18-ra (Chronicon Estense 159.) teszik. Az események sorrendjének elbeszélésében azonban mindegyik megegyezik, vagyis a városba érkező magyar uralkodót rokonai felkeresték, a találkozó után sor került a hercegek lefogatására és Durazzói Károly kivégzésére. Giovanni Villani szerint január 17-i érkezés után hat napot időzött Aversában I. Lajos, Durazzói Károly kivégzésére pedig január 24-én került sor (Villani 147.). A Chronicon Siculum beszámolója szerint a bevonulás utáni szombat (január 19.) két említésre méltó esemény történt. Egyrészt leírja, hogy a gyermek Martell Károlyt a Tojásvárba (Castel dell’ Ovo) vitette I. Lajos, másrészt ezen a napon keresték fel nápolyi rokonai, Károly és Róbert durazzói és Róbert tarantói hercegek és másnap vele vacsoráztak. Értesülése szerint két nappal később, január 22-én került sor a hercegek lefogatására, akik között ekkor már Fülöp tarantói herceget és Lajos durazzói herceget is megemléltette, majd ugyanezen nap éjjelén Durazzói Károly nápolyi és vidéki házát is felpredálták (Chronicon Siculum 11.). A magyar uralkodó aversai bevonulásának tényét rögzíti a Névtelen minorita, Durazzói Károly kivégzését pedig január 23-ra teszi (Névtelen minorita 49., 6. fejezet). A Chronicon Estense január 18-ra teszi a város elérését és szerinte ugyanezen a napon vonultak ki a hercegek Nápolyból, hogy csatlakozzanak a magyar uralkodóhoz Aversában (Chronicon Estense 159.). Január 16-ra teszi I. Lajos aversai érkezését a Cronaca Senese, megemlékezik róla, hogy a hercegeket nagy tiszteletadással fogadta a magyar uralkodó, szájon csókolta őket, együtt étkeztek, majd pedig megemlíti Durazzói Károly kivégzését, amely szerinte január 21-én történt, másnap pedig I. Lajos felfegyverzett népével együtt elhagyta Aversát és Nápolyba ment (RIS XV/VI. 553–554.). Január 18-i érkezéssel számol a Chronicon Estense, és arról is tudósít, hogy január 19-én az Anjou-ház hercegei elindultak Nápolyból, 20-án pedig mindannyian I. Lajos fogságába kerültek. Január 23-án sor került Durazzói Károly kivégzésére, de arról is szól, hogy a magyar uralkodó maga is részt vett a durazzói herceg kivégzésében, karddal levágta az orrát, mielőtt a vitézei megszégyenítő módon elhurcolták volna és eközben többen is megsebesítették (Chronicon Estense 159.). I. Lajos és nápolyi rokonainak aversai bevonulását taglalja: Gravina 58.

²³² Giovanni Villani január 24-re teszi I. Lajos nápolyi bevonulását. A Chronicon Siculum szerint január 23-án a magyar uralkodó felfegyverkezve kivonult Aversából, és Duraz-

január 27 ²³³ –28. ²³⁴	Nápoly
február 2. ²³⁵	Nápoly
február 8. ²³⁶	Nápoly
február 15. ²³⁷	Nápoly
február 22. ²³⁸	Nápoly
– ²³⁹	Monte S. Agnolo

zói Károlyt arra a helyre vitette, ahol András herceget megölték, és lefejeztette egy vitézével. Ezek után Nápoly felé indult (Chronicon Siculum 11–12.)

²³³ Nápolyi bevonulását dátum nélkül említi Küküllei 19., 11. fejezet. A Chronicon Estense megemlékezik I. Lajos nápolyi bevonulásáról, de nem rögzíti a pontos dátumot (Chronicon Estense 159–160.) Gravina is dátum nélkül említi a bevonulást (Gravina 66.). Ugyanezen a napon I. Lajos Nápolyban kelezett (*Datum Neapoli per manus M. de Porta de Salerno etc. anno Domini MCCCXLVIII. die XXVII Januarii prime indictionis, regnorum nostrorum Ungarie anno sexto, Jerusalem et Sicilie anno primo*. Monti Gennaro: Nagy Lajos 111–112.). A Chronicon Siculum szerint ekkor látogatta meg a magyar király a Tojásvárban (Castel dell’Ovo) a csecsemő Martell Károlyt (Chronicon Siculum 12.).

²³⁴ I. Lajos ezen a napon Nápolyban kelezett (*Datum Neapoli, sub parvo sigillo nostro per M. de Porta de Salerno iuris civilis professorem magne curie magistrum rationalem locumtenentem prothonotarii regni nostri Sicilie, anno Domini M° CCCXLVIII. die XXVIII Januarii, prime indictionis regnorum nostrorum Ungarie anno sexto, Jerusalem et Sicilie anno primo*. Monti Gennaro: Nagy Lajos 113.). A Chronicon Siculum szerint ezen a napon a magyar uralkodó a nápolyi polgárokkal, valamint a királyság *comes*eivel és báróival nagy gyűlést (*magnum convivium*) tartott a várban (*in Castro*) (Chronicon Siculum 12.).

²³⁵ Martell Károly és a magyar fogságba esett nápolyi hercegek ezen a napon indultak el Magyarországra Nápolyból és február 12-én, Ortona kikötőjében szálltak hajóra Magyarország felé (Chronicon Siculum 12.). Gravina a konkrét nap megadása nélkül ír arról, hogy a nápolyi hercegeket I. Lajos Magyarországra küldte, ráadásul az eseményt összekötötte Durazzói Károly kivégzésével (Gravina 65.).

²³⁶ I. Lajos nápolyi kelethelyű, Firenzének címzett levelét teljes szövegében idézi Giovanni Villani (Villani 150.).

²³⁷ Anjou-kori oklt. XXXII. 62. sz.

²³⁸ I. Lajos ezen a napon Nápolyban kelezett (Monti Gennaro: Nagy Lajos 114–115.; 115–116.; 116–117.).

²³⁹ Ide és San Niccolo di Bariba tett zárandoklatát említi Giovanni Villani. Szerinte a február 8-án kelt, Firenzének címzett levél elküldése után indult el Lajos egyrészt azért, hogy Apulia vidékét megnyerje magának, másrészt, hogy a Nápolyban kitört pestis csendesedjen (Villani 149–150.). Indulásának pontos idejét nem ismerjük, valószínű, hogy a február 22. és március 14. közötti, adat nélkül időszakban kerítették sort az utazásra.

— ²⁴⁰	Bari (San Niccolo di Bari)
március 14 ²⁴¹ –15. ²⁴²	Nápoly
április ²⁴³	Nápoly
április 15. ²⁴⁴	Nápoly
május ²⁴⁵	Barletta
[május] ²⁴⁶	Segesd
június 11. ²⁴⁷	Buda
[június 19. után ²⁴⁸	Fehérvár]
július 1. ²⁴⁹	Buda

²⁴⁰ Lásd az előző jegyzetet.

²⁴¹ I. Lajos ezen a napon Nápolyban kelezett (Monti Gennaro: Nagy Lajos 118–119.; Anjou-kori oklt. XXXII. 104. sz.).

²⁴² I. Lajos ezen a napon Nápolyban kelezett (Monti Gennaro: Nagy Lajos 119–121.).

²⁴³ Matteo Villani említi, hogy I. Lajos, miután körutat tett a királyságban, áprilisban tért vissza Nápolyba (Villani 172.). A Chronicon Estense (Chronicon Estense 162–163.) arról emlékezik meg, hogy I. Lajos a nagy pestis miatt távozott Nápolyból és tért haza Magyarországra.

²⁴⁴ I. Lajos ezen a napon Nápolyban kelezett (Monti Gennaro: Nagy Lajos 121–123.).

²⁴⁵ Itt szállt hajóra az Adriai-tengeri átkeléshez. Említi Matteo Villani (Villani 173.). Má-jusi hazatéréséről megemlékezik a Chronicon Estense is („*Dominus rex Ungarie et rex Neapolim et totius Apulie recessit de dictis partibus, et per mare ingressus et reversus est in Ungariam, et dimisit in Apulia vicarium suum, et hoc propter maximam pestem mortalitatis, que erat in civitate Neapolim.*” –Chronicon Estense 163.). Küküllei János csak annyit jegyez meg, hogy miután Lackfi István erdélyi vajdát és Wolfurti Ulrikot állította maga helyett kapitánnyá, hazatért Magyarországra (Küküllei 20., 12. fejezet).

²⁴⁶ A Névtelen minorita szerint Erzsébet királyné és az udvar Segesdig ment a király elé (Névtelen minorita 51., 10. fejezet).

²⁴⁷ A dátumot említi a Névtelen minorita (Névtelen minorita 51., 10. fejezet). Neki: *de adventu* 226.

²⁴⁸ Martell Károly június 19-én hunyt el, és Székesfehérvárott temették el. A Névtelen minorita közli a herceg halálának dátumát és temetése helyét (Kádár: Elhalálozási és temetési 34.). Feltételezhető, hogy I. Lajos és a királyi család többi tagja is ott volt a temetésen, ami néhány nappal később lehetett. A Névtelen Minorita azt is megemléltette, hogy Lajost nagyon elszomorította unokaöccse halála, mivel őt szánta Apulia királyának annak apja, András helyett (Névtelen minorita 51., 10. fejezet).

²⁴⁹ DL 12800. (Anjou-kori oklt. XXXII. 422. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos egy bizonyos birtok után elengedi a nyestbőradót (*marturina*).

július 8. ²⁵⁰	Buda
július 22 ²⁵¹ –23. ²⁵²	(Zólyom)Lipcse
augusztus 9. ²⁵³	Buda
augusztus 12 ²⁵⁴ –14. ²⁵⁵	Buda
szeptember 5. ²⁵⁶	Buda
szeptember 8. ²⁵⁷	Buda
szeptember 12. ²⁵⁸	Buda
szeptember 19. ²⁵⁹	Gánt, vadászhely
október 13 ²⁶⁰ –14. ²⁶¹	Buda
november 3. ²⁶²	Buda

²⁵⁰ Anjou-kori oklt. XXXII. 446. sz. I. Lajos megbízólevele a velencei dózsához küldött követei számára.

²⁵¹ DL 64032. (Anjou-kori oklt. XXXII. 483. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja Sáros megyei alispánjának és a szolgabíráknak, hogy egy perrel kapcsolatos ismereteiket jelentsék neki.

²⁵² DL 3998. (Anjou-kori oklt. XXXII. 486. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

²⁵³ DL 3999. (Anjou-kori oklt. XXXII. 519. sz.), nagypecséttel. I. Lajos levele Szécsi Miklósnak arról, hogy mivel Becsei Töttös az udvarban teljesít szolgálatot, ezért, ha birtokügyben a bán elé idézik, akkor csak a királyi udvarban ítékezhet a főpapok és a bárók jelenlétében.

²⁵⁴ Augusztus 12.: DF 262928. (Anjou-kori oklt. XXXII 526. sz., Kereskedelem-történet I. 61–62.), nagypecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. Augusztus 13.: DL 400. (Anjou-kori oklt. XXXII. 529. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos a lengyel határnál lévő Dublafő erdőben két falu telepítését engedélyezi.

²⁵⁵ DL 71416. (Anjou-kori oklt. XXXII. 533. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

²⁵⁶ Anjou-kori oklt. XXXII. 581. sz., ismeretlen pecséttel és „*Relatio Iohannis electi Wesprimiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományozó oklevele.

²⁵⁷ Anjou-kori oklt. XXXII. 586. sz., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos nyolc évre békét köt Velencével.

²⁵⁸ Anjou-kori oklt. XXXII. 591. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megbízólevele Tamás választott milkói püspök részére.

²⁵⁹ DL 43514. (Anjou-kori oklt. XXXII. 605. sz.), titkospecséttel. I. Lajos megkegyelmez levelesített személyeknek.

²⁶⁰ DF 230205. (Anjou-kori oklt. XXXII. 677. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

²⁶¹ DL 38829. (Anjou-kori oklt. XXXII. 683. sz., Kereskedelem-történet I. 62–63.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja a nádornak, hogy Heves megyében tartandó közgyűlésen kérdezze meg a jelenlévőket az abádi rév tulajdonjogáról.

²⁶² DF 207345. (Anjou-kori oklt. XXXII. 730. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

november 5. ²⁶³	Buda
november 8. ²⁶⁴	Buda
november 11. ²⁶⁵	Buda
november 13. ²⁶⁶	Buda
december 17. ²⁶⁷	Buda
[december 24. ²⁶⁸	Buda]

1349²⁶⁹

[január 3. ²⁷⁰	Buda]
január 21. előtti napok ²⁷¹	Visegrád
[február 5 ²⁷² –6. ²⁷³	Visegrád]
február 17. ²⁷⁴	Buda

²⁶³ DF 228455. (Anjou-kori oklt. XXXII. 736. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Nicolai plebani de Sumugy*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Szécsényi Kónya szepesi ispánnak, hogy az eperjesi polgárokat ne zaklassa a továbbiakban.

²⁶⁴ DL 3660. (Anjou-kori oklt. XXXII. 755. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja Nagymartoni Pál országbírónak, hogy egy perben ne ítélkezzen.

²⁶⁵ DL 69983. (Anjou-kori oklt. XXXII. 759. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Szécsi Miklósnak és testvéreinek.

²⁶⁶ DL 27426. (Anjou-kori oklt. XXXII. 765. sz.) és DL 16102. (Anjou-kori oklt. XXXII. 766. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos birtokadományozó oklevelei.

²⁶⁷ Anjou-kori oklt. XXXII. 908. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsénak.

²⁶⁸ DL 41098. (Anjou-kori oklt. XXXII. 919. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

²⁶⁹ Engel: Királyitineráriumok 17–18.

²⁷⁰ DF 228456. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 2. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja Sáros megye ispánjának, hogy ne kényszerítse a sárosi polgárokat a töltszegi vámon áthaladni.

²⁷¹ DL 76913. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 48. sz.), nagypecséttel és „*Preceptum regis cum mediocri sigillo de Wysegrad*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Becsei Töttös részére.

²⁷² Anjou-kori oklt. XXXIII. 81. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

²⁷³ DF 226984. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 83. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak. Az adat a pecsét és a témája miatt szerepel zárójelben.

²⁷⁴ DF 271961. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 113. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai dicti Konth per Isep et etiam per se*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Vörös Tamás újvári és csejteji várnagy számára. A nyitrai káptalan számára a mandátum a beiktatással kapcsolatban február 20-án kelt (Anjou-kori oklt. 117. sz.).

február 23. ²⁷⁵	Buda
március 8. ²⁷⁶	Buda
április 26. vagy előtte ²⁷⁷	Esztergom
április 26. ²⁷⁸	Pozsony
április vége ²⁷⁹	Bécs

- ²⁷⁵ DL 76915. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 122. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Cyko*, illetve *Chyko per Ladislaum filium Simonis nepotem nostrum*” kancelláriai jegyzet-
tel. I. Lajos érvényteleníti egy birtokadományát. DL 4028. (Anjou-kori oklt. XXXIII.
123. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Konth per Nicolaum notarium suum* [csak az
előlapon: *et etiam per Mathe notarium*]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ²⁷⁶ DL 4030. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 152. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos kegynyilvánító
oklevele.
- ²⁷⁷ Anjou-kori oklt. XXXIII. 273. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a velencei köve-
teknek írott levele. Április 26-ról pozsonyi keltezésű királyi oklevelet is ismerünk.
Az Esztergom és Mosonmagyaróvár közötti távolságot Walter de Mora angol követ
jövet és menet is egyetlen nap alatt teljesítette (Homonnai: „...eundo in nuncium”
40.). Azonban Pozsony Mosonmagyaróvárnál távolabb fekszik, ráadásul a király min-
den valószínűség szerint nem a sürgős küldetésben járó követ menetteljesítményével
haladt, ezért úgy vélem, nem valószínű, hogy reggel az egyik, este pedig a másik város-
ban tartózkodott volna. A megoldást ismételtten ott kell keresnünk, hogy a kancellária
úton lévő része nem feltétlenül mozgott teljesen együtt az uralkodóval, előfordult,
hogy kicsivel később követtek. Így az uralkodó valódi esztergomi időzését egy vagy két
nappal korábbra kell helyezni.
- ²⁷⁸ DL 4037. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 274. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadomá-
nya Tót Lőrinc fia (Kont) Miklósnak és egyúttal az adományos bevezetéséről való in-
tézkedés.
- ²⁷⁹ A *Chronicon* anonyimi Leobensis német nyelvű részében őrződött meg I. Lajos itteni
tartózkodására vonatkozó adat: „*Do kam der Kunig von Ungern gen Stier zu ainem Hof,*
vierczehen Tag nach Ostern, und daselbs verpran die Stat ze Steier gar ab. Und danach
vierczehen Tag nach Pfingsten hiet derselb von Ungern ainem gossen hof daz Wienn mit
seinem guot, und machet da ze den Augustinern ain grosse czymer und da was der Freithoff
mit laub aller bedascht. Darunder tanczten dye Frauen, dye er alle von Lannd Frauen
geladen hiet, die waren all geflaydet in grab und in plab” (*Chronicon Leobensis* 970.).
Az adatot Wertner Mór is ismerte (Wertner: Nagy Lajos hadjáratai 87. és Wertner:
Itinerar III. 122.). Május elején I. Lajos még valószínűleg nem érkezett vissza Budára, a
nagypecsétjével viszont itthon pecsételtek (DL 76923., Anjou-kori oklt. XXXIII. 304.
sz., I. Lajos vásár tartását engedélyezi.).

május 22. ²⁸⁰ –23. ²⁸¹	Pozsony
május 25. ²⁸²	Pozsony
június 2. ²⁸³	Pozsony
június 5. ²⁸⁴	Pozsony
június 7. ²⁸⁵	Pozsony
június 9. ²⁸⁶	Pozsony
június 11. ²⁸⁷ –13. ²⁸⁸	Pozsony

- ²⁸⁰ DL 57158. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 363. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Május 17-én Zsámboki Miklós nádor is Pozsonyban keltezett (DL 48563., Anjou-kori oklt. XXXIII. 345. sz.), elképzelhető, hogy már pár nappal korábban is Pozsonyban tartózkodott a magyar udvar.
- ²⁸¹ DL 25110. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 368. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak Marócsuk beregi *comes* királyi adományba kapott birtokának iktatásával kapcsolatban.
- ²⁸² DF 271962. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 372. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy oklevelet ír át.
- ²⁸³ DL 4051. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 397. sz., Kereskedelem-történet I. 63–65.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Konth et Nicolai prepositi Strigoniensis comitis capelle etiam per Mathe notarium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DF 269959. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 398. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ²⁸⁴ DF 244325. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 409. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Iacobi*” [csak a hátlapon: „*coram Nicolao filio Dominici*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. WStLA HAU 334. (Kereskedelem-történet II. 54–55., Anjou-kori oklt. XXXIII. 408. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Konth per Benedictum Woryu*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a soproni ispánnak és a szarvkői várnagynak a Cseke falunál szedett vámról.
- ²⁸⁵ Anjou-kori oklt. XXXIII. 414. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Velencének írott levele.
- ²⁸⁶ DF 238725. és DF 238726. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 422. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Ladislai filii Paska*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Jakab volt pozsonyi bíró fiai három Pozsony megyei birtokának felmentéséről minden joghatóság, valamint adó alól.
- ²⁸⁷ Június 11.: DL 96308. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 425. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban. Június 12.: DF 207199. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 430. sz.). Gui de Boulogne pápai legátus oklevele. Június 27-én már Bécsben keltezett a legátus (DF 207169., Anjou-kori oklt. XXXIII. 476. sz.).
- ²⁸⁸ DL 4053. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 431. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Zech bani totius Sclavonie per Mathe notarium* [csak az előlapon: *et Nicolai Konth*]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyta, hogy Jakab pozsonyi bírót és utódait Mizser birtok-

[június 13. után ²⁸⁹	Bécs]
június 24. ²⁹⁰	Visegrád
[június 25. ²⁹¹	Buda]
július 1. ²⁹²	Buda
július 4. ²⁹³	Buda
július 11. ²⁹⁴	Paks, vadászhely
július 17. ²⁹⁵	Halyagh

ban ne zaklassák. DL 4054. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 432. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak a június 2-i, Jakab pozsonyi bíró javára szóló adománybirtok iktatásáról.

²⁸⁹ A Chronicon anonymi Leobensis német nyelvű részében őrződött meg I. Lajos itteni tartózkodására vonatkozó adat, lásd fentebb (Chronicon Leobensis 970.). Az adatot Wertner Mór is ismerte (Wertner: Nagy Lajos hadjáratai 87.). Mivel ebben a pünkösd utáni 14. napot jelöli meg, ami 1349-ben június 14-re adódik, vagyis a pozsonyi időzés és keltezések után a magyar uralkodó átmehetett Bécsbe. Gui de Boulogne legátus június 12-i pozsonyi oklevele az egyetlen magyarországi oklevele, ezért abból nem tudunk arra következtetni, hogy valójában hol zajlottak a tárgyalások. A Continuatio Zwetlensis quarta szerint I. Lajos és a pápai legátus találkozására és tárgyalására Bécsben került sor („*Eodem anno [sc. anno 1349] post penthecosten rex Ungarie et apostolice sedis legatus Wiennam conveniunt ad ducem Albertum, qui occulta negocia inter se tractantes.*” – MGH SS in Fol. IX. 685.). A Kalendarium Zwetlense szintén úgy nyilatkozik, hogy a pápai legátus és I. Lajos találkozójára Ausztriába került sor („*Tunc cardinalis legatus domini pape in Austria cum rege Ungarie colloquium habuit et multis graciam fecit.*” – MGH SS in Fol. IX. 692.).

²⁹⁰ Anjou-kori oklt. XXXIII. 470. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos engedélyezi, hogy a genovaiak áruikat szabadon szállíthassák az országban.

²⁹¹ DL 106890. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 471. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos egy megegyezést foglalt írásba.

²⁹² DL 35166. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 488. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele.

²⁹³ DL 51520. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 498. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai electi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

²⁹⁴ Anjou-kori oklt. XXXIII. 532. sz. I. Lajos levele Velencének.

²⁹⁵ DL 30605. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 543. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. A települést nem lehet biztosan azonosítani. Engel Pál Valkó megye keleti felébe helyezi, adatai között I. Lajos oklevelét is említi (Engel: Valkó megye földrajza 21.). Felmerül a mai Feketeér (Ficătar, Románia) melletti Helyeggel (Temes megye) való azonosítása is. (C. Tóth Norbertnek köszönöm az ötletet.) Ebben az esetben viszont magyarázatra szorul, hogy miért fordultak vissza a 40 km-re fekvő Temesvárra. Elkép-

július 25. ²⁹⁶	Temesvár
július 27. ²⁹⁷	Temesvár
augusztus 4. ²⁹⁸ –[5. ²⁹⁹]	Temesvár
augusztus 7. ³⁰⁰	Temesvár
augusztus 10. ³⁰¹	Temesvár
augusztus 26. ³⁰²	Alvinc
augusztus 29. ³⁰³	Gyulafehérvár
szeptember 4. ³⁰⁴	Gyulafehérvár
szeptember 9. ³⁰⁵	Felvinc

zelhető, hogy Lajos feltételezhető betegsége már ekkor jelentkezett (lásd még a november 5-i adathoz fűzött megjegyzéseket). Ez utóbbi azonosítást támogatja az is, hogy erdélyi birtokosok az adományosok. Az időrendbe mind a két lehetőség beilleszthető.

²⁹⁶ DL 4064. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 564. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokot adományoz Piast Erzsébet királynénak. Az uralkodó 1349. évi erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1342–1350* című térképmelléklete mutatja.

²⁹⁷ DL 94369. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 568. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos megengedi, hogy Ostfi Domonkos macsói bán felesége a negyedét természetben kaphassa meg.

²⁹⁸ Anjou-kori oklt. XXXIII. 589. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Velencének.

²⁹⁹ DF 228196. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 591. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Dörögdi Miklós egri püspöknek bizonyos tizedekről.

³⁰⁰ Anjou-kori oklt. XXXIII. 595. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a mantovai hercegnek írott levelében megemlékezik arról, hogy szeptemberben Nápolyba kíván menni.

³⁰¹ DL 4067. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 598. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Háhót Miklósnak, hogy bizonyos birtokára vonatkozó okleveleit mutassa be, miután ő visszatér Budára.

³⁰² DL 65755. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 643. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya Losonci István szörényi bánnak.

³⁰³ DF 257478. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 652. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja az erdélyi káptalannak, hogy szükség esetén mutassák be a bíró előtt azt az oklevelét, amelyben Szengyeli Simon fiait mentesítette minden bíró joghatósága alól.

³⁰⁴ Anjou-kori oklt. XXXIII. 668. sz. (Erdődy 359. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Andree filii Lachk per Iohannem notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Losonci Dénes fia Tamásnak cserebirtok ígér a tőle elvett fejében.

³⁰⁵ DF 257717. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 676. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az erdélyi káptalant utasítja, hogy Küküllő *districtus*ban végezzen el egy határjárást és annak nyolcadára idézzék meg az ellentmondókat a színe elé, mert még az erdélyi részekben való tartózkodása alatt döntést szeretne hozni.

[szeptember 15. ³⁰⁶	Beszterce]
szeptember 17. ³⁰⁷	Beszterce
szeptember 24. ³⁰⁸	Székelyvásárhely
szeptember 27. ³⁰⁹	Berethalom
október 5. ³¹⁰	Szászsebes
október 11. ³¹¹	Gyulafehérvár
október 16. ³¹²	Gyulafehérvár
október 20 ³¹³ –22. ³¹⁴	Gyulafehérvár

- ³⁰⁶ DF 247886. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 691. sz.). I. Lajos levele Ige fia János részére. Az oklevél kétes hitelessége miatt szerepel zárójelben, kritikájára lásd: EO III. 525. sz.
- ³⁰⁷ DF 253311. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 698. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai prepositi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a szolnoki alispánnak.
- ³⁰⁸ DL 62702. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 715. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Andree Lachk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos János fia Mártonnak és fivéreinek meghagyta bizonyos okleveleik bemutatását, aminek eleget tettek. Az oklevélben van utalás arra, hogy Székelyvásárhely előtt Beszterce városában járt.
- ³⁰⁹ DL 28057. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 726. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevelet írt át. Szeptember végén-október elején Velencében úgy tudták, hogy Lajos zágrábi utat tervez (Anjou-kori oklt. XXXIII. 724. és 753. sz.).
- ³¹⁰ DF 281034. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 743. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Lachk, Petro Mathe et Paulo notarii nostris facta et etiam presente Dominico castellano de Kukulleu*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a kolozsvári polgárok kérésére oklevelet ír át. DF 261954. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 744. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a pécsi káptalannak.
- ³¹¹ DL 41200. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 762. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak.
- ³¹² DF 274724. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 785. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele és birtokadománya. DF 207227. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 786. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ³¹³ Október 20.: DL 4085. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 794. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Andree filii Lochk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma egy föld tulajdonjogának vizsgálata miatt. Október 21.: DF 228460. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 796. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalan részére egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.
- ³¹⁴ DL 69248. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 800. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Gekminus gyógyszerész árva fiát, Lászlót és Szerecsen Jakab gyógyszerészt jövevény (*advena*) állapotuk miatt felmenti minden bíró joghatósága alól.

október 26. ³¹⁵	Gyulafehérvár
november 1 ³¹⁶ –2. ³¹⁷	Gyulafehérvár
november 5. ³¹⁸	Gyulafehérvár
november 8. ³¹⁹	Déva
november 11. ³²⁰	Lippa
november 19. ³²¹	Buda
november 26. ³²²	Buda

³¹⁵ DF 244425. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 809. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

³¹⁶ DL 38829. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 817. sz., Kereskedelem-történet I. 68–69.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Losonci István szőrényi bán kérésére oklevelet ír át.

³¹⁷ DF 260623. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 820. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett tiltakozást foglal írásba. DL 38829. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 819. sz., Kereskedelem-történet I. 69.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

³¹⁸ DF 260624. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 836. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Konth per Paulum notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos felszólítja a Losonci István szőrényi bán birtokai körül élőket, hogy hagyjanak fel a bán birtokai használatával. November 9-én kelt a velencei államtanács érdekes utasítása a magyar királyhoz küldött követeinek. E szerint, ha a király olyan helyen tartózkodik vagy olyan állapotban van, hogy biztonságban fel lehet keresni, akkor keressék fel, de ha súlyos állapotban van vagy elhunyt, akkor tudósítsanak arról, hogy milyen viszonyok vannak az országban vagy kire jutott a kormányzás (Anjou-kori oklt. XXXIII. 847. sz.). Nem tudjuk, milyen forrásból jutott Velencébe a király esetleges betegségéről szóló hír. A szokatlanul hosszú gyulafehérvári tartózkodás okán azonban felmerül a gyanú, hogy a király ekkor ténylegesen gyengélkedett.

³¹⁹ DL 26373. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 843. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele arról, hogy Szécsi András erdélyi püspök nem engedte be a várába.

³²⁰ DL 90751. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 850. sz.), feltehetően titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele a lippai polgároknak.

³²¹ DL 4088. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 869. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai electi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Tót Lőrinc fia Miklós pohárnokmesternek és fivérének.

³²² DL 4091. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 878. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Teutius*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Tót Lőrinc fia Miklós pohárnokmesternek és fivérének. DL 4092. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 879. sz.), nagypecséttel. I. Lajos adománylevele.

november 28 ³²³ –30. ³²⁴	Buda
december 17 ³²⁵ –18. ³²⁶	Buda
december 20. ³²⁷	Buda

1350³²⁸

február 5. ³²⁹	Buda
február 17. ³³⁰	Buda
február 20. ³³¹	Buda

³²³ November 28.: DL 4094. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 882. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Hahót Miklósnak. DL 57329. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 881. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egyelőtt meg tett megegyezést foglal írásba. DL 103164. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 884. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Sáros megye hatóságát értesíti, hogy Bajori Bekét és fiát kiveszi a joghatóságuk alól. DF 228459. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 885. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Egyed fia Péternek és Somosi Ivánka fiainak meghagyja, hogy a sárosi, eperjesi és szebeni polgárokat ne korlátozzák a Patak városába vivő út használatában. November 29.: DL 51545. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 886. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Szabolcs megyének meghagyja, hogy vonják vissza egy ítéletüket.

³²⁴ DL 73275. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 890. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Nicolai notarii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a jogszolgáltatóknak: István fia András fiait törvényes koruk eléréséig felmentette a válaszadás alól.

³²⁵ Anjou-kori oklt. XXXIII. 930. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Velencének.

³²⁶ DL 69244. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 933. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos beleegyezik egy birtok adományozásába.

³²⁷ DL 87241. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 936. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Lochk per Mathe notarium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos adománya levele.

³²⁸ Engel: Királyitineráriumok 18–19.

³²⁹ DF 266382. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 113. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váci káptalannak Szécsényi Tamás országbíró királyi adományba kapott birtoka iktatásával kapcsolatban.

³³⁰ DL 4114. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 154. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevélbe foglal egy megegyezést. A pecsétet a hátlapra nyomták, vörös viaszba, de mára egy nagyon kis töredéken kívül teljesen lepergett. Mérete és színe alapján megfeleltethető mind a titkospecsétnek, mind a titkos gyűrűspecsétnek, de az ábrázolásából megmaradt töredék miatt valószínűbb az előbbi használata.

³³¹ DL 108811., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai dicti Treutel*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

március 4. ³³²	Buda
március 29. ³³³	Buda
április 4 ³³⁴ –5. ³³⁵	Buda (indulás Itáliába)
április 18. ³³⁶	Zengg
[április vége ³³⁷	Ortona]

³³² DL 87246. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 181. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Lochk per Mathe notarium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Becsei Töttösnek.

³³³ Anjou-kori oklt. XXXIV. 245. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

³³⁴ DF 288978. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 256. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele arról, hogy Halicsot (*regnum Rusciae*) átengedte III. Kázmér lengyel királynak.

³³⁵ A Névtelen minorita szerint Lajos ekkor indult el Nápolyba Lackfi István és sok más lovag kíséretében (Névtelen minorita 53., 13. fejezet). Az első nápolyi hadjárat tapasztalatai szerint valószínűleg mind a kerek gyűrűs-, mind a nagypecsét Magyarországon maradt, az utazásra pedig a titkospecsét kísérte el az uralkodót.

³³⁶ Anjou-kori oklt. XXXIV. 313. és 314. sz. I. Lajos a velencei dózsénak és István hercegnek írott oklevele alapján április 18-án szállt hajóra Zenggben. Az elbeszélő forrásokban azonban I. Lajos indulására más dátumokat találunk. A *Chronicon Siculum* szerint április 23-án indult el (*Chronicon Siculum* 14.), a Névtelen minorita (Névtelen minorita 53., 13. fejezet: „*Szent György vértanú ünnepén szállt hajóra Zenggben, és a nyolcadik napon* [ti. azaz egy hétre rá, B. H. É.] *kikötött Ortonában*”) és a *Chronicon Estense* („*Eodem millesimo, die XXIII mensis aprilis (!). Dominus Ludovicus rex Ungarie cum III^m equestribus, et M arcieriis segregaverunt de partibus Ungarie, et ingressi sunt portum Signe in Scлавonia, et intrantes navibus iverunt Manfredoniam et alio die Trany, ubi recepti sunt honorifice.*” *Chronicon Estense* 168.) április 24-re teszik az indulását. Jan Długosz szerint a magyar uralkodó György-nap körül (*circa*) indult el a tengeren Nápoly felé (Długosz IX. 259.). Mivel 1350-ben a magyar haderő az Adriai-tengeren átkelve jutott el Nápolyba, valószínű, hogy az indulásra sem egy napon került sor, hanem napokon keresztül zajlott. Ez pedig megmagyarázza a forrásokban szereplő eltérő dátumokat. Nekić: *de adventu* 204., 226.

³³⁷ A Névtelen minorita szerint egy hétig tartott a tengeri átkelés és a magyar uralkodó Ortona kikötőjébe érkezett meg, de a *Chronicon Siculum*, a *Chronicon Estense* és Küküllői János értesülései szerint is Manfredoniában szállt partra a magyar uralkodó (lásd az előző jegyzetet). Domenico da Gravina az *aplico* igét használja („*rex idem Manfredoniam applicuit*”), viszont nem szól arról, hogy hol szállt partra (Gravina 248.). A kutatás szerint valószínűsíthető a Névtelen minorita személyes részvétele a második nápolyi hadjáratban, ezért a partraszállás helyét illetően aligha tévedett. Azonban Ortona és Manfredonia távolsága 176 km, amit bizonyosan nem tett meg egy nap alatt. A Névtelen minorita az ortonai kikötést és a manfredoniai megérkezést ugyanarra a napra (május 1.) helyezi, az egyik esetben Szent Fülöp és Jakab ünnepét adva meg dátum-

május 1. ³³⁸	Manfredonia
május 3. ³³⁹	Barletta
(május 1. után) ³⁴⁰	Trani
május 6. ³⁴¹	Bari
május 25. ³⁴²	Barletta
június 13. ³⁴³	Barletta

ként, egyszer pedig György-nap nyolcadik napját. Mivel Lackfi István vajda május 1-jén Manfredoniában keltezett (Anjou-kori oklt. XXXIV. 355. sz.), azt tartom valószínűnek, hogy május 1-jén az uralkodó maga is Manfredoniában volt, és az ortonai partraszállást pár nappal korábbra, április végére kell helyeznünk. Az uralkodó ortonai partraszállása azt sem zárja ki, hogy a sereg (vagy annak legalább egy része) Manfredoniában kötött ki. A második nápolyi hadjárat térképét lásd Kristó: Anjou-kor háborúi 120.

³³⁸ Lásd az előző jegyzetet.

³³⁹ Névtelen minorita 53., 13. fejezet. Küküllei János említi a település elfoglalását, de a dátumot nem adja meg (Küküllei 22., 17. fejezet).

³⁴⁰ Küküllei János beszámolt arról, hogy Lajos kezére került Barletta és Bari városa, valamint a krónika szövegében egy bizonyos *civitas Theanum*ként említett település, de dátumot nem rendel egyik eseményhez sem (Küküllei 22., 17. fejezet és *Chronica Hungarorum* I. 171.). A szöveg kritikai kiadásához, valamint magyar fordításához fűzött jegyzetek szerint a települést ma Teanonak nevezik, Róma és Nápoly között fekszik és tévesen került be Küküllei munkájába (Küküllei 72., 180. jegyzet és *Cronica Hungarorum* II/2. 135.). A *Chronicon Estense* a *Trany* névalakot a Barletta és Bari közötti Tranira értelmezi (*Chronicon Estense* 168.), ami inkább hihető. Mivel ez utóbbi települést latinul *Turennum*nak nevezik, elképzelhető, hogy ennek egy eltorzult alakja került be Küküllei munkájába. Így értelmezi Kristó: Anjou-kor háborúi 120. oldalon lévő térkép is.

³⁴¹ Dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 53., 13. fejezet). A *Chronicon Siculum* szerint május 8-án vette be a magyar király a várost (*Chronicon Siculum* 14.). A város bevételét említi Küküllei János (Küküllei 22., 17. fejezet) és Gravina, aki az ostrom időtartamát is megadja („*stetitque exercitus ipse, principaliter rex jam dictus, in obsidione civitatis ipsius extra Terram per dies septem et in terra ipsa in castro per dies decem et octo*”, Gravina 249.).

³⁴² A Névtelen minorita említi, hogy Bariból ide tért vissza Lajos ismeretlen napon, továbbá Paksi Leusták asztalnokmester ezen a napon érkezett meg Barlettába kincsekkel és pénzzel együtt (Névtelen minorita 54., 13. fejezet).

³⁴³ A zsoldok felkelése a magyar uralkodó ellen a Névtelen minorita leírása szerint akkor történt, „*midön a király Barletta várában Szent Antal hitvalló ünnepén vánkosán pihent*” (Névtelen minorita 54, 13. fejezet). Gravina is úgy tájékoztat, hogy a király a várban (*in castro fortissimo*), nem pedig a városban lakott (Gravina 250.) és részletekbe

—³⁴⁴

Canosa

—³⁴⁵

Ascoli

—³⁴⁶

Melfi

június 15.³⁴⁷

[Melfi és Potenza között]

menően eseteli a városban történt zavargásokat, bár nem adja meg, melyik napon történtek (Gravina 253–258.).

³⁴⁴ Ostromát dátum nélkül említi Küküllei János (Küküllei 23., 19. fejezet). A Névtelen minorita feljegyezte, hogy miután Barlettában a zsoldosok lázadását letörték, a király elindította seregét és Canosába ment (Névtelen minorita 54., 13. fejezet). Gravina is hasonlóan nyilatkozik („*Sequenti vero die, petentibus hominibus civitatis ipsius, rex idem disposuit castrum Canusii obsidere.*” Gravina 258.). A város ostromának leírásába szötte bele a várnagy figyelmeztetését a harcokban részt vevő Lajosnak és a magyar uralkodó válaszáért (Gravina 259–263.).

³⁴⁵ A Névtelen minorita dátum nélkül megadja, hogy Canosából elindulva a következő napon érkezett meg Ascoliba (Névtelen minorita 54., 13. fejezet). Itteni tartózkodását dátum nélkül lásd: Gravina 263–264.

³⁴⁶ Melfi ostromára: Gravina 265–266.

³⁴⁷ Domenico da Gravina úgy tájékoztat, hogy még Aversa ostroma idején Lackfi András katonáival dél felé indult Potenza irányába Lagopesole, Pietrapertosa települések környékére, mivel az ottaniak letértek I. Lajos hűségéről. Ezen „kirándulás” során foglyul ejtettek 34 lovagot, akiket Potenza előtt mutatott be I. Lajosnak június 15-én („*Et rediens apud Melfiam ad regem eundem, in die Beati Viti triginta quatuor equites Theotonicos et Latinos, inter quos milites quinque fuerant, convictos in conflictu, ante Potentiam presentavit regi jamdicto armatos, et equis more pugnatorum bellatorum.*” Gravina 266.). Az *apud* és az *ante* előjárószók használata miatt valószínű, hogy a foglyok bemutatására valahol a két település között kerülhetett sor. Ha elfogadjuk Gravina tájékoztatását arról, hogy a katonai hadművel legalább 15 napig tartott („*ubi per dies quindecim et ultra militans*”), akkor az indulásukra a hónap elején kellett sort keríteni. Gravina a Lackfi András által ejtett foglyok királynak való bemutatása után ismerteti Tarantói Lajos levelét arról, hogy a magyar uralkodóval vívjanak párbajt és ily módon döntsék el Nápoly sorsát, valamint a magyar király ellenajánlatát (Gravina 266–268.). A Névtelen minorita gesztájában ez az epizód rögtön az Ascoliba érkezés után következik, ami kétségtávol megfelel az időrendnek (Névtelen minorita 54., 13. fejezet). Itt jegyzem meg, hogy a Lackfi András által vezetett portyázás mellett valószínűleg egy másik seregtest észak felé indulhatott. Küküllei János munkájának 20. fejezetében Canosa és Salerno ostroma között egy bizonyos Lucera (a krónika latin szövegében *Lutheria*) nevű település Lackfi Miklós és Pál általi ostromát említi, amely mellett egy erős vár található (Küküllei 23., 20. fejezet és *Chronica Hungarorum* I. 172. és II/2. 137.). Lucera pedig körülbelül 80 km-re fekszik Canosától északnyugatra. A Névtelen minorita értesülése szerint Benevento mellett aratott győzelmet Lackfi Miklós azon zsoldosok

_348

Conza

_349

Oliveto mellett

_350

Contursi közelében

_351

Serre

[június 23.³⁵²*Ricardo*]

_353

Eboli közelében

felett, akiknek a gesztáíró szerint I. Lajos magyar király foglyul ejtése volt a célja és keltezi mindezt Szent Pál ünnepére. A következő napon pedig Melfiben mutatták be a foglyokat uruknak (Névtelen minorita 54–55., 13. fejezet). Domenico da Gravina értesüléseit figyelembe véve a királynak nem sokkal a július 15-i fogolyszemle után el kellett indulnia Melfiből, hogy június 27-et megelőzően Salernóba érjen. Június végén valóban volt két Szent Pálhoz köthető ünnepnap (június 30.: *Commemoratio Sancti Pauli*; június 26: Szent János és Pál mártírok), de mivel a magyar király június 27-én bizonyosan Salernóban volt (lásd lentebb), ezért mindkét ünnepnapot kizárhatjuk a szóba jöhető dátumok sorából. Elképzelhető, hogy esetleg Nolai Szent Paulinus ünnepéhez datált a Névtelen minorita, akinek június 22-i ünnepnapja egyébként a magyar kancelláriai gyakorlatban nem volt használatban.

³⁴⁸ A Conzába való megérkezésről: „*Rex idem ... recessit cum toto suo exercitu, et versus civitatem Consanam accessit. ... Et hora quasi Vesperarum applicuit dictus rex in civitate Consana*” (Gravina 268.).

³⁴⁹ Két napig tartózkodtak Olivetóban: „*Altera autem die praecedit rex idem, et apud Olivetum quiescere se disponit, et nolens Terram ascendere, in flumine proximo requievit, ubi per dies duos quiescens.*” Gravina 268.).

³⁵⁰ A király Contursi város határában, egy folyó mellett táborozott le, két napot időztek az itt felállított táborban. Itteni tartózkodásához köthető az a híres eset, amikor a király a folyó mélységének kikémlelésére egy lovát itató ifjút küldött, aki lováról leesve majdnem belefulladt a vízbe, de Lajos maga sietett a segítségére. A magyar uralkodót skarlátszín köpenye fenntartotta a vízen és végül sikerült kimentenie az ifjút (Gravina 270–271.).

³⁵¹ Gravina 271–272.

³⁵² A Névtelen minorita Keresztelő Szent János ünnepe előtti napra teszi a nem azonosítható Ricardoch nevű város ostromát, amely során ugyancsak Lackfi István és András vítézkedett. Ekkor került sor arra a közismert jelenetre, amikor a katonák egymás hátrára felállva kapaszkodtak fel a várfalra. (Névtelen minorita 55., 13. fejezet). Gravina munkájában Melfi és Salerno között nem említenek ostromot.

³⁵³ Két napot tartózkodtak itt (*Ecce rege mandante infiniti Hungari properant Ebulum, juvaturi eos, qui invocant auxilium sui regis. ... Stetit autem rex ipse per biduum in campo ipso.* Gravina 272.). Itt találkoztak a magyar uralkodóval Salerno követei.

június 27. ³⁵⁴	Salerno
június 29. ³⁵⁵	Scafati
— ³⁵⁶	Castellamare közelében
— ³⁵⁷	Somma
július 1. ³⁵⁸	Aversa
július 25–27. ³⁵⁹	Aversa
augusztus 3. ³⁶⁰	Aversa

³⁵⁴ *Szent László király ünnepén Lackfi István e Salerno városát ostrommal bevette.* (Névtelen minorita 55., 13. fejezet). Az ostromot dátum nélkül említi Küküllei János (Küküllei 24., 21. fejezet). Salerno városának magyar kézre kerülése Gravina szerint ostrom nélkül ment végbe, a magyar királyt ünnepélyesen fogadták, bevonulása után a Szent Máté-templomba ment, majd beszédet intézett az összegyűltekhöz. A várat védő várnagyot Gravina szerint Lackfi István lefizette és értesülése szerint a magyar uralkodó négy napig időzött a városban, azt azonban nem tudjuk, hogy a vár magyar kézre kerülése a király városban időzésének melyik napján történt (Gravina 273–277.).

³⁵⁵ Bevételt a dátum megadása nélkül említi Küküllei János (Küküllei 24., 21. fejezet). A Névtelen minorita az apát váraként említi és megadja elfoglalásának dátumát is (Névtelen minorita 55., 13. fejezet). Gravina szintén említi a vár bevételt, és szerinte Lajos itt fogyasztotta el aznap a *prandiumot*, csak a *vesperas* idején távozott a várból (Gravina 278–279.).

³⁵⁶ A király Scafati alól elvonulva Castellamare közelében táborozott le: „*Rex cum toto exercitu inde (ti. Scafati) recessit, et longe ab ipso castro per milliaria quasi tria circa flumen hospitatur proximum Castro Maris, ibique per dies duos suos fugit incessus*” (Gravina 279.).

³⁵⁷ Bevételt hozza a dátum említése nélkül Küküllei János (Küküllei 24., 21. fejezet). Lásd még Gravina 280.

³⁵⁸ Ostromát, Lajos megsebesülését említi dátum nélkül Küküllei János, aki szerint három hónapot időztek itt (Küküllei 24–25., 21–22. fejezet). Ostromának kezdetét említi a Névtelen minorita, aki azt június 30-ra helyezi és beszámol több magyar nemes megsebesüléséről is (Névtelen minorita 55–56., 13. fejezet). A *Chronicon Siculum* szerint a magyar király nagy sereggel ezen a napon ért ide és kezdte ostromolni a várost, de nem ért el semmit (*Chronicon Siculum* 14.), továbbá augusztus 3-án adta át Jacobus Pignatarius várnagy Aversa várát és földjét a magyar királynak (*Chronicon Siculum* 15.). Az ostromról megemlékezik Domenico da Gravina is, a város ostromát 27 naposnak tudja (Gravina 283–292.).

³⁵⁹ DL 87250. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 554. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokot adományoz Becsei Vesszősnek. I. Lajos Szent Anna ünnepén (augusztus 26.) szenvedett el nyíllövésétől sérülést Aversa alatt, a Névtelen minorita részletesen leírta a másnapi „műtétet” is (Névtelen minorita 56., 14. fejezet).

³⁶⁰ Ezen a napon „*a város kapitánya átadta a várost a király kezébe*” (Névtelen minorita 56., 14. fejezet).

szeptember 5. ³⁶¹	Aversa
szeptember 8–9. ³⁶²	Aversa
— ³⁶³	Capua
— ³⁶⁴	Monte Cassino
— ³⁶⁵	Campagna di Roma
szeptember 15. ³⁶⁶	Róma
szeptember 26. ³⁶⁷	Róma
— ³⁶⁸	Argenta
— ³⁶⁹	Ferrara
— ³⁷⁰	Ostiglia
— ³⁷¹	Verona

³⁶¹ DL 4144. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 626. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Rozgonyi János fia László és Miklós fia Péter részére szabad ispánságot ad és vásár tartását engedélyezi.

³⁶² DL 4146. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 628. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Nicolai Kont*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. A Névtelen minorita szerint Kisasszony napig (szeptember 8.) maradt Aversában, másnap (szeptember 9.) indult el Rómába (Névtelen minorita 56–57., 14. fejezet). A *Chronicon Siculum* szerint a magyar király szeptember 17-én indult el Magyarország felé (*Chronicon Siculum* 16.). Szeptember 10-én, Aversában I. Lajos nevében egy perhasasztó oklevelet adnak ki; ezt magyarázhatja az, hogy a sereg egésze nem egy napon indult el, továbbá a kancellária és az uralkodó eltérő napokon kelhetett útra Róma felé (DL 52049/a.; Anjou-kori oklt. XXXIV. 631. sz.).

³⁶³ Küküllei János pontos dátum nélkül feljegyezi, hogy Lajos Aversából elindulva (Capua érintése után) Monte Cassino alatt vonult el Róma felé, majd Campagna di Roma érintésével érkezett meg az Örök Városba (Küküllei 25., 22. fejezet).

³⁶⁴ Lásd az előző jegyzetet.

³⁶⁵ Lásd az előző jegyzetet.

³⁶⁶ Római megérkezésének dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 57., 15. fejezet). Küküllei János megörökítette Lajos római fogadtatását és a városba való ünnepélyes bevonulását, de nem jegyezte fel a konkrét dátumot (Küküllei 25., 23. fejezet). Római tartózkodását említi a *Chronicon Estense* (*Chronicon Estense* 174.).

³⁶⁷ DL 66626. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 655. sz.), valószínűleg titkospecséttel és „*Relatio Andree filii Dyonisii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

³⁶⁸ Említi itteni átvonulását a *Chronicon Estense* (*Chronicon Estense* 174.).

³⁶⁹ Említi itteni tartózkodását a *Chronicon Estense*: egy éjszakát tartózkodott itt, majd tovább vonult (*Chronicon Estense* 174.).

³⁷⁰ Említi itteni átvonulását a *Chronicon Estense* (*Chronicon Estense* 174.).

³⁷¹ Konkrét dátum nélkül említi Küküllei János (Küküllei 25., 24. fejezet).

október 16. ³⁷²	Modena
október 25. ³⁷³	Magyarországra való visszatérés
november 1. ³⁷⁴	Buda
november 4. ³⁷⁵	Buda
november 11. ³⁷⁶	Buda
november 17 ³⁷⁷ –18. ³⁷⁸	Buda
december 6. ³⁷⁹	Buda

³⁷² DL 93872. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 687. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 91421. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 688. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az aradi káptalannak Szeri Pósa fia János adománybirtokba való bevezetéséről. DL 29684. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 689. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Stephani woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalan részére egy királyi adománybirtok iktatásával kapcsolatban.

³⁷³ A dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 57., 15. fejezet). A dátum feloldásához lásd Knauz: Kortan 154. Szécsényi Tamás országíró oklevelében a király budai tartózkodási helyére való visszatérésének pontosan megadott idejéhez, október 27-hez viszonyítva datálnak egy perhasztást (DL 31270., Anjou-kori oklt. XXXIV. 724. sz.). Pontos nap megadása nélkül említik, hogy az uralkodó tengerentúli részekről való visszatérése 15. napjára halasztanak pert: DL 60263., Anjou-kori oklt. XXXV. 107. sz. Egyelőre nem lehet eldönteni, hogy a király hazatérésének idejét a hadoszlásokhoz hasonlóan kell-e kezelnünk, vagy ténylegesen a megérkezésének napját adták meg ezekben az esetekben.

³⁷⁴ DL 49555. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 707. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos adománylevele.

³⁷⁵ DL 89307. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 710. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Pauli filii Lochk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos adománylevele. A birtok iktatásról szóló mandátum az egri káptalannak: DL 41145. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 711. sz.)

³⁷⁶ DF 201776. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 717. sz.), nagypescéttel és „*Relatio Stephani woyvode per Demetrium famulum suum ex parte domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a soproni ispánnak, hogy Sopron város polgárait kiváltságaikban ne zaklassák.

³⁷⁷ DL 4154. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 723. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Cudar Péternek és testvéreinek birtokaikra szabad ispánságot ad.

³⁷⁸ DF 201040. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 727. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

³⁷⁹ DL 85289 (Anjou-kori oklt. XXXIV. 746. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az összes jogszolgáltatónak meghagyja, hogy mivel Nagymihályi András fiai: István és Imre el fognak utazni vele és a nádorral, ezért pereiket és fizetési kötelezettségeiket halasszák

december 29.³⁸⁰

Buda

1351³⁸¹január 5.³⁸²

Nagytúr

[január 9.³⁸³

Buda]

február 22.³⁸⁴

Buda

február 24.³⁸⁵

Buda

március 14.³⁸⁶

Buda

április 1³⁸⁷–2.³⁸⁸

Buda

el az ő Budára való visszatérésének 15. napjára. Zemplén megye hatósága március 8-án halaszt pert erre hivatkozva (DL 85829., Anjou-kori oklt. XXXV. 97. sz.).

³⁸⁰ DL 87252. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 755. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Benedicti filii Pauli filii Heem etiam per Mathe notarium nostrum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Becsei Töttösnek és Vesszősnek.

³⁸¹ Engel: Királyitineráriumok 19.

³⁸² DL 38157. (Anjou-kori oklt. XXXV. 5. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Ardói Zorárdfi Györgyöt és fivérét visszahelyezi birtokaiba. A pecsétről Luxemburgi Zsigmond átíró oklevele annyit közöl, hogy az oklevél hátlapjára nyomták és kerek volt, ami alapján a nagypecsét, a titkospecsét és a gyűrűspecsét is szóba jöhet.

³⁸³ DF 251772. (Anjou-kori oklt. XXXV. 12. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Leustachii*” kanelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Az adat zárójelben szereplését I. Lajos és Zsámboki Miklós nádor ismeretlen idejű utazása indokolja. A január eleji nagytúri (mezőtúri) keltezés, illetve a február végéig fennálló adathiány jelzi az utazás körülbelüli idejét (1350. legvége–1351. február) (lásd DL 85289.).

³⁸⁴ DL 4175. (Anjou-kori oklt. XXXV. 72. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio episcopi Zagrabienensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Verebi János fia Tamást felmenti a levelesítés alól.

³⁸⁵ DL 50176. (Anjou-kori oklt. XXXV. 77. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Dominici filii Mothk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz. DL 4176. (Anjou-kori oklt. XXXV. 80. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Petri prothonotarii Oliverii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a Sárvár városába letelepedni érkezők szabadságáról.

³⁸⁶ DF 243764. (Anjou-kori oklt. XXXV. 102. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az esztergomi káptalannak egy királyi újadományként adott birtok iktatásával kapcsolatban.

³⁸⁷ DL 5369. (Anjou-kori oklt. XXXV. 138. sz., Kereskedelemtörténet I. 74–76.), nagypecséttel. I. Lajos visszavonja azon adományokat, amelyek által az adományosok mentesülnének a Nyulak szigeti apácáknak fizetendő vámok alól.

³⁸⁸ DL 76992. (Anjou-kori oklt. XXXV. 139. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Iacobi et assecuratio Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel az előlap jobb felső sarkában,

április 11. ³⁸⁹	Buda
április 24. ³⁹⁰	Buda
április 29. ³⁹¹	Buda
május 8. ³⁹²	Buda
május 24. ³⁹³	Buda
június 4. ³⁹⁴	Buda
június 12. ³⁹⁵	Buda
június 19. ³⁹⁶	Buda
június 24. ³⁹⁷	Kassa

az előlapon alul a „funkciók” fordítottan szerepelnek. I. Lajos birtokadománya Becsei Töttösnek.

- ³⁸⁹ DF 256134. (Anjou-kori oklt. XXXV. 153. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Konth*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Miklós zágrábi püspök kérésére átír egy oklevelet és annak tartalmához kiegészítéseket fűz. A püspök a korábbi szakirodalomban többféle néven fordul elő (vö. C. Tóth: Esztergomi archontológia 23., 55. j.), jelen munkában a továbbiakban csak keresztnevén és méltóságának megnevezésével szerepel. Méltóságait lásd: Arch. II. 14. (Apáti Miklós).
- ³⁹⁰ DL 41154. (Anjou-kori oklt. XXXV. 171. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Stephani bani per Benedictum lectorem et Dyonisiu magnum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ³⁹¹ DF 257479. (Anjou-kori oklt. XXXV. 177. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ³⁹² DL 4191. (Anjou-kori oklt. XXV. 214. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos a címzetteket a Nyulak szigeti apácáktól elfoglalt föld visszaadására utasítja. Erdődy 375. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak Jakus pozsonyi bíró adománybirtokba való bevezetésével kapcsolatban.
- ³⁹³ DL 102779. (Anjou-kori oklt. XXXV. 272. sz., Kereskedelem-történet I. 76–77.), nagypecséttel. „*Relatio Nicolai Konth*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ³⁹⁴ DL 3479. (Anjou-kori oklt. XXXV. 303. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a váradi Szt. Anna-kolostor apácái kérésére átírja egy oklevelét, de kivesz belőle egy rendelkezést.
- ³⁹⁵ DL 108814. (Anjou-kori oklt. XXXV. 326. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai archiepiscopi Strigoniensis per Laurentium[?] filium Dominici filii Zamus famulum[?] suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos újadománya Himfi Pál fiaira részére.
- ³⁹⁶ A második litván hadjárat kezdete. A dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 57., 16. fejezet). I. Lajos Budára való visszatérése 15. napjára halaszt egy ügyet (DF 269784., Anjou-kori oklt. XXXV. 347. sz.). Jan Długosz is beszámol a litván hadjáratról (Długosz IX. 261.).
- ³⁹⁷ A dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 57., 16. fejezet).

július eleje ³⁹⁸	Krakkó (8 napos időzés)
július 13. ³⁹⁹	Sandomierz
július 13. után ⁴⁰⁰	Lublin
augusztus 11. ⁴⁰¹	litvánok földjének határa
augusztus 15. ⁴⁰²	litvánok földje
augusztus 17. ⁴⁰³	litvánok földjéről visszatérően
szeptember ⁴⁰⁴	Krakkó
[október 2 ⁴⁰⁵ –3. ⁴⁰⁶	Buda]

³⁹⁸ A dátum megadása nélkül számol be a hadjárat eseményeiről Küküllei János (Küküllei 29., 29. fejezet). I. Lajos és III. Kázmér krakkói találkozója Schwedler repertóriumában R111. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 440.).

³⁹⁹ A dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 57., 16. fejezet).

⁴⁰⁰ Lublinban „Kázmér úr, Lengyelország királya életveszélyesen megbetegedett. És az összes herceg és báró meg nemes az Úr szent evangéliumaira leteendő esküre jöttek, miszerint Magyarország királya most és mindig természetes uruk és királyuk legyen”. Az eseményt megörökíti a Névtelen minorita és hozzáteszi, hogy Lajos Kázmért hátrahagyva 15 napig ment a sereggel, amíg elérkezett a litvánok földjének határára (Névtelen minorita 57–58., 16. fejezet).

⁴⁰¹ DL 97994. (Anjou-kori oklt. XXXV. 531. sz.), titkospecséttel és „*Relatio comitis Gregorii Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁰² A békeszerződést részletesen ismerteti, a litvánok által letett esküt leírja és az esemény dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 58–59., 16. fejezet). I. Lajos és a litván Kestutis között létrejött találkozás és békekötés Schwedler repertóriumában R112. sorszám alatt szerepel (Schwedler, 2008. 440.). Diessenhofen augusztus 15-öt a hadjárat kezdőpontjaként szerepelteti, szól a békekötés részleteiről is (Diessenhofen 82–83.). Matteo Villani 1354. áprilisára keltezi I. Lajos és az általa meg nem nevezett litván uralkodó találkozóját. Néhány adata összecseng a Névtelen minorita írásából ismerhetőkkel: a magyar király vezette a sereget, 15 napig meneteltek a litvánok földjéig. Ugyanakkor az évet és a hónapot is hibásan jegyzi fel. (Villani 205–206.).

⁴⁰³ DL 85296. (Anjou-kori oklt. XXXV. 541. sz.), titkos gyűrűspecséttel. Csak kiadásból ismert másik oklevél: Anjou-kori oklt. XXXV. 542. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos felmenti az oklevélben említett személyt a levelesítés alól.

⁴⁰⁴ Említi a Névtelen minorita, elbeszélve a ferences szerzetesek Kornis Jaskó (feltehetően a szandeci várnagy) általi meggyalázását. A forrásrészlet hitelét azonban csökkenti, hogy 1351-ben a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepe nem vasárnapra esett, hanem szerdára (Névtelen minorita 59., 16. fejezet).

⁴⁰⁵ Anjou-kori oklt. XXXV. 624. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak egy korábbi adománylevele alapján elvégzendő birtokba iktatással kapcsolatban. Az oklevél csak a káptalan jelentéséből ismert, amelyet Lukinich Imre kiadása

október 11. ⁴⁰⁷	Buda
november 16. ⁴⁰⁸	Buda
november 20. ⁴⁰⁹	Buda
november 27. ⁴¹⁰	Buda
december 7 ⁴¹¹ –9. ⁴¹²	Buda
december 15. ⁴¹³	Buda

tartott fenn. A Podmaniczky oklevéltár vonatkozó helyén Lukinich megjegyzi, hogy a nyitrai káptalan és így I. Lajos oklevelét másolat alapján adja közre, de abban az uralkodó oklevelét 1341-re datálták, amit 1351-re javított kiadásában (Podmaniczky I. 4–5.). Az adat a következővel együtt ezen bizonytalanság miatt szerepel zárójelben, illetve azért, mert I. Lajos országba való visszatérésének dátuma nem ismert. A Névtelen minorita elbeszélését ennél a pontnál bizonytalanság terheli, ugyanis úgy nyilatkozik, hogy az uralkodó Kisasszony napjának nyolcadnapján érkezett vissza, azaz szeptember 15-én (Névtelen minorita 59., 16. fejezet), de előző nap még Krakkóban időzött.

⁴⁰⁶ DF 226958. (Anjou-kori oklt. XXXV. 628. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak.

⁴⁰⁷ Anjou-kori oklt. XXXV. 653. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos és István herceg megbízólevele Garai János veszprémi püspök és Wolfurti Ulrik vasi, mosoni és soproni ispán, óvári várnagy részére az I. Johanna nápolyi királynővel kötendő békére vonatkozóan. Október 25-én bizonyosan nem Budán tartózkodott Lajos, ugyanis az ekkor kiadott, budai keltezésű oklevélén a *regium litteratorium preceptum Stephano bano inunctum et relatio eiusdem per Symonem notarium suum* kancelláriai jegyzet olvasható (DF 228464., Anjou-kori oklt. XXXV. 690. sz.).

⁴⁰⁸ Erdődy 380. sz., gyűrűpecséttel. I. Lajos védelmébe veszi Ludány birtokot.

⁴⁰⁹ DF 261928 és DL 33036. (Anjou-kori oklt. XXXV. 726. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos várjobbágyokat nemesít.

⁴¹⁰ DL 50218. (Anjou-kori oklt. XXXV. 740. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Dominici filii Moth*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a jogszolgáltatóknak: Ravasz István pozsonyi alispán panasza ügyében.

⁴¹¹ December 7.: DL 4326. (Anjou-kori oklt. XXXV. 753. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Zala megye hatóságának egy birtokiktatásról. Az oklevélén ma a restaurálás miatt nem látszik a pecsételés nyoma, Engel Pál viszont gyűrűpecsétésként szerepeltette (Engel: Királyitineráriumok 19.). December 8.: DL 4237. (Anjou-kori oklt. XXXV. 757. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos Tárkányi Tamás fia Domonkost és Mátyás fia Lászlót felmenti minden bírság alól.

⁴¹² DL 4238. (Anjou-kori oklt. XXXV. 761. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos Pekri Lőrinc fia Pált és fiait felmenti a bírságfizetések alól.

⁴¹³ DL 5024. (Anjou-kori oklt. XXXV. 785. sz.), ismeretlen pecséttel és DL 4240. (Anjou-kori oklt. XXXV. 786. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadományozó oklevelei.

december 17.⁴¹⁴

Buda

1352⁴¹⁵január 4.⁴¹⁶

Buda

január 15.⁴¹⁷

Esztergom

[január 17. vagy előtte⁴¹⁸

Esztergom]

január 29.⁴¹⁹

Buda

január 31.⁴²⁰

Buda

február 22.⁴²¹

Buda

⁴¹⁴ DF 238736. (Anjou-kori oklt. XXXV. 789. sz.), gyűrűspeccéttel és „*Relatio Kont*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a pozsonyi ispánnal tudatja, hogy Pozsony város lakosait védelmébe vette.

⁴¹⁵ Engel: Királyitineráriumok 19–20.

⁴¹⁶ DL 9104. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 3. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokot adományoz.

⁴¹⁷ DL 5992 (Anjou-kori oklt. XXXVI. 26. sz.), nagypeccéttel. I. Lajos Cudar Péternek és testvéreinek birtokadományokat ad. Az 1352. évben a király más biztos esztergomi tartózkodását nem ismerjük, így feltételezhető, hogy a Névtelen minorita gesztájában említett epizód is január közepén zajlott: „*az Úr 1352. évében Esztergomban, Péter fia Tamás mester házában, Jakab fia Miklós helyettes asztalnok jelenlétében 404 tiszta forintot tartalmazó, aranyláncból készült övet adott neki, hogy az ő ottani [t.i. I. Lajos esztergomi, a Boldogságos Szűz-egyházbeli] temetkezését a kolostor említett testvérei fogadják el*” (Névtelen minorita 56., 14. fejezet).

⁴¹⁸ DL 4249. (Anjou-kori oklevéltár XXXVI. 29. sz.), nagypeccéttel és „*Specialis commissio domini regis in Strigonio*” kancelláriai jegyzettel. A budai keltezésű oklevélben I. Lajos birtokadományt.

⁴¹⁹ DL 77020. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 58. sz.), nagypeccéttel és „*Relatio magistri Leukus filii Laurencii Tor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kiveszi Becsei Törtöst és Vesszőst a szlavón bán joghatósága alól.

⁴²⁰ DL 4254. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 82. sz.), nagypeccéttel. I. Lajos Szepesi Jakab egyik birtokára lakni érkezőknek 3 éves szabadságot és védelmet ad.

⁴²¹ A harmadik litván hadjáratra elindulás dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 60., 17. fejezet). Érdekes a király nevében, február 28-án Budán kelt és nagypeccéttel megerősített oklevél kérdése. Mivel ebben Perényi Miklós részére ad I. Lajos birtokadományt, ez ismételten felveti annak lehetőségét, hogy a király távozása utáni néhány napban is zajlott még nevében történő oklevéladás Budán, illetve Visegrádon (DF 212688., Anjou-kori oklt. XXXVI. 180. sz.). A hadjáratról a dátum említése nélkül megemlékezik Küküllei János (Küküllei 30, 30. fejezet).

március 7. ⁴²²	Bártfa
március 12. ⁴²³	Sanok
március 21. ⁴²⁴	Belz
március 31. ⁴²⁵	Belz
április 1. ⁴²⁶	Belz
április 1. után ⁴²⁷	Lodoméria
április 1. után ⁴²⁸	<i>Pridipocs</i>
április 4. ⁴²⁹	Dnyeszter folyó

⁴²² DF 212854. és 212865. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 197. sz., Kereskedelem-történet I. 78–79.), titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁴²³ Itteni tartózkodásának dátumát megadja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 60., 17. fejezet).

⁴²⁴ Itt találkozott I. Lajos III. Kázmér lengyel király seregével, és a Névtelen minorita elbeszélése szerint hat napig jártak a követek a két uralkodó, valamint a belzi várnagy között (Névtelen minorita 60., 17. fejezet). Szécsényi Mihály váci püspök március 26-án kelt oklevele szerint Erzsébet királyné a király levele alapján halaszt pert (DL 41183., Anjou-kori oklt. XXXVI. 240. sz.). A lengyel és a magyar király közötti találkozó Schwedler repertóriumában R113. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 440–441.).

⁴²⁵ A magyar és a lengyel uralkodók, valamint a belzi várnagy közti követjárások lezajlása után a nyolcadik napon a várnagy bejelentette a háborút, de az ostrom nem indult meg azonnal. A Névtelen minorita feljegyzése szerint erre virágvasárnap előtti szombaton (március 31.) került sor (Névtelen minorita 60., 17. fejezet).

⁴²⁶ DF 262917. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 250. sz.), az átíró oklevél meghatározása szerint a kerek, vadászatokon használt pecséttel erősítették meg. I. Lajos Belz keltezéssel birtokot adományoz. Az elvonulás és a vár békés átadásáról szóló tárgyalások dátumát rögzíti a Névtelen minorita (Névtelen minorita 61., 17. fejezet). A Belz és Munkács közötti távolság 300 km, amit az uralkodó a krónikás által 40 fősre becsült kíséretével szűk hét alatt megtehetett.

⁴²⁷ A Névtelen minorita így írja le a hazafelé vezető utat: „*a király ... elindult Magyarország felé ... a következő napon Lodomériához közeledett, ... innen tovább vonulva Londnia városába érkezett*”. A szöveg kiadója a település nevét romlott névalaknak tartja (Névtelen minorita 61., 17. fejezet).

⁴²⁸ A település azonosítatlan (Névtelen minorita 61., 17. fejezet).

⁴²⁹ Névtelen minorita azt jegyzi fel, hogy a király nagyhét szerdáján érkezett a folyóhoz, amit a szöveg kiadója feltételelesen azonosított a Dnyeszterrel (Névtelen minorita 61., 17. fejezet).

április 5. ⁴³⁰	Pрут folyó
április 6. ⁴³¹	Munkács
április 6. után ⁴³²	Várad
április 18. ⁴³³	Buda
április 20. ⁴³⁴	Buda
[április 25. ⁴³⁵	Buda]
május 11. ⁴³⁶	Buda
május 16. ⁴³⁷	Buda
május 18. ⁴³⁸	Buda
[július 27. ⁴³⁹	Esztergom]

⁴³⁰ Névtelen minorita szerint az előző folyón való átkeléshez képest másnap értek ahhoz az Etel nevű folyóhoz, amit a szöveg kiadója feltételesen azonosított a Pruttal (Névtelen minorita 61., 17. fejezet). A Prut a mai Ukrajna területén, Hoverla közelében ered, az útvonalba való beillesztése az időrendnek nem feleltethető meg.

⁴³¹ A dátumát megadja a Névtelen minorita, de az időrend ismételt zavaros. Szerzőnk azt írja, hogy a havasokban (a Kárpátokban) négy napot töltöttek, de a megadott dátumok ezzel nem vágnak össze (Névtelen minorita 62., 17. fejezet).

⁴³² I. Lajos három napos váradi tartózkodását és Szent László sírja előtti ájtatosságot említi a Névtelen minorita (Névtelen minorita 62., 17. fejezet).

⁴³³ DL 75366. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 272. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a budai káptalannak egy királyi adománybirtok iktatásával kapcsolatban.

⁴³⁴ DF 235585. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 279. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a saskői várnagynak bizonyos jogtalanul elfoglalt földrészek visszaadásáról.

⁴³⁵ DL 4277. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 291. sz.), nagypecséttel és „*Deliberatio baronum videlicet Stephani bani, B archiepiscopi Strigoniensis et Oliverii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a két Nagymartoni Miklóst felmenti minden olyan bírság és büntetés alól, amelyeket akkor kaptak, amikor az ő szolgálatában voltak távol. Az adat a bárókat említő kancelláriai jegyzet miatt szerepel zárójelben.

⁴³⁶ DL 77027. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 350. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio episcopi Zagradiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelébe foglalja, hogy Becsei Vesszős egy hatalmaskodó embere felől igazságot fog szolgáltatni a veszprémvölgyi apácáknak.

⁴³⁷ DL 31272. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 366. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos az országbírónak és helyetteseinek meghagyja, hogy halasszanak el egy pert bírság nélkül egy olyan birtok ügyében, amelyet az alperes a királytól kapott cserebirtokként.

⁴³⁸ DL 84267. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 371. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁴³⁹ DL 4298. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 544. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

[augusztus 2. ⁴⁴⁰	Sempte]
augusztus 7. ⁴⁴¹	Buda
szeptember 10. ⁴⁴²	Buda
szeptember 14 ⁴⁴³ –15. ⁴⁴⁴	Buda
szeptember 18. ⁴⁴⁵	Buda
szeptember 20 ⁴⁴⁶ –21. ⁴⁴⁷	Buda

- ⁴⁴⁰ DF 207345. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 562. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Wolfurtri Ulriknak. Az adat zárójelben szerepel, mivel az oklevél szerint a király Piast Erzsébettel, valamint a főpapokkal és a bárókkal együtt hozott döntést. Az esztergomi, illetve semptei tartózkodás felveti annak gyanúját, hogy esetleg zajlott az év nyarán egy fejedelmi találkozó.
- ⁴⁴¹ DF 201780. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 570. sz.), nagypécsettél és „*Relatio magistri Bartholomei filii Laurencii Sclavi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Hertul fia Miklós címerfestő részére tett vámadománya. DF 285729. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 571. sz.), nagypécsettél és „*Relatio Nicolai Kont woywode Transilvane*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Okolicsnói Péter fia Jánosnak adja újadomány címén a már a kezén lévő Liptó megyei birtokait.
- ⁴⁴² WStLA HAU 413. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 629. sz., Kereskedelemtörténet II. 60–61.), nagypécsettél és „*Commissio regis et regine et relatio Wolfhardi*” kancelláriai jegyzettel. Szeptember 8-án I. Lajos nem tartózkodott Budán, ugyanis az ezen a napon kelt oklevélén a „*Relatio domini regis per litteras suas rotundo sigillo suo, in quo caput coronatum continetur, facta*” kancelláriai jegyzet olvasható.
- ⁴⁴³ DF 201781. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 632. sz.), gyűrűspécsettél. I. Lajos meghagyja Sopron város lakosainak, hogy a városon belüli épületeket elbontva ne építsenek maguknak épületeket a falakon kívül. DF 232793. (Anjou-kori oklt. 633. sz.), gyűrűspécsettél és „*Commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.
- ⁴⁴⁴ DL 100061. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 643. sz.), gyűrűspécsettél. Mivel Miklós zágrábi püspök alkancellár kap birtokadományt, ezért a király és a királyné gyűrűspécsettjeit nyomták rá.
- ⁴⁴⁵ Anjou-kori oklt. XXXVI. 656. sz. (pecsétjének leírása: 746. sz.), titkospecséttel. I. Lajos követi megbízása Gergely váradi kanonoknak.
- ⁴⁴⁶ Anjou-kori oklt. XXXVI. 658. sz. (pecsétjének leírása: 746. sz.), nagypécsettél. I. Lajos levele a genovai dózsának. DF 230054. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 659. sz.) és DF 277325. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 660. sz.), mindkettő gyűrűspécsettél. I. Lajos oklevele a tized fizetésének ezen évi szabályozásáról a veszprémi, illetve az erdélyi püspök részére.
- ⁴⁴⁷ DL 4306. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 661. sz.), nagypécsettél és „*Propria commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.

[szeptember 29. ⁴⁴⁸	Buda]
október 4. ⁴⁴⁹	Buda
október 29. ⁴⁵⁰	Buda
november 5. ⁴⁵¹	Buda
november 11. ⁴⁵²	Buda
november 18. ⁴⁵³	Buda
november 23. ⁴⁵⁴	Buda
december 2. ⁴⁵⁵	Buda
december 12. ⁴⁵⁶	Várad

⁴⁴⁸ DF 279246. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 674. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a vasvári káptalan erődhasználati jogáról. Az adat azért szerepel zárójelben, mert Piast Erzsébet azonos tartalmú oklevele ugyanezen a napon kelt. Az efféle kettős oklevéladás esetén pedig korábban a király bizonyíthatóan távol volt.

⁴⁴⁹ DF 238739. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 682. sz., Kereskedelemtörténet I. 79–80.), gyűrűspecséttel. I. Lajos inti a kereskedőket és utazókat, hogy ne kerüljék el a királyné verekenyei vámját.

⁴⁵⁰ DL 34104. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 761. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Laurencii woyvode Transilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁵¹ DL 69234. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 770. sz.), nagypecséttel és „*Specialis commissio domini regis in presentia domini Iohannis episcopi Vesprimiensis et magistri [...]*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁵² DL 86783. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 784. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos telekadománya.

⁴⁵³ DF 249002. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 800. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos szabad plébánosválasztást engedélyez.

⁴⁵⁴ DL 4319. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 814. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁵⁵ DL 87276. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 831. sz.), nagypecséttel és „*Propria commissio regis et relatio Nicolai Kont presente episcopo Zagrabienensi*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁵⁶ DL 41197. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 846. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Himfi Benedeknek adja honorként Somlyó várát (Veszprém megye). Az erdélyi út már november közepén–végén is tervben volt, hiszen I. Lajos november 29-i oklevelében hagyta meg a jogszolgáltatónak, hogy Kállai Iván fia András pereit halasszák el, mert vele megy Erdélybe (Anjou-kori oklt. XXXVI. 826 sz., Erdődy 387. sz.). Az uralkodó 1352–53. fordulóján tett erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1351–1363* című térképmelléklete mutatja.

1353⁴⁵⁷

január 29. előtti napok ⁴⁵⁸	visszatérés Budára
január 29. ⁴⁵⁹ –30. ⁴⁶⁰	Buda
február 9. ⁴⁶¹	Buda
február 11. ⁴⁶²	Buda
február vége–március eleje ⁴⁶³	Bécs
március ⁴⁶⁴	Prága

⁴⁵⁷ Engel: Királyitineráriumok 20.

⁴⁵⁸ DL 4331. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 66. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos oklevele egy perhalasztásról.

⁴⁵⁹ DF 200204. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 67. sz.), nagypécsett. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁴⁶⁰ DL 30119. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 70. sz.), nagypécsett és „*Relatio Symonis filii Mauricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynylvánító oklevele Bátori János fia László részére.

⁴⁶¹ DL 99585. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 83. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁴⁶² DL 91446. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 86. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos mandátuma Krassó megyének.

⁴⁶³ A magyarországi okleveles anyagban nem maradt nyoma annak, hogy I. Lajos február végén–március elején Bécsbe látogatott volna. Azonban a német és az itáliai elbeszélő források tájékoztatnak arról, hogy II. Albert osztrák herceg vendégül látta a magyar uralkodót, Károly cseh királyt, a brandenburgi örgrófot, valamint számos érseket és püspököt. A *Kalendarium Zwetlenses* bejegyzése szerint: „*Karolus rex Bohemie (qui se pro cesare gerebat) eo quod clenodia imperialia habebat, et rex Ungarie gener eiusdem regis, et marchio de Brandenburg et alii comites quamplurimi circa mediam quadragesimam (= február 27. körül) Wiennam ad ducem Albertum causa consilii venientes, secreto inter se mutue amicitie renovacionem facientes*” (MGH SS in Fol. IX. 693.). A *Continuatio Zwetlensis* quarta bejegyzése a bécsi találkozóról majdnem szó szerint megegyezik a fentiekkel (MGH SS in Fol. IX. 685.). A *Chronicon Estense* szintén tájékoztat a bécsi fejedelmi találkozóról, de a bejegyzés több helyen pontatlan (*Chronicon Estense* 188.). Diessenhofen krónikájában a találkozó időpontját március 10-re helyezi („*Item rex Karolus predictus et frater suus Iohannes marchio Morawie et Ludwicus rex Ungarie et marchio Brandenburgensis et dux Saxonie venerunt ad ducem Albertum Austrie Wiene VI. Idus Marcii (= március 10.)*”. Diessenhofen 87.) Pór Antal ez utóbbi krónika alapján a találkozót március 10. és 14. közé helyezte (Pór: Anjouk és Wittelsbachok 684.).

⁴⁶⁴ A *Kalendarium Zwetlense*, miután tájékoztatott a február végi–március eleji bécsi fejedelmi találkozóról (lásd az előző jegyzetet), hozzáteszi, hogy a fejedelmi személyek hűsvét után Prágában gyűltek össze (MGH SS in Fol. IX. 693.). A *Continuatio Zwetlensis*

április 3. ⁴⁶⁵ –4. ⁴⁶⁶	Buda
április 26. ⁴⁶⁷	Esztergom
május 4. ⁴⁶⁸	Buda
május 24. ⁴⁶⁹	Buda

quarta hasonlóan tájékoztat a prágai találkozóról (MGH SS in Fol. IX. 685.). A magyar okleveles források sem a bécsi, sem a prágai fejedelmi találkozó konkrét említését nem őrizték meg, és a magyarországi krónikás hagyományban sem találkozunk egyik esemény említésével sem. Február végi és márciusi budai, illetve visegrádi kelettel maradtak ránk olyan oklevelek, amelyek témájuknál fogva I. Lajos tartózkodási helyének jelzésére alkalmasak lennének, de mivel mind átiratban maradt fenn, ezért a pecsétjükről és a (király távollétét jelző) esetleges kancelláriai jegyzeteikről sem értesülünk. Így ezek az oklevelek önmagukban nem alkalmasak arra, hogy I. Lajos hollétét minden kétséget kizáróan jelezzék. Február 25.: Buda (DL 49631., Anjou-kori oklt. XXXVII. 108. sz., ismeretlen pecséttel). I. Lajos mandátuma a vasvári káptalannak Német János udvari lovag adománybirtokba való bevezetésével kapcsolatban. Az adománylevél nem maradt fenn, annak kancelláriai jegyzetét nem ismerjük és azt sem tudjuk, hogy az adománylevél és a mandátum keltezése egybeesett-e. Március 1.: Buda (DL 59145., Anjou-kori oklt. XXXVII. 113. sz., ismeretlen pecséttel). I. Lajos birtokadománya, az Anjou-kori oklt. XXXVIII. 114. sz. pedig a budai káptalannak az iktatással kapcsolatos szóló mandátum. Március 17.: Visegrád (DF 261374., Anjou-kori oklt. XXXVII. 162. sz., ismeretlen pecséttel). I. Lajos visszaadja egy özvegy jogtalanul elfoglalt birtokát, hivatkozik Piast Erzsébet, valamint a főpapok és a bárók tanácsára. Március 31.: Buda (DF 279246., Anjou-kori oklt. XXXVII. 199. sz., ismeretlen pecséttel). I. Lajos előtt bevallást tesz Lackfi Dénes és Georgyn Péter fia János. (A bevallást rögzítő okleveleket általában nem sorolom a király tartózkodási helyét jelző oklevelek közé, Lackfi Dénes személye okán tettem itt kivételt.) Mindezekért valószínűnek tartom, hogy a magyar uralkodó részt vett mindkét fejedelmi találkozón. Schwedler repertóriumában a bécsi és a prágai találkozók összevontan R114. sorszám alatt szerepelnek (Schwedler: Herrschertreffen 441.).

⁴⁶⁵ DL 29428. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 209. sz.), nagypecséttel, I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak egy királyi adományként adott birtok iktatásával kapcsolatban. Az adománylevél nem maradt fenn.

⁴⁶⁶ DL 4342. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 211. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁶⁷ Anjou-kori oklt. XXXVII. 267. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a velencei követeknek.

⁴⁶⁸ DL 83269. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 288. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel és „*Relatio episcopi Zagrabiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

⁴⁶⁹ DL 70362. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 366. sz.), gyűrűspecséttel, „*Relatio Nicolai litterati*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele Sáros megye ispánjának egy birtokba iktatással kapcsolatban.

május 27. ⁴⁷⁰	Buda
[június ⁴⁷¹	Buda]
[június 6. ⁴⁷²	Buda]
június 11. ⁴⁷³	Buda
július 3. ⁴⁷⁴	Buda
július 25. ⁴⁷⁵	Buda

⁴⁷⁰ DF 287463. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 376. sz.) és DF 287462. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 377. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos oklevelei IV. Károlynak.

⁴⁷¹ I. Lajos és Kotromanić Erzsébet, valamint IV. Károly és Schweidnitz Anna házasságkötése. Az elbeszélő források közül Diessenhofen júniusra helyezi a Budán tartott kettős esküvőt („*Item mense Iunii anni LIII rex Romanorum Karolus quartus et Ludwicus rex Ungarie convenerunt in civitate dicta Boffen in Ungaria, et ibi utrique simul nupcias celebrarunt.*” – Diessenhofen 87–88.). A Kalendarium Zwetlense megemlékezik arról, hogy Károly cseh király, miután pünkösöd körül (ami ez évben május 12-re esett) ismét találkozott Albert osztrák herceggel, a Dunán nagy kísérettel Magyarország felé vette az irányt, de az esküvőket nem említi (MGH SS in Fol. IX. 693.). A Continuatio Zwetlensis quarta hasonlóképpen örökíti meg az eseményeket (MGH SS in Fol. IX. 685.). Beneš z Weitmile krónikájában szintén megemlékezik Károly Magyarországon tartott esküvőjéről, de nem közli a dátumát (Weitmile 521.). Jan Długosz a magyar király házasságkötését jegyzi csak fel, a források közül egyedülként adva meg annak pontos napját is (június 20.), de a nagy időbeli távolság miatt megbízhatósága kérdéses (Długosz IX. 268.). A magyar szakirodalomban Pór Antal május 27-re helyezte a kettős házasságkötést (Pór: Anjouk és Wittelsbachok 685.), Schwedler repertóriumában R115. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 441.). A házasságkötések időpontját Długosz és Diessenhofen közli pontosabban, egybehangzóan júniusra helyezve. Ezért bizvást feltehetjük, hogy azok tényleg akkor mentek végbe, de a megelőző és következő ünnepségek okán IV. Károly és kísérete hosszasan tartózkodott Budán.

⁴⁷² DL 4368. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 406 sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Piast Erzsébet királyné kérésére visszaadja a hűtlenségbe esett Ugrin fia Miklósnak és társainak birtokaikat. Az adat a királynéi kérés említése okán szerepel zárójelben.

⁴⁷³ DL 4369., DF 286775. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 414. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos elrendeli, hogy Aba Amádé unokája, Miklós és utódai nem követelhetik vissza már eladományozott birtokaikat.

⁴⁷⁴ DF 201782. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 460. sz.) és DF 201783. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 461. sz.), mindkettő nagypecséttel és „*Relatio Chykou*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Sopron város ügyeiben kiadott oklevelei.

⁴⁷⁵ DL 70632. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 504. sz.), nagypecséttel és [csak a hátlaon: „*Relatio*” Nicolai woyvode [csak a hátlaon: *dicti Konth*] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fűsítő oklevele.

július 27. ⁴⁷⁶	Buda
augusztus 12. ⁴⁷⁷ –15. ⁴⁷⁸	Buda
augusztus 19. ⁴⁷⁹	Buda
augusztus 24. ⁴⁸⁰	Buda
szeptember 1. ⁴⁸¹	Buda
szeptember 8. ⁴⁸²	Buda
szeptember 15. ⁴⁸³	Buda
november 5. ⁴⁸⁴	Buda
november 22. ⁴⁸⁵	Buda

⁴⁷⁶ DF 254797. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 511. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁴⁷⁷ Augusztus 12.: DL 108825., gyűrűspecsttel. I. Lajos mandátuma a veszprémi káptalannak. Augusztus 13.: DF 262190. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 537. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Leustachii*” kancelláriai jegyzettel; DF 262191. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 538. sz.), nagypecséttel és DF 262266. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 539. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos három oklevele Kőszeg városával kapcsolatos ügyekről. Augusztus 14.: DL 87285. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 540. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Gregorii et Iohannis Bissenorum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Becsei Töttös és Vesszős részére.

⁴⁷⁸ DL 41218. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 543. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Ákos István zalai ispánnak, hogy Reszneki Miklós fia György árváit törvényes koruk eléréséig ne idézze perbe.

⁴⁷⁹ DL 64041. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 552. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁸⁰ DL 65768. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 563. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Kékkői Biter fia Péter fiainak szabad ispánságot adományoz.

⁴⁸¹ DL 87623. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 578. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos megengedi, hogy a borsmonostori apátság azt válassza *tutornak*, akit szeretne.

⁴⁸² DL 77473. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 588. sz.), titkospecséttel. I. Lajos írásba foglalja egy bevallását.

⁴⁸³ DF 287465. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 596. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szövetséget köt Károly cseh királlyal. Ekkor Budán tartózkodik Anjou István herceg is (DL 4386., Anjou-kori oklt. XXXVII. 600. sz., vö. a herceg itineráriumával).

⁴⁸⁴ DL 52025. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 706. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.

⁴⁸⁵ DL 91457. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 726. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

november 26. ⁴⁸⁶	Zólyom
december 23. ⁴⁸⁷	Buda

1354⁴⁸⁸

január 25. ⁴⁸⁹	Buda
január 31. ⁴⁹⁰	Buda
február 2. ⁴⁹¹	Buda
március 2. ⁴⁹²	Buda
március 4. ⁴⁹³	Buda
március 19. ⁴⁹⁴	Buda
március 23. ⁴⁹⁵	Buda

⁴⁸⁶ A vadászat dátumát megadja és a király balesetét leírja a Névtelen minorita (Névtelen minorita 62–63., 18. fejezet).

⁴⁸⁷ DF 277874. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 789. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Petri dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Sáros várához csatolt földet adat vissza az ispánnal.

⁴⁸⁸ Engel: Királyitineráriumok 21.

⁴⁸⁹ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 41. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos III. Kázmér lengyel király kérésére elrendelte, hogy a lengyel sőt Sáros városáig és Liptóig szabadon lehet behozni. Az a tény, hogy Lajos a lengyel király kérésére intézkedik, felveti egy esetleges találkozó lehetőségét. Ugyanezen a napon kelt a király nagypecsétjével megerősített mandátuma a jászói konvent számára: DL 31278. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 42. sz.).

⁴⁹⁰ DL 108831., nagypecséttel. „*Relatio Nicolai Konth voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁹¹ DL 4409. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 65. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁴⁹² DL 4909. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 107. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Kont Miklós-nak és fivérének Ogyai Andics özvegyének hitbéréről és jegyajándékáról.

⁴⁹³ DL 58533. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 111. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Iacobi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokot adományoz Csór Tamásnak.

⁴⁹⁴ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 131. (Erdődy 400. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Thome filii Petri*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Vasvár és Zala megye ispánjainak és alispánjainak a körmendi polgárok vámmmentességéről.

⁴⁹⁵ DF 262650. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 148. sz.), feltehetően gyűrűspecséttel. I. Lajos egy előtte megtett tiltakozást foglalt írásba. Az oklevél pecsétje mára teljesen lepergett, de az általa hagyott folt, illetve a vágások alapján a gyűrűspecséttel, illetve a titkospecséttel valószínűsíthetjük. Ugyanezen a napon kelt I. Lajos három parancslevele egy hatalmas-kodási ügy vizsgálatával kapcsolatosan a fehérvári káptalannak (DL 41238., Anjou-kori oklt. XXXVIII. 145. sz.), a fehérvári keresztes konventnek (DL 41239., Anjou-kori oklt. XXXVIII. 146. sz.) és Fejér megye hatóságának (DL 41240., Anjou-kori oklt. XXXVIII. 147. sz.). Ezek közül a fehérvári keresztesek konventjének oklevele örökítette

március 30. ⁴⁹⁶	Buda
április 7. ⁴⁹⁷	Buda
április 12. ⁴⁹⁸	Buda
április 15. ⁴⁹⁹	Buda
április 20. ⁵⁰⁰	Buda
május 1. ⁵⁰¹	Buda
május 3. ⁵⁰²	Buda
május 6. ⁵⁰³	Buda
június 12. ⁵⁰⁴	Zimony

meg, hogy a parancslevélre a király kisebb pecsétjét (*minor sigillum*) nyomták rá, így bizvást feltehetjük, hogy a többit is azzal erősítették meg. A kisebb pecsét pedig a király titkospecsétjét takarja (lásd a pecsétekről szóló fejezetet).

⁴⁹⁶ DL 57794. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 164. és 165. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya, illetve a birtokiktatással kapcsolatos parancslevél a budai káptalanak. A birtokadományozás valószínűsíti az uralkodó budai tartózkodását.

⁴⁹⁷ DF 201785. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 186. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Chykw*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Mihály mesternek, különleges jegyzőjének, lippai kamaraispánjának, valamint az erdélyi sóbányák ispánjának és harmincadszedőjének, hogy a soproni polgárokat a só behozatalában ne akadályozzák.

⁴⁹⁸ DF 243771. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 201. sz.), gyűrűspecséttel. „*Relatio episcopi Zagrabiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja az árvai ispánnak, hogy Miklós fiait és Adorján fiait őrizze meg a nekik használatra adott Felsőkubin birtokban.

⁴⁹⁹ DF 263084. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 204. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancsa a szepesi ispánnak.

⁵⁰⁰ DL 99578. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 212. sz.), nagypecséttel és „*Propria commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁰¹ DL 4428. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 242. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁵⁰² DL 4431. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 248. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. A jászói konvent részére, az iktatással kapcsolatos mandátum június 8-án kelt (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 313. sz.).

⁵⁰³ DL 4434. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 254. sz.), nagypecséttel. I. Lajos általános parancslevele a jogszolgáltatóknak az óbudai apácák Kandé birtoka ügyében. Ugyanezen a napon kelt az uralkodó gyűrűspecsétjével megerősített, az éppen zajló szerbiai hadjárat miatti általános perhaszto oklevele (DL 41247., Anjou-kori oklt. XXXVIII. 255. sz.). A hadjárat okán egy sor nádori és országbírói perhasztozt is ismerünk: Anjou-kori oklt. XXXVIII. 263., 264., 265., 266., 267., 268., 269. sz.

⁵⁰⁴ DL 4443. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 321. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. Lajos a szerbiai hadjárat okán tartózkodott Zimonyban.

június 30 ⁵⁰⁵ –július 1. ⁵⁰⁶	Nándorfehérvár
július 6. ⁵⁰⁷	Nándorfehérvár
július 16. ⁵⁰⁸	Nándorfehérvár
július 28. ⁵⁰⁹	Nándorfehérvár
[augusztus 8. ⁵¹⁰	Buda]
augusztus 18 ⁵¹¹ –20. ⁵¹²	Buda
szeptember 18. ⁵¹³	Buda
szeptember 22. ⁵¹⁴	Buda
[szeptember 29. ⁵¹⁵	Lampertszásza]

- ⁵⁰⁵ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 346. sz., Erdődy 402. sz., nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba.
- ⁵⁰⁶ DF 269954. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 347. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Cudar Péternek, hogy az elhunyt Dénes fia Jakab birtokait adja vissza a rokonoknak.
- ⁵⁰⁷ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 357. sz., nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett tiltakozást foglalt írásba.
- ⁵⁰⁸ DL 77101. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 364. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglalt írásba.
- ⁵⁰⁹ DL 70397. és DL 70402. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 370. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az éppen folyó hadjárat miatt halaszt el egy pert.
- ⁵¹⁰ DF 273889. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 378. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos *columnus*ukat mentesít adó és munka alól. Az oklevél másolatban maradt ránk, nem tudjuk, volt-e rajta bármilyen kancelláriai jegyzet. Elképzelhető, hogy Lajos már ekkor visszatért a szerbiai hadjáratról, de ennek bizonytalansága miatt szerepel zárójelben.
- ⁵¹¹ Augusztus 18.: DL 4450. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 386. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Petri dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Augusztus 19.: DL 4451. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 388. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a garamszentbenedeki konventnek az előző nap adományba adott birtok iktatásáról.
- ⁵¹² DL 5024. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 389. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos adománylevele.
- ⁵¹³ DF 238741. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 407. sz.) és DF 238742. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 408. sz.), mindkettő nagypecséttel és „*Relatio Cykow*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancsa Szentgyörgyi Péternek és a dömösi prépostnak: ne követeljenek semmit jogtalanul a pozsonyi polgároktól.
- ⁵¹⁴ DF 247887. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 416. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Vetési Zongo (dictus) Péter fiait és Bagosi János fia Simont mentesíti a bírák joghatósága alól.
- ⁵¹⁵ DL 71867. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 419. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a leleszi konventnek, hogy a királyi emberrel küldjék ki tanúbizonyságukat Piast Erzsébet Bereg megyei birtokai és szabad falvai, valamint a szomszédos nemesek birtokai közötti határok megújításához. Egyrészt a kelethely, másrészt a királyné birtokai okán szerepel az adat zárójelben.

október 10. ⁵¹⁶	Várad
november 4. ⁵¹⁷	Buda
december 8 ⁵¹⁸ –9. ⁵¹⁹	Buda
december 14. ⁵²⁰	Buda

1355⁵²¹

január 24. ⁵²² –25. ⁵²³	Buda
február 23. ⁵²⁴	Buda
március 12. ⁵²⁵	Buda

⁵¹⁶ DL 33726. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 438. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁵¹⁷ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 461. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Kövágóörsi Mihály fia Miklós mester és Mike fiai részére engedélyezi, hogy egymás után kölcsönösen örökölhessenek.

⁵¹⁸ DF 238743. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 508. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Leustachii et Chyko*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos elrendeli, hogy Bécsből vagy az osztrák területekről senki ne hozhasson be bort az országba.

⁵¹⁹ DF 283328. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 510. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

⁵²⁰ DL 33604. és DL 33603. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 512. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁵²¹ Engel: Királyitineráriumok 21–22.

⁵²² DL 87300. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 29. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Andree filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Anjou-kori oklt. XXXIX. 30. sz., I. Lajos megígéri III. Kázmér lengyel királynak, hogy a neki kölcsönadott összeget nem kéri vissza. Uo. 31. sz., I. Lajos megígéri III. Kázmérnak, hogy személyesen száll hadba oldalán a litvánok ellen, vagy a szokottnál nagyobb sereget küld. Ez alapján a kutatás feltételezi, hogy volt egy királytalálkozó a lengyel és magyar uralkodó között Budán, de erre más nyomunk nincs a január 24–25-i okleveleken kívül. A találkozó Schwedler repertóriumában R116. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 441.).

⁵²³ Anjou-kori oklt. XXXIX. 33. sz., nagypecséttel. I. Lajos III. Kázmér király kérésére beleegyezik, hogy a lengyel sőt be lehet hozni az országba. Anjou-kori oklt. XXXIX. 34. sz., nagypecséttel. I. Lajos oklevele Lengyelország lakosai részére. DF 238745. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 35. sz., nagypecséttel. I. Lajos a pozsonyi polgárok kérésére megengedi, hogy a Szent Kereszt-egyház azon szőlőket, amelyek Pozsony város területén fekszenek, csak a pozsonyi polgároknak adhatja vagy zálogosíthatja el.

⁵²⁴ DF 288978. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 193. sz.). I. Lajos és III. Kázmér találkozója.

⁵²⁵ DF 236795. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 152. sz.), titkos gyűrűspecséttel.

[április 1. ⁵²⁶	Buda]
április 12. ⁵²⁷	Buda
április 16. ⁵²⁸	Buda
április 22. ⁵²⁹	Bicske
május 1. ⁵³⁰	Visegrád
május 22. ⁵³¹	Visegrád
május 31. ⁵³²	Buda
június 7. ⁵³³	Buda
július 1. ⁵³⁴	Buda
július 28. ⁵³⁵	Buda

-
- ⁵²⁶ DL 4483. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 183. sz.). I. Lajos gyűrűspecstjével zárnak tokba egy oklevelet.
- ⁵²⁷ DF 288978. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 193. sz.), nagypecséttel. I. Lajos maga helyett anyját, Piast Erzsébetet küldi a lengyelek által leteendő eskü fogadására.
- ⁵²⁸ DL 28908. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 201. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy Bényi Miklós, az anyakirályné udvari ifja pereit halasszák el, mivel a királynéval Lengyelországba megy.
- ⁵²⁹ DL 10517. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 211. sz.), titkospecséttel. I. Lajos írásba foglalja a Nyulak szigeti apácák és a pestújhegyi, azaz budai plébános közötti megegyezést.
- ⁵³⁰ DL 4512. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 239. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁵³¹ DL 48684. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 309. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistrorum Nicolai filii Dominici et Leustachii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.
- ⁵³² DF 266747. (DL 73083.) (Anjou-kori oklt. XXXIX. 333. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak egy tőle csere címen kapott birtok iktatásával kapcsolatban.
- ⁵³³ DL 77134. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 345. sz.) és DF 200931. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 346. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos perhalasztó oklevelei az országbírói szék üresedése idején. Megfogalmazásuk miatt szerepelnek az adatsorban.
- ⁵³⁴ DL 4532. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 406. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az esztergomi káptalannak, hogy az általa anyjának, a királynénak adott birtok iktatásához a királyi emberrel küldje ki tanúbizonyságát. Július 12-én bizonyosan nincs Budán az uralkodó, ugyanis a Himfi Benedeknek adott felmentvényen a következő kancelláriai jegyzet olvasható: „*Commissio regis in litteris suis sub quadrangulato sigillo*”. DL 108833. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 433. sz.)
- ⁵³⁵ DL 62500. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 460. sz.), nagypecséttel és „[...] Zudar” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a makovici váragnak, hogy a vár területén

október 6. ⁵³⁶	Buda
október 19. ⁵³⁷	Visegrád
október 23 ⁵³⁸ –24. ⁵³⁹	Visegrád
október 31. ⁵⁴⁰	Visegrád
november ⁵⁴¹	Liptó megye
november 29. ⁵⁴²	Visegrád
december 13. ⁵⁴³	Visegrád
december 21. ⁵⁴⁴	Visegrád
december 30. ⁵⁴⁵	Visegrád

-
- próbáljon nemesfémhányát fellelni. DL 87309. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 461. sz.), gyűrűspecsttel. I. Lajos Szécsi Miklós országbíró egy per elhalasztására utasítja.
- ⁵³⁶ DL 91479. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 575. sz.) és DL 91480. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 617. sz.), mindkettő gyűrűspecsttel. I. Lajos mandátumai a vassvári káptalan-nak Miklós zágrábi püspöknek, királyi alkancellárnak királyi adományba adott birto-kai iktatásával kapcsolatban.
- ⁵³⁷ DL 106713. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 613. sz.), ismeretlen pecsttel. I. Lajos Cornuti Baudonus johannita perjelt és a rendtagokat kiveszi minden bíró joghatósága alól.
- ⁵³⁸ DF 243772. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 626. sz.), nagypecssttel és „*Relatio Stephani* (áthúzva: *dicti*) *de Kach*” kancelláriai jegyzetel. I. Lajos birtokot cserél Liptó megyei Miklós fiaival, Adorján fiaival és egyúttal az elcserélt birtokot felmenti a vár joghatósá-ga alól.
- ⁵³⁹ Kereskedelem-történet I. 94–95., nagypecssttel. I. Lajos áthelyezi a kassai éves vásár időpontját.
- ⁵⁴⁰ Erdődy 420. sz. I. Lajos Bihar megye hatóságának egy per királyi kúriába való áthelye-zéséről.
- ⁵⁴¹ Anjou-kori oklt. XXXIX. 770. sz., ismeretlen pecsttel. I. Lajos Szécsi Miklós országbí-rónak címzett, 1355. december 30-i oklevele szerint nem sokkal korábban (*nuperrime*) Liptó megyében járt. A király novemberi tartózkodási helyeit nem ismerjük, valószínű-leg ekkor került sor erre az útra.
- ⁵⁴² DL 4561. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 712. sz.), nagypecssttel és „*Relatio Nicolai vi-cevoyvode*” kancelláriai jegyzetel. I. Lajos Kanizsai Lőrinc fiainak biztosítja azokat a jogokat, amely Nagymartoni Pál néhai országbíró kőházában őket megillette.
- ⁵⁴³ DL 71880. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 746. sz.), nagypecssttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.
- ⁵⁴⁴ DL 4572. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 758. sz.), nagypecssttel és „*Commissio domini regis ad certificationem episcopi Nitriensis*” kancelláriai jegyzetel.
- ⁵⁴⁵ Anjou-kori oklt. XXXIX. 880. sz., ismeretlen pecsttel. I. Lajos levele Szécsi Miklós országbíró-nak egy birtokperrel kapcsolatban.

1356⁵⁴⁶[január 9–10.⁵⁴⁷

Bécs]

január 17.⁵⁴⁸

Pozsony

január 19.⁵⁴⁹

Pozsony

január 26.⁵⁵⁰

Pozsony

[január 29.⁵⁵¹

Visegrád]

⁵⁴⁶ Engel: Királyitineráriumok 22.⁵⁴⁷ Habsburg Albert osztrák herceg január 9-én és 10-én Bécsben két oklevelet keltezett (Anjou-kori oklt. XL. 13. és 17. sz., vö. Pór: Anjouk és Wittelsbachok 781. és Skorka: Királytalálkozó 224–225.). Engel Pál kéziratában 1356. január 16-i dátummal szerepel egy győri tartózkodás, de ennek a forrását nem jelölte meg (Engel: Királyitineráriumok 22.). Azonban az a tartózkodás a következő napi pozsonyi keltezés miatt nem tűnik valószínűnek.⁵⁴⁸ DL 4592. (Anjou-kori oklt. XL. 40. sz.), nagypecséttel és „*Commissio regis per Synka Zudar*” kancelláriai jegyzettel.⁵⁴⁹ DF 238748. (Anjou-kori oklt. XL. 44. sz.), nagypecséttel és „*Commissio propria domini regis*” kancelláriai jegyzettel.⁵⁵⁰ DF 238749. (Anjou-kori oklt. XL. 57. sz.), nagypecséttel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. Február 20-án II. Albert osztrák herceg Győrben keltezett (Anjou-kori oklt. XL. 90. sz.), ez alapján merült fel egy győri fejedelmi találkozó ötlete. Az eseményeket ebben az elképzelésben úgy rekonstruálták, hogy II. Albert és I. Lajos együtt indultak Magyarországra, Győr városába, ahol hosszasan időztek, és ide érkezett február végén IV. Károly császár is. Ezt azonban az osztrák herceg már nem várta meg, hanem a február 20-án kiállított oklevelében meghatalmazta négy hívét a tárgyalásokon való részvételre. Az adatok azonban egy másik értelmezést is megengednek. Az év elején valószínűleg Bécsben tartózkodott a magyar király, majd január végéig a nagypecsét az alkancellárral bizonyosan Pozsonyban időzött és nagy valószínűséggel Lajos is ott volt. Január végén és február elején Visegrádon keltek I. Lajos nevében oklevelek olyan ügyekben, amelyekben a kancellária önállóan is adhatott ki oklevelet, a magyar uralkodó tartózkodási helyéről biztos tudomásunk ebből az időszakból nincs. Az bizonyos, hogy Lajos február végén már Budán mutatható ki. II. Albert osztrák herceg február 20. előtt elindult Budára, de valószínűleg Győrből visszafordult, hiszen másképpen nem lett volna szükség arra, hogy megbízólevelet állítson ki képviselői részére. A fejedelmi találkozóra február végén, Budán került sor (Skorka: Királytalálkozó 226–227.). A győri találkozó szerepel Schwedler repertóriumában R118. sorszám alatt (Schwedler: Herrschertreffen 441–442.).⁵⁵¹ DL 51699. (Anjou-kori oklt. XL. 63. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Nem tudjuk, hogy pontosan mikor érkezett vissza az uralkodó Visegrádra, együtt utazott-e Miklós zágrábi püspökkel és alkancellárral vagy sem.

február 26. ⁵⁵²	Buda
március 1. ⁵⁵³	Buda
március 6. ⁵⁵⁴	Buda
március 28. ⁵⁵⁵	(Zólyom)Lipcsé

⁵⁵² Anjou-kori oklt. XL. 97. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsénak. Február 13-án IV. Károly Brünnből arról tájékoztatta mások mellett a Gonzaga fivérek, mantovai birodalmi helytartóit, hogy Magyarországra utazik birodalmi ügyekről tanácskozni Lajos magyar királlyal (Anjou-kori oklt. XL. 84. sz., Reg. Imp. VIII. 2433. sz.). A valószínűleg Budán lezajlott fejedelmi találkozó bizonyos részleteiről csak a Johannes von Neumarkt császári birodalmi kancellár nevéhez köthető schweidnitz-i formuláskönyv bejegyzéseiből értesülünk. Ebben maradt fenn a kancellár Peter von Laun boroszlói prépostnak írott levele, amelyben beszámol a császár magyarországi fogadtatásáról (Anjou-kori oklt. XL. 107. sz.). Feltehetően ezen a találkozón született megállapodás a magyar király unokahúga, az elhunyt István herceg lánya, Erzsébet hercegnő, illetve Károly fia, János morva örgróf jövőbeni házasságkötéséről is (Anjou-kori oklt. XL. 106. sz.). A találkozó március 10. előtt ért véget, mivel ekkor IV. Károly ismételen Brünnből keltezett, de már Magyarországról visszatérőben, Prágába tartó útján (CDM IX. 9–11.). Valószínű, hogy II. Albert osztrák herceg nem vett részt a budai találkozón (Anjou-kori oklt. XL. 90. sz.). Arra nézve nem rendelkezünk adatokkal, hogy I. Lajos esetleg fogadta-e Győrben II. Albertet, bár az itinerárium adatai ezt kétségkívül megengedik. A találkozóról lásd még Skorka: Királytalálkozó.

⁵⁵³ Listine III. 179., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Velencének. Március végén Zág-rábba tervez utazni. Nekić: *de adventu* 204.

⁵⁵⁴ DF 238753. (Anjou-kori oklt. XL. 111. sz.) és DF 238751. (Anjou-kori oklt. XL. 112. sz.), mindkettő nagypecséttel és utóbbi „*Relatio magistri Chyko*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelei a pozsonyiak vámfizetésével kapcsolatban.

⁵⁵⁵ DF 261304. (Anjou-kori oklt. XL. 153. sz.), nagypecséttel. I. Lajos parancslevele a pozsonyi káptalan részére. Március 31-én Visegrádon kelt I. Lajos gyűrűspecséttel megerősített oklevele, amely szerint I. Lajos március 16-ról elhalasztott egy oklevél-be-mutatást, amelyre két indoka volt: *notarius* hiányában, illetve azért, mert az új nádornak, Kont Miklósnak még nem állt rendelkezésére a pecsétje. Ez az ügy nem tartott számot a király tudomására, a kancellária saját hatásköréből is kiadhatta (DL 77162., Anjou-kori oklt. XL. 162. sz.). Mivel az április 10-én kelt két királyi parancslevél szintén a kancelláriai saját hatáskörben kiadható mandátumok (DL 41283., Anjou-kori oklt. XL. 194. sz. és DL 41282., Anjou-kori oklt. XL. 195. sz.), elképzelhető, hogy az uralkodó március közepén–végén Zólyomlipcsén, illetve környékén töltötte az időt. Ezt támogatja Oppelni László 1368. január 14-i oklevele, miszerint Szécsi Miklós országbíró 1356. március 30-án azért halasztott pert, mert a vele bíraskodó bárók száma alacsony volt (Anjou-kori oklt. LII. 43. sz.).

[április 6. ⁵⁵⁶	Zágráb]
április 14. ⁵⁵⁷	Zágráb
május 2. ⁵⁵⁸	Zágráb
május 25. ⁵⁵⁹	Zágráb
június 4. ⁵⁶⁰	Zágráb
[június 24. ⁵⁶¹	Treviso felé közeledik]
június 24. után ⁵⁶²	Serravalle

⁵⁵⁶ Lásd a következő jegyzetet.

⁵⁵⁷ DL 35862. (Anjou-kori oklt. XL. 200. sz.), nagypecséttel. I. Lajos olyan birtokot ad vissza, amelyet Ákos Mikcs szlavón bán vett el bizonyos bírságok fejében. Áprilisban kelt több olyan privilégium, amelyben drávántúli „illetékességű” személyek számára királyi privilégiumban írtnak át oklevelet. Ezek mindenképpen támogatják Miklós zágrábi püspök alkancellár zágrábi időzését, az uralkodó bizonyos szlavóniai és feltételes zágrábi tartózkodását (DL 74468., Anjou-kori oklt. XL. 178. sz.; DF 230215., Anjou-kori oklt. XL. 206. sz.; Anjou-kori oklt. XL. 215. sz.). Matteo Villani értesülése szerint a magyar uralkodó csak májusban indult el Budáról Zágrábba mindössze 30 főnyi kísérettel (Villani 212.). Antun Nekić összevonva közli I. Lajos májusi-júniusi zágrábi tartózkodását (Nekić: *de adventu* 204–205., 226.).

⁵⁵⁸ DL 51705. és DL 51706. (Anjou-kori oklt. XL. 255. sz.), nagypecséttel. I. Lajos perhalasztó oklevele. Ugyanezen a napon, szintén Zágrábban kelt a király mandátuma a zágrábi káptalan részére egy birtokbejárás során való közreműködésükről, amelynek pecsétjét a jelentés nem őrizte meg (Anjou-kori oklt. XL. 254. sz.). Májusi keltezéssel ismét több olyan privilégiumot ismerünk, amelyek támogatják a nagypecsét és az alkancellár zágrábi tartózkodását, valamint I. Lajos szlavóniai és feltételezhető zágrábi időzését (DF 267984; Anjou-kori oklt. XL. 272. sz.; DF 256524., Anjou-kori oklt. XL. 295. sz., ez utóbbira a titkospecsétet is ráfüggesztették; DF 256757., Anjou-kori oklt. XL. 313. sz.).

⁵⁵⁹ Anjou-kori oklt. XL. 319. sz., nagypecséttel. I. Lajos a remetei pálosok kérésére ír át egy oklevelet.

⁵⁶⁰ DF 289177. (Anjou-kori oklt. XL. 333. sz.), nagypecséttel. I. Lajos kinyilvánítja, hogy keresztes hadat kíván indítani Szerbia ellen. Június 12-i kelettel ismét egy szlavóniai kedvezményezett részére kelt privilégiumot ismerünk (DL 431., Anjou-kori oklt. XL. 350. sz.).

⁵⁶¹ Anjou-kori oklt. XL. 370. sz. A velencei államtanács tudatja Treviso városával, hogy I. Lajos magyar király seregei élén közeledik feléjük és ezért tegyék meg a szükséges előkészületeket.

⁵⁶² Ma Vittorio Veneto város része. Küküllei János megemlíti, hogy Lajos a vár közelében haladva ment Conegliano felé (Küküllei 27–28., 27. fejezet).

július 4. ⁵⁶³	Conegliano
július 14. ⁵⁶⁴	Treviso alatti hadi tábor
július 27. ⁵⁶⁵	Treviso
augusztus 1. ⁵⁶⁶	Treviso
augusztus 3. ⁵⁶⁷	Treviso
szeptember 12. ⁵⁶⁸	Visegrád
szeptember 17. ⁵⁶⁹	Buda
október 13. ⁵⁷⁰	Buda
október 23. ⁵⁷¹	Zágráb
október 28. ⁵⁷²	Zágráb
november 25. ⁵⁷³	Visegrád

⁵⁶³ Anjou-kori oklt. XL. 399. sz. I. Lajos menlevele Marinode Gozio raguzai polgár részére. I. Lajos bevonulását Matteo Villani július 11-re teszi (Villani 214.) A vár bevétele dátum nélkül említi Küküllei János (Küküllei 27–28., 27. fejezet). Nekić: *de adventu* 205.

⁵⁶⁴ Villani 214.

⁵⁶⁵ DL 91488. (Anjou-kori oklt. XL. 433. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy előtte elhangzott tiltakozást foglal írásba. A város bevétele dátum nélkül említi Küküllei János, hozzátéve, hogy a tartományban Vásári Tamás parancsnoksága alatt katonaságát hátrahagyva Lajos visszatért Magyarországra (Küküllei 27–28., 27. fejezet). A város ostromáról szól Matteo Villani, annak végét augusztus 23-ra helyezve (Villani 213–218.).

⁵⁶⁶ DL 91489. (Anjou-kori oklt. XL. 440. sz.), nagypecséttel. I. Lajos vásártartási engedélye.

⁵⁶⁷ DL 4625. (Anjou-kori oklt. XL. 443. sz.), nagypecséttel. I. Lajos újadománya Cudar Péter és fivérei részére. Az uralkodó még ugyanazon a napon meghagyja az egri káptalannak a birtok iktatásában való közreműködést (DL 4626., Anjou-kori oklt. XL. 444. sz.).

⁵⁶⁸ DF 240300. és DF 240306. (Anjou-kori oklt. XL. 518. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a pozsonyi polgárokat senki ne akadályozza a német só használatában.

⁵⁶⁹ DL 33740. (Anjou-kori oklt. XL. 523. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁵⁷⁰ DL 34011., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁵⁷¹ DL 98281. (Anjou-kori oklt. XL. 576. sz.), nagypecséttel. I. Lajos feltételesen fiúsít egy szlavóniai asszonyt. Nekić: *de adventu* 205., 226.

⁵⁷² Listine V. 295–296. Nekić: *de adventu* 205., 226.

⁵⁷³ DL 33726. (Anjou-kori oklt. XL. 626. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele. 1356. november végétől 1357. január végéig nincs biztos adatunk Lajos tartózkodási helyéről, az ebben az időszakban kiadott királyi oklevelek mindegyike olyan, amit a kancellária saját hatáskörben is kiállíthatott.

1357⁵⁷⁴január 25⁵⁷⁵–26.⁵⁷⁶

Visegrád

[február 5.⁵⁷⁷

Visegrád]

február 19.⁵⁷⁸

Bécs

február 22.⁵⁷⁹

Bécs

március 1.⁵⁸⁰

Visegrád

március 14.⁵⁸¹

Visegrád

[március 17.⁵⁸²

Visegrád]

⁵⁷⁴ Engel: Királyitineráriumok 22–23.

⁵⁷⁵ DF 237234., nagypécsettél és „*Commissio et deliberatio regis et regine et Nicolai Kont palatini*” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁷⁶ DF 277339., nagypécsettél. I. Lajos meghagyja Lackfi András erdélyi vajdának: az erdélyi káptalan jobbágysait ne idézze a színe elé. DF 277340., nagypécsettél. I. Lajos meghagyja Lackfi András erdélyi vajdának, hogy az erdélyi káptalant illető tized ne szedesse be magának.

⁵⁷⁷ DL 16114., ismeretlen pecsettél. I. Lajos engedélye kő- vagy favár építésére. Az adat azért szerepel zárójelben, mert témája alapján a király döntésére tartott volna számot, de szövege átiratban maradt fenn, ami a kancelláriai jegyzetről nem tájékoztat. Elképzelhető, hogy az uralkodó ekkor már nem volt Visegrádon. Lásd a következő jegyzeteket.

⁵⁷⁸ CDM IX. 41–42. I. Lajos oklevele II. Albert osztrák herceg és János morva őrgróf viszályának rendezéséről. A bécsi tartózkodást az elbeszélő források február elejére helyezik. A *Continuatio Zwetlensis quarta* bejegyzése: „*Anno Domini 1357 circa purificationem rex Ungarie una cum regina Wiennam causa solacii ad ducem Albertum veniunt, inter se tractantes utilia, et marchio frater Karoli imperatoris Bohemie Wiennae veniens duci Austrie reconciliatus est*” (MGH SS in Fol. IX. 687.). A *Kalendarium Zwetlense* szerint: „*A. D. 1357 circa purificationem rex Ungarie cum regina sua Wiennae ad ducem Albertum causa solacii advenit, carnishrivium ibi cum ceteris nobilibus peragentes, et interim idem principes secreta negocia inter se tractantes*” (MGH SS in Fol. IX. 694.). Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe február 2-re esik, ugyanakkor mindkét forrásunk a *circa* előjárószt használja.

⁵⁷⁹ CDM IX. 42. I. Lajos a János morva őrgróf által II. Albert osztrák hercegnek ítélt segítséget megadja.

⁵⁸⁰ DL 64764., ismeretlen pecsettél. I. Lajos birtokadománya Vásári Miklós esztergomi érsek részére. Minden bizonnyal ekkor I. Lajos és Erzsébet már hazaérkezett Bécsből.

⁵⁸¹ DL 4650., nagypécsettél. I. Lajos Hrvatinic Gergelyt és Lászlót, valamint Grebeni Stepanch fia Gergelyt felmenti a bosnyák bán joghatósága alól, királyi védelme alá veszi és birtokaikban megerősíti.

⁵⁸² DL 49029., gyűrűspecsettél. I. Lajos Trencsén megyének meghagyja, hogy egy pert tegyen át a nádorhoz. DL 4651., gyűrűspecsettél. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba.

március 19. ⁵⁸³	Buda
március 28. ⁵⁸⁴	Visegrád
április 6. ⁵⁸⁵	Visegrád
[április 11. ⁵⁸⁶	Visegrád]
április 17. ⁵⁸⁷	Visegrád
[április 24. ⁵⁸⁸	Visegrád]
április 29. ⁵⁸⁹	Visegrád
május 12. ⁵⁹⁰	Visegrád
május 17. ⁵⁹¹	Visegrád
június 13. ⁵⁹²	Paks
július 2. ⁵⁹³	Pozsegavár

⁵⁸³ DL 77187., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak egy királyi adományba adott birtok határjárásával kapcsolatban.

⁵⁸⁴ DL 30664., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

⁵⁸⁵ DL 100365., nagypecséttel. I. Lajos királyi újadomány címen visszaadja Grebeni Punik fia Péter udvari ifjúnak a tőle korábban elidegenített birtokát.

⁵⁸⁶ DL 41304., gyűrűspecséttel. I. Lajos elhalasztja Újlaki György fiai: Miklós és Balázs, valamint Him fiai összes pereit, mivel Újlaki György fia Miklós a király szolgálatában el van foglalva.

⁵⁸⁷ DL 38170., ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele az egri prépostnak bizonyos földek elkülönítéséről.

⁵⁸⁸ DF 277337., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a váradi káptalannak, hogy küldjék ki tanúbizonyosságukat a királyi emberrel, hogy tartson vizsgálatot az erdélyi káptalan Szécsi András erdélyi püspök ellen egy jogtalanul elfoglalt vár miatt tett panaszára. Noha a hatalmaskodások miatt végzendő vizsgálatokra utasító parancsleveleket a kancellária önállóan is kiállíthatta, jelen adat a hatalmaskodó személye folytán szerepel az itinerárium adatsorában, de zárójelben.

⁵⁸⁹ DF 208867., nagypecséttel és „*Relatio Leustachii bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁵⁹⁰ DL 46353., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megengedi, hogy Orjavai Iktor és fia birtokukat eladhassák.

⁵⁹¹ DF 277342., nagypecséttel. I. Lajos a váradi káptalannak az erdélyi egyház birtokai visszaadásával és iktatásával kapcsolatban.

⁵⁹² DF 287893. (ugyanaz: DF 287989.), titkospecséttel. I. Lajos kiveszi Varasd városát a megyésispán joghatósága alól.

⁵⁹³ DL 41316., nagypecséttel és „*Relatio Leustachii bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegyenylvánító oklevele.

július 22. ⁵⁹⁴	Visegrád
[július 28. ⁵⁹⁵	Visegrád]
július 30. ⁵⁹⁶	Visegrád
augusztus 1. ⁵⁹⁷	Visegrád
augusztus 16. ⁵⁹⁸	Buda
szeptember 5. ⁵⁹⁹	Kassa
[szeptember 8 ⁶⁰⁰ –9. ⁶⁰¹	Kassa]
szeptember 10. ⁶⁰²	(Zólyom)Lipce
szeptember 14. ⁶⁰³	Zólyom
október 9. ⁶⁰⁴	Túrtő

⁵⁹⁴ DL 106922., nagypecséttel és Piast Erzsébet pecsétjével. I. Lajos birtokadománya Miklós kalocsai érsek, kancellárnak.

⁵⁹⁵ DL 89333., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az egri káptalannak, hogy küldje ki tanúbizonyosságukat a királyi emberrel Erzsébet (anya)királyné bizonyos birtokainak elhatárolásához. Noha ilyen mandátumot a kancellária önállóan is kiállíthatott, Piast Erzsébet szereplése, valamint a király folyamatosnak mondható július végi visegrádi tartózkodása miatt zárójelben szerepeltetem.

⁵⁹⁶ DF 277344., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Lackfi András erdélyi vajdának, hogy adjon vissza egy elfoglalt birtokot.

⁵⁹⁷ DF 280773., nagypecséttel. I. Lajos adománylevele Konrád királyi harangöntő és fivérei számára.

⁵⁹⁸ Erdődy 434. sz. (Kereskedelemtörténet I. 97.), nagypecséttel. „*Relatio Petri de Machedonia*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja vámszedőinek, hogy mindazon élelmekből, amelyet Losonci Tamás erdélyi birtokáról Losoncra szállítanak, ne szedjenek vámot.

⁵⁹⁹ DL 4686., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.

⁶⁰⁰ DF 228469., nagypecséttel. I. Lajosnak a sárosi, eperjesi és szebeni polgárok Kassán panaszkodnak („*aures nostras regias nobis in Cassa existentibus propulsarunt*”).

⁶⁰¹ DF 272354., ismeretlen pecséttel. Noha az oklevél szerint a király a főpapok és a bárók társaságában Kassán tartózkodott, de mind a szeptember 8-i, mind a szeptember 9-i oklevelek felvetik azt a gyanút, hogy valójában azok kiállítására Lajos távozása után került sor.

⁶⁰² DL 107885. (= DF 254211.), titkospecséttel. I. Lajos Kratzer Rudolf zólyomi ispánnak meghagyja, hogy védelmezzon meg bizonyos királyi védelembe vett személyeket.

⁶⁰³ DL 94910., titkospecséttel. I. Lajos az Árvában fekvő erdőt be akarja népesíteni, megengedi, hogy falvakat alapítsanak a megnevezett személyek és 20 évig teljes *libertast* élvezzenek.

⁶⁰⁴ DL 77209., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak. Az oklevélben a kelethely *Turteu* alakban szerepel. Wertner Mór először a Sáros megyei Tarkóként értelmezte (Wertner: Itinerar IV. 72.), majd pedig úgy foglalt állást, hogy Túrtóvel azonosítható, amely Mezőtúr közelében feküdt (Wertner: Turteu). Ugyancsak Túrtóvel

október 24. ⁶⁰⁵ –25. ⁶⁰⁶	Visegrád
október 30. ⁶⁰⁷	Visegrád
november 8. ⁶⁰⁸	(Péter)Várad
november 20. ⁶⁰⁹	Diakó (Diakovár)
november 28. ⁶¹⁰	Zágráb
december 4. ⁶¹¹	Zágráb
[december 14. ⁶¹²	Nona mellett, táborban]

1358⁶¹³

január 20. ⁶¹⁴	Zára

azonosítja Engel Pál (Engel: Királyitineráriumok 114.) és az Erdélyi Okmánytár szerkesztői (EO III. 616. sz.). Noha a Közép-Szolnok megyében fekvő Sarvaság birtok elhatárolását hagyja meg Lajos a váradi káptalannak, a szeptember közepi zólyomi tartózkodást figyelembe véve felvethető a település Hont megyei Kis-, Közép- vagy Nagytúr valamelyikével való azonosítása.

⁶⁰⁵ DL 87326., nagypecséttel. I. Lajos oklevele a barsi polgárok vámmentességével kapcsolatban.

⁶⁰⁶ DF 200939., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a veszprémi káptalan és a veszprémvölgyi apácák közötti perben a feleket a saját, illetve Kont Miklós nádor színe elé idézteti.

⁶⁰⁷ DL 4694., nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁶⁰⁸ DF 278631., nagypecséttel. I. Lajos egy előtte tett vallásról ad ki oklevelet. DL 51778., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Szatmár megyének.

⁶⁰⁹ DL 33604., nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. Nekić: *de adventu* 206.

⁶¹⁰ DL 29152., nagypecséttel. I. Lajos oklevele Zalatna (Abrudbánya) város kiváltságairól. Nekić: *de adventu* 206., 226.

⁶¹¹ DL 41327., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos a Komárom megyei Béb birtokra költözni akaró jobbágyok adómentességéről. Az oklevélről a viasz már lepergett, a feltja sem vehető ki. A pecsét rögzítésére szolgáló hártaszalag átbújtatására szolgáló vágások egymástól 3 cm-re vannak. Mivel a korszakban a kápolnaispán kezelésében középpecsétet csak igen ritkán használták a király nevében kelt oklevelek megerősítésére és akkor is feltüntették ezt a tényt a záradékban; a titkospecsét pedig kisebb, mint a vágások távolsága, ezért kizárásos alapon valószínűsíthetjük, hogy az oklevelet a nagypecséttel erősítették meg, noha a nagypecsét rögzítésére szolgáló vágások távolsága nagyobb szokott lenni. A nagypecsét 1358. január végén már bizonyosan Visegrádon van, így december 4. után kellett valamikor visszatérnie oda. Nekić: *de adventu* 206., 226.

⁶¹² Engel: Királyitineráriumok 23., jegyzet nélkül.

⁶¹³ Engel: Királyitineráriumok 23–24.

⁶¹⁴ DL 41331. (Anjou-kori oklt. XLII. 52. sz.), titkospecséttel. I. Lajos írásba foglal egy megállapodást. A nagypecsét Visegrádon van január 22-én (DF 278797., Anjou-kori

február 18. ⁶¹⁵	Zára
február 20. ⁶¹⁶	Zára
február 22. ⁶¹⁷	Zára
február 27. ⁶¹⁸	Körös
március 3. ⁶¹⁹	Visegrád

oklt. XLII. 59. sz.), február 5-én (DL 4728., Anjou-kori oklt. XLII. 93. sz.) és 6-án (DF 201796., Anjou-kori oklt. XLII. 95. sz.) is itt pecsételnek vele. Matteo Villaninál olvashatjuk, hogy egy ízben a magyar királyi pár Zarába utazott, ott pár napig időztek és Szent Simonnak monostort építtettek, ahová Erzsébet királyné gyermektelensége miatt tervezett bevonulni, hogy férje újranoőülhessen (Villani 241.). A történet dátumát nem jegyzi fel, de a király itineráriumában 1353 és 1370, azaz második házasságkötése és legidősebb leányának születése között nem találunk sem zárai tartózkodást (az 1358. évin kívül), sem hosszú „üres”, adat nélküli időszakokat, ahová ez az utazás beilleszthető lenne. I. Lajos zárai tartózkodását összevontan közli: Nekić: *de adventu* 206., 226.

⁶¹⁵ A zárai béke okmánya szerint a békét a minoriták Szent Ferenc-monostorának sekrestyéjében kötötték meg, részletesen felsorolja az arra esküt tett magyar főurak neveit, továbbá a jelen lévő tanúkat (Anjou-kori oklt. XLII. 123. és 124. sz.). Az országbíró február 21-i oklevelében egy pár nappal korábban (feltehetően) Visegrádon lezajlott békeltetésben részt vevők névsorát olvashatjuk, akik valószínűleg nem mentek el a királlyal Zarára. Többek között Miklós kalocsai érsek, kancellár is Visegrádon volt, ahogyan a nagypecsét is (DL 41335., Anjou-kori oklt. XLII. 152. sz.; DF 207415. Anjou-kori oklt. XLII. 162. sz.).

⁶¹⁶ Anjou-kori oklt. XLII. 138. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos követi megbízólevele Kanizsai István zágrábi püspöknek és Szécsi Miklós országbírónak. Anjou-kori oklt. XLII. 139. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos értesíti Firenzét arról, hogy Velencével megkötötte a zárai békét.

⁶¹⁷ MZA v Brně G 169 Rodinný archiv Collaltů Brtnice, krabice č. 16, inv. č. 155. (Anjou-kori oklt. XLII. 163. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Tarvisio városát is belefoglalja a zárai békébe. A zárai békére másokkal együtt esküt tevő Szapolyai (Neumann: Péter püspök) Péter boszniai püspök február 25-én még mindig Zarában keltezett, de valószínűleg I. Lajos maga ekkor már nincs ott (DF 285577., Anjou-kori oklt. XLII. 180. sz.).

⁶¹⁸ DF 230465. (Anjou-kori oklt. XLII. 187. sz.). A király nevében, de Paksi Leusták pecsétje alatt kelt oklevél a zágrábi polgárok panaszáról, mivel a király pecsétje éppen nincs kéznél. Ugyancsak Paksi Leusták pecsétjével erősítették meg a király somogyi alispánnak címzett mandátumát, de sem a kelet helye, sem a pontos dátuma nem maradt ránk a somogyi konvent jelentésében. Mindazonáltal valószínűleg Szlavóniában kelt (DL 73278., Anjou-kori oklt. XLII. 202. sz.). Nekić: *de adventu* 206., 226.

⁶¹⁹ DF 259859. (Anjou-kori oklt. XLII. 251. sz.). I. Lajos Zarából Visegrádra történő visszatérésnek 15. napjára halasztottak el egy pert („*in quindenis domum reversionis*

március 9. ⁶²⁰	Visegrád
március 19. ⁶²¹	Damásd
április 7. ⁶²²	Visegrád
április 26. ⁶²³	Visegrád
április 30 ⁶²⁴ –május 1. ⁶²⁵	Visegrád

-
- domini regis de Jania huc in Vyssegrad sabbato proximo ante dominicam Oculi facte*). Ez alapján a király visszatérésének napja március 3., annak 15. napjára idézték a feleket, vagyis március 17-re, az oklevél pedig annak 8. napján kelt, azaz március 24-én. A regeszta átdátumozását az is alátámasztja, hogy a DF 259859. jelzetű oklevél szerint Szepesi Jakab ítélmester és az országbírói pecsét távol volt, ezért az oklevelet Debrői Miklós országbíró pecsétjével erősítették meg. Ugyanez a záradék található az országbíró egyértelműen március 21-re datálható oklevelén is (DL 48577., Anjou-kori oklt. XLII. 311. sz.). Március 21. előtt kelt országbírói okleveleket az országbíró saját pecsétjével erősítették meg: március 12. (DL 85321., Anjou-kori oklt. XLII. 257. sz.; DL 85322., Anjou-kori oklt. XLII. 258. sz.), március 14. (DL 38173., Anjou-kori oklt. XLII. 277. sz.; DL 91511., Anjou-kori oklt. XLII. 278. sz.; DL 103296., Anjou-kori oklt. XLII. 279. sz.), március 15. (DL 85323., Anjou-kori oklt. XLII. 283. sz.); függőpecséttel erősítették meg: március 18. (DL 4683., Anjou-kori oklt. XLII. 291. sz.; DL 64050. és DL 73394., Anjou-kori oklt. XLII. 293. sz.; DL 106922., Anjou-kori oklt. XLII. 293. sz.), március 19. (DL 57345., Anjou-kori oklt. XLII. 299. sz.).
- ⁶²⁰ DL 7121. (Anjou-kori oklt. XLII. 233. sz.), nagypecséttel. I. Lajos parancsa a visegrádi várnagynak egy malom és egy malomhely iktatásáról.
- ⁶²¹ DL 50602. (Anjou-kori oklt. XLII. 295. sz.), titkospecséttel. I. Lajos levele Himfi Benedek visegrádi várnagy feleségének. A datáláshoz lásd EO III. 351–352. sz.
- ⁶²² DF 261643. (Anjou-kori oklt. XLII. 369. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos szavatoság-vállalási oklevele.
- ⁶²³ DL 4748. (tartalmi átírása: DL 10754.) (Anjou-kori oklt. XLII. 438. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos adománylevele. A király parancslevele az iktatással kapcsolatban a vaskáro káptalanának: DL 4745. (Anjou-kori oklt. XLII. 439. sz.). DL 91523. (Anjou-kori oklt. XLII. 440. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Kont Miklós nádornak, hogy Vas megye közgyűlésén folytasson le birtokügyben vizsgálatot.
- ⁶²⁴ DL 77222. (Anjou-kori oklt. XLII. 450. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Becsei Töttös fiainak, hogy egy birtokcseréről náluk lévő okleveleket mutassák be a szlavón bán közgyűlésén.
- ⁶²⁵ DF 238765. (Anjou-kori oklt. XLII. 483. sz.) és DF 238766. (Anjou-kori oklt. XLII. 484. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos két lakatlan birtok benépesítése érdekében 3 év szabadságot ad az oda költözőknek.

május 5 ⁶²⁶ –6. ⁶²⁷	Buda
május 26 ⁶²⁸ –28. ⁶²⁹	Visegrád
június 3. ⁶³⁰	Visegrád
június 14. ⁶³¹	Pilis
június 19 ⁶³² –20. ⁶³³	Visegrád
[június 28. ⁶³⁴	Óbuda]
augusztus 13 ⁶³⁵ –14. ⁶³⁶	(Zólyom)Lipce

- ⁶²⁶ Anjou-kori oklt. XLII. 517. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele arról, hogy Pado-vát és Carrarai Ferencet is belevonta a zárai békébe. Az iratot a király, az anyakirályné, valamint az oklevélben feltüntetett főpapok és bárók pecsétjeivel erősítették meg.
- ⁶²⁷ DL 105467. (Anjou-kori oklt. XLII. 522. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Telegdi Miklós fiait: György és Miklós udvari lovagokat kiveszi a megyéspánj joghatósága alól. Az uralkodó nagypecsétje május elején valószínűleg Visegrádon volt, mivel ott tartózkodott Miklós kalocsai érsek-kancellár is (DL 84275., Anjou-kori oklt. XLII. 566. sz.).
- ⁶²⁸ Május 26.: DF 290205. (Anjou-kori oklt. XLII. 592. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele Raguza városának szabadságairól és kötelezettségeiről. Május 27.: DF 290207. (Anjou-kori oklt. XLII. 596. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele Raguza városának szabadságairól és kötelezettségeiről.
- ⁶²⁹ DF 290208. (Anjou-kori oklt. XLII. 607. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Lagusta sziget lakosainak meghagyja, hogy új *comes*üket fogadják tisztelettel.
- ⁶³⁰ DF 290209. (Anjou-kori oklt. XLII. 625. sz.), nagypecséttel. I. Lajos megbízólevele Szapolyai Péter boszniai püspöknek.
- ⁶³¹ DF 200941. (Anjou-kori oklt. XLII. 656. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Demetrii thesaurarii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya a veszprémi egyháznak.
- ⁶³² DF 207243. (Anjou-kori oklt. XLII. 666. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja a báti bírónak és népeknek, hogy egy telket adjanak vissza a bakonybéli apátnak.
- ⁶³³ DF 274383., gyűrűspecséttel. I. Lajos a jogszolgáltatóknak, hogy bizonyos kiskorú gyermekeket ne kényszerítsék jelenlétük elé állni.
- ⁶³⁴ DF 246827. (Anjou-kori oklt. XLII. 689. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a brassói polgárok kereskedési szabadságáról. Lásd az augusztus 14-i adathoz tartozó jegyzetet.
- ⁶³⁵ DF 258248. (Anjou-kori oklt. XLII. 887. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevele Bajor Margit hercegnő hitbérééről.
- ⁶³⁶ DL 24906. (Anjou-kori oklt. XLII. 889. sz.), titkospecséttel. I. Lajos 20 évnyi szabadságot biztosít azoknak, akik egy erdő kiirtására és ott lakhely kialakítására vállalkoznak. A zólyomi tartózkodást keretező két óbudai oklevél, amelyeket a király gyűrűspecséttel láttak el, elképzelhető, hogy inkább Piast Erzsébet nevéhez köthetők, amit a királyné itineráriuma megenged. Mivel azonban erre nézve nincs biztos adatunk (sem a királyné jóváhagyására nem hivatkoznak, sem kancelláriai jegyzet nem jelzi), ezért a király itineráriumában zárójelben szerepelnek.

[szeptember 9. ⁶³⁷	Óbuda]
szeptember 19. ⁶³⁸	Buda
[szeptember 21. ⁶³⁹	Várad]
október 14. ⁶⁴⁰	Temesvár
november 1. ⁶⁴¹	Visegrád
[december 14. ⁶⁴²	Visegrád]
[december 21. ⁶⁴³	Visegrád]

⁶³⁷ DL 1553. és DL 1554. (Anjou-kori oklt. XLII. 1004. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Szécsi Miklós országbírónak egy per Kont Miklós nádor elé helyezéséről. Lásd az augusztus 14-i adathoz tartozó jegyzetet.

⁶³⁸ DL 108847., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁶³⁹ Mivel a királyné szeptember 21-én Váradon keltezett, elképzelhető, hogy a király is ott tartózkodott (Anjou-kori oklt. XLII.1056. sz.). Szeptember 21-én kelt a bácsi káptalan oklevele, amely szerint megjelent előttük János boszniai olvasókanonok, valamint az oklevélben megnevezett, országos ügyekben tárgyalásokat folytató királyi tanácsnokok és az egyházi testület rögzítette az olvasókanonok maga ellen tett bevallását a boszniai püspök ellenében Tvartko bosnyák bánnal való szövetkezéséről (DF 200213., Anjou-kori oklt. XLII. 1057. sz.).

⁶⁴⁰ DL 41369. (Anjou-kori oklt. XLII. 1182. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Leustachii bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 41368. (Anjou-kori oklt. XLII. 1183. sz.), titkospecséttel. I. Lajos levele Csütörtökhely lakosainak. 1358. október 7. A CDM IX. kötete két, egyetlen pont – a kiadás éve – kivételével azonos szöveggel közli I. Lajos tarvisiói *comes*hez küldött levelét, ami így az 1358. és az 1361. év okmányai között is helyet kapott. A szövegekhez fűzött jegyzetek szerint mindkettő eredetiben maradt fenn és a mai Brtnice település levéltárában őrizték (CDM IX. 87. és 190.). Azonban a levél szövegében említett, Velencének írt levelet csak egyetlen dátumnál találjuk meg, nevezetesen 1361-nél (CDM IX. 190.). Mivel az itineráriumba is jobban beilleszthető, ezért úgy tűnik, hogy mind a tarvisiói *comes*nek, mind Velenecének írott levél 1361-ben kelt.

⁶⁴¹ DL 77241. (Anjou-kori oklt. XLII. 1223. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos egy birtok benépesítése érdekében az oda költözőknek 3 év teljes szabadságot biztosít.

⁶⁴² DL 51873. (Anjou-kori oklt. XLII. 1371. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio reg[...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancslevele a kállói nemeseknek. A pecsét és a jegyzet miatt szerepel az adat zárójelben.

⁶⁴³ DF 238770. (Anjou-kori oklt. XLII. 1401. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a pannonhalmi konventnek. A téma és a pecsét okán szerepel zárójelben.

1359⁶⁴⁴

[január 3. ⁶⁴⁵	Visegrád]
január 14. ⁶⁴⁶	Zólyom
február 7. ⁶⁴⁷	Visegrád
február 10. ⁶⁴⁸	Visegrád
február 21. ⁶⁴⁹	Visegrád
február 24. ⁶⁵⁰	Visegrád
március 28. ⁶⁵¹	Visegrád
április 3. ⁶⁵²	Visegrád

⁶⁴⁴ Engel: Királyitineráriumok 24.

⁶⁴⁵ DF 290210. (Anjou-kori oklt. XLVI. 5. sz.), nagypecséttel. I. Lajos levele Raguzának. Az oklevél nem tartalmaz éves dátumot, kiadásai és regesztája mind 1360-ra dátumozzák. Azonban ez a keltezés sem a király, sem pedig a nagypecsét 1360. évi itineráriumba nem illeszthető be. A keltezés módosítását támogatja, hogy I. Lajos 1358 nyarán küldte el Szapolyai Péter boszniai püspököt Raguzába, hogy átvegye a város hűségesküjét (Anjou-kori oklt. XLII. 625. sz.).

⁶⁴⁶ DF 268909. (Anjou-kori oklt. XLIII. 51. sz.), titkospecséttel. I. Lajos vásártartási engedélye. Január végén–február elején Visegrádon a király nagypecsétjével ellátott okleveleket adtak ki az országbírói méltóság üresedése idején: január 20.: DL 4825. (Anjou-kori oklt. XLIII. 67. sz.), január 24.: DL 49920. (Anjou-kori oklt. XLIII. 77. sz., párhuzamok alapján valószínűsíthető a nagypecsét használata), február 3.: DL 77248. (Anjou-kori oklt. XLIII. 103. sz.), február 7.: DL 4827. (Anjou-kori oklt. XLIII. 111. sz.), február 9.: DF 268393. (Anjou-kori oklt. XLIII. 119. sz.).

⁶⁴⁷ DL 106136. (Anjou-kori oklt. XLIII. 112. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis presentibus palatino et Leustachio bano*” kancelláriai jegyzettel.

⁶⁴⁸ DL 50026. (Anjou-kori oklt. XLIII. 123. sz.), talán nagypecséttel – „*sigillo regio solito in materia cere alve sigillatarum*”. I. Lajos elhalasztja a záraiak és a sibeníkiek perét.

⁶⁴⁹ DF 201802. (Anjou-kori oklt. XLIII. 146. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Iohannis per Thomam notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a soproni polgároknak a városi telkeken való építkezésekkel kapcsolatban.

⁶⁵⁰ DL 91534. (Anjou-kori oklt. XLIII. 155. sz.), nagypecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel I. Lajos kegynylvánító oklevele.

⁶⁵¹ DF 201803. (Anjou-kori oklt. XLIII. 228. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Laurentii notarii magistri Cyko*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a soproni polgároknak, hogy a *collecta* csökkentett összegét fizessék meg.

⁶⁵² DF 238771. (Anjou-kori oklt. XLIII. 249. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos a pozsonyi polgároknak az egyházi intézményekben bujkáló gonosztevőkről.

április 5. ⁶⁵³	Visegrád
április 7. ⁶⁵⁴	Visegrád
április 24. ⁶⁵⁵	Visegrád
április 28. ⁶⁵⁶	Visegrád
április 28. ⁶⁵⁷	Buda
május 7. ⁶⁵⁸	Buda
május 9. ⁶⁵⁹	Buda
május 15. ⁶⁶⁰	Visegrád
[május 21. ⁶⁶¹	Szekcső]
május 31. ⁶⁶²	Szalánkemén

- ⁶⁵³ DF 209173. (Anjou-kori oklt. XLIII. 258. sz.), nagypécsettél. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak Csúz János volt dalmát-horvát bán famulusairól.
- ⁶⁵⁴ DF 244576. (Anjou-kori oklt. XLIII. 264. sz.), valószínűleg gyűrűspecsettél és „[...] *prepositus Transilvanus*” kancelláriai jegyzetével. I. Lajos mandátuma az erdélyi vajdának egy hatalmaskodás ügy vizsgálatáról.
- ⁶⁵⁵ DL 68917. (Anjou-kori oklt. XLIII. 308. sz.), nagypécsettél. I. Lajos visszaad egy földet. A szepesi káptalan részére a következő napon kelt az iktatással kapcsolatos mandátum: Anjou-kori oklt. XLIII. 314. sz.
- ⁶⁵⁶ MDEA II. 527–528. (Anjou-kori oklt. XLIII. 325. sz.). I. Lajos levele a velencei dózsénak.
- ⁶⁵⁷ DF 285566. (Anjou-kori oklt. XLIII. 324. sz.), ismeretlen pecsettél. I. Lajos adománya.
- ⁶⁵⁸ DL 90351. (Anjou-kori oklt. XLIII. 398. sz.), nagypécsettél és „*Relatio Moch familiaris domini regis*” kancelláriai jegyzetével. I. Lajos birtokokat adott vissza jogos tulajdonosának a királyné kérésére, ami felveti a királyné otlétét. A pozsonyi káptalan részére ugyanezen a napon adott a király parancsot a visszaadott föld iktatására (DL 90 371., Anjou-kori oklt. XLIII. 399. sz.).
- ⁶⁵⁹ DL 66445. (Anjou-kori oklt. XLIII. 425. sz.), gyűrűspecsettél és „*Relatio magistri Iohannis filii Alexandri*” kancelláriai jegyzetével. I. Lajos a turóci ispánnak: az oklevélben megnevezett személyt védelmezze meg.
- ⁶⁶⁰ DL 803. (Anjou-kori oklt. XLIII. 452. sz.), ismeretlen pecsettél. I. Lajos meghagyja a budai ezüstkamara mesterének, hogy a kamarahasznát ne szedjék be a borsmonostori apát birtokain.
- ⁶⁶¹ DF 232803. (Anjou-kori oklt. XLIII. 506. sz.), gyűrűspecsettél és „*Commissio [...]* *propria*” kancelláriai jegyzetével. Mivel a jegyzetet pont a *regis* vagy a *regine* szónál takarja a pecsét töredéke, ezért szerepel az adat zárójelben. A hadjáratról megemlékezik Matteo Villani is, a hadjárat indulását az oklevelekkel megegyezően májusra téve (Villani 235.).
- ⁶⁶² DL 90352. (Anjou-kori oklt. XLIII. 549. sz.), nagypécsettél. I. Lajos Demeter kincstartónak bizonyos birtokok visszaadásával kapcsolatban.

június 7. ⁶⁶³	Zimony
június 12. ⁶⁶⁴	Szávaszentdemeter
június 19. ⁶⁶⁵	Feketehegy mellett, Szerbia
június 24. ⁶⁶⁶	Rednek mellet, hadi tábor
július 6. ⁶⁶⁷	Szerbia, hadseregben
július 21. ⁶⁶⁸ –22. ⁶⁶⁹	Visegrád
július 27. ⁶⁷⁰	Visegrád
[augusztus 2. ⁶⁷¹	Pozsony]
augusztus 6. ⁶⁷²	Nagyszombat

-
- ⁶⁶³ DL 91538. (Anjou-kori oklt. XLIII. 559. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele a nemeseknek az ország jogszokása szerinti bíraskodási kiváltságáról az oklevelekben megnevezettekre vonatkoztatva.
- ⁶⁶⁴ DL 6659. (Anjou-kori oklt. XLIII. 571 sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja a borsmonostori apátnak, hogy a kamarahasznát fizettesse meg népeivel.
- ⁶⁶⁵ DL 5998. (Anjou-kori oklt. XLIII. 599. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁶⁶⁶ DL 86161. (Anjou-kori oklt. XLIII. 612. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy Agyagosi Péter fiait ne idézzék perbe nagykorúságuk eléréséig.
- ⁶⁶⁷ Listine IV. 12. (Anjou-kori oklt. XLIII. 650. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Szécsi Miklós horvát-dalmát bánnak. Bartolomeo Ursio velencei követ a magyar királlyal van annak szerbiai hadjáratán.
- ⁶⁶⁸ DF 227585. (Anjou-kori oklt. XLIII. 679. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak egy vizsgálat lefolytatásával kapcsolatban. Mivel a gyűrűspecsét is elkísérte Lajost a szerbiai hadjáratra, ezért ez a dátum már bizonyosan jelzi az uralkodó visszatérését.
- ⁶⁶⁹ DL 38966. (Anjou-kori oklt. XLIII. 683. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szabad ispánságot ad.
- ⁶⁷⁰ EO III. 1079. sz. (Anjou-kori oklt. XLIII. 697. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a sebesi székeknek meghagyja, hogy az általuk elkövetett hatalmaskodás ügyében adjanak magyarázatot és az elfoglalt birtokokat adják vissza.
- ⁶⁷¹ Anjou-kori oklt. XLIII. 722. sz. IV. Rudolf osztrák herceg ezen a napon Pozsonyban adott ki oklevelet, valószínű, hogy ekkor Lajos is itt lehetett.
- ⁶⁷² DL 77261. (Anjou-kori oklt. XLIII. 734. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos bizonyos személyeket kiemel a várjobbágyi jogállásból. Augusztus 9-én és 17-én Visegrádon állítottak ki okleveleket Lajos nevében (DL 28074., Anjou-kori oklt. XLIII. 742. sz.; DL 4870., Anjou-kori oklt. XLIII. 741. sz.; Anjou-kori oklt. XLIII. 765. sz.), de ezek mindegyike olyan, amelyet a kancellária önállóan is kiállíthatott.

augusztus 29. ⁶⁷³	Visegrád
szeptember 28 ⁶⁷⁴ –[29. ⁶⁷⁵]	Visegrád
október 4. ⁶⁷⁶	Buda
október 12. ⁶⁷⁷	Buda
október 23. ⁶⁷⁸	Esztergom
november 2. ⁶⁷⁹	Visegrád
november 12. ⁶⁸⁰	Lippa
november 29. vagy előtte ⁶⁸¹	Alvinc

⁶⁷³ DF 218585. (Anjou-kori oklt. XLIII. 809. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a szlavóniai nemesek és a közrendűek érdekében engedélyezi, hogy senki sem idézheti őket a király vagy más, Dráva folyón túli bíró színe elé.

⁶⁷⁴ DF 262918. (Anjou-kori oklt. XLIII. 881. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁶⁷⁵ DL 4881. (Anjou-kori oklt. XLIII. 883. sz.), nagypecséttel és „*Date sunt littere iuxta tenorem litterarum privilegialium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a korábbi oklevelek alapján a borsmonostori apátságot felmentette a kamarahaszna fizetése alól. A kancelláriai jegyzet alapján elképzelhető, hogy az oklevelet a kancellária önállóan állította ki, ezért szerepel az adat zárójelben.

⁶⁷⁶ DL 98069. (Anjou-kori oklt. XLIII. 898. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. Ugyanezen a napon kelt a király mandátuma a beiktatásról a budai káptalan számára (DL 98069., Anjou-kori oklt. XLIII. 899. sz.).

⁶⁷⁷ DL 4886. (Anjou-kori oklt. XLIII. 942. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja a fehérvári káptalannak, hogy Szent István király legendájában keressék meg a karakói jobbágyok kiváltságait.

⁶⁷⁸ DF 271035. (Anjou-kori oklt. XLIII. 993. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy oklevelet írt át.

⁶⁷⁹ DL 94094. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1016. sz.), gyűrűspecséttel és DF 262607. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1017. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadományai.

⁶⁸⁰ DL 4894. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1038. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya Miklós esztergomi érseknek. I. Lajos a moldvai hadjárat okán tartózkodott itt. Az uralkodó 1359–60 fordulóján tett erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1351–1363* című térképmelléklete mutatja

⁶⁸¹ DL 41408. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1087. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis in Vynch in hospitio suo presente Stephano Bebek*” kancelláriai jegyzettel. A jegyzet miatt a király maga bizonyosan nem Gyulafehérváron volt ekkor, de a nagypecsét igen. Mivel a két település egymástól 13 km-re fekszik, a kettő közötti távolság egy nap alatt kényelmesen bejárható volt.

december 10. ⁶⁸² –13. ⁶⁸³	Gyulafehérvár
december 15. ⁶⁸⁴	Gyulafehérvár
december 20. ⁶⁸⁵	Gyulafehérvár
december 27. ⁶⁸⁶	Gyulafehérvár
december 30. ⁶⁸⁷	Gyulafehérvár

1360⁶⁸⁸

január 1. ⁶⁸⁹	Gyulafehérvár
január 3. ⁶⁹⁰	Gyulafehérvár

⁶⁸² December 10.: DL 30699. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1113. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a kolozsmonostori konventnek. December 11.: DF 277350. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1116. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. December 12.: DL 29155. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1118. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

⁶⁸³ DL 36544. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1121. sz.) és DF 275178. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1122. sz.), mindkettő ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátumai az erdélyi káptalannak.

⁶⁸⁴ DL 29689. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1129. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. DL 27428. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1130. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Lackfi Dénes vajdának, hogy bizonyos jogtalanul elfoglalt birtokokat adasson vissza.

⁶⁸⁵ DF 244578. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1144. sz.), nagypecséttel. I. Lajos általános parancslevele: a szebeni polgárok Buda felé tartó három vasalt szekerét a vámok és harmincadok megfizetése után a vámhelyeken engedjék áthaladni. DL 26862. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1145. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a kolozsmonostori konventnek.

⁶⁸⁶ DF 259853. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1158. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a kereskedőknek meghagyja, hogy egy bizonyos vámot ne kerüljenek el.

⁶⁸⁷ DL 30670. (Anjou-kori oklt. XLIII. 1161. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

⁶⁸⁸ Engel: Királyitineráriumok 24–25.

⁶⁸⁹ DL 28076. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. DL 74657. (Anjou-kori oklt. XLIV. 2. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja az erdélyi vajdának, hogy adjon vissza bizonyos korábban jogtalanul elvett birtokokat.

⁶⁹⁰ DF 255236. (Anjou-kori oklt. XLIV. 4. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele egy előtte megtett bevallásról.

január 5 ⁶⁹¹ –6. ⁶⁹²	Torda
január 15. ⁶⁹³	Székelyvásárhely
január 25. ⁶⁹⁴	Székelyvásárhely
február 2. ⁶⁹⁵	Nagyszeben
február 14. (este) ⁶⁹⁶	Visegrád
február 16. ⁶⁹⁷	Visegrád
február 23. ⁶⁹⁸	Visegrád
március 4. ⁶⁹⁹	Óbuda
március 8 ⁷⁰⁰ –9. ⁷⁰¹	Óbuda

⁶⁹¹ DL 52034. (Anjou-kori oklt. XLIV. 9. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Paksi Leusták szlavón bán közbenjárására tett birtokadománya.

⁶⁹² DF 257786. (Anjou-kori oklt. XLIV. 11. sz.) és DF 280949. (Anjou-kori oklt. XLIV. 12. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos parancslevelei Lackfi Dénes erdélyi vajdának.

⁶⁹³ DL 29691. (Anjou-kori oklt. XLIV. 39. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

⁶⁹⁴ DL 41414. (Anjou-kori oklt. XLIV. 56. sz.), nagypecséttel. I. Lajos védelmet biztosít a Szézsárma település vásárát felkeresőknek.

⁶⁹⁵ DL 26981. (Anjou-kori oklt. XLIV. 70. sz. és Erdődy 468. sz.), nagypecséttel. I. Lajos parancslevele a kolozsmonostori konventnek egy királyi adománybirtok iktatásával kapcsolatban.

⁶⁹⁶ Bartolomeo Ursio velencei követ 1360. február 27-én kelt jelentéséből tudjuk, hogy február 14-én este érkezett Lajos Visegrádra (Anjou-kori oklt. XLIV. 124. sz.).

⁶⁹⁷ Bartolomeo Ursio velencei követ 1360. február 27-én kelt jelentéséből tudjuk, hogy a nádor ezen a napon jelentette az ő megérkezését I. Lajosnak (Anjou-kori oklt. XLIV. 124. sz.).

⁶⁹⁸ Bartolomeo Ursio velencei követ 1360. február 27-én kelt jelentéséből tudjuk, hogy ezen a napon fogadta őt az uralkodó. Ezt megelőzően Lajos távol volt, mert egy rokonna esküvőjén vett részt, de azt a követ nem jegyezte fel, hogy hol került sor a nászra (Anjou-kori oklt. XLIV. 124. sz.).

⁶⁹⁹ DF 238777. (Anjou-kori oklt. XLIV. 142. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos „országbírói” perhalasztása. A nagypecsét ezzel párhuzamosan Visegrádon van (DF 207264. Anjou-kori oklt. XLIV. 143. sz.).

⁷⁰⁰ DL 101674., DL 101754. (Anjou-kori oklt. XLIV. 153. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Csúz János volt horvát-dalmát bán kérésére átír egy oklevelet. Visegrád: DF 226823. (Anjou-kori oklt. XLIV. 154. sz.), gyűrűspecséttel. Az oklevél hátán a kancelláriai jegyzetben hivatkoznak arra, hogy az abban foglalt döntést a király és a királyné tudtával hozták meg a bárók, vagyis I. Lajos és Piast Erzsébet együtt időzhettek Óbudán. Mivel az óbudai keltezésű oklevél pecsétje ismeretlen, azt akár a nagypecséttel is elláthatták

⁷⁰¹ DL 2696. (Anjou-kori oklt. XLIV. 159. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevélkeresetű parancslevele. Az óbudai tartózkodásra lásd az előző jegyzetet.

március 15. ⁷⁰²	Visegrád
március 19 ⁷⁰³ –20. ⁷⁰⁴	Visegrád
március 22. ⁷⁰⁵	Visegrád
március 25. ⁷⁰⁶	Visegrád
május 8. ⁷⁰⁷	Kapronca
május 14. ⁷⁰⁸	Nagyszombat

⁷⁰² DF 278067. (Anjou-kori oklt. XLIV. 175. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a győri polgárok panaszaire meghagyja mindenkinek, hogy tartsák be a város kiváltságait.

⁷⁰³ DL 4931. (Anjou-kori oklt. XLIV. 201. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Ladislai filii Zobonya*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁷⁰⁴ DL 42473. (Anjou-kori oklt. XLIV. 208. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷⁰⁵ DL 77274. (Anjou-kori oklt. XLIV. 216. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Benedicti filii Pauli filii Heem in domo regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos érvénytelenít bizonyos okleveleket.

⁷⁰⁶ DL 90656. (Anjou-kori oklt. XLIV. 236. sz.), nagypecséttel és „*Ad relationem Ladislai filii Zobonya*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Március végétől május elejéig nincs biztos tudomásunk a király hollétéről. Április 3-án és azt megelőző napokban bizonyosan nem tartózkodott Visegrádon. Ragusa városa április 19-i kelettel a királynak, valamint Miklós esztergomi érseknek, Paksi Leusták szlavón bánnak és Szaracén Jakabnak címzett levelet. E szerint a város korábban Voyslavus comes zaklatásai miatt segítséget kért Lajostól, de levelükre a király távollétében a királyné válaszolt annyit, hogy megpróbál választ kieszközölni, majd április 3-án a követet visszaküldte Raguzába (DF 290350., Anjou-kori oklt. XLIV. 299–300. sz.). Toler János császári közjegyző kiadványa szerint április 14-én Visegrádon, a királyi kúria tartózkodási helyén, Miklós esztergomi érsek házában volt az érsek és az oklevélben felsorolt egyháziak társaságában (DF 230075., Anjou-kori oklt. XLIV. 288. sz.). Ez az adat azonban nem jelenti azt, hogy a király maga is itt tartózkodott volna. Április végétől három olyan oklevelünk van, amelyekkel legalább a nagypecsét (és a kancellár) pozsonyi tartózkodását tudjuk igazolni (április 24.: DF 238850., Anjou-kori oklt. XLIV. 320. sz.; április 26.: DL 4402., Anjou-kori oklt. XLIV. 328. sz.; április 28.: DF 226348., Anjou-kori oklt. XLIV. 332. sz.).

⁷⁰⁷ DF 290350. (Anjou-kori oklt. XLIV. 418. sz.). I. Lajos levele Raguzának. Ugyanezen a napon IV. Károly császár Nagyszombatban keltezett okleveleket (Anjou-kori oklt. XLIV. 417. sz.). Matteo Villani úgy értesült, hogy 1360 májusában I. Lajos Zágrábban tartózkodott (Villani 243.).

⁷⁰⁸ DL 38811. (Anjou-kori oklt. XLIV. 461. sz.), nagypecséttel és Anjou-kori oklt. XLIV. 462. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadományai.

május 16. ⁷⁰⁹	Nagyszombat
[május 17. ⁷¹⁰	Nagyszombat]
[május 21. ⁷¹¹	Seefeld]
május 26. ⁷¹²	Visegrád
[június 19. ⁷¹³	(Zólyom)Lipcse]
[június 21. ⁷¹⁴	(Zólyom)Lipcse]

⁷⁰⁹ DL 37231. és 28738. (Anjou-kori oklt. XLIV. 468.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalan részére egy, a tulajdonos által kezdeményezett határjárás elvégzésével kapcsolatban. IV. Károly német-római császár és IV. Rudolf osztrák herceg Nagyszombatban keltezett oklevelei: Anjou-kori oklt. XLIV. 466. sz.; DF 287473. (Anjou-kori oklt. XLIV. 467. sz.).

⁷¹⁰ Miklós esztergomi érsek Nagyszombatban keltezett ezen a napon (DF 241336., Anjou-kori oklt. XLIV. 469. sz.). Elképzelhető, hogy Lajos ezen a napon is itt tartózkodott, ezért szerepel zárójelben.

⁷¹¹ IV. Károly, IV. Rudolf osztrák herceg és a magyar király 1360. májusi találkozóját az elbeszélő források közül a *Continuatio Zwetlensis quarta* örökölte meg, május 14. körülre helyezve azt („*Item circa festum ascensionis convenerunt ad colloquium Karolus rex Bohemie sepedictus imperator, et gener suus Rudolfus dux Austrie, et rex Ungarie, circa Seveld et Znoyma, cum magno comitatu milicie, rursum renovantes pacem et concordiam animorum.*” – MGH SS in Fol. IX. 688.). Diessenhofen szövegéből a település neve hiányzik („*Predicto eciam mense Maii Karolus imperator et Ludewicus rex Ungarie et dux Rudolfus Austrie in villa dicta ... Et ibi dux predictus sua feoda a Karolo imperatore recepit, rege predicto concordiam inter eos reformante, que inter eos exorta fuit racione infeodationis ducatus Austrie.*” – Diessenhofen 117.). Az adatot hozza Wertner: *Itinerar* III. 223. A nagyszombati–seefeldi találkozó Schwedler repertóriumában R126. sorszám alatt szerepel (Schwedler: *Herrschartreffen* 444.). IV. Károly május 22-én Znojmban keltezett (CDM IX. 129.). A magyar uralkodó seefeldi időzését az elbeszélő forrásokon kívül oklevelek nem támasztják alá.

⁷¹² DL 94930. és DF 264727. (Anjou-kori oklt. XLIV. 504. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷¹³ DL 31296. (Anjou-kori oklt. XLIV. 595. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevél-kézbítésre vonatkozó parancsa a vasvári káptalannak. Az adat és a következő azért szerepel zárójelben, mert ugyan június 15-én és 17-én csak Piast Erzsébet zólyomlipcsei tartózkodása igazolható. Lajos itteni időzése ugyanakkor megengedhető az adatsorok alapján.

⁷¹⁴ DF 244581. (Anjou-kori oklt. XLIV. 599. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Demetrii thesaurarii regie maiestatis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a vámtulajdonosoknak és vámszedőknek, hogy ne szedjenek vámot a szebeni polgároktól, amikor azok a király javait, valamint a királynak és a királynénak szánt ajándékokat szállítják és onnan visszatérnek.

június 29 ⁷¹⁵ –30. ⁷¹⁶	Visegrád
július 2. ⁷¹⁷	Visegrád
július 22. ⁷¹⁸	Visegrád
[július 25. ⁷¹⁹	Zólyom]
[augusztus 1. ⁷²⁰	Visegrád]
augusztus 3. ⁷²¹	Visegrád
augusztus 20 ⁷²² –21. ⁷²³	Visegrád

- ⁷¹⁵ DF 208923. és DF 279031. (Anjou-kori oklt. XLIV. 615. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Miklós esztergomi érsek, kancellár június 21-én Esztergomban keltezett (DF 219473., Anjou-kori oklt. XLIV. 600. sz.).
- ⁷¹⁶ Anjou-kori oklt. XLIV. 618. és 619. sz. I. Lajos levelei a velencei dózsénak.
- ⁷¹⁷ Anjou-kori oklt. XLIV. 639. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos az egri káptalant értesíti, hogy Gyula fia Dragus hűséges szolgálatai miatt úgy döntött, hogy annak birtoka és a királyi birtokok között a határ máshol húzódjon.
- ⁷¹⁸ DL 41582. (Anjou-kori oklt. XLIV. 708. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 77283. (Anjou-kori oklt. XLIV. 709. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konvent részére Meggyesi Simon volt pozsonyi ispán királyi adománybirtokba való iktatásával kapcsolatban. DF 244324. (Anjou-kori oklt. XLIV. 710. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁷¹⁹ Anjou-kori oklt. XLIV. 722. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Zólyom megyei erdővóknak mondott jobbágyságait felmentette a kamarahaszna fizetése alól. Mivel az oklevél nem maradt fenn eredetiben, sem a pecsétjét, sem az esetleges kancelláriai jegyzetét nem ismerjük, elképzelhető, hogy inkább Piast Erzsébet királyné tartózkodási helyei közé illeszthető. Zárójelben szereplését ez indokolja.
- ⁷²⁰ DL 104926. (Anjou-kori oklt. XLIV. 764. sz., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos oklevelébe foglalja Szécsi Miklós bán és Losonci Dénes bán fiai: Balázs udvari lovag és Tamás között létrejött megegyezést. A megegyezést létrehozó bárók: Miklós esztergomi érsek, Frankói István nyitrai püspök, Szapolyai Péter boszniai püspök, Bebek Domonkos szepesi prépost és választott csanádi püspök, Kont Miklós nádor, Bebek István országbíró, Paksi Leusták szlavón bán, Zsámboki János tárnokmester, Himfi Benedek szatmári és máramarosi ispán, Vezsenyi Miklós pilisi ispán és visegrádi várnagy.
- ⁷²¹ DL 4974. (Anjou-kori oklt. XLIV. 770. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Leustachii bani per suas litteras*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Kanizsai István zágrábi püspöknek.
- ⁷²² DF 252719. (Anjou-kori oklt. XLIV. 820. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Benedicti dicti Heym et Petri dicti Zudor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Az iktatással kapcsolatos mandátum: DF 252902. (Anjou-kori oklt. XLIV. 821. sz.).
- ⁷²³ DL 100099. (Anjou-kori oklt. XLIV. 827. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

augusztus 26. ⁷²⁴	Visegrád
szeptember 21. ⁷²⁵	Óbuda
október 22. ⁷²⁶	Kisudvarhely
november 1 ⁷²⁷ –2. ⁷²⁸	Körös
november 4. ⁷²⁹	Körös
november 17. ⁷³⁰	Zágráb
november 25. ⁷³¹	Zágráb
december 6. ⁷³²	Körös
december 9. ⁷³³	Körös

⁷²⁴ DL 41443. és DL 102949. (Anjou-kori oklt. XLIV. 847. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Georgii Bubek* (csak: DL 41443.: *comitis de Turuch*)” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy Ákos Mikcs fiait: Istvánt és Ákost Pölöske vár ügyében ne kényszerítsék a bíróságuk elé állni. Augusztus 27-én Frankói István nyitrai püspök keltezett Visegrádon (DL 104927., Anjou-kori oklt. XLIV. 850. sz.).

⁷²⁵ DF 201808. (Anjou-kori oklt. XLIV. 921. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Piast Erzsébet királyné, a főpapok és a bárók egyetértésével úgy dönt, hogy az Ausztriából és Csehországból beköltözőktől, valamint az országban költözködő emberektől sehol ne szedjenek vámot. Október 10-én Paksi Leusták szlavón bán Visegrádon keltezett; oklevelében említette, hogy a király és a bárók Zágrábba fognak menni (DL 4993. Anjou-kori oklt. XLIV. 992. sz.).

⁷²⁶ DL 71885. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1039. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁷²⁷ DF 251738. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1056. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Leustachii bani per suas litteras*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Antun Nekić összevontan közli a király november eleji körösi tartózkodását: Nekić 208., 227.

⁷²⁸ DL 5004. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1058. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Miklós esztergomi érsek kérésére királyi adományba kapott vagy vásárlás útján szerzett birtokaira szabad rendelkezést engedélyez.

⁷²⁹ DL 83279. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1065. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Leustachii bani per se et per Paulum magistrum vicecomitem Symigiensem*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁷³⁰ Anjou-kori oklt. XLIV. 1104. sz. I. Lajos levele a velencei dózsénak.

⁷³¹ DL 33742. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1128. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷³² DF 252037. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1150. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Ladislai phisici verbo regis facta magistro N prothonotario regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele Szlavónia lakosainak tizedfizetésével kapcsolatban.

⁷³³ DL 5028. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1159. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zalai konventnek.

december 15. ⁷³⁴ –16. ⁷³⁵	Zágráb
december 19. ⁷³⁶	Zágráb
december 21. ⁷³⁷	Zágráb
december 31. ⁷³⁸	Zágráb

1361⁷³⁹

január 2. ⁷⁴⁰	Zágráb
január 4. ⁷⁴¹	Zágráb
január 6. ⁷⁴²	Zágráb
[január 10. ⁷⁴³	Fehérvár]

- ⁷³⁴ DF 268223. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1169. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁷³⁵ DL 5014. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1172. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Petri* [csak a hátlapon: *notarii sigilli anularis*]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DF 268223. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1171. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zalai konventnek az előbbi adománybirtok iktatásával kapcsolatban. DL 5015. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1173. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zalai konventnek egy királyi adományba adott birtok iktatásáról.
- ⁷³⁶ DL 5018. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1176 sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos jogtalanul elfoglalt birtokot ad vissza.
- ⁷³⁷ Anjou-kori oklt. XLIV. 1179. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos írásban rögzít bizonyos ügyeket az addig Zarában tartózkodó Piast Erzsébet jelentése alapján.
- ⁷³⁸ Anjou-kori oklt. XLIV. 1193. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Szécsi Miklós dalmát-horvát bánnak egy birtok visszaadásával kapcsolatban.
- ⁷³⁹ Engel: Királyitineráriumok 25–26.
- ⁷⁴⁰ DL 86164. (Anjou-kori oklt. XLV. 6. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a vasvári káptalannak. Miklós esztergomi érsek január 1-jén Zágrábban keltezett (DF 256546., Anjou-kori oklt. XLV. 3. sz.).
- ⁷⁴¹ DL 30669. (Anjou-kori oklt. XLV. 9. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Récsei Balázs fia Mihály királyi allovászmester kérésére oklevelet ír át.
- ⁷⁴² DF 236858. (Anjou-kori oklt. XLV. 14. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Symonis Zudar*” [csak a hátlapon: „*per Nicolaum archidiaconum Huntensem*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁷⁴³ I. Lajos itteni tartózkodását mind Wertner Mór (Wertner: Itinerar III. 130.), mind Engel Pál említi (Engel: Királyitineráriumok 25.), de mindkét adat Ráth Károly munkájára megy vissza (Ráth 1861. 60.). Az adatot hozza Antun Nekić is, aki Piast Erzsébet királyné Zarából való gyors távozását, valamint Lajos székesfehérvári tartózkodását János herceg halálával és temetésével hozza összefüggésbe (Nekić: *de adventu* 208–209., 227.). A herceg halálának időpontjára: Kádár: Elhalálozási és temetési időpontok 35.

január 17. ⁷⁴⁴	Visegrád
január 23. ⁷⁴⁵	Visegrád
január 28. ⁷⁴⁶	Visegrád
február 2. ⁷⁴⁷	Visegrád
február 5. ⁷⁴⁸	Visegrád
február 15. ⁷⁴⁹	Visegrád
[február 15. után ⁷⁵⁰	Buda]
február 26 ⁷⁵¹ –27. ⁷⁵²	Kassa
március 2. ⁷⁵³	Kassa

⁷⁴⁴ DF 247889. (Anjou-kori oklt. XLV. 33. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷⁴⁵ DF 238791., DF 239015. (Anjou-kori oklt. XLV. 65. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a tengerentúli áruk után szedendő vámokról.

⁷⁴⁶ DF 286545. (Anjou-kori oklt. XLV. 76. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis propria in stuba sua ante capellam existente, feria quinta post dominicam Circumdederunt ante prandium*” kancelláriai jegyzettel.

⁷⁴⁷ MZA v Brně Stavovské listiny 37. (Anjou-kori oklt. XLV. 86. sz.), nagypecséttel. I. Lajos és Piast Erzsébet oklevele János morva őrgrof és Anjou Erzsébet hercegnő eljegyzéséről. I. Lajos nevében több, ugyanezen a napon kelt oklevelet ismerünk, pl. DF 254796. (Anjou-kori oklt. XLV. 84. sz.), nagypecséttel. I. Lajos adománylevele. (A váradi káptalannak szóló iktatási parancs ugyanezen a napon kelt, Anjou-kori oklt. XLV. 85. sz.).

⁷⁴⁸ DL 5371. (Anjou-kori oklt. XLV. 94. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷⁴⁹ DL 41467. (Anjou-kori oklt. XLV. 108. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁷⁵⁰ DL 66526. (Anjou-kori oklt. XLV. 255. sz.). A zágrábi káptalan április 26-i oklevélben rögzíti, hogy amikor Blagaji Duim (Arch. II. 37.) nagybőjt idején (ez a vonatkozó évben február 10. és március 27. közé esett) a királynál Budán az ügyeit intézte, akkor nagyobb pecsétje elveszett. Az adat zárójelben szereplését az időmeghatározásra használt nagybőjt időszak viszonylagos hosszúsága és emiatti bizonytalanság indokolja.

⁷⁵¹ DL 67666. (Anjou-kori oklt. XLV. 128. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai prothonotarii per Thomam litteratum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos felmenti az oklevélben említett személyt a levelesítés alól.

⁷⁵² DL 41470. (Anjou-kori oklt. XLV. 131. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Február 28-ról két, kelet hely nélküli királyi oklevelet ismerünk: Anjou-kori oklt. XLV. 132. sz. (gyűrűspecséttel megerősítve egy fiúsításról) és Anjou-kori oklt. 133. sz. (ismeretlen pecséttel egy per áthelyezéséről). Ekkor Kassán tartózkodik Kont Miklós is: DL 83284. (Anjou-kori oklt. XLV. 135. sz.).

⁷⁵³ DL 83285. (Anjou-kori oklt. XLV. 138. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio palatini per Stephanum notarium suum, sigillum suum nobis porrigentem*” kancelláriai jegyzettel.

[március 7. ⁷⁵⁴	Várad]
[április 15. ⁷⁵⁵	Várad]
április 21. ⁷⁵⁶	Paks
május 17. ⁷⁵⁷	Visegrád
május 20. ⁷⁵⁸	Visegrád

I. Lajos felmenti Gönyüi János fiait a levelesítés alól. Március 4-én, Budán kelt I. Lajos titkospecséttel megerősített mandátuma a zobori konventnek (DL 5040., Anjou-kori oklt. XLV. 142. sz.), amelyet a konvent jelentése tartott fenn. Ez utóbbi azonban az írásképe miatt gyanús hitelű, így a király oklevele sem mentes a gyanú alól, ezért nem szerepel az itinerárium adatsorában.

⁷⁵⁴ DF 247226. (Anjou-kori oklt. XLV. 146. sz.), ismeretlen pecséttel. Az oklevél hitelességével kapcsolatban Maria Holban hozott fel különböző érveket, amelyek egy részét Hegyi Géza az Erdélyi Okmánytár IV. kötetében közölt regesztája alatt (röviden) cáfolta, de továbbra is fenntartotta az oklevél gyanús voltát, amit az átíró oklevél több jellegzetessége is tovább erősít (vö. EO IV. 105. sz.). Amennyiben a március 4-i mandátum (DL 5040., lásd az előző jegyzetet) esetében megáll a hamisítás gyanúja, akkor az itineráriumba logikailag vita nélkül beilleszthető I. Lajos márciusi–áprilisi váradi tartózkodása. Közvetetten ezt támaszthatja alá Bartolomeo Ursio velencei követ jelentése, aki szerint március elejére Bécsbe várták a magyar uralkodót, de helyette végül Kont Miklós nádor ment el (Anjou-kori oklt. XLV. 242. sz.). Az adat a fenti bizonytalanságok miatt szerepel zárójelben.

⁷⁵⁵ DF 278783. (Anjou-kori oklt. XLV. 233. sz.), nagypecséttel. I. Lajos kiváltságolja Debrecen. Még április 2-án kelt Visegrádon egy nagypecséttel megerősített fiúsításról szóló királyi oklevél (DL 70643., Anjou-kori oklt. XLV. 204. sz.). Az oklevél azonban nem eredetiben, hanem átiratban maradt ránk, így az esetleges kancelláriai jegyzetéről nem értesülünk. Noha az adatok időbelisége megengedi, hogy a király két váradi tartózkodása között visszatérjen Visegrádra, de igen nehezen lehetne okát adni egy ilyen utazásnak. Ugyanakkor Bartolomeo Ursio velencei követ április 18-i levelében azt írta, hogy a másnap a Dunán útra fog kelni Visegrádra, hol a szóbeszéd szerint a magyar uralkodó tartózkodik (Anjou-kori oklt. XLV. 242. sz.).

⁷⁵⁶ Anjou-kori oklt. XLV. 249. sz., ismeretlen pecséttel és kiadása szerint „*Commissio regis propria*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele a velencei dózséhez.

⁷⁵⁷ DL 5059. (Anjou-kori oklt. XLV. 331. sz.), nagypecséttel és [csak az előlapon:] „*Relatio Dominici filii palatini*”, [csak a hátlapon:] „*Relatio Leustachii bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos házat adományoz. Bartolomeo Ursio jelentése szerint a királyt május 15-re vagy 16-ra várják vissza Visegrádra (Anjou-kori oklt. XLV. 310. sz.).

⁷⁵⁸ DF 271973. (DL 102794.) (Anjou-kori oklt. XLV. 343. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Miklós esztergomi érsek, kancellár május 22-én Visegrádon keltezett (Anjou-kori oklt. XLV. 351. sz.).

május 24. ⁷⁵⁹	Buda
június 1. ⁷⁶⁰	Szalánkemén
június 10. ⁷⁶¹	Temesvár
június 21. ⁷⁶²	Kövesd
[július 2. ⁷⁶³	Visegrád]
július 8. ⁷⁶⁴	Visegrád
július 11. ⁷⁶⁵	Visegrád
július 15. ⁷⁶⁶	Visegrád

⁷⁵⁹ DL 5061. (Anjou-kori oklt. XLV. 361. sz.), nagypecséttel. I. Lajos általános parancsa a vámtulajdonosoknak és -szedőknek, hogy az oklevélben megnevezettek birtokaira költözőktől ne szedjenek vámot.

⁷⁶⁰ DL 94087. (Anjou-kori oklt. XLV. 373. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁷⁶¹ DL 41487. (Anjou-kori oklt. XLV. 382. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Leustachii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Himfi Benedek perét elhalasztja.

⁷⁶² Erdődy 479. sz., titkospecséttel. I. Lajos bevallást rögzít. DL 38178. (Anjou-kori oklt. XLV. 407. sz.), titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. Június 26-án Habsburg Rudolf herceg Pozsonyban keltezett (Anjou-kori oklt. XLV. 416. sz.), de arról nem tudunk, hogy akár Lajos, akár más báró találkozott volna vele itt.

⁷⁶³ DL 5071. (Anjou-kori oklt. XLV. 428. sz.), nagypecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. Július 1-jén Zólyomlipcsén kelt I. Lajos oklevele, amelyben birtokot adományozott Miklós fia Egyed és fiai részére azon szolgálataikért, amelyeket vadászatai idején teljesítettek részére (*in venationibus ferarum assidue exhibuerunt et impenderunt*). Az oklevél 18. századi másolatban, illetve a szepesi káptalan két, szintén 18. századi átiratában maradt fenn (DL 7547., Anjou-kori oklt. XLV. 423. sz.). A jelenleg rendelkezésre álló adatok szerint sem I. Lajos, sem pedig Piast Erzsébet nem tartózkodott Zólyomlipcsén július legelején, Kotromanić Erzsébet itineráriuma pedig az 1360-as években meglehetősen hiányos. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy Bebek István országbíró oklevele szerint (lásd következő szám) a király Temesvárról való visszatértét július 8-ra várták.

⁷⁶⁴ DL 41494. (Anjou-kori oklt. XLV. 631. sz.). Bebek István országbíró oklevelében azt olvashatjuk, hogy egy pert a király Temesvárról Visegrádra való, július 8-ra datálható visszatérésének 15. napjára halasztottak („*ad 15. diem reversionis predicti domini nostri regis de Temeswar huc in Wissegrad fiende et in quindenis festi nativitatis Beati Iohannis Baptiste facte*”).

⁷⁶⁵ Anjou-kori oklt. XLV. 440. sz., nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁷⁶⁶ DL 87869. (DL 93891.) (Anjou-kori oklt. XLV. 446. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Bergzaberni Vilmos pécsi püspök kérésére engedélyezi, hogy az oklevélben szereplő személyek birtokaikat rá hagyják.

[július 17. ⁷⁶⁷	Visegrád]
július 20. ⁷⁶⁸	(Zólyom)Lipcse
augusztus 6. ⁷⁶⁹	(Zólyom)Lipcse
augusztus 8 ⁷⁷⁰ –9. ⁷⁷¹	Zólyom
[augusztus 30. ⁷⁷²	Visegrád]
szeptember 9 ⁷⁷³ –10. ⁷⁷⁴	Buda
szeptember 29. ⁷⁷⁵	Zólyom
október 2. ⁷⁷⁶	Nyitra

- ⁷⁶⁷ DL 30679. (Anjou-kori oklt. XLV. 449. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az aradi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, az iktatási parancsok nem minden esetben keltek a királyi adománylevéllel megegyező napon (lásd a bevezetőben).
- ⁷⁶⁸ DF 268893. (5. fénykép) (Anjou-kori oklt. XLV. 457. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos királyi erdő helyén lévő írtásfalvat adományoz.
- ⁷⁶⁹ Anjou-kori oklt. XLV. 484. sz. I. Lajos elfogadja a Kőszegi Miklós győri püspök oklevelében foglaltakat a heiligenkreuzi apát nevében elé terjesztett kérésre.
- ⁷⁷⁰ DF 259211. (Anjou-kori oklt. XLVI. 474. sz.). Bebek István országbíró 1362. évi oklevelében említi a király itteni tartózkodását.
- ⁷⁷¹ DF 269219. (Anjou-kori oklt. XLV. 489. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio comitis Stephani Bubeek[?]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos lerakatjogot adományoz Kassának.
- ⁷⁷² DL 41494. (Anjou-kori oklt. XLV. 631. sz.). Bebek István országbíró oklevelében olvashatjuk, hogy egy pert a király Zólyomból Visegrádra való, augusztus 30-ra datált visszatérésének 8. napjára halasztottak („*ad 8. diem reversionis predicti domini nostri regis de Zolyo similiter huc in Wissegrad, videlicet feria secunda ante festum beati Egidii abbas et confessoris occurrente*”). Bebek István 1362. október 13-i oklevele szerint a király visszatérését 1361. szeptember 1-re datálható visszatérésének 15. napjára halasztottak egy pert („*ipsis quindenis reversionis regis huc in Vyssegrad facte videlicet feria quarta ante nativitatis virginis gloriose occurrente*”) (Anjou-kori oklt. XLVI. 474. sz.).
- ⁷⁷³ DL 41494. (Anjou-kori oklt. XLV. 542. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 106143. (Anjou-kori oklt. XLV. 541. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Cornuti Baudonus kérésére meghagyja a fehérvári káptalannak, hogy küldjék ki tanúbizonyságukat a királyi emberrel a keresztesek egyik birtoka bejárásához.
- ⁷⁷⁴ Anjou-kori oklt. XLV. 543. sz. I. Lajos kéri Tarantói Lajost, hogy küldje el hozzá rokonnait, Tarantói Róbertet és Fülöpöt.
- ⁷⁷⁵ DL 87423. (Anjou-kori oklt. XLV. 582. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Szécsi Miklós dalmát-horvát bánnak, hogy egy pert a magyar törvények szerinti ítélettel fejezzen be.
- ⁷⁷⁶ DF 268850. (Anjou-kori oklt. XLV. 591. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak.

október 7. ⁷⁷⁷	Visegrád
október 11. ⁷⁷⁸	Buda
október 31. ⁷⁷⁹	Visegrád
november 13. ⁷⁸⁰	Visegrád
november 16. ⁷⁸¹	Visegrád
november 18. ⁷⁸²	Visegrád
[november 22. ⁷⁸³	Visegrád]
december 16. ⁷⁸⁴	Visegrád
[december 31. ⁷⁸⁵	Pozsony]

⁷⁷⁷ CDM IX. 190. I. Lajos levele a tarvisioi *comes*nek Mestre váráról.

⁷⁷⁸ Anjou-kori oklt. XLV. 608. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos érvénytelenít bizonyos okleveleket.

⁷⁷⁹ DF 219487. (Anjou-kori oklt. XLV. 645. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Stephani et Georgii filiorum Bubei*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megígéri Putnoki Vecse Miklós fia János és László fiai kérésére, hogy unokatestvérük leányait nem fiúsítja.

⁷⁸⁰ CDM IX. 191. I. Lajos levele Velencének Mestre várával kapcsolatban.

⁷⁸¹ DF 277360. (Anjou-kori oklt. XLV. 669. sz.), nagypecséttel és „*Commissio regis coram palatino et aliis baronibus cum ambasiatores Saxonum erant in Vissegrad*” kancelláriai jegyzettel.

⁷⁸² DL 51942. (Anjou-kori oklt. XLV. 671. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis, sed dominus archiepiscopus Strigoniensis contradixit domino regi et prohibuit Iohannem Byssenum et Benedictum filium Hem ab occupatione possessionis Kuespataka, ac tamen contra eandem prohibitionem rex fecit dare litteras presentes salvo tamen iure ecclesie Colocensis et aliorum quorumcumque*” rájegyzéssel. DL 108856. (Anjou-kori oklt. XLV. 672. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokot cserél Himfi Benedekkel és testvérével.

⁷⁸³ DL 5094., DL 51945. (Anjou-kori oklt. XLV. 683. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele az egri káptalannak Cudar Péter és fivérei királyi adományba kapott birtokai iktatásáról. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy a királyi adományba adott birtokok iktatásához kapcsolódó mandátum nem minden esetben kelt az adománylevéllel megegyező napon.

⁷⁸⁴ DL 5102. (Anjou-kori oklt. XLV. 731. sz.), nagypecséttel és „*Specialis commissio domini regis nobis personaliter facta*” kancelláriai jegyzettel.

⁷⁸⁵ Anjou-kori oklt. XLV. 750. sz. Mivel ezen a napon IV. Rudolf osztrák herceg Pozsonyban keltez, ez felveti annak lehetőségét, hogy ekkor a magyar uralkodó is ott volt. Az okmány Fejér György szövegkiadásában 1362-es évszámmal szerepel, de az arról regesztát készítő Ortvay Tivadar és Horváth Jenő 1361-re tették az évkezdett okán (Fejér IX/III. 292–296.; Ortvay: Pozsony III. 84–85., Horváth: Államszerződések 100. sz.).

1362⁷⁸⁶január [13⁷⁸⁷]-14.⁷⁸⁸

Visegrád

február 2.⁷⁸⁹

Visegrád

február 20. vagy előtte⁷⁹⁰

Vértess

március 10.⁷⁹¹

Buda

[március 13.⁷⁹²

Buda]

március 24.⁷⁹³

Körös

⁷⁸⁶ Engel: Királyitineráriumok 26–27.⁷⁸⁷ DL 5110. (Anjou-kori oklt. XLVI. 11. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. Az oklevelet a kancellária önállóan is kiállíthatta, pusztán azért szerepel az itinerárium adatsorában, mert Lajos bizonyosan Visegrádon tartózkodott a következő napon.⁷⁸⁸ DL 49715. (Anjou-kori oklt. XLVI. 17. sz.), nagypecséttel és „*Commissio regis et regine*” kancelláriai jegyzettel.⁷⁸⁹ DF 227588. (Anjou-kori oklt. XLVI. 47. sz.), gyűrűspecsttel és „*Commissio regis*” kancelláriai jegyzettel. DF 274692. (Anjou-kori oklt. XLVI. 48. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Petri de Gereke notarii sigilli anularis*” kancelláriai jegyzettel.⁷⁹⁰ DF 207335. (Anjou-kori oklt. XLVI. 67. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis per litteras suas cum suo sigillo, quod circa se gestat, consignatas, quas nobis misit de Vertes et in eodem sigillo unus clipeus est sculptus*” kancelláriai jegyzettel. A kancellária Visegrádon a nagypecsét alatt állította ki az oklevelet, a király meghagyása alapján. A nagypecséttel más oklevelet is Visegrádon erősítettek meg ezen a napon: DL 49786. (Anjou-kori oklt. XLVI. 66. sz., Kereskedelem-történet I. 131–132.).⁷⁹¹ DF 257985. (Anjou-kori oklt. XLVI. 90. sz.), DF 257986. (Anjou-kori oklt. XLVI. 91. sz.), DF 257987. (Anjou-kori oklt. XLVI. 92. sz.). I. Lajos és IV. Rudolf osztrák herceg megegyezéseiről született oklevelek.⁷⁹² DF 263601. és DL 42460. (Anjou-kori oklt. XLVI. 94. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos feltételesen örökössé tette Polgári Szőke Miklós simontornyai várnagy feleségét és nőtestvérét apjuk birtokaiban.⁷⁹³ DL 38967. (Anjou-kori oklt. XLVI. 112. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Miklós esztergomi érsek, kancellár kérésére megengedi, hogy ha nőrokona, Katalin férje gyermek és örökös nélkül hunyna el, akkor birtokai Katalinra háramoljanak. Április 4-én a garicsi pálosok kérésére I. Lajos oklevelet ír át privilégiumában (DL 35153., Anjou-kori oklt. XLVI. 138. sz.). Noha a privilégiumok eredendően nem tartalmazzak kelethelyet, mások mellett a szlavóniai kérelmezők esetében alkalmasak annak jelzésére, hogy a kérdéses időszakban az uralkodó (vagy a kancellár és a nagypecsét) a tartományban időzött. Paksi Leusták 1362. május 23-i oklevele szerint április 27-én Csúz János volt bán és a Begnai család tagjai a Körösön időző király parancsára megjelentek az ott lévő bárók színe előtt. Az adat azért nem szerepel az itineráriumban, mert a király parancsának pontos dátumát nem ismerjük (DL 101676., Anjou-kori oklt. XLVI. 243. sz.).

[május 2. ⁷⁹⁴	Kapronca]
május 8. ⁷⁹⁵	Zágráb
május 15. ⁷⁹⁶	Zágráb
[május 22. ⁷⁹⁷	Ivanc]
május 29. ⁷⁹⁸	Zágráb
június 2. ⁷⁹⁹	Kemlék
június 16. ⁸⁰⁰	Pozsony
június 25. ⁸⁰¹	Pozsony

⁷⁹⁴ Lajos aquileai pátriárka május 2-án Kaproncán adott ki oklevelet (Anjou-kori oklt. XLVI. 182. sz.). Elképzelhető, hogy ekkor a magyar uralkodó is a városban tartózkodott. Nekić: *de adventu* 209., 227.

⁷⁹⁵ DL 5123. (Anjou-kori oklt. XLVI. 196. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Willhelmi episcopi Quinqueecclesiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Kanizsai István zágrábi püspöknek és vikáriusnak megígéri, hogy a neki átadott Sopron megyei birtokért cse-rebirtokot fog adni. Lajos májusi szlavóniai tartózkodását összevontan közli: Nekić: *de adventu* 209–210., 227.

⁷⁹⁶ DL 104928. (Anjou-kori oklt. XLVI. 215. sz.), titkospecséttel. I. Lajos értesíti Szatmár, Máramaros, Kraszna és Ugocsa megyék lakosait, hogy Himfi Benedeket nevezte ki a hamarosan induló királyi had vezetőjévé, ezért a címzettek az ő seregében tartoznak útra kelni. DF 244330. (Anjou-kori oklt. XLVI. 216. sz.), titkospecséttel és „*Per Abram notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos ugyanerről a Nyaláb vár területén élőknek. Anjou-kori oklt. XLVI. 217. sz. I. Lajos ugyanerről a máramarosi városoknak. DL 41505. (Anjou-kori oklt. XLVI. 218. sz.), titkospecséttel és „*Relatio eiusdem Benedicti per Abraam notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos ugyanerről a világosvári népeknek.

⁷⁹⁷ DF 277542. (Anjou-kori oklt. XLVI. 241. sz.). Lackfi Dénes erdélyi vajda Iváncan kelt oklevele, amely szerint a király és a vajda ezen a napon egy helyen tartózkodott.

⁷⁹⁸ DL 33745. (Anjou-kori oklt. XLVI. 252. sz.), titkospecséttel. I. Lajos írásba foglalja, hogy Bátmonostori Töttös fia László Cudar Péternek és testvéreinek adta egy Zágráb megyei birtokát.

⁷⁹⁹ Anjou-kori oklt. XLVI. 260. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a budai káptalannak egy nemrégiben (*nuperrime*) királyi adományba adott birtok iktatásáról. Nekić: *de adventu* 210., 227.

⁸⁰⁰ StiAH Urkunden 1362. VI. 18. (Anjou-kori oklt. XLVI. 286. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini episcopi Quinqueecclesiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a mosoni ispánnak, hogy a heiligenkreuzi apátság kiváltságait tartsa meg. Nekić: *de adventu* 210.

⁸⁰¹ DF 286411. (Anjou-kori oklt. XLVI. 297. sz., Kereskedelem-történet II. 80–81.), nagypecséttel és „*Relatio Iohannis magistri thavarnicorum nostrorum filii condam palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, hogy az újhelyi polgárokat senki nem

június 29 ⁸⁰² –30. ⁸⁰³	Pozsony
[július 3. ⁸⁰⁴	Pozsony]
[július 6. ⁸⁰⁵	Pozsony]
[július 10. ⁸⁰⁶	Nagyszombat]
július 15. ⁸⁰⁷	Visegrád
augusztus 1. ⁸⁰⁸	Buda
augusztus 15. ⁸⁰⁹	Trencsén

tartóztathatja fel jogtalanul. Rudolf osztrák herceg június 25-én, Pozsonyban keltezett oklevele: Anjou-kori oklt. XLVI. 298. sz. (DF 201812., kiadása: Kereskedelemtörténet II. 79–80.).

⁸⁰² DL 5129. (Anjou-kori oklt. XLVI. 303. sz.), nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. DL 83291. (Anjou-kori oklt. XLVI. 304. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Demetrii litterati*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos felmenti Gönyüi Barnabás fia Márkot a levelesítés alól. DF 225682. (Anjou-kori oklt. XLVI. 305. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

⁸⁰³ DF 238803. (Anjou-kori oklt. XLVI. 308. sz.), nagypecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megengedi, hogy a pozsonyi polgárok osztrák sót hozhassanak be az országba.

⁸⁰⁴ Rudolf osztrák herceg Pozsonyban keltezett oklevele (Lichnowsky IV. 614.). Mivel június végén I. Lajos maga is bizonyíthatóan a városban tartózkodott, ezért meglehetősen szokatlan lenne, ha a herceget a városban „magára hagyva” visszatért volna Visegrádra.

⁸⁰⁵ IV. Rudolf osztrák herceg ezen a napon Pozsonyban keltezett (Anjou-kori oklt. XLVI. 333. regesztához fűzött jegyzet). Július 5-i, visegrádi kelettel ismerjük I. Lajos átiratban fennmaradt parancsát a győri káptalan részére (DF 207281., Anjou-kori oklt. XLVI. 321. sz.). Mivel az átiró oklevél szerint a királyi mandátumot a titkospecséttel erősítették meg, valószínűleg ez az első ismert példája a titkospecsét és király egymástól való távollétének.

⁸⁰⁶ III. Kázmér lengyel király Nagyszombatban keltezett (Anjou-kori oklt. XLVI. 333. sz.). Ez felveti annak lehetőségét, hogy esetleg a magyar uralkodó is a településen tartózkodott.

⁸⁰⁷ DL 100093. (Anjou-kori oklt. XLVI. 348. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.

⁸⁰⁸ DF 277361. (Anjou-kori oklt. XLVI. 362. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a zalatnai falunagynak és népeknek meghagyja, hogy az erdélyi káptalan megbízottainak engedelmeskedjenek, mert a falu a káptalané.

⁸⁰⁹ DF 257988. (Anjou-kori oklt. XLVI. 385. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a szövetséget köt IV. Rudolf osztrák herceggel. I. Lajos itteni tartózkodását, valamint IV. Károly császárral

augusztus 25. ⁸¹⁰	Buda
szeptember 2. ⁸¹¹	Visegrád
szeptember 11. ⁸¹²	Visegrád
szeptember 14. ⁸¹³	Visegrád
szeptember 22. ⁸¹⁴	Visegrád
szeptember 27. ⁸¹⁵	Visegrád
október [6 ⁸¹⁶]-7. ⁸¹⁷	Buda
október 11. ⁸¹⁸	Buda
október 17. ⁸¹⁹	Maklár
október 21. ⁸²⁰	Diósgyőr

folytatott tárgyalásait megemlíti Küküllei János, de a dátum nem adja meg (Küküllei 31–32., 35. fejezet). A tárgyalásra IV. Károly Bolko herceget küldte Trencsénbe Lajoshoz, az pedig Brodbá küldte a császárhoz Kont Miklós nádort és Bebek István országbíró, vagyis nekik is ott kellett tartózkodniuk a csapatokkal. Bebek István országbíró augusztus 20-án Trencsénben adott ki oklevelet (Anjou-kori oklt. XLVI. 394. sz.).

⁸¹⁰ MZA v Brně G 169 Rodinný archiv Collaltů Brtnice, krabice č. 16, inv. č. 160. (Anjou-kori oklt. XLVI. 402. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Prodotin de Collalto trevisoi *comest* királyi familiárisával fogadja.

⁸¹¹ DF 250518. (Anjou-kori oklt. XLVI. 415. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁸¹² DL 75532. (Anjou-kori oklt. XLVI. 424. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Benedicti filii Heym*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁸¹³ Anjou-kori oklt. XLVI. 436. sz. I. Lajos levele Trau városának.

⁸¹⁴ DL 100090. (Anjou-kori oklt. XLVI. 447. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Demetrii thesaurarii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁸¹⁵ DL 108852., nagypecséttel és „*Relatio Iohannis de Macedonia*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁸¹⁶ DF 261969. (Anjou-kori oklt. XLVI. 461. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a pécsváradi konventnek. Az adat azért szerepel zárójelben, mert az oklevelet a kancellária önállóan is kiállíthatta.

⁸¹⁷ DF 290686. és 290687. (Anjou-kori oklt. XLVI. 465. sz.), gyűrűspecséttel, mindkettő „*Relatio Nicolai palatini per Gallicum archidiaconum Kamariensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos nemesítő oklevele.

⁸¹⁸ DL 95266. (Anjou-kori oklt. 469. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁸¹⁹ DF 209992. (Anjou-kori oklt. XLVI. 488. sz.). és DF 209993. (Anjou-kori oklt. XLVI. 489. sz.), mindkettő gyűrűspecséttel és „*Relatio comiti Stephani Bubeke*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁸²⁰ DL 77306. (Anjou-kori oklt. XLVI. 492. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

november 2 ⁸²¹ –4. ⁸²²	Kassa
november 7 ⁸²³ –8. ⁸²⁴	Kassa
[november 11. ⁸²⁵	Patak]
november 13. ⁸²⁶	Kálló
december 20. ⁸²⁷	Visegrád

1363⁸²⁸

január 6 ⁸²⁹ –7. ⁸³⁰	Visegrád

⁸²¹ November 2.: Anjou-kori oklt. XLVI. 509. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy halasszák el a hadakozó országglagosok pereit a közelgő hadjárat okán. November 3.: DL 5144. (Anjou-kori oklt. XLVI. 510. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Simonis de Monak*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja Cudar Péter pohárnokmestert, borsodi ispánt, hogy Rozgonyi Miklós özvegyét és fiait őrizze meg birtokjogaikban. November 5-én Kassán adott ki oklevelet Kont Miklós nádor (Anjou-kori oklt. XLVI. 516. sz.). A király, a királyné és Kont Miklós kassai tartózkodását alátámasztják ez utóbbi 1363. január 22-i oklevelei (DL 5191., Anjou-kori oklt. XLVII. 19. sz. és DL 37369. Anjou-kori oklt. XLVII. 20. sz.).

⁸²² Kont Miklós nádor a következő évben kelt oklevelében említi, hogy november 4-én Kassán volt a királlyal (Anjou-kori oklt. XLVII. 304. sz.).

⁸²³ DL 5146. (Anjou-kori oklt. XLVI. 518. sz.), helyzetéből adódóan gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Nicolai*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Farkasfalvi Frank fia Mihály sárosi alispánnak: Rozgonyi Miklós özvegyét és fiait különös királyi védelmébe vette, ezért védelmezze meg.

⁸²⁴ DF 270049. (Anjou-kori oklt. XLVI. 522. sz.), nagypécsett. I. Lajos a neki és anyjának tett panasz vizsgálatát a vele lévők főpapokra és bárókra bízta, akik jelentést tettek a felek megegyezéséről. DF 251780. (Anjou-kori oklt. XLVI. 523. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁸²⁵ DL 77312. (Anjou-kori oklt. XLVI. 529. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele szerint neki és anyjának tett panasz miatt eskütételt rendeltek el. Az adat a királyné említése okán szerepel zárójelben.

⁸²⁶ DL 77307. (Anjou-kori oklt. XLVI. 532. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma Szabolcs megyének egy atyai birtokból kizárt leány ügyében lefolytatandó vizsgálatról.

⁸²⁷ DL 5152. (Anjou-kori oklt. XLVI. 571. sz.), nagypécsett, és DL 73082. (Anjou-kori oklt. XLVI. 572. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadományai.

⁸²⁸ Engel: Királyitineráriumok 27–28.

⁸²⁹ DF 208835. (Anjou-kori oklt. XLVII. 4. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos a maróti officálisnak, falunagynak és népeknek az általuk elfogott tolvajjal kapcsolatban.

⁸³⁰ DF 201815. (Anjou-kori oklt. XLVII. 5. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Symonis [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a vámbirtokosoknak és vámszedőknek a soproni polgárok harmincadfizetésével kapcsolatban.

január 9. ⁸³¹	Visegrád
január 25. ⁸³²	Ivánc
február 7. ⁸³³	Körös
február 11. ⁸³⁴	Körös

⁸³¹ DL 41586. (Anjou-kori oklt. XLVII. 8. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a gyermektelen Szentmártoni János és Miklós esztergomi érsek kérésére megengedi, hogy birtokait unokaöccsének hagyhassa.

⁸³² DL 41794. (Anjou-kori oklt. XLVII. 30. sz.), titkospecséttel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányokat nem fogja fiúsítani. Még két olyan oklevelet ismerünk, amelyet I. Lajos nevében adtak ki ezen a napon. Buda: DL 51984. (Anjou-kori oklt. XLVII. 28. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak Himfi Benedek birtokba iktatásával kapcsolatban. Ismeretlen kelet hely: DF 266606. (Anjou-kori oklt. XLVII. 29. sz.). I. Lajos vásár tartását engedélyezi. A pecsétek alapján valószínű, hogy a király január–február folyamán Szlavóniába látogatott, a budai, illetve visegrádi keltezésű okleveleket a kancellária saját hatáskörben adta ki, esetleg a király írásbeli parancsára. Február 2-án Budán (DL 31053., Anjou-kori oklt. XLVII. 44. sz.) és Visegrádon kelteztek (DF 282906., Anjou-kori oklt. XLVII. 45. sz.) a király nevében. Nekić: *de adventu* 227.

⁸³³ DL 5195. (Anjou-kori oklt. XLVII. 54. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos jóváhagyja a gyermektelen Kozári Mihály egyik birtokával kapcsolatos rendezését. Trau városa 1363. február 9-én úgy határozott, hogy küldjenek követeket a Zárába érkező királyhoz és királynéhez és invitálják meg őket a városba (Anjou-kori oklt. XLVII. 62. sz.). A látogatás megvalósulásáról nincs adatunk. Nekić: *de adventu* 211., 227.

⁸³⁴ DL 51979. és DF 251744. (Anjou-kori oklt. XLVII. 65. sz.), mindkét eredeti példány nagypecséttel és „*Commissio domini regis cum secreto sigillo, quas direxit* [csak DF 251744.: *cancellario*] *de Crisio in Vyssegrad*” kancelláriai jegyzettel. A király Visegrádtól való távollétét támasztja alá Bebek István országbíró március 1-jén kelt oklevele is, amely szerint a Néksei Denk fia Sándor és a lipóci nemesek közti pert elhalasztja addig, amíg a király a királynéval, Piast Erzsébettel nem tud tárgyalni az esetről (DL 5188., Anjou-kori oklt. XLVII. 91. sz.). Március elején a király hollétével kapcsolatban bizonytalanságban vagyunk. Ugyanis március 4-ről és március 7-ről ismerjük Trau, illetve Ragusa városok döntéseit a magyar királyhoz Zárába küldendő követéssel kapcsolatban (Anjou-kori oklt. XLVIII. 107. és 113. sz.). Tekintetbe véve, hogy Trau már év eleje óta készül a király és a királyné látogatására, jogosan merül fel a gyanú, hogy valóban járt Zárában a magyar uralkodó. Ugyanakkor problémát jelent, hogy ebben az esetben miért nem ismerünk egyetlen más forrást sem erről a királyi látogatásról és okát sem tudjuk adni, hogy pontosan miért utazott volna oda Lajos. Ha valóban járt a városban I. Lajos és felesége, akkor elképzelhető, hogy ehhez a látogatásához köthető a Matteo Villani által megörökített történet Kotromanić Erzsébet királyné zárdába vonulási szándékáról (Villani 241.; lásd még jelen itinerárium 1358. január 20-i bejegyzéshez fűzött jegyzetet).

[március 5. ⁸³⁵	Visegrád]
április 16. ⁸³⁶	Pozsony
április 18. ⁸³⁷	Nagyszombat
április 21. ⁸³⁸	Nagyszombat
május 6. ⁸³⁹	Nagyszombat
[május 8. ⁸⁴⁰	morva-magyar határ Uherské Hradiště mellett]
május 11. ⁸⁴¹	Pozsony
június 1. ⁸⁴²	Visegrád
június 27. ⁸⁴³	Sokol vár közelében, a seregben, Bosznia
július 8. ⁸⁴⁴	Pliva, Sokol vár ostroma, Bosznia

⁸³⁵ DL 41514. (Anjou-kori oklt. XLVII. 108. sz.), „*Commissio reg[is? vagy ine?]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele a nagyszombati polgároknak. A gyűrűspecstől töredéke a jegyzet második szavának második felét még fedi, csak a *reg-* szótag látszik tisztán, ami *regis* és a *regine* szavaknak is megfelelhet. Nekić: *de adventu* 211.

⁸³⁶ Miklós esztergomi érsek keltez a városban (DF 228194., Anjou-kori oklt. XLVII. 176. sz.). Az érsek április 4-én Visegrádon tartózkodott (Anjou-kori oklt. XLVII. 154. sz.).

⁸³⁷ DF 238806. (Anjou-kori oklt. XLVII. 179. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Szászi néhai Mihály fivérével és rokonaival tudatja, hogy a pozsonyi polgárokkal zajló ellenségeskedésükben a megegyezés létrehozását Himfi Benedekre bízta.

⁸³⁸ Anjou-kori oklt. XLVII. 183. sz., vagy gyűrűspecséttel vagy titkospecséttel. I. Lajos elhalasztja Himfi Benedek pereit a hadakozó országlakosok pereire érvényes általános perhalasztásnak megfelelően. Ugyanezen a napon Nagyszombatban keltezett Kálmán győri püspök is (DL 41518. Anjou-kori oklt. XLVII. 184. sz.).

⁸³⁹ DL 5208. (Anjou-kori oklt. XLVII. 210. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak.

⁸⁴⁰ Engel: Királyitineráriumok 27. (jegyzet nélkül). A fejedelmi találkozó Schwedler reptóriumában R135. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 446.).

⁸⁴¹ DF 238807. (Anjou-kori oklt. XLVII. 221. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi polgároknak.

⁸⁴² DF 268465. (Anjou-kori oklt. XLVII. 250. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma Sáros megye szolgabíráinak.

⁸⁴³ DF 274040., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. (Az adat ismeretét Piti Ferencnek köszönöm.)

⁸⁴⁴ DF 252712. (Anjou-kori oklt. XLVII. 297. sz., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis prepositi Transilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz. Anjou-kori oklt. XLVII. 298. sz., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. A király itteni tartózkodását összevontan közli: Nekić, *de adventu* 211–212., 227.

július 10. ⁸⁴⁵	Sokol vár mellett
július 13. ⁸⁴⁶	Szana folyó melletti mezőn
július 15. ⁸⁴⁷	Dubica
július 19. ⁸⁴⁸	Verőce
július 28. ⁸⁴⁹	Visegrád
augusztus 3. ⁸⁵⁰	Visegrád
[augusztus 14. ⁸⁵¹	(Zólyom)Lipcse]
augusztus 17 ⁸⁵² –18. ⁸⁵³	(Zólyom)Lipcse, vadászhely
augusztus 27 ⁸⁵⁴ –[28. ⁸⁵⁵]	(Zólyom)Lipcse

⁸⁴⁵ Anjou-kori oklt. XLVII. 303. sz. I. Lajos levele a velencei dózsénak.

⁸⁴⁶ DL 103314. és DL 41526. (Anjou-kori oklt. XLVII. 312. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zágrábi káptalannak.

⁸⁴⁷ DF 259862. (Anjou-kori oklt. XLVII. 317. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici magistri agasonum regalium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Gyulai Miklós fiainak szabad ispánságot adományoz. Nekić: *de adventu* 212., 227.

⁸⁴⁸ DL 73724. (Anjou-kori oklt. XLVII. 324. sz.), titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Nekić: *de adventu* 212., 227.

⁸⁴⁹ DL 5225. (Anjou-kori oklt. XLVII. 332. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Dyonisii woyvode Transilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Bátori Bereck fia néhai Miklós mester leányainak öröklésével kapcsolatban.

⁸⁵⁰ DL 5229. (Anjou-kori oklt. XLVII. 342. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Monoki Simon mester királyi tárnokmester-helyettes és fivére kérésére megengedi, hogy az örökös nélküli Dobi István fia Dorog Szabolcs és Gömör megyei birtokait nekik eladhassa és elzalogosíthassa.

⁸⁵¹ DL 22481. (Anjou-kori oklt. XLVII. 357. sz.). Miklós esztergomi érsek keltezett Lipcsén.

⁸⁵² DL 73695. (Anjou-kori oklt. XLVII. 363. sz., Kereskedelemtörténet I. 136–137.), valószínűleg gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Benedicti filii Pauli filii Heem*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁸⁵³ Anjou-kori oklt. XLVII. 368. sz. I. Lajos oklevele a velencei dózséhoz.

⁸⁵⁴ DL 5232. (Anjou-kori oklt. XLVII. 373. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai prothonotarii domini regis per Thomam notarium suum Nicolao filio Peteu petente et procurante*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. A birtok iktatásával kapcsolatban ugyanezen a napon kelt a parancslevél (DL 38813., Anjou-kori oklt. XLVII. 375. sz.). DF 266391. (Anjou-kori oklt. XLVII. 374. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai prothonotarii domini regis per Thomam notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. A birtok iktatásával kapcsolatban ugyanezen a napon kelt a parancslevél a turóci konventnek (DL 73042., Anjou-kori oklt. XLVII. 376. sz.). DL 5233. (Anjou-kori oklt. XLVII. 377. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos birtokadománya.

szeptember 2. ⁸⁵⁶	Visegrád
[szeptember 5. ⁸⁵⁷	Visegrád]
szeptember 9. ⁸⁵⁸	Visegrád
[szeptember 15. ⁸⁵⁹	Visegrád]
szeptember 17. ⁸⁶⁰	Visegrád
szeptember 19. ⁸⁶¹	Visegrád
október 2. ⁸⁶²	Visegrád
október 16. ⁸⁶³	Diósgyőr

- ⁸⁵⁵ DL 36652. (Anjou-kori oklt. XLVII. 380. sz.). I. Lajos mandátuma a turóci konventnek.
- ⁸⁵⁶ DL 5236. (Anjou-kori oklt. XLVII. 386. sz.), titkospecséttel és „*[Relatio] Petri Zudor [magistri] dapiferorum regaliū*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.
- ⁸⁵⁷ DF 229978. (Anjou-kori oklt. XLVII. 389. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a veszprémi káptalannak. Az udvar Visegrádra való visszatérését mutatja, hogy szeptember 8-án Miklós esztergomi érsek-kancellár is a városban keltezett (DF 238355., Anjou-kori oklt. XLVII. 391. sz.). Szeptember elején a raguzai kisebb tanács úgy határozott, hogy amennyiben a magyar király eljön a tengerhez, küldjenek hozzá gályán négyfős követséget (Anjou-kori oklt. XLVII. 401. sz.). A nagyobb tanács ugyanezen napon úgy határozott, hogy küldjenek valakit Zárába a magyar király jöveteléről tájékozódni (Anjou-kori oklt. XLVII. 402. sz.). A hónap derekán a raguzai nagyobb tanács 500 dukátot adat a magyar királyhoz induló küldöttségnek (Anjou-kori oklt. XLVII. 443. sz.). Marino de Stefano aranyművest Zárába küldték, hogy a magyar király érkezéséről tájékozódjon (Anjou-kori oklt. XLVII. 445. és 446. sz.).
- ⁸⁵⁸ DL 91696. (Anjou-kori oklt. XLVII. 393. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio Nicolai filii Terpe verbo regio*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szeri Pósa fiainak bírságait elengedi.
- ⁸⁵⁹ DL 5155. (Anjou-kori oklt. XLVII. 409. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos a királynéval, a főpapokkal és bárókkal tanácskozva érvényteleníti az apácavásárhelyi kolostor apátnői vagy apácái okleveleikkel tett intézkedéseit.
- ⁸⁶⁰ DF 258771. (Anjou-kori oklt. XLVII. 419. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokokat cserél bizonyos Zólyom megyei nemesekkel.
- ⁸⁶¹ DF 261964. (Anjou-kori oklt. XLVII. 444. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos átírja és részlegesen megerősíti a pécsi káptalan 1361. január 12-i oklevelét.
- ⁸⁶² DL 70553. (Anjou-kori oklt. XLVII. 468. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauritiū*” [csak a hátlapon: „*presentia iudicis curie*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Október 3-án János morva örgróf Magyarbrodon, a magyar-morva határon tartózkodik (Anjou-kori oklt. XLVII. 471. sz.).
- ⁸⁶³ DL 66154. (Anjou-kori oklt. XLVII. 512. sz.), titkospecséttel és „*[Relatio] Nicolai filii Dominici castellani Wýssegradiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

[október 25. ⁸⁶⁴	Kassa]
október 28. ⁸⁶⁵	Kassa
november 6. ⁸⁶⁶	Visegrád
november 8. ⁸⁶⁷	Visegrád
november 23. ⁸⁶⁸	Gerencsér
november 30. ⁸⁶⁹	Mór
december 13. ⁸⁷⁰	Buda
december 21. ⁸⁷¹	Visegrád

1364⁸⁷²

[január 8 ⁸⁷³ –9. ⁸⁷⁴	Visegrád]
január 17. ⁸⁷⁵	Sopron

⁸⁶⁴ DL 41543. (Anjou-kori oklt. XLVII. 524. sz.), királynéi pecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. Mivel a király nagypecsétjét helyettesítették a királyné pecsétjével, ezért jelen oklevelet a kancellária a király távollétében is kiállíthatta.

⁸⁶⁵ DL 52003. (Anjou-kori oklt. XLVII. 527. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak. Október végére Zarába várják a királyt: Anjou-kori oklt. XLVII. 534. sz.

⁸⁶⁶ Anjou-kori oklt. XLVII. 544. sz. I. Lajos levele Velencének.

⁸⁶⁷ DL 3233. (Anjou-kori oklt. XLVII. 549. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁸⁶⁸ DL 90604. (Anjou-kori oklt. XLVII. 591. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a turóci konventnek.

⁸⁶⁹ DL 41551. (Anjou-kori oklt. XLVII. 606. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak.

⁸⁷⁰ DL 106146. (Anjou-kori oklt. XLVII. 637. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. Az új nagypecsét első említése.

⁸⁷¹ DF 211531. (Anjou-kori oklt. XLVII. 651. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

⁸⁷² Engel: Királyitineráriumok 28–29.

⁸⁷³ DL 5184. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 21. sz.). Bebek István országbíró előtt egy párbaj zajlott Visegrádon.

⁸⁷⁴ DF 271022. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 64. sz.). Bebek István országbíró oklevelében olvassuk a január 9-i ítélszéken jelen lévő bárók névsorát. Mivel ezek egy része elutazott Lajossal Pozsonyba, valószínű, hogy ekkor még az uralkodó is Visegrádon tartózkodott.

⁸⁷⁵ DL 5276. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 23. sz.), nagypecséttel és „*Relatio domini Nicolai Kont palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy a sárvári polgárokat ne kényszerítsék bíróságuk elé állni.

január 21. ⁸⁷⁶ –25. ⁸⁷⁷	Pozsony
február 5. ⁸⁷⁸	Kapronca
február 25. ⁸⁷⁹	Zágráb
február 28. ⁸⁸⁰	Zágráb
március 3. ⁸⁸¹	Zágráb
március 30. ⁸⁸²	Zágráb
[április 1.–április 23. ⁸⁸³	Szlavónia]

- ⁸⁷⁶ DL 31053. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 44. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁸⁷⁷ DL 5179. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 50. sz.), nagypecséttel és „*Commissio palatini et de eius consilio et relatio ducis Opuliensis et Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Tótsolymosi János kérésére beleegyezik az általa tett birtokadományba. Pozsony város számadáskönyve rögzíti, hogy amikor 1364. február 6. előtt a király az osztrák herceggel és a morva örgróffal együtt ott tartózkodott (*fuerunt hic*), a pozsonyiak 129 librát költöttek a fejedelmi személyek ellátására (Fejérpataky: Számadáskönyvek 40.). A nagypecsét innen Brünne megy tovább (Anjou-kori oklt. XLVIII. 93. sz.), I. Lajos pedig Szlavóniába utazott. A brünne „királytalálkozó” Schwedler repertóriumában R146. sorszámmal szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 449.).
- ⁸⁷⁸ Anjou-kori oklt. XLVIII. 82. sz. (Erdődy 492. sz.), gyűrűspecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. A király tavaszi szlavóniai időzését egyben közli: Nekić: *de adventu* 212–213., 227.
- ⁸⁷⁹ DL 70554. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 126. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁸⁸⁰ DL 5287. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 138. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel. Február végétől március közepéig egy sor szlavóniai illetékességű személy részére kiadott privilégiumot ismerünk. Noha a privilégiumok nem tartalmaznak kelethelyet, de egy rövid időszakon belül az egy földrajzi helyről származó kérelmezők esetében valószínűsíthető legalább a nagypecsét és a(z) (al)kancellár, de a király más forrás alapján igazolható ottléte esetén magának az uralkodónak azon a környéken való tartózkodását (február 23.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 123. sz.; február 25.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 125. sz.; február 26.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 130. sz., március 5.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 155. sz., március 6.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 160. sz., március 13.: Anjou-kori oklt. XLVIII. 172. sz.).
- ⁸⁸¹ DL 74576. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 149. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.
- ⁸⁸² DL 5163. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 196. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a veszprémi káptalannak.
- ⁸⁸³ DL 87387. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 221. sz.). Bebek István országbíró pert halaszt I. Lajos útjára hivatkozva.

április 24. körül ⁸⁸⁴	Kapronca
[május 7. ⁸⁸⁵	Fehérvár]
május 11. ⁸⁸⁶	Visegrád
május 17. ⁸⁸⁷	Buda
május 23. ⁸⁸⁸	Győr
[május 27. ⁸⁸⁹	Pozsony]
június 10 ⁸⁹⁰ –11. ⁸⁹¹	Visegrád
június 26. ⁸⁹²	Zólyomlipcse
július 25–27. ⁸⁹³	Gerencsér, vadászhely

⁸⁸⁴ DL 41675. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 253. sz.), ismeretlen pecséttel. A dátumnál csonka. I. Lajos utasítja a nádort, hogy hozzon döntést egy perben.

⁸⁸⁵ DL 5996. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 296. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a veszprémvölgyi Szűz Mária-kolostor birtokai között szállított élelmek után ne szedjenek vámot.

⁸⁸⁶ DL 5313. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 344. sz.), nagypecséttel és „*Fassio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

⁸⁸⁷ Anjou-kori oklt. XLVIII. 361. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsénak.

⁸⁸⁸ DL 66160. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 379. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Bebek István országbírónak meghagyja, hogy egy bizonyos ügyben a nádorral együtt hozzon döntést.

⁸⁸⁹ Anjou-kori oklt. XLVIII. 407. sz. Habsburg Albert és Lipót osztrák hercegek oklevele.

⁸⁹⁰ Anjou-kori oklt. XLVIII. 454. sz., titkospecséttel. I. Lajos Brassónak sokadalomtartási jogot adományoz.

⁸⁹¹ DF 228502. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 458. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy az élelem beszerzésére induló eperjesi polgárokat ne tartóztassák fel és ne zaklassák.

⁸⁹² Anjou-kori oklt. XLVIII. 504. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Velencének. I. Lajos DF 266618. (Anjou-kori oklt. LIII. 323. sz.) jelzet alatt található, Zólyomlipcsén kelt oklevele csonka, és írásképe is eltér a 14. század második felében szokásostól. Az itinerárium adatai alapján 1364. június 27-re, 1368. június 29-re, illetve 1369. június 28-ra datálhatjuk.

⁸⁹³ Július 25.: DF 230493. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 581. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Kanizsai István zágrábi püspöknek, szlavón vikáriusnak, hogy az új pénz kibocsátásával hagyjon fel. Július 26.: DL 5332. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 583. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Ladislai ducis Opuliensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 5333. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 584. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Frankói István nyitrai püspöknek, hogy a regisztrumában szereplő egyik oklevelet újra állítsák ki. Július 27.: DF 212539. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 587a. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek Vasvári Tamás fia Miklós alpolhárnokmester királyi adományba kapott birtokába való bevezetéséről.

[augusztus 24. ⁸⁹⁴	Visegrád]
szepember 13. ⁸⁹⁵	Kassa
[szepember 15. ⁸⁹⁶	Kassa]
szepember 21–27. ⁸⁹⁷	Krakkó
október 7. előtt ⁸⁹⁸	Lőcse
október 7. ⁸⁹⁹	Vizsoly
október 10. ⁹⁰⁰	Diósgyőr

⁸⁹⁴ DF 210581. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 652. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁸⁹⁵ DL 5339. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 704. sz.), gyűrűspeccéttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar verbo regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos és Piast Erzsébet előtt tesznek panaszt.

⁸⁹⁶ DL 281035. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 721. sz.) és DF 208923. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 722. sz.), mindkettő nagypecséttel. I. Lajos okleveleket ír át.

⁸⁹⁷ DF 287476. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 737. sz.), nagypecséttel. I. Lajos megerősíti a brünni békét. A krakkói kongresszus Schwedler repertóriumában R150. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 450–451.).

⁸⁹⁸ DF 280773. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 786. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Konrád királyi harangöntő kérésére ír át egy oklevelet. Október 5-i dátummal egy sor privilégiumot ismerünk, amelyekben észak-magyarországi kedvezményezettek részére írnak át oklevelet (Anjou-kori oklt. XLVIII. 779., 780., 781., 782., 783. és 784. sz.), ez a tény pedig a nagypecsét, valamint I. Lajos otlétét valószínűsíti. Lőcse és Vizsoly távolsága miatt ugyanakkor feltételezhető, hogy az oklevelek kiadásának idején maga a király már nem tartózkodott Lőcsén, a kancelláriának egy része a nagypecséttel hátramaradt ezek kiállítására.

⁸⁹⁹ DF 228475. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 793. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Petri dicti Zudar litteratoria*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Kont Miklós nádornak és egyúttal Sáros megye honorbirtokosának, hogy az eperjesi polgárokat ne kényszerítsék a töltszéki vámhoz menni. DF 228476. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 794. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Petri Zudar litteratoria*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja minden vámbirtokosnak, hogy az eperjesi polgárokat ne kényszerítsék jogtalan vámokhoz menni. DF 219523. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 795. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Zudar Petri litteratoria*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a delnei nemeseknek meghagyja, hogy az eperjesi polgárok az eddig is használt erdőkben fát szedhetnek.

⁹⁰⁰ DL 78660. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 805. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

október 18. ⁹⁰¹ –19. ⁹⁰²	Visegrád
november 6. ⁹⁰³	Buda
[november 19. ⁹⁰⁴	Zólyom]
november 28. ⁹⁰⁵	Buda
december 8. ⁹⁰⁶	Damásd

1365⁹⁰⁷

január 5 ⁹⁰⁸ –6. ⁹⁰⁹	Visegrád

⁹⁰¹ DF 246809. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 845. sz.), nagypécsettél. I. Lajos Buda városának éves sokadalom tartását engedélyezi.

⁹⁰² DL 105449. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 847. sz.), nagypécsettél. I. Lajos meghagyja Lackfi Dénes erdélyi vajdának és testvérének, Miklósnak, hogy Varsolci Tamás fia Miklóst és annak gyermekkorú rokonait védelmezzék meg. Október 21-én és október 22-én I. Lajos nevében és nagypécstje alatt két, illetve egy átírt oklevélről van tudomásunk, Visegrád keletével október 21.: DF 266778. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 852. sz.), és DF 266606. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 853. sz.), október 22.: DL 41602. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 861. sz.).

⁹⁰³ DL 41603. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 893. sz.), titkospecséttel és „*Litteratoria insinuatione ipsius Nicolai palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹⁰⁴ DL 41605. „*Relatio magistri Benedicti filii Heem*” kancelláriai jegyzettel. A csonkán fennmaradt oklevél keltének pontosítását I. Lajos 1364. december 27-én, a nagypécset alatt kelt, a lipcsei regisztrumban és több másolatban ránk maradt oklevele tette lehetővé. A bennünket érintő királyi parancslevél és a nagypécsetes oklevél kérelmezői ugyanazok a személyek, a diplomák – bár más birtokkal kapcsolatosak – ugyanannak az „ügymenetnek” a két állomását mutatják: először a király meghagyja a kancellárnak, hogy a regisztrumból keressen ki egy bizonyos oklevelet, és azt a nagypécset alatt adja majd ki, a kancellárián pedig a fellelt bejegyzés alapján kiállítják az oklevelet (Anjou-kori oklt. XLVIII. 1003. sz.).

⁹⁰⁵ DF 200245. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 936. sz.), nagypécsettél. I. Lajos beleegyezik egy birtokcserébe.

⁹⁰⁶ DL 5354. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 964. sz.), nagypécsettél és „*Relatio Pauli de Lyzkou magistri dapiferorum regaliū*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁹⁰⁷ Engel: Királyitineráriumok 30–31.

⁹⁰⁸ DF 219542. (Anjou-kori oklt. XLIX. 8. sz.). Az oklevél restaurálása miatt a pecsét nem azonosítható. I. Lajos meghagyja Ung megye hadakozó népességének, hogy február 24-én csatlakozzanak a havasalföldi vajda ellen induló hadjáratához. Zsámboki János tárnokmester január 1-jén kelt levele szerint az esztergomi polgárok a király és a királyné előtt panaszt emeltek amiatt, hogy az esztergomi polgárok nem tettek eleget a rájuk rótt fizetési kötelezettségnek, ezért Lajos és Erzsébet felszólította a tárnokmestert,

január 18. ⁹¹⁰	Visegrád
január 30. ⁹¹¹	Koppánymonostor
február 19. ⁹¹²	Várad
március 2. ⁹¹³	Várad

hogy a polgárok részéről adjon elégtételt (DF 236304., Anjou-kori oklt. XLIX. 1. sz.). Az ilyen típusú adatok hátterében általában Piast Erzsébet királyné állt, így azt nem tudjuk, hogy Lajos pontosan mikor tért vissza Visegrádra.

- ⁹⁰⁹ DF 279573. (Anjou-kori oklt. XLIX. 11. sz., Kereskedelemtörténet I. 139–141.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Francisci phisici domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancsa Vöröskő urának, Wolfurtnak a nagyszombati polgárok vámfizetéséről. DF 279574. (Anjou-kori oklt. XLIX. 12. sz., Kereskedelemtörténet I. 138–139.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Francisci phisici domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a vámszedőknek, hogy a lovon közlekedő nagyszombati polgároktól ne szedjenek jogtalan vámot. DL 12795. (Anjou-kori oklt. XLIX. 13. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja mindazoknak, akiknek területén a nagyszombati polgároknak szőlőik vannak, hogy fogadják el az adót, amit a polgárok ki akarnak fizetni.
- ⁹¹⁰ Anjou-kori oklt. XLIX. 38. sz. I. Lajos levele Firenzének.
- ⁹¹¹ DF 271973. (Anjou-kori oklt. XLIX. 66. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. Mivel IV. Rudolf osztrák herceg Bécsben január 31-én kelt oklevelében úgy nyilatkozott, hogy a magyar király kérésére az országába menekült zsidókkal szembeni tartozása kapcsán érvényteleníti a soproni polgárok adósságleveleit (Anjou-kori oklt. XLIX. 68. sz.), ezért, valamint a január 30-i oklevél keletkezése okán felmerül egy év eleji fejedelmi találkozói lehetősége, amelyet akár Pozsonyban, akár Bécsben lefolytathattak.
- ⁹¹² DL 41640. (Anjou-kori oklt. XLIX. 109. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a *Besdench*-i plébánosnak szabad rendelkezési jogot ad egy vásárolt birtokára. Bár a király február 23-án Budán kelt, nagypecsétje alatt kiállított nemesítő oklevelét alapvetően a király személyes jelenlétét mutató kiadványok közé sorolnánk, amit a „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzet tovább erősít. Azonban a jegyzet másik fele („*et relatio palatini*”) más megvilágításba helyezi és elárulja, hogy a Váradon tartózkodó király (valószínűleg írásban megtett) utasítását Kont Miklós nádor közvetítette a kancelláriának (DL 66426., Anjou-kori oklt. XLIX. 112. sz.).
- ⁹¹³ Anjou-kori oklt. XLIX. 131. sz. I. Lajos levele Velencének. Március 5-én Miklós esztergomi érsek és Kont Miklós nádor írnak a velencei kancellárnak. E szerint az érsek és a nádor a velenceiek levelét elküldték futárral a királynak, aki válaszolt arra. Ezen válaszon nyilván I. Lajos Váradon, március 2-án kelt levelét kell értenünk (Anjou-kori oklt. XLIX. 134. sz.). Vagyis a Várad–Buda távolságot a futárok körülbelül két–három nap alatt tették meg.

március 16. ⁹¹⁴	Temesvár
március 19. ⁹¹⁵	Szalánkemén
[április 2. ⁹¹⁶	Temesvár]
április 17. ⁹¹⁷	Temesvár
április 20. ⁹¹⁸	Széphely
április 26. ⁹¹⁹	Szalánkemén
május 29 ⁹²⁰ –június 4. ⁹²¹	Vidin város előtt Bulgáriában

⁹¹⁴ DF 233742. (Anjou-kori oklt. XLIX. 156. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja a leleszi prépostot, hogy küldjön neki egy jó lovat.

⁹¹⁵ DL 62717. (Anjou-kori oklt. XLIX. 159. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [... Zu]dar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megerősít egy birtokadományt.

⁹¹⁶ DL 30121. (Anjou-kori oklt. XLIX. 189. sz.). Lackfi Dénes vajda Temesváron tartott ítélőszéket számos nemes kíséretében, egy olyan perben, amit I. Lajos küldött át a színe elé. Feltételezhető, hogy I. Lajos is a sereggel tartott.

⁹¹⁷ DF 274386. (Anjou-kori oklt. XLIX. 205. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele a váradi káptalannak.

⁹¹⁸ DL 29162. (Anjou-kori oklt. XLIX. 211. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele az erdélyi káptalannak.

⁹¹⁹ DF 238827. (Anjou-kori oklt. XLIX. 220. sz., Kereskedelemtörténet I. 141–142.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Francisci phisici regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Szerecsen Jakab erdélyi sókamaraispánnak, országos harmincadszedőnek és testvéreinek, hogy az élelmiszerekből ne szedjenek harmincadot.

⁹²⁰ Május 29.: DL 3605. (Anjou-kori oklt. XLIX. 273. sz.), titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Május 30.: DL 38180. (Anjou-kori oklt. XLIX. 274. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistro Andree filii Dionisii comitis de Zarand*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Ardói Zoárdfi Györgynek és testvéreinek szabad ispánságot ad. Június 1.: DF 261880. (Anjou-kori oklt. XLIX. 276. sz.), titkospecséttel és „*Specialis commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. DF 278539. (Anjou-kori oklt. XLIX. 277. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Palotai Cibak fia Mihálynak és fiainak szabad ispánságot ad. DL 28505. (Anjou-kori oklt. XLIX. 278. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Június 2.: DL 96396. (Anjou-kori oklt. XLIX. 280. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Újlaki Miklós fia László kérésére átír egy oklevelet és az abban foglaltakat jóváhagyja. Az uralkodó 1365. évi bulgáriai hadjáratát az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1364–1369* című térképmelléklete mutatja.

⁹²¹ DL 5397. (Anjou-kori oklt. XLIX. 286. sz.), titkospecséttel. I. Lajos az oklevélben megnevezetteket felmenti a levelesítés alól. Küküllei János is megemlíti a bolgár hadjáratot, de közelebbi dátum nélkül (Küküllei, 31., 34. fejezet).

június 15. ⁹²²	Vidin város mellett Bulgáriában
június 19. ⁹²³	Vidin város környékén (<i>districtus</i>)
június 22. ⁹²⁴	Vidin városhoz közeli mezőkön
június 23. ⁹²⁵	Szörény mellett Bulgáriában
június 24. ⁹²⁶	Orsova mellett Bulgáriában
június 30. ⁹²⁷	Lugos
július 3. ⁹²⁸	Temesvár
július 12. ⁹²⁹	Buda
július 16. ⁹³⁰	Visegrád
július 19. ⁹³¹	Visegrád

⁹²² DF 266208. (Anjou-kori oklt. XLIX. 298. sz.), titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Ugyanezen a napon Bebek István országbíró is Vidinben keltezett (Anjou-kori oklt. XLIX. 299. sz.), Kont Miklós nádor pedig június 18-án (Anjou-kori oklt. XLIX. 302. sz.).

⁹²³ DL 41640. (Anjou-kori oklt. XLIX. 305. sz.), titkospecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba.

⁹²⁴ DL 73726. (Anjou-kori oklt. XLIX. 312. sz.), titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. DL 5400. (Anjou-kori oklt. XLIX. 313. sz.), titkospecséttel és „*Propria confessio predicti [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. DL 5399. (Anjou-kori oklt. XLIX. 311. sz.), titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹²⁵ DF 262469. (Anjou-kori oklt. XLIX. 315. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini ducis ex parte domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹²⁶ DL 49120. (Anjou-kori oklt. XLIX. 318. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹²⁷ DL 108576. (Anjou-kori oklt. XLIX. 330. sz.), titkospecséttel és „*Assecuratio eiusdem palatini facta vero regis coram magnifico Georgio Bubeke Symoni litterato*” kancelláriai jegyzettel. Lajos a nádor alá rendeli a jászokat.

⁹²⁸ DL 5404. (Anjou-kori oklt. XLIX. 335. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Pauli de Lizko dapiferorum regaliū magistri*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.

⁹²⁹ Anjou-kori oklt. XLIX. 343. sz. I. Lajos levele Firenzének. Az uralkodó Köln és Huy városok polgárainak kérésére július 5-én oklevelet írt át nagypecsétje alatt, de ez valószínűleg a kancelláriai önálló oklevéladásának körébe sorolható (Anjou-kori oklt. XLIX. 338. sz., Kereskedelem-történet II. 88–89.).

⁹³⁰ DF 212696. (Anjou-kori oklt. XLIX. 345. sz.), titkospecséttel és „*Specialis commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

⁹³¹ DF 226075. (Anjou-kori oklt. XLIX. 351. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak. Úgy tűnik, hogy július végén a titkospecsét és a gyűrűspecsét egyaránt Visegrádon tartózkodott.

július 26. ⁹³²	Visegrád
július 31. ⁹³³	Visegrád
augusztus 2 ⁹³⁴ –3. ⁹³⁵	Visegrád
[augusztus 21. ⁹³⁶	Liget]
augusztus 28. ⁹³⁷	Visegrád
szeptember 6. ⁹³⁸	Visegrád
[szeptember 13. ⁹³⁹	Visegrád]
szeptember 17. ⁹⁴⁰	Buda
szeptember 20. ⁹⁴¹	Fehérvár

⁹³² DL 5406. (Anjou-kori oklt. XLIX. 3598. sz.), nagypecséttel és [csak a hátlapon: „*Specialis commissio* [csak az előlapon: *propria domini regis in domo sua* [csak a hátlapon: *Wysegradiense*] *magistro Gallo facie ad faciem facta*” kancelláriai jegyzettel.

⁹³³ DF 219532. (Anjou-kori oklt. XLIX. 361. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

⁹³⁴ DF 212697. (Anjou-kori oklt. XLIX. 364. sz., Kereskedelemtörténet I. 145–145.), titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

⁹³⁵ DF 238829. (Anjou-kori oklt. XLIX. 367. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a tizedek fizetéséről a soproni tizedekésben.

⁹³⁶ Ezen a napon Zsámboki János tárnokmester a Véglessel azonosítható Ligeten keltezett (DF 226994., az azonosításra: Arch. I. 455. és Stredoveké hrady 419–420.), ezért megfontolandó, hogy ekkortájt I. Lajos is itt tartózkodott. Támogatja ezt az elképzelést, hogy I. Lajostól augusztus elejéről ismerünk csak titkospecsés okleveleket (lásd feljebb), egyébként pedig csak olyan oklevelei vannak, amelyeket a kancellária önállóan is kiadhatott (Anjou-kori oklt. XLIX. 374., 377. sz.).

⁹³⁷ DL 86172. (Anjou-kori oklt. XLIX. 402. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Kont Miklós nádornak. DF 219531. (Anjou-kori oklt. XLIX. 403. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventhez.

⁹³⁸ DF 201817. és DF 201818. (Anjou-kori oklt. XLIX. 409. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Demetrii episcopi Syrminesis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Kálmán győri püspöknek a soproni tizedekről.

⁹³⁹ Királyi ítékezés zajlott a királyné és számos, az oklevélben megnevezett főpap és báró társaságában (DF 236357., Anjou-kori oklt. XLIX. 433. sz.).

⁹⁴⁰ Anjou-kori oklt. XLIX. 423. sz., titkospecséttel. I. Lajos a megyesi és a selyki székelek részére kegyet gyakorol.

⁹⁴¹ DL 58564. (Anjou-kori oklt. XLIX. 428. sz.), nagypecséttel. I. Lajos visszaad bizonyos birtokokat jogos tulajdonosaiknak.

szeptember 22. ⁹⁴²	Fehérvár
november 6. ⁹⁴³	Zólyom
november 19 ⁹⁴⁴ –20. ⁹⁴⁵	Buda
november 22–23. ⁹⁴⁶	Buda
november 29. ⁹⁴⁷ –december 1. ⁹⁴⁸	Pozsony
december 5. ⁹⁴⁹	Győr
december 15. ⁹⁵⁰	Visegrád

⁹⁴² DF 200973. (Anjou-kori oklt. XLIX. 435. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári keresztes konvent részére bizonyos tizedek ügyében.

⁹⁴³ DF 243804. (Anjou-kori oklt. XLIX. 546 sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az erdélyi nemeseknek megengedi, hogy ők ítélnének jobbágyaik és birtoktalan famulusaik felett.

⁹⁴⁴ DL 58565. (Anjou-kori oklt. XLIX. 558. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Stephani Bubeck et Nicolai de Zech bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 58567. (Anjou-kori oklt. XLIX. 559. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a garamszentbenedeki konventnek a fenti birtok iktatásáról. DL 37180. (Anjou-kori oklt. XLIX. 560. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

⁹⁴⁵ IV. Károly Budán keltezett (Reg. Imp. VIII. 4227. sz.).

⁹⁴⁶ Mivel IV. Károly császár november 22-én és november 23-án Budán keltezett, ezért joggal tehetjük fel, hogy ekkor I. Lajos is ott tartózkodott (Reg. Imp. VIII. 4228–4229. sz.). IV. Károly és I. Lajos budai találkozója Schwedler repertóriumában R151. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 451.).

⁹⁴⁷ Mivel december 1-jén bizonyosan Pozsonyban tartózkodik I. Lajos, ezért valószínű, hogy a november 29–30-i keltezésű privilégiumok is a király pozsonyi időzését mutatják. November 29.: Anjou-kori oklt. XLIX. 577. sz., Kereskedelem-történet II. 89–91., nagypecséttel. I. Lajos a boroszlói kereskedőket kiváltságolja IV. Károly császár kérésére. Anjou-kori oklt. XLIX. 578. sz., Kereskedelem-történet II. 91–93., nagypecséttel. I. Lajos kiváltságolja az egeri kereskedőket. November 30.: Anjou-kori oklt. XLIX. 582a. sz., Kereskedelem-történet II. 93–94., nagypecséttel. I. Lajos IV. Károly császár kérésére kiváltságolja a boroszlói kereskedőket.

⁹⁴⁸ DF 201820. és 201821. (Anjou-kori oklt. XLIX. 585. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Kont palatini facta Symoni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Kálmán püspöknek a soproni polgárokról kivetett *interdictum*-ról.

⁹⁴⁹ DL 62720. (Anjou-kori oklt. XLIX. 593. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Benedicti filii Heem facta Symone scriptori in campo lauriense*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányt nem fogja fiúsítani. Anjou-kori oklt. XLIX. 594. sz. I. Lajos IV. Károly császárt döntőbírónak kéri fel.

⁹⁵⁰ DL 35899. (Anjou-kori oklt. XLIX. 611. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

december 20.⁹⁵¹–21.⁹⁵²

Visegrád

december 30.⁹⁵³

Visegrád

1366⁹⁵⁴január [1.⁹⁵⁵–2.⁹⁵⁶

Visegrád

január 6.⁹⁵⁷

Visegrád

[január 13.⁹⁵⁸

Visegrád]

⁹⁵¹ DF 287477. (Anjou-kori oklt. XLIX. 618. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Oppelni László herceget képviselőjévé nevezi ki a Vencel cseh király és unokahúga, Erzsébet között kötendő házasság ügyében.

⁹⁵² DL 100103. (Anjou-kori oklt. XLIX. 620. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szavatosság-vállalása Dobrakucsai Pál fiai érdekében Dobrakuća váráról.

⁹⁵³ DL 74827. (Anjou-kori oklt. XLIX. 630. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Ladislai phisici domini regis in presentia dominorum Iohannis prepositi ecclesie Transsilvane et Nicolai prepositi Chanadiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a gyermektelen Görgői Konrád fia János fia György kérésére hozzájárul, hogy birtokait Tótsolymosi Apród Miklósnak és családjának hagyhassa.

⁹⁵⁴ Engel: Királyitineráriumok 31–33.

⁹⁵⁵ DL 3236. (Anjou-kori oklt. L. 1. sz.), nagypecséttel és „*Communis iusticia regni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át Treutul János királyi udvari lovag kérésére. Bár az oklevél a kancelláriai önálló oklevéladásának körébe sorolható, mivel az azt megelőző időszakban és a következő napon a király titkospecsétje alatt is itt keltezett, ezért valószínűsíthetjük, hogy ekkor is itt tartózkodott.

⁹⁵⁶ DF 256487. (Anjou-kori oklt. L. 6. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Kont palatini facta per familiarem suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a zágrábi káptalannak familiárisa, Iván fia János *in feudum* tartott birtokának bérleti feltételeiről. DL 33751. (Anjou-kori oklt. L. 3. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Demetrii episcopi Syrminesis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Cudar György kérésére beleegyezik egy szlavóniai birtok megvásárlásába. DL 5433. (Anjou-kori oklt. L. 4. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Demetrii episcopi Syrminesis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Cudar Györgynek és fivéreinek engedélyezi, hogy Szlavóniában bárkitől birtokot vásárolhassanak.

⁹⁵⁷ DF 238831. és DF 238832. (Anjou-kori oklt. L. 13. sz.), nagypecséttel. I. Lajos jóváhagyja I. Károly rendelkezését a pozsonyi polgárok vámmmentességéről. Ugyanezen a napon kelt, másik oklevél: DF 279575. (Kereskedelemtörténet I. 146–147.), és „*Commissio domine regine [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a vámtulajdonosoknak a nagyszombati polgárok vámmmentességéről.

⁹⁵⁸ DF 238833. (Anjou-kori oklt. L. 22. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos király beleegyezik abba, hogy Kálmán győri püspök a locsmánci tizedkésben bérbe adja a bor- és a kisebb

február 2. ⁹⁵⁹	Visegrád
február 6. ⁹⁶⁰	Visegrád
február 21 ⁹⁶¹ –[22. ⁹⁶²]	Buda
február [24 ⁹⁶³ –]25. ⁹⁶⁴	Buda
február 27 ⁹⁶⁵ –28. ⁹⁶⁶	Buda
[március 1. körül ⁹⁶⁷	Buda]

élelmiszertizedeket. Ezen a napon két másik oklevelet is a gyűrűpecséttel erősítettek meg, de ezeket a kancellária önállóan is kiállíthatta (DF 219565., Anjou-kori oklt. L. 21. sz. és DF 256481., Anjou-kori oklt. L. 23. sz.).

⁹⁵⁹ DL 48817. (Anjou-kori oklt. L. 65. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹⁶⁰ DL 87956. (Anjou-kori oklt. L. 71. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

⁹⁶¹ DF 238835 és DF 238836. (Anjou-kori oklt. L. 96. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Erzsébet királyné, a főpapok és a bárók tanácsával a tengermelléki javak és áruk után fizetendő harmincadról. Ugyanezen a napon a gyűrűpecséttel is Budán pecsételtek (DF 219548., Anjou-kori oklt. L. 96. sz.).

⁹⁶² Ezen a napon két olyan oklevelet erősítettek meg a nagypecséttel, amelyek egy-egy bevallást foglalnak írásba (DL 5440., Anjou-kori oklt. L. 102. sz. és DL 87404., Anjou-kori oklt. L. 103. sz.) és noha ezeket a kancellária önállóan is kiállíthatta, mivel az előző napokban és a következőkben is Budán tartózkodott az uralkodó, feltehetően ekkor is ott volt.

⁹⁶³ DF 239017. (Anjou-kori oklt. L. 112. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Pozsony város polgárai kérésére egy oklevelet ír át. Noha az oklevél a kancellária önálló oklevéladása körébe sorolható, de mivel a következő napon valószínűleg Budán tartózkodott az uralkodó, bízvást feltehetjük, hogy már ezen a napon is ott volt.

⁹⁶⁴ DF 257990. (Anjou-kori oklt. L. 115. sz.), nagypecséttel. I. Lajos III. Albertet és III. Lipót (Ausztria, Stájerország és Karintia hercegeit) felmenti minden vele kötött szövetség és neki járó kötelezettség alól.

⁹⁶⁵ DF 287477. (Anjou-kori oklt. L. 123. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos és Erzsébet királyné megígérik, hogy István herceg leányát, Erzsébet hercegnőt IV. Károly fiához, Vencel cseh királyhoz adják feleségül.

⁹⁶⁶ DF 265360. (Anjou-kori oklt. L. 125. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Nicolai filii Lachk fratris Colos*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

⁹⁶⁷ DF 211191. (Anjou-kori oklt. L. 129. sz.), gyűrűpecséttel. I. Lajos parancslevele a leleszi konventnek egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban. Mivel azonban a királyi adomány emlegetése csak mellékesen szerepel, nem biztos, hogy az adomány és a parancs időben egybeesett, vagy legalábbis egymáshoz igen közel állították ki mindkettőről az oklevelet.

március 8. ⁹⁶⁸	Buda
[március 29. ⁹⁶⁹	Visegrád]
április 12. ⁹⁷⁰	Déva
április 23 ⁹⁷¹ –25. ⁹⁷²	Gyulafehérvár
április 29. ⁹⁷³	Gyulafehérvár
május 8 ⁹⁷⁴ –9. ⁹⁷⁵	Torda

⁹⁶⁸ DF 219392. (= DF 277905.) (Anjou-kori oklt. L. 139. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. A káptalan részére március 15-én kelt a parancslevél az iktatással kapcsolatban (Anjou-kori oklt. L. 155. sz.).

⁹⁶⁹ DF 257481. (Anjou-kori oklt. L. 195. sz.), nagypecséttel. I. Lajos anyja kérésére kiadott fiúsító oklevele. Nem tudjuk, hogy pontosan mikor indult el Lajos Erdélybe, így ez a keltezés lehet, hogy inkább a királyné tartózkodási helyét tükrözi.

⁹⁷⁰ DL 30688. (Anjou-kori oklt. L. 229. sz.), titkos gyűrűspecséttel. Az uralkodó 1366. évi erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1364–1369* című térképmelléklete mutatja.

⁹⁷¹ Április 23.: DL 41647. (Anjou-kori oklt. L. 245. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Himfi Pál fia Benedek krassói ispánnak egy levelesített személlyel kapcsolatban. Anjou-kori oklt. L. 246. sz. I. Lajos meghagyja Miklós esztergomi érsek, kancellárnak, hogy állíttasson ki a kancelláriában adományleveleket Himfi Pál fia Péternek Bodó Miklós Temes és Krassó megyei birtokairól. Ekkori gyulafehérvári tartózkodása ideje alatt I. Lajos titkospecsétje alatt kelt oklevélben megengedte Gáldi néhai Herbord leányainak, hogy apjuk birtokából a negyedert természetben kaphassák meg. Az oklevél pontos dátumát nem ismerjük (Anjou-kori oklt. L. 250. sz. és EO IV. 427. sz.). Április 24.: DL 56887. (Anjou-kori oklt. L. 252. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Bubeek mihi Symoni facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányokat nem fiúsítja. DL 32505. (Anjou-kori oklt. L. 253. sz.), titkospecséttel és az átíró oklevél szerint „*Relatio comitis Stephani Bubeek scriptori facta in orto prepositi Transilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Kendeth fia: Miklósnak és fivéreinek adja Lupsa királyi falu kenézségét.

⁹⁷² DL 62512. (Anjou-kori oklt. L. 259. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak fiúsított leány birtokba iktatásával kapcsolatban.

⁹⁷³ DL 5452. (Anjou-kori oklt. L. 266. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. Az uralkodónak ez az oklevele azért különleges, mert ténylegesen is rögzíti a király erdélyi tartózkodását: április 29-én Lajos a főpapokkal és a bárókkal ott [Gyulafehérváron] a panaszosok peres ügyeit tárgyalta.

⁹⁷⁴ DL 30689. (Anjou-kori oklt. L. 291. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...] Bubeek*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

⁹⁷⁵ DL 29169. (Anjou-kori oklt. L. 311. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Lachk*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. Május 10-i Bécsben keltezett levelében IV. Károly úgy számolt, hogy fia, Vencel cseh király

május 15 ⁹⁷⁶ –16. ⁹⁷⁷	Torda
május 16. ⁹⁷⁸	Kolozsvár
május 19 ⁹⁷⁹ –20. ⁹⁸⁰	Kolozsvár
május 22. ⁹⁸¹	Kolozsvár
május 27. ⁹⁸²	Kolozsvár
június 2 ⁹⁸³ –3. ⁹⁸⁴	Beszterce

és a magyar király unokahúga, Erzsébet négy héten belül házasságot köthetnek (Anjou-kori oklt. L. 317. sz.).

- ⁹⁷⁶ DF 257868. (Anjou-kori oklt. L. 341. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Sandri pincerne domini regis Symoni facta harum scriptori*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Torockói Ehellős fia István fiainak, valamint az oklevélben megnevezett rokonaiknak szabad ispánságot adományoz.
- ⁹⁷⁷ DL 73724. (Anjou-kori oklt. L. 349. sz.), és titkospecséttel. I. Lajos oklevelében rögzíti a Fehér megyei Aszúagy birtok ügyében született döntését.
- ⁹⁷⁸ DL 29166. (Anjou-kori oklt. L. 352. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Nicolai de Zeech Dalmacie et Croacie bani per Iohannem notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. DL 41655. (Anjou-kori oklt. L. 351. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Andree filii Dyonisii facta Symoni harum scriptori*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Lehetséges, hogy az uralkodó reggel még az egyik, de délután/este már a másik településen tartózkodott. Mivel Torda és Kolozsvár távolsága 32 km, ez teljesen elképzelhető. A másik megoldás az lehet, hogy a kancellária később indult az uralkodó után.
- ⁹⁷⁹ DL 91725. (Anjou-kori oklt. L. 358. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szeri Pósa fia bírságait elengedi.
- ⁹⁸⁰ DL 52108. (Anjou-kori oklt. L. 361. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak.
- ⁹⁸¹ Anjou-kori oklt. L. 370. sz., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos engedélye a kolozsvári Szent Erzsébet-ispotály malma számára. Az oklevél szövegében szerepel, hogy visszahozatala esetén nagypecséttel is megerősítik, vagyis jelen példányt nem a nagypecséttel erősítették meg.
- ⁹⁸² DF 253312. (Anjou-kori oklt. L. 392. sz.), titkospecséttel. I. Lajos általános parancslevele arról, hogy a désaknai és sédvári polgárokat, népeket és kereskedőket senki ne akadályozza a területén való áthaladásban.
- ⁹⁸³ Erdődy 511. sz. (Anjou-kori oklt. L. 422. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri [Ge]o[rgii] Bubeek facta Symon[i] harum script[ori]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányokat nem fiúsítja.
- ⁹⁸⁴ DL 28743. és DF 261134. (Anjou-kori oklt. L. 423. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a kolozsi konventnek a bonchidai és a székaknai királyi népek közötti vitás földek elválasztásával kapcsolatban.

június 6 ⁹⁸⁵ –7. ⁹⁸⁶	Beszterce
június 11 ⁹⁸⁷ –12. ⁹⁸⁸	Beszterce
június 16. ⁹⁸⁹	Görgény
június 20. ⁹⁹⁰	Görgény
június 24. ⁹⁹¹	Székelyvásárhely
június 26. ⁹⁹²	Székelyvásárhely
július 3. ⁹⁹³	Gyulafehérvár
július 8 ⁹⁹⁴ –14. ⁹⁹⁵	Gyulafehérvár

⁹⁸⁵ DF 280974. (Anjou-kori oklt. L. 429. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis et relatio Iohannis dicti Treutul*” kancelláriai jegyzettel. DF 281150. (Anjou-kori oklt. L. 430. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Kolozsvár polgárainak Erdélyen belüli vámmentességéről.

⁹⁸⁶ Anjou-kori oklt. L. 445. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megígéri vidini bolgár hívének, *Primichur* (dictus) Györgynek, hogy amint Vidinbe érkezik, tájékozódni fog örökségével kapcsolatban.

⁹⁸⁷ DF 247229. (Anjou-kori oklt. L. 464. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevele Beszterce város kiváltságairól.

⁹⁸⁸ DL 73713. (Anjou-kori oklt. L. 469. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Lachk magistri facta soli domino cancellario*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja az alvajdának, hogy Zsuki István fia Leonard lányától vegye vissza a király fiúsító oklevelét és adja ki neki az atyai birtokokból a negyedet.

⁹⁸⁹ DL 61219. (Anjou-kori oklt. L. 484. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

⁹⁹⁰ Anjou-kori oklt. L. 503. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsénak.

⁹⁹¹ DL 44336. (Anjou-kori oklt. L. 529. sz., kiadása: ZW II. 254–256.), a kiadás alapján titkospecséttel és „*Assecuratio ipsorum Benedicti archidiaconi et Stephani filii Pouse militis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelébe foglalja a fatai nemesek és a nagydemeteri királyi népek közötti határokat. DL 5995. (Anjou-kori oklt. L. 530. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Haranglábi Pál fiát, Mihályt megerősíti Hagymás birtokában.

⁹⁹² Erdődy 512. sz. (Anjou-kori oklt. L. 536. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a Losonci családban végrehajtandó birtokosztályt elhalasztja.

⁹⁹³ DF 277368. (Anjou-kori oklt. L. 591. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Iohannis prepositi [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ad ki egy tilalmazással kapcsolatban.

⁹⁹⁴ Július 8.: DL 30692. (Anjou-kori oklt. L. 620. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a fehérvári káptalan és erdélyi püspök érdekében megerősít minden olyan adományt, amit eddig bármilyen címen kaptak. Július 9.: DL 62721. (Anjou-kori oklt. L. 627. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudar facta Symoni harum scriptori*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a kolozsi konventnek egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban. DF 277388. (Anjou-kori oklt. L. 628. sz.), titkospecséttel.

július 15. ⁹⁹⁶	Alvinc
július 19 ⁹⁹⁷ –20. ⁹⁹⁸	Lippa
július 24. ⁹⁹⁹	Lippa
[augusztus 12. ¹⁰⁰⁰	Visegrád]

- I. Lajos visszaadja az erdélyi káptalannak egyik birtokát. Július 10.: DL 28744. (Anjou-kori oklt. L. 634. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi alvajdának bizonyos határok rendezéséről. Július 11.: DF 252781. (Anjou-kori oklt. L. 636. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Nicolai comitis Siculorum facta soli domino cancellario*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos juh-ötvened adománya. DF 252770. (Anjou-kori oklt. L. 637. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Nicolai comitis Siculorum facta soli domino cancellario*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi alvajdának. Július 12.: DL 30125. (Anjou-kori oklt. L. 642. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Iohannis Dominici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak. DF 211304. (Anjou-kori oklt. L. 643. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leszesi konventnek egy királyi adományként adott birtok iratásával kapcsolatban. Július 13.: DL 5476. (Anjou-kori oklt. L. 649. sz.), titkospecséttel és „*Relatio eiusdem bani facta per Iohannem notarium suum Symoni harum scriptori*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelében rögzíti Lapus föld felosztását. DL 32200. (Anjou-kori oklt. L. 648. sz.), titkospecséttel. I. Lajos parancslevele Járai Péter erdélyi alvajdának.
- ⁹⁹⁵ DF 277370. (Anjou-kori oklt. L. 655. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Petri Zudor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, Kolozsvár városa ne ítélkezzen Domonkos erdélyi püspök jobbágysai és népei felett.
- ⁹⁹⁶ DF 277371. (Anjou-kori oklt. L. 661. sz.), titkospecséttel. I. Lajos előtt Járai Péter erdélyi alvajda vállalta, hogy megegyezik az erdélyi káptalannal perükben. DL 98628. (Anjou-kori oklt. L. 662. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevele a kolozsvári polgárok által fizetendő vámról. DL 30693. (Anjou-kori oklt. L. 660. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Járai Péter erdélyi alvajdának, hogy egy árva leányt védelmezzon meg atyai birtokaiban.
- ⁹⁹⁷ DL 34108. (Anjou-kori oklt. L. 678. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ⁹⁹⁸ DF 285833. (Anjou-kori oklt. L. 680. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Keve és Krassó megye lakosainak a szláv vagy szakadár papokról.
- ⁹⁹⁹ Anjou-kori oklt. L. 692. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsének.
- ¹⁰⁰⁰ DL 100113. (Anjou-kori oklt. L. 749. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Nicolai de Hedrehwar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Berstyanóci Latk Berstyanóc várát és a hozzá tartozó birtokokat a királyi speciális jelenléte elé rendeli. Tartalma alapján sorolható a király tartózkodási helyeit mutató oklevelek közé. Augusztus 12-én a nagypecsét alatt Budán állítottak ki két olyan királyi oklevelet, amelyekben I. Lajos egy-egy oklevelet ír át. Mivel az ilyen típusú oklevelek a kancellária önálló oklevéla-

augusztus 15. ¹⁰⁰¹	Buda
augusztus 20. ¹⁰⁰²	(Zólyom)Lipcse
augusztus 27. ¹⁰⁰³	Bozók
szeptember 1. ¹⁰⁰⁴	Visegrád
szeptember 6. ¹⁰⁰⁵	Miskolc

dásának körébe tartoznak, nem biztos, hogy akár a király, akár a királyné tartózkodási helyét tükrözik (DL 3393., Anjou-kori oklt. L. 747. sz. és DL 3924., Anjou-kori oklt. L. 748. sz.). Mivel azonban augusztus 15-re tehető V. János bizánci császár budai látogatása, valószínűsíthetjük, hogy már augusztus 12-én is Visegrádon tartózkodhatott az uralkodó. A bizánci császár látogatása Schwedler repertóriumában R152. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 451.). A császár látogatásáról összefoglalóan lásd: Moravcsik: Bizánci császárok Budán 835–840.

¹⁰⁰¹ DL 87413. (Anjou-kori oklt. L. 760. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai palatini per Stephanum litteratum notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Az iktatásról szóló mandátum ugyanezen a napon kelt: DL 87414., Anjou-kori oklt. L. 761. sz. Miklós esztergomi érsek és kancellár 1366. augusztus 24-én Budán időzött, valószínűleg a király nagypecsétje is vele volt (Anjou-kori oklt. L. 777. sz.). Augusztus 18-án bizonyosan nem Óbudán tartózkodott a király, ellenben a kancellár és a nagypecsét igen: DL 5488. (Anjou-kori oklt. L. 766. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis per litteras suas cum sigillo suo, quod solus gestat*” kancelláriai jegyzettel. Valószínű, hogy Lajos ekkor már elindult Zólyomlipcse irányába.

¹⁰⁰² DF 230828. (Anjou-kori oklt. L. 768. sz.), titkos gyűrűspecséttel. „*Relatio Petri [...]*” kancelláriai jegyzettel. Augusztus 26-án az uralkodó bizonyosan nem Visegrádon tartózkodott. DL 103321. (Anjou-kori oklt. L. 783. sz.), nagypecséttel és „*Ad litteratorium preceptum domini regis sub sigillo, quod in manu sua gestat*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Szécsi Miklósnak. Az iktatásról szóló mandátum a következő napon kelt: Anjou-kori oklt. L. 787. sz.

¹⁰⁰³ DL 5491. (Anjou-kori oklt. L. 787. sz.), titkos gyűrűspecséttel.

¹⁰⁰⁴ DL 28916. (Anjou-kori oklt. L. 809. sz.), titkospecséttel. I. Lajos utasítja a kerci monostor apátját, hogy Miklós knini püspök fraterének legyen segítségére a birtokában őt zaklatókkal szemben. DL 96413. (Anjou-kori oklt. L. 811. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri [Nicolai] filii [Nicolai] de [Hedruh]uara*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Kont Miklós nádornak, hogy a Bereg megyei közgyűlésen folytasson le egy hatalmaskodás (birtokfoglalás) ügyében vizsgálatot. DL 100147. (Anjou-kori oklt. L. 810. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Garázda (Egyházi archontológia II. 1201.) Miklós csanádi prépostnak, királyi káplánnak.

¹⁰⁰⁵ DF 209927. (Anjou-kori oklt. L. 824. sz.), titkospecséttel. I. Lajos kegynylvánító oklevele az egri egyháznak.

szeptember 18. ¹⁰⁰⁶	Kisfalud
október 6. ¹⁰⁰⁷	Temesvár
október 10. ¹⁰⁰⁸	Orsova
október 16. ¹⁰⁰⁹	Temesvár
november 3. ¹⁰¹⁰	Lugos
november 9. ¹⁰¹¹	Mezősomlyó

¹⁰⁰⁶ Erről a napról két oklevelet ismerünk, mindkettőt Kisfalud kelethellyel. A DL 5494. (Anjou-kori oklt. L. 853. sz.) jelzetű, a muhi királyi jobbágyság feletti bírói joghatóságról kelt oklevél I. Mátyás 1470-ben kelt oklevelében átírva maradt ránk, az átíró oklevél szerint gyűrűspecséttel erősítették meg. A másik, DL 5493. (Anjou-kori oklt. L. 852. sz.) jelzetű oklevélben a király gáji Mocsk fia Domonkos leányait fiúsította feltételesen. Az oklevelet megfogalmazás szerint a király titkos gyűrűspecséttel erősítették meg, de a rendelkezésre álló példány pecsételése nélküli fogalmazvány. A szeptember 20-án, Budán keltezett, a velencei dózsénak szóló levél ezért nem a király, hanem a nagypecsét tartózkodási helyét tükrözi. (Anjou-kori oklt. L. 855. sz.).

¹⁰⁰⁷ DL 8006. (Anjou-kori oklt. LI. 411. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos Alsáni (C. Tóth: Esztergomi archontológia 31.) Bálint esztergomi olvasókanonoknak és Debrői Miklós mesternek bizonyos földek visszaadásáról a korábbi tulajdonosnak. Nem tudjuk, hogy pontosan mikor érkezett I. Lajos Temesvárra, de valószínű, hogy október 6-án. Október 2-án Temesváron ismeretlen pecséttel megerősített királyi oklevelet adtak ki, amelyben Treutul János és fivére megbízták Kemecei Márton deákat egy birtokuk eladásával (DL 58974., Anjou-kori oklt. L. 874. sz.), de ezt a kancellária a saját hatáskörében is kiadhatta. A király Temesvártól való távollétét még inkább erősíti a nevében kelt október 5-i két oklevél, amelyek hátlapján a király írásbeli parancsára vonatkozó kancelláriai jegyzetet találunk: „*Ad litteratorium mandatum domini regis et etiam relationem magistri Nicolai filii Lachk.*” DL 71876. (Anjou-kori oklt. L. 879. sz.). Az uralkodó 1366. évi bánsági útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1364–1369* című térképmelléklete mutatja.

¹⁰⁰⁸ DL 5504. (Anjou-kori oklt. L. 898. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az erdélyi alvajdának, hogy mielőtt utána indul, az erdélyi káptalan tanúbizonyságával igazítsák ki egy birtok határait.

¹⁰⁰⁹ DL 100147. (Anjou-kori oklt. L. 939. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos tartalmi átiratban fennmaradt oklevele szerint a királyi ember és a pozsegi káptalan kiküldöttje Garázda Miklós csanádi prépostor és rokonait ellentmondás nélkül iktatták.

¹⁰¹⁰ DL 41690. (Anjou-kori oklt. L. 979. sz.), titkos gyűrűspecséttel.

¹⁰¹¹ DF 285834. (Anjou-kori oklt. L. 997. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...] litterati*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegyelemlevele.

november 11. ¹⁰¹²	Temesvár
november 23. ¹⁰¹³	Buda
november 26. ¹⁰¹⁴	Visegrád
december 6 ¹⁰¹⁵ –7. ¹⁰¹⁶	Vértess, vadászhely
december 23. ¹⁰¹⁷	Visegrád
december 26. ¹⁰¹⁸	Visegrád

1367¹⁰¹⁹

[január eleje¹⁰²⁰

Visegrád]

¹⁰¹² DL 104484. (Anjou-kori oklt. L. 1001. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Himfi Benedek bolgár bánnak meghagyja, hogy a vidini polgárok kiváltságai ellenére ne vezessen be új vámokat. DL 48000. (Anjou-kori oklt. L. 1002. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Ladislai palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja Himfi Benedek bolgár bánt, hogy miután Vidin várost és kerületét biztonságba helyezte, menjen a királyhoz seregével. Raguzai városa is úgy tudta, hogy a király Vidin környékén tartózkodhat. Ugyanis a november 12-én kelt tanácsi határozatban azt olvashatjuk, hogy a királyhoz küldött raguzai követek nem hagyhatják el Magyarország területét, amelybe ekkor Vidin környékét is bele kell érteni (Anjou-kori oklt. L. 1005. sz.).

¹⁰¹³ DF 283056. és DF 262702. (Anjou-kori oklt. L. 1032. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Szepesi Jakab nádori ítélőmesternek. Mivel november végén–december elején a király már az ország közepén található, valószínű, hogy ekkor is Budán tartózkodott.

¹⁰¹⁴ Anjou-kori oklt. L. 1040. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az ország bírának, hogy egy birtok adásvétele kapcsán ne hozzanak ítéletet.

¹⁰¹⁵ Anjou-kori oklt. L. 1058. és 1059. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a velencei dózsához. Schmidtmayer Richárd Gerencsérrel azonosítja (Schmidtmayer: Gerencsér 72.).

¹⁰¹⁶ Anjou-kori oklt. L. 1064. sz., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁰¹⁷ DL 43172. és DL 43389. (Anjou-kori oklt. L. 1096. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁰¹⁸ DL 52105. (Anjou-kori oklt. L. 1098. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Nicolai de Zeech bani facta Symoni litterato*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja Himfi Benedek bolgár bánt, hogy egy jogtalanul lefoglalt birtokot adjon vissza.

¹⁰¹⁹ Engel: Királyitineráriumok 33–34.

¹⁰²⁰ A vízkereszti nyolcadon tartott nádori, illetve országbírói ítélőszékeken több főpap és báró részt vett bírótársként. Nádori ítélőszék: DL 91. (Anjou-kori oklt. LI. 63. sz.): Bebek István országbíró, Szécsi Miklós szlavón bán, Druget János tárnokmester, Bebek György királynéi tárnokmester, Hédervári Miklós királynéi ajtónállómester, Cudar Péter, Debrői Miklós. Országbírói ítélőszék: DL 2396. (Anjou-kori oklt. LI. 95. sz.): Telegdi Tamás kalocsai érsek, Zsámboki László veszprémi püspök-kancellár, Szapolyai

január 9. ¹⁰²¹	Visegrád
január 15. ¹⁰²²	Visegrád
[január 15. ¹⁰²³	Damásd]
január 28 ¹⁰²⁴ –29. ¹⁰²⁵	Zólyom
január 31. ¹⁰²⁶	Zólyom

Péter boszniai püspök, Bebek Domonkos csanádi püspök, Kató László bácsi prépost, Kont Miklós nádor, Lackfi Dénes erdélyi vajda, Szécsi Miklós szlavón bán, Dunajeci János királyi és Bebek György királynéi tárnokmester, Hédervári Miklós királynéi ajtónállómester. Piast Erzsébet is tudott az országbíró itt hozott ítéletéről, a király pedig tanácsolta neki az ítéletet. Január 10-én Frankói István nyitrai püspök is Visegrádon keltezett: DL 41696. (Anjou-kori oklt. LI. 20. sz.). Ezek alapján lehet feltételezni, hogy I. Lajos is Visegrádon tartózkodott.

¹⁰²¹ DL 73721. (Anjou-kori oklt. LI. 17. sz., Kereskedelem-történet I. 148–149.), gyűrűspecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio comitis capelle*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁰²² Anjou-kori oklt. LI. 24. sz., titkospecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Galli cantoris*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele a dorozsmai falunagynak és népeknek. Az oklevelet csak a Hazai Okmánytár közléséből ismerjük; e szerint vörös pecséttel erősítették meg, ami a király titkos-, gyűrűs- és titkos gyűrűspecséttel egyaránt vonatkozhat (HO II. 121.). Mivel azonban a kancelláriai jegyzetet a kiadás szerint az előlapra jegyezték fel, az ekkor használt „sima” gyűrűspecséttel kizárhatjuk, mivel azt rendszeren a hátlapra nyomták, így a kancelláriai jegyzetet is oda jegyezték fel. Valószínű tehát, hogy ez az adat I. Lajos tartózkodási helyét tükrözi.

¹⁰²³ Oppedini László herceg nádor január 15-én Damásdon keltezett (DL 41697., Anjou-kori oklt. LI. 25. sz.), ez felveti annak lehetőségét, hogy az uralkodó Visegrádról Damásdra ment át és reggel/délelőtt még Visegrádon, délután/este már Damásdon tartózkodott Oppedini Lászlóval együtt. Damásd a Visegrád–Zólyom közötti útvonalba is beleilleszthető.

¹⁰²⁴ DF 281267. (Anjou-kori oklt. LI. 50. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini Iohannis prepositi Transsilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Kolozsvárhoz csatolja a város által alapított falut.

¹⁰²⁵ DL 5521. (Anjou-kori oklt. LI. 53. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii dicti Zudor militis aule regine*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos újadománya Csirke Tamás fiának.

¹⁰²⁶ DF 211313. (Anjou-kori oklt. LI. 57. sz.), valószínűleg titkospecséttel és „*Relatio Emerici fratris Dyonisii woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Február hónap folyamán I. Lajos tartózkodási helyeiről nem rendelkezünk biztos tudomással. A király nevében fennmaradt oklevelek döntő többsége ismeretlen pecséttel, részben pedig gyűrűspecséttel megerősített, Visegrádon keltezett mandátum (ismeretlen pecséttel: Anjou-kori oklt. LI. 68., 69., 70., 81., 93., 102. sz.; gyűrűspecséttel: Anjou-kori oklt. LI. 71., 82., 92.[?], 94.[?]) sz.). A nagypécsettől február 24-én Visegrádon pecsételtek: DL 62576. (Anjou-kori oklt. LI. 113. sz.)

március 5. ¹⁰²⁷	Buda
[március 12. ¹⁰²⁸	Buda]
március 16. ¹⁰²⁹	Buda
március 23. ¹⁰³⁰	Sziget (<i>Insula</i>)

¹⁰²⁷ Anjou-kori oklt. LI. 127. sz. I. Lajos levele a velencei dózsának. Ugyanezen a napon Visegrádon foglalnak nagypecséttel megerősített oklevélbe egy tiltakozást (DL 5531., Anjou-kori oklt. LI. 126. sz.).

¹⁰²⁸ DF 290272. (Anjou-kori oklt. LI. 141. sz. és Ragusa 45.), nagypecséttel. I. Lajos nyugtája Raguzának. DL 30697. (Anjou-kori oklt. LI. 142. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini palatini et deliberatio baronum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja mindenkinek, hogy az erdélyi országlakosokat ne zaklassák szabadságaikban. Március 14-én Szécsényi Kónya dalmát-horvát bán Budán időzött (DF 277376., Anjou-kori oklt. LI. 148. sz.).

¹⁰²⁹ DL 77388. (Anjou-kori oklt. LI. 154. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Kont palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányokat nem fogja fiúsítani. DL 5540. (Anjou-kori oklt. LI. 155. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai Kont palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos adománya anyja, Erzsébet királyné kérésére.

¹⁰³⁰ DL 30692. (DF 277375.) (Anjou-kori oklt. LI. 167. sz.), nagypecséttel és „*Propria commissio domini regis in Insula facta et relatio Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. Másik, szintén nagypecséttel megerősített oklevél, amelynek kancelláriai jegyzete azonban csak Cudar György relációjáról szól: DF 277373. (Anjou-kori oklt. LI. 168. sz.). I. Lajos király átírja a saját 1366. július 14-i oklevelét. Mind a két oklevél Budán kelt. Az Albertiek édenkertje című novellagyűjteményben szerepel egy magyar vonatkozású elbeszélés, amely szerint két együgyű firenzei atyafi elhatározza, hogy ellátogat Magyarországra abból a célból, hogy híres emberrel találkozzanak, illetve ők maguk is urakká váljanak. Hőseink Budán egyikük Giovanni nevű unokaöccsénél szálltak meg és segítségét kérték abban, hogy a királlyal találkozhassanak. Az unokaöcs azonban elmondta nekik, hogy az uralkodó nem Budán, hanem a Szigeten tartózkodik. A két atyafi átjutott a szigetre, ott egy kertbe mentek, ahol találkoztak a királlyal, de őt öltözete alapján papnak nézték és kedélyesen elbeszélgettek vele. Mivel a szöveg hiányosan maradt fenn, ezért azt nem tudjuk, hogy pontosan hogyan jutottak be a firenzeiek a királyhoz. A novella a történetek idejét sem jegyzi fel, de a király öltözete és a félrevonult elmélkedés alapján feltételezen gondolhatunk arra, hogy az élete végén történt (vö. Küküllei 39., 54. fejezet) (Máté: *Fabula* 103–112.). A novella szövegében említett Szigetet a szöveget újraközlő Máté Ágnes a Nyulak szigetével azonosította, viszont az *Insula* elnevezés miatt akár a Csepel-sziget is szóba jöhet, noha annak *Insula Magna* volt az oklevelekben bevett neve. I. Lajos király itineráriumában „szigeti” tartózkodásról 1367-ben és 1369-ben egy-egy alkalommal értesülünk. Kotromanić Erzsébet királyné tartózkodási helyei között a Nyulak szigete

március 28. ¹⁰³¹	Buda
[április 7. ¹⁰³²	Buda]
május 3. körül ¹⁰³³	Szent László-remeteség Somogyban
[május 9. ¹⁰³⁴	Buda]
[május 29 ¹⁰³⁵ –31. ¹⁰³⁶	Visegrád]

egyáltalán nem bukkan fel, Csepel pedig csak Lajos utolsó éveiben (a pontos adatokat lásd a királyné itineráriumában). Mivel a fent idézett történetben az olaszok mintegy öt órát töltöttek el Lajossal a Szigeten, amíg a főurak visszatértek Budáról, ahol ebédelni voltak, ezért mind a Nyulak szigete, mind pedig Csepel szóba jöhet azonosításként. Mivel a király szemlélődő magatartása, valamint csuhába öltözése Küküllei János szerint élete utolsó éveiben volt jellemző, ezért magam ez utóbbi megoldás felé hajlok.

¹⁰³¹ Anjou-kori oklt. LI. 184. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az országbíró-nak, hogy hozzon ítéletet egy perben.

¹⁰³² Április 7-én Budán kelt levelében Deméni László választott nyitrai püspök tudatja Himfi Benedek bánnal, hogy a király beteg: DL 47980. (Anjou-kori oklt. LI. 213. sz.). A betegeskedés magyarázatot ad arra is, hogy április hónapból miért csak egy maroknyi és a kancelláriai önálló oklevéladási tevékenységének körébe tartozó oklevelet ismerünk. Április 13.: DF 207322. (Anjou-kori oklt. LI. 220. sz.). I. Lajos meghagyja a pannonhalmi konventnek, hogy a király és a királyné oklevélhez mellékelte, Kálmán győri püspök és a káptalan fontosabb tagjainak szóló okleveleit adják át a címzeteknek. DL 5548. (Anjou-kori oklt. LI. 221. sz.). I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak. Április 23.: DF 208597. (Anjou-kori oklt. LI. 238. sz.). I. Lajos mandátuma a szekszárdi konventnek.

¹⁰³³ DF 219577. (Anjou-kori oklt. LI. 265. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. A „*datum circa heremitorium Beati Ladislai regis in Symigio*” kelet helyet valószínűleg a Lulla mellett fekvő ágostonos Szent László-kolostorra (Somogy megye) értelmezhetjük.

¹⁰³⁴ DL 96441. (Anjou-kori oklt. LI. 315. sz.), nagypécsettél. I. Lajos megengedi, bizonyos Szabolcs és Bihar megyei birtokok jobbágyokat telepíthessenek. Az adat azért szerepel zárójelben, mert ugyan királyi kegyet rögzít, de általános jellege miatt felmerül a gyanú, hogy a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁰³⁵ Május 30.: DF 219580. (Anjou-kori oklt. LI. 375. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos parancslevele a leleszi konventnek. Mivel a királynéra utaló kancelláriai jegyzetet nem találunk rajta, ezért valószínű, hogy a király tartózkodási helyét mutatja. Május 29-én (DF 209184. Anjou-kori oklt. LI. 373. sz.) és május 31-én (lásd a következő jegyzetet) is kelt egy-egy ismeretlen pecséttel megerősített parancslevél Visegrádon. Az adatok zárójelben szereplését ezek a bizonytalanságok indokolják.

¹⁰³⁶ DL 33614. (Anjou-kori oklt. LI. 377. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a boszniai káptalannak.

június 20. ¹⁰³⁷	Fehérvár
június 29 ¹⁰³⁸ –július 1. ¹⁰³⁹	Visegrád
[július 4. ¹⁰⁴⁰	Marót]
július 9. ¹⁰⁴¹	Visegrád
július 18. ¹⁰⁴²	Predajna

¹⁰³⁷ DL 5437. (DL 98600.) (Anjou-kori oklt. LI. 429. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Szántói Pető fia János királyi lovag patvarkodás miatt kapott büntetését királyi kegyből elengedi. DF 230515. (Anjou-kori oklt. LI. 430. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Szécsi Miklós szlavón bánnak egy birtokbavezetéssel kapcsolatban. Elképzelhető, hogy Lajos és az udvar a Szlavóniából visszatérő Piast Erzsébet elé ment. Mivel a június 24-én Óbudán kelt és nagypecséttel megerősített királyi oklevélen az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” jegyzet olvasható, ezért Lajos ekkor bizonyosan nem Óbudán volt (DL 90924., Anjou-kori oklt. LI. 438. sz.).

¹⁰³⁸ DF 278297. (Anjou-kori oklt. LI. 442. sz.), titkospecséttel. I. Lajos általános parancsleve a pannonhalmi apátság elfoglalt birtokaival kapcsolatban zajló perekről. DF 244585. (Anjou-kori oklt. LI. 443. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a vámbirtokosoknak a szebeni polgárok vámmmentességéről. Június 30.: DL 33615. (Anjou-kori oklt. LI. 449. sz.), titkospecséttel és „*Relatio litteratoria Iohannis episcopi Vaciensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Grebeni Péter királyi lovag kérésére megengedi, hogy unokaöccse gyermektelen halála esetén rá hagyja birtokát. Anjou-kori oklt. LI. 452. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele a spalatói polgároknak a *comes* választásáról.

¹⁰³⁹ DF 210570. (Anjou-kori oklt. LI. 455. sz.), valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. (A budai káptalannak címzett, az iktatással kapcsolatos mandátum: DF 210571., Anjou-kori oklt. LI. 456. sz.).

¹⁰⁴⁰ DL 47204. (Anjou-kori oklt. LI. 463. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a nyitrai káptalannak. Az oklevél az 1360-ban meghalt Poháros Péter említése miatt kétes hitelű, ezért szerepel zárójelben.

¹⁰⁴¹ CDCr XIV. 55–56., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Szécsényi Kónya dalmát-horvát bánnak, valamint a spalatói egyházmegye területén működő tisztségviselőknek ugyanezen egyház tizedeivel kapcsolatban.

¹⁰⁴² Anjou-kori oklt. LI. 494. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Trau városának. Július 16-án, Visegrádon kelt nagypecséttel megerősített oklevelében Lajos hozzájárult egy ispotály építéséhez (DL 5783., Anjou-kori oklt. LI. 490. sz.). Az átiratban fennmaradt oklevél nem rögzítette az esetleges kancelláriai jegyzetet. A predajnai (garampéterei) keltezés időben azonban annyira közel esik hozzá, hogy valószínűtlennek tűnik, hogy a király és kísérete megjárhatta az utat.

július 27 ¹⁰⁴³ –29. ¹⁰⁴⁴	Visegrád
[augusztus 1. ¹⁰⁴⁵	Visegrád]
augusztus 20. ¹⁰⁴⁶	Miskolc
szeptember 9. ¹⁰⁴⁷	Diósgyőr
október 13. ¹⁰⁴⁸	Buda
október 20 ¹⁰⁴⁹ –[21.] ¹⁰⁵⁰	Buda
október 27. ¹⁰⁵¹	Buda
november 2. ¹⁰⁵²	Buda
[november 25. ¹⁰⁵³	Buda]

¹⁰⁴³ DF 236859. (Anjou-kori oklt. LI. 512. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai filii Dominici de Wesen*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Július 28.: DF 208471. (Anjou-kori oklt. LI. 515. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁰⁴⁴ DF 285734. (Anjou-kori oklt. LI. 520. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁰⁴⁵ DF 230514. (Anjou-kori oklt. LI. 524. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos átírja a saját, 1367. június 18-i és Szécsi Miklós 1367. július 24-i okleveleit. Ugyan ez a kancellária önálló oklevéladásának körébe tartozik, de mivel Lajos az előző napokban is Visegrádon tartózkodott, feltehetjük, hogy még a következő napon is ott volt.

¹⁰⁴⁶ DL 5583. (Anjou-kori oklt. LI. 561. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Gömör megye hatóságának.

¹⁰⁴⁷ DF 252779. (Anjou-kori oklt. LI. 603. sz.), titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio David [...]*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁰⁴⁸ DF 238843. (Anjou-kori oklt. LI. 685. sz., Kereskedelem-történet I. 154–155.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak.

¹⁰⁴⁹ DF 257993. (Anjou-kori oklt. LI. 724. sz.), nagypecséttel. I. Lajos és Erzsébet felmentik Rudolf, Frigyes, Albert és Lipót osztrák hercegeket az 1361-ben kötött szövetség alól.

¹⁰⁵⁰ DL 41730. (Anjou-kori oklt. LI. 725. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.

¹⁰⁵¹ Anjou-kori oklt. LI. 734. sz., titkospecséttel. I. Lajos Bergzaberni Vilmos pécsi püspököt, kápolnaispánt küldi a bajor hercegekhez követként.

¹⁰⁵² Anjou-kori oklt. LI. 754. és 755. sz., nagypecséttel. I. Lajos szövetsége a bajor hercegekkel.

¹⁰⁵³ DF 207338. (Anjou-kori oklt. LI. 788. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a pannonhalmi konventnek. Mivel a gyűrűspecset ekkor már nem feltétlenül tükrözi a király tartózkodási helyét és az oklevél nem eredetiben, hanem átiratban maradt ránk, így nem tudjuk, hogy volt-e rajta a királynéra utaló kancelláriai jegyzet. Ezért szerepel zárójelben.

december 10. ¹⁰⁵⁴	Toplica
december 13. ¹⁰⁵⁵	Kapronca
december 15. ¹⁰⁵⁶	Kapronca

1368¹⁰⁵⁷

[január 26. ¹⁰⁵⁸	Visegrád]
[február 5. ¹⁰⁵⁹	Visegrád]
[február 10 ¹⁰⁶⁰ –11. ¹⁰⁶¹	Visegrád]
február 18. ¹⁰⁶²	Buda
február 25. ¹⁰⁶³	Buda
[március 1. ¹⁰⁶⁴	Buda]

¹⁰⁵⁴ DL 30698. (Anjou-kori oklt. LI. 813. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele az erdélyi vajdának és alvajdának egy fiúsított leány birtokbavezetésével kapcsolatban.

¹⁰⁵⁵ DF 262540. (Anjou-kori oklt. LI. 819. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Nicolai de Zeech*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kiváltságolja Brezovica települését.

¹⁰⁵⁶ DL 73725. (Anjou-kori oklt. LI. 823. sz.), nagypecséttel és „*Commissio specialis domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁰⁵⁷ Engel: Királyitineráriumok 34–35.

¹⁰⁵⁸ DF 219603. (Anjou-kori oklt. LII. 44. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy az eredeti oklevél nem olvasható a királynéra utaló kancelláriai jelzet, ugyanakkor a gyűrűspecset az 1360-as években már nem mutatja feltétlenül a király tartózkodási helyét.

¹⁰⁵⁹ DL 108871., gyűrűspecséttel és „*Relatio palatini [per?] litteras suas*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Kezlinus fia Nykus soproni polgárnak Himfi Benedek volt bán panaszával kapcsolatban.

¹⁰⁶⁰ DF 219590. (Anjou-kori oklt. LII. 97. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁰⁶¹ DF 238847. (Anjou-kori oklt. LII. 100. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos parancslevele a pozsonyi káptalannak Szentgyörgyi Sebes fivére, Péter fiai idézésével kapcsolatban.

¹⁰⁶² DF 201833. (Anjou-kori oklt. LII. 108. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Ladislai ducis Opulie per [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a vámbirtokosoknak és a királyi harmincadszedőknek, hogy az Ausztriából Sopronba költöző emberektől ne szedjenek vámot. Ugyanezen a napon Oppelni László nádor ugyanezt meghagyja a Sopron megyei birtokosoknak (DF 201834., Anjou-kori oklt. LII. 109. sz.).

¹⁰⁶³ Anjou-kori oklt. LII. 131. sz. (Kereskedelemtörténet II. 105–107.), nagypecséttel. I. Lajos és III. Kázmér megállapodása a lengyel kereskedőkkel kapcsolatban.

¹⁰⁶⁴ DF 226961. (Anjou-kori oklt. LII. 142. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak. DF 285837. (Anjou-kori oklt. LII. 141. sz.), valószínűleg nagypecséttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma

március 6. ¹⁰⁶⁵	Buda
március 12. ¹⁰⁶⁶	Kolozsvár
március 24. ¹⁰⁶⁷	Gyulafehérvár
március 26. ¹⁰⁶⁸	Gyulafehérvár
április 16. ¹⁰⁶⁹	Csíkszék
április 26 ¹⁰⁷⁰ –27. ¹⁰⁷¹	Százhalom
április 28. ¹⁰⁷²	Rozsonda

temesvári, zsidóvári, sebesvári, miháldi és orsovai várnagyainak. Az adat zárójelben szereplését a király személyes jelenlétét nem mutató pecsétjei indokolják, ám az utóbbi oklevél tartalma miatt joggal gondolhatunk arra, hogy február végén–március legelején Lajos Budán tartózkodott. Ezt erősíti az is, hogy március elején Szécsi Miklós bán is Budán tartott ítélőszéket (DL 91826., Anjou-kori oklt. LII. 221. sz.).

¹⁰⁶⁵ DF 275682. (Anjou-kori oklt. LII. 150. sz.), titkospecséttel. I. Lajos beleegyezik abba, hogy egy királyi adományként tartott birtok felét az adományos eladja.

¹⁰⁶⁶ DF 248658. (Anjou-kori oklt. LII. 170. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Futaki Demeter váradi püspöknek meghagyja, hogy egy peres ügyben az egyik félnek az oklevelei bemutatására adjon még egy negyedik időpontot. Valószínűleg erre az erdélyi útra utal vissza a király 1368. július 11-i oklevele (Anjou-kori oklt. LII. 558. sz.). A király március 16-án úton van: DF 201835. (Anjou-kori oklt. LII. 178. sz.). Az uralkodó 1368. évi erdélyi és moldvai hadjáratát az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1364–1369* című térképmelléklete mutatja

¹⁰⁶⁷ DF 292451. (Anjou-kori oklt. LII. 194. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át.

¹⁰⁶⁸ DL 71829. (Anjou-kori oklt. LII. 203. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. DF 281070. (Anjou-kori oklt. LII. 204. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a kolozsmonostori konventnek.

¹⁰⁶⁹ DF 281070. (Anjou-kori oklt. LII. 259. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a kolozsvári polgárok kérésére oklevelet ír át.

¹⁰⁷⁰ DF 253662. (Anjou-kori oklt. LII. 283. sz.), nagypecséttel. I. Lajos a székelyispánnak meghagyja, hogy az oklevélben megnevezett személyeket védelmébe vette, ezért védelmezze meg őket birtokaikban.

¹⁰⁷¹ DF 252780. (Anjou-kori oklt. LII. 286. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Stephani comitis Syculorum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Csegei János fia Vas Dezső királyi lovagot megerősíti egyik birtokában.

¹⁰⁷² DL 73727. és DL 73726. (Anjou-kori oklt. LII. 291. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. DF 253663. (Anjou-kori oklt. LII. 290. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Lackfi Miklós vajdának meghagyja, hogy a legközelebbi vajdai közgyűlésen folytasson le vizsgálatot az inokházi népek jogállásáról.

május 19. ¹⁰⁷³	Visegrád
[május 21. ¹⁰⁷⁴	Visegrád]
június 8. ¹⁰⁷⁵	Visegrád
június 10. ¹⁰⁷⁶	Megyer
június 18. ¹⁰⁷⁷	Berény melletti erdők, vadászhely
június 22. ¹⁰⁷⁸	Visegrád
június 29. ¹⁰⁷⁹	Zólyom

¹⁰⁷³ DF 265930. (Anjou-kori oklt. LII. 362. sz.), valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Bars megyének, hogy egy malomrekesztéket ne engedjenek újjáépíteni, mert az kárára van a nosztrai remeték malmának. A pecsétje a király másik, ugyanezen ügyben kelt, a következő jegyzetben szereplő oklevele alapján valószínűsíthető.

¹⁰⁷⁴ DF 265929. (Anjou-kori oklt. LII. 365. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos az előző jegyzetben olvashatóval azonos tárgyú levele Bars megyéhez, ami indokolja zárójelben szereplését.

¹⁰⁷⁵ DL 5667. (Anjou-kori oklt. LII. 441. sz.), nagypecséttel és „*Relatio domini Demetrii episcopi Syrmienensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadományozó oklevele. (A királyi parancslevél a budai káptalannak a birtok iktatásáról ugyanezen a napon kelt: DL 5666., Anjou-kori oklt. LII. 442. sz.)

¹⁰⁷⁶ DL 60323. (Anjou-kori oklt. LII. 451. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Oppelni László nádornak, hogy a Somogy megyének tartandó legközelebbi közgyűlésen egy birtok tulajdonjogával kapcsolatban végezzen vizsgálatot. Június 16-án, Visegrádon kelt és nagypecséttel megerősített királyi oklevél hátán az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, így biztosak lehetünk benne, hogy az uralkodó ekkor nem tartózkodott Visegrádon (DF 277876., Anjou-kori oklt. LII. 484. sz.).

¹⁰⁷⁷ DF 282797. (Anjou-kori oklt. LII. 495. sz.), valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos birtokadományozó oklevele. Június 21-én szintén „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzettel adtak ki birtokadományozó királyi oklevelet Visegrádon a nagypecsét alatt (DL 5677., Anjou-kori oklt. LII. 505. sz.).

¹⁰⁷⁸ DF 246810. (Anjou-kori oklt. LII. 511. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii Zudor cubicularii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Brassó város polgárainak: a tatárok fejedelme kereskedői által fizetendő harmincadot nem szedeti be, ezért ők is szabadon mehetnek a tatárok területén.

¹⁰⁷⁹ Anjou-kori oklt. LII. 523. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele a szitnyai erdők felosztásáról. I. Lajos DF 266618. (Anjou-kori oklt. LIII. 323. sz.) jelzet alatt található, Zólyomlipcsén oklevele csonka, az itineráriumba 1364. június 27., 1368. június 29., illetve 1369. június 28. dátummal lenne beilleszthető. Noha a szöveg alján kis méretű, kerek pecsétre utaló folt látható, de az oklevél írásképe eltér a korszakban szokásostól, ezért óvatosságra int.

július 8. ¹⁰⁸⁰	Zólyom
július 11. ¹⁰⁸¹	Zólyom
július 13. ¹⁰⁸²	Zólyom
július 15. ¹⁰⁸³	Zólyom
július 17 ¹⁰⁸⁴ –18. ¹⁰⁸⁵	Liget, vadászhely
[július 24. ¹⁰⁸⁶	(Zólyom)Lipcse]
július 27. ¹⁰⁸⁷	Zólyomlipcse
augusztus 2. ¹⁰⁸⁸	Zólyomlipcse

- ¹⁰⁸⁰ DL 83314. (Anjou-kori oklt. LII. 541. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos biztosítja a jekelfalvi, szentmargitai és kocsfalvai falunagyokat és népeket, hogy amíg a falvak pere be nem fejeződik, olyan állapotban maradhatnak, amelyben eddig voltak. DF 200257. (Anjou-kori oklt. LII. 542. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Ladizlai ducis Opulie et palatini regni Vngarie facta Thome*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Deméni László veszprémi püspök, királyi alkancellárnak Óbudán házakat adományoz.
- ¹⁰⁸¹ Anjou-kori oklt. LII. 558. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos visszaadja a vásárhelyi nemeseeknek Vásárhely nevű birtokukat, amelyet a vajda vett el tőlük, mivel a birtokon lévő vámjaikról nem tudták bemutatni az okleveleiket.
- ¹⁰⁸² DF 201840. (Anjou-kori oklt. LII. 565. sz.), titkospecséttel és „*[Relatio Ladislai ducis] Opulie [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos elrendeli, hogy Bükki János meggyilkolásával ne vádolják Sopron város bíróját és az oklevélben megnevezett esküdtjét. Anjou-kori oklt. LII. 566. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Firenzének.
- ¹⁰⁸³ DF 249710. (Anjou-kori oklt. LII. 573. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a turóci konventnek.
- ¹⁰⁸⁴ DL 47999. (Anjou-kori oklt. LII. 577. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedek bolgár bánhoz.
- ¹⁰⁸⁵ DL 108877. (Anjou-kori oklt. LII. 582. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁰⁸⁶ DL 8780. (Anjou-kori oklt. LII. 590. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele szerint az előtte és anyja előtt elhangzott panasz okán meghagyta Nagy Pál somogyi alispánnak, hogy mozdítsa el egyik officialisát. Az adat a király és az anyakirályné tartózkodási helyét egyaránt mutathatja, ezért szerepel zárójelben.
- ¹⁰⁸⁷ DF 253460. (Anjou-kori oklt. LII. 602. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Petri Zudor bani Sclavonie per Stephanum suum notarium facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 32896. (Anjou-kori oklt. LII. 603. sz.), titkospecséttel. I. Lajos elrendeli, hogy bizonyos jogtalanul elfoglalt birtokokat adjanak vissza.
- ¹⁰⁸⁸ Erdődy 535. sz., Anjou-kori oklt. LII. 612. sz., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a Losonci Dénes fia Tamás mester leányának és *sororjainak* járó negyedét pénzben adják ki. Augusztus 1-jén a gyűrűspecst már Visegrádon van, valószínűleg Piast Erzsébet királynéval együtt: DF 219595. (Anjou-kori oklt. LII. 610. sz.); ugyan-

augusztus 5. ¹⁰⁸⁹	Zólyomlipcse
augusztus 19. ¹⁰⁹⁰	Buda
augusztus 24. ¹⁰⁹¹	Buda
[szeptember 1. ¹⁰⁹²	Visegrád]
[október 1. előtt ¹⁰⁹³	Mezősolymó]

csak a gyűrűspecséttel erősítették meg az augusztus 4-én kelt oklevelet: DF 219593. (Anjou-kori oklt. LII. 616. sz.).

¹⁰⁸⁹ DF 292770. (Anjou-kori oklt. LII. 617. sz.), titkospecséttel. I. Lajos parancsa Meggyesi Simon máramarosi ispánnak egy birtok felosztásával kapcsolatban. DF 283587. (Anjou-kori oklt. LII. 618. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Symonis filii Mauricii comitis Maramarosiensis in Ladislai episcopi Nitriensis facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancslevele az oláh Gyula fiainak. Anjou-kori oklt. LII. 619. sz., titkospecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos Meggyesi Simon máramarosi ispánnak meghagyja, hogy a megyében tartson közgyűlést. A nagypécset augusztus 5-én Veszprém-ben keltezett: DF 200993. (Anjou-kori oklt. LII. 620. sz.). I. Lajos mandátuma a vasvári káptalannak egy birtok elhatárolásával kapcsolatban. Cudar Péter bán augusztus 8-án Visegrádon jelent meg az országbíró előtt, aki elhalasztotta a pert, mert a bán a most induló királyi hadba ment (DL 5686., Anjou-kori oklt. LII. 626. sz.). Oppelni László augusztus 10-én Újbányán (DL 5687., Anjou-kori oklt. LII. 634. sz.), augusztus 13-án pedig Tapolcsányban (Anjou-kori oklt. LII. 638. sz.) keltezett.

¹⁰⁹⁰ DL 5784. (Anjou-kori oklt. LII. 655. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadományozása az anyakirályné sáfárának (az iktatással kapcsolatos mandátum a budai káptalannak ugyanezen a napon kelt: DL 5692., Anjou-kori oklt. LII. 656. sz.).

¹⁰⁹¹ DF 208471. (Anjou-kori oklt. LII. 663. sz.), nagypécselele. I. Lajos meghagyja a nádornak, az országbírónak és Esztergom megyének, hogy a familiárisának adományozott birtok miatti pereket ellene folytassák le.

¹⁰⁹² DL 36653. (Anjou-kori oklt. LII. 691. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos oklevele szerint neki és az anyakirálynénak megtett panasz után a panaszos felé kegyet gyakorolt. DL 5696. (Anjou-kori oklt. LII. 692. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a budai káptalannak az általa és a királyné által az óbudai apácáknak adományozott birtok iktatásával kapcsolatban. Az adat a királyné említése miatt szerepel zárójelben. A nagypécselele szeptember 5-én Budán pecsételtek: DL 87434. (Anjou-kori oklt. LII. 702. sz.). Szeptember 9-én Deméndi László veszprémi püspök, királyi alkancellár és királynéi főkancellár Budán keltezett, valószínűleg a nagypécset is ott volt (DF 200996., Anjou-kori oklt. LII. 711. sz.).

¹⁰⁹³ DL 3970. (Anjou-kori oklt. LII. 742. sz.). Október 1-jén nagypécselele megerősített, Mezősolymón kelt királyi oklevél hátán az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, ezért ezen a napon bizonyosan nem Mezősolymón tartózkodott a magyar uralkodó. Mivel azonban van rá példa, hogy a kancellária (egy

október 13. ¹⁰⁹⁴	Keve
október 25./november 1. ¹⁰⁹⁵	Bulgária, Szokol közelében
november 12. ¹⁰⁹⁶	Bulgária, Szörényvárral szembeni hadi szálláson, a Duna mellett
november 14. ¹⁰⁹⁷	Bulgária, a Duna mellett, Szörényvárral szemben
november 19. ¹⁰⁹⁸	Orsova
november 26. ¹⁰⁹⁹	Cseri
december 2. ¹¹⁰⁰	Szalánkemén

része) a hadjáratok esetén néhány napi késéssel követte az uralkodót, ezért elképzelhetőnek tartom, hogy Lajos távozása után a kancellária még Mezösomlyón időzött néhány napig és ott állított ki okleveleket a király írásbeli parancsára. Az uralkodó 1368. évi bulgáriai hadjáratát az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1364–1369* című térképmelléklete mutatja

¹⁰⁹⁴ DL 8615. (Anjou-kori oklt. LII. 750. sz.), titkospecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. Ugyanezen a napon szintén Kevén kelt, de ismeretlen pecséttel megpecsételt oklevele a csanádi káptalan részére egy adománybirtok iktatásáról (DF 257550., Anjou-kori oklt. LII. 751. sz.).

¹⁰⁹⁵ DL 61220. (Anjou-kori oklt. LII. 776. sz.), titkospecséttel és „*Insinuatio dicti domini ducis [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele a hadjárat egyik résztvevője számára. Az oklevél csonka, dátumáról lásd az Anjou-kori oklt. LII. 776. sz.-hoz fűzött jegyzetet. A hadjáratról megemlékezik Küküllei János is, de a dátumot nem említi (Küküllei 32–33., 38. fejezet).

¹⁰⁹⁶ DL 85378. (Anjou-kori oklt. LII. 794. sz.), nagypecséttel és „*Thomam magnum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ad ki egy eltiltásról, amelyet a kiküldött királyi ember a hadi táborban végzett el. A keltezésében csak a hadi szálláson („*in eodem descensu nostro*”) szerepel, az oklevél szövegében az eltiltás elvégzésének leírásakor adják meg a pontos helyet („*in nostro descensu exercituali, in regno Bulgarie, penes Danubium, ex opposito castris Zeurin esistenti*”).

¹⁰⁹⁷ DL 70397. (DL 70402.) (Anjou-kori oklt. LII. 795. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Pozsony megyének: az oklevélben megnevezett személyt ne sújtsák hadbírsággal, mert ott van a hadban.

¹⁰⁹⁸ DL 108874., nagypecséttel és „*Relatio Benedicti bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁰⁹⁹ DF 236497. (Anjou-kori oklt. LII. 804. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Demeterii filii Stephani de Futak*” [csak a hátapon: „*ex parte domini regis*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

¹¹⁰⁰ DF 257550. (Anjou-kori oklt. LII. 807. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át.

december 4. ¹¹⁰¹	Eng
december 8. ¹¹⁰²	Abolma
december 18. ¹¹⁰³	Visegrád

1369¹¹⁰⁴

január 6. ¹¹⁰⁵	Visegrád
január 18. ¹¹⁰⁶	Gerencsér, vadászhely
[január 22. ¹¹⁰⁷	Gerencsér]
január 25. ¹¹⁰⁸	Gerencsér
január 27. ¹¹⁰⁹	Gerencsér
[január 29 ¹¹¹⁰ –30. ¹¹¹¹	Visegrád]

¹¹⁰¹ DL 108875. (Anjou-kori oklt. LII. 808. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Ladislai episcopi Nitriensis*” [folytatása csak a hátlapon: „*et assignata ad manus regias*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a vidini, lagani és fehérvári várak védőit felmenti a hűtlenség vádjá alól a várak feladása kapcsán.

¹¹⁰² DL 5714. (Anjou-kori oklt. LII. 809. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Cudar Péter bánnak és helyetteseinek meghagyja, hogy bizonyos birtokot adjanak vissza jogos tulajdonosának.

¹¹⁰³ A nagypecsét december 18-ra visszaért Visegrádra (DL 67726., Anjou-kori oklt. LII. 815. sz.), mivel ezen a napon a király Visegrádon a főpapokkal és bárókkal ülésezett, valószínűleg az uralkodó is ott volt ekkor.

¹¹⁰⁴ Engel: Királyitineráriumok 35–37.

¹¹⁰⁵ DL 33671. (Anjou-kori oklt. LIII. 2. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Stephani comitis Siculorum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Cudar György udvari lovag részére. DL 108879. Anjou-kori oklt. LIII. 3. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak Himfi Benedek és fivére királyi adományba kapott birtokukba való beiktatásáról.

¹¹⁰⁶ CDCr XIV. 172–173. (Anjou-kori oklt. LIII. 15. sz.), gyűrűspecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a spatatói káptalannak.

¹¹⁰⁷ DL 49778. (Anjou-kori oklt. LIII. 22. sz.). Lackfi Imre erdélyi vajda levele szerint I. Lajos húsvétig Horvátországba és Dalmáciába kíván menni.

¹¹⁰⁸ DL 100238. és DL 103365. (Anjou-kori oklt. LIII. 29. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹¹⁰⁹ DL 48670. (Anjou-kori oklt. LIII. 32. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Zsámboki János tárnokmesternek, zalai ispánnak, hogy tartsanak közgyűlést a megyében.

¹¹¹⁰ DL 52131. (Anjou-kori oklt. LIII. 34. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak.

¹¹¹¹ DL 41768. (Anjou-kori oklt. LIII. 36. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma Temes megyének. Az adat és az ezt megelőző azért szerepelnek zárójelben, mert nem tudjuk, hogy a király mikor tért vissza a vadászatból.

[február 7. ¹¹¹²	Buda]
február 14. ¹¹¹³	Buda
[február 17. ¹¹¹⁴	Buda]
március 7. ¹¹¹⁵	Szentmárton falu (Csepel-sziget)
március 14. ¹¹¹⁶	Buda
március 18. ¹¹¹⁷	Szántó
március 27. ¹¹¹⁸	Visegrád
[április 11. ¹¹¹⁹	Visegrád?]
május 6. ¹¹²⁰ –7. ¹¹²¹	Diósgyőr
május 14. ¹¹²²	Garadna, vadászhely

- ¹¹¹² DF 219614. (Anjou-kori oklt. LIII. 42. sz.), gyűrűspecsttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹¹¹³ DF 288981. (Anjou-kori oklt. LIII. 51. sz.), nagypescsttel. I. Lajos oklevele szövet-ségről III. Kázmérral. Schwedler repertóriumában a találkozó R155. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 452.).
- ¹¹¹⁴ DF 219612. (Anjou-kori oklt. LIII. 64. sz.), gyűrűspecsttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹¹¹⁵ DL 87436. (Anjou-kori oklt. LIII. 103. sz.), nagypescsttel és „*Relatio Ladislai episcopi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.
- ¹¹¹⁶ CDCr XIV. 176–177. (Anjou-kori oklt. LIII. 119. sz.), ismeretlen pecsttel. I. Lajos levele a dalmát szigetek és városok lakóinak.
- ¹¹¹⁷ DL 41740. (Anjou-kori oklt. LIII. 129. sz.), valószínűleg titkospecsttel és „*Relatio Ladislai ducis et palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedek bolgár bánnak. Ugyanezen a napon Oppelni László herceg is kiadott egy hasonló tartalmú oklevelet Szántó faluban (Anjou-kori oklt. LIII. 130. sz.).
- ¹¹¹⁸ DL 5800. (Anjou-kori oklt. LIII. 155. sz.), gyűrűspecsttel és „*Relatio [magistri] Stephani Cherneli et Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹¹¹⁹ DL 5728. (Anjou-kori oklt. LIII. 180. sz.), nagypescsttel és titkospecsttel. I. Lajos privilégiumában Kont Miklós nádor özvegyének megengedi, hogy elhunyt férje bizonyos birtokait élete végéig használja. Az oklevelet Lajos nagypescstjével, valamint titkospecstjével és Piast Erzsébet pecstjével látták el, mivel az özvegy fivére, Zsámboki László veszprémi püspök volt a királyi kancellár.
- ¹¹²⁰ DF 269110. (Anjou-kori oklt. LIII. 219. sz.), titkospecsttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini per Blasium [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele Kassa szabadságaival kapcsolatban.
- ¹¹²¹ DF 269163. (Anjou-kori oklt. LIII. 221. sz.), titkospecsttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini per Blasium notarium facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos címeradománya Kassa városának.
- ¹¹²² DL 70557. (Anjou-kori oklt. LIII. 231. sz.), titkospecsttel. I. Lajos levele Piast Erzsébet királynénak. I. Lajos és Kotromanić Erzsébet tartózkodási helyei között Garadna

május 20. ¹¹²³	Diósgyőr
május 27 ¹¹²⁴ –28. ¹¹²⁵	Diósgyőr
május 30. ¹¹²⁶	Diósgyőr
június 3. ¹¹²⁷	Garadna, vadászhely
június 12. ¹¹²⁸	Dédes vár mellett, vadászhely
június 24. ¹¹²⁹	(Zólyom)Lipcse
június 26. ¹¹³⁰	(Zólyom)Lipcse melletti erdők, vadászhely
[június 28. ¹¹³¹	Zólyomlipcse]

és Garadnaszentmiklós is előfordul, rendszerint egy diósgyőri tartózkodást követően, vagy azt megelőzően. Borsod megyében három Garadna nevű település létezett, ebből az egyik a Diósgyőrhöz közeli Hámori-tó felső végén, a másik a mai Szendrő közelében, a harmadik pedig Dédes mellett feküdt. Abaúj megyében is található egy Garadna falu (ÁMTF I. 84–85.). A Szendrő közelében lévő Garadna mellett egy Szentmiklós nevű települést találunk, ezért valószínűnek tartom, hogy a keltezésekben Garadnaszentmiklósként szereplő helynév a Szendrő melletti Szentmiklóásra vonatkozik, míg a Garadnaként említett esetében az adatok alapján a másik két Borsod megyei, illetve az Abaúj megyei település egyaránt szóba jöhet.

¹¹²³ DL 52136b. (Anjou-kori oklt. LIII. 232 sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak.

¹¹²⁴ DL 29703. (Anjou-kori oklt. LIII. 253. sz.), titkospecséttel. I. Lajos visszavon egy fiúsítást.

¹¹²⁵ DL 73728. (Anjou-kori oklt. LIII. 255. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak.

¹¹²⁶ DL 5733. (Anjou-kori oklt. LII. 258 sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii de [He]druhuar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szentgyörgyi Sebes fia János részére egy évig átadja az oklevélben megnevezett faluban szedett *urburát*.

¹¹²⁷ DF 264210. (Anjou-kori oklt. LIII. 270. sz.), gyűrűspecséttel. I. Lajos levele Oppelni László nádornak.

¹¹²⁸ DL 96445. (Anjou-kori oklt. LIII. 293. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a jászói konventnek. DL 96446. (Anjou-kori oklt. LIII. 294. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Borsod megyének.

¹¹²⁹ DL 34829. (Anjou-kori oklt. LIII. 313. sz.), titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos 1369. június 24-i, Budán kelt oklevelén az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, ami szintén arra mutat, hogy az uralkodó ekkor nem tartózkodott a településen (DF 285838., Anjou-kori oklt. LIII. 314. sz.).

¹¹³⁰ DL 73729. (Anjou-kori oklt. LIII. 319. sz.), titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos kinyilvánítja, hogy egy birtokügyben személyesen fog ítéletet hozni, amikor rövidesen Erdélybe megy.

¹¹³¹ DF 266618. (Anjou-kori oklt. LIII. 323. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. A dátum csonka, a keresztény dátum szerinti megadott napi kelet és a „*M^{mo} CCC^{mo}*”

július 1. ¹¹³²	(Zólyom)Lipcse
július 6. ¹¹³³	Predajna, vadászhely
július 15. ¹¹³⁴	(Zólyom)Lipcse
július 19. ¹¹³⁵	Szalatna
július 26. ¹¹³⁶	Visegrád
július 28. ¹¹³⁷	Visegrád
augusztus 4. ¹¹³⁸	Zólyom
augusztus 17. ¹¹³⁹	Liget

sexa[gesimo]” látszik, a többi része kiszakadt. Az oklevél írásképe is különös, nem a 14. század második felére vall. A DL–DF adatbázisban 1369. évi dátummal szerepel. Az itinerárium adatai alapján a kérdéses okmány keltét 1369. június 28. mellett 1364. június 27-re vagy 1368. június 29-re is helyezhetjük.

- ¹¹³² DL 29703. (Anjou-kori oklt. LIII. 332. sz.), titkospecséttel. I. Lajos egy fiúsítási ügyet elhalaszt addig, amíg rövidesen Erdélybe nem érkezik. DL 29703. (Anjou-kori oklt. LIII. 333. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja az erdélyi vajdának, hogy Haranglábi Domonkos leányát védelmezzék meg atyja birtokaiban addig, amíg Erdélybe nem érkezik és nem hoz végleges döntést az ügyben.
- ¹¹³³ DL 16120. (Anjou-kori oklt. LIII. 347. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudor [b]ani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Bars megyének. Az 1369. július 5-én, Visegrádon kelt nagypecsétes királyi oklevélen az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzetet olvashatjuk (DL 108881., Anjou-kori oklt. LIII. 341. sz.).
- ¹¹³⁴ DL 95157. és 95155. (Anjou-kori oklt. LIII. 369. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele az Árva vár közelében lévő új telepítésre költöző jobbágyok adómentességéről.
- ¹¹³⁵ DL 5738. (Anjou-kori oklt. LIII. 374. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Kanizsai István zágrábi püspök részére. Július 22-én Lajos még nem érkezett vissza Visegrádra, ugyanis az ezen a napon Visegrádon kelt nagypecséttel megerősített oklevélen az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 5739., Anjou-kori oklt. LIII. 379. sz.).
- ¹¹³⁶ DL 5742. (Anjou-kori oklt. LIII. 389. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar bani Slavonie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja Lackfi Pál beregi ispánt, hogy bizonyos jogtalanul elfoglalt földet adjon vissza.
- ¹¹³⁷ DL 52571. (Anjou-kori oklt. LIII. 394. sz.), nagypecséttel. I. Lajos kegynylvánító oklevele.
- ¹¹³⁸ DF 279049. (Anjou-kori oklt. LIII. 410. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak.
- ¹¹³⁹ DL 87440. (Anjou-kori oklt. LIII. 434. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Ladislai episcopi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a Becsei Töttössel és Vesszőssel végrehajtott birtokcseréről.

augusztus 22. ¹¹⁴⁰	Visegrád
augusztus 27. ¹¹⁴¹	Visegrád
augusztus 29. ¹¹⁴²	Damásd
szeptember 1. ¹¹⁴³	Visegrád
szeptember 13–15. ¹¹⁴⁴	Pozsony
szeptember 19. ¹¹⁴⁵	Visegrád
szeptember 22. ¹¹⁴⁶	Buda

¹¹⁴⁰ DL 106152. (Anjou-kori oklt. LIII. 441. sz.), gyűrűspeccsével. I. Lajos Lackfi Imre erdélyi vajdának és Lackfi István székelyispánnak Donatus keresztes testvér bizonyos birtokával kapcsolatban.

¹¹⁴¹ DL 98072. (Anjou-kori oklt. LIII. 446. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Zámbo Miklós óbudai várnagynak: bizonyos joggal el foglalt földeket adjon vissza.

¹¹⁴² DL 52138b. és 108014. (Anjou-kori oklt. LIII. 456. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Himfi Péternek.

¹¹⁴³ DF 219605. (Anjou-kori oklt. LIII. 457. sz.), titkos gyűrűspeccsével.

¹¹⁴⁴ Szeptember 13.: MDEA II. 671–674. (Anjou-kori oklt. LIII. 477. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szövetsége Rupert (Ruprecht) rajnai palotagróffal. MDEA II. 674–676. (Anjou-kori oklt. LIII. 478. sz.), nagypecséttel. I. Lajos szövetsége Albert rajnai palotagróffal; DL 5750. (Anjou-kori oklt. LIII. 479. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele. Szeptember 14.: MDEA II. 677–679. (Kereskedelem-történet II. 110–113.), nagypecséttel és a *contrasigillum*-ként a kerek titkospecséttel. (Az adatot Weisz Boglárkának köszönöm.) I. Lajos Rupert herceg kérésére átír és megerősíti egy oklevelet; Erdődy 539. sz., titkospecséttel. I. Lajos érvénytelenít bizonyos okleveleket (Rupert rajnai palotagróf Pozsonyban kelt oklevele: Anjou-kori oklt. LIII. 487. sz.). Szeptember 15.: DL 5753. (Anjou-kori oklt. LIII. 488. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Emerici filii Mychaelis de Bereczou*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos biztosítja a Kanizsai János szolgálatában álló levelesítetteket, hogy felmenti őket a büntetés alól. DL 5810. (Anjou-kori oklt. LIII. 489. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak. Az ekkor zajló fejedelmi találkozót említi az Annales Matseenses: „*Rudbertus et Adolfus duces palentini[!], Fridericus et Stephanus duces Bawarini, in navigio multo venerunt Ungariam ad regem, qui simul sunt confederati et multi cum eis contra Karolum imperatorem*” (MGH SS in Fol. IX. 834.). Vö: Pór: Anjouk és Wittelsbachok 784–785.

¹¹⁴⁵ DL 47993. (Anjou-kori oklt. LIII. 497. sz.), nagypecséttel és „*Relatio duci*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedeknek.

¹¹⁴⁶ DL 41793. (Anjou-kori oklt. LIII. 501. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Domini fisici regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

szeptember 24. ¹¹⁴⁷ –25. ¹¹⁴⁸	Buda
október 7. ¹¹⁴⁹	Buda
október 12. ¹¹⁵⁰	Székudvar
október 15. ¹¹⁵¹	Nagytúr
október 23. ¹¹⁵² –25. ¹¹⁵³	Kassa
október 27. ¹¹⁵⁴	Kassa
október 29. ¹¹⁵⁵	Diósgyőr
november 5. ¹¹⁵⁶	Buda
november 11. ¹¹⁵⁷	Buda

¹¹⁴⁷ DL 5820., nagypecséttel. I. Lajos birtokadományozó oklevele.

¹¹⁴⁸ DL 108878. (Anjou-kori oklt. LIII. 508. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Georgii dicti Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mentesíti Himfi Benedek bánt és Péter, valamint rokonaikat és leszármazottaikat Vidin átadása ügyében.

¹¹⁴⁹ DF 268248. (Anjou-kori oklt. LIII. 527. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹¹⁵⁰ DL 41820. és 70653. (Anjou-kori oklt. LIII. 537. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak.

¹¹⁵¹ DL 38181. (Anjou-kori oklt. LIII. 543. sz.), titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Sandur vicepincerne regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁵² DF 233813. (Anjou-kori oklt. LIII. 555. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

¹¹⁵³ Október 24.: DL 5757. (Anjou-kori oklt. LIII. 556. sz.), gyűrűspecséttel. Október 25.: DF 251752. (Anjou-kori oklt. LIII. 558. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátumai a szepesi káptalannak.

¹¹⁵⁴ DL 100125. és DL 100168. (Anjou-kori oklt. LIII. 564. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. (A vassvári káptalannak az iktatással kapcsolatban ugyanaznap kelt a mandátum. Anjou-kori oklt. LIII. 565. sz.)

¹¹⁵⁵ DL 52141. (Anjou-kori oklt. LIII. 572. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak. DF 238863. (Anjou-kori oklt. LIII. 573. sz.), nagypecséttel és „*Relatio domini ducis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos harminccaddal kapcsolatos oklevele.

¹¹⁵⁶ DF 254828. (Anjou-kori oklt. LIII. 581. sz.), nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya Jakcs Györgynek. DL 96451. (Anjou-kori oklt. LIII. 582. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele a nádornak és az országbírónak.

¹¹⁵⁷ DF 265365. és DF 269962. (Anjou-kori oklt. LIII. 594. sz.), nagypecséttel és „*Relatio domini Ladislai ducis palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos egy előtte megtett bevaláshoz hozzájárulását adja.

december 5. ^{1158–6.} ¹¹⁵⁹	Zágráb
december 11. ¹¹⁶⁰	Kapronca
december 13. ¹¹⁶¹	Somogyvár
december 18. ¹¹⁶²	Buda
december 19. ¹¹⁶³	Buda
december 31. ¹¹⁶⁴	Diósgyőr

1370¹¹⁶⁵

január 4. ¹¹⁶⁶	Sirok
január 27. ¹¹⁶⁷	Zólyom

¹¹⁵⁸ DF 286768. (Anjou-kori oklt. LIII. 643. sz.), titkospecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos a dalmáciai só és harmincad ügyét Vegliai Stephaninusra bízta. Nekić: *de adventu* 214–215., 227.

¹¹⁵⁹ DL 87442. (Anjou-kori oklt. LIII. 647. sz.), titkospecséttel és „*Relatio magistri Iohannis Bissenii castellani de Feyrku*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 33599. (Anjou-kori oklt. LIII. 648. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 5764. (Anjou-kori oklt. LIII. 649. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹¹⁶⁰ DL 5765. (Anjou-kori oklt. LIII. 663. sz.), titkospecséttel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele Grebeni Punik fiainak. Nekić: *de adventu* 215., 227.

¹¹⁶¹ DL 100128. (Anjou-kori oklt. LIII. 671. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Ellerbach Vilmos, a királyi aula lovagja kérésére oklevelet ír át. Nekić: *de adventu* 215., 227.

¹¹⁶² DF 246824. (Anjou-kori oklt. LIII. 687. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

¹¹⁶³ DF 208600. (Anjou-kori oklt. LIII. 693. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele az oklevélben megnevezett nemes jobbágysai és birtoktalan famulusai felett ítélkezési jogáról.

¹¹⁶⁴ DF 269109. (Anjou-kori oklt. LIII. 721. sz.), titkos gyűrűspecséttel. Trauban az év végén úgy értesültek, hogy Lajos a városba fog érkezni (vö. Anjou-kori oklt. LIII. 680. sz.).

¹¹⁶⁵ Engel: Királyitineráriumok 37–38.

¹¹⁶⁶ DL 96453. (Vay berkeszi 286. sz.), titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Georgii Bube*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szécsi Miklós országbírónak és fivérének meghagyja, hogy március 1-jén jelenjenek meg Piast Erzsébet királyné, a főpapok és a bárók előtt az oklevélben foglalt ügyben. Az uralkodó január 19-én még biztosan nem tartózkodott Budán, ugyanis az ezen a napon kelt, nagypecséttel megerősített oklevél hátán az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 5817.).

¹¹⁶⁷ DL 100339., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Zsámboki László alkancellárnak, valamint az udvarában tartózkodó főpapoknak és báróknak meghagyja, hogy a Péc nembeliek és Csúz János egykori bán között folyó pert zárják le. Az uralkodó január 30-án még nincsen Visegrádon, mivel az ezen a napon ott keltezett és nagypecséttel megerősített

február 7 ¹¹⁶⁸ –[8. ¹¹⁶⁹]	Buda
február 16 ¹¹⁷⁰ –17. ¹¹⁷¹	Buda
február 22. ¹¹⁷²	Buda
[február 24. ¹¹⁷³	Buda]

oklevél hátán az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DF 228478.). A DF 238507. jelzetű oklevél (titkospecséttel, „*Relatio episcopi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel) éves dátumot nem tartalmaz, csak a keltének hónapját és napját (február 2.). I. Lajos Piast Erzsébetnek címzett misszilisében tájékoztatja a feltehetően Visegrádon vagy Budán tartózkodó anyját, hogy a garamszentbenedeki apát elpanaszolta neki, hogy a monostor birtokait hatalmaskodva elidegenítették tőlük és kérte, ebben az ügyben már megindított és a jövőben megindítandó pereiben hozzon ítéletet. Lajos kérte a királynét, hogy ennek a kérésnek tegyen eleget. I. Lajos 1359-ben, 1367-ben, 1370-ben és 1379-ben és 1380-ban tartózkodott január–február folyamán Zólyomban. Piast Erzsébet itineráriuma alapján az 1380. évet kizárhatjuk a lehetőségek közül. Mivel a garamszentbenedeki apátság a 14. század második felében az esztergomi érsekséggel folytatott birtokperéről 1371-től kezdődően értesülünk, ezért valószínűnek tarthatjuk, hogy Lajos e levele 1370-ben kelt. (Keglevich: Garamszentbenedeki apátság 83–84.)

¹¹⁶⁸ DF 200266., titkospecséttel és „*Relatio domini Ladislai episcopi Nitriensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Zsámboki László veszprémi püspök, királynéi kancellár és királyi alkancellár részére.

¹¹⁶⁹ DL 658., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Oppelni László nádornak egy birtokperrel kapcsolatban.

¹¹⁷⁰ DL 5823., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai ducis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele Kanizsai István zágrábi püspök és rokonai részére.

¹¹⁷¹ DL 29706., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos visszavon egy fiúsítást.

¹¹⁷² DL 70654., nagypecséttel és „*Relatio magistri Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹¹⁷³ DF 233398. (EO IV. 813. sz.), nagypecséttel. I. Lajos visszavon egy fiúsítást. Innentől kezdve egészen március közepéig nem rendelkezünk az uralkodó hollétére nézve biztos adatokkal. Mivel a király február 22-i privilégiumán az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, ezért elképzelhető, hogy Lajos február 22-én vagy rögtön utána távozott Budáról. Ezért szerepel a február 24-i adat is zárójelben. Március 2-i keltezéssel fennmaradt mindkét parancslevelet (DL 83322. és DF 219660.) kis méretű, vörös pecséttel zárták le, de egyik sem azonosítható. Noha az ovális gyűrűspecst és a kerek titkospecst méretükben igen közel állnak egymáshoz, de ezen oklevelek esetében valószínűbbnek látszik a gyűrűspecst használata, ezért nem szerepel a dátum az itinerárium adatsorában.

március 3. ¹¹⁷⁴	Buda
[március 5 ¹¹⁷⁵ –6. ¹¹⁷⁶	Buda]
március 12 ¹¹⁷⁷ –[13. ¹¹⁷⁸	Diósgyőr
március 16. ¹¹⁷⁹	Diósgyőr
március 27. ¹¹⁸⁰	Kolozsvár
március 30. ¹¹⁸¹	Kolozsvár
április 4. ¹¹⁸²	Torda
április 8. ¹¹⁸³	Gyulafehérvár

¹¹⁷⁴ DL 5826., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai ducis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegy-nyilvánító oklevele.

¹¹⁷⁵ DF 287478. (Hercegek és hercegnők 194–195.) Erzsébet hercegnő felmenti IV. Károly császárt és a fiát, Vencelt a közte és ez utóbbi közötti házasságról szóló, a császár, I. Lajos és Piast Erzsébet által kötött szerződésből adódó kötelmek alól. Valószínűleg mind Lajos, mind a királyné Budán tartózkodtak ekkor.

¹¹⁷⁶ DL 41873., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya Csúz János volt bán és fiai részére. Mivel a kérdéses oklevél tartalmi átiratban maradt fenn, nem tudjuk, hogy volt-e rajta kancelláriai jegyzet. Az adat zárójelben szereplése az előzőekben olvasható bizonytalanságokkal, valamint az azt fenntartó oklevél tartalmi átiratban való fennmaradásával indokolható.

¹¹⁷⁷ DF 207360., titkos gyűrűspecséttel.

¹¹⁷⁸ DF 219643., gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Nicolai*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Az adat zárójelben szereplését a gyűrűspecséttel és az oklevél témája indokolja.

¹¹⁷⁹ DL 41873., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 62726., gyűrűspecséttel. I. Lajos Ollári Loránd fia Péterrel közli a bárókkal együtt hozott határozatát. Az oklevél átiratban maradt fenn, de az intulációt nem közli. I. Lajos misszilisei esetében máskor is előfordult, hogy az átíró oklevél nem tartalmazza a többi oklevélhez képest szokatlan helyre kerülő intulációt.

¹¹⁸⁰ DL 27431. (EO IV. 817. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos jóváhagyja Szengyeli (Jakó: Kolozsmonostori hamis oklevelek 136.) István, a kolozsmonostori konvent jegyzője feleségének egy előtte megtett bevallását és Istvánt a nemesek közé emeli. A DL 108883., Budán kelt, nagypecséttel megerősített királyi oklevélén az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzetet olvashatjuk. Az uralkodó 1370. évi erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1370–1382* című térképmelléklete mutatja

¹¹⁸¹ DF 280995. (EO IV. 820. sz.), titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Sandri vicemagistri pincernarum regalium*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁸² DF 281072. (EO IV. 822. sz.), titkos gyűrűspecséttel.

¹¹⁸³ DL 87956. (EO IV. 823. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

április 15. ¹¹⁸⁴	Gyulafehérvár
április 18. ¹¹⁸⁵	Alvinc
április 23. ¹¹⁸⁶	Medgyes
április 24. ¹¹⁸⁷	Küküllővár (Küküllőszentkirály)
április 26. ¹¹⁸⁸	Székelyvásárhely
[április 28. ¹¹⁸⁹	Beszterce]
[május 7. ¹¹⁹⁰	Bátos]
május 10 ¹¹⁹¹ –[11. ¹¹⁹²]	Székelyvásárhely

¹¹⁸⁴ DF 260663. (EO IV. 826. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Iohannis prepositi ecclesie Transilvane*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos fiúsító oklevele.

¹¹⁸⁵ DL 36403. (EO IV. 828. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele az egeresi vásárról.

¹¹⁸⁶ DF 280974. (EO IV. 830. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis et relatio magistri Iohannis dicti Treutul*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁸⁷ DF 280996. (EO IV. 831. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis et relatio Iohannis dicti Treutul*” kancelláriai jegyzettel. DL 48003. (EO IV. 832. sz.), titkospecséttel és „*Commissio regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedeknek. Datálásához lásd EO IV. 832. sz.

¹¹⁸⁸ DF 281097. (EO IV. 834. sz.), nagypecséttel és „*Ad relationem Emerici voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a kolozsvári polgárok kérésére megerősíti a város bizonyos húsz éve vásárolt birtokaiban. DF 281052. (EO IV. 835. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad beköltözést engedélyez Kolozsvárra a szabad embereknek és a jobbágyoknak.

¹¹⁸⁹ DL 57158. (EO IV. 837. sz.), nagypecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Az adat zárójelben szereplésének indokát lásd alább.

¹¹⁹⁰ DL 27430. (EO IV. 842. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyta az erdélyi vajdának, hogy kiskorú gyermekeket védjen meg apjuk birtokaikban. Az adat zárójelben szereplésének indokát lásd alább.

¹¹⁹¹ DF 246835. (EO IV. 845. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a székelyispánnak és brassói helyettesének, hogy a brassói polgárokat ne háborgassák újításokkal és hamis mérőeszközökkel. Székelyvásárhelyen ugyanezen a napon kelt az erdélyi káptalannak szóló mandátuma arról, hogy a királyi birtokok bejárásával és a birtokjogok felülvizsgálatával megbízott Zsámboki László veszprémi püspök, alkancellár mellé küldjék ki tanúbizonyságukat, de ennek pecsétjét az átíró oklevelek nem tartották fenn (DF 255224. és DF 260661., EO IV. 846. sz.).

¹¹⁹² Erdődy 544. sz. (EO IV. 847. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos Köcski Domonkos fia András magtalan halála esetére szabad rendelkezési jogot engedélyez birtokaira. Az adat zárójelben szereplésének indokát lásd alább.

május 12. ¹¹⁹³	Kolozsborsa
május 20. ¹¹⁹⁴	Buda
május 23. ¹¹⁹⁵	Torbágy
június 5. ¹¹⁹⁶	Megyer, vadászhely
június 6. ¹¹⁹⁷	Buda
június 9. ¹¹⁹⁸	Damásd
június 20. ¹¹⁹⁹	Trencsén
június 24. ¹²⁰⁰	Visegrád

¹¹⁹³ DF 260664. (EO IV. 849. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szengyeli István mester, a kolozsmonostori konvent jegyzője felesége nevében eléje terjesztett kérésére oklevelet ír át. Az oklevél hitelességének kérdésében óvatosságra int a korszakban szokatlanul rövid intituláció, amelyben Magyarország mellett Dalmáciát és egy ma már olvashatatlan területet is feltüntettek. Lajos április végi székelyvásárhelyi tartózkodása után az erdélyi kelethelyek bizonytalansággal terheltek, ezért is szerepelnek zárójelben. Székelyvásárhely és Beszterce között körülbelül 90 km a távolság, amelyet kényelmes tempóval számolva meg lehetett tenni két vagy három nap alatt. Ugyanakkor sem a Besztercén, sem a Bátoson kelt oklevél nem maradt ránk eredetiben, így a rajtuk lévő esetleges kancelláriai jegyzeteket sem ismerjük, amelyek az uralkodó és a pecsét egymástól való távollétére utalhatnak. Székelyvásárhely és Kolozsborsa távolsága körülbelül 100 km. Elképzelhető, hogy az uralkodó hazaútja sürgőssé vált, ezért nagyobb sebességgel haladt kíséretével. Ha Székelyvásárhelyről május 10-én távozott, a 11-i keltezésű, ismeretlen pecséttel megerősített oklevelet pedig a kancellária már az uralkodó távollétében állította ki (ami nem lenne példa nélkül való), akkor 12-én megérkezhetett Kolozsborsára.

¹¹⁹⁴ DL 285., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. DL 41813., titkospecséttel. I. Lajos megengedi, hogy Szántai Kolozs fia Jakab fiúsított felesége szabadon rendelkezessen birtokaival.

¹¹⁹⁵ DL 5846., titkos gyűrűspecséttel.

¹¹⁹⁶ DL 49290., titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Pauli [...]*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁹⁷ Erdődy 546. sz., titkospecséttel. I. Lajos a hricsói várnagynak meghagyja, hogy a várhoz tartozó Hosszúmező falu officialisát ne zaklassák jogaiban és kiváltságaiban.

¹¹⁹⁸ DL 74576., ismeretlen pecséttel. I. Lajos érvénytelenít egy fiúsítást. (Az adat ismeretét Piti Ferencnek köszönöm.)

¹¹⁹⁹ DF 269461., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a szécsi nemeseknek a szécsi vásárral kapcsolatban.

¹²⁰⁰ DF 201846., titkospecséttel és „*Relatio domini Ladislai ducis palatini per Dyonisium notarium*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Büki Vencelnek és rokonainak meghagyja, hogy Agendorfer János soproni bírót Büki János ügyében ne zaklassák.

[június 29. ¹²⁰¹	Buda]
[július 18. ¹²⁰²	(Zólyom)Lipcse]
augusztus 2. ¹²⁰³	Szenice, vadászhely
[augusztus 17. ¹²⁰⁴	Buda]

¹²⁰¹ DL 96454. (Vay berkeszi 289. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Szabolcs megyének. Az adat zárójelben szereplését a pecsétje és a témája indokolja. A nagypecsét és a király július 1-jén sem tartózkodott egy helyen, ugyanis a nagypecséttel Visegrádon erősítették meg egy „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzettel ellátott fiúsító oklevelet (DL 5856.). Július 1. dátummal ismert I. Lajos kiváltságlevele a nürnbergi kereskedők számára, amelyet a hátlapjára nyomott nagypecséttel erősítették meg. Az oklevél Damásdon kelt és az „*Ad litteratorium mandatum et specialem commissionem domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható az előlap jobb felső sarkában, vagyis ez nem a király, hanem a nagypecsét (és Zsámboki László alkancellár) tartózkodási helyét mutatja (DF 267830., Kereskedelem-történet II. 113–114.). Ugyancsak a nagypecsét és az alkancellár tartózkodási helyét mutatja az uralkodó 1370. július 6-i visegrádi oklevele is, amelyen szintén az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 5856.).

¹²⁰² DL 41821. Oppelni László nádor keltez ekkor Lipcsén. Az oklevél dátuma csonka, kiszakadt annak a szent szűznek a neve, akinek az ünnepéhez datálták, csak az *-ete* szótöredék olvasható. A DL–DF adatbázisban Szent Margit ünnepéhez viszonyítva oldották fel a dátumot. Ha valószínűsítjük, hogy Oppelni László Zólyomlipcsén Lajos király társaságában időzött, akkor e rekonstrukció helytálló.

¹²⁰³ DF 246828. (EO IV. 874. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a Zára és Brassó közötti vámhelyek birtokosainak meghagyja, hogy a megnevezett brassói kereskedőket és portékáikat ne vámolják meg. DL 5995. (EO IV. 875. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Lackfi Imre erdélyi vajdának, hogy az oklevélben megnevezett személyeket védje meg birtokukban. DL 738., DL 6479. és DF 269082., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Oppelni László nádornak és Szepesi Jakab országbírói ítélőmesternek. Az oklevél mindhárom átirata másként adja meg a kelethelyet: Sennice (DL 6479.), Sempthe (DL 738.) és Semptey (DF 269082.). Mivel a másik kettő, ezen a napon kelt királyi oklevelet is a titkospecséttel erősítették meg, és kelethelyük egyértelműen a Zólyom megyei Szenice, így nincs rá ok, az Oppelni László és Szepesi Jakab részére szóló mandátum kelethelyét Semptével azonosítsuk.

¹²⁰⁴ DF 251820., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevélkerestető parancslevele az aradi káptalannak. Mivel augusztus 24-én a titkospecséttel Budán pecsételnek, elképzelhető, hogy az uralkodó néhány nappal korábban visszaérkezett a vadásatról. Az adat zárójelben szereplését ez a bizonytalanság indokolja.

augusztus 24. ¹²⁰⁵	Buda
[szeptember 21. ¹²⁰⁶	Buda]
szeptember 25. ¹²⁰⁷	Buda
szeptember 27. ¹²⁰⁸	Buda
október 27. ¹²⁰⁹	Diósgyőr
[november 1. körül ¹²¹⁰	Szepesváralja]
november 7. vagy előtte ¹²¹¹	Újszandec
november 7 ¹²¹² –9. ¹²¹³	Krakkó

¹²⁰⁵ DF 201847., titkospecséttel. I. Lajos a soproni polgároknak megengedi, hogy gabonájukat és borukat harmincad fizetése nélkül vihessék külföldre.

¹²⁰⁶ DF 244588. (EO IV. 891. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Szlavónia, Horvátország és Dalmácia bánjainak: a szebeni polgároktól ne szedjenek vámot, amikor Dalmáciából és Zarából Budára, illetve visszafelé szállítanak árukat.

¹²⁰⁷ CDCr XIV. 291–292., ismeretlen pecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele.

¹²⁰⁸ DL 5878., nagypecséttel és „*Relatio Emerici voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Szécsi Miklós országbíró október 3-i ítélőszékén le akart zárni egy Csúz János, volt horvát-dalmát bán ellen birtokügyben indított pert. A királyi kúriában az alperes János bán jelen volt, akit az uralkodó Piast Erzsébettel együtt a saját, valamint a velük időző főpapok és bárók színe elé hívatta, hogy tájékozódjon (DL 41864.). Ez az oklevél az uralkodó Diósgyőrbe való indulásának dátumát legkorábban az október 3. utáni napokra helyezi. Az adat ismeretét Piti Ferencnek köszönöm.

¹²⁰⁹ DL 75372., titkospecséttel és „*[Relatio] Georgii [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos kegynyilvánító oklevele.

¹²¹⁰ Oppelni László november 1-jén Szepesváralján (*in suburbio castri Sepusiensis*) keltezett (DL 60335., Pór: Opuli László 117.). Czarnkowi János krónikájából ugyanakkor tudjuk, hogy László herceg már I. Lajos előtt megérkezett Lengyelországba (Czarnkow 636.). I. Lajos itineráriumába az itteni megálló vita nélkül beilleszthető, de nincs rá közvetlen bizonyítékunk.

¹²¹¹ A lengyel főpapok, bárók és előkelők Újszandecig mentek Lajos elé (Długosz X. 15.). Lásd még a következő jegyzetet.

¹²¹² I. Lajos november 7-én vonult be Krakkóba, majd másnap mutatták be számára III. Kázmér végrendeletét („*Anno igitur mense dieque predictis Lodovico rege Ungariae prefato Cracoviam veniente primo procures terrae et natu majores regni Poloniae in Sandecz et ultra occurrerunt, ipsum honorifice susceptum versus Cracoviam deduxerunt. Qui cum Cracoviam intraret, civitatenses Cracovitae[!] cum vexillis purpureis extra civitatem ad montem Lassotae obviam venerunt. ... Nobili igitur Lodovico rege Ungariae saepedicto in Cracoviensi castro residente, altera die adventus sui Cracoviam venerabilis vir Janussius dictus Suchiwillk, decanus et cancellarius Cracoviensis, testamenti per dominum Kazimi-*

november 17. ¹²¹⁴	Krakkó
november 19. ¹²¹⁵	Krakkó
november 25. ¹²¹⁶	Krakkó
november 29. ¹²¹⁷	Krakkó
— ¹²¹⁸	Kalisz
december 8. ¹²¹⁹	Gnieznó
[december 8. után ¹²²⁰	Poznań]

rum felicis memoriae regem facti legitimus executor [...] coram eodem domino rege productus.” – Czarnkow 636–637. és 639.; Długosz X. 15.

- ¹²¹³ Czarnkowi János krónikája szerint a Krakkóban időző Lajos Oppelni Lászlót küldte az összegyűlt főpapokhoz és bárókhoz III. Kázmér végrendeletével kapcsolatban tájékozódni (Czarnkow 640.).
- ¹²¹⁴ I. Lajost Lengyelország királyává koronázzák. Megemlékezik róla Küküllei János, de dátum nélkül (Küküllei 32., 37. fejezet). Czarnkowi János krónikája adja meg a koronázás pontos napját és leírja a körülményeit, valamint megnevezi a résztvevőket. Úgy értesült, hogy Jaroszláv gnieznói érsek és a nagy-lengyelországi nemesek nem Krakkóban, hanem Gnieznóban kívánták I. Lajost Lengyelország királyává koronázni, aki azonban ezt elutasította, nehogy a késlekedés okán bármilyen hátránya keletkezzen (Czarnkow 644–646.). Továbbá: Długosz X. 17–19.
- ¹²¹⁵ A koronázás utáni kedden tartották az a temetési szertartást, amelyet I. Lajos rendezett III. Kázmérnak. A dátumot és a menet leírását lásd Czarnkow 646–647. Továbbá: Długosz X. 19.
- ¹²¹⁶ DL 5892., nagypecséttel és „*Commissio dominorum regis et regine et relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹²¹⁷ DL 29174. (EO IV. 895. sz.), nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalan-nak Bebek György királynéi tárnokmester, lipői ispánnak, illetve fiainak és unokaöccseinek királyi adományba adott birtoka iktatásával kapcsolatban.
- ¹²¹⁸ III. Kázmér temetési szertartása után I. Lajos Nagy-Lengyelországba ment („*Exsequiis igitur ... celebravit, serenissimus princeps ... versus Poloniam Majorem properavit, cui Polonorum innumera multitudo in Kalis et ultra occurrens, ipsum honorifice suscepit.*” – Czarnkow 648–649.). Továbbá: Długosz X. 23.
- ¹²¹⁹ VMO 17. (Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 359.), függőpecséttel. I. Lajos meghagyja Kalisz város kapitányának, hogy a várost őrizze meg a III. Kázmér és a korábbi uralkodók által adott szabadságaiban és kiváltságaiban. Czarnkowi János szerint két napot tartózkodott Lajos és kísérete Gnieznóban, ahol koronázási díszben is megmutatta magát (Czarnkow 649.). Ugyancsak említi itteni tartózkodását Jan Długosz (Długosz X. 24.).
- ¹²²⁰ Gnieznóból Lajos a Poznań–Łęczyca–Sieradz vidék (*terra Syradiae*, ziemia Sieradzka) útvonalon ment vissza Krakkóba, ahol mindössze egy éjszakát töltött, majd visszatért

[december 8. után ¹²²¹	Łęczycza]
[december 8. után ¹²²²	Krakkó]
december 28. ¹²²³	Diósgyőr
1371 ¹²²⁴	
január 1. ¹²²⁵	Diósgyőr
január 22. ¹²²⁶	Buda
január 28. ¹²²⁷	Dég, vadászhely
február 24. ¹²²⁸	Buda
február 25. ¹²²⁹	Buda
február 28. ¹²³⁰ – március 2. ¹²³¹	Buda

Magyarországra (Czarnkow 644.). Długosz is hasonlóképpen írja le I. Lajos útvonalát (Długosz X. 24.).

¹²²¹ Lásd az előző jegyzetet.

¹²²² Lásd az előző jegyzetet.

¹²²³ DL 41829., titkospecséttel és nem olvasható kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Sáros megye nemesinek Eperjes városfalának építésével kapcsolatban. DF 228480. (Eperjes 74. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevele az Eperjes város lakosai feletti joghatósággal kapcsolatban. Katona ugyanezen dátummal közli Szeben város lakosainak hasonló kiáltványlevelét (Katona: Hist. crit. X/III. 467–468.).

¹²²⁴ Engel: Királyitineráriumok 38–39.

¹²²⁵ DL 64082., gyűrűspecséttel és „*Relatio [...] Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy Poháros Miklós udvari vitéz peres ügyeit halaszták el.

¹²²⁶ DF 255292. (EO IV. 909. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos megígéri, hogy az oklevélben megnevezett leányokat nem fiúsítja.

¹²²⁷ DF 238870., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani Sclavonie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Pozsony város zsidó lakosainak.

¹²²⁸ AMB MMB Zbierk listín a listov, č. 281. (Kereskedelem-történet II. 116–117.), titkospecséttel és „*Prout in alia littera r[egis] per P[etrum] Zudar banum Sclavonie relata*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi harmincadszedőknek a pozsonyiak harmincadáról. DL 48768., valószínűleg gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a váci káptalannak.

¹²²⁹ DL 5777. (DF 251973.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

¹²³⁰ DF 282632. (EO IV. 911. sz.), valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos a talmácsi *comesek*nek a velük végrehajtott birtokcseréről.

¹²³¹ DL 102122., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a veszprémvölgyi ciszterci apácák főnökösszonya kérésére a korábbi apátnők által jogtalanul és a király beleegyezése nélkül esz-közölt bármely birtoknak és jognak elidegenítését visszavonja és érvényteleníti.

március 5 ¹²³² –6. ¹²³³	Buda
március 9. ¹²³⁴	Buda
március 17. ¹²³⁵	Verőce
március 21. ¹²³⁶	Izdenc
április 9. ¹²³⁷	Nona
április 13. ¹²³⁸	Nona
április 18. ¹²³⁹	Nona
április 20. ¹²⁴⁰	Nona

- ¹²³² DF 238874., titkospecséttel. I. Lajos Pozsony városának a Henel zsidónak adandó elégtételről. DL 41835. és DL 41836., mindkettő gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma a vasvári káptalannak és Vas megyének egy hatalmaskodási ügy kivizsgálásáról.
- ¹²³³ Fejér IX/4. 330., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Petrus de Bellante *comes*nek a rabi püspöknek járó tizedről.
- ¹²³⁴ DF 264678., titkospecséttel és „*Relatio magistri Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma egy perhalasztással kapcsolatban. DL 5913., nagypecséttel és „*Relatio Emerici woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele Nagymartoni Magyar Miklós és Német Miklós által elkövetett hatalmaskodásokról. DF 238873. (Kereskedelemtörténet I. 161–162.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a kereskedelmi áruk nélkül utazó személyektől csak révámot szedjenek. Nekić: *de adventu* 217.
- ¹²³⁵ DL 105640., titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak: mivel Becsei Töttös fia László Dalmáciába megy az ő szolgálatában („*nobiscum et in specialibus nostris serviciis ad regnum Dalmacie proficiscatur*”), ezért pereit halasszák el. Trau városa 1371 márciusában és áprilisában több határozatot hozott arról, hogy követeket küld a magyar királyhoz (Rački: *Notae* 239.). Nekić: *de adventu* 217., 227.
- ¹²³⁶ DF 239206. Nekić: *de adventu* 217–218., 227. Március 26-án Trau városa úgy határozott, hogy Kninbe küldi képviselőit a királyhoz (CDCr XIV. 318–319.), majd néhány nappal később azt az utasítást küldték nekik, hogy keressék fel Lajost Zarában, Ninben vagy Vránában (CDCr XIV. 219.). Valószínűleg ekkor adták át az elhunyt István herceg leányát, Erzsébet hercegnőt férjének, Tarantói Fülöpnek.
- ¹²³⁷ DL 104934., titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. A nonai tartózkodást összefoglalóan hozza Nekić: *de adventu* 218–219., 227.
- ¹²³⁸ DF 258298. (német nyelven: DF 258297.), nagypecséttel. I. Lajos és a salzburgi érsek szövetsége. Nekić: *de adventu* 218., 227.
- ¹²³⁹ CDCr XIV. 321. I. Lajos meghagyja, hogy csak a kamarásának (*camerarius*) lehet a sót eladni a jövőben.
- ¹²⁴⁰ CDCr XIV. 321–322. Tadeus Smičiklas a trsati ferences kolostorban őrzött eredeti alapján közölte és feljegyzete, hogy a „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzetet írták a kis méretű (valószínűleg a titkos) pecsét alá. Nekić: *de adventu* 218., 227.

április 24. ¹²⁴¹	Blina falu
május 3. ¹²⁴²	Kapronca
május 7. ¹²⁴³	Szentlászló
május 9. ¹²⁴⁴	Verőce
május 20. ¹²⁴⁵	Visegrád
május 24. ¹²⁴⁶	Visegrád
május [26 ¹²⁴⁷]-27. ¹²⁴⁸	Visegrád
június 3. ¹²⁴⁹	(Érsek)Vadkert
június 10. ¹²⁵⁰	Trencsén
június 12. ¹²⁵¹	Trencsén

¹²⁴¹ DF 230545., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Lackfi István horvát-dalmát bánnak, hogy a bribiri ferenceseket a védelme alá vette. Nekié: *de adventu* 219., 227.

¹²⁴² DF 268000., nagypécsettél. I. Lajos meghagyja mindenkinek, hogy a kaproncai polgárokat senki nem tartóztathatja fel. Nekié: *de adventu* 219., 227.

¹²⁴³ DL 100365. és DF 287908., mindkettő titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a zágrábi káptalannak bizonyos határok kijelölésével kapcsolatban. Nekié: *de adventu* 219., 227.

¹²⁴⁴ DL 43172., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. Nekié: *de adventu* 219., 227.

¹²⁴⁵ DF 281132. (EO IV. 927. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Bebek György királynéi tárnokmesternek a kolozsvári polgárok és áruik után fizetendő vámról.

¹²⁴⁶ DF 259223., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 274118., „*Relatio domini Stephani episcopi Zagrabiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹²⁴⁷ DL 108896., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a mezősomlyói bírónak, esküdteknek és polgároknak egy általuk elkövetett hatalmaskodás felől adandó elégtételről.

¹²⁴⁸ DF 236795., nagypécsettél. I. Lajos megengedi szobi jobbágynak, hogy az általuk elkövetett emberölés esetében a budaiak szokásait alkalmazzák. DF 209603. (gyűrűspecséttel?) I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹²⁴⁹ DF 237107., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Szepesi Jakab nádori ítélmesternek, hogy egy pert halasszon el a személyes jelenléte elé (*in specialem nostram presentiam*). Az oklevél az éves dátumot nem jegyzi fel, datálásához lásd Bertényi: Országbírói intézmény 144–145.; Keglevich: Garamszentbenedeki apátság 83–84.

¹²⁵⁰ DL 5945., nagypécsettél és „*Relatio magistri Iohannis Treutul*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megengedi Nagymartoni Lőrinc fia János özvegye és fiai részére, hogy Kismarton településüket fallal övezhetik.

¹²⁵¹ DF 267999. (CDCr XIV. 355.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a zágrábi káptalannak. DF 243868., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele a trencsényi polgárok által fizetendő kamarahasznáról.

július 1. ^{1252–2.} ¹²⁵³	Pozsony
július 9. ¹²⁵⁴	Visegrád
július 12. ¹²⁵⁵ –13. ¹²⁵⁶	Visegrád
július 15. ¹²⁵⁷	Visegrád
július 22. ¹²⁵⁸	Visegrád
augusztus 25. ¹²⁵⁹ –26. ¹²⁶⁰	Porva, vadászhely
szeptember 1. ¹²⁶¹	Buda
szeptember 5. ¹²⁶²	Visegrád
szeptember 18. ¹²⁶³	Ecsellő, vadászhely

- ¹²⁵² DF 258299. (Kereskedelemtörténet II. 117.), titkospecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható. I. Lajos tudatja Durazzói Károly szlavón herceggel, hogy Pilgrim salzburgi érsekkel szövetséget kötött.
- ¹²⁵³ DF 257994. (DF 258468.), nagypécse ttel. I. Lajos megállapodása az osztrák hercegekkel.
- ¹²⁵⁴ DF 286183., titkospecséttel és „*Commissio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szaracén szerémi és pécsi kamaraispánnak adja szolgálataiért Cres (Absari et Kersi) szigetét. A sziget nevére lásd Maji: The Medieval Attestations 125–127.
- ¹²⁵⁵ DF 238875., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a Pozsonyból Budára szállított élelmiszerek harmincadával kapcsolatban.
- ¹²⁵⁶ DL 96467., titkospecséttel és „*Commissio domini regis ad petitionem ducis palatini*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹²⁵⁷ DF 267831. (Kereskedelemtörténet II. 118–119.), titkospecséttel és „*[Commissio r]egis*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹²⁵⁸ DL 5949., titkospecséttel és „*Relatio magistri Symonis de Pata notarii et procuratoris regis [verbo?] eiusdem*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Domoszlói Gergely fia Miklósnak.
- ¹²⁵⁹ DL 108893., titkospecséttel. I. Lajos a Pécel közelében fekvő Szabadhegyen (*Zabadheden*) levő szőlők után fizetendő kilencedről.
- ¹²⁶⁰ DL 91786., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a győri káptalannak bizonyos birtokba iktatással kapcsolatban.
- ¹²⁶¹ DF 265679., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy a jelenlegi királyi hadjárat miatt az oklevélben megnevezett személyek pereit halasszák el.
- ¹²⁶² DF 212490., nagypécse ttel és „*Relatio Sandor pincerne*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos néhai Szaniszló ungi vajda fiainak az oklevélben megnevezett kenézséget adja. DF 238876., nagypécse ttel és „*Relatio magistri tavarnicorum nostrorum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a pozsonyi polgárok bor és gabona után fizetendő kilenced alóli mentességéről.
- ¹²⁶³ DF 201848., titkospecséttel és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

[szeptember 22. ¹²⁶⁴	Buda]
november 1. ¹²⁶⁵	Visegrád
november 3. ¹²⁶⁶	Visegrád
november 11. ¹²⁶⁷	Visegrád
november 18. ¹²⁶⁸	Diósgyőr
november 29. ¹²⁶⁹	Vizsoly
december 8. ¹²⁷⁰	Fony
december 28. ¹²⁷¹	Visegrád

¹²⁶⁴ DL 176. és DL 177. I. Lajos fiúsító oklevele. A fiúsító oklevelek kelet helyei általában a király tartózkodási helyét mutatják. Mivel az oklevél tartalmi átiratban maradt fenn, nem tudjuk, volt-e rajta kancelláriai jegyzet, ezért szerepel zárójelben.

¹²⁶⁵ DL 52193., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a csanádi káptalannak egy vizsgálat elvégzésével kapcsolatban. DF 238880., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a nádornak és egyúttal pozsonyi ispánnak, valamint bizonyos várnagyainak, hogy a tímárokat (*cerdones*) tiltsák el a királyi erdők használatától. DF 285840., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Temes megyének egy vizsgálat lefolytatásáról. DF 225795., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

¹²⁶⁶ DF 219681., titkospecséttel. I. Lajos levele a lampertszászai polgároknak.

¹²⁶⁷ DF 285841., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar bani per Nicolaum facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a temesvári alvárnagyot és Temes megye lakosait értesíti Himfi Benedek ispánná tételéről. DF 201849., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis de Danouych magistrum tavarnicorum per Stephanum litterato facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele arról, hogy a soproni polgárok csak a soproni bíró bíraskodása alá tartoznak. DF 201850., titkospecséttel és „[...] de [...]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Sopron városának sokadalom tartását engedélyezi.

¹²⁶⁸ DF 244589. (EO IV. 954. sz.), titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio Petri Zudar et Georgii fratris sui*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁶⁹ DF 228482. (Eperjes 76. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.

¹²⁷⁰ DL 5973., titkospecséttel és „*Relatio Georgii Bube et etiam Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos malomépítési engedélye. DL 77494., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar condam bani domino Nitriensi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Becsei Töttös és Vesszős mesterek fiainak birtokot adományoz. DL 5999., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a jászói konventnek.

¹²⁷¹ DF 248895., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar condam bani ... facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Ugyanezen a napon szintén Visegrádon kelt, nagypescéttel megerősített perhasztó oklevelek: DL 77495., DL 87463.

1372¹²⁷²

január 6.	¹²⁷³	Visegrád
január 21.	¹²⁷⁴	Visegrád
február 2	¹²⁷⁵ [-3. ¹²⁷⁶]	Visegrád
február 15.	¹²⁷⁷	Buda
február 18.	¹²⁷⁸	Buda
február 20.	¹²⁷⁹	Buda
február 28.	¹²⁸⁰	Visegrád
március 4.	¹²⁸¹	Visegrád
március 10.	¹²⁸²	Visegrád
március 17.	¹²⁸³	Mezősomlyó(?)

¹²⁷² Engel: Királyitineráriumok 39–40.

¹²⁷³ DF 238878., titkospecséttel és „*Commissio* [...]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Opeľni László herceg nádornak a pozsonyi polgárok panaszára lefolytatandó vizsgálatról.

¹²⁷⁴ DL 41865., titkospecséttel és „*Relatio Benedicti*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a temesközi jobbágyoknak, hogy csak a királyi malomban őröltessenek.

¹²⁷⁵ DF 219692., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek egy oklevél kézbesítéséről.

¹²⁷⁶ DL 77503., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Heves megyének meghagyja, hogy egy pert tegyenek át az ő és bárói jelenléte elé.

¹²⁷⁷ DF 230555., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a harmincadbirtokosoknak, hogy az oklevélben megnevezett személy birtokai között szállított élelmiszer és a szekerek után ne szedjenek harmincadot.

¹²⁷⁸ DF 228483. (Eperjes 78. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Ladislai ducis per dominum Nicolaum scriptorem fecit*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos király az eperjesi polgárok harmincadfizetésével kapcsolatban.

¹²⁷⁹ DF 258545., ismeretlen pecséttel. I. Lajos misszilise IV. Károly császárnak gyermekeik eljegyzéséről.

¹²⁸⁰ DF 254841., nagypecséttel. I. Lajos oklevele egy vizsgálatról, illetve egy királyi oklevél hitelét érintő, a főpapokkal és bárókkal hozott döntéséről.

¹²⁸¹ DF 219685., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹²⁸² DL 44118., nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 230549., nagypecséttel és „*Relatio magistri Franciscum phisici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹²⁸³ DL 108898., gyűrűspecséttel. I. Lajos parancslevele a krassói alispánnak. A kelethely-nél jól látszik a javítás, de azt nem lehet tisztán látni, hogy eredetileg mi állhatott a helyén.

április [6 ¹²⁸⁴]-7. ¹²⁸⁵	Visegrád
április 11. ¹²⁸⁶	Visegrád
április 19. ¹²⁸⁷	Szár
május 1. ¹²⁸⁸	Gerencsér
május 7 ¹²⁸⁹ -9. ¹²⁹⁰	Buda
május 12. ¹²⁹¹	Visegrád

¹²⁸⁴ DL 104935. (DL 106891., DF 226713.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos hozzájárul, Kiliti Jakab leánya férjhezmeneteléig megkapja az apai birtokok negyedét.

¹²⁸⁵ DF 236503. (DF 236501.), titkospecséttel, „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel, átíró oklevél szerint *anulari suo sigillo*. I. Lajos Oppelni László herceg nádornak és bírói helyetteseinek. Mivel egy perben érintett, királyi adományba adott birtokokkal kapcsolatos oklevelek a tárnoki házban vannak, amelyeket most nem tud előkerestetni, ezért a felperes nála keresse jogait. DF 236502., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar wayvode et magistri Georgii Bebek presente Nicolao Nemze*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak: ha valaki bemutatja IV. László Szinyér birtokkal kapcsolatos privilégiumát, akkor alaposan vizsgálják meg.

¹²⁸⁶ DF 237082., titkospecséttel és „*[...] palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Oppelni László herceg nádornak meghagyja, hogy egy pert halasszon el. Ismeretlen pecséttel megerősített oklevelek: DL 35034. I. Lajos oklevélkeresztető parancslevele. DF 208695. I. Lajos levele Miklós győri olvasókanonoknak. Nem tudjuk, hogy I. Lajos pontosan mikor indult el vadászni, de valószínű, hogy az április 15-i, Szepes megye hatóságának szóló királyi parancslevél (DL 60343.) is a kancellária önálló kiadványa lehetett.

¹²⁸⁷ DL 87505., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹²⁸⁸ DF 238886., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Szentgyörgyi Jánosnak, Tamásnak és Péternek egy Pozsony megyei faluról.

¹²⁸⁹ Fejér IX/4. 392–393. és Katona: Hist. crit. III/X. 507–511. Cardaillaci János alexandriai pátriárka levelében azt írta IV. Károlynak, hogy május 7-én a tesseni herceggel Budára érkeztek, I. Lajos fogadta őket és ugyanezen a napon fel is kereste a szállásán (*in domo, ubi habitabam*). Másnap, május 8-án a király ismét ellátogatott főpapjaival és tanácsosaival (*prelatis et consiliariis*) a pátriárka szállására. Ekkor Budán időzött István bajor herceg is.

¹²⁹⁰ Cardaillaci János alexandriai pátriárka IV. Károly császárhoz intézett, Budán kelt levele szerint az volt a szándéka, hogy Kotromanić Erzsébet királyné eskütételének meghallgatásához a királlyal együtt fog átmenni levele keltének (május 9.) másnapján Visegrádra, ezért jogosan tételezhető fel, hogy május 9-én a király is Budán tartózkodott (Fejér IX/4. 394.).

¹²⁹¹ Cardaillaci János alexandriai pátriárka IV. Károly császárhoz intézett második levele szerint csak a következő szerdán, azaz május 12-én került sor arra, hogy Visegrádra

május 15. ¹²⁹² –[17.] ¹²⁹³	Visegrád
május 22. ¹²⁹⁴	Damásd
május 23. ¹²⁹⁵	Visegrád
május 25. ¹²⁹⁶	(Érsek)Vadkert
május 29. ¹²⁹⁷	Visegrád
[május 30.] ¹²⁹⁸	Visegrád]
[június 10.] ¹²⁹⁹	Visegrád]

menjen az ifjabb királyné esküjének meghallgatására (Fejér IX/4. 396–398.). Ez a levél nem említi, hogy a követ Lajossal utazott volna, de valószínű.

- ¹²⁹² Május 15.: DL 101685., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma. Ugyanezen a napon kelt Visegrádon Cardaillaci János alexandriai pátriárka levele IV. Károly császárhoz (Fejér IX/4. 399–402.). Május 16.: DL 29., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a főpapokkal és bárókkal ítélőszéket tartva Kanizsai István zágrábi püspök kérésére átírja III. Béla király egyik oklevelét.
- ¹²⁹³ DL 5958., nagypecséttel. I. Lajos Cudar Mihály kérésére oklevelet ír át. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy az oklevelet a kancellária önállóan is kiállíthatta, és nem tudjuk, hogy Lajos pontosan mikor indult el Damásdra.
- ¹²⁹⁴ DL 47953. (EO IV. 1007. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Ladislai ducis palatini [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Himfi Benedek temesi ispánhoz az Orsován építendő várról és kéri, hogy menjen el Trencsénbe, ahol június 20-án IV. Károly császárral fog találkozni. Ez a tervbe vett trencsényi találkozó azonban nem valósult meg, mivel a császár megváltoztatta a szándékát, noha Cardaillaci János pátriárka még május végén is számolt ezzel (Fejér IX/4. 406–408.).
- ¹²⁹⁵ DF 287479., nagypecséttel. I. Lajos a maga, felesége és örökösei nevében megígéri IV. Károly császárnak, a feleségének és fiainak, hogy birtokaikra nem tartanak igényt.
- ¹²⁹⁶ DF 237107., titkospecséttel. I. Lajos elhalaszt egy pert.
- ¹²⁹⁷ DL 68255., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a veszprémi káptalannak.
- ¹²⁹⁸ Cardaillaci János alexandriai pátriárka május 30-án Visegrádon tartózkodott, itt vette kézhez IV. Károly császár levelét, majd a következő napon itt keltezte az arra adott válaszat (Fejér IX/4. 406–408.). Elképzelhető, hogy ezeken a napokon Lajos itt volt.
- ¹²⁹⁹ Cardaillaci János alexandriai pátriárka június 11-i, Esztergomban kelt levelében tudatta IV. Károly császárral, hogy ugyan már június 10-én el szeretett volna indulni Trencsén felé, de mivel I. Lajos tájékoztatta arról, hogy Esztergomban lesz június 14-én, és beszélni akar vele, ezért úgy határozott, hogy bevárja a magyar uralkodót. A pátriárka június 28-án Trencsénben keltezett, amikor írásba foglalták az esztergomi érsek és a garamszentbenedeki konvent között zajló perben hozott ítéletét (Fejér IX/4. 409–419.), július 22-én pedig Prágába érkezett (Fejér IX/4. 409–410., részlegesen: Uo. 343–344.). Valószínű, hogy Lajos június 10-én még Visegrádon tartózkodott. Ugyanezen a napon Visegrádon kelt nagypecséttel megerősített mandátuma a leleszi konventnek (DF 219698.).

[június 14. ¹³⁰⁰	Esztergom]
[június 27 ¹³⁰¹]-28. ¹³⁰²	Léva
július 2 ¹³⁰³ -3. ¹³⁰⁴	Bars
július 5. ¹³⁰⁵	Zólyom
július 15. ¹³⁰⁶	Liget (vadászhely)
július 17. ¹³⁰⁷	Szalatna
augusztus 4. ¹³⁰⁸	Szenice, vadászhely
augusztus 14. ¹³⁰⁹	(Zólyom)Lipce

¹³⁰⁰ Lásd az előző jegyzetet.

¹³⁰¹ DL 6037. és DL 75373., mindkettő ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátumai a zalai konventnek és az egri káptalannak.

¹³⁰² DL 73743., nagypecséttel és „*Relatio domini Emerici woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Lackfi Imre erdélyi vajdának egy birtokbavezetéssel kapcsolatban. Az ebben és az előző jelzetben szereplő okleveleket témájuk alapján a kancellária önállóan is kiállíthatta. Zárójelben szerepeltetésüket az indokolja, hogy a király ekkor rekonstruálható útvonalába beleilleszthetők.

¹³⁰³ DF 235757., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Oppelni László herceg nádornak, hogy az oklevélben megnevezett három birtokot a főpapokkal és bárókkal hozott döntése értelmében adja vissza a garamszentbenedeki apátságnak.

¹³⁰⁴ DL 70657., nagypecséttel és „*Commissio domini regis cum deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel. DL 92142., nagypecséttel. I. Lajos az oklevélben megnevezetteket felmenti a hűtlenség vádjá alól.

¹³⁰⁵ DF 237077., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szepesi Jakab nádori ítélmesternek meghagyja, hogy az oklevélben megnevezett három birtokot a főpapokkal és bárókkal hozott döntése értelmében adja vissza a garamszentbenedeki apátságnak. Vélhetően erre zólyomi tartózkodásra utal vissza I. Lajos október 8-i oklevelében is (DL 60344.).

¹³⁰⁶ DL 98170., gyűrűspecséttel. I. Lajos László herceg nádornak vagy Szepesi Jakabnak meghagyja, hogy az oklevélben megnevezett panaszosok birtokait adják vissza.

¹³⁰⁷ DF 235757., titkospecséttel. I. Lajos Szepesi Jakabnak meghagyja, hogy korábbi parancsát hajtsa végre.

¹³⁰⁸ DF 269221. (Kereskedelemtörténet II. 120–121.), titkospecséttel és „*[...]s de [...] eorum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a kassai polgárok részére lerakatjogot adományoz. A nagypecsét augusztus 3-án (DF 238890.) és augusztus 6-án Visegrádon pecsételt (MDEA III. 30–31., „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzettel).

¹³⁰⁹ DL 6047., titkospecséttel. I. Lajos oklevele a Domoszlói Gergely fia Miklóstól Sirok várának építésére és javítására (*ad opus et reformationem*) felvett pénzről. Az oklevélnek másik, szövegében kismértékben eltérő példánya: DL 6049., titkospecséttel.

szeptember 3. ¹³¹⁰	Szalatna
szeptember 11. ¹³¹¹	Szalatna
szeptember 14. ¹³¹²	Szalatna
szeptember 25. ¹³¹³	Pozsony
szeptember 29. ¹³¹⁴	Pozsony
október 4. ¹³¹⁵	Holics (Újvár)

¹³¹⁰ DF 244591. (EO IV. 1031. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici voyvode per Gallum notarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a nagyszebeni kereskedőknek megengedi, hogy Bécsbe menet és jövet a vám és a harmincad lerovása mellett szabadon közlekedhessenek. A DL 29178. jelzet alatt található, nagypécsettől megerősített csonka oklevél dátumából a Szalatna kelet helye, a *feria secunda* szavak, az év, valamint a *-ris* szótörredék olvasható. A datálás részletes indoklását lásd EO IV. 1032. sz.

¹³¹¹ DF 281825., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váci káptalannak.

¹³¹² DL 96476. (Vay berkeszi 310. sz.), nagypécsettől és „*Relatio domini Georgii Zudar ex parte domini regis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos elengedi az oklevélben megnevezett személy bírságait.

¹³¹³ DL 6057., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a zalai konventnek.

¹³¹⁴ DL 101917., nagypécsettől és „*Commissio domini regis in Posonio, videlicet in domo magistri Saracheni*” kancelláriai jegyzettel. Erdődy 563. sz. (Kereskedelem-történet I. 163–164.), nagypécsettől és *Relatio Pauli de Lizka* kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Körmenten sokadalom tartását engedélyezi. Kereskedelem-történet II. 121–122., nagypécsettől. I. Lajos Sopron, Pozsony, Nagyszombat és Dévény városának a szarvkőiek Morvaországba, Csehországba és Lengyelországba szállított boráról. A pozsonyi számadáskönyv „címsora” szerint 1373. évi kiadásokat rögzítő oldalán találkozunk azzal a bejegyzéssel, miszerint az elmúlt szeptember 29. körül a városban tartózkodó I. Lajos, valamint a bajor, a meissenai és a lengyel fejedelmek ellátására a polgárok 30 dénár híján 78 fontot költöttek. A számadáskönyv következő bejegyzése áldozócsütörtök (*ascensio Domini*) környékén eszközölt kiadást taglal (Fejérpataky: Számadáskönyvek 40.). Mivel a király pozsonyi időzésére vonatkozó bejegyzésnél a dátum után a *proximo preteritum* szavak olvashatóak, ezért az nem az 1373. évre, hanem az azt megelőzőre, vagyis 1372-re vonatkozik.

¹³¹⁵ DL 6059., nagypécsettől és „*Commissio propria domini regis in Wyuar, in suo hospitio regali facta*” kancelláriai jegyzettel. Másik, ugyanezen a napon, szintén Újváron kelt oklevelében Lajos a poznaí kereskedőket Lengyelországban felmenti a vámok alól. Kiadása: MDEA 34–35.; Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 390. Elképzelhető, hogy itt és ekkor került sor a magyar király és IV. Károly császár találkozójára is („*Item dominus Imperator et rex Ungariae convenerunt insimul in metis regnorum Bohemie et Ungarie.*” MHB II. 403.). Ez a találkozó Schwedler repertóriumában R160. sorszám alatt szerepel (Schwedler: Herrschertreffen 452–453.). Az év nyarán XI. Gergely pápa

október 6. ¹³¹⁶	Nagyszombat
október 8. ¹³¹⁷	Szenc
október 9. ¹³¹⁸	Pozsony
október 13. ¹³¹⁹	Nagymarton
október 14. ¹³²⁰	Sopron
október 16. ¹³²¹	Sopron
[október 22. ¹³²²	Gerencsér]

is üdvözölte a magyar király és a császár tervezett találkozóját (Skorka: Habsburgok és magyar Anjouk kapcsolatai 654., Theiner II. 118.).

¹³¹⁶ DF 277160. (19–25. fényképek) (Lakatos: Szakolca 34–35., 38–39., 74–75.), nagypecséttel. I. Lajos kiváltságolja Szakolca városát.

¹³¹⁷ DL 60344., nagypecséttel és „*Commissio propria domini regis et relatio Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. A forrást *in villa Zemche* keltezték. Wertner Mór Semptével azonosítja (Wertner: Itinerar III. 138.). A névalak alapján azonban a Szencsel való azonosítás valószínűbb.

¹³¹⁸ DF 250423., titkospecséttel és „*Relatio Georgii Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Himfi Benedek temesi ispánnak: a részére foglaljon le egy olyan birtokot, ahol bánya van, és adjon helyette cserebirtokot. DL 87538., nagypecséttel. I. Lajos birtokadományozása Ivánnak, Cetina comesének.

¹³¹⁹ DL 41879., nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megerősíti Ocskói Lachk fiait és rokonait birtokukban.

¹³²⁰ DL 108900., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Himfi Benedek temesi ispánnak, hogy ne okozzon több kárt a miháldi kenéznek. DL 44041., nagypecséttel. I. Lajos szavatoságot vállal egy cserebirtokért.

¹³²¹ DL 6068., nagypecséttel és „*Commissio propria et relatio Emerici palatini*” kancelláriai jegyzettel. DL 6069., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi [de Scepus]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Kálmán győri püspöknek, hogy a borsmonostori apát tizedjogát a jövőben ne sértse meg. DF 257995. (DF 258468.) (MDEA III. 37–38.), nagypecséttel. I. Lajos és az osztrák hercegek egyezsége az országaik közötti határok fenntartásáról.

¹³²² DL 6070., nagypecséttel és „*Relatio Petri bani Zudor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Lackfi Imre nádornak és sárvári várnagyának a királyi erdőben való makkoltatásról. DF 230056., nagypecséttel. I. Lajos a budai polgároknak meghagyja, hogy a veszprémi püspökségnek az ő szőlőikből származó tizedborait engedjék kimérni. Az adat és a következők azért szerepelnek zárójelben, mert míg Sopronban a nagypecsét és a titkospecsét egyszerre pecsételnek, addig Gerencsén és Megyeren csak a nagypecsét alatt adnak ki oklevelet. Elképzelhető, hogy a nagypecsét a királynál hamarabb indult el, a Gerencsénre való hosszabb megálló is az uralkodó „bevárását” szolgálta, majd innen haladtak tovább a vadászhelyként azonosított Megyer (Békásmegyer) felé.

[október 26. ¹³²³	Gerencsér]
[november 1. ¹³²⁴	Megyer, vadászhely]
november 7. ¹³²⁵	Abért
november 22. ¹³²⁶	Neszmély
december 3. ¹³²⁷	Pásztó
december 15 ¹³²⁸ –16. ¹³²⁹	Damásd

1373¹³³⁰

január 5. ¹³³¹	Szár
január 9. ¹³³²	Buda

- ¹³²³ DL 41881. és DL 41882., mindkettő nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos okleveleket ír át.
- ¹³²⁴ DL 6072., nagypecséttel és „*Relatio Iohannis dicti Beseneu*” (csak az előlapon), „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” (csak a hátlapon) kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadományozó oklevele. DL 84796., nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini per Nicolaum filium Pethew* [csak hátlapon: *Claudum*] in Megyer” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át.
- ¹³²⁵ DL 62732. (EO IV. 1039. sz.), titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Lackfi István erdélyi vajdának, hogy vizsgálja meg Récsei Lőrinc fia János leánya: Klára birtokjogi okleveleit. A település azonosítására lásd ÁMTF IV. 594. Schmidtmayer Richárd az oklevélben szereplő *villa Aberchet* a mai Börcs elődjével, *villa Berchel* azonosítja Csánki Dezső nyomán (Schmidtmayer: Gerencsér 72.).
- ¹³²⁶ DL 5997. és DL 6075., mindkettő nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át.
- ¹³²⁷ DL 6078., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a vasvári káptalannak, hogy egy Oppelni László herceg volt nádor oklevele által elrendelt eskütétel lefolyásáról tegyen neki jelentést.
- ¹³²⁸ DL 98623., titkospecséttel. I. Lajos szabad rendelkezési jogot ad az oklevélben megnevezett személynek.
- ¹³²⁹ DL 7667., középpecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹³³⁰ Engel: Királyitineráriumok 40–41.
- ¹³³¹ DL 52206., titkospecséttel és „*Relatio [Eme]rici pa[latini] [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Himfi Pál fiainak, hogy oláhjait ne bántsák, várják meg, amíg Temesvárra megy és rendezi az ügyet.
- ¹³³² DL 41887. (Áldásy: Adatok 3–4.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

január 16. ¹³³³	Visegrád
január 22. ¹³³⁴	Gerencsér
január 30. ¹³³⁵	Buda
[február 7. ¹³³⁶	Visegrád]
február 10. ¹³³⁷	Buda
március 9. ¹³³⁸	Bécs
március 17 ¹³³⁹ –21. ¹³⁴⁰	Visegrád

¹³³³ DL 47884. (Áldásy: Adatok 4.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici palatini presente episcopo Vaciensi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedeknek, Lackfi Istvánnak és Cudar Györgynek: próbáljanak meg békét és egyetértést, vagy legalább fegyvernyugvást létrehozni Padova és Velence között.

¹³³⁴ DL 48025., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Csúz Jánosnak, Himfi Benedeknek, Cudar Györgynek és Pető fia Miklósnak, hogy vagy Csúz János, vagy akadályoztatása esetén Himfi Benedek tegyen neki jelentést. Az oklevél keltezése az évet nem tartalmazza. Mivel azonban Trevisóba 1372. május 5. után indult el a magyar segédhad, és 1373. december 23-án kötöttek békét, ezért az év csak 1373 lehet (kiadása és datálása: Thallóczy: Nagy Lajos és a bulgár bánság 612–613.).

¹³³⁵ DF 209200., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. Ugyanezen a napon Visegrádon I. Lajos nevében adtak ki mandátumot a zalai konventnek. Ennek a pecsétjét a konvent jelentése nem tartotta fenn, de valószínűleg a nagypecsét lehetett (DL 6091.), amellyel február 2-án a leleszi konventnek (DF 219706.) és a következő napon a győri káptalannak szóló parancsleveleket (DF 227012.) megerősítették. Február 4-én ismeretlen, de a fentiek alapján valószínűleg nagypecséttel megerősített parancslevelet kelteztek Visegrádon az egri káptalannak (DL 89430.).

¹³³⁶ MDEA III. 50–51., nagypecséttel. I. Lajos kalózkodást hirdet a velenceiek ellen. Zárójelben szerepelését két ok indokolja. Egyrészt csak kiadásból ismert, így nem tudjuk, írtak-e rá kancelláriai jegyzet, és ha igen, akkor mi volt annak tartalma. Ismeretes, hogy bizonyos kancelláriai jegyzet alapján a király távollétére következtethetünk (lásd a bevezető fejezeteket). Másrészt a nagypecsét január végén, február elején–közepén Visegrádon volt, míg a titkospecsét tanúsága szerint a király Budán mutatható ki folyamatosan. Ugyanakkor a téma mindenképpen indokolná a király személyes figyelmét.

¹³³⁷ DL 89428., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Imre nádornak, hogy egy pert ne Szent György-nap nyolcadára, hanem böjtközép nyolcadára halasszon el. DL 91800., nagypecséttel. I. Lajos Visegrádon kelt, a vaskáptalannak címzett mandátuma.

¹³³⁸ HHStA AUR 12416. (Fejér IX/4. 483–485.) I. Lajos szövetsége az osztrák hercegekkel és Carrara Ferencsel Velence ellen.

¹³³⁹ Március 17.: DL 52208. (EO V. 14. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Francisci phisici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedek temesi ispán feleségéhez és test-

március 23. ¹³⁴¹	Buda
március 26 ¹³⁴² –27. ¹³⁴³	Buda
április 1. ¹³⁴⁴	Buda

véreihez. Nem tudjuk, pontosan mikor érkezett vissza Bécsből I. Lajos és kísérete. Március 18.: DF 244596. (EO V. 16. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Stephani woyvode presente Temes et Ladislao familiaribus suis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a szebeni polgárok és a szászok viasz öntésével és kereskedésével kapcsolatos kiváltságáról. Március 19.: DF 246811. (EO V. 17. sz.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Simonis notarii domine regine*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Losonci László székelyispánnak meghagyja, hogy a brassói szászokat ne háborgassa a városuk területén fekvő erdők használatában. Március 20.: DL 6102. (EO V. 19. sz.), titkospecséttel. I. Lajos oklevélkerestető parancslevele.

¹³⁴⁰ DL 52209. (EO V. 21. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini et Stephani woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. A váradi káptalan részére küldött mandátum a birtok iktatásával kapcsolatban: DL 52210.

¹³⁴¹ DL 47951. (EO V. 22. sz.), titkospecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Himfi Benedek temesi ispán feleségéhez (keltezéséhez lásd EO V. 22. sz.). DF 265991. Másolatban maradt fenn I. Lajos adománylevele Borfői János részére. A másolat aláírása más kéz feljegyezte, hogy az eredetire a „*Relatio Iohannis Biseni*” kancelláriai jegyzetet írták és az előlap aláírása nyomták a pecsétet, amelyet gyűrűspecsétként azonosít. A 19. század végi–20. század elején készített másolatokra jellemző, hogy I. Lajos minden szöveg alá nyomott pecsétjét gyűrűspecsétként azonosították és nem tettek említést a pecsétképek esetleg felismerhető elemeiről. Mindenesetre akár a titkospecsétet, akár a titkos gyűrűspecsétet nyomták rá az oklevélre, jó eséllyel mutatja I. Lajos tartózkodási helyét. Ugyanezen a napon Budán I. Lajos nevében a nagypecséttel megerősítve kelteztek mandátumot a nyitrai káptalannak (DL 41897.).

¹³⁴² Fejér IX/4. 505–506. I. Lajos Trau lakosainak meghagyja, hogy mivel a velenceiekkel való háborúskodás miatt *comesüknek*, Franciscus de Georgiónak Zárán kell maradnia, ezért visszatértéig fiát, Paulus de Georgiót fogadják el *comesként*.

¹³⁴³ DF 209200., titkospecséttel. I. Lajos visszavonja egy adományát. DF 218611., nagypecséttel. I. Lajos levele Zára jogaival kapcsolatban. Március 29-én Budán kelt nagypecsétes oklevél hátlapján az „*Ad litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, vagyis ekkor az uralkodó nem tartózkodott Budán (DL 58595.).

¹³⁴⁴ DL 27277. (EO V. 26. sz.), titkospecséttel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatónak, hogy az oklevélben említett pert halasszák el a megindítandó hadjárat miatt. DF 285849. (EO V. 27. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Himfi Pál fia Péter orsovai várnagynak, hogy figyelje az ország határait és a hírekről mindig tudósítsa. Datálásához lásd EO V. 27. sz.

április 5. ¹³⁴⁵	Buda
április 23. vagy előtte ¹³⁴⁶	Visegrád
április 26. ¹³⁴⁷	Buda
május 1. ¹³⁴⁸	Visegrád
május 8. ¹³⁴⁹	Debrecen
május 11. ¹³⁵⁰	Diósgyőr
május 13. ¹³⁵¹	Garadna, vadászhely
május 16. ¹³⁵²	Kassa

¹³⁴⁵ CDCr XIV. 512–513. I. Lajos meghagyja Spalatónak, hogy ügyeljenek rá, nehogy a velenceiek károkat okozzanak nekik és értesíti őket, hogy a köztársaság ellen szövetségre lépett az osztrák hercegekkel és Padovával. Fejér IX/4. 506. alapján hasonló tartalmú levelet intézett Trau városához is. Április 6. és 20. között kelt királyi oklevelek mindegyike olyan, amelyet vagy nagypecséttel erősítettek meg, vagy nem ismerjük a hitelesítésre használt pecsétet, illetve mind olyan témáról szólnak, amelyeket a kancellária önállóan is kiállíthatott (DL 6108., DF 238895., DF 235960., DF 287893., DF 287989., DL 24685.).

¹³⁴⁶ DL 87477., nagypecséttel és „*Commissio propria domini regis [...] in Visegrad*” kancelláriai jegyzettel.

¹³⁴⁷ DL 28922. (EO V. 31. sz.), titkospecséttel és „*[Relatio] Emerici palatini [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Lackfi István erdélyi vajdának, az alvajdájának és Béni Bakos mesternek szóló mandátuma. DF 290211., titkospecséttel. I. Lajos nyugtája Raguzának.

¹³⁴⁸ DL 72226., titkospecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos újadománya De Surdis Jánosnak.

¹³⁴⁹ DL 48023., titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos Himfi Benedek temesi ispánnak, fivéreinek és feleségének meghagyja, hogy a bolgár cár követének kirablása és megsebesítése ügyében intézkedjenek. Az oklevél éves dátumot nem tartalmaz. A datáláshoz segítséget nyújt I. Lajos rövid címe, amely Lengyelországot és Dalmáciát is magában foglalja, ami 1371 és 1382 közé keltezi az oklevelet, valamint Himfi Benedek volt bánként és temesi ispánként való említése, ami alapján 1371 novembere és 1375 januárja között kelt. Mivel a dátumban Szent György ünnepének 15. napja szerepel, ezért csak az 1372., 1373. és 1374. esztendőkhöz jöhetnek szóba. Vö. Kumorovitz: I. Lajos 1375. évi hadjárata 934–935.

¹³⁵⁰ DL 87479., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai filii Petri*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Becsei Vesszős fia Tamás mester részére.

¹³⁵¹ DL 1169., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevélkerestető parancslevele. Garadnát ebben az egyetlen oklevélben írják vadászhelyként.

¹³⁵² DL 64086. (EO V. 41. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. Május 29-én Diósgyőrben a király nevében, de Kotromanić Erzsébet királyné pecsétjével megerősített oklevelet adnak ki (DL 1163.). Az adatok alapján a követ-

június 10. ¹³⁵³	Visegrád
június 18. ¹³⁵⁴	Visegrád
június 21. ¹³⁵⁵	Visegrád
június 24. ¹³⁵⁶	Visegrád
július 1. ¹³⁵⁷	Zólyom
július 22. ¹³⁵⁸	Visegrád
július 24. ¹³⁵⁹	Visegrád
augusztus 4. ¹³⁶⁰	Visegrád

kezőképpen rekonstruálható a királyi család útvonala ezekben a napokban: I. Lajos édesanyja és felesége társaságában Diósgyőrre látogatott, a környéken néhány napot töltöttek, majd Lajos a feleségét hátrahagyva május közepén édesanyjával Kassára érkezett, ahonnan az Piast Erzsébet Alsáni Bálint alkancellár társaságában folytatta útját Lengyelország felé, június 5-én Palocsán az alkancellár a nála lévő királyi pecséttel állított ki oklevelet (DF 219716.). Eközben Lajos visszaindult Visegrádra, ahová legkésőbb június 10-re megérkezett. Alsáni Bálint a nagypecséttel legkésőbb június 21-re érkezett vissza Visegrádra (DF 287480.).

¹³⁵³ DL 70557., titkospecséttel. I. Lajos kegnyilvánító oklevele.

¹³⁵⁴ DL 41906., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos király meghagyja a temesváriaknak, hogy ha Beregszói Dezső fia Domonkos Temesen lévő malmainak duzzasztóit nem hozná rendbe, akkor ők javítsák meg és biztosítsák a hajózást. DL 108899., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos bizonyos Csanád megyei királyi falvakba megtelepedni szándékozóknak kiváltságokat biztosít. Lehetőséges, hogy már június 14-én is Visegrádon volt az uralkodó (DL 68258.).

¹³⁵⁵ DF 287480. (MDEA III. 53.), nagypecséttel. I. Lajos levele IV. Károly császárnak, hogy ünnepélyes követséget indít a pápához a gyermekeik közötti házasságkötés ügyében.

¹³⁵⁶ DL 6126., nagypecséttel és „*Relatio Benedicti condam bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹³⁵⁷ DL 67605., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. Július 2-án Visegrádon kelt I. Lajos birtokot adományozó oklevele (DL 41911.). Az oklevél tartalmi átiratban maradt fenn, pecsétjét Szepesi Jakab országbíró átíró oklevele nem őrizte meg. Úgy vélem, hogy ekkor Lajos még nem tért vissza Visegrádra, az eredeti oklevél a király távollétére utaló kancelláriai jelzet lehetett.

¹³⁵⁸ DF 290212., titkospecséttel. I. Lajos Ragusa városának írott oklevele.

¹³⁵⁹ DL 87481., nagypecséttel és „*Propria commissio domini regis cum deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel.

¹³⁶⁰ DL 41913., nagypecséttel és „*Relatio magistri Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya szántói Kolos Jakab allovázmesternek és testvérének.

augusztus 11. ¹³⁶¹	Szilvásvár
augusztus 28. ¹³⁶²	Diósgyőr
szeptember 1. ¹³⁶³	Diósgyőr
szeptember 14. ¹³⁶⁴	Diósgyőr
szeptember 16. ¹³⁶⁵	Diósgyőr
szeptember 20. ¹³⁶⁶	Diósgyőr
szeptember 23. ¹³⁶⁷	Diósgyőr
október [1 ¹³⁶⁸]-3. ¹³⁶⁹	Kassa

¹³⁶¹ DL 6132. (DL 6133.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Augusztus 14-én a király nevében, de Kotromanić Erzsébet gyűrűspecsétje alatt adtak ki oklevelet Visegrádon, ezért igen valószínű, hogy ekkor Lajos nem tartózkodott itt (DF 227021.).

¹³⁶² DF 210577., titkos gyűrűspecséttel. DL 84189., titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos éves dátumot nem tartalmazó parancslevele Szepesi Jakab országbírónak és Alsáni Bálint esztergomi olvasókanonoknak, királyi alkancellárnak. A címzettek tisztségei alapján keltét vagy 1373-ra vagy 1374-re tehetjük (vö. Arch. I. 8., 90. és Egyházi archontológia I. 25.). Mivel mind a két évben augusztus végén I. Lajos igazolhatóan Diósgyőrről tartózkodott, Szepesi Jakab ismert oklevelei mind vagy Visegrádon, vagy Budán keltek, valamint a nagypecsét mozgása alapján sem lehet szűkíteni az időszakot, ezért mind a két évnél, a hozzá legközelebb eső dátumnál felvettem az itinerárium jegyzetanyagába.

¹³⁶³ DL 6139., titkos gyűrűspecséttel. DL 30710. (EO V. 56. sz.), valószínűleg titkos gyűrűspecséttel.

¹³⁶⁴ DL 85414., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevélkeresztető parancslevele.

¹³⁶⁵ DF 288073., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Varasd polgárainak, hogy fizessék be a *collectát*, mivel azt kérésük ellenére nem engedi el nekik.

¹³⁶⁶ DL 42007., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹³⁶⁷ DL 6143., nagypecséttel. I. Lajos a Tarján és az Oroszi nevű királynéi falvakat kiváltságolja. Mivel a szeptember 26-án, Diósgyőrről kelt királyi oklevélen a király írásbeli utasítására vonatkozó kancelláriai jegyzetet olvashatunk („*Commissio domini regis ad litteratorium mandatum eiusdem sub secreto [sigillo]*”), ezért bizonyos, hogy ekkor az uralkodó már nem tartózkodott Diósgyőrről (DF 265367.).

¹³⁶⁸ DF 219702., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy a nagypecséttel látták el, ami nem feltétlen tükrözi a király tartózkodási helyét, továbbá a hiteleshelyeknek szóló mandátumot a kancellária saját hatáskörben is kiállíthatta.

¹³⁶⁹ Október 2.: DL 105779., nagypecséttel és „*Relatio Emerici palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos döntése Nagymihályi Lőrinc fia Miklós leánya fiúsítási ügyében. Október 3.: Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 402–403.: I. Lajos megígéri Poznań városának, hogy megőrzi őket jogaikban és kiváltságaikban, mivel támogatták leánya öröklését.

október 6. ¹³⁷⁰	Kassa
október 21. ¹³⁷¹	Buda
[október 23. ¹³⁷²	Visegrád]
október 25. ¹³⁷³	Visegrád
[november 1. ¹³⁷⁴	Visegrád]
december 9. ¹³⁷⁵	Visegrád
december 12. ¹³⁷⁶	Visegrád
december 24. ¹³⁷⁷	Buda

1374¹³⁷⁸

január 4 ¹³⁷⁹ –5. ¹³⁸⁰	Buda

Október 4.: DF 228485. (Eperjes 80. sz.), nagypécsettél és „*Relatio comitis Iacobi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vámszedést engedélyező oklevele. Ezen a napon Piast Erzsébet királyné is Kassán keltezett: Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 403.

¹³⁷⁰ MDEA III. 55. I. Lajos szabadalomlevele a thoruúi kereskedők számára. MDEA III. 56. I. Lajos védlevele a thoruúi kereskedők számára.

¹³⁷¹ DL 49107., titkospecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható. I. Lajos meghagyja Lackfi Imre nádornak, hogy Frankói István kalocsai érsek panasza tárgyában úgy ítélkezzen, hogy a perbeli ellenfelet jogában sérelem ne érje.

¹³⁷² DL 6149., nagypécsettél. I. Lajos oklevele a Cornuti Baudonus vránai perjel és a Cudar család között végrehajtott birtokcseréről. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy felvallásokról a kancellária önállóan is kiállíthatott oklevelet.

¹³⁷³ DF 281205. (EO V. 65. sz.), titkospecséttel. I. Lajos tájékoztatja Demeter erdélyi püspököt a kolozsvári polgárok ellene felhozott panaszairól.

¹³⁷⁴ DL 48824., nagypécsettél. I. Lajos fiúsító oklevele. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy noha a fiúsító okleveleket azok közé soroltam, amelyek bizonyosan jelzik a király hollétét, a rájuk nyomott pecsétől függetlenül (vö. a bevezető fejezetekkel), de mivel jelen oklevél átiratban maradt fenn, így nem tudjuk, hogy volt-e rajta a király távollétére vagy írásbeli utasítására vonatkozó kancelláriai jegyzet.

¹³⁷⁵ DF 243818., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani et Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokot cserél Pál fia Lőkössel és fiaival.

¹³⁷⁶ DF 201856., nagypécsettél és „*Relatio Emerici palatini per Nicolaum litteratum facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Fraknoi Miklósnak, hogy a királynak panaszt tevő személyt őrizze meg birtokában.

¹³⁷⁷ DF 290276., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Raguzát érintő levele a velencei dózsénak.

¹³⁷⁸ Engel: Királyitineráriumok 41–42.

¹³⁷⁹ DL 41925., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a címzetteknek, ettől kezdve Himfi Miklós temesi ispánnak engedelmeskedjenek.

¹³⁸⁰ DF 290690., azonosíthatatlan gyűrűspecséttel. I. Lajos mandátuma Vasvár megyének.

[január 10. ¹³⁸¹	Buda]
január 13. ¹³⁸²	Buda
február 4. ¹³⁸³	Buda
február 16. ¹³⁸⁴	Visegrád
február 20. ¹³⁸⁵	Buda
[február 26. ¹³⁸⁶	Buda]
március 13. ¹³⁸⁷	Buda
[március 19. ¹³⁸⁸	Visegrád]

¹³⁸¹ DF 238901. (Kereskedelemtörténet I. 165–166.), nagypecséttel és „*Relatio magistri Francisci phisici*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megtiltotta a vámszedőknek, hogy a pozsonyiaktól vámot szedjenek bizonyos áruik után. Zárójelben szereplését a nagypecséttel való megerősítése indokolja, ugyanakkor az uralkodó folyamatos itteni tartózkodása valószínűsíti.

¹³⁸² DF 246826. (EO V. 75. sz.), titkospecséttel. I. Lajos a brassói polgároknak a viasz olvasztása és öntése vonatkozásában a szebeni polgárok által élvezett kiváltságokat adja. EO V. 76. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Újegyház (Leschkirch) száz lakosainak, hogy Magyar Simonnak engedelmeskedjenek.

¹³⁸³ DL 67606. (DL 67611., DL 67615.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹³⁸⁴ DL 70558. (Kereskedelemtörténet I. 167–168.), nagypecséttel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel az előlap jobb felső sarkában, valamint „*Fassio fuit facta in presentia Petri bani [...], que prohibita est [...]*” kancelláriai jegyzettel a hátlapra nyomott pecsét alatt.

¹³⁸⁵ DF 281133. (EO V. 83. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Ladislai familiaris voyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Bebek Györgynek, helyetteseinek, valamint Kisbács polgárainak, hogy a kolozsvári polgároktól ne szedjék be a kisbácsi vámot.

¹³⁸⁶ DL 68933., ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele a jászói konventnek. Az adat azért szerepel zárójelben, mert a hiteleshelyeknek címzett királyi parancsleveleket a kancellária önállóan is kiadhatta, azonban Lajos oklevéladásban való szerepvállalására utal, hogy az oklevélben említett zálogbirtokot a zálogbavevők csak a király jelenlétében hajlandóak visszaadni.

¹³⁸⁷ DF 290277., ismeretlen pecséttel. A velencei dózse 1374. április 12-én kelt levelében hivatkozik I. Lajos neki címzett levelére, a kelethely, hónap és nap megadásával („*serenitatis vestre litteras datas Bude XIIIo Madii*”). Mivel a levél tartalmából egyértelmű, hogy a folyó évről van szó, ezért a szövegben szereplő *Madius* hónapnév egyértelműen március jelent. (A dózse levelét közli: Ragusa 67–68.) Az 1374-es kelteztést erősíti, hogy a velencei források szerint szeptemberben a magyar király követet is küldött többek között Ragusa ügyében a köztársaságba (MDEA III. 94.).

¹³⁸⁸ DF 273087., nagypecséttel. I. Lajosnak Deméni László volt nyitrai, az oklevél kiállítására idején veszprémi püspök birtokügyben tett panaszára Piast Erzsébettel tanácsot tartva jár el. Az adat zárójelben szereplését Piast Erzsébet királyné említése indokolja.

március 22. ¹³⁸⁹	Buda
március 25. ¹³⁹⁰	Visegrád
március 30. ¹³⁹¹	Visegrád
április 16. ¹³⁹²	Buda
május 1. ¹³⁹³	Bihar
május 1 ¹³⁹⁴ –2. ¹³⁹⁵	Várad
május 24 ¹³⁹⁶ –25. ¹³⁹⁷	Lippa
június 15. ¹³⁹⁸	Visegrád
június 21. ¹³⁹⁹	Léva

¹³⁸⁹ EO V. 84. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Újegyház (Leschkirch) szék lakosainak új bíráikról.

¹³⁹⁰ DL 44118., ismeretlen pecséttel. I. Lajos érvényteleníti egy birtokadományát.

¹³⁹¹ DL 6195., nagypecséttel. I. Lajos birtokot adományoz. Előző napon, március 29-én kelt az uralkodó ismeretlen pecséttel megerősített oklevele, amelyben az egri káptalannak hagyta meg egy oklevél megkeresését és átírását (DL 38829., Kereskedelem-történet I. 168.).

¹³⁹² DL 39267. (MDEA III. 82–84.), nagypecséttel. I. Lajos megbízólevele Kanizsai István zágrábi püspök, Cudar Péter és de Podio Simon udvari lovag része leánya és a francia király fia eljegyzésének ügyében. DL 66177., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak. DL 91807., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a boszniai káptalannak.

¹³⁹³ DF 228487. (Eperjes 82. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Iohannis Petri magistri curie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Eperjes város polgárainak kereskedési szabadságáról.

¹³⁹⁴ DF 228486. (Eperjes 81. sz.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy az eperjesi polgárokat senki ne tartóztassa fel, ne ítélkezzenek felettük és ne károsítsák meg őket, amikor szükségleteik beszerzése végett utaznak. Mivel Bihar és Várad egymáshoz igen közel fekszik, könnyen elképzelhető, hogy reggel még Biharon rendelkezett az uralkodó, este pedig Váradon.

¹³⁹⁵ DL 29712., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi káptalannak.

¹³⁹⁶ DL 28092. (EO V. 92. sz.), nagypecséttel és „*[Relatio] Andree [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a báróival folytatott tanácskozás után beleegyezett Bethlen Gergely kérésébe.

¹³⁹⁷ DL 52224., nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett tiltakozást foglal írásba.

¹³⁹⁸ WStLA HAU 838. (MDEA II. 73–74., Kereskedelem-történet II. 124–125.), titkospecséttel. I. Lajos oklevele a Dunán a Bécs és Buda között vámot birtoklóknak és helyetteseknek a Buda felé tartó kereskedőhajók után fizetendő vámmal kapcsolatban.

¹³⁹⁹ DL 77578., titkos gyűrűspecséttel.

július 4. ¹⁴⁰⁰	Zólyom
július 6. ¹⁴⁰¹	Zólyom
július 15. ¹⁴⁰²	(Zólyom)Lipcse
július 19. ¹⁴⁰³	(Zólyom)Lipcse
július 22. ¹⁴⁰⁴	(Zólyom)Lipcse
július 24 ¹⁴⁰⁵ –25. ¹⁴⁰⁶	Zólyomlipcse
augusztus 15. ¹⁴⁰⁷	Zólyom
augusztus 31 ¹⁴⁰⁸ –[szeptember 1. ¹⁴⁰⁹]	Diósgyőr

¹⁴⁰⁰ DF 238909., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a pozsonyi polgárok harmincadfizetésével kapcsolatban.

¹⁴⁰¹ DL 47883. (EO V. 98. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Himfi Benedeknek, hogy siessen hozzá és informálja arról, hogy mit válaszoljon a Havasalföldről hozzá menekült és jelenleg is Zólyomban tartózkodó vlachoknak.

¹⁴⁰² DL 41949., titkospecséttel. I. Lajos Himfi Benedeknek meghagyja, hogy adja vissza Nelipčić fia János somogyi ispánnak az elfoglalt falvait addig, amíg mindketten meg nem jelennek előtte. StiAH Urkunden 1374. VII. 15., titkospecséttel és „*Relatio episcopi Vesprimiensis Ladislai*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a vámszedőknek, hogy a heiligenkreuzi apátság vámentességét tartsák tiszteletben. StiAH Urkunden 1374. VII. 15., titkospecséttel és „*Relatio Ladislai episcopi Vesprimiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a mosoni és pozsonyi kamaraispánoknak, hogy a heiligenkreuzi apátság birtokainak adómentességét tartsák tiszteletben.

¹⁴⁰³ DL 50275., titkospecséttel és „*Relatio Nicolai Zambow*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a címzetteknek, hogy bizonyos szabad soltészségek vételárát fizessék ki vagy adják vissza a korábbi tulajdonosnak.

¹⁴⁰⁴ DF 209549., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁴⁰⁵ DL 87486., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis [...] Bricii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁴⁰⁶ DL 41950., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma az egrí káptalannak. Mivel az előző napon is Zólyomlipcsén tartózkodott az uralkodó, valószínű, hogy július 25-én is ott volt.

¹⁴⁰⁷ DF 228488. (Eperjes 83. sz.), nagypecséttel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. DL 6232., nagypecséttel és „*Relatio magistri Georgii Bubeek per Stephanum [filium] Iohannis castellanum suum de Arua*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁴⁰⁸ DL 52226., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Ung megyének, hogy egy pert tegyenek át az ő és bárói jelenléte elé. DL 84189., titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos éves dátumot nem tartalmazó parancslevele Szepesi Jakab országbírónak, Alsáni Bálint esztergomi olvasókanonoknak és királyi alkancellárnak. A címzettek tisztségei alapján a keltét vagy 1373-ra vagy 1374-re tehetjük (vö. Arch. I. 8., 90. és Egyházi archontológia I. 25.). Mivel mind a két évben augusztus végén I. Lajos igazolhatóan Diósgyőrtől tart

szeptember 5. ¹⁴¹⁰	Vizsoly
szeptember 9. ¹⁴¹¹	Vizsoly
szeptember 17. ¹⁴¹²	Kassa
szeptember 20. ¹⁴¹³	Vizsoly
október 4. ¹⁴¹⁴	Buda
november 1. ¹⁴¹⁵	Visegrád
november 15. ¹⁴¹⁶	Visegrád
november 27 ¹⁴¹⁷ –28. ¹⁴¹⁸	Buda

tózkodott, Szepesi Jakab oklevelei pedig csak Budán, vagy Visegrádon keltek, továbbá a nagypécset mozgása alapján sem lehet szűkíteni az időszakot, ezért mind a két évnél, a hozzá legközelebb eső dátumnál felvettem az itinerárium jegyzetanyagába.

- ¹⁴⁰⁹ DL 34829., nagypécsettől. I. Lajos oklevelet ír át. Az adat zárójelben szereplését az oklevél nagypécsettől való megerősítése, továbbá az indokolja, az oklevelek egyszerű átírását a kancellária önállóan is elvégezhetette.
- ¹⁴¹⁰ DF 219729., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi [...] regie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹⁴¹¹ DL 12567., ismeretlen pecséttel. I. Lajos kiváltságol Gölnicbánya környékén fekvő hét falut.
- ¹⁴¹² DF 290332. (MDEA III. 86-90.; Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 425–427.), nagypécsettől. I. Lajos oklevele arról, hogy a lengyelek szabadságait és jogait megtartja. DF 219726., nagypécsettől. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Szepesi Jakab országbíró ezen a napon Vizsolyban keltezett (DL 6233.).
- ¹⁴¹³ DL 96486. (Vay berkeszi 321. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az ismeretlen címzettnek, hogy adasson elégtételt Turai Fábián részére.
- ¹⁴¹⁴ DF 285842., titkos gyűrűspecséttel.
- ¹⁴¹⁵ DL 68935., nagypécsettől. I. Lajos szabad ispánságot adományoz. DL 243820., nagypécsettől és „*Relatio comitis Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megerősíti Lengyeli Toda fia Dénes fiainak birtokjogát.
- ¹⁴¹⁶ DL 6247., nagypécsettől és „*Relatio Nicolai filii Nicolai de Hedruhwar, prout apparebat in litteris reginalibus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad rendelkezési jogot adományoz az oklevélben megnevezett személynek.
- ¹⁴¹⁷ DL 6248., titkospecséttel és „*Relatio magistri Benedicti filii Hem comitis Temesiensis presente et cum magistro Iacobo de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatónak, hogy az oklevélben megnevezett birtokot érintő pereket ne folytassák le.
- ¹⁴¹⁸ DL 6249., nagypécsettől és „*Relatio Benedicti bani per Iohannem dictum Boch*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Piast Erzsébettel, valamint a főpapokkal és a bárókkal folytatott megbeszélés után örök hallgatást parancsol a felperesre egy birtokperben.

november 30. ¹⁴¹⁹ –december 1. ¹⁴²⁰	Buda
december 19. ¹⁴²¹	Buda
december 21. ¹⁴²²	Buda
december 24. ¹⁴²³	Buda

1375¹⁴²⁴

[január 11. ¹⁴²⁵	Visegrád]
január 13. ¹⁴²⁶	Buda
január 18. ¹⁴²⁷	Visegrád
január 21 ¹⁴²⁸ –22. ¹⁴²⁹	Visegrád

¹⁴¹⁹ DF 209056., nagypecséttel és „*Relatio comitis Iacobi de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁴²⁰ DF 290215. (MDEA III. 95–96.), titkospecséttel. I. Lajos a raguzai kereskedőket Estei Miklós ferrarai fejedelemnek ajánlja. DF 290213. (MDEA III. 96.), titkospecséttel. I. Lajos ugyanazokat Visconti Barnabás milánói fejedelemnek ajánlja. DF 287773. (MDEA III. 96.), titkospecséttel. I. Lajos ugyanazokat Malatesta Galeottonak, Rimini podestájának ajánlja.

¹⁴²¹ Nagy Lajos és V. Károly 37–44. Közjegyzői átirat az I. Lajos magyar és V. Károly francia király között Katalin hercegnő és Lajos herceg házasságáról kötött, 1374. augusztus 10-én kelt szerződésről, valamint annak kiegészítése.

¹⁴²² DF 209057., titkospecséttel. I. Lajos előtt Treutul János érvénytelenít egy oklevelet.

¹⁴²³ Nagy Lajos és V. Károly 45–46. I. Lajos megerősíti egy oklevelét.

¹⁴²⁴ Engel: Királyitineráriumok 42–43.

¹⁴²⁵ DL 6256., gyűrűspecséttel.

¹⁴²⁶ DL 52233., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári keresztes konventnek. DL 100144. és DL 100145., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a budai káptalannak.

¹⁴²⁷ DL 33517., ismeretlen pecséttel. I. Lajos egy királyi adományba adott birtok eladását és zálogba adását engedélyezi.

¹⁴²⁸ DL 77603., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi de Scepus ex deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, hogy a kérelmezők jogbágyait mindenki küldje vissza birtokaikra. DL 77604., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak egy oklevél kézbesítéséről.

¹⁴²⁹ DL 77606., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi de Scepus coram palatino et Nicolao de Zeech*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a hevesi ispánnak és a regéci várnagynak egy jogtalanul elfoglalt birtok visszaadásáról. A DL 77605. jelzet alatt található királyi oklevél dátuma csonkult. A titkospecséttel ellátott, Visegrádon kelt oklevelében I. Lajos meghagyta a leleszi konventnek, hogy a regéci várnagynak kézbesítsék másik oklevelét. Mivel a DL 77606. jelzetű királyi oklevél a hevesi ispánnak és a regéci várnagynak szól, valószínű, hogy annak kézbesítéséről rendelkezett az uralkodó a kon-

március 4. ¹⁴³⁰	Buda
március 23. ¹⁴³¹	Sopron
március 25. ¹⁴³²	Sopron
április 5. ¹⁴³³	Szenc
április 12. ¹⁴³⁴	Sempte
április 24. ¹⁴³⁵	Visegrád
május 1. ¹⁴³⁶	Várad
május 13. ¹⁴³⁷	Temesvár

ventnek szóló parancslevelében. Ez utóbbiban a dátumból kiszakadt a pontos napot megjelölő szám („*Datum in Wissegrad, [...] die festi Beate Agnetis virginis et martiris, anno Domini M^{mo} CCC^{mo} LXX^{mo} quinto.*”), de legvalószínűbbnek az látszik, hogy a kézbesítendő királyi oklevélhez hasonlóan ez is január 22-én kelt, azaz a kiszakadt részen a *secundo* szó állt.

- ¹⁴³⁰ DF 238911., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Pozsony megye hatóságának és a pozsonyi polgároknak, hogy néhai Jakus pozsonyi bíró fiainak adjanak elégtételt. DF 258365. (MDEA III. 103–104.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele Hedvig hercegnő és Vilmos osztrák herceg közötti házasságról.
- ¹⁴³¹ Hedvig hercegnő és Vilmos osztrák herceg eljegyzése. DL 6265., titkospecséttel és „*Relatio Zagradiensis et Wachiensis episcoporum necnon Petri Zudar bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a nádornak és az alnádornak, hogy a turóci prépost és Varjú Benedek közötti perben ez utóbbira az alnádor által kirótt bírságot ne szedjék be.
- ¹⁴³² Sti AH Urkunden 1437. I. 24., nagypecséttel. I. Lajos a heiligenkreuzi apátság által szállított élelmiszerek vámjával kapcsolatos oklevele.
- ¹⁴³³ DL 41969., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Lackfi Imre nádornak Trencsén vár átadását.
- ¹⁴³⁴ DL 98187., titkospecséttel és „*Relatio Ladislai ducis Opulie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos szabad ispánságot adományoz.
- ¹⁴³⁵ DL 6271. és DF 230578., mindkettő titkospecséttel. I. Lajos birtokadományai.
- ¹⁴³⁶ DL 89513. és DL 89514., titkos gyűrűspecséttel. DF 269919., titkos gyűrűspecséttel és „*[...] episcopi Waradiensis*” kancelláriai jegyzettel. Az uralkodó 1375. évi erdélyi útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1370–1382* című térképmelléklete mutatja
- ¹⁴³⁷ DF 278631. (EO V. 138. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. DF 218641., ismeretlen pecséttel. I. Lajos várjobbágyot nemesít. Az EO szerint az oklevél dátuma javításra szorul, az átirat készítése során tollban maradhatott az *apparationis* szó, vagyis az okmányt eredetileg Szent Mihály arkangyal tavaszi ünnepéhez datálhatták. Lajos oklevelében a király címe is szokatlanul jelenik meg, a rövid királyi címben Magyarország, Lengyelország és Dalmácia mellett Horvátországot is feltüntették.

május 19. ¹⁴³⁸	Temesvár
[május 21. ¹⁴³⁹	Apáca]
május 24. ¹⁴⁴⁰	Mezősomlyó
május 31. ¹⁴⁴¹	Érsomlyó
június 7. ¹⁴⁴²	Hátszeg
június 17. ¹⁴⁴³	Gyulafehérvár
[június 26. ¹⁴⁴⁴	Nagyszeben]
[június 29. ¹⁴⁴⁵	Nagyszeben]
július 1. ¹⁴⁴⁶	Szászhalom
július 25. ¹⁴⁴⁷	Zsombor

¹⁴³⁸ EO V. 139. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos átírja a saját, 1353. március 31-i oklevelét.

¹⁴³⁹ Turchányi: Adalékok 89., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. Az adatot ismerte Engel Pál is (Engel: Királyitineráriumok 43.), Himfi levéltár 257. hivatkozással idézi, de forrása valószínűleg szintén Turchányi Tihamér idézett munkája lehetett.

¹⁴⁴⁰ DL 96496. (Vay berkeszi 331. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

¹⁴⁴¹ DF 278454. (EO V. 143. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos okleveleket erősít meg.

¹⁴⁴² DF 254977. (EO V. 145. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja karáni officiálisainak, hogy bizonyos oláhokat és más nemeseket tiltsanak el bizonyos földek és erdők erőszakos használatától.

¹⁴⁴³ DL 87490. (EO V. 146. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis dominis episcopis Transsilvano et Quinqueecclesiensi facta*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴⁴⁴ DL 60359. (EO V. 147. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a kassai bírónak, esküdteknek és polgároknak, hogy írják meg az előtte panaszt tevő polgártársaiktól elrabolt javak értékét.

¹⁴⁴⁵ DF 244530. (EO V. 148. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos király meghagyja Lackfi István erdélyi vajdának, hogy bizonyos, a király részére lefoglalt birtokot adjon vissza jogos tulajdonosainak. Ugyanekkor és ugyanott kelt oklevelében hagyta meg I. Lajos az erdélyi káptalannak a vajdának címzett előző oklevelének kézbesítését. A szebeni keltezés két ok miatt szerepelnek zárójelben. Egyrészt Nagyszeben és Szászhalom egymástól körülbelül 80 km-re fekszik, ami ugyan három nap alatt megtehető távolság volt, de ez azt is feltételezi, hogy mind az indulás, mind pedig az érkezés napján oklevél kiadására (vagy legalábbis az abban foglalt döntés meghozatalára) sort kerítettek. Másrészt pedig I. Lajos július 25-i okleveléből tudjuk, hogy a kerek titkospecsétje egy időre távol volt tőle (lásd az 1375. augusztus 12-i dátumhoz tartozó jegyzetet).

¹⁴⁴⁶ DF 212354. (EO V. 150. sz.), nagypecséttel. I. Lajos parancslevele a leleszi konventnek.

¹⁴⁴⁷ DL 6661. (EO V. 155. sz.), titkos gyűrűspecséttel.

[augusztus 12. ¹⁴⁴⁸ –14. ¹⁴⁴⁹	Kolozsvár]
augusztus 28. ¹⁴⁵⁰	Temesvár
szepetember 1. ¹⁴⁵¹	Temesvár
szepetember 18. ¹⁴⁵²	Buda
[szepetember 21. ¹⁴⁵³	Buda]
szepetember 28. ¹⁴⁵⁴ –29. ¹⁴⁵⁵	Buda
október 12. ¹⁴⁵⁶	Visegrád
október 16. ¹⁴⁵⁷	Zólyom

¹⁴⁴⁸ DF 253315. (EO V. 158. sz.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Lackfi István erdélyi vajdának, a bálványosi és a csicsói várnagynak, hogy legyenek segítségére kiküldöttjének a désvári hospesekkel zajló vitájuk elrendezésében. Az adat azért szerepel zárójelben, mert csak valószínűsíteni lehet, hogy ekkor már odaért a királyhoz az addig máshol, Demeter erdélyi püspök és titkos kancellárnál lévő titkospecsétje.

¹⁴⁴⁹ DL 37216. (EO V. 159. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy Demeter erdélyi püspök jobbágiai és birtoktalan famulusai felett ne ítélkezzenek. Az adat azért szerepel zárójelben, mert az ilyen típusú okleveleket a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁴⁵⁰ DL 41984., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁴⁵¹ DL 33977., titkosabb pecséttel[!]. I. Lajos birtokadományozó oklevele.

¹⁴⁵² DF 201858., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁴⁵³ DL 6299., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a somogyi konventnek, hogy a vránai perjelt érintő határjárásat halasszák el. Az adat azért szerepel zárójelben, mert szeptember közepén és végén Lajos bizonyosan Budán tartózkodott, így feltételezhető folyamatos budai jelenléte, de jelen oklevelet a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁴⁵⁴ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/64., nagypecséttel. A hártván a pecsét függesztésére szolgáló vágások egymás alatt helyezkednek el, valószínű tehát, hogy azt hártvaszalagra függesztették fel. Kiadása: Monumenta Poloniae V. 64–65. (szeptember 30-ra keltezve). I. Lajos oklevelébe foglalja a krakkói polgárok esküjét és cserébe megígéri, hogy a polgárokat kiváltságaikban és jogaikban megtartja. Az oklevelet a király nagypecsétjének első lapjával erősítették meg („*In cuius rei memoriam et firmitatem presentes concessimus litteras nostras privilegiales pendentis sigilli nostri autentici simplicis munimine roboratas.*”).

¹⁴⁵⁵ DF 238927., titkospecséttel. I. Lajos a pozsonyi polgároknak elengedi a rájuk kirótt és a kincstárba befizetendő összeg felét.

¹⁴⁵⁶ DF 243821., titkospecséttel és „*Relatio magistri Georgii Bubeek*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, hogy a bírák és jogszolgáltatók a trencsényi polgárokat ne tartóztassák fel.

¹⁴⁵⁷ DL 6304., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Szaracén mester kamaraispánnak, hogy a barsi polgároktól a kamarahasznát ne túlzott mértékben szedje.

november 1 ¹⁴⁵⁸ –2. ¹⁴⁵⁹	Zólyom
november 13. ¹⁴⁶⁰	Visegrád
november 15. ¹⁴⁶¹	Buda
november 20. ¹⁴⁶²	Buda
november 24. ¹⁴⁶³	Buda
december 22. ¹⁴⁶⁴	Diósgyőr
december 28. ¹⁴⁶⁵	Diósgyőr
december 31. ¹⁴⁶⁶	Kassa

1376¹⁴⁶⁷

január 14 ¹⁴⁶⁸ –15. ¹⁴⁶⁹	Krakkó

¹⁴⁵⁸ DL 41990., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudor bani et per eum sigillati*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokot cserél az oklevélben megnevezettekkel.

¹⁴⁵⁹ DL 42677., titkospecséttel. I. Lajos megígéri, hogy Hahóti Mihály fia János leányát, Annát csak a bárók beleegyezésével fogja fiúsítani.

¹⁴⁶⁰ DL 6308., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Szatmár megyének.

¹⁴⁶¹ DF 243822., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar Sclavonie bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a honti és a nógrádi ispánoknak, hogy Oszlári Péter fia Lőköst és jobbágyságait ne akadályozzák a csereképpen kapott királyi birtok tartozékainak használatában.

¹⁴⁶² DL 6311., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja, hogy a soproni polgárok ne fizessenek harmincadot a saját földjükön termelt gabona és a boruk szállítása miatt. November 19-én szintén Budán állítottak ki I. Lajos nevében oklevelet egy, az uralkodó előtt tett bevallásról. A rossz megtartású oklevél hátlapja a restaurálás miatt nem látható, így a pecsétjét nem lehet azonosítani (DL 6310.).

¹⁴⁶³ DF 285571., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁴⁶⁴ DL 6315., titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria facta domino D[emetrio] episcopo*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴⁶⁵ DF 285843., titkospecséttel. I. Lajos Cudar György udvarmestert és famulusait felmenti az oklevélben foglalt ügyben.

¹⁴⁶⁶ DL 41995., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.

¹⁴⁶⁷ Engel: Királyitineráriumok 44.

¹⁴⁶⁸ Monumenta Poloniae III. 394–395. I. Lajos átírja III. Kázmér lengyel király 1357-ben kelt privilégiumát.

¹⁴⁶⁹ DL 7667., ismeretlen pecséttel. I. Lajos döntése bizonyos birtokperben. Az oklevél átiratban maradt ránk, pecsétjét nem jegyezték fel. Annyi bizonyos, hogy nem az uralkodó nagypecséte alatt volt kiállítva, mivel visszavitele esetén annak felségpecsét alatti kiadását ígéri.

[január 26. ¹⁴⁷⁰	Sandomierz]
január 30. ¹⁴⁷¹	Biecz
február 8. ¹⁴⁷²	Diósgyőr
február 12. ¹⁴⁷³	Diósgyőr
[február 21. ¹⁴⁷⁴	Kassa]
február 28 ¹⁴⁷⁵ –29. ¹⁴⁷⁶	Buda
március 1. ¹⁴⁷⁷	Buda
március [6 ¹⁴⁷⁸]–7. ¹⁴⁷⁹	Buda
március 9. ¹⁴⁸⁰	Buda
március 16. ¹⁴⁸¹	Buda

- ¹⁴⁷⁰ Monumenta Poloniae X. 295–296. I. Lajos Lublin város lakosai kérésére oklevelet ír át.
- ¹⁴⁷¹ MDEA III. 119., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos az oklevélben megnevezett személyeket mentesíti minden olyan károkozás alól, amit Lengyelország védelme során követtek el. Wertner: I. Lajos hadjáratai 254. szerint már előző nap is itt tartózkodott az uralkodó.
- ¹⁴⁷² DF 219756., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹⁴⁷³ DL 89459., titkospecséttel és „*Relatio Sandri de Monak*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos hozzájárul ahhoz, hogy egy örökös nélküli személy birtokát eladja.
- ¹⁴⁷⁴ DL 6351. Szepesi Jakab keltez Kassán, elképzelhető, hogy I. Lajos is itt tartózkodott.
- ¹⁴⁷⁵ DL 73. (CDCr XV 182–194.), nagypecséttel. I. Lajos ítéletlevele a Sztrigó és Csáktornya várak miatt folyó perben. Az oklevél a király bírótársaiként többek között a két királynét is megnevezi.
- ¹⁴⁷⁶ DF 277171., valószínűleg titkospecséttel és „*Relatio [...] iudicis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Ostfi Miklós ugróci várnagynak.
- ¹⁴⁷⁷ DL 6340. (Kereskedelem-történet I. 169–170.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancsa a harmincadszedőknek Bán királyi város polgárainak vámmentességéről.
- ¹⁴⁷⁸ DF 238934., titkospecséttel és „*Deliberatio baronum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a győri káptalannak és az oklevelekben megnevezett világi személyeknek a pozsonyi polgárok vámfizetésével kapcsolatban. A kancelláriai jegyzet miatt szerepel az adat zárójelben.
- ¹⁴⁷⁹ DL 105240. (DL 105578. és DF 247956.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.
- ¹⁴⁸⁰ DL 6341., nagypecséttel és „*Relatio Petri bani regni Sclavonie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Zegyi Mihálynak, az Elefánthoz tartozó bédi offiálisnak és az ottani offiálisoknak, hogy az elefánti Keresztelő Szent János-kolostor pálos remetéinek malmát a Nyitra folyón tartassák karban Béd falu jobbágyaival.
- ¹⁴⁸¹ DF 236196., nagypecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 236195., ismeretlen pecséttel. I. Lajos a nyitrai káptalannak az előző oklevélben említett birtok iktatásával kapcsolatban.

[március 18. ¹⁴⁸²	Buda]
március 23. ¹⁴⁸³	Buda
április 2. ¹⁴⁸⁴	Buda
április 6 ¹⁴⁸⁵ –7. ¹⁴⁸⁶	Buda
április 24. ¹⁴⁸⁷	Regéc
április 29. ¹⁴⁸⁸	Vizsoly
május 8. ¹⁴⁸⁹	Diósgyőr
május 18. ¹⁴⁹⁰	Diósgyőr
[május 30 ¹⁴⁹¹ –31. ¹⁴⁹²	Visegrád]
június 2. ¹⁴⁹³	Visegrád

¹⁴⁸² DL 6344. (DL 70180.), nagypecséttel. I. Lajos oklevelébe foglal egy megegyezést. DL 6345. nagypecséttel. I. Lajos oklevelébe foglal egy bevallást.

¹⁴⁸³ DL 70664., nagypecséttel és „*Relatio Ladislai filii Petri fratris* [csak hátlapon: *Iohannis bani*]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁴⁸⁴ DL 42002., titkospecséttel. I. Lajos Sáros megye alispánjának az Eperjes városnak szálítandó mésszel kapcsolatban.

¹⁴⁸⁵ CDCr XV. 199–200. I. Lajos levele Zára, Trau, Spalato, Sebenicoó és más dalmát városoknak Durazzói Károly és Margit Nápolyba való utazásával kapcsolatban.

¹⁴⁸⁶ DF 238937., titkospecséttel. I. Lajos Garai Miklós nádornak a pozsonyi polgárok erdőikkel kapcsolatos panaszáról.

¹⁴⁸⁷ DL 42004., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁴⁸⁸ DL 6353., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári káptalannak.

¹⁴⁸⁹ Hazai Oklt. 303., a kiadása szerint szöveg alá nyomott vörös színű pecséttel. I. Lajos meghagyja Szepesi Jakab országbírónak, hogy Abaúj megye közgyűlésén egy ügyben szolgáltasson igazságot.

¹⁴⁹⁰ DF 269080., titkospecséttel. I. Lajos visszavonja Idoi Csirke Péter és Miklós részére tett adományát.

¹⁴⁹¹ DF 208397., ismeretlen pecséttel. I. Lajos átiratban fennmaradt oklevele egy előtte megtett bevallásról. Mivel június elején Lajos a titkospecsét tanúsága szerint Visegrádon tartózkodott, nem kizárt, hogy május utolsó napjaiban is ott időzött már. Azért nem lehet ezt egyértelműen kijelenteni, mert az átiró oklevél nem őrizte meg, hogy a király oklevelét milyen pecséttel erősítették meg, és a király előtt tett bevallásokat a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁴⁹² DL 77646., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Szabolcs megye hatóságának, hogy egy hatalmaskodási ügyben végezzen el egy vizsgálatot. (Lásd az előző jegyzetben olvasható magyarázatot.)

¹⁴⁹³ DF 236773., titkospecséttel. I. Lajos a nemesek jobbágyaik és birtoktalan famulusaik feletti bíraskodási kiváltságát az esztergomi olvasókanonokság Damásd falujára vonatkoztatva írásba foglalja.

június 4. ¹⁴⁹⁴	Visegrád
[június 5. ¹⁴⁹⁵	Visegrád]
június 12. ¹⁴⁹⁶	Diósgyőr
[június 19. ¹⁴⁹⁷	Visegrád]
június 22. ¹⁴⁹⁸	Damásd
július 9. ¹⁴⁹⁹	Zólyom
július 19. ¹⁵⁰⁰	Zólyom
július 22. ¹⁵⁰¹	Zólyom
[július 25. ¹⁵⁰²	Zólyom]

- ¹⁴⁹⁴ DF 255435. (CDCr XV. 211-212.), titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a zágrábi káptalannak a zágrábi polgárok királyi kúriába való idézésével kapcsolatban.
- ¹⁴⁹⁵ DF 259871., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. Mivel nem tudjuk pontosan, mikor indult vissza Diósgyőrré, elképzelhető, hogy még június 5-én is Visegrádon tartózkodott, az adat ezért szerepel zárójelben.
- ¹⁴⁹⁶ DF 285687., titkospecséttel és „*Relatio [Petri] bani Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a nádornak, az országbírónak és helyetteseiknek, illetve az ország jogszolgáltatónak Bolk oláh vajda és fivérei birtokaival kapcsolatban.
- ¹⁴⁹⁷ EO V. 197. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁴⁹⁸ DL 61336., ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.
- ¹⁴⁹⁹ DF 271845., titkospecséttel és „[...] *reg[...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Péter fia Rudolfnak meghagyja, hogy Rózsahegyen lakó embereivel fizettesse meg a teljes *collectát*. Ugyancsak Rózsahegy ügyeiben kelt oklevelek ugyanezen a napon, Zólyom kelet-hellyel: DF 271846., titkospecséttel. Kiadása: Fejér IX/5. 85. A kiadásban a dátumból kimaradt Szent Margit neve, csak a *virginis* szerepel. Ez alapján Szűz Mária születésének ünnepnapjához (is) lehetne datálni, ami viszont szeptember 3. lenne. Így szerepel Wertner: Itinerar III. 141.
- ¹⁵⁰⁰ DL 58600., titkospecséttel és „*[Commissio? domini?] regis*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹⁵⁰¹ DL 42015., titkospecséttel és „*Relatio domini Nicolai de Gara palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja, hogy ha egy általa csereképpen adott birtok miatt bárki perelné az új tulajdonosokat, a pert hozzá tegyék át.
- ¹⁵⁰² DF 249676., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya, amelyet Engel Pál az 1376. évnél szerepeltet (Engel: Királyitineráriumok 44.). Az uralkodó 1376. és 1377. évi itineráriumaiba is beilleszthető az adat, de mindkét esetben problémás. Az 1376. évi adatsorba földrajzilag tökéletesen beleillik, de ebben az esetben az átiratot készítő írnok tévedését kell feltételeznünk, aki 1376 helyett 1377-et írt. Az 1377. évi datálás esetén a titkospecsét és I. Lajos egymástól való ismételt távollétével kell számolnunk Zólyom és a litván területek nagy földrajzi távolsága okán, ami nem példa nélkül álló. Az adat ezért az 1377. évnél is szerepel.

augusztus 25. ¹⁵⁰³	Szalatna
szeptember 4. ¹⁵⁰⁴	(Zólyom)Lipcse
szeptember 7. ¹⁵⁰⁵	(Zólyom)Lipcse
szeptember 9. ¹⁵⁰⁶	(Zólyom)Lipcse
szeptember 12. ¹⁵⁰⁷	Diósgyőr
szeptember 29. ¹⁵⁰⁸	Buda
október 6. ¹⁵⁰⁹	Szentmárton
október 23. ¹⁵¹⁰	Buda
december 15. ¹⁵¹¹	Hatvan
december 27. ¹⁵¹²	Diósgyőr
december 29. ¹⁵¹³	Diósgyőr

1377¹⁵¹⁴

január 1. ¹⁵¹⁵	Diósgyőr

¹⁵⁰³ DF 250286., titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹⁵⁰⁴ DL 1936. (4. fénykép), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Rózsahegy város ügyében.

¹⁵⁰⁵ DL 89513., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az esztergomi káptalannak.

¹⁵⁰⁶ DL 61227., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a győri káptalannak.

¹⁵⁰⁷ DF 233328., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁵⁰⁸ DL 6382., titkospecséttel és „[... ..]dre” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancslevele a csekei és pordányi öröknek.

¹⁵⁰⁹ DL 77650., titkospecséttel. I. Lajos Szabolcs megyét egy hatalmaskodás vizsgálatára utasítja (ugyanerről Szatmár megyének: DL 52242.)

¹⁵¹⁰ CDCr XV. 238–239., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Pagó szigetének szabadságáról.

¹⁵¹¹ EO V. 220. sz., titkospecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. EO 221. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos beleegyezik, hogy egy bizonyos földet visszacsatoljanak Felapold faluhoz.

¹⁵¹² DF 219750., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁵¹³ DF 253317. (EO V. 226. sz.), titkospecséttel és „R[elatio ...]” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos az erdélyi vajdának és a bonchidai és szentmiklósi vámszedőknek a désaknai hospesek és sóvágók részére szállított élelmiszer vámmentességével kapcsolatban.

¹⁵¹⁴ Engel: Királyitineráriumok 45–46.

¹⁵¹⁵ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/65. (Monumenta Poloniae V. 65–66.), nagypecséttel és titkospecséttel („*In cuius rei testimonium firmitatemque perpetuam presentes concessimus nostras litteras privilegiales pendentium et autenticorum maioris videlicet et secreti rotundi sigillorum nostrorum munimine roboratas.*”). I. Lajos adománylevele a krakkói polgároknak.

január [7 ¹⁵¹⁶]-9. ¹⁵¹⁷	Diósgyőr
[január 17 ¹⁵¹⁸ -18. ¹⁵¹⁹	Vizsoly]
január 27. ¹⁵²⁰	Regéc
február 8. ¹⁵²¹	Buda
február 22. ¹⁵²²	Zólyom
február 28. ¹⁵²³	Zólyom
március 11. ¹⁵²⁴	Buda
március 17. ¹⁵²⁵	Visegrád

¹⁵¹⁶ Január 7.: DF 219777., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Az adat zárójelben szereplését a pecsétje, illetve a témája indokolja. Január 8.: DL 77655., titkospecséttel. I. Lajos Patak város bírójának, esküdtjeinek és polgárainak meghagyja, hogy Pál fia Jánosnak adjanak elégtételt bizonyos javaiért.

¹⁵¹⁷ DL 87497., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Szepesi Jakab országbírónak, hogy mivel ő szavatosságot vállalt a Novák salgói várnagynak adományozott birtokok ügyében, ezért ne hozzon ítéletet a várnagy ellen indított perben.

¹⁵¹⁸ DL 6397., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak. Az adat zárójelben szereplését a pecsétje és a témája indokolja.

¹⁵¹⁹ DF 219784., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek egy oklevél kézbesítéséről. Az adat zárójelben szereplését a pecsétje és a témája indokolja. A nagypecsét és az uralkodó útja legkésőbb Vizsolyban elvált egymástól, a király a hónap végén Regécen keltezett (lásd alább), míg a nagypecsét visszatért Budára (EO V. 243. sz.).

¹⁵²⁰ DL 52246., titkospecséttel és „*Relatio [Petri] bani [Z]udor*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szabolcs megyének Nagysejmenyi Lengyel Lőkös árváinak védelméről.

¹⁵²¹ DF 238945., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Pozsony város polgárainak meghagyja, hogy ha Jakus volt pozsonyi bíró fiai elégtételt adnak a tartozásuk felől, ne ítéljék el őket.

¹⁵²² DL 62735. (EO V. 249. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁵²³ DL 6391., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Szepesi Jakab országbírónak, hogy levelének kézhezvétele után küldje ki ítélmesterét László somogyi apáttal egy per elrendezésére.

¹⁵²⁴ DL 29716., titkospecséttel. I. Lajos írásba foglalja az eléje és az országnagyok elé járult Péter aradi prépost által megtett eltiltást. Ekkor küldik ki Demeter zágrábi püspököt, királyi kancellárt és Szécsi Miklós horvát-dalmát bánt az erdélyi közgyűlés megtartására. A közgyűlést 1377. április 5-én Tordán tartották, ahová a király nagypecsétjét a megbízottak elvitték magukkal, így a nagypecsét alatt folyamatosan bocsátottak ki okleveleket a király nevében április és június között. A közgyűlésen jelen volt Losonci László erdélyi vajda és Bebek György királynéi tárnokmester. A királyi megbízottak útját az EO V. kötetének *I. Lajos király keleti politikája, 1370–1381* című térképmelléklete mutatja.

¹⁵²⁵ DF 241357., titkospecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható. I. Lajos levele a pozsonyi káptalannak, a pannonthalmi konventnek, a zabori konventnek és a pozsonyi

április 12. ¹⁵²⁶	(Tisza)Füred
április 24. ¹⁵²⁷	Vizsoly
május 1. ¹⁵²⁸	Diósgyőr
május 3. ¹⁵²⁹	Kompolt
május 9 ¹⁵³⁰ –10. ¹⁵³¹	Buda
május 15 ¹⁵³² –16. ¹⁵³³	Buda
május 28. ¹⁵³⁴	Diósgyőr
május 30 ¹⁵³⁵ –június 1. ¹⁵³⁶	Diósgyőr

apátnak. DL 6413., nagypecséttel. I. Lajos Lackfi István Simontornya birtokán soka-dalom tartását engedélyezi (DL 6413.).

¹⁵²⁶ DF 269111., titkospecséttel. I. Lajos Kassa város polgárainak kérésére engedélyezi, hogy a városban a kereskedelmi ügyletek során két aranyforint vagy dénár számítson egy márka dénárra.

¹⁵²⁷ DF 238950., titkospecséttel. I. Lajos a pozsonyi polgároknak meghagyja, hogy Henrik pilisi apáton és monostorán ne követeljenek 20 forintot a királynak köreikben tett költségei miatt („*ratione expensarum et victualium nostrorum dudum in vestri medio consumptorum et pro nobis receptorum*”). Lajos 1375-ben tartózkodott a nyugati határ-szélen, de pozsonyi időzéséről nem értesülünk.

¹⁵²⁸ DF 219770., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. DF 285529., titkospecséttel. I. Lajos Bebek György királynéi tárnokmesternek és lipthói ispánnak meghagyja, hogy Szepesi Jakab országbíró színe előtt adjon elégtételt egy jogtalanul elfoglalt föld ügyében. DL 7738. (másik példánya: DL 8817.), titkospecséttel. I. Lajos szabad rendelkezési jogot ad az oklevélben megnevezettek birtokaira.

¹⁵²⁹ DL 94101., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át.

¹⁵³⁰ DL 42043., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja az ország jogszolgáltatóinak, hogy a hadban lévő Himfi Pál fia Benedek és rokonai perét halasszák el.

¹⁵³¹ DF 285563. (Ančić: Splitski i zadarski kaptol 68.), titkospecséttel. I. Lajos levele Jánosnak, a zárai Szent Grisogonus-apátság apátjának.

¹⁵³² DL 6432., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁵³³ DL 7056., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁵³⁴ DF 285846., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy mivel a hadakozó népek pereire általános perhalasztás van érvényben, ezért az oklevélben megnevezett személy pereit halasszák el.

¹⁵³⁵ Május 30.: DF 250424., titkospecséttel és „*Commissio domini regis et relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. Május 31.: DF 265577., titkospecséttel. I. Lajos a kőí káptalannak meghagyja, hogy az oklevélben megnevezett nemes perét a jelenlegi királyi hadjárat miatt halasszák el.

június 7. ¹⁵³⁷	Diósgyőr
[június 11. ¹⁵³⁸	Garadnaszentmiklós]
[június 28. ¹⁵³⁹	Kassa]
július 3. ¹⁵⁴⁰	Ószandec
[július 25. ¹⁵⁴¹	Zólyom]
augusztus 6. ¹⁵⁴²	Belz vár ostrománál

- ¹⁵³⁶ DF 277401. (EO V. 304. sz.), titkospecséttel. I. Lajos Losonci László erdélyi vajdának meghagyja, hogy Nagycsúri (Egyházi archontológia II. 1266.) Goblin erdélyi püspököt és káptalanját semmiféle újítással ne háborgassa.
- ¹⁵³⁷ DL 90926., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos hamispénz-verés vádja alól felmenti az oklevélben megnevezetteket.
- ¹⁵³⁸ DL 75844., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a jászói konventnek. Az adat zárójelben szereplését az indokolja, hogy a pecsétjét a káptalan jelentése nem tartotta fenn, azonban az uralkodó útvonalába beleillik.
- ¹⁵³⁹ DF 257872. (EO V. 321. sz.), nagypecséttel. I. Lajos Torockai István fiai kérésére hozzájárul ahhoz, hogy nőtestvérük a hitbére és jegyajándéka fejében kapott birtokot nekik ajándékozza. DL 36549. és DF 278412. (EO V. 320. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele az erdélyi káptalan Enyed birtoka és a torockói nemesek közötti határokról. Az adat egyrészt a nagypecsét, másrészt az oklevelek témája miatt szerepel zárójelben.
- ¹⁵⁴⁰ DL 105258., titkospecséttel. I. Lajos király Himfi Benedek volt bánnak meghagyja, hogy a Krassó megyei Vaja birtokra vonatkozó okleveleit mutassa be. Jan Długosz is megemlékezett az 1377-ben litvánok ellen vezetett hadjáratról: Długosz X. 55–57.
- ¹⁵⁴¹ DF 249676., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. Zólyom távol esik mind Ószandectől (körülbelül 220 km), mind Belz várától (körülbelül 470 km). Nem tűnik reálisnak, hogy Lajos valóban megtette az Ószandec–Zólyom–Belz útvonalat. Mivel mindhárom oklevelet a titkospecséttel látták el, sokkal valószínűbb, hogy a pecsét mozgott a három település között. A titkospecsét és a király egymástól való távollétére az 1370-es évek közepéről más adatokat is ismerünk. A nagypecsét és Demeter kancellár ugyanakkor július 26-án Lengyelországban mutatható ki, I. Lajos Belz vára előtt kelt oklevelének *datum per manus*-részében szerepel (Monumenta Poloniae X. 310–311.).
- ¹⁵⁴² Erdődy 575. sz., titkospecséttel és „*Relatio domini Ladizlai [...] Dominico cursore*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Belz ostromát említi Czarnkowi János, de idejét nem jegyzi fel (Czarnkow 678–679.). Hermann von Wartberge krónikájában részletesen beszámol a magyar király hadjáratról, Belz ostromát 7 hetesnek mondja (Hermanus de Wartenberg 114–115.). Ráth Károly itineráriumában augusztus 25. dátummal I. Lajos sümegei tartózkodását hozza a saját gyűjteményében fellelhető oklevélre hivatkozva (Ráth 1866. 69.), de ma már nem tudjuk ezt az oklevelet azonosí-

szeptember 7 ¹⁵⁴³ –8. ¹⁵⁴⁴	Belz vára
szeptember 14. ¹⁵⁴⁵	Lipóc vára
szeptember 21. ¹⁵⁴⁶	Kassa
szeptember 29 ¹⁵⁴⁷ –30. ¹⁵⁴⁸	Buda
október 4. ¹⁵⁴⁹	Visegrád
október 20. ¹⁵⁵⁰	Zólyom
október 28. ¹⁵⁵¹	Zólyom

tani. Ráth a helynevet a Balatontól északra fekvő Sümegként értelmezte, de nem szól az oklevél pecsétjéről, sem az esetleges kancelláriai jegyzetéről, és a kelethely eredeti alakját sem adja meg. Ugyanerről a napról ismerjük I. Lajos nagypecsétjével megerősített oklevelét, aminek a kelethelyét *Symigy* alakban írták (DF 209202.). A helynevet bízvást azonosíthatjuk Szepesümeeggel, a pecsét okán pedig ez a kelethely nem a király, hanem a kancellár mozgását mutatja. Az augusztus 25-i keltezés után a kancellár és a nagypecsét odaérhetett Belz vár ostromához.

¹⁵⁴³ DF 219786., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁵⁴⁴ DL 61233., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma Frank mesternek, Sopron és Vas megyék ispánjának, valamint a kapui várnagynak. DL 67401. (EO V. 355. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele. 1377. szeptember 9-én kelt Péter lublini várnagy és kapitány levele Belz vára alatt, miszerint amikor Lajos király Belz várát ostromolta, a lublini polgárok felkeresték a királyt és szegénységükre hivatkozva kérték, hogy a census fizetése alól mentesítse őket, Lajos pedig erre utasítást adott a várnagynak (Monumenta Poloniae X. 312–313.).

¹⁵⁴⁵ DL 85440., titkospecséttel és „*Relatio Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megerősíti Nagymihályi András fiait birtokukban.

¹⁵⁴⁶ DF 212705. (Kereskedelem-történet I. 179–180.), titkos gyűrűspecséttel.

¹⁵⁴⁷ I. Lajos levele Carrara Ferencnek (RIS XVII/I. 145–146.). Patai Simon királynéi kancellár szeptember 27-én kelt levele szerint aznapra későre várják haza Lajost, mindkét királyné Budán tartózkodik a gyerekekkel együtt (DL 47876.).

¹⁵⁴⁸ DF 280997. (EO V. 338. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵⁴⁹ DL 61229., titkospecséttel és „*Relatio Nicolai de Gara palatini per Iohannem(?) secretarium(?) suum*” kancelláriai jegyzettel és DF 208787., titkospecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Gregorii de Domozlo*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadományai.

¹⁵⁵⁰ DL 24486., titkospecséttel. I. Lajos parancslevele a csekei és pordáni népeinek és jobbágynak.

¹⁵⁵¹ DF 257996., nagypecséttel. I. Lajos elismeri és jóváhagyja, hogy Frangepán Istvánnak, Veglia és Modrus grófjának, valamint feleségének, Katalinnak III. Lipót osztrák herceg 12 200 aranyforintért (*gulden*) krajnai mezővárosokat, várakat és jövedelmeket zálogosított el. (Az oklevél regesztáját Skorka Renátának köszönöm.)

október 30 ¹⁵⁵² –31. ¹⁵⁵³	Zólyom
november 8. ¹⁵⁵⁴	Zólyom
november 11. ¹⁵⁵⁵	Zólyom
november 19. ¹⁵⁵⁶	Zólyom
november 28. ¹⁵⁵⁷	Dobronya
december [12. ¹⁵⁵⁸ –]13. ¹⁵⁵⁹	Visegrád

- ¹⁵⁵² DL 70665. (EO V. 343. sz.), nagypecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹⁵⁵³ CDCr XV. 324., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Demeter zágrábi püspök, kancellárnak a közte és a zágrábi polgárok közötti perrel kapcsolatban. CDCr XV. 325., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Szepesi Jakab országbírónak, hogy a Demeter zágrábi püspök, kancellár és a zágrábi polgárok között lévő pert tegye át Cudar Péter szlavón bán elé.
- ¹⁵⁵⁴ DL 68260. (Áldásy: Adatok 6.), titkospecséttel. I. Lajos bizonyítja, hogy a padovai podestá titkára és követe (*secretarius et ambasiator domini Paduani*) nyugtatja Himfi Benedeket a tőle kapott 300 aranyforint felől. DF 260327., titkospecséttel. I. Lajos birtokcserét hajt végre. DF 260322., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a fenti birtok iktatásáról.
- ¹⁵⁵⁵ DL 26987. (EO V. 344. sz.), titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi iudicis curie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 60374., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak Szepesi Jakab országbíró királyi adományba kapott birtokába való bevezetéséről és iktatásáról.
- ¹⁵⁵⁶ DF 246812. (EO V. 345. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis perlecta coram eo bis ac relatio domini Iohannis de Scharfinek*” kancelláriai jegyzettel. A nagypecsét október végén még Zólyomban volt a királlyal, majd november 25-én már Visegrádon erősítettek meg vele egy perhalasztást (DL 89468.).
- ¹⁵⁵⁷ DL 85441., titkospecséttel és „*Relatio Sandri*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Telekesi György fia Miklós királyi udvari ifjú kérésére jóváhagyja, hogy gyermektelen szomszédja birtokait neki eladhassa vagy adományozhassa.
- ¹⁵⁵⁸ DF 201863., középpecséttel és „*Relatio Nicolai Nytriensis ex parte comitis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a nádor ítélőmesterének, a vaskvári ispánnak, Erzsébet királyné kancellárjának és másoknak a legközelebb Sopron megyének tartandó nádori közgyűlésről. A középpecsét általánosan nem sorolható a király tartózkodási helyét mutató *sigillumok* közé, de jelen esetben a levél kevésbé formális hangvétele miatt kivételt tettem. Ez indokolja az adat zárójelben szereplését is. Valószínű, hogy az udvar december közepén indult el Diósgyőr felé, a titkospecséttel utoljára december 13-án, a nagypecséttel pedig december 14-én erősítettek meg oklevelet.
- ¹⁵⁵⁹ DF 273560., titkospecséttel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak az oklevélben megnevezett nemesek jobbágyaik és birtoktalan famulusaik feletti bírásoko-

december 20.¹⁵⁶⁰–21.¹⁵⁶¹

Diósgyőr

december 27.¹⁵⁶²

Diósgyőr

december 31.¹⁵⁶³

Diósgyőr

1378¹⁵⁶⁴január [3.¹⁵⁶⁵–]4.¹⁵⁶⁶

Diósgyőr

január 6.¹⁵⁶⁷–9.¹⁵⁶⁸

Diósgyőr

dási jogáról. DF 219783., nagypecséttel. I. Lajos parancslevele a leleszi konventnek. DF 277141. (Lakatos: Szokolca 39., 75.), nagypecséttel. I. Lajos Szokolca városának vásár tartását engedélyezi.

¹⁵⁶⁰ Fejér IX/5. 156–157. I. Lajos levele jóváhagyja a zárai *comes* megválasztását.

¹⁵⁶¹ DF 210776., titkospecséttel és „*Relatio Janussii*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak a béli apátság földjei ügyében hozandó ítéletről. DF 274119., titkospecséttel. I. Lajos a béli apát jobbágysai és birtoktalan famulusai feletti ítélkezési jogáról.

¹⁵⁶² DL 6475., titkospecséttel és „*Relatio magistri Nicolai filii Gregorii et propria commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵⁶³ DF 244531. (EO V. 348. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Losonci László erdélyi vajdának, hogy Almási László fia Péter birtokát csak akkor foglalja el, amikor a nevezett cserebirtokot kap.

¹⁵⁶⁴ Engel: Királyitineráriumok 46–47.

¹⁵⁶⁵ DF 269477. (Kereskedelem-történet I. 180–181.), nagypecséttel. I. Lajos megtiltja a kereskedőknek, hogy a garadnai vámot (Abaúj megye) elkerülő utat használják. DL 77688. (EO V. 352. sz.), nagypecséttel. I. Lajos parancslevele két szökött jobbágy elfogásáról. Az adat zárójelben szereplését a két oklevél nagypecséttel való megerősítése indokolja.

¹⁵⁶⁶ DL 105260., titkospecséttel. I. Lajos az oklevél címzettjeinek meghagyja, hogy a jelenleg per tárgyát képező Krassó megyei Vaja birtok határait járják be, becsüljék fel és végezzék el az esetleges idézéseket. DF 228489., titkospecséttel és „*Relatio [Petri bani]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a Fekete erdőben (*Silva Nigra*) joghatósággal rendelkezőknek, hogy az eperjesi polgárok használatára megfelelő mennyiségű fát adjanak.

¹⁵⁶⁷ DF 228490., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a sárosi várhoz tartozó vámszedőinek, hogy az Eperjes falainak építéséhez szállított kő, fa és mész után ne szedjenek vámot. Január 7.: DF 285563. (Ančić: Splitski i zadarski kaptol 69.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a záraiaknak, hogy Jánost, a zárai Szent Grisogonus-monostor apátját és a monostort ne zaklassák, mivel az ő védelme alatt állnak.

¹⁵⁶⁸ Január 8.: DF 260327., nagypecséttel és „*Relatio Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevelet ír át. Január 9.: DL 60375., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egrí káptalannak.

[január 11. ¹⁵⁶⁹	Diósgyőr]
január 13. ¹⁵⁷⁰	Diósgyőr
január 13. ¹⁵⁷¹	Szilvásvár
január 15. ¹⁵⁷²	Pétervására
[január 24. ¹⁵⁷³	Buda]
február 4. ¹⁵⁷⁴	Buda
február 6. ¹⁵⁷⁵	Buda

¹⁵⁶⁹ DF 263395., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váci káptalannak.

¹⁵⁷⁰ DL 6497., titkospecséttel és „*Relatio Ladislai ducis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Tótsolymosi Apród János részére.

¹⁵⁷¹ DL 77691., titkos gyűrűspecséttel és „*Relatio domini Ladislai [ducis] Opolie, relatio Petri bani*” (pecsét alatt); „*Relatio Petri bani*” (az előlap jobb felső sarkában) kancelláriai jegyzettel. Január 13-án két oklevelet is kiadtak Lajos nevében, egyet Diósgyőrről (lásd az előző jegyzetben) és egyet Szilvásváradon. A bevezető fejezetekben úgy foglaltam állást, hogy a birtokadományozó oklevelek minden esetben a király tartózkodási helyét mutatják. Ennek a fenti két adat sem mond ellent, mivel Diósgyőr és Szilvásvár (azaz az Engel Pál által Szilvásvár váraként azonosított Gerennavár) egymástól körülbelül 30 km-re fekszik, könnyen elképzelhető, hogy az egyik intézkedést reggel, a másikat már aznap este hozta az uralkodó. Mivel a következő ismert tartózkodási hely Pétervására, ezért a Diósgyőr–Szilvásvár–Pétervására útvonal a valószínű.

¹⁵⁷² DL 98297., titkospecséttel és „*Relatio Ladislai ducis Opolie*” kancelláriai jegyzettel. A pecsét lepergett, de két okból úgy gondolom, hogy a kerek titkospecséttel erősítették meg. Egyrészt nem látszik, hogy a viasz kereszt alakban lett volna felkenve, ahogyan a titkos gyűrűspecsét alkalmazásánál szokásban volt; másrészt a pecsétet rögzítő szalag átbújtatására szolgáló vágások távolsága a hátapon mérve majdnem 20 mm, vagyis nagyobb az uralkodó titkos gyűrűspecsétjénél, amelynek a hosszabb oldala 15 mm. I. Lajos birtokadománya.

¹⁵⁷³ DF 281141. (EO V. 357. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Petri Zudor bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele az erdélyi vajdának a kolozsvári polgárok vámmentességéről. Mivel az oklevélen a királlyal Diósgyőrről időző Cudar Péter relációját olvashatjuk, valószínű, hogy Lajos és kísérete ekkorra már visszaérkezett Budára. Az adat zárójelben szereplését ez a bizonytalanság indokolja.

¹⁵⁷⁴ DL 2529., nagypecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele.

¹⁵⁷⁵ DF 201866., titkospecséttel és „*Relatio Demetrii episcopi Zagrabiensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szepesi Jakab országbírónak meghagyja, hogy a soproni polgárokat kiváltságuk ellenére ne idézze jelenléte elé. Január 24. és február 6. között a tervezett szerbiai hadjárat okán kelt perhasztásokkal (DL 42072., DF 265707.), illetve oklevélkerestető parancslevéllel (DF 261546.) találkozunk.

február 12. ¹⁵⁷⁶	Buda
március 3. ¹⁵⁷⁷	Buda
[március 10. ¹⁵⁷⁸	Buda]
március [14 ¹⁵⁷⁹ –]15. ¹⁵⁸⁰	Buda
március 20. ¹⁵⁸¹	Buda
március 27. ¹⁵⁸²	Buda
április 2 ¹⁵⁸³ –4. ¹⁵⁸⁴	Pozsony

¹⁵⁷⁶ DF 289135., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Szécsi Miklós dalmát-horvát bánnak és scardonai várnagyának Scardona város szabadságaival kapcsolatban.

¹⁵⁷⁷ DL 42076., titkospecséttel és „[...]is” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Horváti Pál csanádi püspöknek, Macedóniai Péternek, Berekszői Dezső fia Domonkosnak és Bubal Mihálynak, hogy március 10-én (8. *die diei Cinerum*) szálljanak ki Vaja birtokra és ott a király korábbi parancsa és rendelete szerint járjanak el („*facta earundem secundum commissionem nostram et decreta in aliis litteris nostris expressata*”).

¹⁵⁷⁸ DL 22482. (és DL 31108.) (EO V. 363. sz.), nagypecséttel. I. Lajos főpapjaival és báróival folytatott tanácskozás után meghagyja az erdélyi sókamara ispánjának a sószállító hajók által Gerendi Miklós fia Miklósnak okozott károk jóvátételét. Az adat a főpapok és bárók tanácsára való hivatkozás miatt szerepel zárójelben.

¹⁵⁷⁹ DL 87504., nagypecséttel. I. Lajos a főpapokkal és a bárókkal folytatott tanácskozás után meghagyja, hogy Gergely fia György feleségét, Atyinai János leányát, Erzsébet asszonyt az atyinai birtokrészében nőrokonai ne háborgassák. Az adat a főpapok és bárók tanácsára való hivatkozás miatt szerepel zárójelben.

¹⁵⁸⁰ CDCr XV. 351–352., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos levele Zára városának.

¹⁵⁸¹ DL 6504., ismeretlen pecséttel. I. Lajos elrendeli egy határjárás elhalasztását, mivel a királyi kúriából külön kiküldött királyi ember nem tud azon részt venni. Az oklevél átiratban maradt fenn, amely egyértelműen I. Lajos okleveleként azonosítja, de magából az átiratban megőrzött szövegből hiányzik az *intitulatio* és az *inscriptio* is. Így valószínű, hogy eredetileg misszilis formájában készült mandátumról volt szó; ezek viszont mindig a király tartózkodási helyén íródtak.

¹⁵⁸² Monumenta Poloniae III. 403–404., valószínűleg nagypecséttel. I. Lajos a sandomierzi polgárokat bizonyos vámok megfizetése alól mentesíti.

¹⁵⁸³ Április 2.: DL 6516., titkospecséttel. I. Lajos parancslevele Szécsényi Frank vasvári és soproni ispánnak. Április 3.: DL 6517., nagypecséttel és „*Relatio Petri Zudor bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos elhalasztja a különleges jelenléte előtt („*in speciali presentia nostre maiestatis*”) folyó per tárgyalását, mivel elfoglalt (*occupati*). A pozsonyi útra az uralkodót elkísérte Cudar Péter szlavón bán is.

¹⁵⁸⁴ DF 227938., titkospecséttel. I. Lajos elhalaszt egy színe előtt zajló pert. DF 285554. (Kereskedelem-történet II. 133–134.), titkospecséttel és „*Relatio Emerici Bubek et comitis T[...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Bécs és Buda között a Dunán

április 15. ¹⁵⁸⁵	(Mária)Nosztra, pálos kolostor
április [20 ¹⁵⁸⁶]-22. ¹⁵⁸⁷	Visegrád
április 29. ¹⁵⁸⁸	Hatvan
április 29 ¹⁵⁸⁹ –május 2. ¹⁵⁹⁰	Buda
május 27 ¹⁵⁹¹ –28. ¹⁵⁹²	Visegrád

lévő vámok birtokosainak, hogy az osztrák herceg Budára tartó kereskedőitől csak a szokásos vámokat szedjék.

- ¹⁵⁸⁵ DL 25842. (36. oldal), ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele Korompai János óvári várnagynak a stomfai monostor földjeinek bejárásáról.
- ¹⁵⁸⁶ Április 20.: DL 103347. és DL 106928., mindkettő nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári és a budai káptalanoknak. Mivel a nagypecsét igazolható módon I. Lajossal volt Pozsonyban, elképzelhető, hogy az uralkodóval együtt tért vissza Visegrádra. Az adat ezen feltételezés miatt szerepel zárójelben. Április 21.: DF 277306. (EO V. 371. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. Az iktatásról az erdélyi káptalannak szóló mandátuma a következő napon kelt (DL 30401.).
- ¹⁵⁸⁷ DL 83357. (EO V. 373. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹⁵⁸⁸ DL 6524. (EO V. 375. sz.), titkospecséttel és „*Commissio propria domini regis*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹⁵⁸⁹ Április 29.: DL 42081., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi iudicis curie regie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Szentgyörgyi Tamásnak és Pozsony városának, hogy adják vissza Jakus néhai pozsonyi bíró fia Nikusnak a zsidók felé fennálló tartozása fejében lefoglalt javait. Április 30.: DF 238959., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iacobi iudicis curie regie*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Szentgyörgyi Tamás újvári várnagynak, hogy Jakus néhai pozsonyi bíró fia Nikus részére a király költségére adjon ezer aranyforintot. Május 1.: DL 6876., ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele Csornai (Egyházi archontológia II. 1509.) Kónya zágrábi prépostot részére bizonyos birtokok bejárására és megbecslésére. Noha az oklevél témája nem indokolná a király személyes parancsadását, de az előtte és utána való napon is Budán tartózkodott az uralkodó.
- ¹⁵⁹⁰ DL 100162., titkospecséttel. I. Lajos egy adásvételt foglal írásba.
- ¹⁵⁹¹ WStLA HAU 942. (Kereskedelemtörténet II. 136.), titkospecséttel és „*[Relatio] Temli-ni [de Sancto Georgio]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos utasítja a vámszedőket, hogy az ausztriai kereskedőket a vám megfizetése után már ne zaklassák.
- ¹⁵⁹² DL 13., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a kereskedőknek, utazóknak és mindenkinek, hogy a Szent László-monostor birtokán tartott sokadalmat és a Sár folyón lévő révet javaikkal együtt ejtsék útba.

[május 31. ¹⁵⁹³	Buda]
június 5. ¹⁵⁹⁴	Buda
[június 9. ¹⁵⁹⁵	Buda]
június 19 ¹⁵⁹⁶ –20. ¹⁵⁹⁷	Regéc
június 23. ¹⁵⁹⁸	Regéc
július 2. ¹⁵⁹⁹	Garadnaszentmiklós
július 30. ¹⁶⁰⁰	(Zólyom)Lipcse

¹⁵⁹³ DF 227393., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a győri káptalannak. Június elején I. Lajos már bizonyosan Budán keltezett. Mivel május 31-i kelettel egy sor másik parancslevelet ismerünk, amelyeket Visegrádon adtak ki, ezért feltehető, hogy Lajos már május legutolsó napján is Budán időzött. A DL 100165. jelzetű oklevél dátuma a hártya sérülése miatt május 31. és június 4. közé helyezhető, de a nagypecséttel való megerősítése miatt inkább az időszak vége lehet valószínű.

¹⁵⁹⁴ DF 238961., titkospecséttel. I. Lajos felszólítja a pozsonyi polgárokat, hogy Jakus néhai pozsonyi bíró fia Nikust csak olyan tartozás okán kényszerítsék a színük elé állni, amelyeket oklevelekkel bizonyítanak.

¹⁵⁹⁵ DF 233962., DF 238963., DF 238964. (Kereskedelemtörténet I. 181–183.), mindhárom nagypecséttel és „*Relatio comitis Iacobi*” [csak DF 238962–3.: „*de Scepus*”] kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a pozsonyi polgárok vámjaival kapcsolatban. Minden valószínűség szerint ekkor folytak azok a tárgyalások, amelyek után a magyar kancellár a nagypecséttel elindult Haimburgba, ahová valószínűleg nem ment el Lajos (DF 258366.).

¹⁵⁹⁶ DF 284804., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Erősen csonka oklevél, a dátumból az évet tartalmazó rész hiányzik. Mivel azonban Cudar Imre egri püspök szerepel az épen maradt részen, ez 1378. január utánra keltezi az oklevelet. Mivel 1379 és 1382 között I. Lajos nem mutatható ki Regécen, igen valószínű, hogy az oklevél 1378 nyarán kelt, amikor vita nélkül be lehet illeszteni az itineráriumba. A zárópecsét mára teljesen lepergett, de az azt rögzítő szalag átbújtatásra szolgáló vágások 2 cm-re vannak egymástól, így a legvalószínűbb, hogy a kerek titkospecséttel zárták le.

¹⁵⁹⁷ DF 244603. (EO V. 386. sz.), titkospecséttel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵⁹⁸ DL 30024., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

¹⁵⁹⁹ DL 30084., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar(?) bani et magistri [...] filii [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos újadományról szóló oklevele. DF 219807., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁶⁰⁰ DF 269222. (Kereskedelemtörténet II. 137.), titkospecséttel és „*Commissio regis in presentia Petri bani*” kancelláriai jegyzettel.

[augusztus 3. ¹⁶⁰¹	(Zólyom)Lipcse]
augusztus 13. ¹⁶⁰²	Zólyom
augusztus 20. ¹⁶⁰³	(Zólyom)Lipcse
[augusztus 29. ¹⁶⁰⁴	Dobronya]
szeptember 12. ¹⁶⁰⁵	Buda
[szeptember 29. ¹⁶⁰⁶	Visegrád]
október 27. ¹⁶⁰⁷	Zólyom
november 18. ¹⁶⁰⁸	Gerencsér

¹⁶⁰¹ DL 6555., nagypecséttel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak az oklevélben megnevezett nemesek jobbágyaik és birtoktalan famulusaik feletti bíraskodási kiváltságáról. Az adat azért szerepel zárójelben, mert az ilyen témájú okleveleket a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁶⁰² DL 6559., titkospecséttel és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁰³ DL 72092. (EO V. 398. sz.), titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. Megemlíti, hogy augusztus 20-tól november 18-ig nincs sem titkos gyűrűspecséttel, sem titkospecséttel megerősített oklevelünk.

¹⁶⁰⁴ DF 249140., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. Az adat azért szerepel zárójelben, mert az azt tartalmilag átíró oklevél nem tartotta fenn a pecsétjét, és eredeti hiányában az esetleges kancelláriai jegyzetről sem értesülünk.

¹⁶⁰⁵ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/67. (Monumenta Poloniae V. 68–69.), nagypecséttel.

¹⁶⁰⁶ DL 34107., nagypecséttel. I. Lajos kinyilvánítja, hogy jóllehet Mihálc fiait mentesítette a hűtlenség vétké alól, de a Poháros Péternek eladományozott Szaplonca várát nem követelhetik vissza. Az adat azért szerepel zárójelben, mert kegynyilvánításról van szó, de mivel átiratban maradt fenn, ezért nem tudjuk, hogy volt-e rajta a királyi távollétére utaló kancelláriai jegyzet. Október elejétől november közepéig a királyi kancellária különböző hiteleshelyeknek állított ki parancsleveleket, három kivétellel Visegrádon. Október 18-án (DL 52276.), november 4-én (DL 6572.) és november 6-án (DL 87353.) Budán keltek a király parancslevelei, amelyek közül ez utóbbit a nagypecséttel hitelesítették, a másik kettő pecsétjét nem ismerjük. Ez a tény és a budai keltezés felveti annak gyanúját, hogy ezek az oklevelek esetleg Piast Erzsébet vagy Kotromanić Erzsébet tartózkodási helyeinek listájába illeszthetők-e inkább. A Visegrádon kelt oklevelek pecsétjeit részben nem ismerjük, részben a király középpecséttel erősítették meg. Mivel ebben a viszonylag hosszú időszakban I. Lajos tartózkodási helyéről nem rendelkezünk bizonyos adatokkal, valamint ezzel párhuzamosan a fennmaradt oklevelek alapján a bárók esetében is feltűnő távolléttel számolhatunk, elképzelhető, hogy I. Lajos és kísérete együtt töltötte az időt egy egyelőre ismeretlen helyen.

¹⁶⁰⁷ DF 257996., titkospecséttel. I. Lajos levele az osztrák hercegeknek.

¹⁶⁰⁸ DL 42939., titkospecséttel. I. Lajos felmenti Kiszeleseni Péter fia Tamást a levelesítés alól.

november 30. ¹⁶⁰⁹	Visegrád
december 5 ¹⁶¹⁰ –6. ¹⁶¹¹	Visegrád
[december 26. ¹⁶¹²	Diósgyőr]

1379¹⁶¹³

január 1 ¹⁶¹⁴ –[3. ¹⁶¹⁵]	Diósgyőr
január 5. ¹⁶¹⁶	Diósgyőr
február 1. ¹⁶¹⁷	Zólyom
február 6. ¹⁶¹⁸	Zólyom
február 12. ¹⁶¹⁹	Visegrád
február 20. ¹⁶²⁰	Buda
március 2. ¹⁶²¹ –4. ¹⁶²²	Zólyom

¹⁶⁰⁹ DL 35887., középpecsstel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶¹⁰ DF 238969., titkospecsstel. I. Lajos parancslevele Pozsony városának.

¹⁶¹¹ DL 83360. (EO V. 421. sz.), titkospecsstel és „*Commissio [regis propria]*” kancelláriai jegyzettel. DL 6579., nagypecsstel. I. Lajos az oklevélben megnevezett személyt felmenti az elmarasztaló ítélet alól.

¹⁶¹² DF 238954., nagypecsstel. I. Lajos meghagyja a nádornak, az országbírónak és a tárnokmesternek, hogy halasszák el Jakus néhai pozsonyi bíró fia Nikus előttük zajló perét. Mivel ettől a naptól kezdve 1379. január 2-ig a nagypecsét is bizonyosan Diósgyőrben tartózkodott, valószínűleg I. Lajos is már itt volt december utolsó napjaiban is.

¹⁶¹³ Engel: Királyitineráriumok 47–49.

¹⁶¹⁴ DL 42112., nagypecsstel. I. Lajos megerősíti Garai Miklós nádor ítélmesterét, Tamást és családját birtokaikban.

¹⁶¹⁵ Január 2.: DL 6585., nagypecsstel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. Január 3.: DL 94916., ismeretlen pecsstel. I. Lajos mandátuma az egri káptalanak. Az adat azért szerepel zárójelben, mert témája alapján a kancelláriai önálló oklevéladásának körébe sorolható és az átíró oklevél a pecsétjének leírását sem tartotta fenn.

¹⁶¹⁶ DL 6588., ismeretlen pecsstel. I. Lajos a szepesi polgároknak: a királyi erdőben csak saját használatukra vághatnak fát, eladásra nem.

¹⁶¹⁷ DF 238972., titkospecsstel. I. Lajos Pozsony városának a pilisi apátnak adandó elégtétel ügyében.

¹⁶¹⁸ DL 86187., titkospecsstel és „*Relatio eiusdem Iohannis filii Osl*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba.

¹⁶¹⁹ DL 101919., nagypecsstel. I. Lajos mandátuma Győr, Komárom, Fehér, Bakony és Vértes *comitatus*oknak.

¹⁶²⁰ DL 57374., nagypecsstel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶²¹ DL 8780., ismeretlen pecsstel. I. Lajos ideiglenes cserebirtokot ad Zámbó Miklós királyi kincstartónak.

március 16. ¹⁶²³	Zólyom
április 7. ¹⁶²⁴	(Mária)Nosztra, pálos kolostor
április 9. ¹⁶²⁵	(Mária)Nosztra
április 10. ¹⁶²⁶	Visegrád
[április 12. ¹⁶²⁷	Visegrád]
április 14. ¹⁶²⁸	Buda
[április 15. ¹⁶²⁹	Buda]
április 28. ¹⁶³⁰	Diósgyőr
május 1. ¹⁶³¹	Diósgyőr

¹⁶²² Március 3.: DF 280042., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az oklevél címzettjeinek, hogy a trencsényi polgárokat szabadságaikban és jogaikban ne akadályozzák. Március 4.: DF 233923. (Kereskedelem-történet I. 184–185.), titkospecséttel és „*Commissio propria regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶²³ DL 6594., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a jászói konventnek.

¹⁶²⁴ DL 6601., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Korompai János óvári várnagynak.

¹⁶²⁵ DL 34640., titkospecséttel. I. Lajos előtt Besenyő János a sztrezai kolostornak ad egy földdarabot.

¹⁶²⁶ DL 52028., nagypecséttel és „*Relatio domini Nicolai palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Szécsi Miklós dalmát-horvát bánnak a vlachokkal kapcsolatban.

¹⁶²⁷ DL 6604., nagypecséttel és „*Relatio domini Nicolai palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Meggyesi Simon bán özvegyének és egyik fiának, hogy a másik fiút illető javakat szállíttassák el annak lakhelyére. Az oklevél nem szokványos tárgya miatt szerepel zárójelben.

¹⁶²⁸ DL 38166., azonosítatlan gyűrűspecséttel vagy titkospecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. A szöveg alá nyomott vörös viaszú pecsét olyan mértékben töredékes, hogy nem lehet azonosítani. Helyzete alapján a kerek titkospecsétre, vagy az 1370-es években használt sisakból kiemelkedő struccot mutató gyűrűspecsétre gondolhatunk. A pecsétet rögzítő szalag átfűzésére szolgáló vágások egymástól 1 cm távolságra vannak, így inkább ez utóbbi megoldás valószínű.

¹⁶²⁹ DF 238973. és DF 238974. (Kereskedelem-történet I. 189–190.), nagypecséttel és „*[Relatio] domini Nicolai [...] palatini [...]*” kancelláriai jegyzettel (csak a DF 238973. jelzetű oklevélén). I. Lajos megtiltja, hogy a pozsonyi polgároktól vámot szedjenek. Nem tudjuk, hogy pontosan mikor indult el az uralkodó és kísérete Diósgyőrré. 1379. április 21-én kelt I. Lajos nagypecséttel megerősített oklevele, amelyben oklevelet írt át. Ezt tartalma alapján a kancellária önállóan is kiállíthatta (DL 2293., Kereskedelem-történet I. 191.).

¹⁶³⁰ DL 30025., titkos gyűrűspecséttel és „*[...] filii [...]*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶³¹ DF 244604. (EO V. 440. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini Iohannis [de] Sor[phin]k*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos értesíti az erdélyi szász székeket, hogy a kiküldött

május 8. ¹⁶³²	Diósgyőr
[május 10 ¹⁶³³ –11. ¹⁶³⁴	Diósgyőr]
[május 13. ¹⁶³⁵	Diósgyőr]
[május 15. ¹⁶³⁶	Diósgyőr]
[május 19 ¹⁶³⁷ –20. ¹⁶³⁸	Diósgyőr]
[május 23. ¹⁶³⁹	Hatvan]
június 1. ¹⁶⁴⁰	Buda
június 9. ¹⁶⁴¹	Buda

főpapok és bárók jelenlétében vitassák meg kiváltságleveleiket, mert kész azokat javukra módosítani.

¹⁶³² DL 42122., titkospecséttel és „*Relatio P[etri] [...] Zud[ar]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DF 281259. (EO V. 447. sz.), nagypécsettél és „*Commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel. DF 281021. (EO V. 446. sz.), nagypécsettél és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶³³ DF 280510., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya a Losonci család tagjainak. Az adat azért szerepel zárójelben, mert a titkospecsétes oklevélben a teljes cím királyi használata szokatlan, ugyanakkor ez akár az átírást készítő *notarius* vagy a másoló tévesztése is lehet.

¹⁶³⁴ DL 52288., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Szabolcs megyének.

¹⁶³⁵ DF 226263., nagypécsettél. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak.

¹⁶³⁶ DL 6618., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Torna megyének. DF 263363., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Gömör megyének.

¹⁶³⁷ DL 42125., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.

¹⁶³⁸ DL 6621., nagypécsettél. I. Lajos egy előtte megtett bevallást foglal írásba. A május közepi adatok azért szerepelnek zárójelben, mert tartalmuk alapján ezeket a kancellária önállóan is kiállíthatta.

¹⁶³⁹ DL 28096., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Sáfár István fia Miklós diósgyőri várnagynak. A velencei követek értesülése szerint a király május végén Pozsonyban van („*Nova ista hoc sero intelleximus per quendam cursorem, qui recessit de Buda die XV. ab hodierna* (= XXVIII. Maii), *quod rex Ungarie sit in Posoni; et quod ad illum festinanter iverint duces Austrie, dux Albertus per terram et dux Leopoldus per aquam.*” – MDEA III. 169.). Mivel a május közepétől Diósgyőrről kelt oklevelek mind olyanok, amelyeket a kancellária önállóan is kiállíthatott, ennek a találkozónak elvileg nem lenne semmi akadálya.

¹⁶⁴⁰ DL 42243., DL 31180. és DL 96763. (Vay berkeszi 376. sz.), nagypécsettél. I. Lajos birtokadománya.

¹⁶⁴¹ Június 9-én Lipót osztrák herceg eltávozott Budáról a királytól (MDEA III. 178.). A velencei követek jelentése szerint június 12-én érkeztek Budára és akkor tudták meg, hogy a király nem ott, hanem két mérföldre tartózkodik (MDEA III. 171.).

június 17. ¹⁶⁴² –18. ¹⁶⁴³	Buda
június 20. ¹⁶⁴⁴	Visegrád
június 23. ¹⁶⁴⁵	Visegrád
június 25. ¹⁶⁴⁶	Visegrád
június 29. ¹⁶⁴⁷	Visegrád
július 4. ¹⁶⁴⁸	Zólyom
július 31. ¹⁶⁴⁹	Zólyom
[augusztus 10. ¹⁶⁵⁰	Szalatna]

¹⁶⁴² MDEA III. 176. A velencei követek ezen a napon találkoztak I. Lajossal a királyi palotában.

¹⁶⁴³ DL 6629., nagypécsettél és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁴⁴ MDEA III. 179. A velencei követek jelentése szerint a király ezen a napon Visegrádról írt levelet („*dominus rex die XX, ut sensimus, de Visegrado, ubi erat, scripsit ...*”).

¹⁶⁴⁵ DF 277406. (EO V. 461. sz.), titkospecsettél és „*Relatio comitis Iacobi*” kancelláriai jegyzettel, illetve DF 277407. (EO V. 462. sz.), titkospecsettél. I. Lajos meghagyja a címzetteknek, hogy anyjuk leánynegyedét ne Nagycsúri Goblin erdélyi püspöktől és egyházától követeljék.

¹⁶⁴⁶ DL 3059., nagypécsettél. I. Lajos birtokadománya Szepesi Jakab részére.

¹⁶⁴⁷ DL 60384., titkospecsettél és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Zámbó Miklós kincstartónak, hogy bizonyos elfoglalt birtokok ügyében adjon elégtételt. DF 238978., titkospecsettél. I. Lajos parancslevele Pozsony városának. DF 254268., nagypécsettél. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹⁶⁴⁸ DL 66448., titkospecsettél és „*Commissio propria domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁴⁹ DL 42128., titkos gyűrűspecsettél, és DF 268797., titkos gyűrűspecsettél. Augusztus–szeptember hónapban ez az utolsó biztos adatunk Lajos hollétéről, a következők több-kevesebb feltételezésen alapulnak.

¹⁶⁵⁰ DL 57159., titkospecsettél. I. Lajos parancslevele a nádornak egy perhalasztással kapcsolatosan. A mandátum átiratban maradt fenn, az átiró oklevél pedig titkospecsettélként (*sigillum secretum*) határozta meg a pecsétjét. Az oklevél kelet helyét Nagyszalatnával vagy esetleg Losoncapátfalvával azonosíthatjuk, az előbbi 150, az utóbbi pedig 100 km-re van Diósgyőrtől. Akármelyikről is van szó, a király és kísérete nem tehetette meg ezt a távolságot egy nap alatt. Valószínű, hogy a király és a titkospecsétje ez alkalommal is elvált egymástól és elképzelhető, hogy ugyanazon az útvonalon, de néhány nap késéssel követték egymást.

[augusztus 11. ¹⁶⁵¹ –12. ¹⁶⁵²	Diósgyőr]
augusztus 21. ¹⁶⁵³ –22. ¹⁶⁵⁴	Kassa
augusztus 25. ¹⁶⁵⁵	Garadnaszentmiklós
augusztus 31. ¹⁶⁵⁶ –szeptember 4. ¹⁶⁵⁷	Diósgyőr
[szeptember 15. ¹⁶⁵⁸	Visegrád]

- ¹⁶⁵¹ DL 96535. (Vay berkeszi 381. sz.), valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a diósgyőri várnagynak, hogy egy panaszosnak szolgáltatson igazságot. Mivel az oklevél eredetije nem, csak fekete-fehér fényképe maradt fenn, a pecsétet a szöveg alatti elhelyezkedése és alakja alapján azonosítottam.
- ¹⁶⁵² DL 84661., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a váradi káptalannak. Az adat az előzőekkel együtt azért szerepel zárójelben, mert tartalmuk alapján a kancellária önállóan is kiállíthatta.
- ¹⁶⁵³ MDEA III. 314–315.; Monumenta Poloniae V. 69–70., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megtiltotta a lembergi polgároknak a kereskedők megállítását. Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 483.; Nowy kodeks III. 236–237., titkospecséttel. I. Lajos oklevelébe foglalja a mazóviai hercegek és a gnieznói érsek között létrejött megállapodást. A nagypecsét július közepén–végén Pilisen tartózkodott Kotromanić Erzsébettel, valószínűleg vele együtt utazott északra. Az uralkodó csak augusztus 21–22-én mutatható ki Diósgyőrött bizonyosan. Az augusztus 16–19-i nagypecséttel megerősített, Kassán kelt, a leleszi konventhez intézett parancslevelek egyik fejedelmi személy tartózkodásához sem köthetőek feltétel nélkül, de valószínű, hogy I. Lajos és Kotromanić Erzsébet ottlétét mutatják. Augusztus 16.: DF 219866.; augusztus 17.: DF 219845.; augusztus 18.: DF 219870.; augusztus 19.: DF 219842. és DF 219871.
- ¹⁶⁵⁴ DL 42131. (Kereskedelem-történet I. 195–197.), titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Szatmár és Németi városok polgárainak, hogy a városaikon át Nagybányára és Felsőbányára utazó kereskedőket ne tartóztassák fel. I. Lajos itt, Kassán találkozott a két királyné kíséretével.
- ¹⁶⁵⁵ DL 60954., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Piast Erzsébet kérésére kiadott kegyenyilvánító oklevele. DL 67611., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁶⁵⁶ Augusztus 31.: DL 57159., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma Garai Miklós nádornak. Szeptember 1.: Mivel Demeter esztergomi érsek szeptember 1-jén Diósgyőrött kelezett (DF 246445., EO V. 474. sz.), ezért feltételezhető, hogy ekkor az uralkodó is itt tartózkodott. Szeptember 2.: DL 31087. (EO V. 475. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma az erdélyi vajdának, illetve alvajdának. Szeptember 3.: DL 30718. (EO V. 477. sz.), titkospecséttel. I. Lajos elenged bizonyos bírságokat.
- ¹⁶⁵⁷ DF 281142. (EO V. 478. sz.), nagypecséttel. I. Lajos oklevele a drági nemesek és a kolozsvári polgárok perében.
- ¹⁶⁵⁸ DL 62527., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a zobori konventnek. Az adat zárójelben szereplését a pecsétet leíró szavak (*minori sigillo*) bizonytalan olvasata indokolja.

szeptember 25. ¹⁶⁵⁹	Várad
október 8. ¹⁶⁶⁰	Szeged
október 16. ¹⁶⁶¹	Buda
[október 23. ¹⁶⁶²	Zólyom]
október 26. ¹⁶⁶³	Zólyom
október 28. ¹⁶⁶⁴	Zólyom
[november 1. ¹⁶⁶⁵	Zólyom]
november 5. ¹⁶⁶⁶	Szatatna
november 9. ¹⁶⁶⁷	Szatatna
november 15. ¹⁶⁶⁸	Zólyom
november 21. ¹⁶⁶⁹	Zólyom
november 25. ¹⁶⁷⁰	Zólyom

¹⁶⁵⁹ DF 233921., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja az ismeretlen címzettnek (valószínűleg Garai Miklós nádornak), hogy egy pert halasszon el, mert abban Piast Erzsébettel kíván dönteni. Az uralkodó és titkospecsétje itt is elvált egymástól: míg az uralkodó Váradon járt, addig a titkospecséttel Budán pecsételtek (DF 255671.).

¹⁶⁶⁰ DF 265709., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma ismeretlen címzettnek.

¹⁶⁶¹ DF 233919., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma az egi káptalannak.

¹⁶⁶² DL 66182. és DL 66183., mindkettő ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a panonhalmi konventnek és a győri káptalannak. Az adat azért szerepel zárójelben, mert azokat a kancellária önállóan is kiállíthatta, ugyanakkor az uralkodó későbbi zólyomi tartózkodása valószínűsíti, hogy már ekkor is itt időzött.

¹⁶⁶³ DL 62736. (EO V. 488. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a pécsváradi konventnek.

¹⁶⁶⁴ DL 42134., titkospecséttel. I. Lajos megkegyelmez egy levelesített személynek.

¹⁶⁶⁵ Fejér IX/5. 322–323., a kiadás szerint „*Relatio Georgii vajvodae*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megkegyelmez Nádasdi Darabos Lőrincnek. Az adat azért szerepel zárójelben, mivel a kancelláriai jegyzetben egy bizonyos György vajda szerepel, de a korszakból nem ismerünk ilyen nevű vajdát (vö. Arch. I. 12–13.).

¹⁶⁶⁶ DL 96537. (Vay berkeszi 384. sz.), titkospecséttel és „*Relatio domini woyvode*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Domoszlói Miklós szabolcsi ispánnak, hogy az ártatlannak talált Anarcsi Mátyást ne zaklassák.

¹⁶⁶⁷ DF 201874., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel I. Lajos mandátuma Lackfi István vasvári és soproni ispánnak.

¹⁶⁶⁸ EO V. 492. sz., titkospecséttel. I. Lajos Sinkszék lakosaival tudatja, hogy a Szentágotai Johann *comes*nek adott vásártartási engedélyt nem fogja visszavonni.

¹⁶⁶⁹ MDEA III. 323–324. I. Lajos levele Firenzének.

¹⁶⁷⁰ DL 99593., titkospecséttel. I. Lajos ismét érvényre emel egy fiúsítást.

november 27. ¹⁶⁷¹	Zólyom
november 30. ¹⁶⁷²	Zsarnóca
december 9. ¹⁶⁷³	Nagyszombat
december 11. ¹⁶⁷⁴	Nagyszombat

1380¹⁶⁷⁵

január 10. ¹⁶⁷⁶	Zólyom
január 20. ¹⁶⁷⁷	Zólyom
február 2. ¹⁶⁷⁸	Zólyom
február 8. ¹⁶⁷⁹	Zólyom
február 12. ¹⁶⁸⁰	Zólyom

¹⁶⁷¹ DF 243837., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁶⁷² DL 43045., titkospecséttel. I. Lajos megengedi Nemcsényi Péter fia Györgynek, hogy birtokát elidegenítse.

¹⁶⁷³ DF 225569., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak. Ekkor zajlott Mária és Luxemburgi Zsigmond eljegyzése is, amiről Küküllei János is megemlékezett („Az eljegyzésre a felséges királyné úrnőkkel, anyjával és feleségével, továbbá az ország főpapjaival és báróival történt tanácskozást követően Nagyszombatban, a császárné, Zsigmond anyja és csehországi bárói jelenlétében nagy ünnepélyességgel és örömmel, házassági szerződés mellett került sor, Zsigmondot nevelés céljából magánál tartotta.” – Küküllei 38., 52. fejezet). Az eljegyzési ünnepségekhez a nagyszombati polgárok anyagilag hozzájárultak (DL 6682.).

¹⁶⁷⁴ DL 56753., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az óvári várnagynak.

¹⁶⁷⁵ Engel: Királyitineráriumok 49–50.

¹⁶⁷⁶ DF 201875., titkospecséttel és „[...] bani [...] et ... [Zu]dor” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a tárnokmesternek és helyetteseinek a soproni polgárok és Fraknói János közötti perrel kapcsolatban.

¹⁶⁷⁷ DL 6671., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak.

¹⁶⁷⁸ DL 27438. (EO V. 520. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁷⁹ DL 6675., titkospecséttel és „*Commissio [domini re]gis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁸⁰ DF 264729. (Fényképmásolata: DL 86192.), titkospecséttel és „*[Relatio] [...] de [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Osl fia János vasvári és soproni ispánnak. DF 235935., titkospecséttel és „*Relatio comitis Te[...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja a saját és az esztergomi érsek keresztúri és garamladoméri harmincadszedőinek, hogy a garamszentbenedeki apátság bizonyos településre való jobbágyaitól ne szedjék be a harmincadot. DF 258368. (EO V. 522. sz.) (német nyelven: DF 258367.), nagypecséttel. I. Lajos, Piast Erzsébet és Kotromanić Erzsébet szerződése Lipót osztrák herceggel a fia, valamint Lajos leánya, Hedvig eljegyzéséről.

február 14. ¹⁶⁸¹	Zólyom
február 21. ¹⁶⁸²	Zólyom
március 4. ¹⁶⁸³	Zólyom
március 13. ¹⁶⁸⁴	Zólyom
[március 24. ¹⁶⁸⁵	Diósgyőr]
április 1. ¹⁶⁸⁶	Diósgyőr
április 6 ¹⁶⁸⁷ –8. ¹⁶⁸⁸	Diósgyőr

- ¹⁶⁸¹ DL 6679. (EO V. 524. sz.), titkospecséttel és „*Relatio Ladislai woywode Transsilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Losonci László erdélyi vajdának. DF 219902., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.
- ¹⁶⁸² DL 33928., titkospecséttel és „*Relatio comitis Iohannis de Scepus*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos néhai Olivér fiainak, többek között Jánosnak és Miklósnak az általuk vállalt szavatosságról. I. Lajos nevében február 19-én a nagypecsét alatt oklevelet adnak ki, amelyen a „*Litteratorium mandatum domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható, vagyis ekkor a király valóban nem tartózkodott Budán (DL 33519.).
- ¹⁶⁸³ DF 238980. és DF 238 981., mindkettő titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy a pozsonyi polgárokat mások tartozása miatt ne tartóztassák fel; a második oklevél egy személyt megnevez.
- ¹⁶⁸⁴ DL 67931. és DF 243829., mindkettő titkospecséttel és „*Relatio Iohannis Treutul*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. DL 42154., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári keresztes konventnek.
- ¹⁶⁸⁵ Ezen a napon Szepesi Jakab országbíró keltezett Diósgyőrött, bizonyos bírságokat engedett el. (DL 42147.). Mivel április 6-án a titkospecséttel Diósgyőrött pecsételtek (lásd az aznapra vonatkozó bejegyzést), ezért feltételezhető, hogy az udvar és a király már korábban, március végétől ott volt. A kancellár a nagypecséttel március 11-én bizonyosan (DL 52320.), de feltehetően még március 17-én is Budán volt (DL 6687.), ezt követően indult el Diósgyőrbe.
- ¹⁶⁸⁶ DF 261422., nagypecséttel. I. Lajos oklevelet ír át. Mivel április 6-án a titkospecséttel Diósgyőrött pecsételtek (lásd a következő tételt), feltételezhető, hogy már ez az oklevél is az uralkodó tartózkodási helyét mutatja. Április elején a nagypecsét és a kancellár vissza is indult Budára, április 7-én már itt pecsételtek vele (DL 42157.).
- ¹⁶⁸⁷ DL 6691, titkospecséttel és „*Relatio Pauli de [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos malmot adományoz.
- ¹⁶⁸⁸ Április 7.: DL 77802. (Z IV. 169–171.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. Április 8.: DL 42158., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Szepesi Jakab országbírónak.

[április 21. ¹⁶⁸⁹ –22. ¹⁶⁹⁰	Buda]
május 15. ¹⁶⁹¹	Kemlék
május 25. ¹⁶⁹²	Zágráb
június 2. ¹⁶⁹³ –3. ¹⁶⁹⁴	Zágráb
[június 11. ¹⁶⁹⁵	Körös]
[június 14. ¹⁶⁹⁶	Körös]

¹⁶⁸⁹ EO V. 535. sz., ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele a székelypárnak bizonyos birtokok határjárásáról.

¹⁶⁹⁰ DL 42152., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Himfi Benedek pozsonyi ispánnak, hogy egy jogtalanul fogva tartott személyt szabadítson ki a cseszneki várnagy fogságából és adjon neki elégtételt. Bizonytalan, hogy Lajos és kísérete mikor indult el Diósgyőről. A hónap közepi–hónap végi budai tartózkodást azonban logikus feltételezni, mivel májusban bizonyosan Szlavóniában időzött az uralkodó. Mindenesetre a király csak rövid ideig tartózkodott Budán, az április 27-i oklevél hátlapján a „*Litteratorium commissio domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DF 271971.).

¹⁶⁹¹ DL 2361. és DL 741., titkospecséttel. I. Lajos megtiltja a gyermektelen Rozgonyi Lászlónak, hogy az őt örökjogon megillető birtokait Cudar Péternek eladja vagy elzalogosítsa. Nekić: *de adventu* 221., 227.

¹⁶⁹² DL 25854., nagypecséttel. I. Lajos meghagyta Cudar Péter szlavón bánnak és az ozalji várnagynak, hogy az ozalji hospeseket földjeik, rétjeik és más haszonvételeik birtokában tartsák és védjék meg. A délvidéki utazás oka Durazzói Károly Itáliába indulása lehetett. A firenzei követek itt találkoztak a magyar királlyal: MDEA III. 345. A királyi zágrábi tartózkodását összevontan közli Nekić: *de adventu* 221–222., 227.

¹⁶⁹³ MDEA III. 339–340. I. Lajos Horváti János macsói bánt küldi Itáliába csapatai vezetésére.

¹⁶⁹⁴ DL 38494. (Frangepán I. 89–91.), nagypecséttel. I. Lajos Sztenicsnyák várát elzalogosítja Frangepán Istvánnak.

¹⁶⁹⁵ 1380-ban Körös megye részére Demeter bíboros, esztergomi érsek, királyi kancellár és Cudar Péter szlavón bán által tartott közgyűlést több oklevél említi (pl.: DL 100173.; DF 230608.), de Lajos személyes jelenlétét csak a június 20-án kelt darab (DL 100173.). Az Anjou-korban a szlavóniai közgyűlések is több napon keresztül tartottak, de azt nem tudjuk, hogy pontosan melyik napon zajlott az idézett oklevélben említett tárgyalás. A későbbi adatokból nyilvánvaló, hogy a király nem tartózkodott végig Körösön. (A 14. századi szlavóniai közgyűlésekre lásd B. Halász: *Generalis congregatiók.*) A királyi körösi tartózkodását összevontan közli: Nekić: *de adventu* 222., 227.

¹⁶⁹⁶ DF 230607., nagypecséttel. I. Lajos a zágrábi polgárok és a káptalan közötti pereket a közeljövőben Zágráb megye részére tartandó közgyűlésre halasztja. Demeter érsek és kancellár a nagypecséttel csak július második felében távozott Szlavóniából, miután Zágráb megye részére is megtartotta a közgyűlést. Június 21.: Körös (DL 35889.),

június 19. ¹⁶⁹⁷	Kemlék
június 27. ¹⁶⁹⁸	Lepsény
július 13. ¹⁶⁹⁹	Diósgyőr
július 15. ¹⁷⁰⁰	Diósgyőr
július 21. ¹⁷⁰¹	Dédes
[augusztus 9. ¹⁷⁰²	Zólyomlipcse]
augusztus 12. ¹⁷⁰³	Zólyomlipcse
augusztus 14. ¹⁷⁰⁴	Zólyomlipcse
augusztus 16. ¹⁷⁰⁵	Zólyom

június 26.: Körös (DL 581., Cudar Péter szlavón bán relációja), július 10.: Zágráb (DF 230123.), július 15.: Zágráb (DF 256841., DF 256488.), július 17.: Zágráb (DF 255672.), július 19.: Körös (DL 6723.), július 22.: Kapronca (DF 282394.). Augusztus 2-án Esztergomban pecsételték a nagypecséttel (DL 6727.).

¹⁶⁹⁷ DF 246367. (EO V. 553. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel. I. Lajos Földvár (Marienburg) mezővárosának plébániatemplomát övező fal által körülzárt területen menedékjogot adományoz. Nekić: *de adventu* 222., 228.

¹⁶⁹⁸ DL 66186., titkospecséttel. I. Lajos egy előtte tett bevallást foglal írásba. Nekić: *de adventu* 222., 228.

¹⁶⁹⁹ DL 74480., titkospecséttel. I. Lajos telekadománya. Nekić: *de adventu* 222.

¹⁷⁰⁰ DL 89488., titkospecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megengedi, hogy Kazai Kakas fia László bizonyos birtokain továbbra is szedhet vámot. DF 201468., titkospecséttel és „*Relatio palatini per Iohannem litteratum prothonotarium suum*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos parancsa a diósgyőri várnagynak.

¹⁷⁰¹ DF 212426., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷⁰² DF 243830., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy a trencsényi polgárokat mások tartozása okán ne tartóztassák fel. Az adat zárójelben szereplését egyrészt a nagypecséttel való megerősítése, másrészt a témája indokolja.

¹⁷⁰³ VMO 32., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a lengyel jogszolgáltatóknak, hogy ne ítélkezzenek az oklevélben megnevezett személyek és birtokaik felett.

¹⁷⁰⁴ DL 6731. és DL 30856., mindkettő nagypecséttel. I. Lajos Breznóbánya kiváltságairól. DL 72554., nagypecséttel és „*Relatio Iohannis Treutl*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos felmenti az oklevélben megnevezettet az országbíró által rá rótt bírságok és büntetések alól.

¹⁷⁰⁵ Erdődy 588. sz., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja a fehérvári káptalannak, hogy egy Itáliában hadakozó személy birtokperében esedékes bejárást, iktatást stb. halasszák el. A nagypecsét és a kancellár innen egy rövid időre visszament Budára, augusztus 28-án ott kelteztek (DF 201029., DF 219892.), majd szeptember elejére ismét visszatért Zólyomlipcsébe.

augusztus 29. ¹⁷⁰⁶	Liget
szeptember 2. ¹⁷⁰⁷	Zólyom
szeptember 12. ¹⁷⁰⁸	Liget
szeptember 16. ¹⁷⁰⁹	Liget
október 2. ¹⁷¹⁰	Vámos
[október 16. ¹⁷¹¹	Diósgyőr]
[október 21. ¹⁷¹²	Diósgyőr]
október 29. ¹⁷¹³	Visegrád
november 4. ¹⁷¹⁴	Zólyom
[november 11. ¹⁷¹⁵	Visegrád]

¹⁷⁰⁶ DF 230609., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele Demeter esztergomi érseknek.

¹⁷⁰⁷ DF 262199. (Kereskedelemtörténet II. 143–144.), nagypecséttel. I. Lajos meghagyja Sopron lakosainak, hogy a kőszegieknak engedjék a borukat a német területek felé vinni. DF 262200., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatónak, hogy a kőszegi polgárok felett ne ítélkezzenek és ne is tartóztassák fel őket. Szeptember elején a király biztosan nem tartózkodott Budán, mivel a szeptember 8-i, nagypecséttel megerősített oklevélén a „*Litteratoria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 100176.). A nagypecsét innentől kezdve egészen október elejéig Budán maradt: DF 281143. (EO V. 565. sz.), szeptember 9. (DF 281432.), szeptember 18. (Erdődy 591. sz.), október 2. (DF 237552.). Ez után indult el a nagypecsét Várad felé, ahová október 11-re már bizonyosan megérkezett (DL 71546.).

¹⁷⁰⁸ DL 42162. (EO V. 566. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷⁰⁹ DL 42294., titkos gyűrűspecséttel.

¹⁷¹⁰ DF 247962., ismeretlen pecséttel. I. Lajos megkegyelmez Méhi Jakab fiainak.

¹⁷¹¹ DF 219906., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷¹² DF 219920., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Ennek és a megelőző adatnak zárójelben szereplését indokolja a nagypecsét, és az, hogy témájuk alapján a kancellária önállóan is kiállíthatta azokat.

¹⁷¹³ DF 209030., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma Garai Miklós nádornak.

¹⁷¹⁴ DL 42180., gyűrűspecséttel. I. Lajos nemesítő oklevele.

¹⁷¹⁵ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 26/657/0/-/70., nagypecséttel. I. Lajos oklevele Lemberg kiváltságairól. MDEA III. 409–410., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele (Ó)Szandec kiváltságairól. Az adat zárójelben szerepel, mert a király előtte és utána is Zólyomban tartózkodott, továbbá mindkét oklevélben hivatkozik Piast Erzsébet beleegyezésére; ugyanakkor nincs olyan indok, ami kizárná az uralkodó rövid visegrádi időzését.

november 24. ¹⁷¹⁶	Zólyom
november 29 ¹⁷¹⁷ –30. ¹⁷¹⁸	Zólyom
december 6. ¹⁷¹⁹	Zólyom
december 8. ¹⁷²⁰	Zólyom
december 10. ¹⁷²¹	Zólyom
december 18 ¹⁷²² –19. ¹⁷²³	Zólyom
december 22. ¹⁷²⁴	Liget

1381¹⁷²⁵

január 25. ¹⁷²⁶	Liget
február 2. ¹⁷²⁷	Liget
február 6. ¹⁷²⁸	Liget

¹⁷¹⁶ DL 42172., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja Szentgyörgyi Tamás tárnokmesternek és Óvári János fia Jánosnak, hogy néhai Jakus pozsonyi bíró szintén elhunyt fia, Nikus rokonait a nevezettek javaiban védelmezzék meg.

¹⁷¹⁷ MDEA III. 415–416. I. Lajos levele Durazzói Károlynak. MDEA III. 414–415. I. Lajos levele Firenzének.

¹⁷¹⁸ DL 74480., nagypecséttel. I. Lajos átírja a saját, 1380. július 13-án kelt, titkospecsétje alatt kiállított oklevelét. DF 251828., nagypecséttel és „*Relatio Petri Zwudar bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. Az iktatásról szóló parancslevél ugyanezen a napon kelt (DF 251829. és DF 251830.).

¹⁷¹⁹ DF 280775., nagypecséttel és „*Relatio Hankonis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹⁷²⁰ CDCr XVI. 139. I. Lajos mandátuma a spalatói káptalannak.

¹⁷²¹ DL 6745., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 254645., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma az egri káptalannak az előző birtokadomány iktatásával kapcsolatban.

¹⁷²² DL 7058., ismeretlen pecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷²³ DL 6747., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi.

¹⁷²⁴ DF 241369., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Pozsony város lakóinak.

¹⁷²⁵ Engel: Királyitineráriumok 50–51.

¹⁷²⁶ DL 60387., titkospecséttel. I. Lajos parancslevele Szokolya várához tartozó népeknek.

¹⁷²⁷ DL 42184., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷²⁸ DL 42179., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a győri káptalannak egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban.

[február 13. ¹⁷²⁹	Buda]
február 16. ¹⁷³⁰	Zólyom
február 18. ¹⁷³¹	Zólyom
február 22. ¹⁷³²	Zólyom
március 10. ¹⁷³³	Zólyom
március 17. ¹⁷³⁴	Zólyom
március 20. ¹⁷³⁵	Buda
március 28. ¹⁷³⁶	Buda
április 15. ¹⁷³⁷	Buda
május 8. ¹⁷³⁸	Diósgyőr

¹⁷²⁹ DL 39351., nagypecséttel. I. Lajos Alsáni Bálint pécsi és Horváti Pál zágrábi püspököt küldi a velencei dózsával folytatandó béketárgyalásra. Noha a február 6. után elég idő állt az uralkodó rendelkezésére ahhoz, hogy visszatérjen Budára, de a február 16-i zólyomi tartózkodás már sokkal nehezebben elképzelhető. Ezek miatt, továbbá a pecsét hártaszalagra való függesztése miatt (vö. a pecsétekről szóló fejezettel) szerepel az adat zárójelben. Úgy tűnik, hogy a nagypecsét 1380. december közepén visszatért Budára és egészen 1381. április közepéig itt is találjuk, amit tavasszal néhány visegrádi tartózkodás szakít meg. Budai kelteзések nagypecsét alatt: 1380. december 17. (DL 96552., valószínű), december 19. (DF 238989.), december 20. (DL 86193.), 1381. január 9. (DF 236509.), január 31. (DL 77812.), február 2. (DL 4183.), február 5. (DL 36642.), február 13. (DL 39351.), február 16. (DF 219926., DF 219932.), február 27. (DF 219935.), március 1. (DF 227778.), március 27. (DL 42183.), április 15. (DL 6771.), április 16. (DL 6734.).

¹⁷³⁰ DL 6761., kerek titkos gyűrűspecséttel – *secreto suo sigillo anulari rotundo*. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷³¹ DF 268910., titkospecséttel és „*Relatio Pauli de [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele Zólyom lakosainak.

¹⁷³² DF 219925., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele a leleszi konventnek.

¹⁷³³ DF 219929., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷³⁴ DF 219946. (EO V. 591. sz.), titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷³⁵ Czarnkowi János szerint I. Lajos meghagyta, hogy 1381. böjtközép napjára a lengyel főpapok és bárók gyűljenek össze Budára (Czarnkow 691.).

¹⁷³⁶ DF 254269. (EO V. 593. sz.), titkospecséttel és „*Propria commissio domini regis et relatio eiusdem Iohannis bani*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷³⁷ DL 6771. (EO V. 597. sz.), nagypecséttel és „*Relatio Ladislai woyvode Transsilvani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷³⁸ DL 56912., titkospecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Csízi [...] -nek, hogy testvérei leányainak átadott leánynevedben az asszonyo-

május 12. ¹⁷³⁹	Diósgyőr
május 23. ¹⁷⁴⁰	Diósgyőr
május 28. ¹⁷⁴¹	Dédes
május 30. ¹⁷⁴²	Szilvásvárad
[június 20. ¹⁷⁴³	Diósgyőr]
június 23. ¹⁷⁴⁴ –24. ¹⁷⁴⁵	Diósgyőr
június 26. ¹⁷⁴⁶	Diósgyőr
június 28. ¹⁷⁴⁷	Diósgyőr
július 3. ¹⁷⁴⁸	Garadna

kat ne háborgassa. Az uralkodó ekkor egy váradi utat tervezett („*quousque de Waradino feliciter huc revertemur*”), de ez nem valósult meg. A nagypecsét Budáról Esztergomon (április 25., DF 207428.) keresztül Szakolcára ment május 1-re (DL 50016., „*Relatio comitis [...] de Sancto Georgio magistri tavarnicorum regalium*” kancelláriai jegyzettel).

¹⁷³⁹ DF 228497., titkospecséttel. I. Lajos levele az eperjesi, a kisszebeni és más polgárok panaszáról.

¹⁷⁴⁰ DF 285848., titkospecséttel. I. Lajos parancsa Sáros megyének.

¹⁷⁴¹ DL 6875., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Domoszlói Miklós hevesi ispán panaszáról.

¹⁷⁴² DL 6788., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a várkonyi Tisza-réven és a fegyverneki harmincadon áthaladóknak meghagyja, hogy a törvényes utat használják. A nagypecsét június elejére tért vissza Szakolcáról Visegrádra (DL 6790., „*Relatio Nicolai de Gara palatini*” kancelláriai jegyzettel), majd a hónap közepén Budán kelteztek vele (június 10.: DL 6792., DF 237753.; június 13.: DF 201030., DF 283219.).

¹⁷⁴³ DL 6796., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele Csaholyi Sebestyén és Bolk szatmári és máramarosi ispán közötti birtokügyben. Mivel az uralkodó június 23-tól dokumentáltan Diósgyőrről tartózkodott, ezért valószínűsíthető, hogy pár nappal korábban is már ott lehetett.

¹⁷⁴⁴ DF 211049., nagypecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷⁴⁵ DL 67731., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a vaskvári káptalannak.

¹⁷⁴⁶ DF 257997. (MDEA III. 426–428.), nagypecséttel. I. Lajos egyezséget közvetít Lipót osztrák herceg és Carrarai Ferenc között.

¹⁷⁴⁷ DF 200316., ismeretlen pecséttel. I. Lajos adománylevele.

¹⁷⁴⁸ DL 6803. (EO V. 619. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria et relatio domini Goblini episcopi Transsilvani*” kancelláriai jegyzettel. DL 6804. (EO V. 620. sz.), titkospecséttel és „*Commissio domini regis propria et relatio domini Geublini episcopi Transsilvani*” kancelláriai jegyzettel. A nagypecsét június végén távozott Diósgyőrről és július 8-án Esztergomban erősítettek meg vele egy oklevelet (DF 238993.).

július 16 ¹⁷⁴⁹ –18. ¹⁷⁵⁰	Zólyom
augusztus 1. ¹⁷⁵¹	(Zólyom)Lipcse
augusztus 5 ¹⁷⁵² –6. ¹⁷⁵³	Szenice
[augusztus 8. ¹⁷⁵⁴	Szenice?]
[augusztus 10. ¹⁷⁵⁵	Szenice]
augusztus 20. ¹⁷⁵⁶	Zólyom
augusztus 22. ¹⁷⁵⁷	Zólyom
augusztus 28. ¹⁷⁵⁸	Dédes
szeptember 2. ¹⁷⁵⁹	Diósgyőr
szeptember 13. ¹⁷⁶⁰	Diósgyőr

¹⁷⁴⁹ Július 16.: EO V. 622. sz., titkospecséttel. I. Lajos parancslevele Sinkszék lakosainak. Július 17.: EO V. 623. sz., titkospecséttel. I. Lajos levele Sinkszék lakosainak.

¹⁷⁵⁰ DF 238583., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos meghagyja az esztergomi káptalan-nak, hogy a megjelölt időpontban jelenjenek meg az oklevélben említett birtokukon, mivel a báróit odaküldi annak elhatárolására. Július 24-én a király már eltávozott Zó-lyomból, mert az oklevél hátlapján a „*Litteratoria commissio domini regis*” kancellári-ai jegyzet olvasható (DF 201031.). A nagypecsét innen Pilisre ment tovább (július 26.: DL 47204., augusztus 1.: DF 219943.), majd pedig Budára (augusztus 6.: DF 250425., augusztus 8.: DF 219333., augusztus 11.: DL 6813.).

¹⁷⁵¹ DF 285738., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya. DF 266990., ismeretlen pe- cséttel. I. Lajos levele Bolko oppelni hercegnek.

¹⁷⁵² DF 219950., titkospecséttel és „*Commissio regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷⁵³ DL 94106., titkospecséttel és „*Propria commissio regis et relatio Nicolai filii Gregorii*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷⁵⁴ DF 281269. (EO V. 630. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a címzeteknek, hogy október 6-án jelenjenek meg a királyné előtt. A kelethely Semchte alakban szerepel.

¹⁷⁵⁵ DL 92011., ismeretlen pecséttel. I. Lajos ismeretlen tartalmú oklevele.

¹⁷⁵⁶ DL 42345., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷⁵⁷ DF 262201., nagypecséttel. I. Lajos meghagyja a borsmonostori apátnak, hogy Kő- szeg várostól elidegenített föld használatában a polgárokat ne akadályozza és a földdel kapcsolatos jogát a király előtt keresse. A nagypecsét az augusztus 11-i budai keltezés után Zólyomba, innen pedig Debrecenbe ment (DL 6822.), ahonnét Pécsre indult (DL 6830., DL 8822.), majd pedig október elején Harsányon mutatható ki (DF 259876. és DF 281269.).

¹⁷⁵⁸ DF 248670., titkospecséttel és „*Propria commissio domini regis*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷⁵⁹ DL 96567. (Vay berkeszi 417. sz.), valószínűleg titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos kegy- nyilvánító oklevele.

¹⁷⁶⁰ DL 62531., titkospecséttel és „*Relatio Nicolai de Gara palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

október 11. ¹⁷⁶¹	Diósgyőr
október 14. ¹⁷⁶²	Diósgyőr
október 20. ¹⁷⁶³	Diósgyőr
október 23. ¹⁷⁶⁴	Diósgyőr
október 26. ¹⁷⁶⁵	Diósgyőr
október 31. ¹⁷⁶⁶	Diósgyőr
november 2. ¹⁷⁶⁷	Diósgyőr
november 3. ¹⁷⁶⁸	Szilvásvár
november 6. ¹⁷⁶⁹	Diósgyőr
november 10. ¹⁷⁷⁰	Diósgyőr
november 25 ¹⁷⁷¹ –26. ¹⁷⁷²	Diósgyőr

- ¹⁷⁶¹ DL 64102., titkospecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható. I. Lajos meghagyja a nádornak, az országbírónak és helyetteseiknek, hogy egy bizonyos birtokperben hozzanak ítéletet.
- ¹⁷⁶² DL 6839., titkospecséttel és „*Relatio Andree filii Jakch de Kusa[l]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁷⁶³ DL 6841., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak.
- ¹⁷⁶⁴ DL 77839., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a jogszolgáltatóknak, hogy az oklevélben felsoroltak pereit halasszák el a jelenleg dúló járvány miatt.
- ¹⁷⁶⁵ DL 6843., gyűrűspecséttel vagy titkos gyűrűspecséttel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁷⁶⁶ DL 6844., titkospecséttel és „*Relatio Nicolai Zambo*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.
- ¹⁷⁶⁷ DL 60394., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja a nádornak, az országbírónak és helyetteseiknek, hogy a jelenleg dúló járvány miatt egy pert halasszanak el.
- ¹⁷⁶⁸ DF 208659., titkospecséttel. I. Lajos parancsa a veszprémi káptalannak egy oklevél vizsgálatáról. A nagypecséttel november 5-én Verőcén állítottak ki oklevelet (DL 33930.).
- ¹⁷⁶⁹ DL 75553. és DL 98170., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Garai Miklós nádornak, hogy egy perben az ország régi szokását tartsák be.
- ¹⁷⁷⁰ DF 265369., titkospecséttel. I. Lajos előtt birtokügyben tett bevallás.
- ¹⁷⁷¹ DL 6875., titkospecséttel. I. Lajos parancslevele a [váci káptalannak] egy vizsgálat lefolytatásáról.
- ¹⁷⁷² DF 287032. (MDEA III. 456–459.), nagypecséttel. I. Lajos nyugtatja Velencét a számára a torinói békében meghatározott évente aranyban fizetendő összeg felől. „*Actum in Diosgeur, in castro prefati domini regis, in camera penes stupam parvam.*” Diósgyőrről a főpapok és a bárók közül ekkor jelen voltak Alsáni Bálint pécsi, Deméndi László váradi, Horváti Pál zágrábi, János csanádi, György boszniai (vö. Arch. I. 66.) püspökök, Arácsi (Egyházi archontológia II. 1548.) Miklós császári prépost, Cudar Péter oroszországi vajda, Bebek György királynéi tárnokmester, Bebek Imre dalmát-horvát

november 29. ¹⁷⁷³	Diósgyőr
[december 7. ¹⁷⁷⁴	Diósgyőr]
december 15. ¹⁷⁷⁵	Diósgyőr
december 21. ¹⁷⁷⁶	Diósgyőr
december 30 ¹⁷⁷⁷ –31. ¹⁷⁷⁸	Diósgyőr

1382¹⁷⁷⁹

január 2. ¹⁷⁸⁰	Diósgyőr
január 6 ¹⁷⁸¹ –9. ¹⁷⁸²	Diósgyőr

bán. DL 6850., ismeretlen pecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele. A nagypecsét az év végén Szlavóniában volt Kotromanić Erzsébettel és Demeter kancellárral.

¹⁷⁷³ DL 6851., titkospecséttel és „*Relatio Petri bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos oklevele egy előtte tett bevallásról.

¹⁷⁷⁴ DL 60395. és DL 83385., mindektő ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevelei a szepesi káptalan és Szepes megye részére.

¹⁷⁷⁵ DL 6875., ismeretlen pecséttel. I. Lajos meghagyja a nádornak és az országbírónak, hogy hozzanak végső döntést egy perben.

¹⁷⁷⁶ DF 219923., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷⁷⁷ MDEA III. 460–461. I. Lajos utasításai a Velencébe küldött követe, *Cziher* István részére.

¹⁷⁷⁸ DL 6856., titkospecséttel. I. Lajos fiúsító oklevele.

¹⁷⁷⁹ Engel: Királyitineráriumok 51–52.

¹⁷⁸⁰ DL 42224., titkospecséttel és „*Relatio Dominici filii Iacobi[?]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos a Turóc megyei Vendégi Pál fia Dávid királyi allovászmestert és testvéreit felmenti az Árva megyei Isztebnik birtok után járó egy lándzsás kiállítás alól. MDEA III. 461. I. Lajos megbízólevele Velencébe küldött követe *Cziher* István részére. A nagypecsét január elején továbbra is Zágrábban tartózkodott (január 6.: DL 91883., január 6. körül: DL 91883., január 17.: DF 218592., január 18.: DL 6884., DL 6885., DL 91885.).

¹⁷⁸¹ Január 6.: DL 87542., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a fehérvári keresztes konventnek egy királyi adományba adott birtok iktatásával kapcsolatban. Január 7.: DF 219965., titkospecséttel. I. Lajos parancsa a leleszi konventhez. Január 8.: DL 75058. és DL 83387., mindkettő ismeretlen pecséttel. I. Lajos parancslevele a szepesi káptalannak és Szepes megyének.

¹⁷⁸² DL 60398., titkospecséttel és „*Relatio [...] bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szepes megyével tudatja, hogy az oklevélben megnevezett személyeket birtokjogaikkal együtt különös védelmébe vette.

január 17. ¹⁷⁸³	Diósgyőr
január 20. ¹⁷⁸⁴	Diósgyőr
[január 27. ¹⁷⁸⁵	Diósgyőr]
február 20. ¹⁷⁸⁶	Dédes
február 24. ¹⁷⁸⁷	Szilvásvárad
február 28. ¹⁷⁸⁸	Dédes
március 14. ¹⁷⁸⁹	Püspöki
március 21. ¹⁷⁹⁰	Buda
március 27 ¹⁷⁹¹ –28. ¹⁷⁹²	Buda
április 1. ¹⁷⁹³	Buda

¹⁷⁸³ DF 227031., titkospecséttel és „*Relatio comitis Témli*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma a pozsonyi káptalannak.

¹⁷⁸⁴ DL 96573. (Vay berkeszi 426. sz.), titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos mandátuma Garai Miklós nádornak. A nagypécsettél január 22-én Zákányban pecsételtek, nyilván ekkor jött visszafelé Zágrárból (DL 91884.), február 1-én már Budán pecsételtek vele (DL 33342. és DL 94159.), valamint február 4-én (DL 105758., DF 239002.) és 19-én (DL 77843., DL 87540., DL 87541., DF 239003., DF 239004., DF 239081.) is.

¹⁷⁸⁵ DL 98171., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a sági konventnek.

¹⁷⁸⁶ DL 38641., titkospecséttel. I. Lajos a nádornak, az országbírónak és helyetteseiknek: egy perben hozzanak végleges döntést.

¹⁷⁸⁷ DF 283672. és DL 1798., mindkettő titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya Zámbó Miklós tárnokmester részére. A Gerennavárral való feltételezett azonosítást lásd Arch. I. 432. Szilvásvárad (Éleskő) címszó alapján. A nagypécsettél Budán pecsételtek február 25. (DL 6893.) és március 14. (DL 87542.) között több alkalommal (február 28.: DF 207437., március 1.: DF 225526., március 9.: DL 6895.).

¹⁷⁸⁸ DF 219962., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷⁸⁹ DF 244605. (EO V. 660. sz.), titkospecséttel és „*Relatio G[eublini] episcopi Albensis*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos megtiltja a külföldi kereskedőknek, hogy árujukat Nagyszébenből Havasalföldre vigyék tovább.

¹⁷⁹⁰ MDEA III. 471–472. I. Lajos levele Velencének.

¹⁷⁹¹ DF 258328., ismeretlen pecséttel. I. Lajos Cillei Hermannt és fiát, szintén ifjabb Hermannt a kegyeibe fogadja. DL 87543., nagypécsettél. I. Lajos mandátuma a vasvári káptalannak. Ugyanezen a napon Budán adtak ki ismeretlen pecséttel megerősített parancslevelet a várad káptalannak (DL 52411.). Előző napon szintén Budán, nagypécsettél erősítettek meg egy, a leleszi konventhez intézett parancslevelet (DL 52408.).

¹⁷⁹² DL 38641., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁷⁹³ MDEA III. 472–474. I. Lajos meghagyja, hogy a torinói béke okán neki fizetendő összeget 1382 és 1384 között a dózse Carrarai Ferencnek fizesse ki.

április 3. ¹⁷⁹⁴ –4. ¹⁷⁹⁵	Buda
[április 18. ¹⁷⁹⁶	Visegrád]
április 26. ¹⁷⁹⁷	Liget
május 1. ¹⁷⁹⁸	Zólyom
május 16. ¹⁷⁹⁹	Liget
május 24. ¹⁸⁰⁰	Zólyom
június 1. ¹⁸⁰¹	Zólyom
június 3. ¹⁸⁰²	Zólyom

¹⁷⁹⁴ DL 70188., titkospecséttel. I. Lajos meghagyja Tarkői *Swap* Istvánnak, hogy bizonyos okleveleit mutassa be neki.

¹⁷⁹⁵ DF 219964., titkospecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek.

¹⁷⁹⁶ DL 33181., nagypécsett. I. Lajos meghagyja a nádornak, az országbírónak és a szlavón bánnak, hogy a Zrin vára ügyében indított pereket halasszák el.

¹⁷⁹⁷ DL 64833., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a szepesi káptalannak. A nagypécset április végén–május elején továbbra is Budán volt (április 20.: DL 33181.; május 3.: DL 69991.). Valószínűleg a május 5-én és május 7-én kelt, átiratban ránk maradt oklevelek is a nagypécsett lehettek megerősítve (május 5.: DL 77850. május 7.: DL 77849., DL 77851.). Demeter bíboros május 8-án Budán kelezett (DF 239009.). Május végére Váradra mehetett a nagypécset és a kancellár (DL 63086.), ahonét Nagyléta érintésével (június 1.: DL 39482.) június 10-re tért vissza Visegrádra (DL 6877.) és úgy tűnik, hogy július elejéig itt is tartózkodott (június 15.: DL 42262., június 16.: DL 32896., DL 34102., június 17.: DF 218593., DL 6877., június 19.: DL 33185., június 23.: DF 208398., június 28.: DF 239021., június 29.: DL 100184., június 30.: DL 105454., július 1.: DL 105454., DL 42235.). A nagypécset tartózkodási helyei az év eleji szlavóniai utazás után bizonyos mértékig összecsengenek Kotromanić Erzsébet tartózkodási helyeivel, de ahhoz nem elégségesek, hogy a királyné és a pecsét együttes mozgását egyértelműen ki lehessen mutatni.

¹⁷⁹⁸ CDCr XVI. 280.

¹⁷⁹⁹ MDEA III. 482–483. I. Lajos Liget várában (*in castro Sygeth*) kelt levelében arra kérte Velencét, hogy nyújtson segítséget III. Károly nápolyi királynak. A levél szövegében a *Sygeth* minden bizonnyal elírás lehet Liget helyett.

¹⁸⁰⁰ DL 75423., gyűrűspecséttel. I. Lajos beleegyezik, hogy az oklevélben név szerint felsorolt nemesek bizonyos birtokukra vonatkozó okleveleiket Bebek György ellenében bemutassák.

¹⁸⁰¹ DF 243836., titkospecséttel és „*Relatio Petri Zudar bani*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos meghagyja Trencsén vár várnagyának, hogy a trencsényi polgárokat ne háborgassa szabadságaikban.

¹⁸⁰² DF 233950., titkospecséttel és „*[Relatio] Kenis[?] de Cassa*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos levele a leleszi prépostnak.

július 10. ¹⁸⁰³	(Mária)Nosztra
július 11. ¹⁸⁰⁴	Zólyom
július 20. ¹⁸⁰⁵	Zólyom
július 24 ¹⁸⁰⁶ –25. ¹⁸⁰⁷	Zólyom
július 28. ¹⁸⁰⁸	Liget
július 30. ¹⁸⁰⁹	Liget
augusztus 11. ¹⁸¹⁰	Zólyom

¹⁸⁰³ DL 94440., nagypecséttel. I. Lajos vásár tartását engedélyezi. Július 6-án sem a király, sem a királyné nem tartózkodott Márianosztrán, mivel ezen a napon itt kelezett királyi oklevélén a „*Litteratoria commissio domini regis et domine regine facta*” kancelláriai jegyzet olvasható (DL 6933.).

¹⁸⁰⁴ DL 62534. (EO V. 681. sz.), titkospecséttel és „*Relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos általános parancsa a jogszolgáltatóknak Ugróci István fia Lőrinc és társai pereinek halasztásáról, mivel Lőrinc a király jelenlegi, a hegyeken túlra vezetett hadjáratba fog menni („*ad presentem exercitum nostrum ultra partes Transalpinas proficiscitur*”). DF 229869., nagypecséttel és „*Relatio eiusdem magistri Georgii Bubek*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁸⁰⁵ CDCr XVI. 297. I. Lajos levele a dalmát városoknak.

¹⁸⁰⁶ DF 200295., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevele a veszprémi püspökség birtokaival kapcsolatban.

¹⁸⁰⁷ A lengyelek hűségesküje Luxemburgi Zsigmondnak (Długosz X. 102.). DL 6939., titkospecséttel és „*Relatio Andree filii Jakch*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos Szentgyörgyi Tamás nyitrai ispánnak lekötött falut azon 1784 aranyforint fejében, amelyet Tamás két bajor követségre („*pro duabus viis per ipsos in nostris legationibus de Bavariam factis*”) költött. Úgy vélem, hogy a nagypecsét augusztus elején Kaza (talán Sajókaza?) faluban pecsételt (DL 89509., DL 89510.), majd Garadnaszentmiklóson időzött néhány napot (augusztus 9.: DL 100192., augusztus 11.: DF 268542., augusztus 14.: DL 7059.). Innen Szepessümegre (*villa Somogy*) ment (augusztus 22.: DF 269550. és augusztus 24.: DF 290273.). Augusztus 29-én és 30-án Mislyén pecsételt vele (DF 219957., DF 219967.), majd innen visszafordultak és szeptember 2-án Szepessümegeen voltak (DL 6498.), majd egy nappal később is itt kelteztek vele (DL 71888.). Innen szeptember 10-re Nagysallóra ért (DL 6947.) és/vagy Semptére (DL 26986.).

¹⁸⁰⁸ CDCr XVI. 303., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Ancona tartomány városainak és településeinek VI. Orbán pápa és III. Károly nápolyi király érdekében. A forrás szövegében a *Sigeth* névalak minden bizonnyal elírás következménye.

¹⁸⁰⁹ CDCr XVI. 302–303., ismeretlen pecséttel. I. Lajos levele Bebek Imre horvát-dalmát bánnak és Zára városának. A forrás szövegében a *Zigeth* névalak minden bizonnyal elírás következménye.

¹⁸¹⁰ DL 43166., titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

augusztus 14. ¹⁸¹¹	Keresztúr
augusztus 18. ¹⁸¹²	Bajmóc
augusztus 20. ¹⁸¹³	Felfalu (Bars m.)
[augusztus 22. ¹⁸¹⁴	Nagytapolcsány]
szeptember 10. ¹⁸¹⁵	Nagyszombat †
[szeptember 15. ¹⁸¹⁶	Fehérvár ¹⁸¹⁷]

¹⁸¹¹ DF 248902., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos birtokot cserél Oszlári Lőkös fiaival.

¹⁸¹² DL 42238., titkospecséttel és „*Relatio magistri Iohannis Bisseni*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya Zámbo Miklós tárnokmesternek és rokonainak.

¹⁸¹³ DF 249957., valószínűleg titkospecséttel. I. Lajos birtokadománya.

¹⁸¹⁴ DL 42717., ismeretlen pecséttel. I. Lajos oklevelet ír át.

¹⁸¹⁵ Kádár: Elhalálozási és temetési időpontok 39. I. Lajos haláláról több krónikás is megemlékezik. Küküllei János szeptember 11. napját adja meg (Küküllei 39–40., 55. fejezet). A *Continuatio monachorum sancti Petri* az 1381-es évnél emlékezik meg a magyar király haláláról (MGH SS in Fol. IX. 839.). A *Chronicon Regiense* szerint szeptember 2-án hunyt el, hosszas betegeskedés után („*Die II. Septembris moritur post longam lepre infirmitatem rex Ludovicus Hungarie.*” *Chronicon Regiense* 89.). Czarnkowi János szeptember 14-re teszi I. Lajos halálát és megemlíti a Lengyelországban (Gnieznóban) tartott gyászünnepségét is („*Lodvicus rex prefatus die XIII mensis Septembris feliciter in Domino obdormivit. ... in crastino Sancti Michaelis exequiis domino Lodvico Poloniae et Ungariae regi in predicta ecclesia [sc. in ecclesia Gneznensi] solemniter celebratis.*” Czarnkow 721. és 723.). Jan Długosz szerint szeptember 13-án hunyt el Lajos („*Interim vero Ludowigus Hungarie et Polonie rex fatis apud opidum Hungarie Tarnawa interceptus tredecima die mensis Septembris ad Albamque regalem relatus, in capella ab eo dotata sepelitur.*” Długosz X. 120.).

¹⁸¹⁶ I. Lajos temetése Székesfehérváron.

¹⁸¹⁷ I. Lajost a székesfehérvári Szűz Mária-bazilika jobb oldala mellé épített kápolnában temették el, a síremléke vörösmárványból készült és a király alakját mintázta. A kápolna és a síremlékek kutatástörténetének összefoglalása, valamint a régészeti maradványok leírása és rekonstrukciós elképzelések: Buzás–Kovács: Késő középkori királysírok 47–71. Velence 1382. október 7-én hozott először határozatot arról, hogy Mária királynőhöz és anyjához kondoleáló követséget fognak küldeni, illetve levelet írnak (MDEA III. 485–486.).

Piast Erzsébet királyné itineráriuma

1342–1380

Piast Erzsébet királyné saját oklevelei alapján meghatározható tartózkodási helyek álló, a más forrásból származó, valamint a közvetett, kikövetkeztetett adatok dőlt betűvel szerepelnek. Miután I. Lajost 1370-ben Lengyelországban királlyá koronázták, rövid tartózkodás után visszatért Magyarországra, édesanyjára bízva új országának igazgatását. Noha az bizonyos, hogy Lajos nevében távollétében is adtak ki okleveleket Lengyelországban, ez Piast Erzsébet esetében nem áll fenn.

1342

július 16¹–17.²

Visegrád

július 17³–18.⁴

Buda

július 18–19.⁵

Fehérvár

július 21.⁶

Fehérvár

július 21. után⁷

Buda

-
- ¹ I. Károly halálának időpontja. Turóci János krónikájában maradt fenn I. Károly halálának, illetve temetési szertartásának részletes és pontos dátumokat tartalmazó leírása (Thuróczy 171–177.). Úgy gondolom, hogy az akkor már hosszabb ideje gyengélkedő uralkodó közelében tartózkodhattak családjának tagjai. A további forrásokat lásd I. Lajos itineráriumának megfelelő helyén.
 - ² Turóci János krónikája szerint I. Károly király testét a halálát követő napon Visegrád városába vitték, majd a Boldogságos Szűz templomában bemutatott mise után hajóval Budára szállították (Thuróczy 173.).
 - ³ Lásd az előző jegyzetet.
 - ⁴ I. Károly király halálát követő második napon Buda városában zajlottak a gyászünnepek. Innen Székesfehérvárra indultak. A két város egymástól körülbelül 60 km távolságra van, ugyanakkor a krónika leírása alapján joggal gondolhatunk arra, hogy a Budán tartott mise után még ugyanaznap átértek Székesfehérvárra (Thuróczy 174–175.).
 - ⁵ I. Károly király temetése (Thuróczy krónika 175. és Długosz IX. 223.).
 - ⁶ I. Lajos király koronázása. (A hozzá tartozó forrásokat lásd I. Lajos király itineráriumának megfelelő helyén.)
 - ⁷ A király és vélhetően a királyné a koronázás után Budára, majd Visegrádra mentek (SRH I. 504–505.; Długosz 223.).

augusztus 1. ⁸	Visegrád
augusztus 3. ⁹	Visegrád
augusztus 14. ¹⁰	Visegrád
szeptember 3. ¹¹	Visegrád
szeptember 13. ¹²	Visegrád
szeptember 16. ¹³	Visegrád
szeptember 19. ¹⁴	Visegrád
október 21. ¹⁵	Visegrád
november 15. ¹⁶	Visegrád

1343

február 3. ¹⁷	Visegrád
február 11. ¹⁸	Visegrád

⁸ DL 3505. (Anjou-kori oklt. XXVI. 406. sz.), nagypecséttel.

⁹ I. Lajos és édesanyja, Piast Erzsébet kötelezettséget vállaltak arra, hogy I. Lajos feleségül veszi Luxemburgi Margitot, amikor a leány eléri a törvényes kort (Anjou-kori oklt. XXVI. 416. sz.).

¹⁰ „*Vége harminc nap elteltével, a Dicsőséges Szűz mennybevitelét megelőző szerdai napon ... a prelátusok, püspökök igen sok báróval együtt Fehérvárra mentek, ahol Károly király úr teste az Urban elnyugodva ünnepélyesen el volt temetve, és ott Fehérvárott meg Visegrád városában a királyné úrasszony hön szeretett fiával, az akkor királlyá koronázott Lajossal, meg más főpapokkal, püspökökkel, papokkal, bárókkal és igen sok Krisztus-hívővel ájtatosan megtartották a gyászünnepséget*” – Thuróczy 176. Úgy vélem, hogy ezen, az I. Károly halálának 30. napján tartott gyászmisén vehetett részt III. Kázmér lengyel király és Károly morva őrgrof, noha minden bizonnyal már július végén megérkezhetek Magyarországra. Jan Długosz azt írta, hogy a lengyel uralkodó Erzsébet királyné leveleiből és Lajos gyakori követeitől értesült arról, hogy elhunyt I. Károly és ekkor személyesen jött püspökeinek és előkelőinek nagy kíséretével Visegrádra, ahol nagy temetési szertartást tartottak („*Kazimirus venit in Wischegradum, et sibi exequias sumptuosas et magnificas sub presentia Elizabeth regine Hungarie et nepotis sui Ludovici Hungarie regis celebravit, viduitatem consolatus sororis, promotionem gratificans nepotis*” – Długosz IX. 223–224.).

¹¹ DL 3512. (Anjou-kori oklt. XXVI. 465. sz.), nagypecséttel.

¹² DL 100000. (Anjou-kori oklt. XXVI. 481. sz.), nagypecséttel.

¹³ DF 209774. (Anjou-kori oklt. XXVI. 488. sz.), nagypecséttel.

¹⁴ DF 200887. (Anjou-kori oklt. XXVI. 491. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel.

¹⁵ DF 275168. (Anjou-kori oklt. XXVI. 552. sz.), nagypecséttel.

¹⁶ DL 76689. (Anjou-kori oklt. XXVI. 590. sz.), nagypecséttel.

¹⁷ DL 85250. (Anjou-kori oklt. XXVII. 53. sz.), nagypecséttel.

¹⁸ DL 76691. (Anjou-kori oklt. XXVII. 60. sz.), ismeretlen pecséttel.

március 9. ¹⁹	Visegrád
április 4. ²⁰	Visegrád
április 6. ²¹	Visegrád
április 24. ²²	Visegrád
május 2 ²³ –3. ²⁴	Visegrád
május 21. ²⁵	Visegrád
június 3. ²⁶	Visegrád
június 8. ²⁷	Visegrád
június 9. ²⁸	Buda
június 19. ²⁹	Kapronca

- ¹⁹ DL 40904. (Anjou-kori oklt. XXVII. 94. sz.). Királyi oklevél „*Relatio ex parte regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ²⁰ DL 3568. és DL 40906. (Anjou-kori oklt. XXVII. 150. sz.), nagypecséttel.
- ²¹ DL 26557. és DL 97922. (Anjou-kori oklt. XXVII. 163. sz.), nagypecséttel.
- ²² DL 76697. (Anjou-kori oklt. XXVII. 198. sz.), nagypecséttel. DF 262189. (Anjou-kori oklt. XXVII. 197. sz.). Királyi oklevél „*[Commissio] specialis regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ²³ DL 30641. (Anjou-kori oklt. XXVII. 237. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ²⁴ DL 70624. (Anjou-kori oklt. XXVII. 241. sz.), valószínűleg nagypecséttel.
- ²⁵ DL 3445. (Anjou-kori oklt. XXVII. 330. sz.), ismeretlen pecséttel. DL 3587. (Anjou-kori oklt. XXVII. 329. sz.), nagypecséttel.
- ²⁶ DL 76703. (Anjou-kori oklt. XXVII. 374. sz.), királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. A királyné visegrádi tartózkodását az oklevél szövege is támogatja, mivel arról szól, hogy a király anyja egyetértésével hozott meg egy döntést.
- ²⁷ Küküllei János krónikájában megörökítette, hogy Erzsébet királyné június 8-án indult el Visegrádról Nápolyba (Küküllei 12., 4. fejezet: „*Visegrádról a Szentháromság ünnepén, az Úr 1343. évében tisztes kísérettel ... elindult Itáliába*”). Valószínű, hogy I. Lajos is Visegrádon időzött anyja indulásakor. A külföldi elbeszélő források közül Jan Długosz említi meg Erzsébet királyné nápolyi útját, feljegyezte római látogatását is, de dátumokat nem adott meg (Długosz IX. 230–231.).
- ²⁸ DF 210764. (Anjou-kori oklt. XXVII. 389. sz.). I. Lajos király ismeretlen pecséttel megerősített mandátuma az egri káptalan részére. Az adat szereplését az indokolja, hogy Bertalan vegliai *comes* június 18-i, a velencei dózsénak küldött levele szerint a melfi püspök arról tájékoztatta őt, hogy Erzsébet királyné Visegrádról Budára ment, majd Dalmácia felé vette útját és úgy becsülte, hogy június 22-re fog Zágrábba érni (Anjou-kori oklt. XXVII. 408. sz.). A Visegrád–Buda útvonalon Küküllei János értesülése szerint a királyné június 8-án indult el Itáliába (lásd az előző jegyzetet). A két információ alapján június 9-én elképzelhető a királyné és az őt átkísítő király budai időzése.
- ²⁹ Anjou-kori oklt. XXVII. 410. sz., ismeretlen pecséttel.

június 22. körül ³⁰	Zágráb
július 2. ³¹	Modrus
július 4. ³²	Modrus
július 4. után ³³	Zengg
július 24. ³⁴	Nápoly
szeptember 14. ³⁵	Nápoly

- ³⁰ Anjou-kori oklt. XXVII. 408. sz. Bertalan vegliai *comes* jelentése Velencébe. E szerint Erzsébet királyné Visegrádról Budára ment, majd a Tengeremlék felé vette útját és úgy becsülte haladási sebességéből, hogy június 22-én fog Zágrábba érni. Nápolyba elkíséri a magyar királynét Blagaji Duim is (Anjou-kori oklt. XXVII. 442. sz.). Az adatokból úgy tűnik, hogy Zágrábban hosszabb, több napos pihenőt tartottak. A királynéval Nápolyba utazó Duim ugyanis július 4-én még Modrusvásárán keltezett (Anjou-kori oklt. XXVII. 452. sz.).
- ³¹ DF 255429. (Anjou-kori oklt. XXVII. 446. sz.). Hahót Miklós szlavón bán mandátuma a zágrábi káptalannak egy vizsgálat elvégzéséről, a jelentést vagy a királynénak, vagy magának kéri. Zágráb és Modrus között 112 km a távolság, amit a Visegrád–Zágráb közötti szakasz utazási sebessége alapján négy-öt nap alatt kellett volna megtennie a királynénak és kíséretének. Mivel a királyné Zágrábba érkezését június 22-re várták (Anjou-kori oklt. XXVII. 408. sz.), így feltehető, hogy Zágrábban esetleg hosszabb (4–5 napos) pihenőt tarthattak. Mivel Hahót Miklós bán nem kísérte el Erzsébetet Nápolyba, ezért elképzelhető lenne egy olyan időrend is, hogy a bán Zengig kísérte a királynét és onnét Zágrábba vezető útján keltezett volna Modrusban. Ennek – amellet, hogy igen feszesen illeszthető be az időrendbe – az is ellentmond, hogy a káptalan jelentését a bán vagy a maga részére, vagy a királynénak rendelte, továbbá az Erzsébettel utazó Blagaji Duim július 4-én Modrusvásárán keltezett (vö. a következő jegyzettel).
- ³² Anjou-kori oklt. XXVII. 452. sz. A királynéval Apuliába utazó Blagaji Duim vegliai gróf Modrusvásárán keltez.
- ³³ I. Lajos 1343. május 15-i oklevelében Zára városát értesíti arról, hogy Erzsébet királyné elindul Itáliába és küldjenek részére két hajót Zengbe (Anjou-kori oklt. XXVII. 305. sz.). Küküllei János krónikájában azt olvassuk, hogy Velence (is) küldött két felszerelt hajót a királynénak és kíséretének (Küküllei 12–13., 4. fejezet).
- ³⁴ „Megérkezett Apuliába, ahol a fia, András király ment eléje feleségével, Johanna úrnővel, és ők ... Szent Jakab apostol ünnepét megelőző napon Nápolyba vezették” (Küküllei 13., 4. fejezet). Az apuliai megérkezésen minden bizonnyal a hajók Manfredoniában történt kikötését kell értenünk. Karácsonyi János szerint a Manfredonia–Nápoly távolság (körülbelül 190 km) megtételéhez 8 napra volt szüksége Erzsébet királynénak, tehát a kikötést június 16–17-re kell tennünk (Karácsonyi: Nagy Lajos anyja 53.).
- ³⁵ „Erzsébet úrnő ... a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén Nápolyból egész kíséretével Rómába indult” (Küküllei 13., 4. fejezet). Ha Itáliában is tartották a 24–25 km/nap haladási sebességet, akkor körülbelül tíz nap alatt érhetett kíséretével Erzsébet királyné Rómába, mivel a két város távolsága 223 km.

október 4. körül ^{B6}	Róma
október 27. ³⁷	Nápoly?
november 29. ³⁸	Nápoly?

1344

január 3. ³⁹	Nápoly?
február 25. körül ⁴⁰	Nápoly
március eleje ⁴¹	Bari
március 10. körül ⁴²	Manfredonia

³⁶ „Szent Ferenc nyolcadán belül ujjongás és öröm közepette elbúcsúzva visszatért Nápolyba” (Küküllei 14., 4. fejezet). A királyné három napig tartózkodott Rómában, itteni fogadásának részleteit Karácsonyi János vizsgálta (Karácsonyi: Nagy Lajos anyja 54–56.).

³⁷ VI. Kelemen pápa 1343. okt. 17-i oklevelében említi, hogy Erzsébet királyné már visszatért Nápolyba, de azt nem tudjuk, hogy ténylegesen a városban tartózkodott, vagy esetleg annak környékén (Anjou-kori oklt. XXVII. 726. sz.).

³⁸ VI. Kelemen pápa Erzsébet királynénak ajánlja Nápolyba küldött követét, Fortanerus Vassalli teológus professzort, ferences generalis ministert (Anjou-kori oklt. XXVII. 805. sz.).

³⁹ Anjou-kori oklt. XXVIII. 3. sz. Johanna nápolyi királynő Magyarország királynéjára való tekintettel engedi el néhai Druget Vilmos nádor özvegyének *feudale servitiumát*.

⁴⁰ „Az Úr 1344. évében ... Szent Mátyás apostol ünnepe táján összes övéivel elindult Nápolyból Magyarországra” (Küküllei 14., 4. fejezet). A királyné és kísérete elindulásával lehet kapcsolatban az az értesülés, miszerint január 29-én András herceg káplánja, Jakab testvér és társai, valamint szolgájuk és lovaik után kifizettek két unciát, mivel azok visszatérnek Magyarországra (Anjou-kori oklt. XXVIII. 55. sz.). Johanna királynő is rendelkezett anyósa útnak indulása felől: 1343. február 25. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 180. sz.), 1343. február 28. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 190. sz.). A Nápoly–Bari távolság körülbelül 260 km, aminek megtételéhez 10–11 napra volt szüksége a királyné kíséretének, a Bari és Manfredonia közötti 120 km leküzdéséhez pedig további 4–5 napra. Így február 25-i indulással számolva ténylegesen március 10. körül érhettek Manfredoniába.

⁴¹ „Bari felé fordult, ott imádkozott Szent Miklóshoz, akit adományokkal és ajándékokkal tisztelt meg” (Küküllei 14., 4. fejezet).

⁴² „A nagybőjt közepe körül érkezett Manfredoniába, és a hajók meg gályák hiánya miatt arra kényszerült, hogy a húsvét ünnepét ott ülje meg ünnepélyesen. A következő napon [ti. a húsvétot követő napon – B. H. É.] megérkezett az András király által ... küldött négy hajó” (Küküllei 14., 4. fejezet). Ezzel függ össze, hogy Velence április 7-i határozata szerint két felfegyverzett gályát bocsátanak Erzsébet királyné rendelkezésére, hogy átkelhessen a tengeren (Anjou-kori oklt. XXVIII. 287. sz.).

április 4–5. ⁴³	<i>Manfredonia</i>
április közepe–vége ⁴⁴	<i>Zengg</i>
május 14. ⁴⁵	<i>Buda</i>
május 20. ⁴⁶	<i>Buda</i>
május 21. ⁴⁷	<i>Visegrád</i>
augusztus 8. ⁴⁸	<i>Visegrád</i>
szeptember 30. ⁴⁹	<i>Visegrád</i>
október 9. ⁵⁰	<i>Buda</i>
október 10. ⁵¹	<i>Buda</i>
december 6. ⁵²	<i>Visegrád</i>

⁴³ Lásd az előző jegyzetet.

⁴⁴ „Az Úr engedelmével Zenggbe érkezett” (Küküllei 14., 4. fejezet).

⁴⁵ DL 87165. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 375. sz.), gyűrűspecséttel. Küküllei szerint a királyné Visegrádra elutazásának évfordulóján érkezett vissza (Küküllei 14., 4. fejezet). Erzsébet Szentháromság ünnepén indult el Visegrádról, ami 1343-ban június 8-ra esett, 1344-ben pedig május 30-ra. Az okleveles adatok szerint a királyné már május 14-én Budán volt.

⁴⁶ DF 269297. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 393. sz.). Királyi oklevél „*Relatio regine per Marochuk*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁷ Küküllei krónikájában megemlékezik a királyné visszatéréséről, június 8-ra téve azt (Küküllei 14., 4. fejezet, lásd az előző jegyzetet). Nagymartoni Pál országbíró egy sor oklevele május 21-re teszi a királyné Nápolyból való visszatérésének napját (Anjou-kori oklt. XXVIII. 440–441., 443., 450., 456., 555. sz.), ahogyan Zsámboki Miklós nádor is (Anjou-kori oklt. XXVIII. 455. sz.). 1344 januárjában és márciusában Nagymartoni Pál országbíró a királyné visszatérésének 15. napjára halasztott pert (Anjou-kori oklt. XXVIII. 34. és 244. sz.).

⁴⁸ Nagymartoni Pál országbíró Piast Erzsébet írásos parancsára halaszt el egy pert Szent Jakab ünnepének 15. napjáról (augusztus 8.) (DL 40952., Anjou-kori oklt. XXVIII. 564. sz.).

⁴⁹ DL 31249. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 655. sz.), ismeretlen pecséttel. Piast Erzsébet mandátuma az egri káptalannak egy birtok becslésében való közreműködésről. Mivel ugyanezen a napon a király nevében is kelt egy ugyanilyen tartalmú oklevél, a kiküldötteket abban királyi embernek nevezve, ezért igen valószínű, hogy az ilyen „kettős” oklevelek inkább a királyné tartózkodási helyét mutatják, semmint a királyét (DL 3722., Anjou-kori oklt. XXVIII. 654. sz.).

⁵⁰ DL 58519. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 674. sz.), gyűrűspecséttel.

⁵¹ DL 3726. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 684. sz.). Királyi oklevél „*Relatio Nicolai de Zeech et domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁵² DL 100024. (Anjou-kori oklt. XXVIII. 794. sz.). Királyi oklevél „*Commissio propria regine coram Laurentio Tót, archiepiscopo et aliis*” kancelláriai jegyzettel.

1345

január 8. ⁵³	Visegrád
január 11. ⁵⁴	Visegrád
január 15. ⁵⁵	Visegrád
február 9. ⁵⁶	Visegrád
február 19–21. ⁵⁷	Visegrád
április 19. ⁵⁸	Visegrád
május 1. ⁵⁹	Visegrád
július 1. ⁶⁰	Visegrád
július 12. ⁶¹	Visegrád
augusztus 1. ⁶²	Buda
augusztus 26. ⁶³	Visegrád
szeptember 8. ⁶⁴	Visegrád
december 11. ⁶⁵	Visegrád

- ⁵³ Zsámboki Miklós nádor 1345. január 8-án tartott nádori ítélőszéken a királyné parancsából halaszt el egy pert (DL 51328., Anjou-kori oklt. XXIX. 49. sz.).
- ⁵⁴ DF 208798. (Anjou-kori oklt. XXIX. 25. sz.), gyűrűspecséttel. Ugyanezen a napon Visegrádon keltezték a király oklevelét „*Commissio regine et baronum*” kancelláriai jegyzettel (DF 208799., Anjou-kori oklt. XXVIII. 24. sz.).
- ⁵⁵ DL 3747. (Anjou-kori oklt. XXIX. 35. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ⁵⁶ DL 96254. (Anjou-kori oklt. XXIX. 103. sz.). Nagymartoni Pál országbíró Erzsébet királyné parancsára halaszt pert.
- ⁵⁷ Zsámboki Miklós nádor oklevele szerint a királyné előtt panaszt tett két szentendrei királyi jobbágy, miszerint két lovukat elvették. A királyné az ügyet a nádor ítélőszékére küldte február 22-re, vagyis a panasz elmondása február 19. és február 21. között történt (Anjou-kori oklt. XXIX. 117. sz.).
- ⁵⁸ DL 87178. (Anjou-kori oklt. XXIX. 250. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ⁵⁹ DL 48746. (Anjou-kori oklt. XXIX. 276. sz.), gyűrűspecséttel.
- ⁶⁰ Zsámboki Miklós nádor a királyné parancsára halaszt el egy pert a királyi hadoszlás 15. napjára (DL 76773., Anjou-kori oklt. XXIX. 432. sz.).
- ⁶¹ DF 202016. (Anjou-kori oklt. XXIX. 435. sz.), gyűrűspecséttel.
- ⁶² DL 106088. (Anjou-kori oklt. XXIX. 464. sz.), a vágások alapján feltehetően gyűrűspecséttel.
- ⁶³ DF 230397. (Anjou-kori oklt. XXIX. 491. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.
- ⁶⁴ DF 237042. (Anjou-kori oklt. XXIX. 515. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ⁶⁵ Anjou-kori oklt. XXIX. 874. sz., ismeretlen pecséttel.

1346

február 5. ⁶⁶	Visegrád
május 6. ⁶⁷	Visegrád
<i>május 11.</i> ⁶⁸	<i>Visegrád</i>
május 24. ⁶⁹	Visegrád
<i>június 1.</i> ⁷⁰	<i>Visegrád</i>
július 13. ⁷¹	Visegrád
<i>augusztus 15.</i> ⁷²	<i>Visegrád</i>
augusztus 26. ⁷³	Visegrád
október 11. ⁷⁴	Pétervárad
december 17. ⁷⁵	Buda
<i>december 21.</i> ⁷⁶	<i>Buda</i>
<i>december 27.</i> ⁷⁷	<i>Buda</i>

⁶⁶ DL 3818. (Anjou-kori oklt. XXX. 79. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁶⁷ DL 3844. (Anjou-kori oklt. XXX. 357. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁶⁸ Walter de Mora angol követ elszámolása szerint április 29-től május 11-ig várakozott Magyarország királynéjára, azaz Piast Erzsébetre Visegrádon (Homonnai: „eundo in nuncium” 40.).

⁶⁹ DF 237232. (Anjou-kori oklt. XXX. 408. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁷⁰ Walter de Mora angol követ a magyar királyné válaszára várakozott május 27. és június 1. között (Homonnai: „eundo in nuncium” 40.).

⁷¹ DL 70626. (Anjou-kori oklt. XXX. 514. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁷² DF 237110. (Anjou-kori oklt. XXX. 580. sz.). Királyi birtokadomány, amibe a királyné beleegyezik.

⁷³ DL 100032. (Anjou-kori oklt. XXX. 601. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁷⁴ DF 230404. (Anjou-kori oklt. XXX. 739. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁷⁵ DL 3873. (Anjou-kori oklt. XXX. 927. sz.), gyűrűspecséttel.

⁷⁶ DL 38884. (Anjou-kori oklt. XXX. 937. sz.). Királyi oklevél „*Regine per Tuteus*” kancelláriai jegyzettel.

⁷⁷ DL 97952. (Anjou-kori oklt. XXX. 944. sz.). Királyi oklevél „*Relatio regine ipsius scilicet de ecclesia Sancti Iohannis claustrum fratrum minorum de civitate Budense in suam curiam redeunte facta*” kancelláriai jegyzettel.

1347⁷⁸

január 17. ⁷⁹	Buda
március 27. ⁸⁰	Buda
április 5. ⁸¹	Buda
május 6. ⁸²	Buda
május 11. ⁸³	Buda
május 19. ⁸⁴	Buda
május 24. vagy előtte ⁸⁵	Buda
május 27. ⁸⁶	Buda?
június 7. ⁸⁷	Buda
június 11. ⁸⁸	Buda

⁷⁸ I. Lajos 1348. május 8-i oklevelében megemlékezik a királyné Hahót Miklós társaságában az előző évben, azaz 1347-ben tett győri utazásáról. Azonban mind Piast Erzsébet, mind Hahót Miklós itineráriuma annyira hiányos ebben az évben, hogy a győri tartózkodásuk pontos időpontját nem lehet megállapítani (Anjou-kori oklt. XXXII. 237. sz.).

⁷⁹ DL 100032. (Anjou-kori oklt. XXXI.30. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁸⁰ Anjou-kori oklt. XXXI. 262. sz.

⁸¹ DL 76830. (Anjou-kori oklt. XXXI. 280. sz.). Királyi oklevél „*Personalis relatio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁸² DL 2275. (Anjou-kori oklt. XXXI. 374. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine et iterata legatio eiusdem per Stephanum archiepiscopum et Thomam Rufum*” kancelláriai jegyzettel.

⁸³ DL 87209. (Anjou-kori oklt. XXXI. 403. sz.). Az oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

⁸⁴ DL 100037. (Anjou-kori oklt. XXXI. 439. sz.). Királyi oklevél „*Relatio regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁸⁵ DF 236299. (Anjou-kori oklt. XXXI. 480. sz.). Szécsényi Tamás volt erdélyi vajda, kevei ispán bírótársaival a királyné által kijelölt bíróként május 24-én hoz ítéletet az esztergomi polgárok és az esztergomi káptalan közötti perben. Ugyanezzel a perrel kapcsolatban lásd: Anjou-kori oklt. XXXI. 481., 483., 484. sz.

⁸⁶ DL 1107. (Anjou-kori oklt. XXXI. 479. sz.). Piast Erzsébet kelet hely nélkül kiadott függőpecsétetes oklevele.

⁸⁷ DF 271957. (Anjou-kori oklt. XXX. 525. sz.). Királyi oklevél „*Relatio Nicolai electi Nitriensis, etiam regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁸⁸ DL 3913. (Anjou-kori oklt. XXXI. 536. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

<i>november 1.</i> ⁸⁹	<i>Buda</i>
<i>november 14.</i> ⁹⁰	<i>Buda</i>
<i>november 28.</i> ⁹¹	<i>Debrecen</i>
<i>december 5.</i> ⁹²	<i>Buda</i>

1348

<i>január 27.</i> ⁹³	<i>Buda</i>
<i>január 30.</i> ⁹⁴	<i>Buda</i>
<i>március 3.</i> ⁹⁵	<i>Buda</i>
<i>március 14.</i> ⁹⁶	<i>Buda</i>
<i>március 31.</i> ⁹⁷	<i>Buda</i>
<i>május</i> ⁹⁸	<i>Segesd</i>
<i>június 11.</i> ⁹⁹	<i>Buda</i>
<i>június 15.</i> ¹⁰⁰	<i>Buda</i>
<i>június 19. után</i> ¹⁰¹	<i>Fehérvár</i>

⁸⁹ DL 64030. (Anjou-kori oklt. 1021. sz.). Királyi oklevél „*Renovatio a regine per Mate notarium et Iohannem Nemet*” kancelláriai jegyzettel.

⁹⁰ DL 31255. (Anjou-kori oklt. XXXI. 1055. sz.), ismeretlen pecséttel. Piast Erzsébet mandátuma az egri káptalannak. Ugyanezen a napon a király nevében is kelt ugyanilyen tartalmú oklevél (Anjou-kori oklt. XXXI. 1054. sz.).

⁹¹ DL 51456. (Anjou-kori oklt. XXXI. 1099. sz.), gyűrűspecséttel.

⁹² DL 41064. (Anjou-kori oklt. XXXI. 1122. sz.), gyűrűspecséttel.

⁹³ DL 76877. (Anjou-kori oklt. XXXII. 42. sz.), gyűrűspecséttel.

⁹⁴ DF 251973. (Anjou-kori oklt. XXXII. 46. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁹⁵ A Névtelen minorita krónikája szerint András herceg fiát, Martell Károlyt március 3. napján hozták Budára és bízta Erzsébet királyné gondjaira (Névtelen minorita 50., 7. fejezet).

⁹⁶ DF 237062. (Anjou-kori oklt. XXXII. 105. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁹⁷ DL 3980. (Anjou-kori oklt. XXXII. 142. sz.), gyűrűspecséttel. DL 83250. (Anjou-kori oklt. XXXII. 143. sz.), gyűrűspecséttel.

⁹⁸ A Névtelen minorita szerint Piast Erzsébet és az udvar Segesdig ment a király elé (Névtelen minorita 51., 10. fejezet).

⁹⁹ A dátumot említi a Névtelen minorita (Névtelen minorita 51., 10. fejezet).

¹⁰⁰ DF 207193. (Anjou-kori oklt. XXXII. 361. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel.

¹⁰¹ Martell Károly június 19-én hunyt el és Székesfehérvárott temették el. A Névtelen minorita közli a herceg halálának dátumát és temetése helyét. Feltételezhető, hogy I. Lajos és a királyi család többi tagja is ott volt a temetésen, ami néhány nappal később

<i>augusztus 14.</i> ¹⁰²	<i>Buda</i>
<i>augusztus 23.</i> ¹⁰³	<i>Buda</i>
<i>december 13.</i> ¹⁰⁴	<i>Buda</i>

1349

<i>január 3.</i> ¹⁰⁵	<i>Buda</i>
<i>március 1.</i> ¹⁰⁶	<i>Buda?</i>
<i>március 23.</i> ¹⁰⁷	<i>Buda</i>
<i>május 14.</i> ¹⁰⁸	<i>Buda</i>
<i>június 1.</i> ¹⁰⁹	<i>Buda</i>
<i>június 9.</i> ¹¹⁰	<i>Pozsony</i>
<i>június 29.</i> ¹¹¹	<i>Buda</i>
<i>július 6.</i> ¹¹²	<i>Buda</i>
<i>szeptember 6.</i> ¹¹³	<i>Buda</i>

lehetett. A Névtelen minorita azt is említette, hogy Lajos szerfelett szomorkodott unokaöccse halálán, mivel őt szánta Apulia királyának annak apja, András helyett (Névtelen minorita 51., 10. fejezet, vö. Kádár: Elhalálozási és temetési 34.).

¹⁰² DL 71416. (Anjou-kori oklt. XXXII. 533. sz.). Királyi oklevél „*Petri minoris de regina requirendo*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁰³ DF 260323. (Anjou-kori oklt. XXXII. 556. sz.), gyűrűpecséttel és „*Commissio domine regine et relatio magistri Oliveri*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁰⁴ DL 104915. (Anjou-kori oklt. XXXII. 904. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

¹⁰⁵ DF 228457. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 3. sz.), gyűrűpecséttel. Piast Erzsébet parancslevele Szécsényi Kónya szepesi, nógrádi és sárosi ispánhoz. Ugyanezen a napon kelt I. Lajos ugyanezen tárgyú oklevele (Anjou-kori oklt. XXXIII. 2. sz.).

¹⁰⁶ DL 5359. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 129. sz.). I. Lajos oklevele szerint a király az anyakirályné és a bárók beleegyezésével megerősítette a boszniai káptalan oklevelét.

¹⁰⁷ DL 4034. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 219. sz.), gyűrűpecséttel.

¹⁰⁸ DF 272476. és DF 243757. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 330. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹⁰⁹ DL 4050. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 394. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹¹⁰ DF 238725. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 422. sz.). Királyi oklevél az abban foglalt döntéshez Erzsébet királyné és István herceg hozzájárulását említi.

¹¹¹ DF 272375. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 477. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine per Iohannem notarium magistri Stephani sigilli annularis*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹² Anjou-kori oklt. XXXIII. 506. sz., ismeretlen pecséttel.

¹¹³ Anjou-kori oklt. XXXIII. 672. sz. A pápai legátus levele szerint szeptember 6-án kereste fel Budán Piast Erzsébet királynét.

<i>november 29.</i> ¹¹⁴	<i>Buda</i>
<i>december 4.</i> ¹¹⁵	<i>Buda</i>
<i>december 10.</i> ¹¹⁶	<i>Buda</i>
<i>december 16.</i> ¹¹⁷	<i>Buda</i>

1350

<i>január 8.</i> ¹¹⁸	<i>Buda</i>
<i>január 29.</i> ¹¹⁹	<i>Buda</i>
<i>február 5.</i> ¹²⁰	<i>Buda</i>
<i>február 14.</i> ¹²¹	<i>Buda</i>
<i>március 8</i> ¹²² <i>–9.</i> ¹²³	<i>Buda</i>
<i>május 31.</i> ¹²⁴	<i>Buda</i>
<i>június 10.</i> ¹²⁵	<i>Buda</i>
<i>július 18.</i> ¹²⁶	<i>Buda</i>
<i>október 21</i> ¹²⁷ <i>–22.</i> ¹²⁸	<i>Pozsony</i>

¹¹⁴ DL 51545. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 886. sz.). Királyi oklevél „*Relatio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁵ DL 30641. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 901. sz.), nagypecséttel.

¹¹⁶ DL 87240. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 913. sz.). Királyi oklevél a királynak és a királynénak kéri a jelentést egy birtokbavezetéséről.

¹¹⁷ DL 58528. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 927. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹¹⁸ DF 238727. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 9. sz.), gyűrűspecséttel.

¹¹⁹ DL 4109. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 99. sz.), nagypecséttel.

¹²⁰ DF 266382. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 113. sz.). Királyi oklevél szerint Piast Erzsébet beleegyezik az abban foglalt adományba.

¹²¹ Anjou-kori oklt. XXXIV. 146. sz. Királyi oklevél „*Relatio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹²² DL 58529. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 191. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine per Mathe notarium*” kancelláriai jegyzettel.

¹²³ DL 76965. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 195. sz.). Királyi oklevél „*Relatio Petri Felpinch castellani de Liva per Mathe notarium et firma commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁴ DL 41137. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 447. sz., Kereskedelem-történet I. 71–72.). Királyi oklevél „*Propria commissio regine per Nicolaum Alberti per se relatio Pauli*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁵ DL 51564. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 467. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domine regine per Iohannem de Agria*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁶ DF 207218. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 537. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹²⁷ DL 98186. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 698. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio propria regine*” kancelláriai jegyzettel.

1351

február 4. ¹²⁹	Buda
március 27. ¹³⁰	Buda
május 5. ¹³¹	Buda
május 8. ¹³²	Buda
május 19. ¹³³	Hatvan
június 27. ¹³⁴	Buda
július 16. ¹³⁵	Buda
október 12. ¹³⁶	Kőszeg
december 16. ¹³⁷	Buda

1352

május 10. után ¹³⁸	(Lippára és Váradra tervezett utazás)
június 12. ¹³⁹	Buda

- ¹²⁸ DF 249099. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 700. sz.). Anjou István herceg birtokadományozó oklevele az előző tételben lévő királynéi oklevélben is szereplő birtokról. Az udvar (legalább egy része) valószínűleg István herceg felesége, Bajor Margit elé ment Pozsonyba.
- ¹²⁹ DL 84693. (Anjou-kori oklt. XXXV. 49. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ¹³⁰ DL 4152. (Anjou-kori oklt. XXXV. 126. sz.), nagypecséttel.
- ¹³¹ DL 4191. (Anjou-kori oklt. XXXV. 214. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³² DF 261628. (Anjou-kori oklt. XXXV. 213. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³³ DF 212687. (Anjou-kori oklt. XXXV. 258. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ¹³⁴ DL 4042. (Anjou-kori oklt. XXXV. 367. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine super transcriptione per Iohannem notarium, sed super transmutatione comitatus per Ladislaum Sous*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³⁵ DF 207213. (Anjou-kori oklt. XXXV. 454. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. DF 232790. (Anjou-kori oklt. XXV. 453. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³⁶ DL 77006. (Anjou-kori oklt. XXXV. 654. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³⁷ DF 244574. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 787. sz.). Királyi oklevél „*Specialis commissio regine et deliberatio baronum*” kancelláriai jegyzettel.
- ¹³⁸ DL 99575. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 348. sz.). Zsámboki Miklós nádor oklevele szerint Sándor fia János pereit Piast Erzsébet parancsára el kell halasztani, mert a nevezett a királynéval utazik Lippára és Váradra.
- ¹³⁹ DL 4287. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 427. sz.). Királyi oklevél „*Relatio propria regine*” kancelláriai jegyzettel.

június 27. ¹⁴⁰	Pilis
július 5. ¹⁴¹	Buda
július 14. ¹⁴²	Buda
augusztus 2. ¹⁴³	Sempte
augusztus 30. ¹⁴⁴	Buda
szeptember 10. ¹⁴⁵	Buda
szeptember 15. ¹⁴⁶	Buda
szeptember 29. ¹⁴⁷	Buda
december 8 ¹⁴⁸ –9. ¹⁴⁹	Buda

1353

január 5. ¹⁵⁰	Buda

¹⁴⁰ DF 286670. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 454. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴¹ DL 4292. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 496. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴² DF 237069. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 497. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴³ DF 207345. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 562. sz.). Királyi oklevélben említik, hogy a király Piast Erzsébettel és a főpapokkal, valamint a bárókkal dönt bizonyos birtokok visszaadásáról.

¹⁴⁴ DL 103282. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 618. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt; „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴⁵ WStLA HAU 413. (Kereskedelem-történet II. 60–61., Anjou-kori oklt. XXXVI. 629. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regis et regine et relatio Wolfardi*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁴⁶ DL 100061. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 643. sz.). I. Lajos birtokadománya Miklós zágrábi püspök, alkancellár részére, amit a király és a királyné nagypecsétjével erősítettek meg.

¹⁴⁷ DF 279246. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 675. sz.), ismeretlen pecséttel. Piast Erzsébet megengedi, hogy a vasvári káptalan jobbágysai a Rába nevű királyi erdőt ugyanúgy használhassák, mint a király jobbágysai. A király ugyanezen a napon ugyanerről adott ki oklevelet (vö. DF 279245., Anjou-kori oklt. XXXVII. 623. sz.).

¹⁴⁸ DF 235954. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 840. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

¹⁴⁹ DF 237066. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 843. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

¹⁵⁰ DL 51631. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 4. sz.) és DL 41632. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 5. sz.), mindkettő ismeretlen pecséttel.

február 24. ¹⁵¹	Buda
április 17. ¹⁵²	Buda
május 1. ¹⁵³	Visegrád
június 29. ¹⁵⁴	Buda
szeptember 2. ¹⁵⁵	Buda

1354

január 7. ¹⁵⁶	Buda?
június 6. ¹⁵⁷	Buda
június 29. ¹⁵⁸	Buda
augusztus 29. ¹⁵⁹	Buda
szeptember 29. ¹⁶⁰	Lampertszásza

1355

február 3. ¹⁶¹	Buda

¹⁵¹ DL 94078. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 104. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine per Nicolaum litteratum*” kancelláriai jegyzettel. DF 232794. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 105. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵² DF 263920., DF 248000. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 235. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine propria et relatio Nicolai Kont woyvode*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵³ Anjou-kori oklt. XXXVII. 275. sz., ismeretlen pecséttel.

¹⁵⁴ DL 77073. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 446. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹⁵⁵ DL 102948. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 580. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵⁶ Zsámboki Miklós nádor oklevele szerint, amikor 1354. január 7-án egy pert tárgyal, akkor Piast Erzsébet királyné rendelkezett annak halasztásáról (Anjou-kori oklt. XXXIX. 365. sz.).

¹⁵⁷ DL 4405. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 308. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine per magistrum Iohannem filium Alexii*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵⁸ DL 77102. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 345. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹⁵⁹ DF 226252. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 397. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁰ DL 71867. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 419. sz.). I. Lajos a leleszi konventnek meghagyja, hogy küldjék ki tanúbizonyságaikat Piast Erzsébet Bereg megyei birtokai, valamint a nemesek ott fekvő birtokainak a királyné parancsából történő elhatárolására.

¹⁶¹ DL 50267. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 97. sz.). Druget Miklós országbíró oklevele szerint a február 3-i törvényszéken a királyné is jelen volt.

<i>február 24.</i> ¹⁶²	<i>Buda</i>
<i>április 22.</i> ¹⁶³	<i>Kassa</i>
<i>április</i> ¹⁶⁴	<i>Lengyelország</i>
<i>április 30.</i> ¹⁶⁵	<i>Ószandec</i>
<i>május 18.</i> ¹⁶⁶	<i>Eperjes</i>
<i>június 16.</i> ¹⁶⁷	<i>Buda</i>
<i>június 19.</i> ¹⁶⁸	<i>Buda</i>
<i>július 7.</i> ¹⁶⁹	<i>Buda</i>
<i>július 9.</i> ¹⁷⁰	<i>Buda</i>
<i>augusztus 16.</i> ¹⁷¹	<i>Buda</i>
<i>augusztus 29.</i> ¹⁷²	<i>Buda</i>
<i>november 1.</i> ¹⁷³	<i>Visegrád</i>

¹⁶² DL 4493. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 110. sz.). Druget Miklós országbíró előtt Herceg Albert budai polgár és felesége egy birtokot adnak el Piast Erzsébet királynénak. Az adásvételt ugyanezen a napon Buda város hatóságával is írásba foglaltatták (DL 4494., Anjou-kori oklt. XXXIX. 111. sz.).

¹⁶³ DF 266086. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 212. sz.). I. Lajos mandátuma a jászói konventnek. Mivel a titkospecsét ekkor Bicskén tartózkodott a királlyal, valószínű, hogy ezt az oklevelet Erzsébet királyné Lengyelországba tartó útján állították ki.

¹⁶⁴ DF 288978. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 193. sz.). I. Lajos maga helyett anyját, Piast Erzsébetet küldi a lengyel országlakosok által leteendő eskü fogadására. Április 16-án Budán kelt I. Lajos perhasasztó oklevele a lengyelországi utazás miatt (DL 28908., Anjou-kori oklt. XXXIX. 201. sz.).

¹⁶⁵ VMO 11–12. A Lengyelországba küldött országnagyok oklevele.

¹⁶⁶ DF 285826. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 301. sz.), gyűrűspecséttel.

¹⁶⁷ DL 64048. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 370. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine per Nicolaum litteratum*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶⁸ DL 4525. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 373. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. DF 278878. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 374. sz.). I. Lajos király birtokadományához a királyné is hozzájárul.

¹⁶⁹ DL 4531. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 420. sz.). I. Lajos oklevelében arra hivatkozik, hogy Piast Erzsébet megbízásából mutatnak be előtte oklevelet.

¹⁷⁰ DF 286544. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 428. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷¹ DL 100062. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 493. sz.). Királyi oklevél „*Commissio propria domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷² DL 38165. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 518. sz.), titkospecséttel.

¹⁷³ DL 87312. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 644. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

november 8. ¹⁷⁴	Visegrád
december 3. ¹⁷⁵	Visegrád
december 6. ¹⁷⁶	Visegrád

1356

január 29. ¹⁷⁷	Visegrád
május 27 ¹⁷⁸ –28. ¹⁷⁹	Visegrád
június 11. ¹⁸⁰	Visegrád
július 30. ¹⁸¹	Pilis

1357

január 25. ¹⁸²	Visegrád
április 6. ¹⁸³	Visegrád
április ¹⁸⁴	Prága
április–május ¹⁸⁵	Plzeň
május 7. ¹⁸⁶	Sulzbach
május 9. ¹⁸⁷	Sulzbach
május 10. ¹⁸⁸	Hersbruck

¹⁷⁴ DL 4475. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 656. sz.). Zsámboki László kápolnaispán és titkos kancellár az anyakirályné parancsából ír át egy oklevelet.

¹⁷⁵ DL 51691. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 729. sz.), gyűrűspeccséttel és „*Commissio propria regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁷⁶ DL 51693. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 732. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹⁷⁷ DL 51696. (Anjou-kori oklt. XL. 64. sz.), gyűrűspeccséttel.

¹⁷⁸ DL 51709. (Anjou-kori oklt. XL. 322. sz.), gyűrűspeccséttel.

¹⁷⁹ DF 232798. (Anjou-kori oklt. XL. 324. sz.), gyűrűspeccséttel.

¹⁸⁰ DL 4618. (Anjou-kori oklt. XL. 346. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

¹⁸¹ DF 235955. (Anjou-kori oklt. XL. 435. sz.), ismeretlen pecséttel.

¹⁸² DF 237434. Királyi oklevél „*Commissio et deliberatio regis et regine et Nicolai Kont palatini*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁸³ DL 51734., valószínűleg gyűrűspeccséttel és „*Commissio regine per D. notarium*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁸⁴ Pór: Erzsébet királyné 6.

¹⁸⁵ Pór: Erzsébet királyné 6.

¹⁸⁶ Reg. Imp. 2656. és 2657. sz. vö. 2650. sz. (Pór: Erzsébet királyné 2.).

¹⁸⁷ Reg. Imp. 2656. és 2657. sz. vö. 2650. sz. (Pór: Erzsébet királyné 2.).

¹⁸⁸ Pór: Erzsébet királyné 7.; Reg. Imp. 2648–2649. sz.

<i>május 11.</i> ¹⁸⁹	<i>Nürnberg</i>
<i>május 12.</i> ¹⁹⁰	<i>Heilsbronn</i>
<i>május 12–14. között</i> ¹⁹¹	<i>Ansbach</i>
<i>május 12–14. között</i> ¹⁹²	<i>Rottenburg</i>
<i>május 14–15.</i> ¹⁹³	<i>Mergentheim</i>
<i>május 15–16.</i> ¹⁹⁴	<i>Miltenberg am Main</i>
<i>május 16–17.</i> ¹⁹⁵	<i>Aschaffenburg</i>
<i>május 17–18.</i> ¹⁹⁶	<i>Frankfurt</i>
<i>május 18.</i> ¹⁹⁷	<i>Friedberg</i>
<i>május 18</i> ¹⁹⁸ – <i>20.</i> ¹⁹⁹	<i>Marburg</i>
<i>május 20.</i> ²⁰⁰	<i>Friedberg</i>
<i>május 20.</i> ²⁰¹	<i>Frankfurt</i>
<i>május 21. vagy 22.</i> ²⁰²	<i>Mainz</i>
<i>május 26.</i> ²⁰³	<i>Köln</i>
<i>május 28</i> ²⁰⁴ – <i>29.</i> ²⁰⁵	<i>Aachen</i>

¹⁸⁹ Pór: Erzsébet királyné 7–8.

¹⁹⁰ Pór: Erzsébet királyné 7.; Reg. Imp. 2648–2649. sz.

¹⁹¹ Pór: Erzsébet királyné 8.

¹⁹² Pór: Erzsébet királyné 8.

¹⁹³ Itt éjszakáztak május 14-ről 15-re virradó éjjel (Pór: Erzsébet királyné 8.; Reg. Imp. 26501–51., 6931. sz.).

¹⁹⁴ IV. Károly császár oklevele (Reg. Imp. 2646–2647., 2653., 2655. sz.; Pór: Erzsébet királyné 4.).

¹⁹⁵ Pór: Erzsébet királyné 8.

¹⁹⁶ Pór: Erzsébet királyné 8–9.; Reg. Imp. 2655. sz.

¹⁹⁷ Pór: Erzsébet királyné 9.

¹⁹⁸ Pór: Erzsébet királyné 9. Marburgban keltez IV. Károly (Hessisches Urkundenbuch II. 634–636. és 636–637.; Reg. Imp. VIII. 6936. sz.)

¹⁹⁹ Pór: Erzsébet királyné 9.

²⁰⁰ Pór: Erzsébet királyné 10.; Reg. Imp. VIII. 6186., 2656., 2658. sz.

²⁰¹ Pór: Erzsébet királyné 11.

²⁰² Pór: Erzsébet királyné 11., *Eodem anno* [sc. 1357] *circa festum ascensionis fuit regina Ungarie et rex Romanus in Maguntia causa peregrinationis cum magna multitudo generis* (Chronicon Moguntinum 5.).

²⁰³ IV. Károly császár oklevele (Pór: Erzsébet királyné 11.; Reg. Imp. VIII. 6937–6938. sz.).

²⁰⁴ Schweidnitz Anna koronázása (Pór: Erzsébet királyné 12.).

²⁰⁵ IV. Károly császár oklevele (Pór: Erzsébet királyné 4.; Reg. Imp. 2646–2467, 2660–2661. sz.).

június 2. ²⁰⁶	Koblenz
június 3. ²⁰⁷	Limburg
június 4. ²⁰⁸ –5. ²⁰⁹	Frankfurt am Main
június 8. ²¹⁰	Windsheim
június 12. ²¹¹	Sulzbach
június 21. ²¹²	Prága
július 22. ²¹³	Visegrád
július 25. ²¹⁴	Visegrád
szeptember 23. ²¹⁵	Visegrád
december 6. ²¹⁶	Visegrád
december 28. ²¹⁷	Visegrád

1358

február 4. ²¹⁸	Visegrád

- ²⁰⁶ IV. Károly császár oklevele (Pór: Erzsébet királyné 13.; Reg. Imp. VIII. 2662–2667., 6939–6941. sz.).
- ²⁰⁷ IV. Károly császár oklevele (Pór: Erzsébet királyné 13.; Reg. Imp. VIII. 2662–2667., 6939–6941. sz.).
- ²⁰⁸ IV. Károly császár levele (Hessisches Urkundenbuch II. 638.).
- ²⁰⁹ IV. Károly császár oklevele (Pór: Erzsébet királyné 13.; Reg. Imp. VIII. 2662–2667., 6939–6941. sz.).
- ²¹⁰ Pór: Erzsébet királyné 14.; Reg. Imp. VIII. 2668–2669. sz.
- ²¹¹ Pór: Erzsébet királyné 14.; Reg. Imp. VIII. 2668–2669. sz.
- ²¹² Elképzelhető, hogy Piast Erzsébet június végéig Prágában maradt (vö. Pór: Erzsébet királyné 14.; Reg. Imp. 2675. sz.).
- ²¹³ DL 106922. I. Lajos király birokadománya Miklós kalocsai érsek, királyi kancellár részére, amelyre a nagypecsét mellett titkospecsétjét is ráfüggeszti „*ex eiusdem domine regine et prelatorum ac baronum nostrorum deliberato consilio*”.
- ²¹⁴ DL 51757., gyűrűspecséttel és „*Commissio propria regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ²¹⁵ DF 238762. (Kereskedelem-történet I. 98–97.), nagypecsétes királyi oklevél „*Commissio domin[e] [regine]*” kancelláriai jegyzettel.
- ²¹⁶ DF 238763. Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.
- ²¹⁷ DL 70645., ismeretlen pecséttel.
- ²¹⁸ DL 4743. (Anjou-kori oklt. XLII. 87. sz.). I. Lajos király ismeretlen pecséttel megerősített, Visegrádon kelt oklevele szerint a király meghagyja Ders fia Miklósnak, hogy azokat a birtokokat és birtokrészeket, amelyeket Miklós az általa alapított Szent László-egyház birtokai közül elfoglalt, miként azt előtte és az anyakirálynő színe előtt vállalta, adja vissza. Ha nem teszi, akkor április 29-én a király vagy az anyakirálynő színe előtt indokolja meg.

február 6. ²¹⁹	Visegrád
március 8. ²²⁰	Visegrád
március 21. ²²¹	Visegrád
március 25. ²²²	Visegrád
május 1. ²²³	Visegrád
május 5. ²²⁴	Buda
május 27. ²²⁵	Visegrád
június 20. ²²⁶	Visegrád
június 26. ²²⁷	Visegrád
július 1. ²²⁸	Visegrád
szeptember 21. ²²⁹	Várad
december 24. ²³⁰	Visegrád

²¹⁹ DL 4709. (Anjou-kori oklt. XLII. 97. sz.). A kápolnaispán oklevele szerint Piast Erzsébet parancsára ezen a napon a királyi emberrel és saját kiküldöttjével perbe idéztette Laki Salamon fia Pétert.

²²⁰ DF 269957. (Anjou-kori oklt. XLII. 231. sz.). I. Lajos király oklevélkeresztető parancsa az egri káptalannak, egy neki és az anyjának előterjesztett kérés okán.

²²¹ DL 4737. (Anjou-kori oklt. XLII. 309. sz.). gyűrűspecséttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²²² DL 91. (Anjou-kori oklt. XLII. 332. sz.). I. Lajos király oklevélkeresztető parancsa a pécsi káptalannak, a neki és az anyjának előterjesztett panasz alapján.

²²³ DL 91518. (Anjou-kori oklt. XLII. 481. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

²²⁴ Anjou-kori oklt. XLII. 517. sz. I. Lajos oklevele arról, hogy Padovát és Carrarai Ferencet is belevonta a zárai békébe. Az iratot a király, az anyakirályné, valamint az oklevélben feltüntetett főpapok és bárók pecsétjeivel erősítették meg.

²²⁵ DL 51805. (Anjou-kori oklt. XLII. 597. sz.), gyűrűspecséttel. DF 290207. (Anjou-kori oklt. XLII. 596. sz.). I. Lajos király oklevele Raguza városának szabadságairól és kötelezettségeiről, amelyre anyja pecsétjét is rányomták.

²²⁶ DF 207244. (Anjou-kori oklt. XLII. 668. sz.), gyűrűspecséttel.

²²⁷ DF 207245. (Anjou-kori oklt. XLII. 680. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine pluries facta*” kancelláriai jegyzettel.

²²⁸ DF 200955. (Anjou-kori oklt. XLII. 703. sz.), ismeretlen pecséttel.

²²⁹ Anjou-kori oklt. XLII. 1056. sz., gyűrűspecséttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²³⁰ DL 51872. (Anjou-kori oklt. XLII. 1403. sz.), gyűrűspecséttel.

1359

február 4. ²³¹	Visegrád
április 14. ²³²	Visegrád
május 7. ²³³	Buda
május 21. ²³⁴	Szekcső
augusztus 1. ²³⁵	Visegrád
augusztus 22. ²³⁶	Visegrád
augusztus 31. ²³⁷	Visegrád

1360

január 5. ²³⁸	Visegrád
március 8 ²³⁹ –9. ²⁴⁰	Óbuda

²³¹ DL 51839. (Anjou-kori oklt. XLIII. 107. sz.), gyűrűspecsttel.

²³² DF 228471. (Anjou-kori oklt. XLIII. 289. sz.). Bergzaberni Vilmos királyi kápolnaispán oklevele szerint a királyné előtt tettek panaszt.

²³³ DL 90351. (Anjou-kori oklt. XLIII. 398. sz.). I. Lajos Erzsébet kérésére, továbbá a vele, a főpapokkal és a bárókkal folytatott tanácskozást követően hozzájárul, hogy egy örökös nélkül elhunyt ember öröklött és nemzetségi birtokait a nemzetségtagok megkaphassák. A királyné jelenlétét a kérése, valamint a vele folytatott tanácskozás valószínűsíti.

²³⁴ DF 232803. (Anjou-kori oklt. XLIII. 506. sz.). Királyi oklevél „*Commissio [...] propria*” kancelláriai jegyzettel. Mivel a jegyzetet éppen a *regis* vagy a *regine* szónál takarja a pecsét töredéke, ezért szerepel az adat dőlt betűvel. DF 232804. (Anjou-kori oklt. XLIII. 505. sz.). I. Lajos parancslevele az alnádornak és Petőc fia Jánosnak, hogy egy neki és a királynénak előadott panasz miatt végezzenek el egy vizsgálatot.

²³⁵ DL 90354. (Anjou-kori oklt. XLIII. 715. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²³⁶ DF 228473. (Anjou-kori oklt. XLIII. 775. sz.), valószínűleg gyűrűspecsttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. DF 228472. (Anjou-kori oklt. XLIII. 774. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²³⁷ DL 91539. (Anjou-kori oklt. XLIII. 818. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

²³⁸ DL 77269. (Anjou-kori oklt. XLIV. 10. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

²³⁹ DF 226823. (Anjou-kori oklt. XLIV 154. sz.). A gyűrűspecsttel megerősített királyi oklevél hátán a kancelláriai jegyzetben hivatkoznak arra, hogy az abban foglalt döntést a király és a királyné tudtával hozták meg a bárók.

²⁴⁰ DL 2696. (Anjou-kori oklt. XLIV 159. sz.). I. Lajos oklevélkeresztető parancsa a budai káptalan számára. Az előző jegyzet adata miatt valószínűsíthető a király és Piast Erzsébet királyné óbudai tartózkodása.

<i>március 13.</i> ²⁴¹	<i>Visegrád</i>
<i>április 3.</i> ²⁴²	<i>Visegrád</i>
<i>május 29.</i> ²⁴³	<i>Visegrád</i>
<i>június 5.</i> ²⁴⁴	<i>Esztergom</i>
<i>június 15.</i> ²⁴⁵	<i>(Zólyom)Lipcse</i>
<i>június 17.</i> ²⁴⁶	<i>(Zólyom)Lipcse</i>
<i>július 25.</i> ²⁴⁷	<i>Zólyom</i>
<i>szeptember 21.</i> ²⁴⁸	<i>Óbuda</i>

²⁴¹ DL 107305. (Anjou-kori oklt. XLIV. 172. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt.

²⁴² DF 290350. (Anjou-kori oklt. XLVI. 299–300 sz.). I. Lajos távolléte alatt a királyné tárgyalta Raguza követével.

²⁴³ DL 64057. (Anjou-kori oklt. XLIV. 511. sz.), gyűrűspecséttel.

²⁴⁴ DL 4902. (Anjou-kori oklt. XLIV. 541. sz.), ismeretlen pecséttel.

²⁴⁵ DL 4925. (Anjou-kori oklt. XLVI. 577. sz.). Királyi oklevél „*Ex commissione domine regine*” kancelláriai jegyzettel. 1360. június 21-én Zólyom megye hatósága adott ki oklevelet arról, hogy bizonyos személyeket a királyné parancsára idéztek meg maguk elé (DL 84697. Anjou-kori oklt. XLVI. 601. sz.).

²⁴⁶ DF 279571. (Anjou-kori oklt. XLVI. 586. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine, relatio magistri Demetrii*” kancelláriai jegyzettel. Elképzelhető, hogy a június 19-i és 21-i adatok is inkább a királyné, semmint a király tartózkodását tükrözik (lásd I. Lajos itineráriumában).

²⁴⁷ Anjou-kori oklt. XLVI. 722. sz. I. Lajos Zólyom megyei erdőővőknak mondott jobbjait felmentette a kamarahaszna fizetése alól. Mivel az oklevél nem maradt fenn eredetiben, sem a pecsétjét, sem az esetleges kancelláriai jegyzetét nem ismerjük, ezért elképzelhető, hogy inkább a királyné tartózkodási helyei közé illeszthető. Augusztus és szeptember folyamán Piast Erzsébet hollétéről semmi biztosat nem tudunk mondani. Az egyetlen feltételesen felhasználható adatunk I. Lajos gyűrűspecséttel megerősített augusztus 19-i oklevele (DF 219474., Anjou-kori oklt. XLVI. 818. sz.). Mivel a júniusban és júliusban keltezett és gyűrűspecséttel megerősített királyi oklevelek a királyné itineráriumába sorolhatóak, valószínű, hogy az említett oklevél Erzsébet Zólyomból Visegrádra való visszaérkezésének idejét mutatja.

²⁴⁸ DF 201808. (Anjou-kori oklt. XLIV. 921. sz.). I. Lajos oklevelében említi a királyné, a főpapok és a bárók egyetértését. Piast Erzsébet valószínűleg Lajossal együtt utazott délre október folyamán. Útjukat a király oklevelei jelzik Kisudvarhely–Körös–Zágráb útvonalon. Mivel Lajos és anyja közös utazását csak feltételezni tudjuk, ezért a tartózkodási helyeket nem vettem fel Erzsébet itineráriumába. A részleteket lásd I. Lajos itineráriumában.

<i>november közepe</i> ²⁴⁹	<i>Zára</i>
<i>november 24.</i> ²⁵⁰	<i>Zára</i>
<i>november 26.</i> ²⁵¹	<i>Zára</i>
<i>november 30. körül</i> ²⁵²	<i>Zára</i>
<i>december 21.</i> ²⁵³	<i>Zágráb</i>

1361

<i>január 28.</i> ²⁵⁴	<i>Visegrád</i>
<i>február 2.</i> ²⁵⁵	<i>Visegrád</i>
<i>április 8.</i> ²⁵⁶	<i>Pest</i>
<i>május 12.</i> ²⁵⁷	<i>Visegrád</i>
<i>július 1.</i> ²⁵⁸	<i>Visegrád</i>

²⁴⁹ Trau város *comes*ének a királyné elé kell mennie, aki Zára felé közeledik (Rački: Notae 234.).

²⁵⁰ DL 33318. (Anjou-kori oklt. XLIV. 1191. sz.). I. Lajos király oklevele szerint ekkor itt volt Erzsébet. Trau november 13-án arról döntött, hogy a királyné jöveteléhez szükséges dolgokat elő kell teremteni (Anjou-kori oklt. XLIV. 1096. sz.). A város november 19-i döntése szerint négy követet küldenek a királynéhez Zarába és utasításokat adnak nekik a tárgyalásokra nézve (Rački: Notae 234.).

²⁵¹ I. Lajos 1360. december 21-i oklevele szerint november 26-án többen Piast Erzsébet elé járultak Zarában, majd pedig az ügyet elhalasztották, mivel a királyné eltávozott a városból. Amikor pedig a király Zágrábba érkezett, akkor az ő, a királyné és a bárók és főpapok színe előtt megjelentek a felek (Anjou-kori oklt. XLIV. 1179. sz.). Nekić: *de adventu* 209.

²⁵² Szécsi Miklós oklevele alapján (DL 87423., Anjou-kori oklt. XLV. 668. sz.).

²⁵³ Anjou-kori oklt. XLVI 1179. sz. I. Lajos oklevele szerint a királyné Zarából visszatért Zágrábba.

²⁵⁴ DF 286545. (Anjou-kori oklt. XLV. 76. sz.). I. Lajos hivatkozik a királyné egyetértésére.

²⁵⁵ Anjou-kori oklt. XLV. 86. sz. I. Lajos és Erzsébet oklevele Erzsébet hercegnő és Jodok házasságkötéséről.

²⁵⁶ DL 41475. (Anjou-kori oklt. XLV. 215. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁵⁷ DL 91569. (Anjou-kori oklt. XLV. 315. sz.). Királyi oklevél „*Commissio [...]*” kancelláriai jegyzettel. A pecsét ma még az oklevél hátán látható töredéke valószínűleg a *regine* szót takarja. Mivel Bartolomeo Ursio velencei követ jelentése szerint a királyt május 15–16-ra várják Visegrádra (Anjou-kori oklt. XLV. 310. sz.), ezért valószínű, hogy ez az oklevél Piast Erzsébet parancsából kelhetett.

²⁵⁸ DL 51931. (Anjou-kori oklt. XLV. 424. sz.), ismeretlen pecséttel.

<i>augusztus 1. előtt</i> ²⁵⁹	<i>Visegrád</i>
<i>augusztus 5.</i> ²⁶⁰	<i>(Zólyom)Lipcse</i>
<i>augusztus 27.</i> ²⁶¹	<i>Visegrád</i>
<i>augusztus 29.</i> ²⁶²	<i>Visegrád</i>
<i>november 1.</i> ²⁶³	<i>Visegrád</i>
<i>december 2.</i> ²⁶⁴	<i>Visegrád</i>
<i>december 13.</i> ²⁶⁵	<i>Visegrád</i>
<i>december 16.</i> ²⁶⁶	<i>Visegrád</i>

1362

<i>január 14.</i> ²⁶⁷	<i>Visegrád</i>
<i>február 4.</i> ²⁶⁸	<i>Visegrád</i>
<i>február 20.</i> ²⁶⁹	<i>Visegrád</i>
<i>március 20.</i> ²⁷⁰	<i>Visegrád</i>

²⁵⁹ DF 274497. (Anjou-kori oklt. XLV. 634. sz.). Zsámboki János tárnokmester oklevele szerint a királyné előtt tettek panaszt, az ügyet a királyné pedig az ő bíróságára tette át augusztus 1-re.

²⁶⁰ DL 28082. (EO IV. 125. sz.). Királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt, „*Specialis commissio domine regine coram baronibus*” kancelláriai jegyzettel.

²⁶¹ DL 62507. (Anjou-kori oklt. XLV. 524. sz.), gyűrűspecséttel.

²⁶² DL 87371. (Anjou-kori oklt. XLV. 530. sz.), valószínűleg nagypecséttel.

²⁶³ DL 5109. (Anjou-kori oklt. XLV. 649. sz.), nagypecséttel.

²⁶⁴ DL 41499. (Anjou-kori oklt. XLV. 697. sz.), ismeretlen pecséttel megerősített királyi parancslevél a bácsi káptalanhoz Piast Erzsébet királyné birtokba iktatásával kapcsolatban.

²⁶⁵ DF 207278. (Anjou-kori oklt. XLV. 719. sz.). Királyi oklevél „*Frequens relatio domine regine, prout in aliis litteris domini regis continetur, cum sigilli sui anulari consignatis*” kancelláriai jegyzettel.

²⁶⁶ DL 5102. (Anjou-kori oklt. XLV. 731. sz.). I. Lajos Piast Erzsébet kérésére birtokadományt juttat az óbudai klarissza kolostornak.

²⁶⁷ DL 49715. (Anjou-kori oklt. XLVI. 17. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regis et regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁶⁸ DL 87373. (Anjou-kori oklt. XLVI. 49. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁶⁹ DL 49786. (Anjou-kori oklt. XLVI. 66. sz.). Királyi oklevél egy Piast Erzsébettel, valamint a bárókkal és a főpapokkal együtt hozott döntésről.

²⁷⁰ DL 5109. (Anjou-kori oklt. XLVI. 105. sz.), nagypecséttel.

május 2. ²⁷¹	Buda
május 13. ²⁷²	Hosszúpályi
június 5. ²⁷³	Visegrád
június 30. ²⁷⁴	Visegrád
július 12. ²⁷⁵	Visegrád
augusztus 30. ²⁷⁶	(Zólyom)Lipce
szeptember 1. ²⁷⁷	(Zólyom)Lipce
szeptember 22. ²⁷⁸	Visegrád
november 8. ²⁷⁹	Kassa
november 11. ²⁸⁰	Patak

1363

február 7. ²⁸¹	Buda
március 1. ²⁸²	Visegrád

- ²⁷¹ DL 5122. (Anjou-kori oklt. XLVI. 181. sz.). I. Lajos mandátuma a budai káptalannak Piast Erzsébet birtokba iktatásával kapcsolatban.
- ²⁷² DF 254793. (Anjou-kori oklt. XLVI. 212. sz.). Mivel ekkor I. Lajos Szlavóniában van, a Bihar megyei kelethely Piast Erzsébet itteni tartózkodását valószínűsíti.
- ²⁷³ DL 5127. (Anjou-kori oklt. XLVI. 268. sz.), nagypécsettél.
- ²⁷⁴ DF 200958. (Anjou-kori oklt. XLVI. 309. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.
- ²⁷⁵ DL 31305. (Anjou-kori oklt. 339. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.
- ²⁷⁶ DL 5135. (Anjou-kori oklt. XLVI. 412. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.
- ²⁷⁷ DF 238466. (Anjou-kori oklt. XLVI. 414. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.
- ²⁷⁸ DL 100090. (Anjou-kori oklt. XLVI. 447. sz.). I. Lajos király a neki és anyjának tett szolgálatok folytán, továbbá a királyné kérésére részesíti birtokadományban a királynéi udvar ifjait, Mezőlaki László fiait.
- ²⁷⁹ DF 270049. (Anjou-kori oklt. XLVI. 522. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.
- ²⁸⁰ DL 77312. (Anjou-kori oklt. XLVI. 529. sz.). Királyi oklevél szerint a király és anyja Patakon vannak és itt tettek előttük panaszt.
- ²⁸¹ DL 5194. (Anjou-kori oklt. XLVII. 58. sz.). A budai káptalan oklevele Erzsébet királyné előttük tett bevallásáról.
- ²⁸² Bebek István országbíró március 1-jei, Visegrádon kelt oklevelében elhalaszt egy pert addig, amíg a király nem tud Piast Erzsébettel tárgyalni az ügyről (DL 5188., Anjou-kori oklt. XLVII. 91. sz.).

március 5. ²⁸³	Visegrád
március 19. ²⁸⁴	Visegrád
május 18. ²⁸⁵	Visegrád
június 25. ²⁸⁶	Visegrád
június 27. ²⁸⁷	Visegrád
augusztus 15. ²⁸⁸	(Zólyom)Lipcse
szeptember 15. ²⁸⁹	Visegrád
október 25. ²⁹⁰	Kassa
október 28. ²⁹¹	Kassa

²⁸³ DL 41514. (Anjou-kori oklt. XLVII. 108. sz.). Királyi oklevél „*Commissio reg[ine?]*” kancelláriai jegyzettel. A gyűrűspecst töredéke a jegyzet második szavának második felét még fedi, csak a *reg-* szótag látszik tisztán, ami *regis* és a *regine* szavaknak is megfelelhet. Azonban, mivel a király ekkor Szlavóniában tartózkodik, inkább a *regine* látszik valószínűbbnek.

²⁸⁴ Bebek István országbíró 1363. március 19-i oklevele Piast Erzsébet visegrádi vagy budai tartózkodását valószínűsíti. E szerint Marócsuk néhai királynéi lovászmester végakaratában szerepelő minden embernek elégtételt kívánván adni, ezért a Bél nevű birtokát Erzsébet királynénak hagyta eladásra úgy, hogy a királyné kártalanítson mindenkit, aki panaszt tesz Marócsuk ellenében. A királyné előtt egy bizonyos Poka fia Miklós deák panaszt tett a Marócsuk által neki okozott károk miatt, a királyné pedig a főpapoknak és a báróknak meghagyta, hogy tanácskozzanak erről (DL 5201., Anjou-kori oklt. XLVII. 133. sz.).

²⁸⁵ DL 91690. (Anjou-kori oklt. XLVII. 225. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁸⁶ DL 5217. (Anjou-kori oklt. XLVII. 269. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

²⁸⁷ DF 238817. (Anjou-kori oklt. XLVII. 274. sz.). I. Lajos meghagyja a szepesi káptalannak, hogy ő és az anyja más leveleit, amiket Perényi Péter abaúji ispánnak küldtek, adják át a címzettnek.

²⁸⁸ Anjou-kori oklt. XLVII. 358. sz., ismeretlen pecséttel.

²⁸⁹ DL 5155. (Anjou-kori oklt. XLVII. 409. sz.). I. Lajos király tanácsot tartva a királynéval, a főpapokkal és bárókkal érvénytelenít bizonyos intézkedéseket.

²⁹⁰ DL 41543. (Anjou-kori oklt. XLVII. 524. sz.). I. Lajos király egy előtte megtett bevalást foglal írásba, amelyet „*propter carentiam sigilli nostri*” a királyné pecsétével erősítették meg.

²⁹¹ DF 219492. (Anjou-kori oklt. XLVII. 529. sz.). I. Lajos király meghagyja a jászói konventnek, hogy a királyi emberrel küldjék ki tanúbizonyságukat egy hatalmaskodási ügy vizsgálatához; az oklevelet „*propter carentiam sigilli nostri*” a királyné pecsétével erősítették meg.

december 8.²⁹²

Visegrád

1364

január 13.²⁹³

Visegrád

március 5.²⁹⁴

Visegrád

május 7.²⁹⁵

Fehérvár

május 8.²⁹⁶

Visegrád

június 6²⁹⁷–9.²⁹⁸

Visegrád

június 22.²⁹⁹

Visegrád

szeptember 13.³⁰⁰

Kassa

szeptember 27.³⁰¹

Lampertszásza

szeptember 30.³⁰²

Lampertszásza

²⁹² DL 41552/1. (Anjou-kori oklt. XLVII. 623. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio propria regine*” kancelláriai jegyzettel. DL 41552/2. (Anjou-kori oklt. XLVII. 624. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

²⁹³ Anjou-kori oklt. XLVIII. 295. sz. A vízkeresztkor tartott országbíró ítélőszéken zajlott egyik perről az országbíró a királynénak számolt be. Anjou-kori oklt. XLVIII. 921. sz. Kont Miklós nádor Piast Erzsébet meghagyására halaszt el egy pert.

²⁹⁴ DL 5289. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 157. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine et relatio Nicolai filii Ladizlai*” kancelláriai jegyzettel.

²⁹⁵ DL 5996. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 296. sz.), gyűrűspecséttel megerősített királyi oklevél. Mivel Lajos ekkor érkezik meg Szlavóniából, logikusnak tűnik, hogy Piast Erzsébettel itt találkoztak, vagy az anyakirályné az udvar egy részével az uralkodó elé ment.

²⁹⁶ DL 5301. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 305. sz.). I. Lajos anyja kérésére egyezik bele az oklevélben foglaltakba.

²⁹⁷ DL 5323. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 446. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁹⁸ DL 83292. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 452. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁹⁹ DL 29697. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 494. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

³⁰⁰ DL 5339. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 704. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

³⁰¹ DL 41592. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 745. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio propria regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁰² DL 41594. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 757. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

<i>október 3.</i> ³⁰³	<i>Bagamér</i>
<i>október 8.</i> ³⁰⁴	<i>Károly</i>
<i>október 25–28.</i> ³⁰⁵	<i>Várad</i>
<i>november 13.</i> ³⁰⁶	<i>Csanád</i>
<i>december 6.</i> ³⁰⁷	<i>Korpád</i>
<i>december 8.</i> ³⁰⁸	<i>Fehérvár</i>
<i>december 12.</i> ³⁰⁹	<i>Visegrád</i>

1365

<i>január 1.</i> ³¹⁰	<i>Visegrád</i>
<i>február 11.</i> ³¹¹	<i>Visegrád</i>
<i>február 16.</i> ³¹²	<i>Buda</i>

³⁰³ DF 219506. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 773. sz.), királyi oklevél. Mivel ekkor I. Lajos Krakkóban tartózkodott, valószínű, hogy Piast Erzsébetnél volt a pecsétje (lásd a következő jegyzetet).

³⁰⁴ DL 83295. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 798. sz.). A királyné oklevelét jegyzője és pecsétje távolléte okán a király ovális gyűrűspecsjével erősítik meg. I. Lajos ugyan ezen a napon és ugyanitt kelt oklevele szintén a királyné itteni tartózkodását erősíti: DL 83297. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 797. sz.).

³⁰⁵ DL 3534. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 868. sz.) és DL 5712. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 874. sz.). I. Lajos két privilégiuma, amelyekben a váradi Szent Anna-kolostor apácáinak kérésére írja át két oklevelüket, amelyeket Piast Erzsébet királyné mutatott be neki. Ez valószínűsíti, hogy Piast Erzsébet Váradon időzött néhány napig.

³⁰⁶ DL 106146. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 909. sz.). I. Lajos gyűrűspecses parancslevele, amely a király itineráriumába nem, ellenben Piast Erzsébet tartózkodási helyei közé beilleszthető.

³⁰⁷ DF 259866. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 954. sz.). I. Lajos parancslevele, amely a király itineráriumába nem, ellenben Piast Erzsébet tartózkodási helyei közé beilleszthető.

³⁰⁸ DL 83299. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 965. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁰⁹ DL 5377. (Anjou-kori oklt. XLVIII. 975. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

³¹⁰ DF 236304. (Anjou-kori oklt. XLIX. 1. sz.). Zsámboki János tárnokmester oklevele szerint az esztergomi kanonokok panaszt emeltek a királynál és a királynénál Esztergom városának polgárai ellen. A tárnokmestert a király és a királyné utasította arra, hogy szólítsa fel a polgárokat kötelességük teljesítésére.

³¹¹ DL 70648. (Anjou-kori oklt. XLIX. 91. sz.), nagypécsettél.

³¹² DF 236494. (Anjou-kori oklt. XLIX. 107. sz.), ismeretlen pecséttel.

<i>április 27.</i> ³¹³	<i>Buda</i>
<i>május 16.</i> ³¹⁴	<i>Arad</i>
<i>június 20.</i> ³¹⁵	<i>Buda</i>
<i>június 26.</i> ³¹⁶	<i>Óbuda</i>
<i>szeptember 6.</i> ³¹⁷	<i>Visegrád</i>
<i>szeptember 11.</i> ³¹⁸	<i>Visegrád</i>
<i>szeptember 13.</i> ³¹⁹	<i>Visegrád</i>
<i>október 1.</i> ³²⁰	<i>Kerekegyház</i>
<i>december 17.</i> ³²¹	<i>Visegrád</i>

1366

január 11. ³²²	Visegrád
február 15. ³²³	Buda

- ³¹³ DL 71648. (Anjou-kori oklt. XLIX. 221. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.
- ³¹⁴ DL 5359. (Anjou-kori oklt. XLIX. 261. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ³¹⁵ DL 30122. (Anjou-kori oklt. XLIX. 307. sz.). I. Lajos oklevele szerint az uralkodó Miklós fia Mihály részére a királyné egyetértésével és kérésére ad birtokadományt.
- ³¹⁶ DL 5402. (Anjou-kori oklt. XLIX. 321. sz.), nagypecséttel. DF 219535. (Anjou-kori oklt. XLIX. 322. sz.), gyűrűspecséttel.
- ³¹⁷ DF 208795. (Anjou-kori oklt. XLIX. 414. sz.). Zsámboki János tárnokmester oklevele szerint szeptember 6-ról a királyné különös parancsából halaszt el egy pert.
- ³¹⁸ DF 200249. (Anjou-kori oklt. XLIX. 417. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ³¹⁹ DF 236357. (Anjou-kori oklt. XLIX. 433. sz.). I. Lajos király oklevele szerint szeptember 13-án a királynéval, a főpapokkal és a bárókkal tanácskozott.
- ³²⁰ DL 41629. (Anjou-kori oklt. XLIX. 445. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ³²¹ DL 78139. (Anjou-kori oklt. XLIX. 612. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.
- ³²² DL 52106. és DL 24682. (Anjou-kori oklt. L. 19. sz.), ismeretlen pecséttel.
- ³²³ DF 269197. (Anjou-kori oklt. L. 89. sz.), gyűrűspecséttel. Erzsébet királyné János perjelnek és a Szent Antal-rend kereszteseinek a kassai polgárok panaszával kapcsolatban. A király nevében ugyanaznap ovális gyűrűspecséttje alatt, „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel ugyanilyen tartalmú oklevelet adtak ki (DF 269196. Anjou-kori oklt. L. 88. sz.).

február 21. ³²⁴	Buda
február 27. ³²⁵	Buda
március 20. ³²⁶	Visegrád
március 22. ³²⁷	Visegrád
március 29. ³²⁸	Visegrád
április 6. ³²⁹	Visegrád
május 5. ³³⁰	Beench
június 7. ³³¹	Buda
június 24. ³³²	Pozsony

³²⁴ DF 238835. (Anjou-kori oklt. L. 91. sz.). I. Lajos király a Dalmáciából hozott kereskedelmi áruk után fizetendő harmincadról a királynéval, a főpapokkal és bárókkal közösen hozott döntést.

³²⁵ DF 287477. (Anjou-kori oklt. L. 123. sz.). I. Lajos király és Erzsébet királyné megígéri, hogy István herceg leányát, Erzsébet hercegnőt IV. Károly fiához, Vencel cseh királyhoz adják feleségül.

³²⁶ DL 60309. (Anjou-kori oklt. L. 174. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³²⁷ WStLA HAU 663. (Kereskedelem-történet II. 94–96., Anjou-kori oklt. L. 178. sz.), „*Commissio domine regine et commissio palatini*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos az oklevélben megnevezett vámszedőkkel tudatja, hogy ő és anyja tanácsot tartva a főpapokkal és a bárókkal a vízivámok szedését az oklevélben rögzített módon újítja meg.

³²⁸ DF 257481. (Anjou-kori oklt. L. 195. sz.). I. Lajos király Piast Erzsébet kérésére kiadott fiúsító oklevele. Mivel március 30-án Miklós királynéi ítélőmester is Visegrádon tartózkodott, ez tovább erősíti a királyné március végi visegrádi tartózkodását (DF 236496., Anjou-kori oklt. L. 201. sz.).

³²⁹ Anjou-kori oklt. L. 221. sz., ismeretlen pecséttel.

³³⁰ DF 286766. (Anjou-kori oklt. L. 282. sz.), ismeretlen pecséttel. Piast Erzsébet Zára város rektorainak írott levele. Az oklevéllel több probléma is van. A délvidékre vonatkozó oklevelek általában Kotromanić Erzsébet nevéhez köthetők, de 1366-ban még nem indult meg az ifjabb királyné oklevéladása. Másrészről a másolatban fennmaradt oklevél kelet helyének azonosítása kérdéses, több lehetséges megoldás is elképzelhető, mint például az Esztergom megyei Bercse, vagy a több megyében is megtalálható Berencs.

³³¹ DF 228477. (Anjou-kori oklt. L. 444. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³³² Anjou-kori oklt. L. 483. sz. IV. Károly német-római császár június 15-én, Bécsben kelt oklevelében tudatta Augsburg városával, hogy helytartójukat, Ulrik Helfenstein gróftot magával viszi Pozsonyba a magyar királynéval folytatandó tárgyalásokra. DF 285556. (Anjou-kori oklt. L. 531. sz.). I. Lajos király az oklevélben felsorolt vámszedőkkel tu-

június 27. ³³³	Pozsony
július 22. ³³⁴	Buda
augusztus 29 ³³⁵ –30. ³³⁶	Visegrád
szeptember 3 ³³⁷ –4. ³³⁸	Visegrád
szeptember 10. ³³⁹	Buda
október 28. ³⁴⁰	Buda
december 9. ³⁴¹	Visegrád
december 13. ³⁴²	Visegrád

datta, hogy az anyjával, valamint a főpapokkal és bárókkal tanácsot tartva a vízvámok szedését az oklevélben foglaltak szerint újíttatták meg.

³³³ DF 258545. (Anjou-kori oklt. L. 539. sz.). Királyi oklevél. Mivel pár nappal korábban bizonyosan Pozsonyban tartózkodott a királyné és vele volt a kancellár, valamint a nagypecsét is, ezért feltételezhető, hogy még ekkor is együtt tartózkodtak a városban.

³³⁴ DF 237750. (Anjou-kori oklt. L. 684. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Specialis commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³³⁵ DF 255433. (Anjou-kori oklt. L. 792. sz., Kereskedelem-történet I. 147–148.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel. DF 207308. (Anjou-kori oklt. L. 794. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

³³⁶ DF 207307. (Anjou-kori oklt. L. 804. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³³⁷ DL 58574. (Anjou-kori oklt. L. 814. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

³³⁸ DF 219569. (Anjou-kori oklt. L. 817. sz.), gyűrűspecséttel.

³³⁹ DF 254798. (Anjou-kori oklt. L. 840. sz.). I. Lajos király Kusalyi Jakcs mester királynéi udvari lovagnak a királynak és a királynénak teljesített szolgálataiért, valamint a királyné közbenjárására újadomány címén adományoz birtokokat.

³⁴⁰ DL 41688. (Anjou-kori oklt. L. 964. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁴¹ DF 262193. (Anjou-kori oklt. L. 1068. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine specialis*” kancelláriai jegyzettel. DF 262194. (Anjou-kori oklt. L. 1069. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Specialis commissio domine regine sicut in prioribus litteris [nostris] maiori sigillo confectis continetur*” kancelláriai jegyzettel.

³⁴² DL 33754. (Anjou-kori oklt. L. 1078. sz.). Királyi oklevél „*Ad litteratorium mandatum regium, commissionem regine et secundum formam registri sub sigillo regio allati est facta presens littera*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos király Erzsébet királynéval tanácsot tartva Tamás fia Péter mester zágربی kanonok részére átad a rojcsai kerületben fekvő Sztreza királyi birtokból annyi földet, amennyi a kanonok és fivére által a királynak átadott föld mennyisége.

1367

január 16. ³⁴³	Visegrád
január 22. ³⁴⁴	Visegrád
február 1. ³⁴⁵	Buda
március 16. ³⁴⁶	Buda
március 17. ³⁴⁷	Visegrád
március 26. ³⁴⁸	Visegrád
április 13. ³⁴⁹	Visegrád
április 28. ³⁵⁰	Buda
május 3. ³⁵¹	Buda
május 23. ³⁵²	Buda
június 3. ³⁵³	Pécs

³⁴³ DF 212699. (Anjou-kori oklt. LI. 28. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.

³⁴⁴ DL 71360. (Anjou-kori oklt. LI. 38. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁴⁵ DF 262195. (Anjou-kori oklt. LI. 58. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁴⁶ DL 5540. (Anjou-kori oklt. LI. 155. sz.). I. Lajos király anyja, Erzsébet királyné kérésére a Hévízfőnél, a budai ispotályos Szentlélek-egyház mellett fekvő malom felső felét a Szűz Mária-kolostornak adományozza.

³⁴⁷ DL 5541. (Anjou-kori oklt. LI. 158. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt, „*Specialis commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁴⁸ Anjou-kori oklt. LI. 178. sz. Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

³⁴⁹ DL 100120. (Anjou-kori oklt. LI. 222. sz.). Királyi oklevél „*Relatio Galli cantoris ex parte regine*” kancelláriai jegyzettel. DF 207322. (Anjou-kori oklt. LI. 220. sz.). I. Lajos meghagyja a pannonhalmi konventnek, hogy a király és a királyné jelen oklevélhez mellékelte, Kálmán győri püspöknek és káptalana bizonyos tagjainak szóló okleveleit adják át a címzetteknek.

³⁵⁰ DL 41705. (Anjou-kori oklt. LI. 243. sz.), gyűrűspeccsével.

³⁵¹ DF 219573. (Anjou-kori oklt. LI. 258. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁵² DL 41716. (Anjou-kori oklt. LI. 353. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁵³ DL 92656. (Anjou-kori oklt. LI. 393. sz.), ismeretlen pecséttel. I. Lajos június 6-i, Pécsen keltezett oklevele átiratban maradt ránk. Valószínűleg ez is a királynéhoz köthető (DF 275186., Anjou-kori oklt. LI. 399. sz.).

június 8 ³⁵⁴ –9. ³⁵⁵	Verőce
június 18. ³⁵⁶	Segesd
július 5. ³⁵⁷	Visegrád
július 17. ³⁵⁸	Visegrád
augusztus 13. ³⁵⁹	Buda
augusztus 15. ³⁶⁰	Buda
augusztus 20. ³⁶¹	Fehérvár
október 20. ³⁶²	Buda
november 1. ³⁶³	Buda
november 5. ³⁶⁴	Fehérvár

³⁵⁴ DF 238838. (Anjou-kori oklt. LI. 401. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁵⁵ DL 67722. (Anjou-kori oklt. LI. 406. sz.). Királyi oklevél, pecséthelyettesítő záradéka szerint a királyi pecsét hiányában a királynéival erősítik meg. Az oklevél papírján tisztán kivehető Piast Erzsébet királyné gyűrűspecséti képe. Az oklevélből a királynak és anyjának tett panasz alapján elrendelt vizsgálatról értesülünk. Mivel Oppelni László június 13-án Verőcén keltezett, indokolt lehet a királyné tartózkodását néhány nappal kitolni (DL 86176., Anjou-kori oklt. LI. 412. sz.).

³⁵⁶ Anjou-kori oklt. LI. 439. sz. Királyi oklevél egy megegyezésről. Pontosan beleillik Erzsébet királyné Verőcéről hazafelé tartó útjába.

³⁵⁷ DF 201829. (Anjou-kori oklt. LI. 468. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁵⁸ DL 95270. (Anjou-kori oklt. LI. 492. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.

³⁵⁹ DL 91733. (Anjou-kori oklt. LI. 547. sz.). Királyi oklevél „*Commissio [regine]*” kancelláriai jegyzettel.

³⁶⁰ DL 5582. (másik eredeti példánya: DL 5581.) (Anjou-kori oklt. LI. 551. sz., Kereskedelem-történet I. 152–154.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁶¹ DF 207330. (Anjou-kori oklt. LI. 562. sz.). Királyi oklevél „*Commissio [domine regine]*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos 1367. szeptember 24-i privilégiumán a „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzet olvasható (DF 233338.), ami valószínűsíti, hogy ősszel a királyné Budán, illetve Visegrádon tartózkodott.

³⁶² DF 257993. (Anjou-kori oklt. LI. 724. sz.), nagypecséttel. I. Lajos és Piast Erzsébet Rudolf, Frigyes, Albert és Lipót osztrák hercegeket felmentik az 1361-ben kötött szövetségük miatti kötelezettségeik alól.

³⁶³ DF 219571. (Anjou-kori oklt. LI. 750. sz.), gyűrűspecséttel. Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁶⁴ DL 77397. (Anjou-kori oklt. LI. 762. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

1368

január 13. ³⁶⁵	Visegrád
február 26. ³⁶⁶	Buda
március 9. ³⁶⁷	Visegrád
március 16. ³⁶⁸	Visegrád
április 12. ³⁶⁹	Visegrád
május 19. ³⁷⁰	Visegrád
május 26. ³⁷¹	Visegrád
május 30. ³⁷²	Visegrád
június 1. ³⁷³	Visegrád
június 8 ³⁷⁴ –9. ³⁷⁵	Visegrád
július 24. ³⁷⁶	(Zólyom)Lipcse

³⁶⁵ DF 201007. (Anjou-kori oklt. LII. 17. sz.), ismeretlen pecséttel.

³⁶⁶ DL 83312. (Anjou-kori oklt. LII. 133. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine propria*” kancelláriai jegyzettel.

³⁶⁷ DL 108873. Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. A DF 207343. (Anjou-kori oklt. LII. 165. sz.) jelzetű, ugyanezen a napon kelt oklevelet szintén a király gyűrűpecsétjével erősítették meg, de eredetiben nem maradt fenn, az átirat pedig nem rögzítette az esetleges kancelláriai jegyzetet.

³⁶⁸ DF 201835. (Anjou-kori oklt. LII. 178. sz.). Királyi oklevél „*Specialis commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁶⁹ DF 290271. (Anjou-kori oklt. LII. 234. sz.), titkospecséttel.

³⁷⁰ DL 87430. (Anjou-kori oklt. LII. 361. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine [specialis]*” kancelláriai jegyzettel.

³⁷¹ DF 201837. (Anjou-kori oklt. LII. 381. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁷² DL 41750. (Anjou-kori oklt. LII. 393. sz.), gyűrűpecséttel.

³⁷³ DF 201838. (Anjou-kori oklt. LII. 410. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁷⁴ DL 5670. (Anjou-kori oklt. LII. 444. sz.), ismeretlen pecséttel.

³⁷⁵ DL 5675. (Anjou-kori oklt. LII. 447. sz.), gyűrűpecséttel.

³⁷⁶ DL 8780. (Anjou-kori oklt. LII. 590. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt. Augusztus 1-jén I. Lajos gyűrűpecsét már Visegrádon van, valószínűleg Piast Erzsébet királynéval együtt, noha erre az oklevélben nem találunk utalást: DF 219595. (Anjou-kori oklt. LII. 610. sz.); ugyancsak a gyűrűpecséttel erősítették meg az augusztus 4-én kelt oklevelet: DF 219593. (Anjou-kori oklt. LII. 616. sz.).

augusztus 15 ³⁷⁷ –16. ³⁷⁸	Buda
augusztus 19. ³⁷⁹	Buda
augusztus 24. ³⁸⁰	Buda
szeptember 1. ³⁸¹	Visegrád
szeptember 14. ³⁸²	Buda

1369

január 24. ³⁸³	Visegrád
február 18. ³⁸⁴	Buda
március 27. ³⁸⁵	Visegrád
április 7. ³⁸⁶	Visegrád

- ³⁷⁷ Erdődy 536. sz. (Anjou-kori oklt. LII. 642. sz.). Királyi oklevél szerint a királynak és a királynénak a körmendi polgárok bemutattak egy oklevelet; „*Commissio domine regine ex commissione baronum*” kancelláriai jegyzettel.
- ³⁷⁸ Anjou-kori oklt. LII. 645. sz. Királyi oklevél „*Commissio domine regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.
- ³⁷⁹ DL 5784. (Anjou-kori oklt. LII. 655. sz.). I. Lajos birtokot adományoz az anyakirályné sáfárjának. Mivel a királyné tisztségviselőjéről van szó, valószínűleg ekkor Piast Erzsébet is Budán tartózkodott.
- ³⁸⁰ DL 91743. (Anjou-kori oklt. LII. 622. sz.). I. Lajos meghagyja a vasvári káptalannak, hogy az anyakirálynéi kúria egyik *litteratusa* kérésére járják be birtokát. A *litteratus* említése miatt valószínű, hogy a királyné is Budán tartózkodott.
- ³⁸¹ DL 36653. (Anjou-kori oklt. LII. 691. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt. DL 5696. (Anjou-kori oklt. LII. 692. sz.). Királyi parancslevél a budai káptalannak, hogy a király és anyja által az óbudai apácáknak adott birtokot járják be.
- ³⁸² DF 219591. (Anjou-kori oklt. LII. 715. sz.). Gyűrűspecséttel megerősített királyi oklevél „*Commissio domine regine propria*” kancelláriai jegyzettel. DF 229991. (Anjou-kori oklt. LII. 716. sz.). I. Lajos király oklevele szerint az elé és a királyné elé terjesztett kérésre hozzájárulnak egy birtok eladásához.
- ³⁸³ DL 8811. (Anjou-kori oklt. LIII. 26. sz.). Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ³⁸⁴ DF 96439. (Anjou-kori oklt. LIII. 69. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt. Mivel február közepén látogatott Budára III. Kázmér lengyel király, nehezen elképzelhető, hogy Piast Erzsébet ne találkozott volna fivérével.
- ³⁸⁵ DF 219621. (Anjou-kori oklt. LIII. 156. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.
- ³⁸⁶ DF 227426. (Anjou-kori oklt. LIII. 168. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

április 11. ³⁸⁷	Visegrád?
április 22. ³⁸⁸	Buda
május 4. ³⁸⁹	Várad
június 1 ³⁹⁰ –2. ³⁹¹	Verőce
június 22. ³⁹²	Buda
június 24. ³⁹³	Óbuda
július 9. ³⁹⁴	Óbuda
július 26. ³⁹⁵	Visegrád
augusztus 22. előtt ³⁹⁶	Fehérvár
szeptember 14. ³⁹⁷	Pozsony
október 6. ³⁹⁸	Buda

³⁸⁷ DL 5728. (Anjou-kori oklt. LIII. 181. sz.). I. Lajos privilégiuma, amelyet a király nagypecséjtje mellett a titkospecsétjével és Piast Erzsébet nagypecséjtjével erősítettek meg. „*Commissio regis et regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁸⁸ DL 5730. (Anjou-kori oklt. LIII. 193. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁸⁹ DL 52135. (Anjou-kori oklt. LIII. 217. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt. Mivel május 14-én I. Lajos Garadnán keltezett levelének a királyné volt a címzettje, bizonyos, hogy ekkor Erzsébet nem tartózkodott a fia mellett (DL 70557., Anjou-kori oklt. LIII. 231. sz.).

³⁹⁰ DF 230525. (Anjou-kori oklt. LIII. 263. sz.), gyűrűspecséttel. Lásd Nekić: *de adventu* 214., 227.

³⁹¹ DF 255434. (Anjou-kori oklt. LIII. 266. sz.), gyűrűspecséttel. DF 230 526. (Anjou-kori oklt. LIII. 265. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. Anyakirályné távollétét említik: Anjou-kori oklt. LIII. 270. sz.

³⁹² DL 5804. (Anjou-kori oklt. LIII. 309. sz.). Királyi oklevél „*Com[missio domine re]gine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁹³ DL 5669. (Anjou-kori oklt. LIII. 315. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁹⁴ DL 5671. (Anjou-kori oklt. LIII. 356. sz.), gyűrűspecséttel. DF 230527. (Anjou-kori oklt. LIII. 355. sz.), gyűrűspecséttel.

³⁹⁵ DL 5807. (Anjou-kori oklevéltár LIII. 390. sz.). Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

³⁹⁶ DL 106152. (Anjou-kori oklt. LIII. 441. sz.). I. Lajos király oklevelében említi, hogy a királyné személyesen utasította Fehérvárott Lackfi Imre erdélyi vajdát és Lackfi István székelyispánt.

³⁹⁷ Anjou-kori oklt. LIII. 481. sz. (Kereskedelem-történet II. 110–113.). I. Lajos oklevelében hivatkozik arra, hogy kérésére Piast Erzsébet visszaemlékezett I. Károly egyik intézkedésére. Valószínű tehát, hogy a királyné is Pozsonyban időzött.

³⁹⁸ DL 57182. (Anjou-kori oklt. LIII. 522. és 523. sz.), ismeretlen pecséttel.

október 29.³⁹⁹
december 8.⁴⁰⁰

Diósgyőr
Óbuda

1370

január 10.⁴⁰¹

Buda

január 26.⁴⁰²

Óbuda

február 1.⁴⁰³

Óbuda

február 11.⁴⁰⁴

Buda

február 14.⁴⁰⁵

Óbuda

február 22.⁴⁰⁶

Buda

március 5.⁴⁰⁷

Buda

április 10.⁴⁰⁸

Buda

április 20.⁴⁰⁹

Buda

³⁹⁹ DL 52140. (Anjou-kori oklt. LIII. 574. sz.), gyűrűspecséttel.

⁴⁰⁰ DL 5813. (Anjou-kori oklt. LIII. 655. sz.), titkospecséttel. DL 58023. (Anjou-kori oklt. LIII. 654. sz.). Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt.

⁴⁰¹ DL 28088. Gyűrűspecséttel megerősített királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tettek panaszt; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁰² DL 5853., gyűrűspecséttel.

⁴⁰³ DF 283931., ismeretlen pecséttel. Mivel Kotromanić Erzsébet februárban Diósgyőrött tartózkodott, ezért valószínűleg az óbudai kelteзések Piast Erzsébet kiadványai közé tartoznak.

⁴⁰⁴ DL 5822. Királyi oklevél szerint a király és Piast Erzsébet előtt tettek panaszt; „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁰⁵ DL 8780., ismeretlen pecséttel.

⁴⁰⁶ DF 244586. I. Lajos király oklevele a szebeni kereskedők által fizetendő vámokról, a döntésben Piast Erzsébet is részt vett.

⁴⁰⁷ DF 287478. (Hercegek és hercegnők 194–195.). Erzsébet hercegnő oklevele, amiben felmenti IV. Károly császárt és a fiát, Vencelt a közte és ez utóbbi közötti házasságról szóló, a császár, I. Lajos és Piast Erzsébet által kötött szerződésből adódó kötelmek alól. Valószínűleg mind Lajos, mind idősebb Erzsébet Budán tartózkodtak ekkor.

⁴⁰⁸ DF 277878. Királyi oklevél „*Specialis commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁰⁹ DL 5837. Királyi oklevél „*Commissio domine regine propria de mandato regio litteratorio*” kancelláriai jegyzettel. Április 20. után nem sokkal a királyné távozott Budáról, a tavasz végét, nyár elejét Diósgyőrött töltötte (lásd az itinerárium következő bejegyzéseit). I. Lajos 1370. június 5-én Megyeren kelt oklevelében ugyanis Oppelni László herceg nádor ítélőmesterének meghagyta, hogy Mérei István fia János és az anyakirályné, valamint Anjou Erzsébet hercegnő szolgálatában álló társai perét halassza el (DL 49290., Borsa: Mérey család levéltára 82. sz.).

május 12. ⁴¹⁰	Diósgyőr
május 25. ⁴¹¹	Diósgyőr
június 2. ⁴¹² –3. ⁴¹³	Diósgyőr
június 7. ⁴¹⁴	Diósgyőr
június 9. ⁴¹⁵	Diósgyőr
június 13. ⁴¹⁶	Diósgyőr
június 16 ⁴¹⁷ –17. ⁴¹⁸	Diósgyőr

⁴¹⁰ DF 219640. Királyi oklevél diósgyőri kelethellyel és I. Lajos gyűrűspecsétjével. Sem a kancelláriai jegyzet nem utal a királynéra, sem pedig a szöveg. Úgy vélem azonban, hogy ez mindenképpen valamelyik királyné tartózkodási helyét fogja tükrözni. Április 20. után Piast Erzsébet sem mutatható ki Budán, Kotromanić Erzsébet pedig az év elején és valószínűleg júliusban is Diósgyőrött tartózkodott.

⁴¹¹ DF 219663. Királyi oklevél azonosítatlan, kis méretű, vörös viaszú zárópecséttel. Magyarázatához lásd a május 12. és június 7. dátumokhoz tartozó jegyzeteket.

⁴¹² DL 41816. és DL 41818. Mindkettő királyi oklevél, amelyek pecsétjeit a hiteleshelyek jelentése nem tartotta fenn. Magyarázatukhoz lásd a május 12. és június 7. dátumokhoz tartozó jegyzeteket.

⁴¹³ DF 219649. Királyi oklevél azonosítatlan kis méretű vörös pecséttel. Magyarázatához lásd a május 12. és június 7. dátumokhoz tartozó jegyzeteket.

⁴¹⁴ DF 219632., gyűrűspecséttel. DL 69693. Királyi oklevél az ovális gyűrűspecséttel megerősítve; „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel. DL 5848. Királyi oklevél ismeretlen pecséttel. I. Lajos leleszi konventnek küldött mandátuma az ügyben eljáró királyi emberként Káldi Imre fia Imre királynéi udvari lovagot nevezi meg és az idézés Diósgyőrbe az anyakirályné jelenléte elé rendeli. Ezek alapján bízvást kijelenthetjük, hogy május közepétől Diósgyőr kelethellyel kiadott királyi oklevelek mindegyike, annak ellenére, hogy a fentén kívül nem tartalmaznak utalást Piast Erzsébetre, az anyakirályné tartózkodási helyét mutatják.

⁴¹⁵ DL 70655. Átiratban ránk maradt királyi oklevél, de a pecsétjét nem ismerjük. Piast Erzsébet diósgyőri tartózkodása miatt valószínű, hogy még ez az adat is az ő tartózkodási helyét jelöli.

⁴¹⁶ DL 5850. Átiratban ránk maradt királyi oklevél, de a pecsétjét nem ismerjük. Piast Erzsébet diósgyőri tartózkodása miatt valószínű, hogy még ez az adat is az ő tartózkodási helyét mutatja.

⁴¹⁷ DF 219659. I. Lajos ovális gyűrűspecsétjével megerősített oklevele. Piast Erzsébet diósgyőri tartózkodása miatt valószínű, hogy még ez az adat is az ő tartózkodási helyét mutatja.

⁴¹⁸ DF 219652. I. Lajos ovális gyűrűspecsétjével megerősített oklevele. Piast Erzsébet diósgyőri tartózkodása miatt valószínű, hogy még ez az adat is az ő tartózkodási helyét mutatja. I. Lajos 1370. június 18-i keltezéssel a leleszi konventnek küldött mandátu-

június 23. ⁴¹⁹	Visegrád
június 29. ⁴²⁰	Buda
szeptember 25. ⁴²¹	Buda
szeptember 30. ⁴²²	Buda
október 3. ⁴²³	Óbuda
október 11. ⁴²⁴	Buda
november 13. ⁴²⁵	Sáros
november 17. ⁴²⁶	Krakkó
november 25. ⁴²⁷	Krakkó

mát Diósgyőrött adták ki és az ovális gyűrűpecséttel zárták le. Mivel a „*Commissio baronum*” kancelláriai jegyzetet olvashatjuk rajta, ezért ez már nem tartozik Piast Erzsébet valószínűsíthető tartózkodási helyeit mutató oklevelek közé (DF 219661.).

⁴¹⁹ DL 41814., gyűrűpecséttel. I. Lajos király mandátuma Sopron megyének egy vizsgálat lefolytatásáról. A pecsét ma már nem azonosítható, de mérete alapján valószínűleg az ovális gyűrűpecséttel erősítették meg. Ez elfogadva, mivel ez a pecsét Piast Erzsébettel Diósgyőrben volt, ezért okkal feltételezhető, hogy ekkor már ő is visszatért Visegrádra.

⁴²⁰ CDCr XIV. 273.

⁴²¹ DL 41826., valószínűleg gyűrűpecséttel.

⁴²² DF 262196. Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁴²³ DL 66174., gyűrűpecséttel. Amikor Szécsi Miklós országbíró október 3-án ítélszékert tartott, le akarta zárni egy Csúz János volt horvát-dalmát bán ellen birtokügyben indított pert. A királyi kúriában éppen jelen volt az alperes János bán, akit az uralkodó Piast Erzsébettel, valamint a velük időző főpapok és bárók elé hivatta, hogy tájékozzon az ügyről (DL 41864., az adat ismeretét Piti Ferencnek köszönöm). Mivel az oklevél azt nem mondja meg, hol kellett Csúz Jánosnak megjelennie a király és a királyné előtt, ezért Piast Erzsébet óbudai keltezése nem okoz problémát.

⁴²⁴ DL 5880. Királyi oklevél „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁴²⁵ DF 219644., gyűrűpecséttel. I. Lajos mandátuma a leleszi konventnek. Mivel a krakkói koronázáson feltételezhetően Piast Erzsébet is részt vett, és az év során a királyné és a gyűrűpecsét szoros kapcsolata több ízben kimutatható, feltehetően az anyakirályné is Sároson tartózkodott a királlyal.

⁴²⁶ I. Lajos király krakkói koronázása. Megemlékezik róla Küküllei János, de dátum nélkül (Küküllei 32., 37. fejezet). Czarnkowi János krónikája közli a koronázás napját és leírja a koronázás körülményeit, valamint a résztvevőket (Czarnkow 644–646.). Egyik krónikás sem szól Piast Erzsébet részvételéről, de ez okkal feltételezhető.

⁴²⁷ DL 5892. Királyi oklevél „*Commissio dominorum regis et regine et relatio palatini*” kancelláriai jegyzettel.

1371

január 7. ⁴²⁸	Krakkó
február 22. ⁴²⁹	Buda
március 23. ⁴³⁰	Buda
április 7. ⁴³¹	Verebély
április 14. ⁴³²	Nyitra
április 28. ⁴³³	Túr
május 22. ⁴³⁴	Visegrád
május 24. ⁴³⁵	Visegrád
június 2. ⁴³⁶	Buda

⁴²⁸ DF 258978., lengyel titkospecséttel.

⁴²⁹ DL 5908. Királyi oklevél „*Commissio regine sicut in prioribus litteris*” kancelláriai jegyzettel. 1371. március 21-én Kotromanić Erzsébet Zámbo Miklós óbudai várnagynak írt a Nyulak szigeti apácák panaszáról és meghagyta, hogy Piast Erzsébet érkezéséig ne engedje meg, hogy a sári jobbágyok az apácákat jogaikban zaklassák („*visis presentibus ipsas dominas in iuribus ipsarum impedire et molestare per ipsos iobagiones et hospites de Sarii usque ad adventum domine regine, matris nostre karissime non sinatis nec permittatis*”). Vagyis ekkor idősebb Erzsébet királyné nem tartózkodott Visegrádon, de érkezését várták (DL 5916.). Czarnkowi János értesülése szerint miután I. Lajos visszatért Magyarországra 1370 végén, Piast Erzsébetet Krakkóban hagyta (Czarnkow 644.). Hasonlóan nyilatkozik Długosz is (Długosz X. 24.).

⁴³⁰ DF 261929., ismeretlen pecséttel. Erzsébet birtokadománya mezőlaki László fia Zámbo Miklós óbudai várnagynak (Arch. II. 379.). Mivel a királynét az oklevélben Miklóst a saját várnagyának („*castellanus noster*” nevei meg, ezért igen valószínű, hogy ez a forrás Piast Erzsébet oklevelei közé sorolható.

⁴³¹ DF 208507. Gyűrűspecséttel megerősített királyi oklevél szerint a király és a királyné előtt tesznek panaszt; „*Commissio regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.

⁴³² DL 90464. Királyi oklevél, amely szerint Oppelni László herceg nádor és többek között turóci ispán a felsorolt személyeket védelmezze meg birtokaiban. Mivel a királyné pár nappal korábban a Nyitrától 20 km-re fekvő Verebély faluban adott ki oklevelet, jogosan tehető fel, hogy erre utazott tovább.

⁴³³ DF 265858. Ovális gyűrűspecséttel megerősített általános királyi oklevél bizonyos kunok feletti bíráskodásról. Vö. az előző jegyzettel.

⁴³⁴ DL 5940. Nagypécsettől megerősített királyi oklevél „*Commissio regine specialis*” kancelláriai jegyzettel.

⁴³⁵ DF 269300. (Fejér IX/4. 342–343.), titkospecséttel és DF 269301., titkospecséttel.

⁴³⁶ DF 211504., ismeretlen pecséttel.

június 7. ⁴³⁷	Hatvan
július 4. ⁴³⁸	Krakkó
október 8. ⁴³⁹	Biecz
november 10. ⁴⁴⁰	Eperjes
november 24. ⁴⁴¹	Buda

1372

február 7. ⁴⁴²	Visegrád
február 9. ⁴⁴³	Visegrád

⁴³⁷ DF 219670., gyűrűs pecséttel. Erzsébet királyné mandátuma a leleszi konventnek. Az adat azért szerepel dőlt betűvel, mert egyrészt az *intitulatio* nem tartalmazza a *senior/iunior* megkülönböztetését, csak Erzsébet királynét írják. Másrészt az oklevelet lezáró gyűrűs pecsét viaszát kereszt alakban kenték el, ami mindkét királyné kancelláriájának bevett gyakorlata volt, de a pecsét képe ma már nem azonosítható, így ez alapján sem lehet eldönteni, hogy melyik királyné kancelláriája adta ki. Mivel azonban júliusban Piast Erzsébet Lengyelországban van, a hatvani keltezés vita nélkül beilleszthető útvo-nalába.

⁴³⁸ Monumenta Poloniae X. 253–254.

⁴³⁹ Monumenta Poloniae X. 254–255.

⁴⁴⁰ DL 83333., ismeretlen pecséttel. Az átíró oklevél jegyzi meg, hogy a „*senior regina*” parancsleveléről van szó.

⁴⁴¹ DF 228484., titkos pecséttel.

⁴⁴² DF 219693., gyűrűs pecséttel. Erzsébet királyné mandátuma a leleszi konventnek. Az adat azért szerepel dőlt betűvel, mert nem lehet eldönteni, pontosan melyik királyné kiadványa. Az oklevél ugyanis nem tartalmazza a két királyné megkülönböztetését szolgáló *senior/iunior* jelzőt, a gyűrűs pecsétet záró helyzetben mindkét királyné kancelláriája kereszt alakban elkent viaszba nyomta. Az intulációban csak Magyarországot és Lengyelországot tüntették fel, ami általában Piast Erzsébet okleveleire jellemző, de nem kizárólagosan, ugyanakkor I. Lajost *dominus noster rex*-ként említik, ami viszont általában Kotromanić Erzsébet okleveleiben fordul elő.

⁴⁴³ DF 265493., ismeretlen pecséttel. Erzsébet királyné mandátuma Sáros megye hatóságának. Az adat azért szerepel dőlt betűvel, mert nem lehet eldönteni, pontosan melyik királyné kiadványa. Az oklevél ugyanis nem tartalmazza a két királyné megkülönböztetését szolgáló *senior/iunior* jelzőt. Nem eredetiben, hanem átiratban maradt fenn, az átíró oklevél pedig nem tartalmaz utalást a pecsétre nézve. Az intulációban csak Magyarországot és Lengyelországot tüntették fel, ami általában Piast Erzsébet okleveleire jellemző, de nem kizárólagosan.

március 3. ⁴⁴⁴	Buda
április 5. ⁴⁴⁵	Krakkó
május 10–12. ⁴⁴⁶	Lengyelország
június 4. ⁴⁴⁷	Pyzdry
június 12. ⁴⁴⁸	Gnieznó
június 12. ⁴⁴⁹	Poznań
június 13 ⁴⁵⁰ –14. ⁴⁵¹	Poznań
június 15. ⁴⁵²	Gnieznó
június 23. ⁴⁵³	Kruszwica
július 18. ⁴⁵⁴	Czchów
július 20. ⁴⁵⁵	Poprądnice, királynéi szálláson

1373

február 22.⁴⁵⁶

Buda

⁴⁴⁴ DL 62562., nagypécsett. Erzsébet királyné birtokadománya Pekri Klára részére. Mivel idősebb Erzsébet királyné végrendeletében is megemlékezett Pekri Kláráról, ezért okkal feltételezhető, hogy jelen oklevél is Piast Erzsébet oklevelei közé tartozik (Szendek: Łokietek Erzsébet).

⁴⁴⁵ Monumenta Poloniae III. 374.

⁴⁴⁶ Fejér IX/4. 394.: Cardaillaci János alexandriai pátriárka IV. Károlyhoz írott levele szerint I. Lajos társaságában fogja felkeresni Kotromanić Erzsébetet Visegrádon, ahol a királyné esküt fog tenni a leánya és IV. Károly fia között kötendő házasság ügyében. Piast Erzsébethez azonban ugyanebben az ügyben küldeni fog valakit („*iurabunt domine regine, et ego die crastina a data litterarum debeo esse una cum ipso [sc. rex] in Wyseg-rado pro recipiendo iuramento domine regine iunioris et mitto post ad dominam seniore, ut faciat idem*”).

⁴⁴⁷ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 374–375.

⁴⁴⁸ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 375–376.

⁴⁴⁹ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 377.

⁴⁵⁰ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 378–379.

⁴⁵¹ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 379–380.

⁴⁵² Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 380.

⁴⁵³ A kelet hely az oklevélben: Crusvicie. Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 382–383.

⁴⁵⁴ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/54 (Monumenta Poloniae V. 50.; MDEA III. 26–27.), titkospecsét.

⁴⁵⁵ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/55. „*Actum et datum in statione nostra regina apud Mnysyscone iuxta fluvium Poprod Ungariam transeundo*”, titkospecsét.

⁴⁵⁶ DL 6096., nagypécsett.

március 13. ⁴⁵⁷	Buda
május 27. ⁴⁵⁸	Krakkó
július 12. ⁴⁵⁹	Krakkó
augusztus 1. ⁴⁶⁰	Krakkó
augusztus 2. ⁴⁶¹	Bochnia
augusztus 5. ⁴⁶²	Sobień
október 3. ⁴⁶³	Kassa
november 27. ⁴⁶⁴	Buda

1374

január 21. ⁴⁶⁵	Visegrád
március 19. ⁴⁶⁶	Visegrád
március 24. ⁴⁶⁷	Visegrád
június 3. ⁴⁶⁸	[Szepes]Váralja
június 4. ⁴⁶⁹	Szepeshely
június 4. ⁴⁷⁰	Lőcse
június 26. ⁴⁷¹	Krakkó
július 6. ⁴⁷²	Krakkó
július 17. ⁴⁷³	Krakkó

⁴⁵⁷ DL 25141., gyűrűspecséttel.

⁴⁵⁸ Monumenta Poloniae X. 264. Piast Erzsébet krakkói érkezése előtti lehetséges útvonalát lásd I. Lajos király itineráriumának 1373. május 16-i bejegyzéséhez fűzött jegyzetben.

⁴⁵⁹ Monumenta Poloniae III. 378–379.

⁴⁶⁰ Monumenta Poloniae III. 379–380.

⁴⁶¹ Monumenta Poloniae X. 265–266.

⁴⁶² Monumenta Poloniae X. 266–267.

⁴⁶³ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 403.

⁴⁶⁴ DF 261929., valószínűleg nagypecséttel.

⁴⁶⁵ DF 272818. Királyi oklevél „*Ambarum reginarum commissio cum deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁶⁶ DF 273087. I. Lajos egy birtokadományról tanácskozik Erzsébet királynéval.

⁴⁶⁷ DF 238906., gyűrűspecséttel.

⁴⁶⁸ DL 64092., gyűrűspecséttel.

⁴⁶⁹ DL 64093., gyűrűspecséttel.

⁴⁷⁰ DL 6222., gyűrűspecséttel.

⁴⁷¹ Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 187–188.

⁴⁷² MDEA III. 76–77.; Monumenta Poloniae X. 279–280.

⁴⁷³ DF 212701., titkospecséttel.

augusztus 4. ⁴⁷⁴	Połaniec
augusztus 6. ⁴⁷⁵	Stopnica
augusztus 9. ⁴⁷⁶	Krakkó
augusztus 27. ⁴⁷⁷	Krakkó
szeptember 19. ⁴⁷⁸	Kassa
november 12. ⁴⁷⁹	Visegrád
november 28. ⁴⁸⁰	Buda
december 19. ⁴⁸¹	Buda

1375

január 7. ⁴⁸²	Krakkó
június 1. ⁴⁸³	Krakkó
június 23. ⁴⁸⁴	Krakkó
július 27. ⁴⁸⁵	Lengyelország
július 28. ⁴⁸⁶	Sandomierz
augusztus 1. ⁴⁸⁷	Sandomierz
augusztus 8. ⁴⁸⁸	Krakkó

1376

február 28. ⁴⁸⁹	Buda

⁴⁷⁴ Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 188–189.

⁴⁷⁵ Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 189–190.

⁴⁷⁶ Monumenta Poloniae X. 280–282.

⁴⁷⁷ Monumenta Poloniae X. 282–283.

⁴⁷⁸ DL 69699., gyűrűspecséttel.

⁴⁷⁹ DL 64245. Királyi oklevél „*Commissio domine regine senioris in presentia comitis Iacobi*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁸⁰ DL 6249. I. Lajos birtokügyben Piast Erzsébettel, valamint a főpapokkal és a bárókkal tanácskozott.

⁴⁸¹ EO V. 118. sz. Katalin hercegnő és Lajos herceg házasságkötésének megerősítése.

⁴⁸² Monumenta Poloniae III. 386–387.

⁴⁸³ Monumenta Poloniae X. 287–288.

⁴⁸⁴ Monumenta Poloniae X. 289–290.

⁴⁸⁵ Monumenta Poloniae III. 391–392.

⁴⁸⁶ Monumenta Poloniae X. 290–291.; MDEA III. 111–112.

⁴⁸⁷ Monumenta Poloniae III. 392.; Monumenta Poloniae X. 291–292.

⁴⁸⁸ Monumenta Poloniae X. 293.

⁴⁸⁹ DL 73. (CDCr XV. 182–194.). Királyi ítélettel Csáktornya és Strigó várak miatt folyó perben, amely szerint a döntésben Piast Erzsébet is részt vett.

május 22. ⁴⁹⁰	Lampertszásza
július 13. ⁴⁹¹	Buda
augusztus 24. ⁴⁹²	Bochnia
december 7. ⁴⁹³	Krakkó
december 17. ⁴⁹⁴	Krakkó

1377

január 2. ⁴⁹⁵	Krakkó
január 7. ⁴⁹⁶	Krakkó
április 15. ⁴⁹⁷	Buda
június 8. ⁴⁹⁸	Buda
augusztus 28. ⁴⁹⁹	Visegrád
szeptember 27. ⁵⁰⁰	Buda
október 5. ⁵⁰¹	Buda

⁴⁹⁰ DF 274900., ismeretlen pecséttel.

⁴⁹¹ DL 6370., titkospecséttel.

⁴⁹² Monumenta Poloniae III. 396–398. Valószínűleg ehhez a tartózkodásához köthető az a Czarnkowi Jánosnál megörökített epizód, hogy a királyné, amikor a litvánok gyűlékezését jelentették neki, a fia hatalmát nagyobbnak tartva a litvánok erejét lefitymálta (Czarnkow 674. és Długosz X. 51.).

⁴⁹³ Czarnkowi János krónikájában olvashatjuk, hogy a királyné december elején Krakkóban volt, majd ezt követően visszatért Magyarországra („*Eodem quoque tempore, dominico die, in crastino Sancti Nicolai, prefata domina regina cum sua familia in Cracoviensi castro residente et coreas ac tripudia et alia humanitatis solatia coram se fieri iubente ... Mora itaque paucorum dierum in Cracovia facta, Ungariam rediens, filio suo, domino regi regnum Poloniae gubernandum iterum resignavit*” – Czarnkow 675–677.). Lásd még: Długosz X. 53–55.

⁴⁹⁴ Monumenta Poloniae X. 303.

⁴⁹⁵ Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 192–194.

⁴⁹⁶ Monumenta Poloniae X. 303–304.

⁴⁹⁷ DL 58602., gyűrűspecséttel.

⁴⁹⁸ DF 281828. (Palásthy 98. sz.), gyűrűspecséttel.

⁴⁹⁹ DF 229897. Királyi oklevél „*Commissio domine regine ex deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel. Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 192–194. I. Lajos oklevele „*Commissio regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁰⁰ DL 47876. Patai Simon, Kotromanić Erzsébet kancellárja szerint szeptember 27-én estére várják haza Lajost Budára, ott tartózkodik mindkét királyné és a gyermekek.

⁵⁰¹ DF 238952., gyűrűspecséttel.

december 14.⁵⁰²

Buda

december 28.⁵⁰³

Diósgyőr

1378május 1.⁵⁰⁴

Buda

május 13.⁵⁰⁵

Szoboszló falu

május 23.⁵⁰⁶

Diósgyőr

május 26.⁵⁰⁷

Diósgyőr

szeptember 15.⁵⁰⁸

Buda

október 1.⁵⁰⁹

Krakkó

november 10⁵¹⁰–11.⁵¹¹

Lampertszásza

1379január 2.⁵¹²

Diósgyőr

február 22.⁵¹³

Buda

június 9.⁵¹⁴

Buda

augusztus 23.⁵¹⁵

Eperjes

⁵⁰² DL 42064., titkospecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható.

⁵⁰³ DL 6493., ismeretlen pecséttel. Erzsébet királyné mandátuma Bebek György gömöri ispánnak és a megye szolgabíráinak. Mivel az átiratban fennmaradt parancslevél nem tartalmazza a királyné nevét, így valószínűsíthetjük, hogy eredetije misszilis lehetett. Gömör megye és Bebek György okán feltételezhető, hogy Piast Erzsébet oklevelei közé tartozik, de mivel nem dönthető el bizonyosan, ezért dőlt betűvel szerepel.

⁵⁰⁴ DL 6525. Kotromanić Erzsébet egy előtte és anyósa előtt megtett bevallást foglal írásba (*coram nobis et excellentia principissa domina regina senior, matre nostra carissima*).

⁵⁰⁵ DL 42091., ismeretlen pecséttel.

⁵⁰⁶ DF 233335. és DF 276 735., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma a bácsi káptalannak.

⁵⁰⁷ DL 103348., ismeretlen pecséttel. I. Lajos mandátuma Somogy megyének.

⁵⁰⁸ DF 269302. (Kereskedelemtörténet II. 138–139.), lengyel titkospecséttel.

⁵⁰⁹ Monumenta Poloniae III. 404–405.

⁵¹⁰ DF 274901., valószínűleg titkospecséttel.

⁵¹¹ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 473.

⁵¹² DL 6585. I. Lajos Piast Erzsébet királyné kérésére tett újadománya.

⁵¹³ DL 6596., gyűrűspecséttel.

⁵¹⁴ DL 6625., gyűrűspecséttel.

⁵¹⁵ MDEA III. 316.

szeptember 7. ⁵¹⁶	Krakkó
szeptember 9. ⁵¹⁷	Krakkó
szeptember 11. ⁵¹⁸	Krakkó
szeptember 28. ⁵¹⁹	Krakkó
október 15. ⁵²⁰	Wislica
november 2. ⁵²¹	Krakkó
november 7. ⁵²²	Krakkó
november 11. ⁵²³	Krakkó

1380

február 12. ⁵²⁴	Zólyom
április 6. ⁵²⁵	Buda
május 10. ⁵²⁶	Buda
május 19. ⁵²⁷	Cikádor
július 2. ⁵²⁸	Buda
július 25. ⁵²⁹	Buda
augusztus 15. ⁵³⁰	Buda
szeptember 24. ⁵³¹	Lampertszásza

⁵¹⁶ Codex diplomaticus Maioris Poloniae III. 484.; Monumenta Poloniae X. 325–327.

⁵¹⁷ Zbiór Dokumentów Małopolskich I. 198–199.

⁵¹⁸ Zbiór Dokumentów Małopolskich I 199–200.; Monumenta Poloniae X. 327–328.

⁵¹⁹ Monumenta Poloniae III. 414–415.

⁵²⁰ MDEA III. 320.; Monumenta Poloniae X. 328–329.

⁵²¹ Monumenta Poloniae X. 329–330.

⁵²² MDEA III. 320–321.

⁵²³ Monumenta Poloniae V. 70–71.

⁵²⁴ DF 258368. és DF 258367. (HHStA Familienurkunden 283/1. és 2.) (EO V. 522. sz.), titkospecséttel. (Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124.) Osztrák–magyar házassági szerződés.

⁵²⁵ DL 6692., nagypecséttel. Erzsébet királyné végrendelete. Bővebben lásd: Szende: Łokietek Erzsébet.

⁵²⁶ DL 102356., gyűrűspecséttel.

⁵²⁷ DF 244448., ismeretlen pecséttel.

⁵²⁸ DL 6720., ismeretlen pecséttel.

⁵²⁹ DL 6726., ismeretlen pecséttel.

⁵³⁰ DL 6732., gyűrűspecséttel.

⁵³¹ DL 42165., titkospecséttel. Erzsébet királyné az oklevélben megnevezett oláhjai panaszára elrendeli, hogy felettük csak a beregi ispán és az oláhok vajdája ítélkezhet. Az ok-

szeptember 30. ⁵³²	Lampertszásza
október 8. ⁵³³	Lampertszásza
október 10. ⁵³⁴	Som
november 11. ⁵³⁵	Visegrád
november 13. ⁵³⁶	Buda
december 21. ⁵³⁷	Diósgyőr
december 29. ⁵³⁸	Buda (†)

levél pecsétjét nem lehet azonosítani. Mivel azonban eddig csak Piast Erzsébet nevében keltek az oláhokkal kapcsolatos oklevelek, ezért jelen oklevelet is bízást sorolhatjuk az anyakirályné kiadványai közé.

⁵³² DF 219885., valószínűleg gyűrűspecsttel.

⁵³³ DF 293343., ismeretlen pecséttel.

⁵³⁴ DL 42166., titkospecsttel.

⁵³⁵ ANK Zbiór dokumentów pergaminowych 29/657/0/-/70 és MDEA III. 409–410. Királyi oklevelek említik Piast Erzsébet hozzájárulását az azokba foglalt döntéshez.

⁵³⁶ DL 42170., gyűrűspecsttel.

⁵³⁷ DL 6755. I. Lajos király adománylevele Peterman óbudai polgár részére. Az oklevélben a következő szöveg olvasható: „*in cuius rei memoriam has nostras et predictae regine, genitricis nostre karissime litteras patentes prefato Petermano et suis heredibus perpetue duraturas duximus concedendas*”, ezért bízást tehetjük fel, hogy ez az adat Erzsébet tartózkodási helyét tükrözi. A kortárs Czarnkowi János Piast Erzsébet halálának helyét Budára teszi (lásd a következő jegyzetet), de december 21-re datálja. Noha a december 21-i diósgyőri keltezés után egy hét alatt vissza lehetett érni Budára, de elképzelhetőnek tartom, hogy a lengyel krónikás esetleg összevonta a királyné halálának és temetésének helyét.

⁵³⁸ Kádár: Elhalálozási és temetési időpontok 37–38. Haláláról megemlékezik Czarnkowi János, de azt december 21-re teszi („*Anno itaque domini MCCCLXXXI in die Beati Thomae archiepiscopi Cantuariensis, quae fuit XXI mensis Decembris, domina Elizabeth filia Wladislai et soror Kazimiri praemortui olim regum Poloniae, regina Ungariae et Poloniae senior Bude in castro suo migravit ad Christum.*” – Czarnkow 690.) és Jan Długosz is („*Elizabeth Caroli olim Hungariae regis relict, filia Wladislai Loktek et soror Casimiri Poloniae regum, genitrix vero Ludovici Hungariae et Poloniae Regis XXIX. Decembris in aetate grandaeva in castro Buda moritur et in monasterio in insula Budensi sepelitur.*” – Długosz X. 75.). VI. Orbán pápa 1381. február 10-én ír I. Lajosnak részvétnyilvánító levelet a királyné halálával kapcsolatban („*rumor, qui de obitu clare memorie Elisabeth regine Vngarie matris sue nuper apud Apostolicam sedem insonuit, multam mestitiam attulit corde nostre*” – MDEA III. 423.).

Kotromanic Erzsébet királyné itineráriuma 1353–1382

Kotromanic Erzsébet önálló oklevéladása 1370-ben indult meg, szórványos adatokkal 1353-tól rendelkezünk hollétéről. A királyné saját kiadványai alapján meghatározható tartózkodási helyek álló, a közvetett, kikövetkeztetett adatok dőlt betűvel szerepelnek. A királyné 1382 és 1386 közötti itineráriumát lásd: *Itineraria 1382–1438*.

1353

*június*¹

Buda

1357

*február 19.*²

Bécs

*február 22.*³

Bécs

¹ I. Lajos magyar király és Kotromanic Erzsébet házasságkötése. (Az adatokat lásd I. Lajos itineráriumában.)

² A magyar királyi pár bécsi tartózkodását az elbeszélő források február elejére helyezik. A klosterneuburgi évkönyv („*Anno Domini 1357 circa purificationem rex Ungarie una cum regina Wiennam causa solacii ad ducem Albertum veniunt, inter se tractantes utilia, et marchio frater Karoli imperatoris Bohemie Wiennae veniens duci Austrie reconciliatus est.*” – MGH SS in Fol. IX. 687.) és a Kalendarium Zwetlense („*A. D. 1357 circa purificationem rex Ungarie cum regina sua Wiennae ad ducem Albertum causa solacii advenit, carnisbrivium ibi cum ceteris nobilibus peragentes, et interim idem principes secreta negocia inter se tractantes.*” – MGH SS in Fol. IX. 694.) emlékeznek meg róla. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe február 2-re esik, ugyanakkor mindkét forrásunk a *circa* előjárósztót használja. Ez, valamint Lajos február második felében Bécsben keltezett oklevelei inkább azt a tényt támogatják, hogy a találkozóra nem február legelején került sor.

³ CDM IX. 42. I. Lajos a János morva őrgróf által II. Albert osztrák hercegnek ítélt segítséget megadja. Valószínű, hogy a királyi pár együtt indult vissza Magyarországra.

1358

január–február⁴
május 27.⁵

Zára
Visegrád

1363

február⁶

Szlavónia és Dalmácia?

1368

január⁷

Dalmácia?

1370

február 20.⁸
június 29.⁹
október 19.¹⁰
november 16.¹¹

Diósgyőr
Buda
Diósgyőr
Sáros

⁴ Lásd I. Lajos király itineráriumában az 1358. január 20-i dátumhoz tartozó jegyzetet.

⁵ Lajos király oklevele Raguza szabadságairól és kötelezettségeiről, amely szerint a polgárok küldöttségének fogadásakor mindkét királyné jelen volt (Anjou-kori oklt. XLII. 596. sz.).

⁶ Február 14-én Trau városa úgy határozott, hogy küldjenek két követet a Zarába igyekvő királyhoz és királynéhez, és hívják meg őket a városba, majd márciusban már arról döntenek, hogy Zarába a királyhoz küldjenek követet (Anjou-kori oklt. XLVII. 107. sz., illetve Rački: Notae 237.). I. Lajos februárban bizonyosan Körösön és Iváncon keletkezett, és noha dalmáciai tartózkodásáról nincsen adatunk, de itineráriuma megengedné a rövid dalmáciai időzést is.

⁷ Trau városa 1367. december 12-i határozata szerint a királyné érkezésére úgy készüljenek fel, mint a királyéra (Rački: Notae 238.). Valószínű, hogy Kotromanić Erzsébet utazott Dalmáciába, de ez az egyetlen adatunk erre nézve.

⁸ DL 77442., gyűrűspecséttel.

⁹ Fejér IX/4. 243–244. Erzsébet királyné levele Trau városának. Az oklevél nem tartalmazza a *iunior/senior* megkülönböztetést. Azért soroltam Kotromanić Erzsébet oklevelei közé, mert a későbbiekben is az ő oklevelei foglalkoznak dalmáciai ügyekkel.

¹⁰ DL 105581., valószínűleg titkospecséttel.

¹¹ DL 5891., gyűrűspecséttel. Kotromanić Erzsébet a vámbirtokosoknak és vámszedőknek a sárosi ágostonos remeték borának vámentességéről. Tekintettel arra, hogy Lajost november 17-én koronáztak lengyel királlyá Krakkóban, valamint a november 25-i királyi oklevél *commissio*s jegyzetében a király és egy királyné szerepel („*Commissio*

1371

március 21. ¹²	Visegrád
augusztus 2. ¹³	Visegrád
augusztus 24. ¹⁴	Visegrád
november 11. ¹⁵	Visegrád
december 6. ¹⁶	Visegrád

1372

február 7. ¹⁷	Visegrád
február 9. ¹⁸	Visegrád
április 24. ¹⁹	Visegrád
május 10. ²⁰	Visegrád

dominorum regis et regine” – DL 5892.), ezért valószínű, hogy Kotromanić Erzsébet Sárosig kísértte el férjét és anyósát.

¹² DL 5916., gyűrűspecséttel és „*Commissio [regine?] propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹³ CDCr XIV. 363., ismeretlen pecséttel.

¹⁴ DL 5955., gyűrűspecséttel és „*Commissio [regine] propria*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵ DF 256375. Királyi oklevél „*Relatio Ladislai episcopi Nitriensis in presentia regine iunioris et baronum tunc inibi adherentium*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶ DF 238877., gyűrűspecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható.

¹⁷ DF 219693., gyűrűspecséttel. Erzsébet királyné mandátuma a leleszi konventnek. Az adat azért szerepel dőlt betűvel, mert nem lehet eldönteni, pontosan melyik királyné kiadványa. Az oklevél ugyanis nem tartalmazza a két királyné megkülönböztetését szolgáló *senior/iunior* jelzőt, a gyűrűspecséttel pedig záró helyzetben mindkét királyné kancelláriája kereszt alakban elkent viaszba nyomta. Az intulációban csak Magyarország és Lengyelországot tüntették fel, ami általában Piast Erzsébet okleveleire jellemző, de nem kizárólagosan, ugyanakkor I. Lajos „*dominus noster rex*” címmel való említése Kotromanić Erzsébet okleveleire jellemző.

¹⁸ DF 265493., ismeretlen pecséttel. Erzsébet királyné mandátuma Sáros megye hatóságának. Az adat azért szerepel dőlt betűvel, mert nem lehet eldönteni, pontosan melyik királyné kiadványa. Az oklevél ugyanis nem tartalmazza a megkülönböztetésüket egyértelműen lehetővé tevő *senior/iunior* jelzőt. Nem eredetiben, hanem átiratban maradt fenn, az átiró oklevél pedig nem tartalmaz utalást a pecsétre nézve. Az intulációban csak Magyarországot és Lengyelországot tüntették fel, ami általában Piast Erzsébet okleveleire jellemző, de nem kizárólagosan.

¹⁹ DF 279578., gyűrűspecséttel és „*Commissio [propria] regine*” kancelláriai jegyzettel.

²⁰ Lásd a következő jegyzetet.

május 12.²¹

Visegrád

május 23.²²

Visegrád

július 5.²³

Visegrád

1373január 3.²⁴

Damásd

május 29.²⁵

Diósgyőr

július 10.²⁶

(Zólyom)Lipcsé

augusztus 14.²⁷

Visegrád

szeptember 15.²⁸

Diósgyőr

1374január 21.²⁹

Visegrád

²¹ Fejér IX/4. 394. Cardaillaci János alexandriai pátriárka IV. Károly császárhoz intézett levele szerint az volt a terv, hogy Kotromanić Erzsébet eskütételének meghallgatásához a királlyal együtt fog átmenni levele keltének másnapján Visegrádra („*iurabunt domine regine, et ego die crastina a data litterarum debeo esse una cum ipso [sc. rex] in Wyssgrado, pro recipiendo iuramento domine regine iunioris*”), de a pátriárka következő levele szerint erre csak a következő szerdán, azaz május 12-én került sor (Fejér IX/4. 396–398.).

²² DF 287479. I. Lajos a maga, felesége és örökösei nevében megígéri IV. Károly császárnak, a feleségének, valamint fiainak, hogy birtokaikra nem tartanak igényt.

²³ DF 238889., gyűrűspecséttel.

²⁴ DL 77535., gyűrűspecséttel és „*Relatio Stephani filii Pauli*” kancelláriai jegyzettel.

²⁵ DL 1163. I. Lajos oklevelét a király pecsétjének távolléte miatt Kotromanić Erzsébet gyűrűspecséttel erősítették meg.

²⁶ DL 77553., ismeretlen pecséttel.

²⁷ DF 227021. I. Lajos oklevelét a király pecsétjének távolléte miatt Kotromanić Erzsébet gyűrűspecséttel erősítették meg. Augusztus elejére dátumozva három olyan privilégiumot ismerünk, amelyek kancelláriai jegyzetükben az ifjabb királynét említik: augusztus 2.: DL 5983. és 5985., augusztus 10.: DL 4160.) (A privilégiumokon megjelenő kancelláriai jegyzetekkel és az itineráriumban való felhasználásával kapcsolatban lásd az *I. Lajos itineráriumának forrásai* című fejezetet.)

²⁸ DL 6140., gyűrűspecséttel, kancelláriai jegyzete nem olvasható.

²⁹ DF 272818. I. Lajos oklevele „*Ambarum reginarum commissio cum deliberatione baronum*” kancelláriai jegyzettel. A királyné még az ősszel visszatérhetett Visegrádra, hiszen 1373 novemberéből és decemberéből három olyan privilégiumot ismerünk, amelyek kancelláriai jegyzetükben az ifjabb királynét említik: november 2.: DF 257870., november 3.: DL 5981., december 21.: DL 6149. (vö. *I. Lajos itineráriumának forrásai* című fejezet.)

február 6. ³⁰	Visegrád
november 14. ³¹	Visegrád
december 5. ³²	Visegrád
december 19. ³³	Buda

1375

június 27. ³⁴	Visegrád
augusztus 1. ³⁵	Visegrád

1376

január 28. ³⁶	Diósgyőr
február 28. ³⁷	Buda
november 25. ³⁸	Kőkapronca
november 29. ³⁹	Bihács
december eleje ⁴⁰	Knin
december 2. után ⁴¹	Cethimo
— ⁴²	Zára

³⁰ DF 248421. I. Lajos király oklevele „*Commissio regine iunioris*” kancelláriai jegyzettel.

³¹ DF 262197., gyűrűspecséttel és „*Commissio [...] regine*” kancelláriai jegyzettel.

³² DL 68936., gyűrűspecséttel.

³³ EO V. 118. sz.

³⁴ DF 238921–922. („*Prop[ria commissio domi]ne*” kancelláriai jegyzettel), DF 238923–924., mind gyűrűspecséttel. DF 238926., ismeretlen pecséttel.

³⁵ DF 227015., gyűrűspecséttel.

³⁶ DL 6330., gyűrűspecséttel és „*Relatio domine relicte Nicolai filii Dominici de Wesen*” kancelláriai jegyzettel.

³⁷ DL 73. (CDCr XV. 182–194.). Királyi ítéletlél Csáktornya és Strigó várak miatt folyó perben, amely szerint a döntésben a királyné is részt vett.

³⁸ DL 6391. I. Lajos ismeretlen pecséttel megerősített oklevele a somogyi apátnak és Lukács országbírói ítélőmesternek. Mivel a király decemberben Diósgyőrben mutatható ki, ezért valószínűleg csak Kotromanić Erzsébet utazott Dalmáciába. Nekić: *de adventu* 221., 227.

³⁹ Nekić: *de adventu* 221.

⁴⁰ CDCr XV. 249. Nekić: *de adventu* 221., 227.

⁴¹ DL 47982., gyűrűspecséttel. A helynevet nem lehet azonosítani. Nekić: *de adventu* 221., 227.

⁴² Nekić: *de adventu* 221., 227.

1377március 6.⁴³

Buda

július 5.⁴⁴

Csepel

augusztus 23.⁴⁵

Boglár

szeptember 27.⁴⁶

Buda

1378április 25.⁴⁷

Visegrád

április 27.⁴⁸

Buda

május 1.⁴⁹

Buda

június 1.⁵⁰

Buda

október 22.⁵¹

Visegrád

1379január 1.⁵²

Visegrád

⁴³ DF 229929., gyűrűpecséttel és „*Commissio domine [regine ...] domino Ladislao ep[iscop]o Ves[primiensi]*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁴ CDCr XV. 296–297. Az adatok alapján, amennyiben Lajost *dominus noster rex*ként nevezik meg a királynéi oklevélben, akkor az Kotromanić Erzsébet kancelláriáján keletkezett.

⁴⁵ DF 256318. (CDCr XV. 309–310.) Körös megye hatóságának jelentésében átírva maradt fenn a királynéi mandátum. A megye oklevele nem említette meg a parancslevél pecsétjét, a királynéi oklevélbe pedig nem foglalták bele, hogy az ifjabb vagy az idősebb Erzsébettől származik a parancs. Azonban, mivel a délvidéki ügyek rendszeren Kotromanić Erzsébethez köthetőek, ezért feltételezhető, hogy jelen oklevél is tőle származik.

⁴⁶ DL 47876. Patai Simon, Kotromanić Erzsébet kancellárja szerint szeptember 27-én estére várják Lajost Budára, ahol mindkét királyné és a gyermekek ott vannak. 1377 nyarán a királyné Szepesi Jakab országbírónak adott parancsot, tehát a király székhelyén kellett tartózkodnia (vö. DL 42089., Geric: Kúriai bíraskodás 309.).

⁴⁷ DL 6523., titkospecséttel és „*Relatio [...]*” kancelláriai jegyzettel.

⁴⁸ DF 238958., gyűrűpecséttel.

⁴⁹ DL 6525., gyűrűpecséttel. Kotromanić Erzsébet egy előtte és anyósa előtt tett bevallást foglal írásba („*coram nobis et excellencia principissa domina regina senior, matre nostra carissima*”).

⁵⁰ DL 4128., ismeretlen pecséttel.

⁵¹ DL 6569., gyűrűpecséttel és „*Propria commissio regine ad petitionem domine relictę Symonis bani*” kancelláriai jegyzettel.

⁵² DL 42112. I. Lajos oklevele szerint neki, felségének és a velük lévő főpapoknak és báróknak panasolta el Tamás mester, Garai Miklós nádor ítélőmestere, hogy visegrádi házát felgyújtották és így iratai elégték.

április 10. ⁵³	Visegrád
június 5. körül ⁵⁴	Buda
július 20. ⁵⁵	Pilis
július 29. ⁵⁶	Pilis
szeptember 12. ⁵⁷	Diósgyőr
október 2. ⁵⁸	Buda
október 27. ⁵⁹	Csepel
november 9. ⁶⁰	Buda
december 1/22. ⁶¹	Csepel

1380

január 27. ⁶²	Visegrád
február 12. ⁶³	Zólyom

⁵³ DL 52028. I. Lajos a sebenicói polgárok neki és Kotromanić Erzsébetnek előadott panaszára meghagyja Szécsi Miklós horvát-dalmát bánnak, hogy a vlachokat telepítse ki a város határából.

⁵⁴ DL 52330., ismeretlen pecséttel.

⁵⁵ DL 35261., gyűrűspecséttel és „[...] [domi]ne” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁶ DL 6636. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél „*Relatio magistrorum Nicolai filii Gregorii litteratoria et Nicolai Zambo tesararii oratenus facta*” kancelláriai jegyzettel. I. Lajos birtokadománya. A királyi család mozgásáról ebből az időszakból igen töredékes és nehezen összerakható információkkal rendelkezünk. Annyit bizonyosan tudunk, hogy Piast Erzsébet augusztus 23-án Eperjesen keltezett, fia és menyé valószínűleg csak Kassáig kísérték el; I. Lajos augusztus 21–22-i kassai tartózkodása igazolható. Arra nincs adat, hogy az ifjabb királyné is a városban időzött volna, de a mozgása alapján feltételezhető. A király Zólyom–Szalatna–Diósgyőr vonalon történő mozgása alapján elképzelhető, hogy Kotromanić Erzsébet, illetve a nagypecsét pilisi keltezését nem a piliszentkereszti apátságra, vagy a pilisi erdőségre kell értelmeznünk, hanem a Nógrád megyei Pilisre (Fülekpilis), itt csatlakozhatott a királyné és a nagypecsét a Zólyomból induló uralkodóhoz.

⁵⁷ DL 87522., gyűrűspecséttel.

⁵⁸ DF 227029., gyűrűspecséttel.

⁵⁹ DL 6650., gyűrűspecséttel.

⁶⁰ DL 77760., gyűrűspecséttel és „*Relatio d[omini] Stephani patriarche*” kancelláriai jegyzettel.

⁶¹ DL 96538. (Vay berkeszi 385. sz., EO V. 503. sz.), ismeretlen pecséttel. A datálásához lásd: EO. V. 503. sz.

⁶² DL 27437. (EO V. 517. sz.), gyűrűspecséttel.

⁶³ DF 258368. és DF 258367. (HHStA Familienurkunden 283/1. és 2.) (EO V. 522. sz.), titkospecséttel. (Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés 124.) Osztrák–magyar házassági szerződés.

<i>március</i> 8. ⁶⁴	<i>Buda</i>
<i>április</i> 28. ⁶⁵	<i>Buda</i>
május 21. ⁶⁶	Buda
május 27. ⁶⁷	Buda
június 30. ⁶⁸	Buda
július 10. ⁶⁹	Diósgyőr
<i>augusztus</i> 2. ⁷⁰	<i>Esztergom</i>
augusztus 17. ⁷¹	Buda
november 24. ⁷²	Visegrád

1381

<i>január</i> 1. körül ⁷³	<i>Buda</i>
január 12. ⁷⁴	Óbuda
február 3. ⁷⁵	Buda
február 21. ⁷⁶	Buda

⁶⁴ DL 6683. Királyi oklevél „*Commissio domine regine iunioris*” kancelláriai jegyzettel.

⁶⁵ DF 201893. Az osztrák kereskedők azt kérik I. Lajostól és Kotromanić Erzsébettől, hogy a velük szemben alkalmazott túlzó vámszedési gyakorlat ellen lépjenek fel, ezért a király megtiltja, hogy a jogos vámokon túlmenően vámot szedjenek vagy ajándékot kérjenek tőlük.

⁶⁶ DF 244448., ismeretlen pecséttel.

⁶⁷ DL 52342., ismeretlen pecséttel.

⁶⁸ DL 6716. és DL 6717., mindkettő ismeretlen pecséttel.

⁶⁹ DL 89849., ismeretlen pecséttel. Kotromanić Erzsébet mandátuma a váradi káptalannak. Mivel ezen a napon idősebb Erzsébet királyné Budán kelezett, az oklevél bizonyosan Kotromanić Erzsébet kiadványa.

⁷⁰ DL 6727. Királyi oklevél „*Commissio domine regine iunioris*” kancelláriai jegyzettel.

⁷¹ DF 219887., gyűrűspecséttel.

⁷² DF 238988., valószínűleg gyűrűspecséttel.

⁷³ DF 238989. I. Lajos király a pozsonyi polgároknak meghagyja, hogy néhai Jakus pozsonyi bíró összes oklevelét hites emberükkel és pecsétjük alatt küldjék fel újév napjára Kotromanić Erzsébet, valamint a főpapok és a bárók jelenléte elé.

⁷⁴ DL 69710., valószínűleg titkospecséttel és „*Relatio Daudid[?]*” kancelláriai jegyzettel. Kotromanić Erzsébet levele Ung megyének, amelyben Piast Erzsébetet már néhaiként említik.

⁷⁵ DL 108894., valószínűleg gyűrűspecséttel és „[...] *Nicolai* [...]” kancelláriai jegyzettel.

⁷⁶ DF 207427., gyűrűspecséttel és „*Relatio comitis Nicolai de Zeech iudicis curie*” kancelláriai jegyzettel.

március 25. ⁷⁷	Buda
április 16. ⁷⁸	Buda
április 23. ⁷⁹	Csepel
május 2. ⁸⁰	Buda
május 6 ⁸¹ –7. ⁸²	Csepel
május 13. ⁸³	Buda
május 20. ⁸⁴	Buda
június 8. ⁸⁵	Visegrád
június 12. ⁸⁶	Buda
június 24. ⁸⁷	Csepel
június 27. ⁸⁸	Csepel
július 7. ⁸⁹	Gerencsér
július 19. ⁹⁰	Pilis
július 29. ⁹¹	Buda
augusztus 13. ⁹²	Buda

⁷⁷ DL 42181., gyűrűspecséttel és „*Relatio* [... ...]” kancelláriai jegyzettel. DL 52359., gyűrűspecséttel.

⁷⁸ DF 254977., ismeretlen pecséttel.

⁷⁹ DF 219954., ismeretlen pecséttel.

⁸⁰ DL 6775., ismeretlen pecséttel.

⁸¹ DF 285545. (Kereskedelemtörténet II. 144–146.), gyűrűspecséttel és „*D[eliberatio] bar[onum]*” kancelláriai jegyzettel. Kereskedelemtörténet II. 146–147., gyűrűspecséttel és „*Deliberatio [baronum]*” kancelláriai jegyzettel. WStLa HAU 1002., gyűrűspecséttel.

⁸² Erdődy 593. sz. (EO V. 604. sz.), valószínűleg gyűrűspecséttel.

⁸³ DF 201894. (Kereskedelemtörténet II. 148–149.), gyűrűspecséttel.

⁸⁴ DF 241370., ismeretlen pecséttel.

⁸⁵ DL 98641., ismeretlen pecséttel.

⁸⁶ DL 77818., gyűrűspecséttel. DL 77820., ismeretlen pecséttel.

⁸⁷ DF 212222., gyűrűspecséttel.

⁸⁸ DL 6801. és DL 8602., ismeretlen pecséttel.

⁸⁹ DL 86195. és DL 86196., ismeretlen pecséttel.

⁹⁰ DF 200287., ismeretlen pecséttel. DF 200288., ismeretlen pecséttel. Érdekes egybeesés, hogy július végén–augusztus elején a nagypecséttel is Pilisen pecsételtek (DL 47204., DF 219943.).

⁹¹ DL 42200., gyűrűspecséttel.

⁹² DF 253845. ismeretlen pecséttel.

augusztus 15. ⁹³	Buda
szeptember 1. ⁹⁴	Diósgyőr
szeptember 18. ⁹⁵	Buda
szeptember 21. ⁹⁶	Buda
október 9. ⁹⁷	Pécs
október 10 ⁹⁸ –11. ⁹⁹	Harsány
november 1. ¹⁰⁰	Verőce
november 4 ¹⁰¹ –5. ¹⁰²	Verőce
november 11. ¹⁰³	Verőce
november 22. ¹⁰⁴	Kapronca
december 6. ¹⁰⁵	Körös
december 8. ¹⁰⁶	Körös
december 14. ¹⁰⁷	Körös

⁹³ CDCr XVI. 207–208. Kiadás szerint „*Commissio propria domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

⁹⁴ DL 96566. (Vay berkeszi 416. sz.), gyűrűspeccsével vagy titkospeccsével és „*Relatio Iohannis vayvode*” kancelláriai jegyzettel.

⁹⁵ DF 249666. Királyi oklevél szerint a királynak és a királynénak tettek jelentést.

⁹⁶ DF 239006., ismeretlen pecséttel.

⁹⁷ DL 6830. Nagypeccsével megerősített királyi oklevél. Kotromanić Erzsébetet 1381–82 fordulóján tett délvidéki útjára elkísérte Demeter esztergomi érsek, kancellár is, ezért a nagypeccsével megerősített királyi oklevelek ebben az időszakban a királyné tartózkodási helyét mutatják. Bővebben lásd az *I. Lajos itineráriumának forrásai* című fejezetet.

⁹⁸ DF 259876. Nagypeccsével megerősített királyi oklevél.

⁹⁹ DF 281269. (EO V. 638. sz.). Nagypeccsével megerősített királyi oklevél.

¹⁰⁰ DL 35265., gyűrűspeccsével. Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹⁰¹ DL 33930. Nagypeccsével megerősített királyi oklevél.

¹⁰² DL 33170. Királyi oklevél, amelyet hátlapjára nyomott pecséttel erősítettek meg.

¹⁰³ CDCr XVI. 234. Királyi oklevél, amelynek kelethelye a királyné itineráriumába beilleszthető.

¹⁰⁴ DF 218594., gyűrűspeccsével. Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹⁰⁵ DL 34646. Nagypeccsével megerősített királyi oklevél. DF 218594. (CDCr XVI. 239–240.) Királyi oklevél. A királyné körösi tartózkodását összefoglalóan hozza Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹⁰⁶ DL 100093. Nagypeccsével megerősített királyi oklevél.

¹⁰⁷ DF 238998., gyűrűspeccsével.

december 22. ¹⁰⁸	Zágráb
december 30. ¹⁰⁹	Zágráb

1382

január 4. ¹¹⁰	Zágráb
január 6. ¹¹¹	Zágráb
január 10. ¹¹²	Zágráb
január 14. ¹¹³	Zágráb
január 17 ¹¹⁴ –18. ¹¹⁵	Zágráb
január 22. ¹¹⁶	Zákány
január 25. ¹¹⁷	Segesd
február 1. ¹¹⁸	Buda
február 25. ¹¹⁹	Visegrád
március 5. ¹²⁰	Visegrád
március 14. ¹²¹	Visegrád

¹⁰⁸ CDCr XVI. 243–245., valószínűleg gyűrűpecséttel (*parvum sigillum*). A királyné zágrábi tartózkodását összefoglalóan hozza Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹⁰⁹ DL 50033., valószínűleg gyűrűpecséttel (*parvum sigillum*). DL 50034., DL 50035. és DL 50036., valószínűleg mind gyűrűpecséttel (*parvum sigillum*).

¹¹⁰ CDCr XVI. 249–50. Királyi oklevél Kotor városának.

¹¹¹ DL 91883. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél.

¹¹² CDCr XVI. 255–257. Királyi oklevél egy megegyezésről.

¹¹³ CDCr XVI. 259–260, valószínűleg gyűrűpecséttel. Január 13-i kelettel maradt fenn I. Lajos privilégiuma, amelyben Körös polgárai kérésére átírja a saját 1356 májusában kelt privilégiumát. Noha a privilégiumok nem tartalmaznak kelethelyet, de ha egyébként is a környéken tartózkodott az uralkodó és/vagy a nagypecsét, ezek is alkalmasak a tartózkodás további alátámasztására (CDCr XVI. 257–258.).

¹¹⁴ DF 218592. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél.

¹¹⁵ DL 6884. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél.

¹¹⁶ DL 91884. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél. Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹¹⁷ CDCr XVI. 261. Királyi oklevél. Nekić: *de adventu* 223., 228.

¹¹⁸ DL 32342. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél. Mivel a nagypecsét és a királyné együtt voltak Szlavóniában, valószínű, hogy visszafelé is együtt tették meg az utat.

¹¹⁹ DL 6893. Nagypecséttel megerősített királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁰ DF 258553., gyűrűpecséttel és „*Propria commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹²¹ DL 34646., valószínűleg titkospecséttel (*minus sigillum*).

március 31. ¹²²	Buda
április 13. ¹²³	Visegrád
április 23. ¹²⁴	Visegrád
június 9. ¹²⁵	Árokmellék (jász szállás)
június 14. ¹²⁶	Visegrád
június 17. ¹²⁷	Visegrád
június 18. ¹²⁸	Visegrád
július 20. ¹²⁹	Zólyom
július 22. ¹³⁰	Zólyom
július 24. ¹³¹	Zólyom
augusztus 24. ¹³²	Szepessümeg
szeptember 3. ¹³³	Szepessümeg
szeptember 5. ¹³⁴	Pelsőc
szeptember 10. ¹³⁵	Nagysalló / Sempte

¹²² DL 52410., gyűrűspecséttel és „*Propria [commissio regine]*” kancelláriai jegyzettel.

¹²³ DF 239007., gyűrűspecséttel.

¹²⁴ CDCr XVI. 279., ismeretlen pecséttel.

¹²⁵ DL 52423., gyűrűspecséttel és „*Relatio do[mini?] ... bani*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁶ DF 230619., gyűrűspecséttel.

¹²⁷ DF 273059. (Kereskedelem-történet I. 202–204.), valószínűleg gyűrűspecséttel. DF 235892., valószínűleg gyűrűspecséttel.

¹²⁸ DF 282799., gyűrűspecséttel és „*Relatio domini Nicolai de Gara palatini*” kancelláriai jegyzettel.

¹²⁹ DF 261188. Királyi oklevél „*Commissio domine regine*” kancelláriai jegyzettel.

¹³⁰ DL 98028., ismeretlen pecséttel. Az átíró oklevél csonkult, vízfoltos, nehezen olvasható, de a királynéi oklevél datációja jól látható: „*Datum Zolii, in festo Beate Anne [matris Marie], anno Domini millesimo CCC^{mo} LXXX^{mo} secundo.*”

¹³¹ DL 58622., gyűrűspecséttel. DF 200295. Királyi oklevél szerint I. Lajos és felesége széne elé terjesztette panaszát Himházi Benedek veszprémi püspök.

¹³² DF 290273. I. Lajos nyugtája Raguzának, a királyné itineráriumába vita nélkül beilleszthető.

¹³³ DL 6948., ismeretlen pecséttel.

¹³⁴ DL 9273., ismeretlen pecséttel.

¹³⁵ Mivel szeptember 3-án a királyné Szepessümegben pecsétel, valamint a király nagypécsetjével is itt erősítenek meg egy oklevelet, feltételezhető, hogy a királyné és a kancellár közösen indultak I. Lajos után Nagyszombat felé (DL 26986. és DL 6947., mindkettőt a király nagypécsetjével erősítették meg). A királynő itineráriumának folytatását lásd Itineraria 1382–1438, 161–168.

Anjou István herceg itineráriuma

1342–1354

Anjou István itineráriumába csak forrásokkal alátámasztható tartózkodási helyeit vettem fel. A herceg gyermekkorában feltételezhetően többször is időzhetett szülei, illetve testvérei társaságában, de ennek semmi nyomát nem találjuk az oklevelekben, illetve más forrásokban. 1342-től állnak rendelkezésünkre azok a szórványos adatok, amelyek alkalmasak István herceg tartózkodási helyeinek meghatározására. Viszonylag összefüggő adatsorokkal csak 1349 végétől rendelkezünk. A herceg saját kiadványai alapján meghatározható tartózkodási helyek álló, a más forrásokból származó, illetve a kikövetkeztetett adatok dőlt betűvel szerepelnek.

1342

július 16¹–17.²

Visegrád

július 17–18³

Buda

július 18⁴–19.⁵

Fehérvár

július 21.⁶

Fehérvár

1344

március 24. körül⁷

Visegrád

¹ I. Károly halálának időpontja. (A forrásokat lásd I. Lajos itineráriumában.)

² Turóci János krónikája szerint I. Károly holttestét a halálát követő napon Visegrád városába vitték, majd a Boldogságos Szűz templomában bemutatott mise után hajóval Budára szállították (Thuróczy 173.).

³ I. Károly király halálát követő második napon Buda városában zajlottak a gyászünnepségek, majd innen Székesfehérvárra indultak. A két város egymástól körülbelül 60 km-re van, a krónika leírása alapján azonban joggal gondolhatunk arra, hogy még ugyanaznap átértek Székesfehérvárra (Thuróczy 174–175.).

⁴ Lásd az előző jegyzetet.

⁵ I. Károly király temetése (Thuróczy 175. és Długosz IX. 223.).

⁶ I. Lajos király koronázása. (A forrásokat lásd I. Lajos király itineráriumának megfelelő helyén.)

⁷ 1344. március 24-én Nagymartoni Pál országbíró István herceg kérésére és parancsára elengedi a békebírság felét Kistapolcsányi Gyula fiainak (Anjou-kori oklt. XXVIII. 272. sz.).

május 21.⁸

Visegrád

1349június 9.⁹

Pozsony

június 11.¹⁰

Pozsony

október 10.¹¹

Buda

november 5.¹²

Buda

1350április 4.¹³

Buda

április 19.¹⁴

Buda

április 29.¹⁵

Buda

május 2.¹⁶

Buda

május 13.¹⁷

Buda

május 17.¹⁸

Buda

május 25.¹⁹

Buda

⁸ Küküllei János gesztája szerint amikor Piast Erzsébet megérkezett hosszú itáliai tartózkodásáról Visegrádra, fiai és az ország előkelői fogadták őt (Küküllei 14., 4. fejezet).

⁹ DF 238725. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 422. sz.). I. Lajos Pozsonyban kelt oklevelében Piast Erzsébet és István herceg egyetértésével a pozsonyi polgárok három birtokát mentesíti minden bírói joghatóság és adó alól.

¹⁰ DL 96308. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 425. sz.). I. Lajos király adománylevele Kusalyi Jakcs udvari lovag és fivére, Miklós részére, aki István herceg udvari ifjúja. A hercegi ifjú helyben tartózkodása az előző jegyzetben lévő adattal együtt valószínűsíti a herceg pozsonyi tartózkodását.

¹¹ DF 258977. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 758. sz.), nagypecséttel.

¹² DL 57326. (Anjou-kori oklt. XXXIII. 838. sz.), gyűrűspecséttel.

¹³ DF 288978. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 256. sz.). Az oklevél I. Lajos nevében kelt, de az uralkodó pecsétjén kívül István herceget is ráfüggesztették.

¹⁴ Anjou-kori oklt. XXXIV. 320. sz., nagypecséttel és „*Commissio domini ducis propria et relatio Pauli dicti Touth*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁵ DL 90347. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 340. sz.), gyűrűspecséttel és „*Relatio magistri Thome filii Petri*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁶ DF 226960. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 362. sz.), gyűrűspecséttel.

¹⁷ DL 76790. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 404. sz.). Királyi oklevél „*Relatio domini Stephani ducis et Blasii filii Pousa per Iohannem de Aga et alterum Iohannem notarios nostros*” kancelláriai jegyzettel.

¹⁸ DL 91451. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 414. sz.), nagypecséttel.

¹⁹ DL 91415. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 427. sz.), ismeretlen pecséttel.

június 27. ²⁰	Buda
június 29. ²¹	Buda
július 4. ²²	Buda
július 7. ²³	Buda
július 9. ²⁴	Buda
augusztus 10. ²⁵	Buda
augusztus 12. ²⁶	Buda
augusztus 27. ²⁷	Buda
augusztus 30. ²⁸	Buda
október 21–22. ²⁹	Pozsony
december 28. ³⁰	Buda

²⁰ DL 4134. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 486. sz.), gyűrűspeccsével. DF 273803. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 487. sz.), gyűrűspeccsével és „*Relatio Nicolai filii Pousa*” kancelláriai jegyzettel.

²¹ DL 60262. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 489. sz.), gyűrűspeccsével.

²² 1350. július 4-én Gönyüi Péter fia Tamás lipthói, körösi és rojsai ispán Budán tartotta ítélszékét. Ezen részt vett Miklós esztergomi érsek, Szalai János fia Bereck győri prépost (vö. C. Tóth–Horváth: Győri archontológia 17.), Ugali Pál szlavón-horvát bán, Megyericsi György hercegi és Pető országbírói ítélmester is. Mivel a herceg környezetéhez tartozó emberek ilyen nagy számban képviseltették magukat, valószínű, hogy maga a herceg is Budán volt (Anjou-kori oklt. XXXIV. 505. sz.).

²³ DL 96315. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 511. sz.). Királyi oklevél „*Relatio Benedicti Zarka ex parte Stephani ducis*” kancelláriai jegyzettel.

²⁴ DF 230432. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 515. sz.), nagypeccsével, „*Relatio magistri Nicolai de Kebli*” kancelláriai jegyzettel.

²⁵ DF 294045. (Hercegek és hercegnők 147–148.), nagypeccsével.

²⁶ DF 201775. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 591. sz.), gyűrűspeccsével és „*Relatio Blasii filii Pousa*” kancelláriai jegyzettel.

²⁷ DL 91417. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 616. sz.), gyűrűspeccsével és „*Relatio Iohannis filii Dominici bani*” kancelláriai jegyzettel.

²⁸ DL 4165. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 618. sz.), gyűrűspeccsével és „*Relatio magistri Thome filii Petri*” kancelláriai jegyzettel.

²⁹ 1350. október 22-én István herceg Pozsonyban keltezett oklevelében birtokot adományozott (DF 249099., Anjou-kori oklt. XXXIV. 700. sz.), az előző napon Erzsébet királyné szintén Pozsonyban adományozta ugyanezt a birtokot, ezért joggal tehetjük fel, hogy a herceg mind a két napon ott tartózkodott.

³⁰ DF 236300. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 752. sz.), gyűrűspeccsével. DF 236301. (Anjou-kori oklt. XXXIV. 753. sz.), nagypeccsével és „*Commissio domini ducis propria*” kancelláriai jegyzettel.

1351

január 5. ³¹	Nagytúr
január 26. ³²	Felvinc
március 27. körül ³³	[Buda]
május 24. ³⁴	Buda
október 11. ³⁵	Buda
október 18. ³⁶	Buda
december 28. ³⁷	Buda

1352

január 16. ³⁸	Buda
február 19. ³⁹	Buda
április 24. ⁴⁰	Buda

³¹ DL 38157. (Anjou-kori oklt. XXXV. 5. sz.). I. Lajos István herceg udvari ifjújának visszaad két birtokot, ezért feltételezhető, hogy István herceg is a bátyja környezetében időzött.

³² DL 91422. (Anjou-kori oklt. XXXV. 34. sz.), nagypécsettől és „*Relatio Stephani filii Mychaelis*” kancelláriai jegyzettel.

³³ DL 4153. (Anjou-kori oklt. XXXV. 127. sz.). István herceg átírja Piast Erzsébet 1351. március 27-án Budán kelt privilégiumát (DL 4152., Anjou-kori oklt. XXXV. 126. sz.). A herceg oklevelének datálása azonban problémás, mert feloldva március 26., de nem kelhetett a benne átírt királynéi kiadványnál korábban. Ezért a privilégium dátumát módosítani kell. Elképzelhető, hogy a Piast Erzsébet oklevelének keltezésében szereplő *sexto Kalendas* miatt az írnok automatizmusból a *septimo* szót írta, a helyes *quinto* helyett. Ebben az esetben a herceg oklevelének dátuma március 28. lenne. Mivel a királyné oklevele Budán kelt, feltehető, hogy István is ott tartózkodott, noha a hercegi privilégium nem tartalmaz kelethelyet.

³⁴ DL 102779. (Anjou-kori oklt. XXXV. 272. sz.). I. Lajos király egy bizonyos birtokot Erzsébet királyné és István herceg egyetértésével eladományoz.

³⁵ Anjou-kori oklt. XXXV. 653. sz. I. Lajos és István herceg közösen kiadott oklevele.

³⁶ DF 286543. (Anjou-kori oklt. XXXV. 676. sz.), titkospecséttel. DF 277848. (Anjou-kori oklt. XXXV. 677. sz.), a pecsét látható nyoma nélkül.

³⁷ DF 228465. (Anjou-kori oklt. XXXV. 803. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio domini ducis propria*” kancelláriai jegyzettel.

³⁸ DF 228466. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 28. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio domini ducis propria et relatio Iohannis lapicide*” kancelláriai jegyzettel.

³⁹ DL 60979. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 165. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁴⁰ DL 4276. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 290. sz.), gyűrűspecséttel és „*Commissio domini ducis propria et relatio Nicolai de Kubly*” kancelláriai jegyzettel.

augusztus 31. ⁴¹	Szepesvár
október 25. ⁴²	Szepesvár-alja
december 8. ⁴³	Kassa

1353

március 10. ⁴⁴	Zágráb
március 12. ⁴⁵	Zágráb
<i>május eleje</i> ⁴⁶	<i>Zágráb</i>
május 14. ⁴⁷	Zágráb
május 22 ⁴⁸ –23. ⁴⁹	Zágráb
május 28 ⁵⁰ –29. ⁵¹	Zágráb
június 3. ⁵²	Zágráb
<i>június</i> ⁵³	<i>Buda</i>
szeptember 16. ⁵⁴	Buda
november 27. ⁵⁵	Zágráb

⁴¹ DL 83266. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 620. sz.), gyűrűspecséttel.

⁴² DF 285824. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 751. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁴³ DL 83267. (Anjou-kori oklt. XXXVI. 841. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁴⁴ DF 267988. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 139. sz.), nagypecséttel.

⁴⁵ Anjou-kori oklt. XXXVII. 143. sz., nagypecséttel.

⁴⁶ DF 264725. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 359. sz.). Az oklevél megfogalmazása miatt joggal gondolhatunk arra, hogy maga a herceg is részt vett az abban említett közgyűlésen.

⁴⁷ DL 45129. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 340. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁴⁸ DF 264725. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 359. sz.), titkospecséttel.

⁴⁹ DF 230476. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 363. sz.), nagypecséttel.

⁵⁰ DF 230097. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 381. sz.) és DF 256379. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 382. sz.), mindkettő nagypecséttel.

⁵¹ DL 45129. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 387. sz.), nagypecséttel.

⁵² DL 33598. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 401. sz.), nagypecséttel és DL 41207. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 402. sz.), nagypecséttel.

⁵³ I. Lajos és Kotromanić Erzsébet, valamint IV. Károly és Schweidnitz Anna esküvője (a forrásokat lásd I. Lajos itineráriumának megfelelő helyén). A herceg és családja részvételét az ünnepségeken forrásokkal nem tudjuk igazolni, de az a tény, hogy Istvánról a nyár folyamán nem hallunk, szeptemberben pedig Budán keltezett, alátámasztja budai időzését. Mivel nem tudjuk, pontosan mikor indult el Zágrábból, ezért a május végi, illetve június eleji adatokat bizonytalanság terheli.

⁵⁴ DL 4386. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 600. sz.), ismeretlen pecséttel.

⁵⁵ DF 230407. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 736. sz.), nagypecséttel.

december 8.⁵⁶

Zágráb

1354január 7.⁵⁷

Zágráb

február 20.⁵⁸

Zágráb

március 22.⁵⁹

Zágráb

április 7.⁶⁰

Zágráb

május 10.⁶¹

Zágráb

május 15.⁶²

Ivánc

július 13.⁶³

Zágráb

augusztus 20.⁶⁴

(Anjou István herceg halála)

⁵⁶ DF 267989. (Anjou-kori oklt. XXXVII. 760. sz.), nagypecséttel és „*Commissio propria et relatio Mathye sacerdotis*” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁷ DF 267990. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 5. sz.), nagypecséttel és „*Commissio ducis propria presentibus magistris Ioanne filio Peteuch et Stephani filio Mychaelis*” kancelláriai jegyzettel.

⁵⁸ DL 35140. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 84. sz.), nagypecséttel.

⁵⁹ B. Halász: Magyar vonatkozású oklevelek, titkospecséttel.

⁶⁰ DL 94423. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 187. sz.), titkospecséttel.

⁶¹ Anjou-kori oklt. XXXVIII. 271. sz., nagypecséttel.

⁶² DL 41241. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 285. sz.), nagypecséttel és „*Commissio propria presentibus Iuan et Peteu de Kaztanych*” kancelláriai jegyzettel.

⁶³ DL 94424. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 263. sz.), titkospecséttel.

⁶⁴ István herceg halálának dátumát a zágrábi krónika szövege őrizte meg, illetve annak a váradi krónikában olvasható változata („*qui Stephanus obiit in vigilia beati Laurentii anno Domini MCCCCLIII, in reversione de exercitu moto contra Rasciam*” – SRH I. 215.).

Bajor Margit hercegnő itineráriuma

1354–1356

IV. (Bajor) Lajos német-római császár (1314–1347) leánya, Margit 1350-ben lett Anjou István herceg felesége. Önálló oklevéladása csak férje halála után, 1354 második felében kezdődött.¹ Tartózkodási helyeiről saját oklevelein kívül nem rendelkezünk biztos tudomással, csak feltételezni tudjuk, hogy például 1353 tavaszán–kora nyarán részt vett Budán I. Lajos és Kotromanić Erzsébet, valamint Luxemburgi Károly és Schweidnitz Anna esküvőjén. Itineráriumába a nevében kelt oklevelek kelethelyeit vettem fel.

1354

október 6. ²	Buda
december 2. ³	Buda
december 4. ⁴	Buda

1355

január 20. ⁵	[Buda]
március 1. ⁶	Buda
április 27. ⁷	Buda

¹ Életére lásd: Halász: Bajor Margit.

² DF 254164. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 431. sz.), „*Commissio propria domine ducisse*” kancelláriai jegyzettel.

³ DF 267914. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 501. sz.)

⁴ DF 267915. (Anjou-kori oklt. XXXVIII. 503. sz.)

⁵ DF 230407. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 25. sz.). Margit hercegnő egy oklevelet ír át Máté fia Mike fia Miklós kérésére. Az oklevél kelethelyet nem tartalmaz, de mivel Miklós I. Lajossal is átíratta privilégialis formában február 2-i kelettel ugyanazt az oklevelet (DL 35874., Anjou-kori oklt. XXXIX. 49. sz.), a kancellária pedig ekkor Budán tartózkodott, valószínű, hogy a hercegnő is ott volt.

⁶ DF 230447. és DF 255432. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 122. és 123. sz.)

⁷ DF 267991. (Anjou-kori oklt. XXXIX.223. sz.)

november 30. ⁸	Zágráb
december 20. ⁹	Zágráb

1356

január 10. ¹⁰	Zágráb
január 14. ¹¹	Zágráb
április 4. ¹²	Bécs

⁸ DF 230453. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 718. sz.), „*Commissio propria*” kancelláriai jegyzettel.

⁹ DF 256900. (Anjou-kori oklt. XXXIX. 755. sz.)

¹⁰ DF 218559. (Anjou-kori oklt. XL. 18. sz.)

¹¹ Anjou-kori oklt. XL. 27. sz.

¹² Anjou-kori oklt. XL. 170. sz. Margit Bajorország hercegnőjeként kibocsátott oklevele. Nem tudjuk, hogy a hercegnő mennyi időt töltött el Bécsben, így Magyarországról való távozását január és április közé helyezhetjük.

Durazzói Károly herceg itineráriuma

1365–1380

Durazzói Károly herceg 1365-ben érkezett Magyarországra Nápolyból. Önálló oklevéladása 1371-ben indult, amikor Szlavónia hercege lett. Ezt megelőzően tartózkodására csak szórványos adatokkal rendelkezünk. Itineráriumának vázát a nevében kiadott oklevelek keletkezési helyei jelentik, amelyek álló, míg a más forrásból származó, illetve a közvetett, kikövetkeztetett adatok dőlt szedéssel szerepelnek. 1379-ben I. Lajos rábízta a Velence elleni induló sereg vezetését, illetve a háborúval kapcsolatos diplomáciai tárgyalások folytatására is felhatalmazta. 1379–1380-ban itáliai krónikák és városkönyvek szolgáltatnak adatokat Károly hollétéről. Tartózkodási helyeit 1380. június 2-ig, nápolyi királlyá koronázásáig gyűjtöttem össze.

1365

*november*¹

Zára

1367

*november 2.*²

Buda

1369

*szeptember 13.*³

Pozsony

¹ Durazzói Károly Magyarországra érkezik, valószínűleg egész novemberben a városban tartózkodott, majd Zenggen keresztül ment Visegrádra (Nekić: de adventu 215.).

² Anjou-kori oklt. LI. 754. és 755. sz. I. Lajos oklevelében értesíti rokonait, II. Fülöp címzetes latin császárt és Károly durazzói herceget arról, hogy a bajor hercegekkel milyen szövetséget kötött, illetve másik oklevelében a rajnai palotagrófoknak tett ígéretéről. II. Fülöp császár ekkor bizonyosan nem tartózkodott Budán, de Durazzói Károlyról ezt bízást feltehetjük. (Skorka: Habsburgok és magyar Anjouk kapcsolatai 650.).

³ Anjou-kori oklt. LIII. 477–478. sz.; Skorka: Habsburgok és magyar Anjouk kapcsolatai 651.

1370január 24.⁴szeptember 26.⁵november 17.⁶

Nápoly

Magyarország

Krakkó

1371március 17.⁷április 16.⁸április 27.⁹május 6.¹⁰május 8.¹¹augusztus 10.¹²

Verőce

Csicsán

Zágráb

Zágráb

Zágráb

Zágráb

⁴ Durazzói Károly és Margit hercegnő esküvője. *Chronicon Siculum* 24.: „*Anno Domini millesimo CCCLXX die Iovis XXIV Ianuarii VIII Ind., in Castro Capuana domina Margarita de Duratio iurata fuit in uxorem domino Karulo de Duracio de dispenciazione pape Urbani.*” 1370-ben január 24. ténylegesen csütörtökre esett (lásd Süttő: II. Károly 79.). V. Orbán pápa 1370. január 7-én kelt levelében adja meg Károly hercegnek és Margit hercegnőnek a vérrokonság alóli felmentést (DF 289934., az adat ismeretét Piti Ferencnek köszönöm).

⁵ *Chronicon Siculum* 24.: „*XXVI Septembris eiusdem Ind. [sc. VIII – B.H.É.] predicta domina Margarita recessit de Neapoli et accessit versus Ungariam.*” Arról nincs adatunk, hogy Margit Magyarországon bármikor is egyedül tartózkodott volna, ezért valószínűnek tartom, hogy Károly már felesége előtt elhajózott Magyarországra. Nekić: de adventu 216.

⁶ Küküllői 32., 37. fejezet.

⁷ DL 105640. I. Lajos Verőcén keltezett oklevele. Mivel ekkor az uralkodó körülbelül két hónapot időzött Szlavóniában, illetve Horvátországban és Dalmáciában, elképzelhetőnek tartom, hogy a herceg I. Lajossal érkezett Szlavóniába.

⁸ DF 267918. (Hercegek és hercegnők 195–196.). Durazzói Károly első ismert szlavón hercegi oklevele. Az oklevél nem említi a pecsétjét, de az április 27-i, függőpecsétetes oklevelében (lásd a következő jegyzetet) kifejezetten hercegségének pecsétjét említik (*sigillum nostri ducatus*), ezért – tekintetbe véve a pecsétek elkészítéséhez szükséges időtartamot – Károly hercegi kinevezését az első okleveleinél némileg korábbra kell helyezniünk (Arch. I. 18.). Nekić: de adventu 218.

⁹ DF 267919. (Hercegek és hercegnők 196–197.)

¹⁰ DL 5928. (Hercegek és hercegnők 197.)

¹¹ DL 77472. (Hercegek és hercegnők 197–198.) Tarantói Fülöp május végén bizonyosan Zágrábban tartózkodott (Nekić: de adventu 218.), valószínűleg találkozott Lajos királlyal is.

¹² DL 41850. (Hercegek és hercegnők 198.)

1372

március 25. ¹³	Zágráb
április 8. ¹⁴	Zágráb
május 1. ¹⁵	Racsa
június 15. ¹⁶	Zágráb
június 16. ¹⁷	Zágráb

1373

május 7. ¹⁸	Zára
június 25. ¹⁹	Zára
július 13. ²⁰	Zára

1374

április 9. ²¹	Zára
április 10. ²²	Zára

¹³ DL 77507. (Hercegek és hercegnők 199.)

¹⁴ DL 103334. (Hercegek és hercegnők 199–200.)

¹⁵ DF 230551. (Hercegek és hercegnők 200–201.)

¹⁶ DL 5517. (Hercegek és hercegnők 201.), DL 33466. (Hercegek és hercegnők 201–202.)

¹⁷ DL 6031. (Hercegek és hercegnők 202–203.) Durazzói Károly 1372. október 1-jén már Dalmácia és Horvátország hercege címet viselte (CDCr XIV. 437.).

¹⁸ Hercegek és hercegnők 204.

¹⁹ Fejér IX/4. 506.

²⁰ Regista medievale capitulorum Iadre 64–65.

²¹ Regista medievale capitulorum Iadre 66–67.

²² MDEA III. 98. Zára városának jegyzőkönyve április 10-i bejegyzése: a város követei jelentsék I. Lajos királynak és Erzsébet királynénak, hogy Durazzói Károly és felesége Itáliába való átkeléséhez a gálya készen áll, a csomagjaikat berakodták és amint megérkezik a raguzai hajó, azonnal elindulnak: „*primo dicetis, qualiter galea pro accessu in Apuliam domini ducis cum consorte extitit ad nutum preparata. Item quod equi et alie res ipsorum dominorum in aliis navigiis sufficientibus immissi iam iverunt, et non expectatur aliud pro eorum motu, nisi galea Ragusinorum, qua veniente memorati dominus et domina statum movebunt.*” A király Besenyő Jánost bízta meg a hercegi pár útjának előkészítésével („*Item exponetis regie maiestati, qualiter egregius dominus magister Iohannes Bissenus, qui huc venit occassione preparationis oportunarum navium pro transitu illustris domini Karoli cum consorte ad Regnum Apulie, tam bene et laudabiliter se gessit in hoc, quod venit merito commendandus.*”).

április 13. után ²³	Nápoly
augusztus 6. ²⁴	Kašić
november 11. ²⁵	Zára
november 12. előtt ²⁶	Zára
november 12. után ²⁷	Nápoly

1375

—

1376

február 13. ²⁸	Zára
április 24. után ²⁹	Zára
május 5. ³⁰	Zára

²³ 1374. április 13-i kelettel meghagyta Ragusa városa Michele de Bobali hadihajó-kapitánynak, hogy I. Lajos király rendelete értelmében menjen Zarába és onnét szállítsa át Apuliába Károly herceget és feleségét (Ragusa 68–69. és CDCr XV. 30–31.). Június 18-án Zára tanácsa arról hozott határozatot, hogy követeket küldenek a herceghez, hogy tájékoztassák őt az emberei által okozott károkról. Ez szintén amellest szól, hogy ekkor már Nápolyban tartózkodott (CDCr XV. 45–46.).

²⁴ Regista medievialia capitulorum Iadre 69.

²⁵ MDEA III. 101.: Zára városa ezen a napon hozott arról határozatot, hogy Károly hercegnek milyen ajándékokat adjanak („*Singuli duo villani apportent unam gallinam et quatuor ova pro faciendo dono domino duci*”). I. Lajos 1374. október 31-i oklevelében hagyja meg Zára, Spalató, Trau, Sibenik és Nona városoknak, hogy Durazzói Károly átkeléséhez (*pro transitu*) állítsanak ki egy gályát (CDCr XV 74.).

²⁶ MDEA III. 101.: Zára városa november 12-én hozott arról határozatot, hogy Károly herceg és felesége itáliai utazásához szükséges evezősök közül 87-ről a város gondoskodik.

²⁷ Lásd az előző jegyzetet.

²⁸ Regista medievialia capitulorum Iadre 35–36.

²⁹ 1376. április 6. (CDCr XV. 199–200.): I. Lajos király Zára, Trau, Spalató, Sibenik és más dalmáciai városoknak Károly herceg és felesége nápolyi utazásának előkészületeivel kapcsolatban írt levele („*Cum nos serenissimum principem dominum Karolum de Duracio ... et inclitam dominam Margaritam eius uxorem versus ipsorum patriam remittere intendimus et volumus vestre fidelitati ... mandamus ... unam galeam ad transfretationem dispositam et ceteris navigabilibus fulcitam promptuetis ipsamque promptuatam infra octavam Sancti Georgii martyris in portum nostrum Jadrensem conducatis et statutis*”).

³⁰ Hercegek és hercegnők 205–207.

július³¹
szeptember³²

Nápoly
Nápolyi Királyság

1377

eleje (febr. 15.?)³³
február 15. után³⁴
december³⁵

Nápoly
Magyarország
Róma

1378

nyara³⁶
július³⁷

Tivoli
Chioggia

³¹ A hercegi házaspár július folyamán hajózott át Nápolyba: „*Eodem anno, de mense Iulii dominus Carolus de Duracio et domina Margarita uxor sua reddierunt de Ungaria licenciati curialiter per regem Ungarie.*” (Chronicon Siculum 28–29.) A Chronicon Siculum-ban egyértelműen az 1376. év bejegyzései között szerepel, amit az *indictio* is alátámaszt. Mivel az 1376. évben más forrás szerint (lásd az előző jegyzeteket) is Magyarországról Nápolyba utazott a hercegi pár, így valóban elképzelhető, hogy az 1376. évi utazásuk került be a krónikába.

³² A Chronicon Siculum értesülése szerint a calabriai Belcastro (*terra Bellicastri*) 1376-ban a koronára háramlott, majd I. Johanna nápolyi királynő eladományozta. Az új tulajdonos ellen fellázadt területet a lázadás vezetője Károly herceg nevében tartotta, de a herceg a királynő parancsára azonnal visszaadta az adományosnak (Chronicon Siculum 29.).

³³ Süttő: II. Károly 80.

³⁴ Süttő: II. Károly 80.

³⁵ Csukovits: Anjouk Magyarországon II. 143.

³⁶ Margit hercegnő 1378 nyarán Nápolyban időzött, itt látogatta meg a július végén érkező Giacomo Orsini (*Iacobus de Ursinis*) kardinális (Chronicon Siculum 33.), miközben Károly herceg VI. Orbán pápa mellett tartózkodott Tivoliban (Csukovits: Az Anjouk Magyarországon II. 143.).

³⁷ A Diurnali del duci de Monteleone értesülése szerint 1375. július 15-én Durazzói Margit hercegnő megérkezett Nápolyba, amikor férje, Károly herceg a magyar király hadvezéréként Genova zsoldjában Chioggia városánál tartózkodott („*Anno domini 1375. 15 Ind. ali 15 de Julio 7 venne in Napoli madamma Margarita de Durazzo 8, et era prena di tre mesi et adusse con lei la figlia Joannella che era all'ora d'anni cinque, e la Regina la prese cara come figlia soa, et all'ora lo marito messer Carlo era in campo capitano generale del Rè de Ungaria a lo soldo de genuesi, et stavano intorno ala citta de Chyogia.*” – Diurnali 11–12.). A bejegyzésben szereplő *indictio*s szám nem felel meg az évek, az 1375. év *indictio*s száma 13., az 1377. évé 15. A „Chioggiai hábo-

1379

június 13. ³⁸	Buda
június 15. ³⁹	Buda
június 17. ⁴⁰	Buda
június 21. ⁴¹	Buda
július 20. ⁴²	Buda
július 20. után ⁴³	Kapronca
augusztus 7. ⁴⁴	Gorizia
augusztus 8. ⁴⁵	Udine

rá” (Guerra di Chioggia) pedig 1378–1381 között zajlott Genova és Velence között, amelyben a magyar csapatok Genova oldalán vettek részt az 1378. tavaszán megkötött magyar-genovai szerződés értelmében (Kristó: Anjou-kor háborúi 173–175., Juhász: Anjou-kori dalmát hajózás 11–13.). Így ez a bejegyzés feltehetően két (esetleg három) adat kombinációjából születhetett. Vö. Süttő: II. Károly 80.

³⁸ MDEA III. 171. 1379 júniusában a Budára érkezett velencei követek meghallgatására I. Lajos Durazzói Károlyt, Szepesi Jakabot, valamint De Surdis János győri és Deméndi László váradi püspököket jelölte ki. A követek június 12-én érkeztek meg, fogadásukra június 13-án este (*post vespertas*) került sor.

³⁹ MDEA III. 172–175. A király válaszát Károly herceg és a győri püspök átadja a velencei követeknek.

⁴⁰ MDEA III. 176. A velencei követek jelentése szerint mielőtt I. Lajos színe elé járulhattak volna, a várószobában (*anticamera*) de Surdis János győri püspök Károly herceg és Szepesi Jakab jelenlétében közölte velük, hogy a király azt szeretné, hogy a békétárgyalásokra ne Budán, hanem Velence közelében kerüljön sor.

⁴¹ MDEA III. 180. A velencei követek jelentése szerint Károly herceg magához hívatta őket és megmutatta nekik a király levelét, miszerint a követek engedélyt kaptak a hazatérésre.

⁴² A velencei követ Saciléből augusztus 7-én kelt jelentése szerint Károlyról faggatta Szepesi Jakab országbíró (*Jacobus ispanus*), akitől megtudta, hogy az előző nap (aug. 6.) volt 17 napja, hogy távozott Budáról és Károly egy nappal előtte indult el. Így Károly indulásának napja július 20-a, Szepesi Jakabé pedig július 21-e lehetett (MDEA III. 185–186.).

⁴³ Károly itt legalább 6 napot várakozott Sacile felé haladtában a győri püspökre, de pontosan nem tudjuk mikor érkezett meg a településre (MDEA III. 186.).

⁴⁴ A velencei követek 1379. augusztus 7-én éjszaka (*hora tertia noctis*) írott jelentése szerint Károly itt kényszerült éjszakázni (MDEA III. 187–188.).

⁴⁵ A velencei követek 1379. augusztus 7-én éjszaka (*hora tertia noctis*) írott jelentése szerint másnap (*cras*) Udinében lesz Károly (MDEA III. 187–188.). A követek augusztus 9-én kelt levelükben ismételtlen megírták, hogy azt beszélik (*ut dicitur*), Károly her-

<i>augusztus 10.</i> ⁴⁶	<i>Udine</i>
<i>augusztus 18.</i> ⁴⁷	<i>Sacile</i>
<i>augusztus 23.</i> ⁴⁸	<i>Sacile</i>
<i>augusztus 28.</i> ⁴⁹	<i>Sacile</i>
<i>szeptember 4.</i> ⁵⁰	<i>Treviso környéke</i>
<i>november 10.</i> ⁵¹	<i>Padova</i>
<i>[az év vége]</i> ⁵²	<i>Buda</i>

1380

<i>május 15.</i> ⁵³	<i>Kemlék</i>

ceg tegnap (*heri*) megérkezett Udinébe (MDEA III. 189–190.). A dózsénak augusztus 13-án írt levelükben ezt az érkezési dátumot ismételten megerősítik. Ráadásul azt a szóbeszédet is leírják, hogy Károly herceg Udinében kívánta megvárni Garai Miklós nádort és Cudar Péter szlavón bánt (MDEA III. 192–193.).

⁴⁶ Ezen a napon, Udinében kelt oklevelét a következő napon kapták kézhez a velencei követek (MDEA III. 190.).

⁴⁷ Amikor a velencei követek Sacile felé mentek, találkoztak Cudar Péterrel, aki tájékoztatta őket, hogy Károly herceg aznap és abban az órában érkezett meg oda. A követek odamentek, tájékoztatták egy emberük útján Károlyt arról, hogy ott vannak, de az csak egy óra múlva tért vissza, mert Károly aludt. (MDEA III. 197–198.). A velencei követek a szóbeszéd alapján úgy tájékoztatták a dózsét, hogy egy nappal korábban, augusztus 17-én várták Károly érkezését (MDEA III. 194.).

⁴⁸ A velencei követek jelentése szerint e napon Károly herceggel és báróival voltak, de Szepesi Jakab Padovában volt, Garai Miklós nádor pedig még nem érkezett meg (MDEA III. 198.).

⁴⁹ MDEA III. 205. Károly herceg úgy rendelkezett, hogy a velencei követek ezen a napon legyenek vele és báróival. Innen Károly herceg Padova felé indult el (MDEA III. 192–194.).

⁵⁰ Itáliai elbeszélő források szerint Károly herceg nyár végén–ősz elején Treviso könyékén időzött (RIS XIII/I 21. és RIS XVIII/1. No. 3., 360./16–19.).

⁵¹ November 10-én Károly herceg Padovából Magyarország felé indult (RIS XVII/1. 187.).

⁵² Lásd az előző gyűjtet.

⁵³ DL 2361. I. Lajos oklevele. Noha a herceg zágrábi tartózkodására nincs közvetlen adat, de joggal tehető fel, hogy az itáliai hadjáratra készülő Durazzói Károly a magyar király kíséretében vonult dél felé. Szepesi Jakab országbíró az 1380. évi György-napi oktaváról azért halasztotta el Kállói Demeter fia János Kállói István fia István ellen viselt perét, mivel János a jelenlegi királyi hadjáratba fog menni (DL 52329.). A hadjárat „célországként” Szepesi Jakab másik perhalasztó oklevele Itáliát nevezi meg (*ad partes Italie*) (DL 52331.). További, a hadjáratra hivatkozó perhalasztások pl: DL 6706., DL 73766.

május 25. ⁵⁴	Zágráb
június 2. ⁵⁵	Zágráb
július ⁵⁶	Treviso
július 12–13. ⁵⁷	Vicenza
július 13. ⁵⁸	Montebello Vicentino
július közepe–augusztus 2. ⁵⁹	Verona
augusztus 2–10. között ⁶⁰	Padova
augusztus 2–10. között ⁶¹	Rimini
augusztus 10. ⁶²	Gubbio
szeptember 8. előtt ⁶³	Gubbio
szeptember 14. ⁶⁴	Arezzo

⁵⁴ DL 25854. I. Lajos király ottani tartózkodása alapján, lásd az előző jegyzetet.

⁵⁵ MDEA III. 339–340. I. Lajos király ottani tartózkodása alapján, lásd az előző jegyzetet.

⁵⁶ Csukovits: Anjouk Magyarországon II. 145.

⁵⁷ RIS XIII/I. 22. Károly herceg ezen július 12-án érkezett meg Vicenzába („*Die Iovis 12 Iulii, dominus Karolus a Pace, nepos regis Ungarie, iuvenis maxime proceritatis et clare indolis, civitatem Vincentiam intravit*”).

⁵⁸ Károly herceg július 13-án elhagyta Vicenza városát. A forrás azt nem jegyzi fel, hogy Károly pontosan hová ment. Mivel a hadsereg Montebello Vicentinóba vonult, ezért feltételezsen szerepel Károly herceg tartózkodási helyei között („*mane autem facto sequentis diei Ungari et gentes domini Karoli transiverunt per pontem burgi Pusterle et iverunt Montebellum Eodem quoque die recessit de civitate Vincentue idem Karolus et cum eo domini magnifici de la Scalae cum sua comitiva*”, RIS XIII/I. 22.).

⁵⁹ Elbeszélő források szerint Károly herceg július közepétől augusztus 2-ig tartózkodott Veronában (RIS XVIII/I. No. 3. 369/7–14. sorok és RIS XIII/I. 22–23.).

⁶⁰ Lásd az előző jegyzetet.

⁶¹ Riminiben három éjszakát időzött Károly herceg augusztus elején, de a pontos dátumot egyik forrás sem adja meg (RIS XV/II. 51. és RIS XXX/I.).

⁶² Károly herceg Riminből Gubbio felé indult tovább (RIS XXX/I. 378.).

⁶³ Firenze két, szeptember 8-án és 9-én Bologna városa részére írott leveleiben is megemlékezik arról, hogy Károly személyesen ment be Gubbioba (MDEA III. 341. és 343.).

⁶⁴ Firenze városa levelben tájékoztatta I. Johanna nápolyi királynőt arról, hogy Károly herceg elfoglalta Arezzót (MDEA III. 391.). Bartolomeo di ser Gorello a város elfoglalását szeptember 3-ra teszi (RIS XV/I. 83. 202–207. sorok). A város szeptember 14-i bevételét egy firenzei krónika is megerősíti („*Dipoi si dirizzo di verso Arezzo, e quivi li fu aperto Arezzo, e datogli con ogni onore reale Arezzo per gli Boscoli; e cio a' di 14 del mese di settembre 1380.*” – RIS XXX/I. 378.)

szeptember 18. ⁶⁵	Arezzo
október 9. ⁶⁶	Strove (Siena mellett)
október 16. ⁶⁷	Arezzo
november 11. ⁶⁸	Róma

⁶⁵ DL 42163. (Hercegek és hercegnők 207.)

⁶⁶ Október 9-én három okmányt kelteznek Strove településen, Károly herceg akkori lakhelyén. Az egyik Károly herceg és a firenzei követek közötti egyezség (MDEA III. 371–373., *Actum ... in villa, que vulgari sermone nuncupatur Strova, in domo residentia infrascripti domini Karoli de Duratio*), a másik kettő pedig Firenze városa által Horváti János macsói bánnak folyósított kölcsönrel kapcsolatos (MDEA 374–378. és 378 – 382., *Actum in villa Strove Senensis comitatus in domo ... habitacionis sive allogiamenti infrascripti principis domini Karoli de Duratio*.)

⁶⁷ MDEA III. 394–395.

⁶⁸ Chronicon Siculum 37.: „*Anno Domini MCCCXXX (!) de mense Novembris in die Sancti Martini dominus Carolus de Duracio applicuit Romam.*” A kutatás szerint 1380 telét és 1381 tavaszát Durazzói Károly, akit VI. Orbán pápa az egyház zászlótartójának és Róma szenátorának nevezett ki, Rómában töltötte (lásd legújabban: Csukovits: Az Anjouk Magyarországon II. 145.). Durazzói Károlyt VI. Orbán pápa 1381. június 2-án III. Károly néven beiktatta a Jeruzsálemi és Szicíliai Királyság uralkodójának, másnap pedig megkoronázta. („*Anno Domini MC^{III}LXXXI in die Pentecostem papa Urbanus coronavit Rome in regem Jerusalem et Sicilie dominum Karolum de Duracio, ... et fuit factum exinde maximum festum Rome.*” – Chronicon Siculum 37.)

Felhasznált források és irodalom

Levéltári rövidítésjegyzék

- AMB MMB = Archív hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, Bratislava (Pozsony), Magistrát mesta Bratislavy¹
ANK = Archiwum Narodowe w Krakowie, Kraków (Krakkó)²
HHStA = Haus-, Hof- und Stadtsarhiv. Wien (Bécs)³
DF = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest, Diplomatikai Fényképgyűjtemény⁴
DL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest, Diplomatikai Levéltár⁵
MZA v Brně = Moravský zemský arhiv v Brně (Brünn)⁶
NA AČK = Národní arhiv, Praha (Prága), Archiv České Koruny⁷
StiAH = Stiftsarchiv Heiligenkreuz, Heiligenkreuz⁸
WStLA HAU = Wiener Stadt- und Landesarchiv, Wien (Bécs), Hauptarchiv, Urkunden⁹

Szakirodalom és forráskiadványok

Áldásy: Adatok = Áldásy Antal: Adatok Nagy Lajos király olaszországi összekötetéseihez. *Történelmi Tár* 11. (1910) 1–7.

-
- ¹ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/SK-AMB/archive>
² Elektronikusan elérhető: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl>
³ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/AT-HHStA/archive>
⁴ Elektronikusan elérhető: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/>
⁵ Elektronikusan elérhető: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/>
⁶ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-MZA/archive>
⁷ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>
⁸ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/AT-StiAH/archive>
⁹ Elektronikusan elérhető: <https://www.monasterium.net/mom/AT-WStLA/archive>

- ÁMTF = Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I–IV.* Budapest, 1963–1998.
- Ančić: Splitski i zadarski kaptol = Mladen Ančić: Splitski i zadarski kaptol kao „vjerodostojna mjesta”. *Fontes. Izvori za hrvatsku povijest* 11. (2005) 11–77.
- Anjou-kori oklt. = *Anjou-kori Oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia. I–XL. (1301–1356), XLII–LIII. (1358–1369).* Szerk. Kristó Gyula, Almási Tibor, Blazovich László, Géczi Lajos, B. Halász Éva, Kőfalvi Tamás, Makk Ferenc, Papp Róbert, Piti Ferenc, Rábai Krisztina, Sebők Ferenc, Teiszler Éva, Tóth Ildikó. Szeged–Budapest, 1990–2024.
- Arch. = Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II.* Budapest, 1996. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 5.)
- ÁÚO = Wenzel Gusztáv: *Árpád-kori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. I–XII.* Pest–Budapest, 1860–1874.
- Bácsatyai: 13. századi uralkodói = Bácsatyai Dániel: A 13. századi uralkodói nagy- és kettőspecsétek kronológiája. *Turul* 94. (2021) 1–22.
- Bagi: Anjouk Krakkóban = Bagi Dániel: *Az Anjouk Krakkóban. Nagy Lajos lengyelországi uralmának belpolitikai kérdései.* Pécs, 2014.
- Bajalović–Hadži–Pešić: Visit = Marija Bajalović–Hadži–Pešić: *Visit to Mediaeval Belgrade. Srednjevekovnom Beogradu u pohode.* Beograd, 1977. (City of Belgrade Museum. Muzej grada Beograda. Catalogue of the Exhibitions 17.)
- Bándi: Pecsétkiállítás = Bándi Zsuzsanna: A Magyar Országos Levéltár Anjou-kori pecsétkiállítása, 1982. szept. 22-től. *Levéltári Közlemények* 53. (1982) 166–199.
- Baranyay: Fejedelemjárás = Baranyay József: *Fejedelemjárás Komárom vármegyében.* Komárom, 1912. [Reprint: Baranyay József: *Nagyobb munkái.* (Csalóközi kiskönyvtár) Sajtó alá rendezte és szerk. Koncsol László. Pozsony, 2002. 233–362.]
- Bertényi: Országbírói intézmény = Bertényi Iván: *Az országbírói intézmény története a XIV. században.* Budapest, 1976.
- Bojničić: Kis-Károly = Ivan Bojničić: Kis-Károly király egy pecsét oklevele. (Egy oklevél hasonmásával és két pecséttrajzzal.) *Turul* 13. (1895) 41–43.
- Bónis: Jogtudó értelmiség = Bónis György: *A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon.* Budapest, 1971.
- Borsa: Mérey család levéltára = Borsa Iván: A Mérey család levéltára (1360–1439). *Somogy Megye Múltjából. Levéltári Évkönyv* 24. (1993) 3–26.
- Böhmer = *Fontes rerum Germanicarum. Geschichtsquellen Deutschlands I–IV.* Hrsg. von Johann Friedrich Boehmer. Stuttgart, 1843–1868.

- Buzás–Kovács: Késő középkori királýsírok = Buzás Gergely – Kovács Olivér: *A késő középkori magyar királýok sírjai*. Budapest, 2023.
- CDCr = *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae ac Slavoniae. Diplomatič-ki zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije II–XVIII*. Coll. Tadeusz Smičiklas. Zagrabiae, 1904–1990.
- CDM = *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae I–XV*. Vydal Antonín Boček, Josef Chytil, Vincenc Brandl, Bertold Bretholz. Olomouc–Brno, 1836–1903.
- Chronica Hungarorum = *Johannes de Thurocz. Chronica Hungarorum I–II*. Edd. Elisabeth Galánthai et Julius Kristó. Budapest, 1985.
- Chronica Jadretina = *Cronica Jadretina. Venezia–Zara 1345–1346*. A cura di Gherardo Ortalli – Ornella Pittarello. Venezia, 2014.
- Chronicon Estense = *Chronicon Estense cum additamentis usque ad annum 1478*. A cura di Giulio Bertoni e Emilio Paolo Vicini. RIS XV/III. (II. ser.). Città di Castello, 1908.
- Chronicon Leobensis = Anonymi Leobensis Chronicon libris sex comprehensum, a Christo nato usque ad annum MCCCXLIII. Accessit brevis continuatio ab anno MCCCXLV. ad MCCCXLVII. In: *Scriptores rerum Austriacarum veteres ac genuini*. Tom. I. Ed. Hieronymus Pez. Lipsiae, 1721. 756–972. hasábok
- Chronicon Moguntinum = *Chronicon Moguntinum*. Ed. Carolus Hegel. Hannoverae, 1885. (Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum ex Monumentis Germaniae Historicis recus.)
- Chronicon Regiense = *Chronicon Regiense ab anno MCCLXXII. usque ad MCCCLXXXVIII*. auctoribus Sagacio et Pietro Gazata. RIS XVIII. (I. ser.) Milano, 1731. 1–98.
- Chronicon Siculum = *Cronicon Siculum incerti authoris ab anno 340. ad annum 1396*. In forma diarii ex inedito codice Ottoboniano Vaticano, cura et studio Josephi de Blasiis. Neapoli, 1887.
- Codex diplomaticus Maioris Poloniae = *Codex diplomaticus Maioris Poloniae. Kodeks dyplomacyjny wielkopolski III*. Comprehendit numeros 1293–2053, annos 1350–1399. Ed. Ignatius Zakrzewski. Posnaniae, 1879.
- Czarnkow = Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum. Jana z Czarnkowa Kronika Polska. Ed. Jan Szlachetkowski. In: *Monumenta Poloniae Historia II*. Lwów, 1872. 619–756.
- Csermelyi: Nagy Lajos alsólendvai adománylevele = Csermelyi József: A kákán lévő csomó esete. Adalékok Nagy Lajos alsólendvai adománylevelének kel-

- tezéséhez. In: *Arma. Tanulmányok a Colloquium Officiale III. konferencia előadásaiból*. Szerk. Kiss Alpár. Budapest, 2018. 105–113.
- Csukovits: Anjouk Magyarországon I. = Csukovits Enikő: *Az Anjouk Magyarországon I. I. Károly és uralkodása (1301–1342)*. Budapest, 2012. (Magyar történelmi emlékek – Értekezések)
- Csukovits: Anjouk Magyarországon II. = Csukovits Enikő: *Az Anjouk Magyarországon II. I. (Nagy) Lajos és Mária uralma (1342–1395)*. Budapest, 2019. (Magyar történelmi emlékek – Értekezések)
- Csukovits: Magyarországról = Csukovits Enikő: *Magyarországról és a magyarokról. Nyugat-Európa magyar-képe a középkorban*. Budapest, 2015. (Magyar történelmi emlékek – Értekezések)
- Csukovits: Nagy Lajos útja Nápolyba = Csukovits Enikő: I. (Nagy) Lajos király magyar király útja Nápolyba. *Századok* 155. (2021) 1167–1180.
- Dercsényi: Nagy Lajos = Dercsényi Dezső: *Nagy Lajos kora*. Budapest, 1942. (Reprint: Budapest, 1990.)
- Die ältere Chronik von Oliva = Die ältere Chronik und die Schrifttafeln von Oliva. Hrsg. von Theodor Hirsch. In: *Scriptores Rerum Prussicarum. Die Geschichtsquellen der Preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft*. Hrsg. von Theodor Hirsch – Max Töppen – Ernst Strehlke. I. Leipzig, 1861. 649–805.
- Diessenhofen = Heinricus Dapifer de Diessenhofen: Chronik. In: *Fontes rerum Germanicarum*. Geschichtsquellen Deutschlands. Hrsg. von Johann Friedrich Boehmer. IV. Stuttgart, 1868. 16–126.
- Diurnali = *Diurnali detti del Duca di Monteleone*. Pubblicati a cura di Nunzio Federico Faraglia. Napoli, 1895.
- Długosz = *Joannis Dlugossi Annales seu Chronicae Incliti Regni Poloniae*. Ed. St. Gaweda, A. Kaminński, M. Kowalczyk. Lib. IX–X. Varsaviae, 1978–1985.
- DRH = *Decreta Regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1301–1457*. Collectionem manuscriptam Francisci Döry additamentis auxerunt, commentariis notisque illustraverunt Georgius Bónis – Vera Bácskai. (Publicationes Archivi Nationalis Hungarici. Publikationen des Ungarischen Staatsarchivs II. Fontes. Quellenpublikationen 11.) Budapest, 1976.
- Egyházi archontológia = *A középkori magyar egyház intézménytörténeti és archontológiai kézikönyve 1000–1387. I–II*. Szerk. Ribi András – Thoroczkay Gábor. Pécs, 2024.
- Elsner: The Itinerarium = Jan Elsner: The Itinerarium Burdigalense: Politics and Salvation in the Geography of Constantine's Empire. *The Journal of Roman Studies* 90. (2000) 181–195.

- Engel: Hunyadi János = Engel Pál: Hunyadi János kormányzói itineráriuma (1446–1452). *Századok* 118. (1984) 974–997.
- Engel: Királyitineráriumok = Engel Pál: *Királyitineráriumok (1342–82, 1387–1437). Függelék: Mutató az uralkodói itineráriumokhoz (1310–1457)*. Kézirat. Budapest, 1995.
- Engel: Valkó megye földrajza = Engel Pál: *Valkó megye történeti földrajza az Árpád-kortól a XVI. századig*. Kézirat. Budapest, 2001.
- Engel–Lövei: Magyar–osztrák házassági szerződés = Engel Pál – Lövei Pál: A magyar királyi és az osztrák hercegi család 1380. évi házassági szerződésének két sokpecsétes oklevele. *Ars Hungarica* 41. (2015) 117–133.
- EO = *Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez I–V*. Közzéteszi: Jakó Zsigmond – W. Kovács András – Hegyi Géza. Budapest, 1997–2021.
- Eperjes = *Eperjes szabad királyi város levéltára. Archivum liberae regiaeque civitatis Eperjes, 1245–1526*. II. rész. Írta és összeáll. Iványi Béla. Szeged, 1931–1932. (Acta litterarum ac scientiarum Reg. Universitatis Hungariae Francisco-Josephinae. Sectio Juridica-politica II–II/a.)
- Erdődy = *Az Erdődy család bécsi levéltárának középkori oklevélregesztái 1001–1087*. Közzéteszi: B. Halász Éva – Piti Ferenc. Budapest–Szeged, 2019.
- Falconieri: A férfi = Tommaso di Carpegna Falconieri: *A férfi, aki Franciaország királyának hitte magát. Történet a középkorból*. Budapest, 2022. (Magyar Történelmi Emlékek – Európai Horizontok)
- Fejér = *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis I–XI*. Ed. Georgius Fejér. Budae, 1829–1844.
- Fejérpataky: Számadáskönyvek = *Magyarországi városok régi számadáskönyvei. (Selmeczbánya, Pozsony, Besztercebánya, Nagyszombat, Sopron, Bártfa és Körmöczbánya városok levéltáraiból)*. Közli Fejérpataky László. Budapest, 1885.
- Frangepán = *A Frangepán család oklevéltára. Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus*. Kiad. Thallóczy Lajos – Barabás Samu. I. (1133–1453), II. (1453–1527) és hamis oklevelek 1209–1481. Budapest, 1910–1913. (Monumenta Hungariae historica. Magyar történelmi emlékek – Diplomataria. Okmánytárak XXXV., XXXVIII.)
- Gárdonyi: Királyi titkos kancellária = Gárdonyi Albert: A királyi titkos kancellária eredete és kialakulása Magyarországon. *Századok* 48. (1914) 89–106., 174–196.
- Gárdonyi: Magyar királyné kancelláriája = Gárdonyi Albert: A magyar királyné udvari kancelláriája az Anjouk alatt. *Turul* 33. (1915) 64–84.

- Gerics: Kúriai bíraskodás = Gerics József: A magyar királyi kúriai bíraskodás és központi igazgatás Anjou-kori történetéhez. In: Uő: *Egyház, állam és gondolkodás Magyarországon a középkorban*. Budapest, 1995. 295–318.
- Gesztelyi–Rácz: Antik gemmapecsétek = Gesztelyi Tamás – Rácz György: *Antik gemmapecsétek a középkori Magyarországon. Antike Gemmansiegel im mittelalterlichen Ungarn*. Debrecen, 2006. (ΑΓΑΘΑ XIX.)
- Gravina = Domenico da Gravina: *Chronicon de rebus in Apulia gestis*. Praemititur Praefatio Ludovici Antonii Muratori. Prima traduzionine italiana con testo latino a fronte per F. d'A. Napoli, 1890.
- Grünn: I. Károly király gyűrűspecstje = Grünn [Gárdonyi] Albert: I. Károly király gyűrűpecstje. Három közlemény négy pecséttrajzzal. *Turul* 20. (1902) 54–60.; 112–120.; 183–189.
- Grünn: I. Lajos megerősítő záradéka = Grünn [Gárdonyi] Albert: I. Lajos király oklevél-megerősítő záradéka. (A szöveg közt egy hasonmással.) *Turul* 19. (1901) 27–37.
- Halász: Anjou István hercegsége = Halász Éva: Anjou István hercegsége, 1332–1354. *Fons* 12. (2005) 29–69.
- Halász: Bajor Margit = Halász Éva: Bajor Margit hercegnő (1325–1374) magyarországi tevékenysége. *Turul* 78. (2005) 105–116.
- B. Halász: Anjou István = B. Halász Éva: Anjou István herceg (1332–1354). In: *Hercegek és hercegségek a középkori Magyarországon*. Szerk. Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2014. (Közlemények Székesfehérvár történetéből) 81–93.
- B. Halász: Generalis congregatiók = B. Halász Éva: Generalis congregatiók Szlavóniában a 13–14. században. *Történelmi Szemle* 59. (2017) 283–298.
- B. Halász: I. Lajos király itineráriuma = B. Halász Éva: I. Lajos király itineráriuma (1346. január 1. – augusztus 30.) és a zárai háború. *Fons* 29. (2022) 207–220.
- B. Halász: I. Lajos külföldi tartózkodásai = B. Halász Éva: I. Lajos király külföldi tartózkodásai. Az uralkodó 1364. évi itineráriumának tanulságai. *Világtörténet* 45. (2023) 231–250.
- B. Halász: Magyar vonatkozású oklevelek = B. Halász Éva: Magyar vonatkozású oklevelek a Prágai Nemzeti Múzeum gyűjteményében. (Megjelenés alatt.)
- Hazai Oklt. = *Hazai oklevéltár 1234–1536*. Budapest, 1879.
- Hegedűs: Tornagallér = Hegedűs András: A tornagallér használata I. Károly király pecsétjein. In: *Megpecsételt történelem. Középkori pecsétek Esztergomból*. Szerk. Hegedűs András. Esztergom, 2000. 6–10.
- Henricus Pauper = *Henricus Pauper: Rechnungen der Stadt Breslau von 1299–1358. Nebst zwei Rationarien von 1386 und 1387, dem Liber Imperatoris*

- vom Jahre 1377 und den ältesten Breslauer Statuten.* Hrsg. von Colmar Grünhagen. Breslau, 1860. (Codex diplomaticus Silesiae III.)
- Hercegek és hercegnők = 14. századi hercegek és hercegnők oklevelei. Közreadja B. Halász Éva. In: *Hercegek és hercegségek a középkori Magyarországon.* Szerk. Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2014. (Közlemények Székesfehérvár történetéből) 129–225.
- Hermanus de Wartenberg = Hermannus de Wartberge Chronicon Livoniae. Hrsg. von Ernst Strehlke. In: *Scriptores Rerum Prussicarum. Die Geschichtsquellen der Preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft.* Hrsg. von Theodor Hirsch – Max Töppen – Ernst Strehlke. II. Leipzig, 1863. 9–178.
- Hessisches Urkundenbuch II. = *Hessisches Urkundenbuch.* I. Abt. Urkundenbuch der Deutschordens-Ballei Hessen. Hrsg. von Arthur Wyss. II. *Von 1300 bis 1359.* Leipzig, 1884. (Publicationen aus der K. Preussischen Staatsarchiven 3.)
- HO = *Hazai Okmánytár I–VIII.* Kiadják Nagy Imre, Páur Iván, Ráth Károly, Ipolyi Arnold, Véghely Dezső. Győr–Budapest, 1865–1891.
- Homonnai: „...eundo in nuncium” = Homonnai Sarolta: „...eundo in nuncium regis versus regem Hungariae ...”. Egy diplomáciai utazás és költségei 1346-ban. *Aetas* 14. (1999) 34–56.
- Horváth: Államszerződések = *Horváth Jenő: Magyarország államszerződéseinek jegyzéke. Catalogue des traités de la Hongrie 973–1526.* Budapest, 1921. (A Magyar Külügyi Társaság kiadványai. Magyarország szerződesei a külső hatalmakkal 1.)
- Horváth: „Mérges” Beatrix = Horváth Richárd: A „mérges” Beatrix. Egy oklevél-formuláról, s általa a királyné helyzetéről a Mátyás-korban. In: *Királynék a középkori Magyarországon és Európában.* Szerk. Szovák Kornél – Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2019. (Tanulmányok Székesfehérvár történetéből) 133–171.
- Itineraria 1382–1438 = Engel Pál – C. Tóth Norbert: *Itineraria regum et reginarum (1382–1438).* Budapest, 2005. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 1.)
- Itineraria 1458–1490 = Horváth Richárd: *Itineraria regis Matthiae Corvini et reginae Beatricis de Aragonia (1458–[1476]–1490).* Budapest, 2011. (Historia könyvtár. Kronológiák, adattárak 12. Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 2.)
- Jakó: Kolozsmonostori hamis oklevelek = Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori apátság hamis oklevelei. *Levéltári Közlemények* 55. (1984) 111–139.

- Juhász: Anjou-kori dalmát hajózás = Juhász Ágnes: *A késő Anjou-kori dalmát és magyar tengeri hajózás az 1381–1382-ből származó oklevelek alapján*. Szeged, 2006.
- Kádár: Elhalálozási és temetési időpontok = Kádár Tamás: A középkori magyar királyi és kormányzói családok tagjainak elhalálozási és temetési időpontjai, valamint helyei 1301–1541 között. *Fons* 18. (2011) 25–53.
- Karácsonyi: Nagy Lajos anyja = Karácsonyi János: Nagy Lajos anyja Rómában. *Katolikus Szemle* 7. (1893) 50–63.
- Katona: Hist. crit. = Stephanus Katona: *Historia critica regum Hungariae...* Ex fide domesticorum et externorum scriptorum concinnata. Tom. I–VII., Tom. I. Ord. VIII–Tom. XXIII. Ord. XLII. Pestini–Budae, 1779–1817.
- Keglevich: Garamszentbenedeki apátság = Keglevich Kristóf: *A garamszentbenedeki apátság története az Árpád- és az Anjou-korban (1075–1403)*. Szeged, 2012. (Capitulum VIII.)
- Kereskedelem-történet = *Források a Magyar Királyság kereskedelem-történetéhez. Fontes ad rem mercatoriam Regni Hungariae pertinentes*. Szerk., jegyz. Weisz Boglárka. I. *Belkereskedelem. De commerciis domesticis (1192–1437)*, II. *Külkereskedelem. De commerciis externis (1259–1437)*. Budapest, 2020–2021. (Magyar történelmi emlékek – Okmánytárak)
- Knauz: Kortan = Knauz Nándor: *Kortan (Chronologia), hazai történelmünkhez alkalmazva*. Budapest, 1876.
- E. Kovács: Egy középkori utazás = E. Kovács Péter: Egy középkori utazás emlékei (Estei Hippolit utolsó utazása Magyarországon). *Történelmi Szemle* 32. (1990) 101–127.
- Kristó: Anjou-kor háborúi = Kristó Gyula: *Az Anjou-kor háborúi*. Budapest, 1988.
- Kristó: Magyar historiográfia = Kristó Gyula: Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon. Budapest 2002. (A történettudomány kézikönyve.)
- Kumorovitz: Audientia = Kumorovitz L. Bernát: Audientia, praesentia. In: *Notter Antal Emlékkönyv. Dolgozatok az egyházi jogból és a vele kapcsolatos jogterületekről*. Szerk. Angyal Pál – Baranyay Jusztin – Móra Mihály. Budapest, 1941. 683–712.
- Kumorovitz: Authentikus pecsét = Kumorovitz L. Bernát: Az autentikus pecsét. *Turul* 50. (1936) 45–68.
- Kumorovitz: Budai várkapolna = Kumorovitz L. Bernát: A budai várkapolna és a Szent Zsigmond-prépostság történetéhez. *Tanulmányok Budapest Múltjából* 15. (1963) 109–151.

- Kumorovitz: Egyszerű és titkospecsét = Kumorovitz L. Bernát: A magyar királyi egyszerű- és titkospecsét használatának alakulása a középkorban. In: *A gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet évkönyve VII.* Szerk. Miskolczy Gyula. Budapest, 1937. 69–112.
- Kumorovitz: Kápolnaispán oklevéladó működése = Kumorovitz L. Bernát: A kápolnaispán oklevéladó működése. (A királyi kancellária fejlődése a XIV. és XV. század fordulóján). *Regnum* 5. (1942–1943) 455–497.
- Kumorovitz: I. Lajos 1375. évi hadjárata = Kumorovitz L. Bernát: I. Lajos: I. Lajos királyunk 1375. évi havasalföldi hadjárata (és „török”) háborúja. *Századok* 117. (1983) 919–983.
- Kumorovitz: Mátyás király pecsétjei = Kumorovitz Bernát Lajos: Mátyás király pecsétjei. *Turul* 46. (1932) 5–32.
- Kumorovitz: Osztályok, címek = Kumorovitz L. Bernát: Osztályok, címek, rangok és hatáskörök alakulása I. Lajos király kancelláriájában. In: *Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorból.* Szerk. Székely György. Budapest, 1984. 293–330. (Memoria saeculorum Hungariae 4.)
- Kumorovitz: Pecséthasználat = Kumorovitz L. Bernát: *A magyar pecséthasználat története a középkorban.* Der Gebrauch von Siegeln in Ungarn im Mittelalter. 2., bőv. és jav. kiad. Budapest, 1993. (Bibliotheca humanitatis historica a Museo Nationali Hungarico digesta. A Magyar Nemzeti Múzeum művelődéstörténeti kiadványai.)
- Küküllei = Küküllei János: Lajos király krónikája. In: *Küküllei János, Lajos király krónikája – Névtelen szerző, Geszta Lajos királyról.* Ford., az utószót és a jegyz. írta Kristó Gyula. Budapest, 2000. (Millenniumi magyar történelem – Források) 9–40.
- Lakatos: Szakolca = Lakatos Bálint: Szakolca. Egy szabad királyi város privilégiumai, önkormányzata és központihely-szerepköre a késő középkorban. In: *Városok és kiváltságolt települések a középkori Magyarországon.* Szerk. Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2021. (Közlemények Székesfehérvár történetéből), 33–97.
- Lichnowsky = Eduard Maria Lichnowsky: *Geschichte des Hauses Habsburg. I–VIII.* Wien, 1836–1844.
- Listine = Šime Ljubić: *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike.* Monumenta spectantia historiam slavorum meridionalium I–IV. Zagreb, 1868–1878.
- Magyarország hadtörténete = *Magyarország hadtörténete I. A kezdetektől 1526-ig.* Szerk. Veszprémy László. Budapest, 2017.

- Majić: The Medieval Attestations = Dubravka Ivšić Majić: The Medieval Attestations of Croatian Pre-Slavic Island Names. *Вопросы ономастики* 16. (2019) 121–139.
- Marosi: Magyar Anjouk felségpecsétjei = Marosi Ernő: A magyar Anjouk és Zsigmond király felségpecsétjei. *Ars Hungarica* 41. (2015) 134–158.
- Máté: Fabula = Máté Ágnes: *Fabula és história határán. Vándormotívumok- és anekdoták magyar történelmi alakokra vonatkozó itáliai elbeszélő forrásokban*. Szeged, 2018. (Antikvitás és reneszánsz könyvek)
- MDEA = *Magyar diplomáciai emlékek az Anjou-korból. Acta externa Andegavensia I–III*. Szerk. Wenzel Gusztáv. Budapest, 1874–1876.
- Megpecsételt történelem = *Megpecsételt történelem. Középkori pecsétek Esztergomból*. Szerk. Hegedűs András. Esztergom, 2000.
- MGH SS in Fol. IX. = Monumenta Germaniae Historica inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Ed. Georgius Heinricus Pertz. Scriptorum tom. IX. Hannoverae, 1851. Online: https://www.dmgh.de/mgh_ss_9/index.htm (A látogatás ideje: 2025. október 10.)
- MHB = Monumenta Historica Boemiae nusquam antehac edita... Ed. Gelasius Dobner. I–VI. Pragae, 1764–1785.
- Mielke: Every hyacinth = Christopher Mielke: *Every hyacinth the garden wears: the material culture of medieval queens of Hungary (1000–1395)*. PhD-dissertation. Budapest, 2017.
- Miletz: Chronológiai adatok = Miletz János: Chronológiai adatok a magyar királyok tartózkodásáról Temesvárott. *Történelmi és Régészeti Értesítő* 1. (1875) 171–184.
- Monti Gennaro: Nagy Lajos = Monti Gennaro Maria: Nagy Lajos magyar király törvényhozási intézkedései a nápolyi királyságban. *Történelmi Szemle* 14. (1929) 96–123.
- Monumenta Poloniae III. = Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Pomniki dziejowe wieków srednich do ovjasnienia rzeczy polskich sluzace III. Codex diplomaticus Poloniae minoris. Kodeks dyplomatyczny Małopolski (1178–1386). Wydał i przypisami objaśnił Franciszek Piekosiński. Cracoviae, 1876. (Editionum collegii historici Academiae Literarum Cracoviensis 9.)
- Monumenta Poloniae V. = Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Pomniki dziejowe wieków srednich do ovjasnienia rzeczy polskich sluzace V. Codex diplomaticus civitatis Cracoviensis. Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa I. (1257–1506). Wydał i przypisami objaś-

- nił Franciszek Piekosiński. Cracoviae, 1879. (Editionum collegii historici Academiae Literarum Cracoviensis 13.)
- Monumenta Poloniae X. = Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Pomniki dziejowe wieków srednich do ovjasnienia rzeczy polskich sluzace X. Codex diplomaticus Poloniae minoris. Kodeks dyplomatyczny Małopolski III. (1333–1386). Wydał i przypisami objaśnił Franciszek Piekosiński. Cracoviae, 1887. (Editionum collegii historici Academiae Literarum Cracoviensis 37.)
- Moravcsik: Bizánci császárok Budán = Moravcsik Gyula: Bizánci császárok és követeik Budán. *Századok* 95. (1961) 832–847.
- Művészet I. Lajos = *Művészet I. Lajos király korában 1342–1382*. Szerk. Marosi Ernő – Tóth Melinda – Varga Livia. Budapest, 1982.
- Nagy Lajos és V. Károly = A Nagy Lajos és V. Károly francia király között tervezett szövetségre vonatkozó oklevelek. (1374–1376.) Közli Óváry Lipót. *Magyar Történelmi Tár XXIII*. Budapest, 1877. 31–82.
- Nekić: *de adventu* = Antun Nekić: *de aduentu maiestatis sue ... magnam habent letitiam*: analiza dolazaka anžuvinskih vladara u Slavoniju, Hrvatsku i Dalmaciju. In: *Zadarski mir: prekretnica Anžuvinskog doba*. Ured. Mladen Ančić – Antun Nekić. Zadar, 2022. 197–233.
- Németh: Vízaknai (Őri) István = Németh Péter: Vízaknai (Őri) István, a királyi gyűrűspecstől őre, különös bíróságának jegyzője (1309–1349). *Turul* 96. (2023.) 30–41.
- Névtelen minorita = Névtelen szerző: Geszta Lajos királyról. In: *Kükküllei János, Lajos király krónikája – Névtelen szerző, Geszta Lajos királyról*. Ford., az utószót és a jegyz. írta Kristó Gyula. Budapest, 2000. (Millenniumi magyar történelem – Források) 41–63.
- Neuenburg = Die Chronik des Mathias von Neuenburg. I. Fassung B und VC. II. Fassung WAU. Hrsg. Von Adolf Hofmesiter. Berlin, 1924–1940. (Scriptores rerum Germanicarum, Nova series 4.)
- Neumann: Királyi aláírás = Neumann Tibor: Királyi aláírás és pecséthasználat a Jagelló-kor elején. *Turul* 83. (2010) 33–53.
- Neumann: Péter püspök = Neumann Tibor: Péter püspök és rokonsága. Az első Szapolyaiak. *Acta Historica* 127. (2007) 59–70.
- Nowy kodeks = *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza. Codex diplomaticus Masoviae novus III*. Edd. et curaverunt Irena Sułkowska-Kuraś – Stanislaus Kuraś. Warszawa, 2000.
- Nyáry: Heraldika = Nyáry Albert: *A heraldika vezérfonala*. Budapest, 1886.

- Obsidio Iadrensis = *Opsada Zadra – Obsidio Iadrensis*. Manuscriptum postumum a Veljko Gortan exaratum digesserunt Branimir Glavičić – Vladimir Vratović, cooperantibus Damir Karbić – Miroslav Kurelac – Zoran Ladić. Zagreb 2007. (Monumenta spectantia historiam slavorum meridionalium 54. Scriptores 6.)
- Ortvay: Pozsony = Ortvay Tivadar: *Pozsony város története I–III*. Pozsony, 1892–1894.
- Óváry: Nápolyi Johanna = Óváry Lipót: Nápolyi Johanna. *Századok* 27. (1893) 491–503., 585–593., 669–679.
- Palásthy = Tóth Krisztina: *A Palásthy család levéltára 1256–1847. Kutatási segédlet*. Esztergom, 2001. (Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltára évkönyvei 7.)
- Pecsétmutató = *A magyar királyi Országos Levéltár diplomatikai osztályában őrzött pecsétek mutatója*. Kiadja az Országos Levéltár. Budapest, 1889.
- Perugia = *Cronaca della citta di Perugia, dal 1309 al 1491, nota col nome di diario del Graziani*. Pubblicata per cura di Ariodante Fabretti. Firenze, 1850. (Archivio Storico Italiano XVI/1.)
- Piti: Kiegészítések = Piti Ferenc: Kiegészítések az Anjou-kori Oklevéltár XXII., XXIX. és XXX. kötetéhez (1338, 1345, 1346). *Acta Historica* 147. (2022) 2. sz. 115–124.
- Piti: Királyi hadoszlások = Piti Ferenc: Királyi hadoszlások I. Lajos uralkodása idején 1372-ig. *Hadtörténelmi Közlemények* 134. (2021) 155–165.
- Piti: I. Lajos lendvai adománya = Piti Ferenc: I. Lajos király lendvai vásáradománya: 1366? *Acta Historica* 145. (2020) 69–72.
- Piti: Új elemek az oklevélkiadásban = Piti Ferenc: Új elemek a központi oklevélkiadásban az 1342. évi királyváltás után. In: *Középkortörténeti tanulmányok 5. Az V. Medievisztikai PhD-konferencia (Szeged, 2007. június 7–8.) előadásai*. Szerk. Révész Éva – Halmágyi Miklós. Szeged, 2007. 129–132.
- Podmaniczky = *A podmanini Podmaniczky-család oklevéltára. I–V*. Közzétette, bev., jegyz. Lukinich Imre. Budapest, 1937–1943.
- Pór: Anjouk és Wittelsbachok = Pór Antal: Anjouk és Wittelsbachok. (Nagy Lajos második szövetkezése IV. Károly császár ellen.) *Századok* 41. (1907) 681–705., 777–792., 887–911.
- Pór: Chronicon Siculum = Pór Antal: Chronicon Siculum incerti authoris ab anno 340 ad annum 1396 in forma diarii ex inedito codice Ottoboniano Vaticano, cura et studio Josephi de Vlasii. Neapoli, ex regi typographeo Francisci Giannini et Fil. 1887. (Ismertetés.) *Századok* 26. (1892) 503–506.

- Pór: Erzsébet királyné = Pór Antal: Erzsébet királyné aacheni zarándoklása 1357-ben. *Századok* 35. (1901) 1–14.
- Pór: István úr = Pór Antal: István úr árvája. *Századok* 35. (1901) 97–115., 193–208.
- Pór: Kálmán győri püspök = Pór Antal: Kálmán, győri püspök (1317–1375). *Századok* 23. (1889) 369–384.
- Pór: Nagy Lajos = Pór Antal: *Nagy Lajos király 1326–1382*. Budapest, 1892. (Magyar történeti életrajzok)
- Pór: Opuli László = Pór Antal: Opuli László herceg nádorispáni és ezt megelőző tartózkodási helyei. *Történelmi Tár* 11. (1910) 111–121.
- Pór: Pecséttani = Pór Antal: Pecséttani apróságok. (Hat pecséttrajzzal). *Turul* 11. (1893) 177–183.
- Pór: Pecséttani újabb = Pór Antal: Pecséttani újabb apróságok. *Turul* 15. (1897) 13–16.
- Pór: Pecséttani 1905 = Pór Antal: Pecséttani apróságok (Öt pecsétképpel). *Turul* 23. (1905) 17–20.
- Pór–Schönherr: Anjou-ház = Pór Antal – Schönherr Gyula: *Az Anjou ház és örökösei (1301–1439)*. Budapest, 1895. (A magyar nemzet története III.)
- Pósán: Híráramlás = Pósán László: Híráramlás és információterjedés a Német Lovagrend államában. *Századok* 146. (2012) 405–415.
- Pray: Syntagma = Georgius Pray: *Syntagma historicum de sigillis regum et reginarum Hungariae pluribusque aliis*. Budae, 1805.
- RA = *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Regesta regum stirpis Arpadianae critico diplomatica*. I–II/1. Szerk. Szentpétery Imre. Budapest, 1923–1943, II/2–4. Szentpétery Imre kéziratának felhasználásával szerk. Borsa Iván. Budapest, 1961–1987. (Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 9., 13.)
- Rački: Notae = Franjo Rački: Notae Joannis Lucii. *Starine* 13. (1881) 211–268.
- Raguza = *Raguza és Magyarország összeköttetéseinek oklevéltára*. Összeáll. Gelcich József, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Thallóczy Lajos. Budapest, 1887.
- Ráth 1861 = Ráth Károly: *A magyar királyok és erdélyi fejedelmek hadjáratai, utazási és tartózkodási helyei*. Győr, 1861.
- Ráth 1866 = Ráth Károly: *A magyar királyok és erdélyi fejedelmek hadjáratai, utazási és tartózkodási helyei*. Győr, 1866. [Második, javított kiadás]
- RBM = *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. I–IV*. Opera Caroli Jaromiri Erben – Josephi Emler. Praegae, 1855–1892.
- Reg. Imp. = Regesta Imperii. Online Regestendatenbank. <https://www.regesta-imperii.de/regesten/suche.html> (letöltés ideje: 2024. augusztus 20.)

- Regista mediaevalia capitulorum Iadre = Registri Zadarskoga i Splitskog kap-tola (Registra mediaevalia capitulorum Iadre et Spalati) Vol 5. Ed. Mladen Ančić. *Fontes – Izvori za hrvatsku povijest* 20. (2014) 1–300.
- Ribi: „a kápolnaispánság” = Ribi András: „a kápolnaispánság önálló okle-véladó”. Az udvari hiteleshelyként működő királyi kápolna eljárásai (1317–1374). In: *Prépostok, apátok, vikáriusok. Tanulmányok*. Szerk. Ribi András. Pécs, 2021. (Az Árpád- és Anjou-kor magyar egyházi archontológiájának kérdései 3.)
- RIS = *Rerum Italicarum scriptores. Raccolta degli storici italiani dal cinquecento al millecinquecento*. A cura di Lodovico Antonio Muratori, Giosuè Car-ducci, Vittorio Fiorini et al. I. ser. I–XXV. Mediolani, 1723–1751, II. ser. 1.1–31.1. Città di Castello–Bologna, 1900–1975, III. ser. 1–10. Roma, 1999–2012.
- XII. = *Cortusii Patavini duo, sive Gulielmi et Albrigheti Cortusiorum Historia de novitatibus Paduae et Lombardiae ab anno MCCLVI usque ad MCCCLXIV*. RIS XII. (I. ser.) Mediolani, 1728. 757–953.
- XIV. = *Annales Caesaratenses auctore Anonymo ab anno MCLXII ad annum MCCCLXII*. RIS XIV. (I. ser.) Mediolani, 1729. 1084–1186.
- XV. = *Chronicon Ariminense ab anno circiter MCLXXXVIII. usque ad annum MCCCLXXXV. auctore anonymo ac deinde continuatum per alterum anonymum usque ad annum MCCCCLII*. RIS XV. (I. ser.) Mediolani, 1729. 889–967.
- XVIII. = *Historia Miscella Bononiensis ab anno MCIV usque ad annum MCCCX-CIV, auctore praesertim fratre Bartholomaeo della Pugliola ordinis Minorum*. RIS XVIII. (I. ser.) Mediolani, 1731. 237–792.
- XIII/I. = Conforto da Costoza: *Frammenti di Storia vicentina (1371–1387)*. A cura di Carlo Steiner. RIS XIII/I. (II. ser.) Città di Castello, 1915.
- XV/I. = *Cronica dei fatti d’Arezzo, di Ser Bartolomeo di ser Gorello*. A cura di Arturo Bini – Giovanni Grazzini. RIS XV/I. (II. ser.) Bologna, 1921.
- XV/II. = *Cronache Malatestiane dei secoli XIV e XV (1295–1385, 1416–1452)*. A cura di Aldo Francesco Massera. RIS XV/II. (II. ser.) Bologna, 1922–1924.
- XV/IV. = *Chronicon Mutinense Iohannis de Bazano: aa. 1188–1363*. A cura di Tommaso Casini. RIS XV/IV. (II. ser.) Bologna 1917–1919.
- XV/VI. = *Cronaca Senese attributa ad Agnolo di Tura del Grasso detta la cronaca maggiore*. A cura de Alessandro Lisini – Fabio Iacometti. RIS XV/VI. (II. ser.) Bologna, 1931–1939. 253–564.

- XVI/III. = *Marcha di Marco Battagli da Rimini (1212–1354)*. A cura di Aldo Francesco Massera. RIS XVI/III. (II. ser.) Città di Castello, 1913.
- XVII/I. = *Galeazzo e Bartolomeio Gatari, Cronaca Carrarese* A cura di Antonio Medin – Guido Tolomei. RIS XVII/I. (II. ser.) Città di Castello, 1909.
- XVIII/I. = *Corpus chronicorum Bononiensium III. XVIII/I/3*. A cura di Albano Sorbelli. RIS XVIII/I. (II. ser.) Città di Castello, 1916.
- XXX/I. = *Cronaca fiorentina of Marchionne di Coppo Stefani*. A cura di Niccolò Rodolico. RIS XXX/I. (II. ser.) Bologna, 1955.
- Schmidtmayer: Gerencsér = Schmidtmayer Richárd: Gerencsér és várának története az írott források alapján. *Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei* 16. (2010) 69–86.
- Schönherr: I. Lajos gyűrűpecsétje = Schönherr Gyula: I. Lajos király ismeretlen gyűrűpecsétje. (Három pecséttrajzzal.) *Turul* 6. (1888) 91–92.
- Schwedler: Herrschertreffen = Gerald Schwedler: *Herrschertreffen des Spätmittelalters. Formen–Rituale–Wirkungen*. Ostfildern, 2008. (Mittelalter-Forschungen 21.)
- Sebestyén: Itinerárium = *A magyar királyok tartózkodási helyei*. Összeáll. Sebestyén Béla, sajtó alá rendezte Sebestyén Erzsébet. Budapest, é. n. [1938.]
- Sigilla regum = *Sigilla regum – reges sigillorum. Királyportrék a Magyar Országos Levéltár pecsétgyűjteményéből*. Szerk. Érszegi Géza. Budapest, 2001.
- Skorka: Királytalálkozó = Skorka Renáta: Az 1356. évi királytalálkozó. *Világtörténet* 45. (2023) 221–230.
- Skorka: Habsburgok és magyar Anjouk kapcsolatai = Skorka Renáta: A Habsburgok és a magyar Anjouk kapcsolatainak kronológiája. *Világtörténet* 36. (2014) 631–659.
- Skorka: Nagy Lajos litván hadjárata = Skorka Renáta: Nagy Lajos első litván hadjárata. In: *Elfeledett háborúk. Középkori csaták és várostromok (6–16. század)*. Szerk. Pósn László – Veszprémy László. Budapest, 2016. 247–262.
- Solymosi: Bevezetés = Solymosi László: Bevezetés a diplomatikába. In: *Uő: Írásbeliség és társadalom az Árpád-korban. Diplomatikai és pecsétani tanulmányok*. Budapest, 2006. 9–22.
- Sopron vm. = *Sopron vármegye története. Oklevéltár*. Szerk. Nagy Imre. I. 1156–1411. II. 1412–1653. Sopron, 1889–1891.
- Spekner: Itinerárium = Spekner Enikő: I. (Anjou) Károly itineráriuma. In: *Uő: Hogyan lett Buda a középkori Magyarország fővárosa? A budai királyi székhely története a 12. század végétől a 14. század közepéig*. Budapest, 2015. (Monumenta historica Budapestinensia XVII.)

- SRH = *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum I–II*. Edendo operi praefuit Emericus Szentpétery. Az utószót és a bibliográfiát összeáll., valamint a függelékben közölt írásokat az I. kiadás anyagához illesztette Szovák Kornél és Veszprémy László. Budapest 1999.
- Sroka: Władysław Opolczky = Stanisław A. Sroka: *Książę Władysław Opolczky na Węgrzech*. Kraków, 1996.
- Stredoveké hrady = *Stredoveké hrady na Slovensku. Život, kultúra, spoločnosť*. Red. Daniela Dvořáková a kolektiva. Bratislava, 2017.
- Süttő: Anjou-Magyarország = Süttő Szilárd: *Anjou-Magyarország alkonya. Magyarország politikai története Nagy Lajostól Zsigmondig, az 1384–1387. évi belviszályok okmánytárával I–II*. Szeged, 2003. (Belvedere monográfiák)
- Süttő: Datum és actum = Süttő Szilárd: Datum és actum késő Anjou-kori uralkodói okleveleinkben. *Studia Miskolcinsia* 3. (1999) 74–81.
- Süttő: II. Károly = Süttő Szilárd: II. Károly. (Kis Károly) In: *Magyarország vegyesházi királyai*. Szerk. Kristó Gyula. Szeged, 2003. 77–84.
- Szende: Łokietek Erzsébet = Szende László: Łokietek Erzsébet végrendelete. *Kút* 3. (2004) 3–11.
- Szende: Piast Erzsébet = Szende László: *Piast Erzsébet és udvara (1320–1380)*. PhD disszertáció. Budapest, 2007.
- Szentpétery: Kancelláriai jegyzetek = Szentpétery Imre: A kancelláriai jegyzetek Anjoukori okleveles gyakorlatunkban. In: *Emlékkönyv Károlyi Árpád születése nyolcvanadik fordulójának ünnepére 1933. október 7.* Szerk. Dománovszky Sándor. Budapest, 1933. 471–490.
- Szentpétery: Oklevéltan = Szentpétery Imre: *Magyar oklevéltan*. Budapest, 1930. (A magyar történettudomány kézikönyve II/3.)
- Takács: Árpád-házi királyok pecsétjei = Takács Imre: *Az Árpád-házi királyok pecsétjei. Royal Seals of the Árpád Dynasty*. Budapest, 2012. (Corpus sigillorum Hungariae mediaevalis 1.)
- Tarr: Kocsi = Tarr László: *A kocsi története*. Budapest, 1968.
- Thallóczy: Nagy Lajos és a bulgár bánság = Thallóczy Lajos: Nagy Lajos és a bulgár bánság. *Századok* 34. (1900) 577–615.
- Theiner = *Vetera monumenta historica Hungaricam sacram illustrantia. I–II*. Coll. ab Augustino Theiner. Romae, 1859–1860.
- Teiszler: Anjou István = Teiszler Éva: Anjou István herceg pecsétjei. In: *Középkortörténeti tanulmányok 8. A VIII. Medieviztikai PhD-konferencia (Szeged, 2013. június 17–19.) előadásai*. Szerk. Tóbert Márta – Maléth Ágnes. Szeged, 2015. 201–211.

- Thuróczy = Thuróczy János: A magyarok krónikája. In: *Thuróczy János: A magyarok krónikája / Rogerius mester: Síralmas ének*. Ford. és jegyz. Bellus Ibo-ly, Kristó Gyula / ford. Horváth János, jegyz. Zsoldos Attila. Az utószót írta Kristó Gyula. Budapest, 2001. (Millenniumi magyar történelem – Források) 9–397.
- C. Tóth: Esztergomi archontológia = C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székes- és társaskáptalanok archontológiája (1100 – 1543)*. Budapest, 2019. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 9.)
- C. Tóth: A magyar királyság nádora. A nádori és a helytartói intézmény története (1342–1562). Budapest, 2020. (Századok könyvek)
- C. Tóth–Horváth: Győri archontológia = C. Tóth Norbert – Horváth Terézia: *A győri székeskáptalan archontológiája (1200–1458)*. Győr, 2019. (A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai. Források, feldolgozások 28.)
- Tripartitum = Tripartitum opus iuris consuetudinarii incltyti regni Hungariae per Stephanum de Werbowcz editum. Ed. and transl. by János M. Bak – Péter Banyó – Martyn Rady. Idyllwild–Budapest, 2005. (The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary. Decreta regni mediaevalis Hungariae 5.)
- Turchányi: Adalékok = Turchányi Tihamér: Adalékok Délmagyarország történetéhez I. A Délvidék történetére vonatkozó oklevél-kivonatok. *Történelmi és Régészeti Értesítő. A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Muzeumtársulat Közlönye* 19. (1903) 83–95.
- Vay berkeszi = Piti Ferenc: A Vay család berkeszi levéltárának 1342–1382 közötti oklevelei. *A nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve* 52. (2010) 387–606.
- Villani = *A három Villani krónikája*. Ford., bev., jegyz. Rácz Miklós. Szerk. Bárány Attila. Máriabesnyő, 2011. (Scriptores rerum Hungaricarum)
- Vita Karoli IV = *Karoli imperatoris Romanorum vita ab eo ipso conscripta et Hystoria nova de Sancto Wenceslao martyre*. Autobiography of Emperor Charles IV and his Legend of St. Wenceslas, Ed. by Balázs Nagy – Frank Schaer. [Budapest–New York,] 2001.
- VMO = *Varsói Magyar Oklevéltár*. Szerk. Novák Ádám. Debrecen, 2024.
- Węcowski: Polskie itineraria = Piotr Węcowski: Polskie itineraria średniowieczne i nowożytnie: przegląd badań i propozycje badawcze. *Studia Źródłoznawcze* 37. (2000) 13–48.
- Weitmile = [Cronica ecclesiae Pragensis Benessii Krabice de Weitmile.] Kronika Beneše z Weitmile. K vydání upravil Josef Emler. In: *Fontes rerum Bohemicarum. Prameny dějin českých IV*. Pragae, 1884. 459–548.

- Weisz: Anjou-kori méltóságok = Weisz Boglárka: Az Anjou-kori királynéi udvar két legfőbb méltósága. In: *Királynék a középkori Magyarországon és Európában*. Szerk. Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2019. (Közlemények Székesfehérvár történetéből) 79–102.
- Wertner: Itinerar I = Moriz Wertner: Itinerar der Könige Stefan V., Ladislaus IV. und ihrer Würdenträger. *Vjestnik* 2. (1902) 211–233.
- Wertner: Itinerar II. = Moriz Wertner: Ergänzungen zum Itinerar König Karl's I. *Vjestnik* 4. (1902) 270–271.
- Wertner: Itinerar III. = Moriz Wertner: Itinerar des Königs Ludwig I. *Vjestnik* 5. (1903) 115–150.
- Wertner: Itinerar IV. = Moriz Wertner: Ergänzungen zum Itinerar des Königs Ludwig I. *Vjestnik* 7. (1905) 70–72.
- Wertner: Itinerar V. = Moriz Wertner: Neuere Nachträge zum Itinerar der Könige Karl I. und Ludwig I. *Vjestnik* 9. (1907) 108–113.
- Wertner: Nagy Lajos hadjáratai = Wertner Mór: Nagy Lajos király hadjáratai (1342–1382) *Hadtörténelmi Közlemények* 19. (1918) 59–97., 202–271.
- Wertner: Turteu = Wertner Mór: Turteu. *Vjestnik* 7. (1905) 279.
- Z = Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zieh et Vásonkeö. A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. Szerk. Nagy Imre – Nagy Iván – Véghely Dezső – Kämmerer Ernő – Döry Ferenc – Lukcsics Pál. I–XII. Bp. 1871–1931. VIII. [1421–1439]. Szerk. Kämmerer Ernő. Budapest, 1895.
- Zbiór Dokumentów Małopolskich = *Zbiór dokumentów małopolskich* 1. Dokumenty z lat 1257–1420. Wyd. Stanisław Kuraś. Wrocław, 1962.
- ZW = *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. I–VI. Hrsg. von Frank Zimmermann – Carl Werner. Hermannstadt–Köln–Wien–Bukarest, 1892–1981.
- ZsO = *Zsigmondkori oklevéltár I–XV. (1387–1428)*. Összeáll. Mályusz Elemér – Borsa Iván – C. Tóth Norbert – Neumann Tibor – Lakatos Bálint – Mikó Gábor (A Magyar Országos Levéltára kiadványai II. Forráskiadványok 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 29., 41., 43., 49., 52., 55., 59. és 61.) Budapest, 1951–2022.

Helynévmutató

A helynévmutató Visegrád és Buda kivételével tartalmazza az itineráriumokban előforduló összes helynevet, zárójelben ezek más neveit, a Magyar Királyság területére esők korabeli közigazgatási besorolását (megye, szék, terület), mai hivatalos nevét és ha az adott helység nem a mai Magyarország területén keresendő, a mai hivatalos nevét és a mai ország megnevezését. A Magyar Királyságon kívül eső helységek esetében csak a mai helységnév (ha eltérő az itineráriumba szereplőtől), illetve a mai ország megjelölése szerepel. A mutató a bevezető tanulmány névanyagát nem tartalmazza. Az azonosítatlan településeket dőlt betűvel szedtem. A nevek után álló számok azt az évet és hónapot jelentik, amikor a király vagy családtagjai az adott helyen tartózkodtak. I. Lajos király tartózkodási adatai szerepelnek elől; mindenki mást monogramja jelöl (AI = Anjou István herceg; BM = Bajor Margit hercegnő; DK = Durazzói Károly herceg; KE = Kotromanić Erzsébet királyné; PE = Piast Erzsébet királyné).

Aachen (Németország) PE 1357. V.

Abért (a mai Jászfalu területén, Pilis m.) 1372. XI.

Abolma (Bolmány, Baranya m.; Bolman, Horvátország) 1368. XII.

Alvinc (Fehér m.; Vințu de Jos, Románia) 1344. VII.; 1349. VIII.; 1359. XI.; 1366. VII.; 1370. IV.

Ansbach (Németország) PE 1357. V.

Apáca (Magyarapáca, Temes m.; Opatița, Románia) 1375. V.

Arad (Arad m.; Arad, Románia) PE 1365. V.

Arezzo (Olaszország) DK 1380. IX–X.

Argenta (Olaszország) 1350. IX–X.

Árokmellék (jász szállás) KE 1382. VI.

Aschaffenburg (Németország) PE 1357. V.

Ascoli (Ascoli Satriano, Olaszország) 1350. VI.

Aversa (Olaszország) 1348. I.; 1350. VII–IX.

Bagamér (Bihar m.) PE 1364. X.

Bagmóc (Nyitra m.; Bojnice, Szlovákia) 1382. VIII.

- Bari (San Niccolo di Bari, Olaszország) PE 1344. III.; 1348. II.; 1350. V.
Barletta (Olaszország) 1348. V.; 1350. V–VI.
Bars (Óbars, Bars m.; Starý Tekov, Szlovákia) 1372. VII.
Bártfa (Sáros m.; Bardejov, Szlovákia) 1352. III.
Bátos (Kolozs m.; Batoș, Románia) 1370. V.
Bécs (Wien, Ausztria) 1345. XII.; 1347. I.; 1349. IV.; 1349. VI.; 1353. II–III.;
1356. I.; BM 1356. IV.; 1357. II.; KE 1357. II.; 1373. III.
Beench PE 1366. V.
Belz (Белз, Ukrajna) 1352. III–IV.; 1377. VIII–IX.
Benevento (Olaszország) 1348. I.
Berény (vadászhely, Fejér m.) 1368. VI.
Berethalom (Medgyesszék; Biertan, Románia) 1344. VII.; 1349. IX.
Beszterce (Beszterce vidéke; Bistrița, Románia) 1349. IX.; 1366. VI.; 1370. IV.
Bicske (Pest m.) 1355. IV.
Biecz (Lengyelország) PE 1371. X.; 1376. I.
Bihács (Bihać, Bosznia-Hercegovina) 1346. VII.; KE 1376. XI.
Bihar (Bihar m.; Biharia, Románia) 1374. V.
Blina (Blinja, Zágráb m.; Blinja, Horvátország) 1371. IV.
Bochnia (Lengyelország) PE 1373. VIII.; PE 1376. VIII.
Boglár (Vértesszőlő / Balatonboglár, Fejér m. / Somogy m.) KE 1377. VIII.
Bolmány lásd Abolma
Bologna (Olaszország) 1347. XII.
Boroszló (Wrocław, Lengyelország) 1345. I.
Bozók (Hont m.; Bzovík, Szlovákia) 1366. VIII.
Brassó (Brassó vidéke; Brașov, Románia) 1344. VI.
Bruzzano (Busso / Baranello, Olaszország) 1347. XII. / 1348. I.
Brünn (Brno, Csehország) 1343; 1344. XII.
- Campagna di Roma* (Olaszország) 1350. IX.
Canosa (Canosa di Puglia, Olaszország) 1350. VI.
Capua (Olaszország) 1350. IX.
Castellamare (Castellamare di Stabia, Olaszország) 1350. VI.
Castello di Sanguine (Olaszország) 1347. XII. / 1348. I.
Castello San Pietro (Olaszország) 1347. XII.
Castelvecchio (Castelvecchio Calvisio, Olaszország) 1347. XII.
Celje (Cilli; Szlovénia) 1347. XI.
Cesena (Olaszország) 1347. XII.
Cethimo (Horvátország) KE 1376. XII.

Chiogga (Olaszország) DK 1378. VII.

Cikádor (Tolna m.) PE 1380. V.

Cittadella (Olaszország) 1347. XII.

Conegliano (Olaszország) 1356. VII.

Contursi (Olaszország) 1350. VI.

Conza (Olaszország) 1350. VI.

Czchów (Lengyelország) PE 1372. VII.

Csanád (Csanád m.; Cenad, Románia) PE 1364. XI.

Csepel(-sziget) KE 1377. VII.; KE 1379. X.; KE 1379. XII.; KE 1381. IV–VI.

Cseri (Törökszákos, Temes m.; Sacoșu Turcesc, Románia) 1368. XI.

Csicsán (Zágráb m.; Staro Čiče, Horvátország) DK 1371. IV.

Csíkszék 1368. IV. 16.

Dalmácia KE 1363. II.; 1368. I.

Damásd (vadászhely; Ipolydamásd, Hont m.) 1345. IX.; 1358. III.; 1364. XII.;
1367. I.; 1369. VIII.; 1370. VI.; 1372. V.; 1372. XII.; KE 1373. I.;
1376. VI.

Debrecen (Bihar m.) PE 1347. XI.; 1373. V.

Dédes (vár, Borsod m.; Dédestapolcsány) 1369. VI.; 1380. VII.; 1381. V.;
1381. VIII.; 1382. II.

Dég (vadászhely, Veszprém m.) 1371. I.

Déva (Hunyad m.; Deva, Románia) 1349. XI.; 1366. IV.

Diakó (Valkó m.; Djakovo, Horvátország) 1357. XI.

Diósgyőr (Borsod m.; Miskolc–Diósgyőr) 1343. XII.; 1362. X.; 1363. X.;
1364. X.; 1367. IX.; 1369. V.; 1369. X.; PE 1369. X.; 1369. XII.; KE
1370. II.; 1370. III.; PE 1370. V–VI.; 1370. X.; KE 1370. X.; 1370.
XII.; 1371. I.; 1371. XI.; 1373. V.; KE 1373. V.; 1373. VIII–IX.; KE
1373. IX.; 1374. VIII–IX.; 1375. XII.; KE 1376. I.; 1376. II.; 1376. V–
VI.; 1376. IX.; 1376. XII.; 1377. I.; 1377. V–VI.; 1377. XII.; PE 1377.
XII.; 1378. I.; PE 1378. V.; 1378. XII.; 1379. I.; PE 1379. I.; 1379. IV–
V.; 1379. VII–IX.; KE 1379. X.; KE 1379. XII.; 1380. III–IV.; 1380.
VII.; KE 1380. VII.; 1380. X.; PE 1380. XII.; 1381. V–VI.; KE 1381.
IX.; 1381. IX–XII.; 1382. I.

Dnyeszter folyó 1352. IV.

Dobronya (Zólyom m.; Dobrá Niva, Szlovákia) 1377. XI.; 1378. VIII.

Dubica (Zágráb m.; Hrvatska Dubica, Horvátország és Kozarska [Bosanska]
Dubica, Bosznia-Hercegovina) 1363. VII.

- Eboli (Olaszország) 1350. VI.
Ecsellő (vadászhely) 1371. IX.
Éld falu (Bodrog m.) 1343. VII.
Eng (a mai Divoš területén, Valkó m.) 1368. XII.
Eperjes (Sáros m.; Prešov, Szlovákia) PE 1355. V.; PE 1371. XI.; PE 1379. VIII.
Érsekvadkert (Nógrád m.) 1371. VI.; 1372. V.
Érsomlyó (Krassó m.; Vršac, Szerbia) 1375. V.
Esztergom (Esztergom m.) 1349. IV.; 1352. I.; 1352. VII.; 1353. IV.; 1359. X.;
PE 1360. VI.; 1372. VI.; KE 1380. VIII.
- Fabriano (Olaszország) 1347. XII.
Faenza (Olaszország) 1347. XII.
Fehérvár (Székesfehérvár, Fejér m.) 1342. VII.; PE 1342. VII.; AI 1342. VII.;
1344. IV.; 1348. VI.; PE 1348. VI.; 1361. I.; 1364. V.; PE 1364. V.;
PE 1364. XII.; 1365. IX.; 1367. VI.; PE 1367. VIII.; PE 1367. XI.; PE
1369. VIII.; 1382. IX.
Feketehegy (Szerbia) 1359. VI.
Felfalu (Ófelfalu, Bars m.; Horná Ves, Szlovákia) 1382. VIII.
Felvinc (Aranyosszék; Unirea, Románia) 1349. IX.; AI 1351. I.
Ferrara (Olaszország) 1350. IX–X.
Foligno (Olaszország) 1347. XII.
Fony (Abaúj m.) 1371. XII.
Forlì (Olaszország) 1347. XII.
Frankfurt (am Main, Németország) PE 1357. V–VI.
Friedberg (Németország) PE 1357. V.
Füred (Tiszafüred, Bihar m.) 1377. IV.
- Gánt (vadászhely, Fejér m.) 1348. IX.
Garadna (vadászhely, Borsod m., a Hámori-tó mellett / Szendrő közelében fe-
küdt) 1369. V–VI.; 1373. V.; 1381. VII.
Garadnaszentmiklós (Borsod m., Szendrő közelében feküdt) 1377. VI.; 1378.
VII.; 1379. VIII.
Gerencsér (Fejér m.) 1363. XI.; 1364. VII.; 1369. I.; 1372. V.; 1372. X.; 1373.
I.; 1378. XI.; KE 1381. VII.
Gniezno (Gniezno, Lengyelország) 1370. XII.; PE 1372. VI.
Gorizia (Olaszország) DK 1379. VIII.
Gönc (Abaúj m.) 1345. IV.

Görgény (vár, Torda m.; a mai Görgényszentimre [Gurghiu] területén, Románia) 1366. VI.

Gubbio (Olaszország) DK 1380. VIII–IX.

Győr (Győr m.) 1364. V.; 1365. XII.

Gyulafehérvár (Fehér m.; Alba Iulia, Románia) 1344. VII.; 1349. VIII–XI.; 1359. XII.; 1360. I.; 1366. IV.; 1366. VII.; 1368. III.; 1370. IV.; 1375. VI.

Halyagh (Valkó m. vagy Helyeg, Temes m.; Ficătar, Románia) 1349. VII.

Harsány (Nagyharsány, Baranya m.) KE 1381. X.

Hátszeg (Hunyad m.; Hațeg, Románia) 1375. VI.

Hatvan (Nagyhatvan, Heves m.; Hatvan) PE 1351. V.; PE 1371. VI.; 1376. XII.; 1378. IV.; 1379. V.

Heilsbronn (Németország) PE 1357. V.

Hersbruck (Németország) PE 1357. V.

Holics (Újvár, Nyitra m.; Holíč, Szlovákia) 1372. X.

Hosszúpályi (Bihar m.) PE 1362. V.

Imola (Olaszország) 1347. XII.

Ivanc (Körös m.; Kloštar Ivanić, Horvátország) AI 1354. V.; 1362. V.; 1363. I.

Izdenc (Felső-, Alsó-, Körös m.; Mali és Veliki Zdenci, Horvátország) 1371. III.

Kalisz (Lengyelország) 1370. XI–XII.

Kálló (Nagykálló, Szabolcs m.) 1362. XI.

Kapronca (Körös m.; Koprivnica, Horvátország) PE 1343. VI.; 1360. V.; 1362. V.; 1364. II.; 1364. IV.; 1367. XII.; 1369. XII.; 1371. V.; KE 1376. XI. (Kőkapronca); DK 1379. VII.; KE 1381. XI.

Károly (Nagykároly, Szatmár m.; Carei, Románia) PE 1364. X.

Kašić (Horvátország) DK 1374. VIII.

Kassa (Abaúj m.; Košice, Szlovákia) 1345. IV.; 1351. VI.; AI 1352. XII.; PE 1355. IV.; 1357. IX.; 1361. II–III.; 1362. XI.; PE 1362. XI.; 1363. X.; PE 1363. X.; 1364. IX.; PE 1364. IX.; 1369. X.; 1373. V.; 1373. X.; PE 1373. X.; 1374. IX.; PE 1374. IX.; 1375. XII.; 1376. II.; 1377. VI.; 1377. IX.; 1379. VIII.

Kemlék (Körös m.; Kalnik, Horvátország) 1362. VI.; 1380. V–VI.; DK 1380. V.

- Kerekegyház (Pest m.) PE 1365. X.
Keresztúr (Garamszentkereszt, Bars m.; Žiar nad Hronom, Szlovákia) 1382. VIII.
Keve (Keve m.; Kovin, Szerbia) 1368. X.
Kisfalud (Borsod m., ma puszta Tiszapalkonya mellett) 1366. IX.
Kisudvarhely (Somogyudvarhely, Somogy m.) 1360. X.
Klokocs környéke (Horvátország) 1346. V.
Klokocsfő (Bihács közelében, Horvátország) 1345. VII.
Knin (Horvátország) KE 1376. XII.
Koblenz (Németország) PE 1357. VI.
Kócs (Szabolcs m., Egyek közelében feküdt) 1343. XI.
Kolozsborsa (Doboka m.; Borşa, Románia) 1370. V.
Kolozsvár (Kolozs m.; Cluj-Napoca, Románia) 1366. V.; 1368. III.; 1370. III.; 1375. VIII.
Kompolt (Heves m.) 1377. V.
Koppánymonostora (Komárom m.; Komárom–Koppánymonostor) 1365. I.
Korpád (Solt m.) PE 1364. XII.
Köln (Németország) 1357. V.
Königsberg (Német Lovagrend; Kalinyingrád, Oroszország) 1345. I–II.
Körös (Körös m.; Križevci, Horvátország) 1358. II.; 1360. XI–XII.; 1362. III.; 1363. II.; 1380. VI.; KE 1381. XII.
Kőszeg (Vas m.) PE 1351. X.
Kövesd (Temeskövesd, Arad m.; Cuveşdia, Románia) 1361. VI.
Krakkó (Kraków, Lengyelország) 1351. VII.; 1351. IX.; 1364. IX.; 1370. XI–XII.; PE 1370. XI.; DK 1370. XI.; PE 1371. I.; PE 1371. VII.; PE 1372. IV.; PE 1373. V.; PE 1373. VII–VIII.; PE 1374. VI–VIII.; PE 1375. I.; PE 1375. VI.; PE 1375. VIII.; 1376. I.; PE 1376. XII.; PE 1377. I.; PE 1378. X.; PE 1379. IX.; PE 1379. XI.
Kruszwica (Crusvie, Lengyelország) PE 1372. VI.
Küküllővár (Küküllő m.; Cetatea de Baltă, Románia) 1370. IV.

L'Aquila (Olaszország) 1347. XII.
Lampertszásza (Szász, Beregszász, Bereg m.; Берегове, Ukrajna) 1354. IX.; PE 1354. IX.; PE 1364. IX.; PE 1376. V.; PE 1378. XI.; PE 1380. IX–X.
Łęczycza (*Lancicia*) (Lengyelország) 1370. XII.
Lengyelország PE 1355. IV.; PE 1372. V.; PE 1375. VII.
Lepsény (Veszprém m.) 1380. VI.
Léva (Bars m.; Levice, Szlovákia) 1372. VI.; 1374. VI.

- Liget (vadászhely, Végles, Zólyom m.; Vígľas, Szlovákia) 1365. VIII.; 1368. VII.; 1369. VIII.; 1372. VII.; 1380. VIII–IX.; 1380. XII.; 1381. I–II.; 1382. IV–V.; 1382. VII.
- Limburg (Németország) PE 1357. VI.
- Lipcse l. Zólyomlipcse
- Lipóc (Kereclipóc, Sáros m.; Kecerovský Lipovec, Szlovákia) 1377. IX.
- Lippa (Arad m.; Lipova, Románia) 1343. XI.; 1344. V.; 1349. XI.; PE 1352; 1359. XI.; 1366. VII.; 1374. V.
- Liptó megye (Szlovákia) 1355. XI.
- litvánok földje 1351. VIII.
- Lodoméria (Vlagyimir, Ukrajna) 1352. IV.
- Lőcse (Szepes m.; Levoča, Szlovákia) 1364. X.; PE 1374. VI.
- Lublin (Lengyelország) 1351. VII.
- Lugos (Temes m.; Lugo, Románia) 1365. VI.; 1366. XI.
- Luka völgye (Horvátország) 1346. VII.
- Mainz (Németország) PE 1357. V.
- Maklár (Heves m.) 1362. X.
- Manfredonia (Olaszország) PE 1344. III–IV.; 1350. V.
- Marburg (Németország) PE 1357. V.
- Márianosztra l. Nosztra
- Marosvásárhely lásd Székelyvásárhely
- Marót (Pilis m.; Pilismarót) 1367. VII.
- Matelona* (Olaszország) 1348. I.
- Medgyes (Medgyesszék; Mediaș, Románia) 1370. IV.
- Megyer (vadászhely, Pilis m.; Békásmegyer–Budapest) 1368. VI.; 1370. VI.; 1372. XI.
- Melfi (Olaszország) 1350. VI.
- Mergentheim (Németország) PE 1357. V.
- Mezősomlyó (Krassó m.; Șemlacu Mare, Románia) 1366. XI.; 1368. X.; 1372. III.; 1375. V.
- Mezőtúr lásd Nagytúr
- Miltenberg am Main (Németország) PE 1357. V.
- Mirandola (Olaszország) 1347. XII.
- Miskolc (Borsod m.) 1366. IX.; 1367. VIII.
- Modena (Olaszország) 1347. XII.; 1350. X.
- Modrus (Modruš, Horvátország) PE 1343. VII.
- Monte Cassino (Olaszország) 1350. IX.

Monte S. Agnolo (Monte Sant'Angelo, Olaszország) 1348. II.

Montebello Vicentino (Olaszország) DK 1380. VII.

Mór (Fejér m.) 1363. XI.

Morcone (Olaszország) 1347. XII. / 1348. I.

Munkács (Bereg m.; Мукачево, Ukrajna) 1352. IV.

Nagymarton (Sopron m.; Mattersburg, Ausztria) 1372. X.

Nagysalló (Bars m.; Tekovské Lužany, Szlovákia) KE 1382. IX.

Nagyszeben (Szebenszék; Sibiu, Románia) 1360. II.; 1375. VI.

Nagyszombat (Pozsony m.; Trnava, Szlovákia) 1359. VIII.; 1360. V.; 1362. VII.; 1363. IV–V.; 1372. X.; 1379. XII.; 1382. IX.

Nagytúr (Külső-Szolnok m.; Mezőtúr) 1343. XI.; 1351. I.; AI 1351. I.; 1369. X.

Nándorfehérvár (Belgrád; Beograd, Szerbia) 1354. VI–VII.

Nápoly (Napoli, Olaszország) PE 1343. VII.; PE 1343. IX–XI.; PE 1344. I–II.; 1348. I–IV.; DK 1370. I.; DK 1374. IV.; DK 1374. XI.; DK 1376. VII.; DK 1376. IX.; DK 1377. II. 15.

Neszmély (Komárom m.) 1372. XII.

Nona (Nin, Horvátország) 1357. XII.; 1371. IV.

Nosztra (Márianosza, Hont m.) 1378. IV.; 1379. IV.; 1382. VII.

Nürnberg (Németország) PE 1357. V.

Nyárád (Felsőnyárád, Borsod m.) 1345. IV.

Nyitra (Nyitra m.; Nitra, Szlovákia) 1361. X.; PE 1371. IV.

Óbars lásd Bars

Óbuda (Pilis m.; Budapest–Óbuda) 1358. VI.; 1358. IX.; 1360. III.; PE 1360. III.; 1360. IX.; PE 1360. IX.; PE 1365. VI.; PE 1369. VI–VII.; 1369. XII.; PE 1370. I–II.; PE 1370. X.; KE 1381. I.

Oliveto (Olaszország) 1350. VI.

Orsova (Szörényi bánság; Orșova, Románia) 1365. VI.; 1366. X.; 1368. XI.

Ortona (Olaszország) 1350. IV.

Ostiglia (Olaszország) 1347. XII.; 1350. IX–X.

Ostrovica (Bosznia-Hercegovina) 1346. VII.

Ószandec (Stary Sącz, Lengyelország) PE 1355. IV.; 1377. VII.

Padova (Olaszország) DK 1379. XI.; DK 1380. VIII.

Paks (vadászhely, Tolna m.) 1343. VI.; 1349. VII.; 1357. VI.; 1361. IV.

- Pankota (Zaránd m.; Pâncota, Románia) 1343. XI.
 Pásztó (Ipolypásztó, Hont m.; Pastovce, Szlovákia) 1372. XII.
 Patak (Sárospatak, Zemplén m.) 1362. XI.; PE 1362. XI.
 Pécs (Baranya m.) PE 1367. VI.; KE 1381. X.
 Pelsőc (Gömör m.; Plešivec, Szlovákia) KE 1382. IX.
 Pest (Pest m., ma Budapest része) PE 1361. IV.
 Pétervárad (Szerém m.; Novi Sad–Petrovaradin, Szerbia) 1346. X–XI.; PE 1346. X.; 1357. XI.
 Pétervására (Heves m.) 1378. I.
 Pilis (erdőség; Pilis m.) PE 1352. VI.; PE 1356. VII.; 1358. VI.; KE 1379. VII.; KE 1381. VII.
 Pliva folyó? (Bosznia–Hercegovina) 1363. VII.
 Plzeň (Csehország) PE 1357. IV–V.
 Połaniec (Lengyelország) PE 1374. VIII.
 Poprádremete, királynéi szállás (Szepes m.; Mníšek nad Popradom, Szlovákia) PE 1372. VII.
 Porva (vadászhely, Veszprém m.) 1371. VIII.
 Potenza (Olaszország) 1350. VI.
 Poznań (Lengyelország) 1370. XII.; PE 1372. VI.
 Pozsegavár (Pozsega m.; Požega, Horvátország) 1357. VII.
 Pozsony (Pozsony m.; Bratislava, Szlovákia) 1344. XI.; 1345. XII.; 1347. I.; 1349. IV–VI.; PE 1349. VI.; AI 1349. VI.; PE 1350. X.; AI 1350. X.; 1356. I.; 1359. VIII.; 1361. XII.; 1362. VI–VII.; 1363. IV–V.; 1364. I.; 1364. V.; 1365. XI–XII.; PE 1366. VI.; 1369. IX.; PE 1369. IX.; DK 1369. IX.; 1371. VII.; 1372. IX–X.; 1378. IV.
 Prága (Praha, Csehország) 1343. II.; 1353. III.; PE 1357. IV.; PE 1357. VI.
 Predajna (Garampéteri, Zólyom m.; Predajná, Szlovákia) 1367. VII.; 1369. VII.
Pridipocs (?) 1352. IV.
 Prut folyó 1352. IV.
 Püspöki (Gömör m./ Nógrád m.; Sajópüspöki / Biskupice [Fülekpüspöki], Szlovákia) 1382. III.
 Pyzdry (Lengyelország) PE 1372. VI.
 Racsa (Körös m.; Rača, Horvátország) DK 1372. V.
 Rednek (Szerém m.; Vrdnik, Szerbia) 1359. VI.
 Regéc (Abaúj m.) 1376. IV.; 1377. I.; 1378. VI.
Ricardo (Olaszország) 1350. VI.

- Rimini (Olaszország) 1347. XII.; DK 1380. VIII.
Róma (Olaszország) PE 1343. X.; 1350. IX.; DK 1377. XII.; DK 1380. XI.;
DK 1381. VI.
Rottenburg (Németország) PE 1357. V.
Rozsonda (Nagysinkszék; Ruja, Románia) 1368. IV.
- Sacile (Olaszország) 1347. XII.; DK 1379. VIII.
Salerno (Olaszország) 1350. VI.
San Niccolo di Bari l. Bari
Sandomierz (Lengyelország) 1351. VII.; PE 1375. VII–VIII.; 1376. I.
Sanok (Lengyelország) 1352. III.
Sarno (Olaszország) 1347. XII. / 1348. I.
Sáros (Nagysáros, Sáros m.; Veľký Šariš, Szlovákia) PE 1370. XI.; KE 1370. XI.
Sárospatak lásd Patak
Scafati (Olaszország) 1350. VI.
Seefeld (Seefeld-Kadolz, Ausztria) 1360. V.
Segesd (Somogy m.) 1345. VI.; 1348. V.; PE 1348. V.; PE 1367. VI.; KE 1382. I.
Sempte (Nyitra m.; Šintava, Szlovákia) 1352. VIII.; PE 1352 VIII.; 1375. IV.;
KE 1382. IX.
Sermona (Sulmona?, Olaszország) 1347. XII.
Serravalle (Vittorio Veneto–Serravalle, Olaszország) 1356. VI.
Serre (Olaszország) 1350. VI.
Sirok (Heves m.) 1370. I.
Sobień (Lengyelország) PE 1373. VIII.
Sokol vár (Sokograd, Bosznia-Hercegovina) 1363. VI–VII.
Som (Beregsom, Bereg m.; III_{OM}, Ukrajna) PE 1380. X.
Somma (Somma Vesuviana, Olaszország) 1350. VI.
Somogyvár (Somogy m.) 1369. XII.
Sopron (Sopron m.) 1364. I.; 1372. X.; 1375. III.
Stopnica (Lengyelország) PE 1374. VIII.
Strove (Olaszország) DK 1380. X.
Sulzbach (Németország) PE 1357. V–VI.
- Szalánkemén (Szerém m.; Stari Slankamen, Szerbia) 1359. V.; 1361. VI.; 1365.
III–IV.; 1368. XII.
Szalatna (Kis- és Nagyszalatna, Zólyom m.; Slatinka, Zvolenská Slatina, Szlo-
vákia) 1369. VII.; 1372. VII.; 1372. IX.; 1376. VIII.; 1379. VIII.; 1379.
XI.

- Szana folyó 1363. VII.
- Szántó (Pilisszántó, Pilis m.) 1369. III.
- Szár (Fejér m.) 1372. IV.; 1373. I.
- Szászsebes (Szászsebesszék; Sebeș, Románia) 1349. X.
- Szatmár (Szatmár m.; Satu Mare, Románia) 1347. VII.
- Szávaszentdemeter (Szerém m.; Sremska Mitrovica, Szerbia) 1359. VI.
- Százhalom (Nagysinkszék; Movile, Románia) 1368. IV.; 1375. VII.
- Szeged (Csongrád m.) 1379. X.
- Szekcső (Dunaszekcső, Baranya m.) 1359. V.; PE 1359. V.
- Székelyvásárhely (Marosvásárhely, Marosszék; Târgu Mureș, Románia) 1344. VII.; 1349. IX.; 1360. I.; 1366. VI.; 1370. IV–V.
- Székudvar (Zaránd m.; Socodor, Románia) 1369. X.
- Szenc (Pozsony m.; Senec, Szlovákia) 1372. X.; 1375. IV.
- Senice (vadászhely, Szénás, Zólyom m.; Banská Bystrica–Senica, Szlovákia) 1370. VIII.; 1372. VIII.; 1381. VIII.
- Szent László-remeteség (Somogy m., Lulla közelében feküdt) 1367. V.
- Szentgyörgy (Odraszentgyörgy, Zágráb m.; Odra, Horvátország) 1345. VI.
- Szentlászló (Körös m.; Vlajislav, Horvátország) 1371. V.
- Szentmárton falu (Csepel-sziget, Fejér m.; Szigetszentmárton) 1369. III.; 1376. X.
- Szepeshely (Szentmárton, Szepes m.; Spišské Podhradie–Spišská Kapitula, Szlovákia) PE 1374. VI.
- Szepessümeg (Szepes m.; Smižany, Szlovákia) KE 1382. VIII–IX.
- Szepesvár (Szepes m.; Spišský hrad, Szlovákia) AI 1352. VIII.
- Szepesváralja (Szepes m.; Spišské Podhradie, Szlovákia) AI 1352. X.; 1370. XI.; PE 1374. VI.
- Széphely (Temes m.; Jebel, Románia) 1365. IV.
- Szerbia 1359. VII.
- Sziget (Insula) (Pest / Pilis m.; Margit-sziget / Csepel-sziget) 1367. III.
- Szilvásvár (Borsod m.) 1373. VIII.; 1378. I.; 1381. V.; 1381. XI.; 1382. II.
- Szlavónia KE 1363. II.
- Szoboszló (Szabolcs m.; Hajdúszoboszló) PE 1378. V.
- Szokol vár (Sokolac, Szerbia) 1368. X./XI.
- Szörény(vár) (Szörény m.; Turnu Severin, Románia) 1365. VI.; 1368. XI.
- Tapolcsány (Nagytapolcsány, Nyitra m.; Topol'čany, Szlovákia) 1382. VIII.
- Temesvár (Temes m.; Timișoara, Románia) 1349. VII–VIII.; 1358. X.; 1361. VI.; 1365. III–IV.; 1365. VII.; 1366. X–XI.; 1375. V.; 1375. VIII–IX.

- Toruń (Lengyelország) 1345. I.; 1345. III.
Tiszafüred l. Füred
Tivoli (Olaszország) DK 1378 nyár
Toplica (Varasd m.; Varaždinske Toplice, Horvátország) 1367. XII.
Torbágy (Pilis m., ma Biatorbágy része) 1370. V.
Torda (Torda m.; Turda, Románia) 1360. I.; 1366. V.; 1370. IV.
Trani (Olaszország) 1350. V.
Trencsén (Trencsén m.; Trenčín, Szlovákia) 1344. XII.; 1362. VIII.; 1370. VI.; 1371. VI.
Treviso (Olaszország) 1356. VII–VIII.; DK 1379. IX.; DK 1380. VII.
Túr (Kis-, Közép-, Nagytúr, Hont m.; Turovce, Szlovákia) PE 1371. IV.
Túrtó (Kis-, Közép-, Nagytúr, Hont m.; Turovce, Szlovákia vagy Külső-Szolnok m.; Mezőtúr közelében) 1357. X.
- Udine (Olaszország) 1347. XI.; DK 1379. VIII.
Uherské Hradiště (Magyarhradis; Csehország) 1363. V.
Újszandec (Nowy Sącz, Lengyelország) 1370. XI.
Urbino (Olaszország) 1347. XII.
- Vámos (Sajóvámos, Borsod m.) 1380. X.
Várad (Nagyvárad, Bihar m.; Oradea, Románia) 1342. VIII–IX.; 1343. X.; PE 1352; 1352. IV.; 1352. XII.; 1354. X.; 1358. IX.; PE 1358. IX.; 1361. III–IV.; PE 1364. X.; 1365. II–III.; PE 1369. V.; 1374. V.; 1375. V.; 1379. IX.
- Végles l. Liget
Veliuona (Litvánia) 1345. II.
Verebély (Bars m.; Vráble, Szlovákia) PE 1371. IV.
Verona (Olaszország) 1347. XII.; 1350. X.; DK 1380. VII–VIII.
Verőce (Verőce m.; Virovitica, Horvátország) 1363. VII.; PE 1367. VI.; PE 1369. VI.; 1371. III.; DK 1371. III.; 1371. V.; KE 1381. XI.
Vértess (vadászhely, Komárom m.) 1362. II.; 1366. XII.
Vicenza (Olaszország) 1347. XII.; DK 1380. VII.
Vidin (Bodony; Видин, Bulgária) 1365. V–VI.
Vizsoly (Abaúj m.) 1345. IV.; 1364. X.; 1371. XI.; 1374. IX.; 1376. IV.; 1377. I.; 1377. IV.
Vrána (Vrana, Horvátország) 1346. VII.

Wien lásd Bécs

Windsheim (Németország) PE 1357. VI.

Wislica (Lengyelország) PE 1379. X.

Zágráb (Zágráb m.; Zagreb, Horvátország) PE 1343. VI.; 1345. VI.; 1345. VIII.; 1346. V.; 1346. VII.; 1347. II–III.; AI 1353. III.; AI 1353. V–VI.; AI 1353. IX.; AI 1353. XI–XII.; AI 1354. I–V.; AI 1354. VII.; BM 1355. XI–XII.; BM 1356. I.; 1356. IV–VI.; 1356. X.; 1357. XII.; 1360. XI.; PE 1360. XII.; 1360. XII.; 1361. I.; 1362. V.; 1364. II–III.; 1369. XII.; DK 1371. IV–V.; DK 1371. VIII.; DK 1372. III–IV.; DK 1372. VI.; 1380. V–VI.; DK 1380. V–VI.; KE 1381. XII.; KE 1382. I.

Zákány (Somogy m.) KE 1382. I.

Zára (Zadar, Horvátország) 1346. VI–VII.; 1358. I–II.; KE 1358. I–II.; PE 1360. XI.; DK 1365. XI.; DK 1373. V–VII.; DK 1374. IV.; KE 1376.; DK 1376. II.; DK 1376. IV–V.

Zemunik (hadi tábor) (Horvátország) 1346. VI.

Zengg (Senj, Horvátország) PE 1343. VII.; PE 1344. IV.; 1350. IV.

Zimony (Szerém m.; Beograd-Zemun, Szerbia) 1354. VI.; 1359. VI.

Zólyom (Zólyom m.; Zvolen, Szlovákia) 1353. XI.; 1357. IX.; 1359. I.; 1360. VII.; PE 1360. VII.; 1361. VIII–IX.; 1364. XI.; 1365. XI.; 1367. I.; 1368. VI–VII.; 1369. VIII.; 1370. I.; 1372. VII.; 1373. VII.; 1374. VII–VIII.; 1375. X–XI.; 1376. VII.; 1377. II.; 1377. VII.; 1377. X–XI.; 1378. VIII.; 1378. X.; 1379. II–III.; 1379. VII.; 1379. X–XI.; 1380. I–III.; PE 1380. II.; KE 1380. II.; 1380. VIII–IX.; 1380. XI–XII.; 1381. II–III.; 1381. VII–VIII.; 1382. V–VIII.; KE 1382. VII.

Zólyomlipcse (Lipcse, Zólyom m.; Slovenská Ľupča, Szlovákia) 1348. VII.; 1356. III.; 1357. IX.; 1358. VIII.; PE 1360. VI.; 1360. VI.; 1361. VII–VIII.; PE 1361. VIII.; PE 1362. VIII–IX.; 1363. VIII.; PE 1363. VIII.; 1364. VI.; 1366. VIII.; 1368. VII.; PE 1368. VII.; 1368. VII.; 1369. VI–VII.; 1370. VII.; 1372. VIII.; KE 1373. VII.; 1374. VII.; 1376. IX.; 1378. VII–VIII.; 1380. VIII.; 1381. VIII.

Zsarnóca (Bars m.; Žarnovica, Szlovákia) 1379. XI.

Zsombor (Székelyzsombor, Udvarhelyszék; Jimbor, Románia) 1375. VII.

Summary

The itineraries of Louis I and his family members

King Charles I and Elizabeth Piast had five sons, three of which were still alive when the king died in the summer of 1342: Louis, who inherited his father's throne, Andrew, who had been living in Naples since 1333, and Stephen, who was still a child at that. So it seemed that everything was in place for the Anjou dynasty to hold the Hungarian throne for a long time. Louis I first married Margaret of Luxembourg, and after her death, he married Elizabeth, the daughter of Bosnian Ban Stephen Kotromanić in 1353. His second marriage remained childless for nearly two decades, but in the 1370s, the royal couple had three daughters. Prince Andrew, who lived in Italy, died as the husband of Queen Joanna I of Naples. His posthumous child was brought to Visegrád by King Louis during the first Neapolitan campaign, but the prince died at a very young age. In 1350, Stephen of Anjou married Margaret, daughter of Emperor Louis IV (the Bavarian). They had two children: John, who died in childhood, and Elizabeth, who later married Philip of Taranto. In the mid-1360s, Charles of Durazzo, a member of the Neapolitan branch of the Anjou family, came to Hungary. In the 1370s, he was Duke of Slavonia, Croatia, and Dalmatia. In 1380, he became King Charles III of Naples, and then, at the turn of 1385–1386, King Charles II of Hungary. This brief overview of family history shows that not all members of Louis I's family played an active political role; in their case, we cannot rely on the existence of their own chanceries or independently issued charters. Except for one or two cases, often based on indirect evidence, we do not know their whereabouts. In this volume, therefore, I have collected the places of residence of King Louis, his mother, Elizabeth Piast; his second wife, Elizabeth Kotromanić; his brother Stephen, his sister-in-law Margaret of Bavaria, and Charles of Durazzo. In the case of Queens and Charles of Durazzo, the chronological limits of their itineraries do not correspond to the entirety of their active lives. I have collected the whereabouts of Elizabeth Piast only from the accession of Louis I in 1342, and those of Elizabeth Kotromanić only until the death of Louis I in 1382. I compiled Charles of Durazzo's itinerary for the period preceding his coronation as King of Naples, with a primary focus on his movements in Hungary.

The sources of the itineraries. The basis of Louis I's itinerary consists of documents issued in his name and authenticated with his seal. The collections of the Hungarian National Archives currently contain 8,292 charters issued in the name of Louis I, of which 3,024 have survived in their original form. These originals are the most suitable for studying the seals. However, the database of documents issued in the king's name and authenticated with his seal includes entries suggesting that the ruler and his entourage would have traveled hundreds of kilometers in a single day. The next step, therefore, was to identify the seal or seals that most reliably indicate the actual whereabouts of Louis I. Based on the data, it was the Hungarian ruler's secret ring seal that remained the same throughout his life and most reliably indicates his whereabouts. From the summer of 1342 to the end of 1347, the ring seal, and from the time of the first Neapolitan campaign to the 1370s, the round secret seal may also be considered reliable indicators of Louis's whereabouts. In the absence of contrary evidence, I regarded as indicative of the king's whereabouts the (non-privileged) charters containing donations, diplomatic letters addressed to foreign countries, and documents bearing the chancellery note (*propria commissio domini regis*). Among the mandates addressed to the ecclesiastical institutions, I have indicated in parentheses those issued in connection with estates granted by royal donation. This is because, when both the royal charter of donation and the mandate written to the ecclesiastical institution have survived, they were issued on the same day, or the mandate followed within a few days, and the place of issue was identical.

However, among the documents issued in the name of the king, there were many that the chancellery could issue without a specific royal order. These appear to include border demarcations and *statutiones* of lands initiated by the landowners, declarations made by individuals appearing before the court, prohibitions, unaltered transcriptions of earlier documents, etc. This is also indicated by chancellery notes of the *generalis commissio* type. Likewise, the postponements of lawsuits, letters of fines, etc., dated during the vacancies of the office of judge royal, do not indicate Louis's whereabouts. If such documents were issued in Buda or Visegrád, I generally did not take them into account when compiling the itineraries. The geographical distance between the ruler and the chancellery staff issuing the document is indicated by the chancellery note *ad litteratorium mandatum domini regis* and its variants. In a few fortunate cases, the royal mandate sent to the chancellery has also survived. In such instances, the place of issue indicated on the charter corresponds to the location of the chancellery or the seal, rather than that

of the ruler. In the case of royal family members who maintained their own chancelleries, fewer charters were issued, and consequently fewer survive. In addition to their own charters, I also considered royal documents bearing the *commissio* or *relatio* type chancellery notes that include their names. In the case of Elizabeth Piast and Elizabeth Kotromanić, I included charters referring to the queen's consent, approval, or joint decision with the king, as well as those mentioning her presence when complaints or petitions were presented to the sovereign. The chancelleries of Stephen of Anjou and Charles of Durazzo, like that of the king, theoretically issued charters in their absence, though in Stephen's case, we possess only indirect evidence of this practice. I included all charters issued in the name of Margaret of Bavaria in her itinerary. The letters (*missiles*) constitute an important source for reconstructing the itinerary, although their use is complicated by the occasional omission of the year in the date. All in all, we know of a few dozen missives from Louis I that have survived in their original form, and more than that have been copied into various registers. However, based on references, we can be certain that the number of missiles that have survived in any form far exceeds those that have since been destroyed.

Among the Hungarian narrative sources, only two significant events in the life of Louis I, his coronation and his death, are mentioned in the chronicle of John Turóci, in the *Chronicon Pictum*, as well as in the chronicles of Zagreb and Spišská Sobota. The biographies of the ruler compiled by John Küküllei and the Anonymous Minorite contain detailed information that can be used in compiling the itinerary only up to the mid-1350s. Foreign narrative sources generally included information about the Hungarian royal family when they were in the vicinity, crossing the borders of Hungary in the case of military campaigns or princely meetings. It is no coincidence that the Italian chronicles and town records primarily preserved information about the Italian campaigns of Louis I and Charles of Durazzo. Austrian and German yearbooks and chronicles mostly mention the Hungarian ruler's stay in connection with a princely meeting. At the end of 1370, Louis I also became the ruler of Poland. Polish narrative sources provide valuable information about his coronation and reign in Poland. In addition to charters and narrative sources, we can also examine embassy reports, city accounts, decisions and instructions given to ambassadors. Due to its uniqueness, the detailed account of his journey by Walter de Mora, the monk sent by King Edward III of England (1327–1377) to Hungary, deserves special mention. In it, he recorded each of his stops and his expenses at each location.

The seals of the royal family. King Louis I used the following types of seals: the great seal (*sigillum maius*), the medium seal (*sigillum mediocre*), the secret seal (*sigillum parvum*, *sigillum secretum*), the ring seal (*sigillum anulare*, *sigillum anuleum*), and the secret ring seal (*sigillum quadrangulare*). Except for the secret ring seal, we know of at least two sigillums of each type that were used during his reign. The great seal and the medium seal were pressed into natural-colored wax, while the others were pressed into red-colored wax. The great seal was used as a double-sided seal for Hungarian privileges, and its front side can be found on the back of charters. In the 14th century, the front side of the great seal was also used on diplomatic and international documents. Until 1375, the middle seal was in the possession of the *comes capelle et secretarius cancellarius*, who used it to confirm documents issued in his own name, and after 1375, he applied it on documents issued in his own name. Until the 1370s, the secret seal most likely indicated the whereabouts of the ruler, but from then on, we have more evidence to prove his absence from Louis. Among the ring seals, the first one shows Louis I's whereabouts until the first Neapolitan campaign, while the second one, used from 1364, is more closely linked to Queen Elizabeth Piast. In addition to the ring seals known from multiple examples, some are known only from one or two instances or from descriptions given in transcribed documents. We know of the great seals, secret seals, and ring seals of Queen Elizabeth Piast and Queen Elizabeth Kotromanić. The great seals of Prince Stephen of Anjou and Prince Charles of Durazzo changed each time they became princes of a new territory. In addition, both had secret seals and ring seals. We can identify Margit of Bavaria's only round seal on her charters issued in Hungary.

Compiling the itineraries. When compiling the itinerary data series, I followed the method of combining data referring to the same geographical location only if they were continuous. Although this increased the volume of data, it made it easier to see the periods when the ruler's absence was likely being longer or shorter. The list of the whereabouts of queens, princes, and princesses is much more incomplete than that of the king, but I followed the same method there as well. In many cases, the list of whereabouts contains uncertain, inferred, or only indirectly known data, which I always indicate with square brackets [...] and explain in a footnote why I consider it to be the place of residence of the person in question. Sometimes we have two documents dated on the same day but issued in different places, but based on the data, both can be classified as places of residence of the king and his family members. In such cases, the

two place names, written according to the direction of travel, are written in separated lines, and I explain in a note why I include both in the data and why they appear in that order.

Index. The index contains all toponyms occurring in the itineraries. In parentheses, it provides their alternative names; in the case of settlements located within the territory of the medieval Kingdom of Hungary, it also indicates their mediaeval administrative classification (county, seat, district), their present-day official name, and — if it is not situated within the borders of present-day Hungary — the current official name and the name of the modern country. For settlements located outside the medieval Kingdom of Hungary, only the present-day name is given (if it differs from the form appearing in the itinerary), together with the name of the modern country. The index does not include the personal and place names occurring in the introductory study. Unidentified settlements are printed in italics. The numbers following the place names indicate the year and month when the king or members of his family resided at the given location. The data relating to King Louis I are listed first; all other individuals are identified by their monograms (AI = Prince Stephen of Anjou; BM = Princess Margaret of Bavaria; DK = Prince Charles of Durazzo; KE = Queen Elizabeth Kotromanić; PE = Queen Elizabeth Piast).

Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam sorozat eddigi kötetei:

- 1: †Engel Pál – C. Tóth Norbert: *Itineraria regum et reginarum (1382–1438). Itineraria Sigismundi regis imperatorisque (1382–1437), Mariae (1382–1395) et Barbarae (1405–1438) reginarum consortum eiusdem, nec non Elizabeth reginae (1382–1386), relictæ Ludovici I regis.* Bp. 2005.
- 2: Horváth Richárd: *Itineraria Matthiae Corvini et reginae Beatricis de Aragonia (1458–[1476]–1490).* (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 12.) Bp., 2011.
- 3: C. Tóth Norbert – Lakatos Bálint – Mikó Gábor: *A pozsonyi prépost és a káptalan viszálya (1421–1425). A szentszéki bírászkodás Magyarországon – a pozsonyi káptalan szervezete és működése a XV. század elején.* Bp., 2014.
- 4: C. Tóth Norbert: *A székes- és társaskáptalanok prépostjainak archontológiája 1387–1437.* Bp., 2013.
- 5: Szöcs Tibor: *A nádori intézmény korai története 1000–1342.* Bp., 2014.
- 6: B. Halász Éva – Suzana Miljan: *Diplomatarium comitum terrestrium Crisiensium / A körösi comes terrestrisek oklevelei (1274–1439).* Bp.–Zagreb, 2014.
- 7: C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székeskáptalan a 15. században I. rész. A kanonoki testület és az egyetemjárás.* Bp., 2015.
- 8: C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székeskáptalan a 15. században II. rész. A sasadi tizedper 1452–1465 közötti „krónikája”.* Bp., 2015.
- 9: C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székes- és társaskáptalanok archontológiája 1100–1543.* Bp., 2019.
- 10: C. Tóth Norbert: *A nyitrai székeskáptalan archontológiája 1111–1526.* Bp., 2019.
- 11: C. Tóth Norbert: *A kalocsa-bácsi főegyházmegye káptalanjainak középkori archontológiája.* (A Kalocsai Főegyházmegyei Gyűjtemények kiadványai 15.). Kalocsa, 2019.
- 12: C. Tóth Norbert: *A pozsonyi társaskáptalan archontológiája / Archontológia Prešpurskej kolegiátnej kapituly 1204–1462.* Bp., 2020.

- 13: C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székeskáptalan a 15. században III. rész. Az ún. 1397. évi esztergomi székeskáptalani egyházlátogatási jegyzőkönyv.* Bp., 2021.
- 14: C. Tóth Norbert – Németh Péter: *Várjobbágyokból nemesek. A Megyeriek és Rádiak küzdelme a nemesi létért (Függelékül a Megyery család oklevelei és egykori levéltárak jegyzéke)* Bp., 2023.
- 15: *Egy levéltár régmúltja. A Zarka család középkori okiratai.* A Magyar Országos Levéltár oklevelei és Hajnóczy József másolatgyűjteménye alapján közléteszi Mikó Gábor. Bp., 2023.
- 16: C. Tóth Norbert: *A váci székeskáptalan archontológiája 1200–1543.* Bp., 2023.
- 17: *Máré-vár története.* Szerk. Varga Szabolcs. Bp., 2024.
- 18: C. Tóth Norbert: *Két király szolgálatában. Kiskállói Vitéz János (†1548) életútja.* Bp., 2024.

Az itineráriumok készítése, az egyes személyek (uralkodók) tartózkodási helyeinek teljességre törekvő összegyűjtése tudományos igénnyel a 19. században kezdődött meg. Magyar viszonylatban 1861-ben jelent meg Ráth Károly úttörő, *A magyar királyok és erdélyi fejedelmek hadjáratai, utazási és tartózkodási helyei* című műve. Néhány évtizeddel később Wertner Mór V. István, IV. László, I. Károly és I. Lajos tartózkodási helyeit adta közre német nyelven. Elődeinél szélesebb forrásbázisra alapozva a 20. század végén Engel Pál készítette el I. Károly, I. Lajos és Luxemburgi Zsigmond itineráriumait, de munkája kéziratban maradt.

Jelen kötet I. (Nagy) Lajos magyar király (1342–1382) és családtagjai – Piast Erzsébet és Kotromanić Erzsébet királynék, Anjou István és Durazzói Károly hercegek, valamint Bajor Margit hercegnő – tartózkodási helyeit közli egységes, áttekinthető formában. Az uralkodói itineráriumok alapját a vizsgált személy nevében kelt és pecsétjével megerősített oklevelek jelentik, ezért a kötet bevezető tanulmánya az uralkodói pecséthasználatot és a pecsétet ismerteti.

A királyi család tagjainak itineráriumai biztos alapot nyújtanak az Anjou-kor második felének kormányzat- és politikatörténeti vizsgálataihoz, oklevéltani jellemzéséhez, valamint hozzájárulnak számos vitás kérdés tisztázásához. A munka ezért a történettudományon túl a művészettörténet, az irodalomtörténet, a régészet és a numizmatika számára is hasznos segédletet kínál.